

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE LIBRARY OF THE

CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal,

BY

HRISHIKESA SĀSTRĪ,

SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND

SIVA CHANDRA GUI, M.A., B.L.,

LECTURER, SANSKRIT COLLEGE.

VOLUME I. VEDIC MANUSCRIPTS.

1

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1895.

INDEX OF VEDIC MANUSCRIPTS.

The figures indicate the serial numbers of the Manuscripts in the Catalogue.

A.

- Achekbhāvika, 634.
 ————— prayoga, 332.
 Adhvarakānda, 102, 103, 539, 559. (See under Satapatha.)
 Agnichayana, 210.
 Agnihotra, 309.
 ————— homa, 407.
 ————— prayoga, 310.
 Agnimukha-mantrārtha, 333.
 Agnirumaya, 453.
 Agnirahasya-kāṇḍa-bhāṣya, 123, 583. (See under Satapatha.)
 Agniṣṭoma, 306.
 ————— hantra, 303, 408, 412.
 ————— mantrāvarana, 405.
 ————— mārut śastra, 391.
 ————— paddhati, 301.
 ————— (śāḍi) saṁsthā, 307.
 ————— sapta hantra prayoga, 308.
 ————— viśvayijī-chintā, 617.
 ————— vyākhyā, 305.
 Agnyādhāna vyākhyā, 334.
 Ahina dvādaśīha prayoga, 312.
 ————— kṛpṭi, 401.
 Altareya śraṇyaka-bhāṣya, 90, 91, 538, 539, 540, 541.
 ————— brāhmaṇa, 80.
 ————— bhāṣya, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89.
 Altareyopanishad bhāṣya, 93, 199.
 ————— śikṣā, 93.
 Amṛta-harana, 609.
 Anekpakṣa-dvādaśīha prayoga, 316.
 Anukramanikā vivarana, 25.
 Anupada, 611, 612.
 Anuvāka-anukramanī, 26.
 Apādya hantra, 410.
 Ashtādhyāyī kāṇḍa, 123, 581, 583. (See under Satapatha.)
 Āśramedha hotra, 375.
 ————— Lāṇḍa, 130, 131, 589. (See under Satapatha.)
 Atirātra, 361.
 Āpī-anāgnyanugamāna-nimitta-karma, 475.
 Ādhāna hantra prayoga, 337.
 ————— prayoga, 335, 336, 411.
 Agnidhara, 400.
 Agrayana, 414.
 ————— prayoga, 372, 373.
 Agrayaneshti paddhati, 109.
 Abhītagṇi-mṛtadāha-vidhi, 396.
 ————— pitrīmedha, 398.
 ————— pravāśavidhi, 413, 432.
 Āpastamba-chayana-sūtra, 209.
 ————— pāṇi prayoga, 212.
 ————— śrauta sūtra paddhati, 618.
 ————— sūtra, 206, 207.
 ————— vṛtti, 209.
 Āpastambānuśāśī-nakṣatreshṭi-prayoga, 272.
 Āpastamboktāgṇi-chayana, 211.
 ————— hotrahoma, 619.
 Āpastambokta-īṣṭi-prāyaścitta, 213, 214.
 ————— śrāvya-homa-vidhi, 474.
 Aptoryām-hantra, 394.
 Āraṇi-pada-chekheda, 604.
 ————— saṁsthā, 603.
 Āraṇi-pada-pāṭha, 66, 67.
 Āraṇya-gāna, 69, 70.
 Āraṇyaka-saṁsthā, 60, 61, 62, 63, 64, 65.
 Āraṇya-purva mahānāmī bhāṣya, 68.
 Āreṣya brāhmaṇa, 150.
 ————— bhāṣya, 149.
 ————— gṛhya, 452.
 Kūṣha, 494.
 Āśwālāyana-śādhāna-prayoga, 226.
 ————— brāhmaṇa-prayoga, 293.
 ————— gṛhya-kārikā, 434, 439.
 ————— gṛhya paribhāṣā, 439.
 ————— gṛhya-parīśiṣṭa, 411, 412, 443.
 ————— gṛhya sūtra, 437, 419, 620.
 ————— gṛhya sūtra vṛtti, 414.
 ————— vivarana, 621.
 ————— gṛhya vṛtti, 416, 419.
 ————— homa paribhāṣā, 451.
 ————— kārikā, 439.
 ————— kārikā vṛtti, 419.
 ————— malāvrata, 227, 229.
 ————— prayoga vṛtti, 252, 253, 254.
 ————— śrauta sūtra, 217, 218, 219.
 ————— śrauta sūtra vṛtti, 229.
 ————— sūtra bhāṣya, 417.
 ————— sūtra vṛtti, 221, 222, 223, 224, 445.
 ————— sūtra vṛtti dīpikā, 231.
 ————— sūtra vyākhyā, 225.
 Āśvina śastra, 355, 356.

B.

- Baddhāṣana vidhi, 476.
 Baddhāṣana vidhi, 408.
 Bhuvricchāranyopanishad-bhāṣya, 535.
 Baudhāyana-chāturmāsya-sūtra, 235.
 ———— chayana-prayoga, 316
 ———— darśopānamāsa prayoga,
 312, 313.
 ———— grīhya sūtra, 461.
 ———— kalpa sūtra, 232, 233.
 ———— paśu sūtra, 237.
 ———— pravargyā sūtra, 234.
 ———— prayoga sūtra, 239.
 ———— yajamāna sūtra, 230.
 Bhakaba-prayoga, 374.
 Bhārandādi śaman, 606.
 Brahma-medha prayoga, 393.
 Brāhmaṇa prapāṭhaka, 135
 ———— ukhā sambharana, 573.

C.

- Chameka bhāṣya, 545, 546
 Charaṇa bhāṣya, 503, 504, 505.
 ———— vyāha, 501, 502.
 Chaturyūga, 530
 Chatuṣṭha viśvayajichchhīpa, 389
 Chāturmāsya-brahmatva prayoga, 323
 ———— paddhati, 325.
 ———— hastra, 323
 ———— pādūhati, 434
 ———— prayoga, 320, 321.
 ———— sūtra, 436
 ———— yajamāna, 324.
 Chanakriyā, 466
 Chhanda, 518.
 ———— bhāṣya, 519.
 Chhandasī, 46 (See Purāṇchid)
 Chhandasika vivarana 51, 52
 Chhāndogya-mantra bhāṣya, 165
 ———— bhāṣya tika, 160
 Chhāndogyopanishad, 155, 156, 157, 158,
 159
 ———— bhāṣya, 162, 163.
 ———— bhāṣyaṭika, 161.
 ———— vivarana, 164.
 Chiti kāṇḍa, 577, 578.

D.

- Dakṣiṇā mūrti pīḍavarṇa saṅkhyā, 529.
 Dākṣhāyana yajña prayoga, 395.
 Darśapurāṇamāsa hastra prayoga, 281.
 ———— hastra vyākhyā, 292
 ———— prāyaścitta prakarana,
 314
 ———— prayoga, 429
 ———— sthālipāka, 416.
 ———— vyākhyā, 316.
 ———— yajamāna vyākhyā, 318.
 ———— yornanonyator-hastra
 prayoga, 417.
 ———— (māsiya) ādhāna prayoga,
 317
 ———— (māsiya) hastra, 415

Daśarātra prayoga, 302.

- atoma, 364.
 Dhanvribhāṣya, 258, 259, 260, 261, 262,
 263, 264.
 Divyaṅenikāṭhaka, 424.
 Dronopadiśaṭa-bhākṣa-vidhi, 418.
 Dwādaśāhāchchhāṭa prayoga, 348.
 Dwādaśāha-brāhmaṇicchhāṭa prayoga,
 347, 419.
 ———— maitrāvaruṇa prayoga, 349,
 350, 353.
 ———— prayoga, 345.

E

- Ekāhika-chāturmāsya-prayoga, 370
 Ekāhina satra-brahmatva paddhati, 360.
 Ekapadi kāṇḍa, 555, 556, 557.

G.

- Gobhila Grīhya-paśujikā, 464
 ———— sūtra, 462, 465.
 ———— sūtra, Nārāyaṇa vṛtti,
 463
 Gopālatāpani with bhāṣya, 188, 189.
 Gotama atoma paddhati, 376.
 Graha kāṇḍa, 106, 560, 561, 563. See also
 under Satapatha.
 ———— māha, 380.
 ———— yāga, 381.
 Grīhyagṇi sāgara, 454, 455, 622, 623.
 Grīhyakalpataru, 457
 Grīhyatātparya darśana, 458

H.

- Haustahatkāṇḍa, 575, 576.
 Haundina balakbilya, 534
 Haustāśloka darśa-pāpamāsa prayoga,
 327
 Hastra prayoga, 633.
 Havyajūṣa prayaschitta, 209.
 Hiranyakośa sūtreṇtyashtī prayoga, 400.

I.

- Indra śalabha-bhāṣya, 608
 Isāvśyopanishad bhāṣya, 174, 175.
 Ishti hastra, 338

J.

- Japahomārchana vidhi, 383.
 Jātā, 36
 ———— vṛtti, 37
 Jyotishpoma-paddhati, 311

K

- Kāligai Rudrōpanishad, 185.
 Kalpa sūtra, 202, 203
 ———— bhāṣya, 204
 ———— vyākhyā, 205
 Kāmyeshtī prayoga, 277.
 ———— sūtra, 629.
 Kanva brāhmaṇa, 547.
 Karika bhāṣya, 243.
 Katha bhāṣya, 173 179, 180.

Kāthaka-sāvitra karmādi, 611.

Kātyāyana-hautra sūtra, 241.

— sūtra, 240.

— bhāṣya, 242.

— paddhati, 631.

Kaukili hautra, 328.

— maitrāvaruṇa prayoga, 330.

Kenopanishad-bhāṣya, with ṭīkā, 176, 177.

Kṛishṇa-yayurveda-saṁhitā-padapātha,

594, 595, 596, 597, 598, 599, 600.

Kushmāṇḍi prāyaścitta, 390.

L.

Lātyāyana franta sūtra-bhāṣya, 245, 246, 247, 248, 249.

Loshtachiti prayoga, 401.

M.

Madhyama kānda, 596, 597.

Mādhyandina-vājasaneyi-saṁhitā-bhāṣya, 41.

Mahānāmni, 61.

Mahāvalabbhucchhastra, 398.

Mahāvratā hautra prayoga, 230, 435.

— prayoga, 229.

Maitrāvaruṇa paśubhotra, 352.

— prayoga, 351.

Maitrāyaṇiya, 378.

— agnistoma paddhati, 377.

— brāhmaṇopaniṣad, 613, 614.

— grīhya saṁskāra, 456.

Mānava sūtra, 626, 627.

Māndūkyopaniṣad, 184.

— bhāṣya, with Gaṇ-

— dapāda's kārīkā, 181.

182.

— dipikā, 183.

Mānthanābhāva nirṇaya, 478.

Mantra-bhāṣya, 143, 610.

Mantra-pannaga, 531.

Manyu sūktā-vidhāna, 543, 616.

Mitra-vindebhi, 429.

— prayoga, 427.

Mṛigāreshti, 289.

— hautra, 290.

— prayoga, 291, 297.

Muktikopanishad, 196, 197.

N.

Nāgarāṇi, 479.

Naiṣṭhanjika kānda bhāṣya, 515, 516.

Nakṣatreshṭhi hautra prayoga, 273, 274.

— prayoga, 420.

— sūtra-bhāṣya, 326.

Nidān sūtra, 520, 521, 543.

Nirūdhapaśa bandha prayoga, 289.

Nirukta, 506, 507, 508, 509, 510, 513.

— bhāṣya, 511, 512, 514.

Nishkaivalya, 368.

P.

Paṇḍa-pādha, 527.

Pañcānukramanika, 524. See also under *Rigvedānukramanikā*.

Padaratna, 526.

Paṇḍa-saṁjñika, 523.

Pāṇḍayajña-paddhati, 276, 431.

Pañchamahāyajña prayoga, 639.

Pañcha vidhā sūtra, 499.

— bhāṣya, 500.

Paśubandha prayoga, 287.

— vicāra, 423.

Paśu-samāna tantraikeshṭhi-chāturmāsya prayoga, 426.

Paśu sūtra, 238. See also under *Baudhāyana*.

Pauṇḍarika-ekādāśīha, 358.

— hotra prayoga, 355.

— kṛipti, 356.

— prayoga, 357, 621.

Pavanapāvana, 319.

Pavitreshṭhi, 421, 422.

— prayoga, 236.

Paṇḍa-pitṛi-yajña, 425, 430.

Pitṛi-medha prayoga, 403.

Pitṛi-yajña prayoga, 397, 433.

Praushādhyāya, 392.

Praśnopaniṣad with bhāṣya, 198.

Prātiśākhya, 489, 491.

— bhāṣya, 489, 490.

Pratizara bandha prayoga, 469.

Prāyaścitta prayoga, 280.

— sadodāya, 295.

— vidhi, 279.

Prayoga, 271.

— paddhati, 369.

— pradīpikā, 235.

— ratna, 483, 526.

Pūrāna-bhāṣya, 244.

Parasha sūktā, 42.

Pārvārchikā, 48.

Pushpa sūtra, 79.

R.

Rahasyopanishadādi, 615.

Rājāya paddhati, 299.

Rāmatīpam bhāṣya, 186.

Rigvediyadevatānukrama, 27.

— nikā, 524, 525.

— svarapa, 24.

Rigveda Lākyamī sūktā, 12.

— padapātha, 10, 11.

— padakrama lakṣaṇa, 492.

— padaratna, 526.

— paribhāṣā, 493.

— saṁhitā, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

— with Bāyana-bhāṣya, 14,

15, 16, 17, 18, 19, 20.

— shadaṅga, 523.

Rigvidhāna, 31, 32, 33.

— laghu, 31.

Rijvarchebhākhya Nirukta-vyākhyā, 517.

Rikparāśhita, 13.

Rudra bhāṣhya, 550.
 ——— paddhati, 379.
 ——— shadanga, 519.
 ——— yapa, 543, 593.

B.

Bāmānya sūtra bhāṣhya, 625.
 Bāma-sūtra, 628.
 Bāma tantra (with bhāṣhya,) 495.
 Sāmaveda-āranyagāna vivarana, 71.
 ——— brāhmaṇa, 607.
 ——— chhandasī (with bhāṣhya,) 50.
 ——— pada, 48.
 ——— saṁhitā, 47.
 ——— chhāndogya brāhmaṇa, 154.
 ——— padapāṭha, 49.
 ——— pada stoma, 78.
 ——— shadviṁśa brāhmaṇa, 166, 168, 169.

167

——— voyagāna, 77.
 Bāmavidhāna-brāhmaṇa, 151, 152, 153.
 Bṛūchitukānda, 579, 580, 581, 582.
 Sandhyā-mantra-vyākhyā, 480.
 Saṁhitā sūtra, 29, 29, 30.
 Saṁhitopanishad-bhāṣhya, 193.
 ——— vivarana, 536, 537.
 Saṁkhyā pustaka, 532, 583.
 Sāṁkhyāyana sūtra bhāṣhya, 250, 251.
 Sapta hotra prayoga, 339.
 ——— saṁsthā prayoga, 487.
 ——— soma-saṁsthā paddhati, 359.
 Sarpa saṁskāra, 393.
 Sarvaṇukrama, 21.
 ——— dīpikā, 22.
 ——— vivarana, 23.
 Sarvaṇukramanī Yajurvediya, 43.
 Sarvapriṣṭheshtī hotra, 299, 636, 637.
 Sarvopanishad, 195.
 Satapatha adhvara kānda, 102, 103.
 ——— agnarabasya kānda, 120, 121, 122.
 ——— bhāṣhya, 123.
 ——— āraṇyaka kānda, 132.
 ——— aṁtīdhyāyī kānda, 124, 125.
 ——— aśvamedha-kānda, 129, 130, 131.
 ——— brāhmaṇa-havirya-jñānānda, 91, 93, 95, 97, 98.
 ——— chūṭi kānda, 113, 114, 115, 116.
 ——— ekapādikā-kānda, 99, 100, 101.
 ——— graha kānda, 104, 105.
 ——— basti kānda, 112.
 ——— madhyama kānda, 126, 127, 128.
 ——— pravargya kānda, 559.
 ——— sanchati kānda, 117, 118, 119.
 ——— sava kānda, 107, 108, 567.
 ——— ukhāsambharana kānda, 109, 110, 111.

Saunaka gṛhya-kārikā, 460.

Saunakiya vidhāna, 485.
 Sāntrāmanī hotra, 331.
 Sava dvādaśāha prayoga, 402.
 Sava kānda, 562, 564, 565, 566, 567, 568, 569.
 Sāyana-bhāṣhya, 19, 20.
 Sāyāṇi-prātaraṇihotra homa prayoga, 291.
 Silahā, 201.
 Śiva-saṁkalpādī, 612.
 Sivopanishad, 190.
 Smārta prāyaścitta, 481, 482.
 Soma hotra prayoga, 340.
 ——— paddhati, 329.
 ——— prāyaścitta, 278.
 ——— prayoga mantra, 302.
 ——— sūtra, 265.
 Some brahmatva prayoga, 341.
 Śrauta prāyaścitta, 282.
 ——— prayoga, 486.
 ——— ratn a-npisiḥbhakā rikā, 256, 257.

Śravaṇa karmādī prayoga, 467.
 Śruti lakṣhaṇa prāyaścitta, 283.
 Sudarṣana-kārikā, 459.
 Śukta vidhāna, 632.
 Sulva (with) dīpikā, 267.
 ——— sūtra, 266.
 ——— vārtika (with gloss,) 268.
 Sundarītāpani, 192.
 Svarga dvāreṣṭī prayoga, 275.
 Svasti vāchana mantra, 482.

T.

Taittiriya-āraṇyaka, 146.
 ——— brāhmaṇa, 602.
 ——— saṁhitā bhāṣhya, 44, 601.
 ——— opānishad with bhāṣhya, 147.
 Tāndya brāhmaṇa, 170, 171, 172, 173.
 ——— lakṣhaṇa sūtra, 400, 497.
 Traidhatavīcchṣṭī, 633.
 Tripuropanishad, 194.

U.

Udaka-śanti, 472, 473.
 Udgātri prayoga, 371.
 Uhaṅga, 72, 73, 74, 75.
 Ukhāsambharana, 570, 571, 572, 574.
 Uktānya prayoga, 365.
 Upagrantha sūtra, 522.
 Upanishad bhāṣhā 200.
 ——— kānda, 551, 552.
 Upāsana prāyaścitta, 431.
 Utsarjana prayoga, 470.
 Utsarjanopākāraṇa prayoga, 471, 633.
 Uttārārchika, 53, 54, 55.
 ——— padapāṭha, 56.
 Uttara-bhāṣhya, 57, 58.
 Uttāravṛtti, 630.

V

Vairāja āśman, 605.
 Vamana sūtra bhāṣhya, 512.

Vedārtha prakāśa, 551.	Vṛhadāranyaka upanishad, 136, 137.
Veda-bhāshya, 544.	————— upanishad vārtika, 421,
Veda-rudri, 553.	143.
Veyagāna, 76, 77.	————— vyākhyā, 138, 139.
Vidhūrādhāna prayoga, 477.	Vṛihajjivālopanishad, 191.
Vidhyaparādhe prāyaścitti, 215, 216,	Vyūdhāhīna-dvādaśāha prayoga, 343, 344.
640	Vyūdha-samūdha prayoga, 354.
Vikṛti vallī, 35.	Y.
Vishnu gūdha, 363.	Yajña-puraschārana, 270.
Vishṇu yāga paddhati, 284.	————— sāman, 438
Vrihaspati sava, 366	————— tantra, 300.
————— hantva, 367.	————— tantra-sudhā nidhi, 284, 285, 286.
Vrishakapi-śastra, 397.	————— kushmānda homa vi-
Vṛihadāranyaka Anandagiri kṛtā tīkā,	dhi, 301.
141.	Yajurveda madhyandina vājasaneyya sañ-
————— bhāshya, 140, 590.	hitā, 33, 39, 40, 692.
————— bhāshya vivṛiti, 141.	————— vichāra, 45.
————— kānda, 133, 134.	Yāska-upanishad, 187.
————— mitaksharā, 145, 501.	

A
 DESCRIPTIVE CATALOGUE
 OF
 SANSKRIT MANUSCRIPTS
 IN THE LIBRARY
 OF THE
 GOVERNMENT SANSKRIT COLLEGE, CALCUTTA.

I.—THE VEDAS.

A.—SĀHITA.

• No. 1. ऋग्वेद-संहिता। Rig-Veda Sāhita. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 766 (first ashtaka, 133; second ashtaka, 83, of which folia 71—82, inclusive, are wanting; third ashtaka, 78; fourth ashtaka, 89; fifth ashtaka, 89; sixth ashtaka, 103; seventh ashtaka, 77; eighth ashtaka, 100, of which folia 81, 90, and 92—98, inclusive, are wanting). Lines, 7—9 on a page. Extent, 13,500 ślokas. Character, Debanāgara. Date, Sk. 1721. Appearance, old; in parts worm-eaten, and some leaves torn. Verses, Generally correct. Incomplete.

The Sāhita of the Rig-Veda, with accent marks in red ink. Each adhyāya is preceded by the corresponding portion of the Sarvāṅh-kramanī, giving its ṛishi, deity, number of verses, &c.

The splendid edition of the Rig-Veda by Professor Max Müller, and the several works written by European scholars relating to the Vedas, make it quite unnecessary to notice it at any length in a catalogue like this. A brief account in Sanskrit which follows has, however, been compiled, chiefly for Indian scholars unacquainted with European languages.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अग्निं नव मधुष्वन्दा वैशामिषो
वाद्योवायनैश्वरायवमैत्रावेरुषानृचा अग्निना द्वादशाग्निनैश्वर्य-
देवसारसताम्रवाः सप्तैताः प्रउगदेवताः ॥ हरिः ॐ ॥ छप्रि-
मौले पुरोहितं वृषक्षं देवशक्तिम् ॥ होतारं रजुधातमम् ॥

End. शुभानी व आहूतिः समुना हृदनि(?) वः ॥ शुभानमस्तु त्रि मन्त्रो
यथा वः सुमुहूर्तसि ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon. इति अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः । श्लोके १०११ ॥ प्रभवनाम-
श्वत्सुरे ॥ उत्तरायणे वैशाखे मासे शुक्लपक्षे ४ तिथौ शिवरात्रौ
स्वातिदीवसतन्त्रये (?) मिहिनामयोगे शुभकर्णे (?) तद्दिन इदं पुस्तकं
सान्त्वयनाम्ना रामभट्टेन शुभाक्षकमहादेवभट्टेन स्वतविनायकेन
लिखितं ॥ स्वार्थं परार्थं वा ॥ श्रीगजाननार्यपमस्तु ॥ श्री ॥

यादृश्यं पुस्तकं दृष्टं तादृश्यं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा मन दोषो न विद्यते ॥

॥ ४ ॥ जामेश्वर(?) प्रसन्नोऽस्तु ॥ श्री ॥

विवरणम् । अग्नेदशैहिता अक्षत्समुदायादिका । अक्षत्सु - अक्षत्सु मन्त्र-
विशेषाः । इयञ्च शैहिता एकविंशत्यं श्राव्यामिदं विभक्ता, विभक्ता च पुनर्मेण्डलैः,
अष्टवैध । मण्डलानि च अतुवाकैः, अतुवाकाश्च सूक्तैर्विभक्ताः । अष्टकान्यपि
अध्यायैः, अध्यायाश्च त्रयविंशत्याः । तत्र मण्डलानि दश । प्रतिमण्डलम् अतुवाकानां
षष्ठ्या यथा प्रथमे मण्डले चतुर्विंशतिर्द्वितीये चत्वारण्युत्तरीयचतुर्थेयोः प्रत्येकं पञ्च,
पञ्चमपञ्चममेतु प्रत्येकं षट्, अष्टमे दश, नवमे सप्त, दशमे द्वादश अतुवाकाः
सन्ति । अतुवाकेषु विभिन्नश्रवणानि सूक्तानि । संहितायां पुनः समासती
बालखिल्यतिरिक्तानां सूक्तानां षष्ठ्या सप्तदशाधिकसङ्ख्यं, बालखिल्यसहितानान्तु
प्रचविंशत्यधिकसङ्ख्यम् । तथाहि प्रथमे मण्डले एकनवत्यधिकं शतं, द्वितीये
त्रिचत्वारिंशत्, तृतीये द्विपष्टिः, चतुर्थे अष्टपञ्चाशत्, पञ्चमे सप्तत्रिंशतिः, षष्ठे पञ्च-
सप्तत्रिंशतिः, सप्तमे चत्वारिंशतिं शतं, अष्टमे चाधिकं शतं, नवमे त्रयोदशाधिकं शतं, दशमे
एकनवत्यधिकं शतं, इति मिलित्वा सप्तदशाधिकसङ्ख्यम् । सूक्तानां कामिचित् 'आग्नी'
इत्यभिधीयते । आग्नीसूक्तानां देवतस्तु-१ इक्ष्वा समिदीवायिः । १ तन्नूनपात् ।
१ नराशङ्गः । ४ इक्ष्वा । ४ वसिष्ठः । ४ देवीर्दारः । ७ उषासान्ता । ८ देव्यौ
होतारौ प्रचेतसौ । ९ तिथौ देवः सरस्वतीलामारुतः । १० लक्ष्मी । ११ वनस्पतिः ।
१२ स्वाहाश्रुतिः इत्येताः । आग्नीसूक्तानां मेष्ट्या एकादश, दशष्ट मण्डलेषु दश,
अन्यदेकं प्रपकाग्नीसूक्तं विश्वामर्गमत्रैषाध्याये दृश्यम् । आग्नीसूक्तानामष्टष्ट एकादश

अनामखल-दर्शिनस्तु सद्वृत्ता महावृत्ताय कथ्यन्ते । या अक् येन ह्रस्वा निबद्धा, तत् तस्याः ह्रस्वः । ह्रस्वसि गायत्र्यादीनि वृत्तानि, अक्षरैश्चितायां गायत्री-उष्णिक्-अतुष्टुप्-बृहती-पंक्ति-त्रिष्टुप्-जगती-अतिजगती-मकरी-अतिमकरी-अष्टि-अत्यष्टि-धृति-अतिधृतय इति चतुर्दश प्रसिद्धानि वृत्तानि सन्ति । सन्ति चान्यान्येकपदा द्विपदा-प्रगाथरूपाणि वृत्तानि । दशाक्षरात्मिका अक् एकपदा, विंशत्यक्षरात्मिका द्विपदा, द्वात्रिंश प्रगाथः । प्रगाथानामपि काकुम-वाहतादिभेदेन पञ्च भेदाः । तत्र गायत्र्यां अक्ष. ३१, उष्णिङि १०४१, अतुष्टुभि ८४४, बृहत्यां १८१, पंक्त्यां ३१२, त्रिष्टुभि ४१, जगत्यां ४४४८, अतिजगत्यां १०१०, मकर्यां १९, अतिमकर्यां ८, अष्ट्यां ९, अत्यष्ट्यां ८२, धृत्यां २, अतिधृत्यां १, एकपद्यां ९, द्विपद्यां १०, भाहंतप्रगाथे १८४, काकुमप्रगाथे ४४, महावाहंतप्रगाथे २४४, मिलित्वा १०४०९ ।

माकलसंहितायां अक्षा-मन्त्रसंख्या तु द्वात्रिंशत् सद्व्याधिकचतुर्लक्षाणि ।

प्रतिमखलं अवि-खलसंख्याविशेषो यथा ।—

प्रथममखलम् ।

प्रथमतः—१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १९ वर्गपर्यन्तं प्रथमं मखलं ।

तत्र खलसंख्या—१८१ । अतुवाकसंख्या ९४

अवि ।	तत्संख्या ।	खलसंख्या ।	अवि ।	तत्संख्या ।	खलसंख्या ।
मधुअन्वा (विश्वामित्रः)	१	१०	सत्यः	१	०
जता	१	१	नीधाः (गौतमः)	१	०
मेधातिथिः (काष्ठः)	१	१९	परामरः	१	८
शून'मेष्टः हिरण्यदूयः	१	४	गौतमः (रात्रुगणः)	१	१०
कथ्यः (घौरः)	१	८	कुत्स	१	४
प्रक्षयः (काष्ठः)	१	०	कश्यपः	१	१
			वक्षसः, अश्वरीषः, सहदेवः, भयमानः, सुराधनः (राजर्षयः)	५	

अपिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	अपिः	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
कुत्सः	१	४	दीर्घतमाः	१	२३
चितः	}	१	अगस्ताः	१	१४
कुत्सी वा			अगस्त्यः,	}	१
कुत्सः	१	१०	लोपामुद्रा,		
कसीवान्	१	१४	अन्नेवासी मरुचारी		
परश्वेयः	१	११	विपश्चकावानमस्तः	१	१
					१८१

द्वितीयमण्डलम् ।

१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १० वर्गेतः—१ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १९ वर्गेपर्यन्तं द्वितीयं मण्डलम् । तत्र सूक्तसंख्या ४१, अनुवाकसंख्या ४ ।

मण्डलद्रष्टव्यं द्रष्टा—१८ तत्समद आङ्गिरसः ।

तृतीयमण्डलम् ।

१ अष्टके, ८ अध्यायस्य, ११ वर्गेतः—१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १९ वर्गेपर्यन्तं तृतीयं मण्डलम् । तत्र सूक्तसंख्या १९, अनुवाकसंख्या १ ।

तत्संख्यास्य मण्डलस्य द्रष्टा विजानिष्व अपिः ।

चतुर्थमण्डलम् ।

१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १९ वर्गेतः—१ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १९ वर्गेपर्यन्तं चतुर्थं मण्डलम् । तत्र सूक्तसंख्या ४८, अनुवाकसंख्या ४ ।

मण्डलद्रष्टा अपिर्गामदेवः ।

पञ्चममण्डलम् ।

१ अष्टके, ८ अध्यायस्य, १९ वर्गेतः—१ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १४ वर्गेपर्यन्तं पञ्चमं मण्डलम् । तत्र सूक्तसंख्या ८०, अनुवाकसंख्या ६ ।

मण्डलद्रष्टारौ ऋषयविष्टिराष्टरौ आनेयी ।

पष्ठममण्डलम् ।

४ अष्टके, ४ अध्यायस्य, १३ वर्गेतः—४ अष्टके, १ अध्यायस्य, ११ वर्गेपर्यन्तं पष्ठमं मण्डलम् ।

तत्र सूक्तसंख्या ७५, अष्टुवाकसंख्या १ ।

मण्डलद्रष्टा भरद्वाज ऋषिः ।

सप्तममण्डलम् ।

४ अष्टके, १ अध्यायस्य, १२ वर्गेतः—४ अष्टके, ७ अध्यायस्य, ८ वर्गेपर्यन्तं सप्तमं मण्डलम् ।

तत्र सूक्तसंख्या १०४, अष्टुवाकसंख्या १ ।

मण्डलद्रष्टा ऋषिर्वसिष्ठः ।

अष्टममण्डलम् ।

४ अष्टके, ७ अध्यायस्य, १० वर्गेतः—४ अष्टके, ७ अध्यायस्य, ११ वर्गेपर्यन्तं अष्टमं मण्डलम् ।

तत्र सूक्तसंख्या १०१, अष्टुवाकसंख्या १० ।

ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।	ऋषिः ।	मन्त्रसंख्या ।	सूक्तसंख्या ।
प्रगाथः			प्रगाथः	१	१
(चौरः, काण्वी वा),			वल्लः	१	१
मेधातिथिः, मेधातिथी	१	१	पर्वतः	१	१
(काण्वी),			नारदः (मेधातिथ्याद्या		
आशंगः,			नारदाम्ना ऋषयः काण्वाः)	१	१
मन्त्रतौ			गोसूक्तसूक्तान्तौ	१	१
मेधातिथिः }	१	१	इतिविधिः	१	१
प्रियमेधः }			सौमतिः	१	४
मेधातिथिः	१	१	विश्वमनः	१	१
देवातिथिः	१	१	विश्वमनाः वा	}	१
मन्त्रातिथिः	१	१	यज्ञः		
वल्लः	१	१	मन्त्रः (वैवस्वताः)	१	१
पुनर्वल्लः	१	१			
संध्यस्तः	१	१			
मन्त्रकथं	१	१			

अधिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	अधिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
मेधातिथिः	१	१	सुपर्णः	१	१
मेधातिथिः	१	१	(काष्ठः)		
नीपातिथिः	१	१	मर्मः,	१	१
महावायः	१	१	प्रागाय	१	१
नामाकः	१	१	(काष्ठः)		
नामाकः,	१	१	कलिः	१	१
अर्चनाना	१	१	मत्स्यो, मायः मत्स्यो वा	१	१
विरूपः	१	१	प्रियमेध	१	१
चिमीकः	१	१	पुष्पम्हा	१	१
(काष्ठः)	१	१	सुदीतिपुष्पमौष्ठौ	१	१
वर्मः	१	१	तयौवायतः	१	१
चितः	१	१	वर्धता	१	१
प्रगायः	१	१	गोपवना,	१	१
प्रकृष्टः	१	१	सम्बन्धिः वा.	१	१
(काष्ठः)	१	१	गोपवनाः	१	१
पुष्टिः	१	१	विरूपः	१	१
(काष्ठः)	१	१	कुरुसुतिः (काष्ठः)	१	१
पुष्टिः	१	१	सत्सु	१	१
(काष्ठः)	१	१	एकसुः	१	१
आयः	१	१	कुरीदी	१	१
(काष्ठः)	१	१	पशनाः	१	१
मेधः	१	१	(काष्ठः)	१	१
(काष्ठः)	१	१	छन्दाः	१	१
मातरिषा	१	१	छन्दाः, विष्को वा काष्णिः	१	१
(काष्ठः)	१	१	छन्दाः, सुम्बीकः प्रियमेधो वा	१	१
छन्दाः	१	१	नोधा	१	१
(काष्ठः)	१	१	अमेधा-पुष्पमेधौ	१	१
प्रपन्नः	१	१	अपासा	१	१
(काष्ठः)	१	१	पुनरुचः पुनरुचो वा	१	१
मेधः	१	१	सुकचः	१	१
(काष्ठः)	१	१	विन्दः पृतदधौ वा	१	१

अधिः ।	मत्पेक्षा ।	सूक्तपेक्षा ।	अधिः ।	मत्पेक्षा ।	सूक्तपेक्षा ।
वैखानसा,	१	१	दिबोदासराजर्षिपुत्रः	}	१ १
गरुडाजः,	}	१ १	प्रतटेनराजर्षिः		
कश्यपः,			वसिष्ठः, तत्पुत्राः	}	१ १
गौतमः, सप्तर्षयः,			रुद्रप्रमतिः, वृषाणः,		
अग्निः,			उपमनुः, धामपातः,		
विश्वामित्रः,			मन्त्रिः, कर्ष्यन्तः,		
जमदग्निः,			सुलोकाः, वसुजाः,		
वसिष्ठः पवित्री वा			परामरः	}	१ १
वत्सप्रिः	१	१	कुत्सः		
हिरण्यगोपः	१	१	वृषांगिरैः पुत्रः	}	१ १
विश्वामित्रपुत्रः रेणु	१	१	अश्वरोषः राजर्षिः		
विश्वामित्रपुत्रः अयमः	१	१	गरुडाजपुत्रः अजिघा	१	१
हरिमलः	१	१	रेमः, सुतः,	१	१
पवित्रः	१	१			
कौशिकान्	१	१	आवावपुत्रः अधोयुः	}	१ १
कविः	१	१	ययातिर्नाहुषः,		
वृद्धः	१	१	नहुषा मानवः,		
पवित्रः	१	१	मनुः साम्बरः,		
प्रजापतिः	१	१	प्रजापतिः वैश्वामित्रः		
वेनः	१	१	चितः	१	१
दमश्चन्द्रहारः अपिगवाक्यः,	}	१ १	दितः (आग्नाः)	१	१
अग्निः, गृहसमदण					
कविपुत्र अग्रनाः	}	१ १	मन्वन्त-नारदी	}	१ १
वसिष्ठः			अपवा		
मरीचिपुत्रः कश्यपः	१	१	शिखण्डिन्धौ		
नीधा	१	१	अश्वरत्नौ		
वृद्धः	१	१	अग्निः	}	१ १
प्रश्नः	१	१	चतुः		
			मनु		
			वसुपुत्रः अग्निः		

अधिः ।	तत्प्रेष्या ।	सूक्तप्रेष्या ।	अधिः ।	तत्प्रेष्या ।	सूक्तप्रेष्या ।
गरुडानाः, कश्यपः,	}	१	धिष्ण्याः अधयः	}	१
गौतमः, अग्निः,			अधयः		
विधामिषः, जमदग्निः,			वसवः-ममदग्निः	}	१
वसिष्ठः			धरश्चेपपुत्रः, असातः		
गौरिवीतिः	}	१	मिश्रः	१	१
मत्तिः, उरः,			कश्यपः	१	१
अजिषा, जह्वसन्ना,					
सतपथा, अण्डयः					

दमममच्छन् ।

० अष्टके, ० अध्यायस्य, १८ वगेतः—० अष्टके, ० अध्यायस्य, ३८ वर्गपर्यन्तं दममं मण्डलम् ।
(अथैव मन्त्रसमाप्तिः) । तत्र सूक्तप्रेष्या १८१, अष्टुवाकप्रेष्या १९ ।

अधिः ।	तत्प्रेष्या ।	सूक्तप्रेष्या ।	अधिः ।	तत्प्रेष्या ।	सूक्तप्रेष्या ।
चितः-आत्माः	१	१	वास्तवः	१	१
चिमिराः-लाहोपुत्र	१	१	ऐन्नी वस्तुपुत्रो	१	१
अमरौपुत्रः	}	१	कवयः (दण्डपुत्रः)	१	४
सिन्धुहोपः			अधः (मीनवान्)	}	१
अधवा चिमिराः			वा कवयः		
वैवस्वतकन्या यमौ	१	१	सुयः (भानाकपुत्रः)	१	१
हविर्धानः-(अङ्गपुत्रः)	१	१	अभितपः (सूर्यपुत्रः)	१	१
विवस्वान्(अदितिपुत्रः)	}	१	इन्द्रः (सुष्कवान्)	१	१
वा हविर्धानः			धोषा (कचीवद्राजपुत्री)	१	१
यमः वैवस्वतपुत्रः	१	१	धोषापुत्रः सुहस्रः	१	१
यमपुत्रा मक्षपेयः	}	१	सुष्यः	१	१
मंथः, दमनः, देवकवाः,			वत्सत्रिः (मालदगः)	१	१
सकुमुका, मधितः			सत्रयुः		१
विमदा-ऐन्द्रः	}	१	वैकुण्ठ इन्द्रधनिः	१	४
प्राणापत्यो वा			अग्निः सौषीकः	१	१
वास्तकी वा वस्त्रजः					

अधिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।	अधिः ।	तत्संख्या ।	सूक्तसंख्या ।
अष्टादंष्ट्र (वैरूपः)	१	१	सुदा (पैजवनः)	१	१
नक्षत्रभेदः (वैरूपः)	१	१	माम्नाता (यौवनाथः)	१	१
मत्तप्रभेदः (वैरूपः)	१	१	कुमारः (यामायनः)	१	१
सभिः (वैरूपः)	१	१	सुनयः (वातरगनाः)	१	१
धर्मः (तापसः)	१	१	सप्तर्षयः (एकर्षाः)	१	१
उपस्तुतः (वाटिं हयः)	१	१	अङ्गः (चौरवः)	१	१
अश्विस्तुतः (चौरः)	१	१	विष्ठावस्तुः (दिवग्मन्त्रः)	१	१
अश्विस्तुतः वा	१	१	अश्विः (पावकः)	१	१
भिद्युः	१	१	अश्विः (तापसः)	१	१
उपस्तुतः	१	१	मात्राः (भक्तिपुत्राः अरितादयः)	१	१
लवः (दिग्गः)	१	१	अश्विः (माख्यः)	१	१
हिरण्यगर्भः	१	१	उपपन्नः (तापसपुत्रः)	१	१
(प्राजापत्यः)	१	१	जह्नुं हयगो वा	१	१
विष्मन्वा (वासिष्ठः)	१	१	यामायनः	१	१
वेनः	१	१	इन्द्राष्टी	१	१
अग्निः	१	१	देवसुनि.	१	१
वागांश्चष्टी	१	१	(शिरःश्रवः)	१	१
कुक्षस्तवर्षिषः	१	१	सुवेदा (शैरीषः)	१	१
(मैष्टुषः)	१	१	वृष्टः (वैद्यः)	१	१
अश्वीरुग् वा	१	१	अश्वीरुग् (हैरःश्रवः)	१	१
(वामदेवः)	१	१	अश्वीरुग्	१	१
कुम्भिकः (सौम्यः)	१	१	अश्वीरुग् (कामायनी)	१	१
अश्वीरुग् भारद्वाजः	१	१	शशः (भारद्वाजः)	१	१
विद्युः	१	१	इन्द्रमातरः	१	१
प्रजापतिः	१	१	यमी	१	१
(परमेष्ठी)	१	१	मिरिंविष्टः	१	१
यज्ञः (प्राजापत्यः)	१	१	केतुः (आग्नेयः)	१	१
उकीभिः (काशीवतः)	१	१	सुवनः (आग्नेयः)	१	१
मन्त्रपुतः (मार्मन्त्रः)	१	१	वा	१	१
			साधनः (भौवनः)	१	१

अधि ।	तत्संख्या ।	सकृत्संख्या ।	अधि ।	तत्संख्या ।	सकृत्संख्या ।
चतुः (चतुष्टयः)	१	१	चतुः (चतुष्टयः)	१	१
मयी (पौत्तोमी)	१	१	पतङ्गः	१	१
पूरुषः (वैश्वामित्रः)	१	१	अरिष्टनेमिः	१	१
यक्षनायनः (प्राजापत्यः)	१	१	मिविः प्रवर्द्धनः,	}	१
रक्षीष्टः (वाद्य)			वस्तुमनाः वा		
विद्वद्वाः	}	१	जयः (चन्द्रः)	१	१
प्रचेताः			प्रयः (वासिष्ठः)	}	१
कपोतः (नैषधः)	}	१	सप्रवी वा (भारद्वाजः)		
अयनः (वैराजः)			तपुस्पर्वा (वाङ्मन्यः)	१	१
वा (माधुरः)			प्रजावान् (प्राजापत्यः)	१	१
विश्वामित्र-जमदग्नी	१	१	महा,	}	१
अनिष्ठः (वातायनः)	१	१	गर्भकर्ता,		
मवरः (काशीवतः)	१	१	विष्णुर्ध्या सत्यवतिः		
विभाद्	१	१	जलः (वातायनः)	१	१
रुद्रः (मार्गव)	१	१	वत्सः	१	१
संवनेः	१	१	श्रोतः	१	१
भुवः	१	१	सार्परात्री	१	१
अभौवर्गः	१	१	अवतपणः	}	१
जगुंपात्रा	१	१	(मधुच्छन्द पुत्र)		
आर्जुनिः	१	१	धवननः	१	१

सर्वास्तुक्रमणीदिवरणस्यापि सर्वास्तुक्रमणीप्रसङ्गे प्रदर्शितं भविष्यति ।

अत्रेदं दर्शितव्यं अत्रानि कानिचिद्देवतानि स्तुतिविषयाणि, कानिचिच्च धनधान्य-
ज्योतिष्यस्तुतिपञ्चानामादिप्रार्थनाधराणि । तथा कचिदेकेन स्तुतेष्वेकैव, कचिद्वा
त्रे, कदाचिद्विधं देवताः स्तुयन्ते प्रार्थयन्ते वा, कचिच्च बहुभिः स्तुतेरेकैव देवता स्तुयते
प्रार्थयते वा, देवतास्तु चेन्नायोरेवामरुद्रादृष्टिः, तथाहि त्रयमाष्टके एकविंशत्यधिकत-स्तुतेषु
सप्तविंशता स्तुतैरधिः स्तुयन्ते चतुष्टयमारिचवा चेन्द्रः । अवशिष्टानां तु द्वादशस्तुतैर्मन्त्रैः,
एकादशस्तुतैरिन्द्रो, चतुर्भिर्ऋषाः, चतुर्भिश्च विष्णुदेवाः स्तुयन्ते इत्येवं रीत्यान्दासानपि
देवतानां स्तुतिरस्ति । सर्वत्रैवाहकोपुत्रयेव ।

विषयः । दर्शनीयमासादिसङ्ग्रहा मन्त्राः ।

No. 2. ऋग्वेद-संहिता : *Rig-Vedā Saṁhitā.* This manuscript contains only the first four aṣṭakas. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches (first three aṣṭakas), $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches (fourth aṣṭaka). Folia, first aṣṭaka, 136; second aṣṭaka, 122; third aṣṭaka, 111; fourth aṣṭaka, 84. Lines on a page, 6—8 in the first three aṣṭakas, and 9—10 in the fourth aṣṭaka. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old, and in parts decayed and torn. At the end of the first and the beginning of the fourth aṣṭaka are found impressions in red ink of the name "Claud Martin" in large Roman capital letters.

No. 3. ऋग्वेद-प्रथमाष्टक-पदपाठः : Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page. Extent, 1,650 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Complete.

The pada text of the first aṣṭaka of the Rig-Veda. It does not give the accent marks.

Beginning. श्रीमहाधिपतये नमः ॥ श्रीराम वेदव्यासाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिः ॥ ओम् ॥ अग्निं । ईले । उरःऽहितम् । यज्ञस्य + + ॥ अग्निं । दीतारं । रत्नं • धातमम् ।

End. मा । सा । ते । अकृत् । दु • मतिः । वि । दत्तं वाज • प्रमद । सं । इव । वरं त । आ । न • भज । मघ • वन् । गोयु । अयेः । मंहिष्ठाः । ते । सधं • माद । काम ॥ १९ ॥ हरि ओम् ॥

Colophon. इति प्रथमाष्टके ऋग्वेदमोऽध्याय ॥ श्लोके (१) ॥ विस्वावसु-नाम-संवत्सरे फाल्गुनशुक्लदशम्या शुभवासरे प्रथमाष्टकः समाप्तः ॥ श्रीलक्ष्मी-वसिष्ठापंचमस्तु ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥ श्रीरामवेदव्यासाय नमः ॥

विवरणम् । ऋग्वेदीयप्रथमाष्टकस्य पदपाठः ।

अथ जलु प्रथमाष्टकस्य सर्वा ऋचः पदच्छेदेन निर्दिष्टाः । अथ स्वरचिह्नानि न सन्ति ।

No. 4. ऋग्वेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः : Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 126. Lines, 8 on a page. Extent, 1,750 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct. Complete, except the last śloka, which is wanting.

The pada text of the second aṣṭaka of the Rig-Veda, without the accent marks.

Beginning. श्रीनारसिंहाय नमः । श्रीविद्वत्साय नमः । हरिः । ॐ ।
 य । वः, पां तं । रघु-मन्दव । अंभ । यज्ञं । वृद्धाय ।
 मौल्युये । मरुतं दिवः । अस्त्रोपि । अक्षुरस्य । वीरैः ।
 देणुध्याद्भव । मरुतः । रोदसीः ॥

End. सः । होता । यस्य । रोदसी इति । चित् । उव इति ।
 यज्ञं-यज्ञं । अग्नि । रुधे । गृहीतः । प्राची इति । अक्षराः
 इव । वक्षसुः । सुमेके इति सु । मेके । अतश्चरी इत्युक्त-
 वरी । अतः जातस्य सत्ये इति । ॥ ८ । २० । १ ॥

Colophon. द्वितीयाष्टके अष्टमोऽध्यायः । ८ । १ । १ ।
 ॥ शके (P) परामवनाम संवत्सरे अक्षरायणे वसन्त ऋतौ वैश-
 मासे ऋणपक्षे द्वितीयायां त्रियौ मासि (P) रविदासरे श्रीलक्ष्मी-
 चर्मिन् (P) प्रेक्ष्या (P) प्रेरयता (P) श्रीलक्ष्मीचर्मिन् (P) प्रीत्यर्थं आत्मार्यं
 प्रतोपकारार्थं अनन्तदेवेन लिखितं श्रीलक्ष्मणपंथस्य ।
 मगधप्रकटिपीठे वत्स (P) इतिरघोमुप ।
 कठेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १
 अथर्वो वा सुप्रज्ञो वा (P) मम दीपो न विक्षते ॥ १ ॥ १ ॥ १ ॥

विवरणम् । अष्टमेऽध्याये द्वितीयाष्टकस्य पदपाठः ।

अत्रापि पूर्ववत् द्वितीयाष्टकस्य सर्वा अक्षः पदच्छेदेन निर्दिष्टाः । अत्रापि
 सारविज्ञानं न सति ।

No. 5. ऋग्वेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper,
 8½ x 4 inches, Folia, 76. Lines, 9—14 on a page. Extent, 1,300 slokas.
 Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old and slightly worm-
 eaten. Correct. Incomplete.

The pada text of the third ashtaka of the R̥g-Veda, with accent
 marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुचरणयो नमः ॥ हरिः ॐम् ॥
 य । ये । आर । त्रिष्टुप् । आसे । आ । आतरां
 विविधः । अत्र । वाणी । पुरिचित् । पितरां । स । प्ररुह
 इति । य अस्मात् इति द्वौपि । आर्यः । प्रयत्ने ।

End. (अन्तो नास्ति)

विवरणम् । अष्टमेऽध्याये द्वितीयाष्टकस्य सारविज्ञानः पदपाठः ।

No. 6. ऋग्वेद-चतुर्थाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 86. Lines, 9—12 on a page. Extent, 1,600 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, old. Correct. Complete.

The pada text of the fourth ashtaka of the R̥g-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीसुखभाय नमः ।
श्रीसुखादेवतायै नमः । इतिः ।
मा । छुपे । सुविधितः । देवं । मर्तसि । ईश्वरे । मर्ते
मा । ज्ञातुर्वेदतः । सः । सुखा । वशि । ज्ञातुपत् ।

End. सरस्वति । छमि । उः । उपि । वधः । मा । अप । सुखी ।
पर्यसा । मा । उः । मा । पुक् । सुपथे । उः ।
सख्या । पुष्पो । उ । मा । मत् । चेकोपि । अरेयानि ।
गन्तुः ॥११॥

Colophon. इति चतुर्थाष्टके अष्टमोऽध्यायः ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । संवत् १८४८ श्रीसुखनाम-संवत्सरे माद्रपद दश-१००
भौमवासरे तदिने लिखितं वैजनायभट्टभास्ते (?) पुस्तकं ।

यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं भया ।

यदि ग्रन्थमश्रवं वा मन दीपो न विपद्यते ॥ श्री ॥ ह ॥ श्री ॥ राम ।

विद्वत्पण । अगाम्याये चतुर्थाष्टकस्य सुखरचक्रः पदपाठः ।

No. 7. ऋग्वेद-पञ्चमाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 95. Lines, 9—12 on a page. Extent, 1,500 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1861. Appearance, old. Complete.

The pada text of the fifth ashtaka of the R̥g-Veda, with accent marks.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ छुम् ॥

सुपे । नरो । द्विष ॥ ज्ञातु । प्राभन्ता । अग्निना । सुपे ।
अरेमाण । अकः । या । सुय । सुखा । विजलि ॥ मः ।
अन्तान । सुयुक्त । परि । सुय । वरीसि ।

प्रमः । हि । कं । रसः । अक्षरेषु । अनाद । अ । दीर्घा ।
नर्थः । अ । सत्सि । छा । अ । अये । वृत्तं । प्रिप्र
यस्य । अक्षर्यं । अ । सीमं । आ । अक्षर्य ॥ १६ ॥ इति
पद्यमाष्टक (P) समाप्तः ।

Colophon. इति पद्यमाष्टके अष्टमोऽध्यायः ॥ श्री (P) । पद्यमाष्टक (P) समाप्तः ।
संवत् १८६१ भवनामर्तवत्सरे चैत्रशुक्लपञ्चम्यादिदिने तद्वि
नाशे उपनामकवैजनाथेन स्थाप्यं परोपकारायैव । अक्षरमात्र
सप्तम् (?) ।

विवरणम् । अश्वेदीयपद्यमाष्टकस्य साररचिकः पदपाठः ।

No. 8. अश्वेदीयपद्यमाष्टकपदपाठः । Substance, country-made paper,
8½ X 4 inches. Folio, 95. Lines, 9 to 11 in a page. Extent, 1,500 slokas.
Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1861. Appearance, old and slightly
worm-eaten. Correct. Complete.

The Pada text of Ashtaka vi, with accents marked.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । श्रीगुरुवर्यमाहात्म्यं नमः ॥ इतिः छन्दः ॥ यः ।
इन्द्र । श्रीगुरुः पातनः । मर्दः । इन्द्र । चेतति । येन ।
इति । नि । अक्षर्यं । तं । इन्द्र ।

End. पद्यमाष्टक । अक्षर्यं सातये । विप्रस्य । अक्षर्यतः । वधे । सीमं ।
राष्ट्रं । अक्षर्यं ॥ १९

Colophon. इति पद्यमाष्टके अष्टमोऽध्यायः ॥
संवत् १८६१ भवनामर्तवत्सरे चैत्रशुक्लपञ्चम्यादिदिने तद्वि
नाशे उपनामकवैजनाथेन लिखितं स्थाप्यं परोपकारायैव । श्री (P) ॥
विवरणम् । अश्वेदीयपद्यमाष्टकस्य साररचिकः पदपाठः ।

No. 9. अश्वेदीयपद्यमाष्टकपदपाठः । Substance, country-made paper,
8½ X 4 inches. Folio, 54. Lines, 7 or 8 in a page. Extent, 800 slokas.
Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old. Correct.
Incomplete.

The Pada text of the first four Adhyāyas of the eighth Ashtaka,
with the accent marks.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ इतिः छन्दः ॥ यः । दीर्घा । अनादः ।
इन्द्रान् । अक्षर्यं ।

End. अक्षयः । चार्यमानाः ॥ ११ ॥

Colophon. इत्यष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः । हरिः । छम् । श्री? ॥ छ ॥ श्री? ॥
छ ॥ राम ॥ अयं । राम ॥ वैजनायभट्टेन लिखितं । पदा-
चिपोचि (?) अक्षिरसनाम संवत्सरे आवसे ग्रामनवमीमुधवा (?)
तद्दिने लिखितं ।

विवरणम् । अग्नेदीयाष्टमाष्टके प्रथमाध्यायावधिकचतुर्थाध्यायपर्यन्तस्य सस्वर-
रचिकः पदपाठः ।

No. 10. अग्नेद पदपाठः This codex includes four incomplete manu-
scripts, marked respectively (A), (B), (C), and (D).

(A) अग्नेद-द्वितीयाष्टक-पदपाठः Substance, country-made paper,
8½ x 3½ inches. Folia, 49. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī
Date, not mentioned. Appearance, old. Verse. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Ashtaka, with accent marks.

Beginning. यचं । वः । दिद्युत् । रदेति । किचि । इदवी । दिव्याति
पयः । सुधिताइइव । वृहन्ता ।

End. ईडः । मयः । इष्टे । मेविर । पूत १ दधः । दिवा । छ ।
वन्धु । छदपां । इष्टियाः

Colophon.

विवरणम् । अग्नेदद्वितीयाष्टकस्य सस्वरचिकः पदपाठः असम्पूर्णः ।

(B) अग्नेद द्वितीयाष्टकपदपाठः Substance, country-made paper,
8½ x 3½ inches. Folia, 14. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī.
Date, not mentioned. Appearance, old. Verse. Correct. Incomplete.

The Pada text of the second Ashtaka, with accent marks.

Beginning. ऋ । न द्विजः । इ व थ्ये । चोपां । इव । मं से । अजु-
मय । नञ्जे । प्रावः । पूष्टे ।

(C) अग्नेद प्रथमाष्टकस्य पदपाठः Substance, country-made paper,
8½ x 3½ inches. Folia, 61. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī.
Date, not mentioned. Appearance, old. Verse. Correct. Incomplete.

Beginning. वाय । डा यवे । सुदाते । इत्येति । इती रति । दपंणा ।
सुत्रजिम् ।

End. श्री कामया । शिरा । पुष्पा । हि । सद्गु । अति ।
विश्वः । दिवाः । अष्ट । प्रभुः ।

विवरणम् । अश्वेद पद्यमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः ।

(D) अश्वेद-पद्यमाष्टक-पदपाठः । Substance, country-made paper, 8 x 3½ inches. Folia, 42. Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1783. Verse. Correct. Incomplete.

Beginning. छुष्ट । प्रभुः । कामया । अति । यत् । वि । मत् । दुष्टुः ॥
विश्वेतसः ।

End. पर्वत । वाजसातये । विप्रश्च । गुरुत । हष्ट । श्रीमवास्त-
सुग्रीव । ११ ।

Colophon. इति पद्याष्टके अश्वेदोऽध्यायः समाप्तः । एवं पुस्तकं गाकरोपनाम
भासुदेवमहसुतमुनेश्वरेण लिखितं । सरस्वति नमस्तुभ्यं परदे काम
रूपिणि । विपारब्धं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा । संवत् १७८३ ।

विवरणम् । अश्वेदपद्याष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः असम्पूर्णः ।

No. 11. अश्वेद पदपाठः । Substance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 79 (of which folia 1—50 are wanting). Lines 10 to 12 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, and writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

The Padapāṭha of the first Aṣṭaka of the R̥g-Veda Saṁhitā, with the accents marked. •

विवरणम् । अश्वेदीय प्रथमाष्टकस्य सस्वरचिह्नः पदपाठः । आद्यमक्षरानिह ।

No. 12. वागीसुक्तम् । Substance, country-made paper, 5 x 3½ inches. Folia, 6, of which the first is wanting. Lines, 6 or 7 in a page. Character, Devanāgarī. Appearance, old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

A sukta or hymn belonging to the *Līlas* of the R̥g-Veda.

Beginning. प्रथमपञ्च संहितनाम प्रारम्भवाक्यमुद्धर्तुमनर्हम् ।

End. सरस्वति निलये सतीत्य हरते (?) चवत्तरमन्त्रनाम्नयोमे । नगवति
हरिवक्त्रमे-मनोमे त्रिसुवनजनकवि (?) प्रथोद मन्त्रम् ।

Colophon. इति श्री सप्तोक्तं समाप्तम् ।

विवरणम् । सप्तोक्तं नाम अग्नेदीयविद्यानामंतं सप्तोद्देश्यप्राधान्याविषयकं सूक्तम् ।

No. 13. अक्षयिष्टम् । Substance, country-made paper, 9 X 4 inches. Folia, 30. Lines, 9 in a page, the last page containing 10 lines. Extent, about 295 slokas. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1821. Appearance, almost new ; here and there a word or two illegible. Prose. Generally correct.

The *Rikparishishtam* is a sort of appendix to the *Rig-Veda*, consisting of four parts, which are respectively styled (1) निविद, (2) प्रैष, (3) पुरोचद्, and (4) कुन्ताप । The *nivids* (from नि × विद, to announce) are short formularies inserted in a liturgy and containing short invocations of the gods, inviting them to partake of the *soma* libation. The *praishas* (from प्र × द्, to wish) are the invitations of the presiding priest calling upon the assistant priests to commence a recitation or a ceremony. The *purorūchas* are also invocations of the gods, differing from the *nivids* in being chanted first and their number being limited to seven. The *kuntāpas* are hymns repeated by a priest after he has finished the *vrishākapī*. "These songs do not bear a strictly religious character ; they are praise-songs principally referring to Dakshina, and belong to that class of ancient poetry which bears the name *nārāsamsi*."—Dr. Haug.

(1) Nivid—Beginning. अग्निदेवेकः । अग्निमन्विहः । अग्निः क्षयमित्
हीता देवसुतः ।

End. अग्निमन्विहानरः पश्यदग्निं मयतीदेवाचतुर्दंमाभिजातवेदा अक्ष
मं दृष्ट्वा दृष्ट्वा चोक्षम् । इति निविदध्यायः ।

विवरणम् । निवेदयतीति निप्रत्येकात् विद धातोर्निविदिति पदं सिद्धं । निविदोनाम मन्त्राभरणमन्त्रविशेषः, यस्मिन् च प्रातर्मध्यादिस्नानकालेषु सवनेषु यथाक्रमं मन्त्रेभ्यः प्राक्, तेषां मन्त्रोपवसाने च । निविदा षष्ठ्या एकादश । परिशिष्ट अन्विवरणकारमते निविदपुरी ।

यथामभेदः । ततश्च तस्मिन् पुरोचद्वा मेलनेन निविदां संख्याष्टादश भवति ।

(2) Praisha—Beginning. अथ प्रैषः । ॐम् ।

हीता यद्यदग्निं समिधा क्षयमिधा समिद्धं नामा दृष्ट्वाः संग्रहे वागच्छ ॥

End. कस्त एवाहिना जुषेर्नाम वीतां पिवतां मदेतां सोमं होतयेज ।
इति प्रेषाध्यायः ।

विवरणम् । प्रपूर्वकादिचार्यकरघातोः प्रेष इति यदं सिद्धं । प्रेषा नाम मन्त्रविशेषा यज्ञकर्तृष्वपयोगमहेति । ज्ञयते च पुरा खलु यज्ञो देवेभ्यः ऽप्रागभूत्, ततो देवाः प्रेमन्त्रे सं प्रत्नानेतुमित्येति सिद्धिः तेषां प्रेषेति नामधेयं । अथर्था प्रेमितीमैवावच्छेदनामा पुरोहितः प्रेषाध्यायपरिमताम् सर्वाणि प्रेषानुत्तमवीति । यज्ञमदे च प्रेषार्था प्रकारो भिषति ।

(3) **Purorúcha—Beginning.** अयं पुरोचः । वाङ्मतेना यज्ञप्रोक्ताके-
गन्तव्यता यज्ञं ।

End. वाचमहं देवीं वाचाञ्जितं यज्ञे सुप्रेमता । वातो हवामहे । इति
पुरोचः समाप्तः (?)

विवरणम् । पुरोचोऽपि देवताकान्तवन्ताः, निवित्पुरोचामहेति सत्यपि विशे-
षकृतं पुरोचवाचयनमादौ कार्यम् । पुरोचः संख्या सप्त ।

(4) **Kuntápa—Beginning.** कुंप् इदं जना उपनुत नरायसकवियति ।
चरित्तवचानवतिं च कौरमचार्यमनेषु दग्धहे ।

End. महां चमिधुरवापते महतः साधुबोद्धन् ॥ ८ ॥

इत्येवंपुरोचः । इति कुन्तापाध्यायः । संवत् १८८६ ।

विवरणम् । माध्वन्दिने सवने व्याकथितवेदमन्त्रां वाङ्मतेना पद्यमानी
मन्त्रः विशेषः कुन्तापाः । तस्यच संख्याभिमतं अक्षः (ऐ, वा, १०।१) । ताः खलु
नारायसी, रैमो, पारिधितो, कारय, दिग्माङ्गिः, जनकस्त्रीन्द्रयाद्या, ऐतंमप्रज्ञाप,
प्रवक्षिका, मित्रासिन्धुः प्रतिशब्धो, देवनीधः, भूतचरदाहन्त्येतिनाम, मिषदेताः ।
तन्मन्त्रानिस्तौतिशासादिकमैतरेयम्, एते सप्तमपञ्चिकायां प्रपञ्चितम् ।

No. 14. ऋग्वेद संहिता (सायन भाष्यसंग्रहितं मूलम्) । Rig-Veda
Sāhita (the text together with the commentary of Śāyana). Substance, fools-
cap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 676. Lines, 33 to 25
in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance good,
but slightly worm-eaten. Prose and verse. Not very correct. Incomplete.

The manuscript contains the first four Adhyāyas of the first
Ashtaka. Some portions of the commentary are wanting, e.g., four
rich's of the 25th varga, five of the 26th, five of the 27th, five of the
28th, and six of the 29th.

Beginning. ॐ नमोमन्त्रेभ्य नमः । श्रीरामानुजाय नमः । वागीमायाः
सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्याः क्षुप्तं नमामि
गजाननम् ॥

End. तृप आसुधीयत इति तृपधयः कर्मण्यधिकरणे चेति कप्रत्ययः दासी-
भारादि ।

Colophon. इति (?) मद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीर
बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण साय (?) मात्य (?) विरचिते
माधवीये वेदार्थप्रकाशे प्रथमाष्टके चतुर्थाध्यायः ।

विवरणम् । सायनमाध्यखण्डिताया अक्षुध्वितायाः प्रथमाष्टकस्य चतुर्थाध्याय-
पर्यन्तोद्यम् ।

No. 15. ऋग्वेदसंहिता (पूर्ववत्) । Rig-Veda Saṁhitā, with Śāyana's
commentary. Substance, foolscap paper, 14½ x 9 inches. Bound in book form.
Pages, 439. Lines, 23 to 25 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not
mentioned. Appearance, good, but slightly worm-eaten. Prose and verse.
Not very correct. Incomplete.

This codex contains the last four Adhyāyas of the first Ashtaka,
with Śāyana's commentary on the parts.

Beginning. ॥ अथ ॥ ॐ अथ (यथ ?) विवक्षितं (निवक्षित ?) वेदा
योवेदेभ्योऽखिलं जगत् । निर्वसे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरः (?) ॥
अथ यंचमाध्याय आरंभति (?) ।

End. वेदार्थस्य प्रक्रमेण समोवादे (हं) निवारयन् । पुनर्वीरतुरो-
देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीर
बुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण (?) सायनाचार्येण विरचिते माधवीये
वेदार्थप्रकाशे प्रथमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥० ।

विवरणम् । माध्यखण्डिताया अक्षुध्वितायाः प्रथमाष्टकस्य पञ्चमाध्यायादष्टमा-
ध्यायपर्यन्तोद्यम् ।

No. 16. ऋग्वेदसंहिता (पूर्ववत्) । Rig-Veda Saṁhitā. Substance,
foolscap paper, 14½ x 11 inches. Bound in book form. Pages, 276. Lines,
29 to 40 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned.
Appearance, good, but worm-eaten. Prose and verse. Not very correct.
Incomplete.

The text of the second Ashtaka of the R̥ig-Veda Saṁhitā, with the commentary of Śāyanaśāryya. The text breaks off at the close of the 16th varga of the second Adhyāya of the second Ashtaka, but the commentary is continued to the end of the sixth Adhyāya.

Beginning. श्रीमद्येमायनमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः सु (?) तं नमामि गजाननम् ।

End. वेदार्थस्य प्रकाशिनं समीपार्हं निवारयत् (?) । पूमर्थाद्यतरोदिया
द्विषातीर्धर्महेतुः ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीरब्रह्म-
भूपाल साधवाजधुरंधरेण (?) सायनाचार्यविरचिते माधवीये
वेदार्थप्रकाशे अक्षरसंहितामाय्ये द्वितीयादके पटी (?) अध्यायः ।
ख ॥ खनमष्ट (?) । ख ॥ ख ॥ ख ॥ ख ॥ ख ॥ ख ॥ ख ॥

विवरणम् । उल्लेखे गणिन् द्वितीयादक-द्वितीयाध्यायपट्टवर्गे पर्यन्तं ब्रूतं वर्तते,
माय्यन्तु द्वितीयादक-पट्टाध्यायपर्यन्तस्य प्रत्यक्षः ।

No. 17. अश्वेदसंहिता (पूर्ववत्) । R̥ig-Veda Saṁhitā. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 308. Lines, 34 to 38 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, good. Prose and verse. Not correct. Incomplete

The Saṁhitā of the third Ashtaka of the R̥ig-Veda, together with Śāyana's commentary.

Beginning. श्रीमद्येमायनमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्था (?) मुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः सुखं नमामि गजाननम् ।

End. वेदास्य (?) प्रारम्भेत्यादि ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीरब्रह्म-
भूपालसाधवाजधुरंधरेण श्रीसायना (?) चार्येण विरचिते
माधवीये वेदार्थप्रकाशे अक्षरसंहितामाय्ये द्वितीयादके अष्टमोऽध्यायः
समाप्तः । इति द्वितीयादकं सम्पूर्णम् ।

विवरणम् । सायनमाय्यसंप्रतिनं अक्षरसंहिताद्वितीयादकम् ।

No. 18. अश्वेदसंहिता (पूर्ववत्) R̥ig-Veda Saṁhitā. Substance, foolscap paper, 14½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 340. Lines,

32 to 34 in a page. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, good. Prose. Not correct. Incomplete.

The text of the fourth Ashtaka of the Rīg-Veda Saṁhitā, with the commentary of Śāyanāchāryya.

Beginning. ॐ नमो ऋग्वेदाय यस्य निश्चितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं गतं ।
निमीम (?) तमहं वंदे द्विधातीर्थं महेश्वरम् ।

End. वेदायैव प्रकाशेन तमोद्गाहं नवारयन् (?) इमयोऽष्टुरीदेवा
द्विधातीर्थं महेश्वरं (?) त (?) ।

Colophon. इति श्रीमद्रा (?) राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीर-
बुद्धूपासनाध्यात्मधुरंधरेण सायणा (?) चार्येण विरची-
(?) ते माधवीये वेदायैव प्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये चतुर्थाहकेऽष्ट-
मोऽध्यायः । ॥ समाप्तः ॥ पुनस्तुत (?) । ॥ राम राम
राम राम ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥

विवरणम् । सायनाभाष्यसंपुष्टिं ऋक्संहिताचतुर्थाहकम् ।

No. 19. सायनाभाष्यं Śāyana Bhāṣhyam. Substance, country-made paper, 11½ × 9 inches. Bound in book form. Pages, 856. Lines, 26 or 27 in a page. Character, Devanāgarā. Date, Samvat 1873. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

The commentary of Śāyanāchāryya on the first six Adhyāyas of the second Ashtaka of the Rīg-Veda Saṁhitā.

Beginning. ॐ न । श्रीमद्वेदाय नमः । वागीशायाः पुनस्तुतः सर्वार्थाना-
मुपक्रमे । यं नना कृतद्वयाः ऋक् नमामि यजाननम् ।

End. वेदायैव प्रकाशेन तमोद्गाहं नवारयन् (?) । इमयोऽष्टुरीदेवा
द्विधातीर्थं महेश्वरः ॥ ह ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तक श्रीवीरबुद्धूपा-
सनाध्यात्मधुरंधरेण सायनाचार्येण विरचिते माधवीये वेदायै-
व प्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये द्वितीयाहके षष्ठोऽध्यायः ॥ ह ॥ ह
संवत् १८७३ मीति मार्गशीर्षे (?) शुक्लपक्षे शुक्ल ।

विवरणम् । द्वितीयाहकषष्ठाध्यायपर्यन्तस्य ग्रन्थस्य भाष्यम् ।

No. 20. सायनाभाष्यम् । Śāyana Bhāṣhyam Substance, country-made paper, 12½ × 6 inches. Folia, 133 Lines, 11 or 12 in a page. Character,

Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Incomplete.

The commentary of Sāyanāchāryya on the second Ashtaka of the Rīg-Veda.

Beginning. ॥ ॐ ॥ श्रीगणेशायनमः । वागीयाथाः सुमनसः सर्वासां (?)
मुपक्रमे । यं नमः कृतकृत्याः सुखं नमामि गजाननम् ।

End. अथ वामदेति द्विषं चामत् अथमष्टमं सूक्तं देवतमम् । अथैव
महत्कृतमपिका . . . . . प्रप्रतिवाक्यान्वयं प्रायेण ज्ञानमीषाश्च
प्रमत्तः ।

विवरणम् । द्वितीयाष्टकीय द्वितीयाध्यायव्यादिन चारभ्य तदष्टकद्वितीयाध्याय-
वयोदश वर्गपर्यन्तं प्रत्यक्षं भाष्यम् ।

No. 21. सर्वानुक्रमः । Sarvānukramah. Substance, country-made paper, 8½ x 3½ inches. Folia, ■ (of which 6 to 9 and 29 and 30, inclusive, are wanting). Lines, 7 to 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1846. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

A complete index of the metres, deities, rishis, and numbers of the verses of the Rīg-Veda hymns in the Sākala recension.

Beginning. श्रीगणेशायनमः । ॐ । अथ अग्नेदात्म्याये माककुले सूक्तप्रतीक
अक्षुष्यया अग्निदेवतकृष्णसूक्तमिष्यामी यथोपदेयम् ।

End. अतुष्टुमन्त्रु सं सं (?) अतुष्टुं सर्वाननः सन्नानमायाश्रेयी इतीया
त्रिष्टुप् ॥ ८ ॥ १३ इत्यष्टमाष्टकः समाप्तः ।

Colophon. तदेतत् सूक्तं चक्षुषं सप्तदशकं सपादाभिरुच्यनेदपारायणपाठे
माककुले श्रीश्रीरौप्यके, नमः शौनकाय नमः शौनकाय । १ । रति
कात्यायनपीठातुष्टुमपिका समाप्तः (?) । शुभं भूयात् ।
श्रीः । १ । संवत् १८३६ रौद्र नाम संवत्सरे उत्तरायणे मिथु-
नौ (?) भाद्र मासे शुक्लपक्षे शुक्लवासरे तदिनं (?) समाप्तं ।
गजाननम् ।

विवरणम् । अष्टु संज्ञितायाः सूक्त प्रतीक अक्षुष्यया अग्नि देवतकृष्णसूक्तमिष्यामी
कृतातुष्टुमः । पन्थारणे परिभाषायां वैदिककृष्णसूक्तप्रत्येकशः अक्षुष्यदिकं निरूपितम् ।
परिभाषा प्रथमः एकः ११ क । द्वितीयाष्टकः १३ ख इतीयाष्टकः १० ख । अतुष्टुष्टकः
१४ ख । पञ्चमाष्टकः १७ क । षष्ठाष्टकः १९ ख । सप्तमाष्टकः १३ ख ।
अष्टमाष्टकः १९ ख ।

No. 22. सर्वानुक्रमदीपिका । Sarvānukrama-dīpikā. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 263 (of which fol. 263 is wanting). Lines, 7 to 11 in a page. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the sarvānukrama of Kātyāyana by Ganēśa Dokhala, son of Bhatta Kirshna.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्योनमः । श्रीकाम्यो विद्येचराभ्यां नमः ॥ हरिः ॐ ॥

वक्तव्यं गणेशाय नमः । वेदत्रयगुरुदेव प्रवृत्तौ यथाक्रमम् । वेदादिपञ्चमवेदे विख्यातः पुष्योमहाम् । संप नारायणः प्रोक्तस्तथावेदाक्रमे नमः । १ । महकृष्णः पिता यस्तु जननी रक्षिणी सती । यस्यापत्नी महादेवी शीघ्र-लेख्युपनामम् । २ परिभाषा (?) विभाषायां सर्वानुक्रममेवम् । गणेशाय नमोऽस्मै । सर्वानुक्रमदीपिका । ॐम् । अथ अन्वेदाख्यायां शाकलके । अथमन्वी मङ्गले प्रस्तावे वा ।

End. अथ अन्वेद इत्यादि तृतीया विष्टुवन्तः । इदं शास्त्रमधीयानः प्रथवा . . . . . । अक्षसंख्या ११८० । इमं सङ्ख्यावि पञ्चमताम्-मोति । अतुवाक् संख्या पञ्चमोति (?) पञ्च संख्या १००० ।

Colophon. गणेश शीघ्रलेनेयं लिखिता दीपिकोत्तमा । बाह्यधीष्टद्विस्त्रयं एवं अक्षयमुत्तमम् । १ । गणेशश्रीलेख्युपनामा, धर्मार्थसाधन मोचकामः । विद्वज्जनमनोहरद्वयौ रचिता दीपिकास्तु-मन्वी । २ । समाप्तोऽयं पन्थः । श्रीविद्येचरार्पणमस्तु । श्रीकाराः शतं १०० । ह ।

विवरणम् । गणेशश्रीलेख्यविरचिता कात्यायनसर्वानुक्रमस्य दीपिकाख्या-टीका ।

No. 23. सर्वानुक्रम विवरणम् । Sarvānukrama-vivaranam. Substance, country-made paper, 9½ × 3½ inches. Folia, 11. Lines, 11 or 12 in a page. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, old. Some leaves torn, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A short commentary on the सर्वानुक्रम of Kātyāyana by Rāma Bhatta, son of Vāla Sarasvatī Bhatta.

Beginning. श्रीसरस्वती नमः । अथ ऋग्वेदाध्याये आकलने सूक्तप्रतीक
अक्षरसंख्या अपिदैवतहस्ताक्षरानुक्रममिष्यामी । यद्यपीदं अयेति
मङ्गले प्रस्तावे च । अगमवाङ्मयाद् ऋग्वेदः ।

End. अथा दमपदवाचि मतानानु चतुर्थ्यं अथा द्वाधिकमाख्यात-
व्यभिचयवदग्निमिः । श्रीहस्ताक्षरमस्तु ॥ क ॥ श्री ।

Colophon. कविभक्त (?) पौरोषवाचममहश्च स्तुता । विदुषा राममहिन
हस्तोऽनुक्रमस्यै कृता इति श्रीगङ्गरीपनामक बालसरस्वति
महाकविराममहकृता (?) सर्वाङ्गानुक्रमस्यैविवरणं समाप्तं ।
श्रीसरस्वती सहाय (?) श्रीगङ्गरीपनामकवति ।

विवरणम् । राममहकृतं कात्यायनसर्वाङ्गानुक्रमविवरणम् ।

No. 24. ऋग्वेदानुक्रममिष्यादिवरणम् । *Rig-Vedānukramanikā vivara-*
nam. Substance, country-made paper, 9½ × 3½ inches. Folia, 84. Lines, 10
or 11 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1864. Appearance,
old. Prose. Complete. Generally correct.

Jagannatha's commentary on Kātyāyana's anukramanikā.

Beginning. श्रीगङ्गरीपनाय नमः प्रथमं लिखे श्रीसरस्वती नमः शिवं च सीमं
इत्येते (?) गानिनः । गथा (?) चिपं मङ्गलनोरथप्रदं
हरिं च बालुहिकरीं च भारती । १ । अनुक्रममिष्योक्तानि
सूक्तादि प्रश्नोक्तम् । इदानीं निबन्धानि जगन्नाथो यथामति । १ ।

सूक्तादीनि—सूक्तप्रतीकअक्षरसंख्या अपिदैवतहस्ताक्षरानुक्रममिष्यामी । प्रविष्टसूक्तस्यैव संख्या
ग्रन्थे विहितम् । १ । अथाध्यायस्य अक्षरसंख्या स्तान्तेषु विहितम् ।
प्रायोऽप्यवयवस्यैव लिख्यते गोपसंज्ञाः । अथाध्यायस्य सन्तेषु तत्त्वसंज्ञाभिषा
पुनः । आशीस्तुतेषु सन्तेषु समिधायादि देवताः ।

परिभाषा । निदग्नेनानि लिख्यन्ते परिभाषोदिताः । यदप्यङ्गादि
भेदानां अथाध्यायस्य सन्तेषु । अकारादिहस्तादीनामित्येतेः ।

End. सप्तमिन् चतुर्थः । सप्तमः । आङ्गिरसः । सप्तमं आनुष्टुभं
स्तीयजिह्वम् । सूक्तसंख्या ४२ । अथः ११८ ।

Colophon. इत्यनुक्रममिष्या समाप्ता । शर्म सप्त १८८ समये सापेक्षवदि
११ । सीमे लिखितं विदुषनामकेन (?) । श्रीरवाय नमः
राम शिव (?) ।

विवरणम् । अगमवाच कृतं कात्यायनानुक्रममिष्यादिवरणम् ।

No. 25. अक्रमनिका विवरणम् । Anukramanikā vivaranam. Substance, country-made paper, 8 × 2½ inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1829. Appearance, old and worm-eaten in parts. Prose. Complete. Generally correct.

An index of the Rīg-Veda by Jagannāth.

Colophon. इति श्रीजगन्नाथ ऋते अक्रमनिका विवरणे चतुःषष्टितमोऽध्यायः ।
संवत् १८२९ मितो पुष्य वदि ११ ।

विवरणम् । उक्तं पूर्वं

No. 26. अनुवाकाशुक्रमणौ (वेदार्थदीपिकाया वृत्त्या सहिता) ।
Anuvākānukramāṇī (the text together with a commentary called Vedarthadīpikā). Substance, country-made paper, 8 × 9½ inches. Folia, 19. Lines, 12 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । सर्वकर्माङ्गलं यच्च तुष्टे चष्टे न किञ्चित्तमई
जमामि । विनायकं गिरिराजेश्वरपुत्रीमहेश्वरप्रियदुर्लभं दुष्टाङ्गिम् ।
५१ । वरुणा मलमाभास्तु मौनकस्तु प्रसादतः । अनुवाकाशुक्रमणौ
अथ किञ्चिद् प्रवर्ण्यते ।

End. चतुरधिक सप्तम्यतदसप्तदश्याधिकतत्त्वं त्रयसंख्येत्यर्थः । चत्वारि
मत्सप्तदशाणि द्वाविंशदशरसदश्याणि द्वाविंशदशरसदश्याणि वेति
खलित्यर्थः । दावेति पाठे एवमर्थः । द्वाविंशत्सप्तदश्याधिक
चतुर्लक्षमचरासीत्यर्थः । द्विश्रुतिः समाग्निसामनार्या । एष वा
अक्, एष वा अर्धैः, एष वा पादः, एष वा अक्षरमित्यादि सर्वेषां
ब्रह्मरूपमोक्ते रारण्यके । अथापि सर्वं सम्यक् संख्यातम् मगवता
श्रीमतेन वरुचविष्टेनेति वेदितव्यम् ।

Colophon. षड्गुणश्रित्यविरचितानुवाकाशुक्रमणौ वृत्तिः समाप्ता । नमः
षड्गुणवे तुभ्यं नमोऽष्टाक्षरवेऽपि च । विनायकनिष्कलाकोमोविन्दः
तुभ्यं एव च । आसद्य शिवयोगी च ये षड्तेभ्यो नमः सदा ।

विवरणम् । षड्गुणश्रित्यविरचितवृत्तिसहितानुवाकाशुक्रमणौ ।

No. 27. ऋग्वेदीयदेवतानुक्रमः । Rīg-Veda Devatānukramah Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 8 to 13 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Beginning. श्रीमहाप्रपतये नमः । नमो तौ माधवौ देवौ ब्रह्मणे च सत्यश्रुवे
अश्वेदेव्य च अन्याय शौनकादिभ्य एव च । १ । अग्निधानादिकं
द्रुष्ट्वा अग्नेदे देवताक्रमम् बालकृष्ण ? ओषियोऽन वक्षो हीन
विधानकं । २ ॥

End. अमपरोवाक् । इन्द्र । विद्यान् देवान् ११ । विद्यान् देवान् ११ ।
११ भाष्यः ?

Colophon. श्रीबाल कृष्ण ओषियविरचितः अग्नेदेवतासुक्रमः ।

No. 28. संहितासूत्रम् । *Saṁhitā Sūtram.* Substance, country-made paper, 4 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 6 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, not very old, but slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Rules or directions for chanting the Mantras of the Rig-Veda *Saṁhitā*, with their proper accents. Anonymous.

Beginning. श्रीमहाप्रपतये नमः । श्रीरामचिह्नाय नमः । श्रीवगर्भे ? गति
अपि रजपातममं च रजपातनी । धर्मोहे अस्तित्व (?) इन्द्रे च
कृति ।

End. अपर्था न पुनश्चान् पैव पुनश्चान् १ ॥

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तं । इत्यमरः । श्रीश्रीवृद्ध मौर्याय
नमो नमः । मङ्गलमस्तु ।

विवरणम् । अग्नेदेवतासुक्रमोऽयं ग्रन्थः ।

No. 29. संहितासूत्रम् । *Saṁhitā Sūtram.* Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 9 to 11 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, worn-out, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the codex just noticed in the last preceding number.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः । अपि रजपातमममं रजपातमः । धर्मोहे
पितृन्मा आशुदात । यं इन्द्र पितृन्ते चर्माह्वयान्नम् ।

End. निश्चये देवा निश्चये अपर्था न पुनश्चान् पुनश्चान् ॥

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तं ।

विवरणम् । अग्नेदेवतासुक्रमोऽयं ग्रन्थः ।

No. 25. अक्षुक्रमशिका विवरणम् । Anukramanikā vivaranam. Substance, country-made paper, 8 × 2½ inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1823. Appearance, old and worm-eaten in parts. Prose. Complete. Generally correct.

An index of the Rīg-Veda by Jagannāth.

Colophon. इति श्रीजगन्नाथ कृते अक्षुक्रमशिका विवरणे चतुःपष्ठितमोऽध्यायः ।
सम्बत् १८२८ मिति पुष्ये यदि ११ ।

विवरणम् । अक्षुक्रमम्

No. 26. अनुवाकानुक्रमश्री (वेदार्थदीपिका ह्यया सहिता) । Anuvākānukramanī (the text together with a commentary called Vedarthadīpikā). Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 19. Lines, 12 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । सर्वसर्वेष्वं यच्च तृष्टे चष्टे न किञ्चित्तमई
नमामि । विनायकं गिरिराजेश्वरपुत्रीमहेश्वरप्रियस्वर्तुं दृष्टाब्धिम् ।
११ । ऋक्षं भजमानास्तु भौतकल्प प्रसादतः । अनुवाकानुक्रमश्री
अथ किञ्चित् प्रवक्ष्येति ।

End. अतुरधिक सत्रमतदसत्रसहाधिकलक्षं क्रमसंख्येत्यर्थः । अत्राति
मतसहासहासि द्वात्रिंशदक्षरसहासहासि द्वात्रिंशदक्षरसहासहासि वेति
खलित्वर्थः । वावेति पाठे सप्तवार्यः । द्वात्रिंशत्सहासहासि
अतुरैवमचरासीत्यर्थः । द्वित्रिः समाभिज्ञापनार्था । एष वा
अक्, एष वा अर्धैव, एष वा पादः, एष वा अक्षरमित्यादि सर्वेषां
ब्रह्मरूपलोके शारङ्गके । अत्रापि सर्वं सम्यक् संख्यातम् भगवता
भौतकेन ऋक्षसिद्धेनेति वेदितव्यम् ।

Colophon. ऋक्षप्रशिक्ष्यविरचितानुवाकानुक्रमश्री ह्यतिः समाप्ता । नमः
ऋक्षपुरवे तुभ्यं नमोऽष्टादशपुरवेऽपि च । विनायकविष्णुलोकोगोविन्दः
तुभ्यै नमः । आसद्य शिवयोगी च ये पठन्तेभ्यो नमः सदा ।
विवरणम् । ऋक्षप्रशिक्ष्यविरचितहिसहितानुवाकानुक्रमश्री ।

No. 27. ऋग्वेदीयदेवतानुक्रमः । Rīg-Veda Devatānukramah. Substance, country-made paper, 8 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 8 to 13 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

क्षेत्र * निष्कृतः । अग्निधानं दिना तस्मादधेयं यद् प्रयत्नतः १ ।
 छत्रतस्मात्तर्कयन् अग्निधानमिवैति यः । अग्नेदी जायते
 तस्य प्रसन्नोत्कृष्टमानसः । आसुध्यं संपदोभूतं सद्यः कल्मषं नाम्नं
 अग्निधानमातुष्ठानं शुद्धं कौर्तिकं परम् । अग्निधानेन संतुष्टं
 अग्नेर्दं वेत्ति यो हिजः धर्माधिक्यममोचाचामाशयः स मवेदुष्वनं ।
 वेदेषु प्रथमो वेद आसुर्बेदनिधिः प्रभुः अग्निधानसदामासादतीत
 परितुष्यति शत्रुनाशं मनश्चुष्टिहृज्जनसमाश्रयं । अग्नेदः कुरुते
 नित्यमग्निधामेन गोपितः । ८ । अग्नेर्दं वेत्ति यः समागृह्णाति
 धानरतः सदा । मनोरथादप्यधिकं भवेत्तस्य समीहितं । कुले
 जन्मनि ग्रीहे वा प्रज्ञाहुः सुखमेव वा । अग्निधानपरिज्ञाना
 दुष्यन्ति अरितायेनां । सुष्यन्ति देवताः सर्वाः ? संपद्यन्ते विभूतयः
 दुराधयः प्रथमंति नित्यमग्निधियादिनां । ९ । अथ १५१ ।
 तर्के अथाः ०३१ ।

विवरणम् । श्रौतकृतं अग्निधानं चतुरध्यायम्, विषयश्च अवेदाध्ययना
 दिपलक्षणम् ।

No. 32. अग्निधानं । Rigvidhānam. Substance, country-made paper,
 9 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 10 to 12 in a page. Character, Devanāgarī.
 Date, not mentioned. Appearance, not very old. Verse. Correct. Complete.

Another work on the uses of the Mantras of the Rīg-Veda
 Saṁhitā. By Briddha-Saunaka. Although it bears the same title
 (Rīgvidhānam) as the codex last noticed, it differs in many essential
 points from the latter, the style, as also the subject-matter, being
 entirely different. It may also be noted here that the beginning of
 this codex is the same as that of Laghu Rīdvidhāna noticed below,
 while there is only a slight difference in the conclusion.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । निष्कृतिर्नेष्टि वेदानां मन्त्राणां किल दोषतः
 मन्त्रदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीमाचयेद्भिजः । १ । गायत्रीमन्त्रसिद्ध्यर्थं
 गायत्रीमयुतं जपेत् । तन्नेपां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं सप्तक
 जपेत् । ८ ।

End. प्रत्यापनं चाध्ययनं प्रत्यपूर्वं प्रविषदः । याजनाथ्यापने वादः
 षड्विधीवेदविशयः । ८१ । वेदविशयिणेद्रव्यं च (यज्ञ ?)
 क्रीवादुपाज्जितं । अदेवं पितृदेहेभ्यः निवा यथाजितं धनम् ।

No. 30. संहितासूत्रम् । Saṁhitā Sūtram Substance, country-made paper, 8½ × 3 inches. Folia, 6. Lines, 8 or 9 in a page. Character, Devanāgarī. Date, Samvat 1613 Appearance, very old, writing effaced throughout. Prose. Correct. Almost complete, a small portion at the beginning of the text being omitted.

A third copy of the work noticed in the last preceding number.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः । आकांति प्रोक्तास्तत्त्वतः जपो यदिदम् ।

End. निर्वर्त्या अपर्याग्या पुष्कलम् पुष्कलम् ।

Colophon. इति संहितासूत्रं समाप्तम् । शुभमस्तु । यादृशं पक्षं दृष्ट्वा, (६ ?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुभमस्तु वा नम दोषो न दीयते ।
 संवत् । १६०१ समये आश्विनवदि द्वितीया ९ रविवसरे लिखितं कामा
 कायस्थेन ।

विवरणमूलमेव ।

No. 31. ऋग्विधानम् । R̥gvidhānam Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 47. Lines, 8 in a page. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old, worn-out, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

A work on the uses of the Mantras of the R̥ig-Veda, complete in four chapters. By Śaunaka.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः । ॐ नमो ऋग्वेदाय । ॐ नमो भगवते श्रीपुरुषोत्तमाय । ॐ सूर्यसुवे ब्रह्मणे विश्वेदेवे नमस्कृत्या-
 मन्त्रमन्त्रमन्त्रयैव । विदधुरस्य ऋग्विधानं पुरातं पुराद्वदन्विभिर्भ-
 द्धभिर्मन्त्रेभ्यो मन्त्रहृत्पाद्य समाख्यातपूज्यैः । कर्मणां वि-
 द्धानां विधिं प्रोवाच शौनकः ।

End. तदिदं परमं ब्रह्मयज्ञं पावनमद्भुतं नाप्रमाताय दातव्यं नापुत्राय
 तपस्विने । नासदत्सरोदिताय नाग्निष्याद्याहिताय च । ११ ।
 नमः शौनकाय नमः शौनकाय ।

Colophon. इति ऋग्विधाने चतुर्विधाय, समाप्तः । ॐ नराणां माग्यहीनानां
 ऋग्विधानमख्यानता । ऋग्वेदः कल्पलक्षोऽयं फलं नैव प्रयश्नति ।
 रमागर्भा (?) इवावाप्त ऋग्वेदः प्रतिमाति मे । ऋग्विधानप्रदीपेन
 विना नैव प्रकाशते । रमाकर इवोदार ऋग्वेदोऽत्यन्तदुस्तरः ।
 ऋग्विधानेन * * विना नैव फलप्रदं । निधानं सर्ववेदानां ऋग्वेदो
 ब्रह्ममंदिरं । ऋग्विधानविधानेन भुवमेत * * ऋग्वेदः पठितो

द्येयं निस्तुतः । अग्निधानं विना तस्मादक्ष्यं यन् प्रयत्नः ।
 स्तुतस्तथाचक्ष्यं - अग्निधानमिवैति यः । अग्नेदी जायते
 तन्म प्रसूदोत्सृजमानसः । आसुयं संपदोमूलं सद्यः कलमप नामनं
 अग्निधानमातुष्टानं शुद्धंकीर्तिकरं परम् । अग्निधानेन संपुक्तं
 अग्नेदं वेत्ति यो हिज घर्मासंकाममोक्षावामाशयः स भवेद्भवं ।
 वेदेषु प्रथमो वेद आसुयैर्दनिधिः प्रभुः अग्निधानसद्वामासादतीव
 परितुष्यति मधुनायं मनस्तुष्टिपुष्टजनसमागर्भ । अग्नेदः कुरुते
 नित्यमग्निधानेन तोषितः । ८ । अग्नेदं वेत्ति यः समागृन्वि-
 धानरतः सदा । मनोरपादप्यधिकं भवेत्तस्य समीहितं । कुर्वे
 जन्मनि मौले वा प्रजासु सुप्यनेव वा । अग्निधानपरिज्ञानो
 दुर्मतिं चरितार्थेनां । तुष्यन्ति देवताः मर्षा ? संपद्यन्ते विभूतयः
 दुराधयः प्रसृज्यन्ति नित्यमग्निधिपाणिनां । ९ । अथा १४ ।
 सत्ये अथाः ७३ ।

विवरणम् । मौनककृतं अग्निधानं चतुरधावम्, विषयस्य अविदाध्ययना
 दिफलकथनम् ।

No. 32. अग्निधानं । R̥gvidhānam. Substance, country-made paper,
 ३ × 4 inches. Folia, 22. Lines, 10 to 13 in a page. Character, Devanāgarī.
 Date, not mentioned. Appearance, not very old Verse. Correct. Complete.

Another work on the uses of the Mantras of the R̥g-Veda
 Saṁhitā. By Briddha-Saunaka. Although it bears the same title
 (R̥gvidhānam) as the codex last noticed, it differs in many essential
 points from the latter, the style, as also the subject-matter, being
 entirely different. It may also be noted here that the beginning of
 this codex is the same as that of Laghu R̥gvidhāna noticed below,
 while there is only a slight difference in the conclusion.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । निष्कृतिर्नेहि वेदानां मन्त्राणां किञ्च दोषता
 मन्त्रदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीमात्रयेद्विजः । १ । गायत्रीमन्त्रमिदमर्थं
 गायत्रीमयुतं जपेत् । सर्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं जपकं
 जपेत् । ८ ।

End. प्रश्नापनं चाप्यनं प्रश्नपूर्वं प्रतिपद्यः । याजनाथपते वादः
 पट्विधोनेदविश्रयः । ८१ । वेदविश्रयविश्रयं च (यद्य ?)
 कौतुह्याजिनं । अदेयं पितृदेवता विद्या दद्यात्सिद्धिं भनम् ।

Colophon. इति रुद्रमौनकीत्यग्विधानं समाप्तं । श्रीकालि (?) काम पर-
शुरामार्पणमस्तु । ६ । अग्विधानस्येदं पुस्तकं शुभं भवतु । ६ ।
श्रीगुरु । ६ ।

विदरणम् । रुद्रमौनक विरचित अग्वेदीयमन्त्रदोषापहारकजपविधायकं
अग्विधानं नाम पुस्तकमिदम् । पुस्तकस्यास्य प्रथमांशो वक्ष्यमाणस्तु अग्विधानं
पुस्तकेवैक्यं भजते, नाऽन्तमागः ।

No. 33. अग्विधानम् । R̥gvidhānam. Substance, country-made
paper, 4 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 9 in a page. Extent, about 16 slokas.
Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, decayed.
Verse. Correct. Complete.

This is a part of the R̥gvidhāna, treating of the worship of
Purusha, with a short appendix. Anonymous. As the work is very
short, we give below the whole of it :—

Beginning. श्रीमौरय । आशयावाहयेदेवस्य तां तु पुत्रदीप्तम् ।

द्वितीययाऽसनीदद्यान्वायं चैव तृतीयया । १ ।

अथं चतुर्थ्या दानं पञ्चमयाऽचमनीयकम् ।

यथास्नानं प्रकुर्वन्ति सप्तमया नक्षमेव च ॥ २ ॥

यन्मोषदीप्तमहमया नवमया चातुलेपनं ।

पुनं दशमया हातयमेकादश्या तु धूपकं ॥ ३ ॥

द्वादश्या दीपकं दद्याच्चोदश्या निवेदनं ।

अतुर्दश्या नमस्कारं पंचदश्या प्रदक्षिणं ॥ ४ ॥

स्नाने वस्त्रे च नैवेद्ये दद्यादाचमनीयकं ।

दक्षिणांतं यथा मन्त्रा धीकृमया तु प्रदापयेत् ॥ ५ ॥

ततः प्रदक्षिणां कृत्वा जपं कुर्यात् समाहितः ।

यथामक्ति जपिमा तु स्रक्तं तस्य निवेदयेत् ॥ ६ ॥

स्नात्वा यथोक्तविधिना प्राङ्मुखः शुद्धमानसः ।

प्रथमां विन्यसेदामे द्वितीयां दक्षिणे करे ॥ ७ ॥

तृतीयां वामपादे तु चतुर्थीं दक्षिणे न्यसेत् ।

पञ्चमीं वामआङ्गुलि पष्ठौ वै दक्षिणे न्यसेत् ॥ ८ ॥

सप्तमीं वामकक्षां सप्तमीं दक्षिणे कटौ ।

नवमीं नाभिदेशे तु दशमीं हृदये न्यसेत् ॥ ९ ॥

एकादमीं कण्ठदेशे द्वादशीं वामपादके ।

त्रयोदशीं दक्षिणे च चाक्षौ चैव चतुर्दशीं ॥ १० ॥

No. 35. विकृति वल्ली (विकृतिकौमुदी सहिता) । *Vikriti Valli* (with its commentary *Vikriti Kaumudi*). Substance, country-made paper, 10 × 14 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent, letters 42 in a line. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Generally correct. Incomplete (only a portion of the whole work).

There are two chief modes of reciting the hymns of the R̥igveda, one of which is called *Prakriti*, in which the Mantras are recited as they stand in the original text, and the other is called *Vikriti*, in which the manner of reciting the Mantras is somewhat unusual. Of these modes, the latter is of eight kinds, viz. the *Jatā*, *Mālā*, *Sikhā*, *Lekhā*, *Dhwaja*, *Danda*, *Ratha*, and *Ghaṇa*.

The *Vikriti Valli* is a work treating of these eight varieties of recitation written by an ancient author named *Vyādi*, and the *Vikriti Kaumudi* is a commentary on *Vyādi*'s work, by one *Gangādhara Bhaṭṭācārya*, who appears from his title to have been a Bengali pandit.

The codex under notice contains only a portion of these two works, treating only of the *Jatā*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ क्रमे यद्योक्ते पदजातमेव हिरण्यसेतुनद-
मेव सत्यं (पूर्वम्?) । अभासा पूर्वेण तद्योक्ते पदेऽवसानमेव
हि जटामिधीयते । क्रमे यद्योक्ते क्रमोद्भाभगमित्यादुक्तक्रम-
प्रकारे पदजातं पदद्वयं पदक्रमं वा हिरण्यसेतुं द्विवारं पठेत् ।
अभासप्रकारमाह उत्तरमेव पूर्वं क्रमवत् पदद्वयं गृहीत्वा पूर्वं
प्रथमं उत्तरपदमभासं ततः सन्धानद्वारा पूर्वं पदमभ्यस्योत्तर
पदेऽभ्यसेत्, एवं प्रकारेण यदध्ययनं तज्जटामिधीयते ।

End. अमोद मोद मम १ नी १ दं । इत्यादुदाहरणानि स्वयमेवो-
च्येयानि ।

Colophon. इति श्रीगङ्गाधरमहाचार्य्यनिरञ्जनायां व्याङ्गाचार्य्यं पूर्णतज्जटां
सष्टविकृतिप्रतिपादकविकृतिवज्जीनाम्बः दन्त्यस्य टीकायां जट
विकृतिलच्छं नाम प्रथमं पटलं । श्रीकाशभैरवाय नमः ।

विवरणम् । अनेदपारायणं हि द्विविधं भवति प्रकृतिविकृतिभेदात् । तत्र प्रकृति
नाम धेइतैकपदैव । विकृतिस्तु जटासष्टविधा भवति । तासु जटा, माला,

शिखा, लेखा, ध्रुवो, दशो, रशो, घनः इत्यष्टौ । याद्विहृतविवृतिवर्जोऽस्य सध्वेषा
मेवैषा समागुविवरणमिति । आद्यान्तश्च तन् यद्वाच्यमश्वत्थार्थेन विवृति कौमुदी
समाख्याया विवृतिवर्जोऽप्युक्तः । अथदातोऽपुनरुक्ते चैतयोः द्वयोः पुनरुक्तयो
जेटापटलं नामां समागममिति ।

No. 36. * जटा । Jātā. Substance, country-made paper, 9½ X 4½ inches.
Pages, 83. Lines, 8 on a page. Extent, 779 ślokas. Character, Devanāgarī.
Date, not mentioned. Appearance, old. Prose, complete, but a word or two
wanting in some pages.

Jātā is one of the eight Vikṛiti varieties of recitation mentioned
in the preceding number. The Jātā is thus described by Vyādi : A
learned man acquainted with the Jātā mode of recitation will use it
in the following manner : First the *Ārama*, then the *Vyutkrama*, and
again the *Ārama*, i.e., Jātā is the recitation of two consecutive
words of a *rich*, first in their proper order (*ārama*), then in the
reverse order (*Vyutkrama*), and lastly, again in their *ārama* order.
As, for instance, take the first two consecutive words of the Rīgveda
अग्निमीळे. First cite the words in the order of the text अग्निमीळे, then
in the reverse order ईळे अग्नि, and again in their original order
अग्निमीळे. Thus the Jātā recitation of these two words is अग्निमीळे
ईळे अग्नि अग्निमीळे, and so of the other words. This is the principal
characteristic of the mode. There are some other rules in connection
with this, but in a catalogue like this there is no need of mention-
ing them. In the codex under notice the whole Rīgveda is reduced
into the Jātā form by an anonymous writer.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः । ॐ अग्नि । ईळे । अग्निमीळे ईळे अग्निमीळे
इत्यादि ।

End. अयं आर्या बं आ पत्या । ८६ ।

Colophon. अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः । श्रीरक्षु पाण्डुरङ्गनदरेन लिखितं
स्वायं पद्यायम् ।

विवरणम् । जटा नाम विवृतिवर्जकपाठ्यायसंज्ञावन्तमेदविशेषः । जटायाः
मध्यं लघुणादिकश्च याद्विहृतो विवृतिवर्जो भविष्यति विवृतमिति । पुनरुक्तयोः
तत्पुनरुक्तं अविदुः जटापाठो विवृतिः ।

No. 37. जटाविवृतिः । *Jatāvivṛiti.* Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, letters 4½ in a line. Character, Devanāgarā. Date, not mentioned. Appearance, very old, the writing effaced in parts, especially in the last page. Generally correct. Incomplete.

A partial commentary on the above-mentioned work containing the Jāta portion only.

Beginning. श्रीयज्ञेमाय नमः । ऋषभैरवाय नमः । यत् प्रसादेन मासके
ब्रह्माद्या जगदीश्वराः । यद्ब्रह्मणाद्दिनिर्गन्तं पाप्माः पुनपचादय-
१ । तं वन्दे जगदानन्दपरमानन्दवर्चनम् । नित्यं ज्ञानघनं विष्णु-
कीर्त्ताधिष्ठानमश्रुतं । यत्ने विरुतिवज्राक्षौ वादिभीते-
पुरातने बीजेयं कियतेऽस्माभिर्माया विरुति कौमुदी ।

End. अमोदमोदमभ्य १मी १८ । इत्याद्युदाहरणानि उपमेबीजैर्यानि

Colophon. The same with No 35.

दिवरणमुक्तपूर्वम् ।

No. 38. शुक्लयजुर्वेद माध्यन्दिनवाजसनेय संहिता । *Sukla Yajurveda Mādhyandina-Vājasaneyā-Saṁhitā* Substance, country-made paper, 9½ × 5 inches. Folia, 250 (of which folium 128 is wanting). Lines, 8 or 9 in a page. Extent, 3,500 slokas. Character, Nāgarā. Date, Samvat 1705. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

The text of the Mādhyandina Sākhā, White Yajurveda, or Vājasaneyā Saṁhitā, with accent marks.

The Yajurveda consists of two parts,—the śukla or white, and the krishṇa or black. Of these, the former is called Vājasaneyā Saṁhitā, because it was handed over to Yājñavalkya by the Sun in the form of a vāji, or horse; and as it was done so at noon, when the sun is white, its name is *śukla*, or white. It has fifteen Sākhās or branches, as Kanva, Mādhyandina, etc., from the fifteen followers of Yājñavalkya, who first read them. The Saṁhitā is divided into 40 adhyāyas. Each adhyāya is subdivided into short sections, called *landīkas*. The first adhyāya contains 31 *landīkas*, the second 34, the third 63, the fourth 37, the fifth 43, the sixth 37, the seventh 48, the eighth 63, the ninth 40, the tenth 34, the eleventh 83, the twelfth 117, the thirteenth 58, the fourteenth 31, the fifteenth 65, the sixteenth 66, the seventeenth 99, the eighteenth 77, the nineteenth 95, the twentieth 90, the twenty-first 61, the twenty-second 34, the twenty-third 65, the twenty-fourth 40, the twenty-fifth 47, the twenty-sixth 26, the twenty-seventh 45, the twenty-eighth 46, the

twenty-ninth 60, the thirtieth 22, the thirty-first 22, the thirty-second 16, the thirty-third 97, the thirty-fourth 58, the thirty-fifth 22, the thirty-sixth 24, the thirty-seventh 21, the thirty-eighth 28, the thirty-ninth 13, the fortieth 17,—altogether 1,975.

The White Yajurveda has been edited in Europe by Dr. Albrecht Weber (Berlin, 1849), and in India by Satyavrata Sāmaṣramī (Calcutta, Sk. 1796).

The following extract from Weber's *Indian Literature* gives a general idea of the contents of this Saṁhitā :—"The first 25 *adhyāyas* contain the formulas for the general sacrificial ceremonial; first, (i, ii) for the new and full moon sacrifice; then (iii) for the morning and evening fire sacrifice, as well as for the sacrifices to be offered every four months, at the commencement of the three seasons; next (iv—viii) for the soma sacrifice in general, and (ix, x) for two modifications of it; next (xi—xviii) for the construction of altars for sacred fires; next (xix—xxi) for the Sautrāmani, a ceremony originally appointed to expiate the evil effects of too free indulgence in the soma drink; and lastly, (xxii—xxv) for the horse sacrifice. The last seven of these *adhyāyas* may possibly be regarded as a later addition to the first eighteen. At any rate it is certain that the last fifteen *adhyāyas* which follow them are of later, and possibly, of considerably later, origin. In the Anukramaṇī of the white Yajus, which bears the name of Kātyāyana, as well as in a *Parīśiṣṭa* to it, and subsequently also in Mahidhara's commentary on the Saṁhitā, xxvi—xxxv are expressly called a *līlā* or supplement, and xxxvi—xl *Sukriya*, a name above explained.* This statement the commentary on the code of Yājñavalkya (called *Mitāksharā*) modifies to this effect, that the *sukriya* begins at xxx, 3, and that xxxvi, 1, forms the beginning of an *Aranyaka*. The first four of these later added *adhyāyas* (xxvi—xxix) contain sacrificial formulas which belong to the ceremonies treated of in the earlier *adhyāyas*, and must be supplied thereto in the proper place. The ten following *adhyāyas* (xxx—xxxix) contain the formulas for entirely new sacrificial

---

* "For in the Anukramaṇī of the *Ātreya* school these books bear the name *Sukriyakānda*, because referring to expiatory ceremonies; and this name *Sukriya*, 'expiating' (probably rather 'illuminating?') belongs also to the corresponding parts of the Saṁhitā of the white Yajus, and even to the *sāmans* employed at these particular sacrifices."—Page 104, English Translation. (Trübner & Co)

ceremonies, viz. the *puruṣa-medha* (human sacrifice), the *pītri-medha* (oblation to the manes), and the *prararga* (purificatory sacrifice). The last *adhyāya*, finally, has no sort of direct reference to the sacrificial ceremonial. It is also regarded as an Upanishad,* and is professedly designed to fix the proper mean between those exclusively engaged in sacrificial acts and those entirely neglecting them."

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ईम् ॥ इये सां इये सोमो
सां व्यायवन्ता द्वेयोर्वः सत्रिता व्यायंयत्, वेष्टतमात्र कर्त्तुः
व्यायंयद्वधु मरुताः इन्द्राय भागम्पुलावती रत्नग्रीवाः व्यायकामा
वन्तेनः ईमत् माघमं ॐ सो इवः ॥ अग्निमग्नौधमौ स्यातइको
यंजंमामन्त्र पुष्ट्यांदि ॥१॥

End. हिरुमयेन पापेण । शुभाकरोपि पितृभ्यश्चम् ॥—यो सा वाङ्मिता
पुत्रपः श्रीसावधम् ॥ ॐ ईम् ॥ १॥ (१)

Colophon. इति श्रीवाजसनेयी संहितापाठे ।

चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ इति वाजसनेयीसंहिता समाप्तः (P) ॥ नारायण
स्तुते मंकरेण लेपि (P)

But in fols. 165+66 (at the end of part I), we find the following :—

इति संहितापाठे विंशोऽध्यायः ॥ श्रीरक्षु ॥ संवत् १०० ५ वर्षे व्यापादमाने
पुष्टपचे दशमी अनंतर एकादश्या तिथौ मौमवासरे लिपितं (?) दीक्षन् नारायण
स्तुतमकरेण लेपी (?) ॥ अध्याय (?) ॥ ॥ अकः ॥ शुभं भवतु ॥ •

॥ कः ॥ कः ॥ कः ॥ कः ॥ कः ॥ कः ॥ मः ॥ चः ।

विवरणम् । सङ्घर्षिर्देव्यासः खलु कलौ मामवान् चीपासुपोज्ज्वलोक वेदान्
अतस्तु संहितास्तु विमर्ष्य तवैकैकां संहितामेकैकौ शिष्याय ददौ । तथाचि पैलाय
दङ्गुचाख्यां संहितां, वैशम्पायनाय निगदाख्यां यशुगंधम्, जैमिनिषे साक्षां इन्दोग-
संहितामथैसंहितास्तु मन्त्रवे प्रददौ । तत्र यशुषोवङ्गुषा खचणानि सन्ति, यथा
“अनियताचरावसानो यशु” इति केचित्, “गद्याकको यशु” इति श्रीधरः “चिगुषं
पथमानो मन्त्रवाक्याकको यशुर्वेद” इत्यन्ये । चिगुषस्तु संहितात्वेन, पदत्वेन,

* Other parts, too, of the Vājās S. have in later times been looked upon as Upanishads; for example, the sixteenth book (Śātarudriya), the thirty-first (Puruṣa-Sūkta), the thirty-second (Tāndava), and the beginning of the thirty-fourth, book (Śivasankalpa).

क्रमत्वेन च । उदात्तादिसरचयेण वा, ऋणादियु भाष्यपर्यन्तोनास्ति यशुर्लदे
 लसीति मेदः । अथ यशुर्लदे द्विविधः शुक्लः, कृष्णश्च ; तत्र च शुक्लयशुपीवा-
 यतनेयौत्यभिधानं, कृष्णश्च च तैगिरौयद्वि ; तथा चेतिहासः—कदाचित् वैशम्पायनेन
 स्ववालकवधजनितग्रन्थकृत्यापापक्षपणार्थं व्रतमाचरितुमादिष्टे सुमित्रिषु याज्ञवल्क्य-
 नाम्ना कविष्विष्यः, प्राज्ञ । भगवन्नेतेषामल्पसाराणां चरितेनाऽलमदमेव सुदुर्धरं व्रतं
 चरिष्यामि । ततो शुवरयि प्रकुशः प्राज्ञं याज्ञवल्क्यमन्त्रा जया नास्ति किमपि मे
 प्रयोजनं, त्वमस्मदधिगतां विद्यां परित्याज्य गच्छेति । स च मिथ्यसम्प्रादधीतं यशुर्गणं
 तत्रस्थां सुनयनान् यशुर्गणानवलोक्य तैगिरिरूपभावाय क्षीणुपतयाददिरे । ततए
 परित्यागमागत् । अथ तत्प्रवर्तितमाखानां तैगिरौयेत्यभिधानम् ।

अथ याज्ञवल्क्योशुरावविद्यमानानि वृंदाखविजिगमिषुः सूत्र्यंमाराधयन्
 तपस्ये मे । ततश्चष्टोवाजिरूपधरोऽस्तिष्ठत्ये मुनये यजुष्यदात् । तेषां पञ्चदशमाखाः ।
 यतः शाखा वाजिरूपेण सूत्र्येण, वाजेभ्यः केयरेभ्यः, वाजेन वेगेन वा वृंदाखती
 वाजसनेयौसंज्ञका जाताः । एष च यशुर्गणोनिगदाऽपरपर्यायः । तथा मथाङ्गे
 शुक्लवर्णेन सूत्र्येण दण्डोऽयं गच्छेति तस्मां शुक्लयशुःसंज्ञा च । वाजसनेय्यः पञ्चदशमाखाः ।
 यथा, कप्राः, माभन्विताः, क्षापनीयाः, कापालाः, धौघ्रवसाः, चावटिकाः,
 परमानटिकाः, पारामर्थ्यः, वौधिया, वैनेया, औधिया, गाक्षवा, वैजवापः,
 कात्यायनीयाश्चेति । वाजसनेयौसंज्ञितायां नवमताधिकसङ्ख्यं मन्त्राः । सूक्तानि
 च । खलविशेषनाम्नीपलक्षितानि, यथा-शुक्लसूक्तं, रौद्रसूक्तं, सौम्यसूक्तं, कौशापसूक्तं,
 आतवेदसूक्तं, सौरसूक्तं, उपपसूक्तमित्यादीनि ।

संज्ञितायामन्त्रां चत्वारिंशदध्यायाः सन्ति । तत्राद्येषु पञ्चविंशत्यध्यायेषु सामान्यतो
 यज्ञविधिर्वर्णितः । तत्राद्याध्याये, द्वितीयाध्यायाद्याविंशतिकुण्डिकाश्च च दशैषौषं
 मासमन्त्राः । द्वितीयाध्यायान्मन्त्रकुण्डिकायद्व्युत्पत्त्यन्तमन्त्राः । आधानाद्विहीना-
 धुरपश्चान्चातुर्मासमन्त्रास्तृतीयाध्याये प्रोक्ताः । चतुर्थाध्यायमारभ्य चतुस्रस्रं द्वाविंशत्
 कुण्डिकापर्यन्तमन्त्रादिमन्त्रास्तृतीयाध्यायान्मन्त्राश्च उक्ताः । तत्र चतुर्थाध्याये
 अग्निगूयजमानयोः शालाप्रवेशमारभ्य क्रीतसीमस्य शालाप्रवेशपर्यन्ताः मन्त्रा उक्ताः ।
 पञ्चमाध्याये सौमिकवैदिप्रधाने आतिथ्येन्दौ द्विविधं हषादिमन्त्राः । षष्ठीयोमीय पय
 प्रधाने षष्ठ्याध्याये यूपसंस्कारमन्त्राः । सप्तम्याध्याये ग्रहपूज्यमन्त्राः । अष्टमे
 क्षतीयसवनगता आदित्यपूजादिमन्त्राः । नवम्याध्याये वाजपेयराजपूयसस्यवि
 किञ्चिदपि कर्मोक्तम् । दशमे अग्निपैकार्थजलदानादिराजसूयश्रेयस्परकसौवामन्यः
 उक्ताः । एकादशमारभ्याद्यादशमाध्यायपर्यन्तमग्निचयनमन्त्राः । तत्र एकादशे उषा-
 सश्वरणादिमन्त्राः, द्वादशे उषाधारणादिगार्हपत्यचयनश्रेयस्परकसौवामन्यपधवपनादि
 मन्त्रा उक्ताः, त्रयोदशे प्रथमा चितिः, चतुर्दशे द्वितीयद्वितीयचतुर्थचितिमन्त्रा

पञ्चाः, पददशे पञ्चमचितिमन्त्राः पौक्रे अतश्चतुर्थाद्याहीमन्त्राः, सप्तदशे चित्यपरिपेकादिमन्त्राः ; अष्टादशे वसोर्धारादिमन्त्राः । एकोनविंशमारभ्य एकविंशभाषायपर्यन्तं सौषामणीयागमन्त्राः । द्वाविंशमारभ्य अष्टादशवारोऽध्यायाः अथमेधमन्त्रोपेताः । अतःपरं खिलान्पुत्रानि । तत्र पञ्च विंशे अतुल्यमन्त्रकथनम् । सप्तविंशोऽध्यायः पञ्चचितिकात्रिसम्बन्धी । अष्टाविंशः सौषामणीसम्बन्धी । एकोणविंशः आश्वमेधिकः । त्रिंशे, एकत्रिंशे च पुत्रयमेधोविहितः । द्वात्रिंशयस्त्रिंशे अतुल्यिमाध्यायेषु सर्वमेधमन्त्राः । पञ्चत्रिंशे पित्रमेधसम्बन्धीमन्त्राः । अतःपरं श्रुतियाः प्रोक्ताः । शान्तिपाठार्थं च षट्त्रिंशोऽध्यायः । अष्टाविंशे रौहिण्यः सप्तत्रिंशोऽध्यायः, अष्टात्रिंशेऽध्याये महावीरनिवपणं । एकोणचत्वारिंशे धर्मोदिति-
श्रुतिनिरूपणं । एतैरेकोणचत्वारिंशदध्यायैः कर्मकाण्डो निवपितः । चत्वारिंशत्तमस्य चरमोऽध्यायः परमात्मनिवपको ज्ञानकाण्डोयः ।

No. 39. J. यजुर्वेद संहिता माध्यन्दिन शाखा । Yajurveda Saṁhitā Mādhyandina Śākhā Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 177 (of which 1—6, 63—74, and 82, are wanting) Lines, 8 or 9 in a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance old, and the writing in parts much effaced. Correct. Incomplete, brought down to the 19th kandika of the 28th *adhya*ya.

Both the beginning and the end are wanting.

विवरणम् । यजुर्वेदसंहितामाध्यन्दिनशाखाया अष्टाविंशत्यध्यायस्य चरमोऽयम् छन्दिकावधिर्ष्वः ।

No. 40. यजुर्वेदसंहितामाध्यन्दिनशाखा । Yajurveda Saṁhitā Mādhyandina Śākhā Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 180 Lines, 5 or 6 in a page. Character, Bengali. Date, not mentioned. Appearance, new. Correct. Complete, and with accent marks.

Beginning. श्री यजुर्वेदाय नमः । माध्यन्दिनशाखा संहिता । श्रीम् । सत् । सत् । श्रीं इयेस्वीर्जेला ध्यायवन्त द्वेवीरः संहिता प्रार्थयतु चैष्टवमायु कर्मणु ।

End. त्रिरुण्येयं पात्रे य । अत्यन्तं पि. इत्तं शुभम् । ओ सा वांङ्मिष्य पुर्वधः श्री सातुहम् ११०५ श्रीम् सन् मन् ।

Colophon. इति वाजसनेय संहितायां द्वाविंशत्यध्यायः ॥३॥

विवरणम् । यजुर्वेदसंहिता माध्यन्दिनशाखा सन्पूर्वा ।

No. 42. पुरुषसूक्तम् । *Purusha Suktam.* Substance, foolscap, $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 5 to 7 in a page. Extent, 25 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1817. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

The 31st adhyāya of the Vājasaneyi Saṁhitā of the Yajurveda, consisting of 22 rishis. The first 16 of these rishis correspond with the 90th hymn of the 10th Mandala of the R̥g-Veda Saṁhitā. See Mitra's *Dikhaner Catalogue*, No.-16, page 10. The manuscript there noticed, however, is the *purusha-sūkta* of the R̥g-Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः च [ॐ]

पुरुषसूक्तं

सद्यस्योपां पुरुषः सद्यसाचः सद्यसात् स भूर्मिं सर्वं तः सृजता अत्यतिष्ठद्भ्यांयुतं

End.

श्रीरति सखीय पद्माक्षोराचे पाथे नक्षत्राणि दपमचिनी
शक्तिं [यात्रम् ?] ।

रत्नप्रियाबाहुं न दपाय सर्वं लोकं न दपाय ॥ [११]

Colophon.

तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति शूरयः दिवौच चक्षुराततम् ॥
रति पुरुषसूक्तं समाप्तं संवत् १८४० पौषकृष्ण षष्ठ्यायां [१५] चन्द्र-
बासरे लिखितं गणेशदेवमित्र ? ग्राममस्तु ।

विद्वरथम् । सूक्तमिदं माध्विन्दुनीयवाकसनेयसंहिताया एकविंशदध्यायसूक्तम्,
सद्यसंहिताया दशममण्डलस्य नवतितमसूक्तञ्च । इदं श्रीदुर्गाय, तथा परमपुरुषस्य
मगवतो नारायणस्य शरीरतः उद्दिष्टक्रियाविषयकञ्च । अथ भाषाया अतिसारार्थं
तस्या भूज्जा शैलिकव्याकरणाऽनुगतमन्त्रावलीक्य केचिदिद-माधुनिक-मिति मन्यन्ते ।

No. 43. सर्वानुक्रमणी (यजुर्वेदीया) । *Sarvānukramanī (Yajurvediṃyā).*

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 33, of which 13, 27, and 32 are wanting. Lines, 6—8 on a page. Extent, 500 slokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Sarvānukramanī of the White Yajurveda, attributed to Kātyāyana, gives the rishis, deities, and metres of the Yajurveda Saṁhitā (with the *khila* and *śukrya* portions).

Beginning. श्रीदुष्टिराजाय नमः । श्रीऽम् । मण्डलं दक्षिणमचि हृदयं चाधि-
ष्ठितं येन ग्रन्थानि यजूर्पि मगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप तं
विद्वत्सन्तं पर्यायमन्त्रिकान्तमभिधाय माध्विन्दुनीये वाकसनेयके
यजुषाम्याये सर्वे सखिसे सशक्तिय अपिदेवतश्चन्द्रांसु-
क्तमिध्यामः । यजुषामनियताधरजादेतेषां इन्दो न विदुते,

Colophon. इति माधवीये वेदाद्यप्रकाशे यजुःसंहितायां सप्तमकाण्डे इतीह
प्रपाठके विंशोत्तराक्षः ॥ १० ॥ समाप्तः प्रश्नः ॥ श्रीष्ट्यापंचमस्य ।
दिवरचम् । यजुर्वेदीयनैतिरीयसंहितायाः सप्तमकाण्डस्य भाष्यम् सायणाचार्य-
विरचितम् ।

No. 45. यजुर्वेदविचारः । Yajurveda-bichārah. Substance, country-
made paper, 11 x 3½ inches. Folia, 12. Lines, 11—14 on a page. Extent, on an
average 670 slokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance,
old. Prose Correct and complete.

Yajurveda bichārah or a treatise on Yajurveda. This work deals
with the definition, division, and other particulars relating to the
Yajurveda, especially of the Taittirīya Saṁhitā.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । चत्वारो वेदा विज्ञाता भवन्ति । ऋग्वेदो
यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्ववेदश्चेति । तत्र ऋग्वेदकाण्डभेदानां
माषाः पञ्च भवन्ति । आचक्षायनी, मांखायनी, माकक्षा, बाष्कक्षा
मानूकेयाश्चेति । तत्र माकक्षस्य त्रिव्याः पञ्च—सुहृत्ती गोष्वती
वालाः शारीरः मिश्रिरक्षया पञ्चैते माकक्षत्रिव्याःमाषाभेद
प्रवर्तकाः । तत्र तथैषां अष्टिन् (३ ?) भातः ऋग्वेदपारा
यथाभावे माकक्षस्यैतिरीयकसंहिता पारायणमिति प्रातः (ति ?)
माष्यं ह्यनिकारसिद्धान्तः । आचक्षायनीयं सूत्रमित्यादि प्रकृतास्त-
पयोगिमेव न विचार्येण प्रपञ्चितम् । यजुर्वेदः कीदा इति विचारस्य
प्रकृतानादिव विचार्यते ।

End. अथयजुर्वेदस्य सप्तमकाण्डस्य प्रमाणं । अथयजुर्वेदस्यैव यजु-
र्वेद प्रमाणम् । कीदा ० । प्रश्न ४४ । अतुवाक १५ पंनामो (P)
१११८ । पदे (P) १०११८० । अक्षरसंख्या १११८१८ । माषा
वाक्यान्वयानि सप्तमकाण्डे भवन्ति च । अतुःप्रमाणमिति च अथै
वाक्यानि गच्छते ।

दिवरचम् । अत्र यजुर्वेदस्य प्रथमसप्तमकाण्डप्रमाणेन तत्र सप्तमम्, विभागै,
माषाभेदाद्य सप्तमकाण्डम् प्रदर्शिताः । उक्तानि च प्रसङ्गतोक्तिमाख्यानानि कानि-
चित् कर्माणि, पारायणरीतिषु दर्शिता, दर्शितानि च केषांचिन्नानां अपिदेवत-
चर्चाणि । एतन्मते यजुर्वेदस्यैवमुक्त्यन्तर्गतैतिरीयकसंहिताभेदाभिप्रेते न तु
वाक्यभेदसंहिताम् । तथा यजुर्वेदादुक्तं पञ्चसूत्रकारेण आपस्तम्बस्यैव प्राकृतम् ।
अन्ततोऽत्र यजुर्वेद नैतिरीयसंहिताया अथर्वसांख्यिकाचरादीनां संख्या च प्रदर्शिता ।

No. 46. पूर्वाचिकः वा छन्दसी । Pūrvāchikah or Chhandasī.
Substance, country-made paper, 11 x 5 inches Folia, 35 Lines, 7—9

on a page. Extent, 600 slokas. Character, Nāgaṭa Date, Samvat 1708. Appearance, old; in parts worm-eaten. Verse. Correct Complete

The Sāṁhitā text of the first part of the Sāma Veda, called *Purvārchika* or *Chhanda*, *Chhandaśī*, or *Chhandasikā*. It is divided into six prapāthakas, each of which consists of ten dasātis (दशति), or decades of ten verses each. The last prapāthaka contains only nine decades. Some of the decades contain more, and some less, than ten verses. The total number of verses is 585. The manuscript contains the figures (1, 2, 3, &c.) placed above the lines to show how the syllables should be chanted.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ ^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} अथ चायादि दौतये गृध्रानो ह्यदातये
^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} निधीता सत्सि बहिर्दिपि ।

End. य अविद्या अयि या । ^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} अचरग्रणि निषे अहना दौतसा
^{३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३ ३} अभिजननिषे गणमया बर्षावि धृष्य वाह्यन । ॐ वर्षावि धृष्यवाह्यन

Colophon. इति पठप्रमाणकः ॥ इत्यसिं समाप्तं (?) ॥ कं ॥ अ ॥ याद्वयं पुस्तक
द्वया (द्वय?) ताद्वयं अपीतं (सिंहित?) मया ॥ यद्वि गृह्यमयद्वं वा
मम दौपी न दौयते । तद्वत् १००० त्रये माघ सुदि १५ शुभे अपीतं
(सिंहित?) इहनागम . . . . . १॥ इत्यस्य १००॥
अथ चर्च (?) परिपाठनाय श्रीविद्येश्वरो जयति ॥ श्रीरामचन्द्रो
जयति ॥ श्रीचक्रान्तो जयति । धवादीदीदातुमन्वद्विषय
१०० पुस्तकं ॥

N.B.—Unlike the printed text, the manuscript does not contain the variations of the rich necessary for this adaptation of music.

विद्वत्पम् । तच्च वेदकये " गीतिषु सामाख्या " गीतिरूपाः मन्त्राः सामानि,
इत्यादि वचनैः सामनाया गीतिरूपा मन्त्रा लभन्ते । सामान्यस्य सामान्यो
गानमात्र एव वर्तते, इह द्रव्यजरादिमन्त्राच्च सामविशेषवाचिनः । गीतिर्नाम
क्रिया, सा चाभ्यन्तरप्रयत्नजन्ता, स्वरविशेषाचामभिव्यक्तिरा, सामान्यमिच्छाया,
नियतप्राया अस्ति गीयते । सा च गीति अंगमन्त्रेषु ऋषादिभिः इह मन्त्रैः अंगमन्त्र
विकारादिभिश्च निष्पद्यते, तन्मन्त्रादनाद्यं च अमन्त्रादि ईदृशान्वितेषु, विशिष्ट
मन्त्रादी, विरामः श्रीम इत्येवमादयो मध्ये सामवेदे मन्त्रादयो । ऋषः प्रदत्तो
द्वितीयस्तृतीयचतुर्थः पद्यमः पद्यते । मन्त्र अथाः इह मन्त्रादि ईदृशान्वितेषु ।
अगच्छविकारो यथा अथवायादीन्मन्त्राच्च अथवायादीन् अथवायादीन्
अथवायादीति ।

पुराणि सामवेदस्य * सद्यभेदा आसन् । तेषु केनधायेषुधीयमानाः शक्ये
पक्षेणभिदताः प्रनष्टा इति श्रूयते । श्रितानाम् राणायनीयाया नव भेदाः केषाचिद्वे
सप्त, तत्राग्रे राणायनीयाः, सात्यगुणाः धनुषाः, मंदाखलुषाः, साङ्गलाः, कौहमाः,
गौतमाः, जैमिनीयाश्चेति नव, द्वितीये राणायनीयाः सात्यगुणाः, कलियाः, महा
कलियाः, साङ्गलाः, मादूषाः कौशमाश्चेति सप्त भेदाः, तत्र कौहमानां पङ्क्तिभेदा मवमि
कौशमाः, आधुरायणाः वातायनाः, प्राञ्जलिद्वैतभूतः, प्राचीन योग्याः, नैगमेया इति ।
कौशमादीनामध्ययनं 'अथोतिभतमाग्रेयं' पादमानं चतुःशतं, ऐन्द्रस्तु पङ्क्तिविंशतिः,
तानिस्तुतानि अधीत्य चरन्तराः (उत्कृष्टतराः मवन्तीति चरणश्रूयः । तत्र साम-
वेदीया मन्त्रायतुर्धा, अक्षतम्भं, सामतम्भं, पञ्चालचषं, घातुलचषमिति, साममेष्या
" अष्टौसामसदस्याणि सामानिच चतुर्दश, अष्टौ भूतानि नवतिः विंशतिर्बोधिषिष्ठम
सरदस्यः सक्षपणं प्रेक्षस्तसामदपंचः । सारण्यकानि, सौर्याणि एतत्सामगवः
धृतः । अष्टौ सामेति श्लोकेन साममेष्या ८८३३ मिता ज्ञातव्या । अपि चारण्य
सदस्यस्तुपंचप्रेक्ष्य-वाचस्त्रिस्थानि मिश्रिताना नव भूतानि ।

सामगानाश्चक्षाण्य द्वौ ध्वौ विद्यते, इन्द्रः, उत्तरा चेति । तत्र इन्द्रोनामके
गव्ये नानाविधानां साक्षा योनीभूताएवञ्च पठिताः, उत्तराध्व्ये अगाककानि
क्षत्तानि पठितानि । इन्द्रोपन्यः पठध्यायात्मकः, उत्तराध्व्यस्तु गवाध्यायात्मकः ।
अरणीत्यपरपर्यायोऽरणेऽध्येयतयारण्यकमागच्छत्स्वेवान्मभूतः । ध्व्योऽयमेकाध्याया-
त्मकएव । एतेषां ध्यायामार्चिकमिति सामान्यमभिधानमिति । किंचित्सारण्यकं इन्द्र
उत्तराभ्यां श्रयमिति मन्यते ।

एतच्चन्द्रोपन्यस्यमवलम्ब्य रचितानां गेयानां साक्षां चत्वारोपन्या विद्यन्ते, तैजि
क्रमेण गेया-रणीन्द्रोद्याभिधाः । तत्र गेयध्व्ये योनीभूतानाश्च गेयतया सन्निवेशाद्
ध्व्योऽयं योनिगानेतिनाम्नाऽभिहितो भवति । सायनाचार्यस्तु, इममेव ध्वं वेदसानेत्य-
भिज्ञाद । वे गानं, गे.गानमिति च तस्यापञ्चशनामद्वयमस्ति । आर्चिकप्रत्यस्य द्वितीय-
प्रपाठकीयान् मन्त्रानां सारण्यकमागच्छन्तीरचितः । तत्र ब्रह्मयज्ञीया मन्त्राः पञ्चमे ।
अद्वीष्ट गानध्व्येतु स्तोत्रतुल्यैः, स्तुतिर्नामस्तुतयस्तुतयस्तुतयस्तुतय । 'उक्तं साम अचं
क्रियते, स्तोत्रियं' इति श्रूयते । तत्रविधाविभक्तेषु सामाग्रेषु एकैकोऽय एकैकस्या-
द्यचिगातवः । अहमन्दायंस्तु इन्द्रःस्त्रयीवत्स्त्रयीर्वा गौत्योरुहमिति ।

गौतिहेतूनां स्तोमादीनां सामनिष्पादकत्वं पूर्वं युक्तमेव । ततश्च गौतिहेतुषु
स्तोमस्यात्यन्तप्रसिद्धत्वात् तद्वचनमिदानीं निरूपणीयम् । तत्र सायनेन अधिकत्वे-
सत्युग्विलक्ष्यवचनं स्तोम इत्यनेन प्रदर्शितम् । स च स्तोमः पदवाच्यवचनं स्तोमभेदाद्

विध एव । केपाक्षिते सायवष्टलक्षं वषेक्षोमपरम् । चायाहादिमेदेन* पद-
क्षोमन्नवविधत्तं द्रव्ये, वाक्क्षोमस्यापि मानादिमेदेन बाह्यत्वं द्रव्यते । इन्द्रो-
पयोऽयं पट्प्रपाठकाकला, प्रपाठकाश्च इत्येकं दमदमतीषु विभक्ताः, दमती च दमर्शा
मिका ।

No. 47. J. सामवेदछन्दसी संहिता । *Sāma Veda Chhandasī*
Saṁhitā. Substance, country-made yellow paper, 16 x 4 inches. Folia, 111.
Lines, 5 on a page. Extent, 323 ślokas. Character, Bengali. Date, Sak. 1756,
Appearance, old. Verse. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः अथ आयाहि ।

End. अग्निजननतिषे गन्धमग्ने वर्मीव हव्यवादन । ॐ वर्मीव हव्यवादन
= दमतिः दमतिः । ३९ ।

Colophon. पठः प्रपाठकः इन्द्रो सनात्रा शर्म भवतु । प्रकाश्या १७११,
३ वैशाखे तिथिः सनात्रा ।

No. 48. सामवेदछन्दसीपद । *Sāma Veda Chhandasī-pada. Substance,*
country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 671. Lines, 7 on a page. Extent,
about 150 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1691. Appearance, old.
First two leaves torn and in part worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

The Pada text of the first part of the Sāma Veda, called Chhandasī-
pada, containing the words of the original pīṭhs, arranged in the
order in which they occur in the pīṭhs, but not combined into sentences.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ अग्ने । आयाहि, वीतये, यजमानः ।
इददातये । इददातये । नि वीता । सन्ति । वरिषि ।

End. अग्नि । अग्ने । तजिये । गन्ध । अथा । वर्मी, हव्यवादी आदुन
ॐ । वर्मीव हव्यवादन । ३ ।

Colophon. पठमः (१) प्रपाठकः । इति इन्द्रोपापद* पदम् । पठ १८००
वर्षे माने पौष वदि १६६५वाकते पंढ्या दामोदरेण लिखितं ।
शर्म भवतु । श्रीपादोपापदमिदं पुष्कं । प्रकाशना १ । १ ।

* आयाहि अग्नि संहिता, प्रकाश पददेवन, श्रीपद्मवदपदेव इति आयाहि नमो
इति ।

विवरणम् : अत्र केवलं विभिन्नाभ्येद संहितापदानि लिखितानि, ननु गानोपयो
मन्त्रविकारविवरणादिहस्तितानि ।

No. 49. J. सामवेद पदपाठः । *Sāma Veda Pada Pāthah.* The pada
text of the Sāma Veda. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½
inches. Folia, 46. Lines, 6—7 on a page. Character, Bengali. Date, Sak. 1756
Appearance, new. Correct. Complete.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ह्यस्तौपदविच्छेदः । अथवायाहि ।

End. गच्छ । अथ । वनी । रव । ह्यो । वाह्य । ॐ । वनीवह्य
वाह्य । ॐ । ह्यति । ॐ । १८ । पठः प्रपाठकः । सु ।

Colophon. रति ह्यस्तौपदविच्छेदः समाप्तः । ॐ मासे १०१६ श्रीष्टाष्टादि
मति पदच्छेदः ।

No. 50. सामवेद ह्यस्तौ भाष्यसंहिता । *Sāma Veda Chhandasī
Bhāshya Saṁhitā.* Substance, country-made paper, 12 × 6 inches. Folia, 114
(really 113 In the manuscript under notice fol 25 has been twice marked
as 25 and 26, hence the difference) Lines, 6—15 on a page. Extent, 4,100
slokas. Character, Nāgara Date, Samvat 1767. Appearance, new. Prose
and verse. Incorrect. Complete.

The manuscript contains the original text of the first part of the
Sāma Veda Saṁhitā with the commentary of Mādhavāchārya, called
Chhandasikā Vibharaṇa. This commentary is quite different from
that of Śāyana, which has been already published by Satyabrata
Sāmasramī under the auspices of the Asiatic Society, Bengal.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः सूर्याय नमः सामवेदाय नमो विष्-
णुनाय नमः सरस्वत्यै । रक्षोभुधे कश्यपि सत्वहमये क्षितौ प्रजानां
प्रसूये तमःसूत्रे अजाय सर्वेक्षितिनामहेतवे ज्योतिषाय
विष्णुनामने नमः । पठ् विंशत् प्रकारा मन्त्राः प्रेषाः कारणाः,
क्रियमानानुवादिनः क्षोत्रमन्त्र ज्योतिषमन्त्रतत्ताय एते पञ्च प्रकारा
अथवाख्यायां भवन्ति । अतो सामवाक्यायामुच्यते, प्रकाशत
क्षोपहीयः अतिहारोपद्रवकाया निधनं पञ्चमं प्राहृष्टिकारं प्रचव-
मेव । आशांश्च अतिषेध्यान् प्रष्टापः परिदेवनं । प्रेष-

मन्त्रेषहं चैव दृष्टिराद्यान्मैव च । सप्तधा मेदमेकेषामन्ये षोडशधा
विदुः । पंचदिक्षन्तु सन्धेयामचचार्यं प्रचरति । अन्येऽपि
सोऽथकारा अथ वाव लोको जायकारो वासु होरकारश्च रमा
अथकारः । आनोदकारः अष्टिरीकारः आदित्योऽयकारः निहव
एकारः । विद्येदेवा आहोईकारः प्रजायतिर्हिकारः प्राणःसरो-
म्या वाग्विराट् । अनिरुद्धयोदमसोमः पंचरी इडात् ।
एते षट्चिन्मन्त्रप्रकाराः सामस्याख्यायां भवन्त ।

End.

ॐ अथा खेन वलेन अमित्रजाल्ये हंतिचिपेवित्तुते विस्तार्यति ।
गर्थं रवां भवं तं अथा अथानां भवं । वर्यां एव वर्गसप्तइनं
तद्यथास्ति स वर्यां सविता तस्य भवोचनं हे हृष्टेवा धारयतः
आद्व्याख्याभंगे मन्त्राचनं । गर्थं, आर्थं, चनम पप्रपक्षीत्याराधि

Colophon. इति ह्यन्धसिक्ताविवरण माधवाचार्यैर्द्वयं परिसमाप्तं । १ । शुभमस्तु
राम । संस्कारप्रत्यय ३१०० टीकापूत ।

विवरणम् । पथोऽयं भाष्योऽसहितः ह्यन्ध आश्रितोऽतिनामधेयः सामवेदसंहितायाः
पुष्पं भागः ।

माध्यकारस्तु प्रतिह वेदव्याख्याकृतः सायणाचार्यश्च आता श्रीमन्माधवाचार्यः ।
सामवेदस्य सायणकृतमन्यदपि माध्यमसि । तद्धि बहू देवोयैस्तियादिकसमाजाम्यर्थनया
श्रीसत्यव्रतसामभिमन्त्राचार्येण संशोध्य प्रकाशितम् । सायणाचार्येण माध्यमसि-
तदवतरदिकायां न तावन्मन्त्राद्यभंगोऽतिप्रभृतीनां सविचारं विचारः कृतः ।
किन्तु च दुर्गमसंस्कृतभाषया पथोऽयं ह्यन्धसम्वद्वेवत्यर्थे ह्यन्धसो आनप्रकारमुक्तां
प्रेष्योमादीनां सख्यं कर्माङ्गमद्य निरूपितम् । ततश्चयोदमयोनिस्वरूपं निरूपितम्
ततोमन्त्राणां व्याख्या । शास्त्रा चैवं सायणाचार्यैर्द्वयं ददाप्यातः भविष्येव । तथाहि
प्रथमाया अधः—माधवकृतव्याख्या—हे अग्ने आयाहि, आगन्तु किमर्थं पुनरागच्छानि
उच्यते वीतये भवचायेत्यर्थः, कस्य सामव्याहविषां, गृथानः क्रयमानः इत्यदातये
हविर्दानार्थमित्यर्थः निहोता भौत्ययमुपशमः सन्मीत्याद्यातेन भवंचयितकः, होता
आयाता केपी देवानामित्युपधारः निपतिम निहोदेत्यर्थः अ पुनर्निषोदामि
उच्यते वरिषि पदेतदानीर्धं वरिषश्चेत्यर्थः । सायनकृतव्याख्यागु हे अग्ने अङ्गनादिमुप
विमिश्रं त्वं आयाहि अक्षद्वयं प्रत्यागच्छ किमर्थं वीतये हविषां अथपुनोऽयमादीनां
भवचाय कीदृशः सन् ? गृथानः अक्षामिभूयमानः इत्यर्थेन कर्मानि कर्तुं पुन्यदः
इत्येवंदया ।

No. 51. छन्दसिका विवरणम् । Chhandāsika Vibaraṇam. Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 200 (of which two, viz. 14 and 15, are wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Incorrect. Complete (with the exception of folia 14 and 15).

A commentary by Mādhava on the first part of the Sāma Veda, called Chhandasī.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय ॐ नमः सामवेदाय, नमः विष्णुराजाय नमः सरस्वत्यै । रजोक्षुपे इत्यादि ।

End. वर्षादि वर्षे सप्तदशं तद् यस्यासि स वर्षो, सविता । तस्य सप्तोषनं ॐ हृष्टो, (?) धारयत । आरुजा, रुज (भंगे) भङ्गा-धनं गव्यं । आश्वत्थ । मम प्रयच्छेति परमार्थः ।

Colophon. इति छन्दसिकाविवरणं । माधवाचार्यकृतं परिसमाप्तं । ग्रन्थ-मध्य । श्रीमन्नानुशंकराभ्यां नमः । श्रीकालभैरवाय नमः इति-रोम् तिं (?) शङ्काघरसुत गोपीनाथसुतपौताम्बर-पुरुषोत्तम मम नाम परमानन्दपठनार्थं प्रदीपकारार्थं च ।

विवरणम् । माधवाचार्यकृतसामवेदपूर्वभागुमाख्यम् ।

No. 52. छन्दसिका विवरणम् । Chhandasikā Vibaraṇam. Substance, country-made paper, 8½ × 5½ inches (in book form). Folia, 442. Lines, 19—22 on a page. Extent, 3,500 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1871. Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary by Mādhava on the first part of the Sāma Veda—the same work as No. 50 or 51.

Beginning. श्रीगुरुगणपतिप्रार्थनायां नमः ॐ नमः सामवेदाय रजोक्षुपे ।

End. वर्षे सप्तदशं तद् यस्यासि स वर्षो सविता तस्य सप्तोषनं हृष्टो (?) धारयतः आरुजा रुज भोज भङ्गा धनं गव्यं आश्वत्थ मम प्रयच्छेति परमार्थः ।

Colophon. इति छन्दसिका विवरणं माधवाचार्यकृतं परिसमाप्तं ८ पत्रम् १८७१ भादो शुक्लपदे पंचम्यायां (?) रविवासरौ ।

विवरणम् ।

No. 53. उत्तरार्द्धकः । Uttarārdhakah Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 126. Lines, 6 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1815. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसामवेदाय नमः । उपास्ये गायता नरः
पद्मानायैदवे &c.

End. सविनो दृष्टान्तिदं धातुं छं सविनो दृष्टान्तिदं धातुं ॥ १ ॥

Colophon. इति नवम प्रपाठकः समाप्तः उत्तरार्चार्चिकः पन्थः समाप्तः ॥
सवि संवत् १०८० वर्षे वैशाख शुद्धी ६ वार शुक्ले लिखितं ।
आपा पादमर्थे अदाही श्रीपूरुषजी वासुदेवसुतसखीनाम
तथा भास्करगुनाथ तथा भास्व जागेकरेन (?) स्वयं लपीतं (?)
भास्करनिष्ठ गोपालजीपठनार्थं परिपकारार्थं । श्री ।
मण्डपकटिपीठा बद्धुष्टिरधोगुहः ।
कटेन लिखितं पन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥
राजाधमना प्रमात मधुरं जीपरचवाने आलयेते सायेवाली (?)

विवरणम् । उत्तम् ।

No. 55. J. उत्तरार्चिकः । Uttarārchikah Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 65 Lines, ॥ on a page. Letters, 53 in a line Character, Bengali. Date, not mentioned. Appearance, new. Correct Complete.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः ।

End. सविनो दृष्टान्तिदं धातुं ।

Colophon. इति नवम प्रपाठकः समाप्तः । इत्युत्तरार्चिकः समाप्तः ।

विवरणम् । उत्तम् ।

No. 56. सामवेद-संहितोत्तरार्चिक-पदपाठ । Sāma Veda Saṁhi-
tōttarārchika-padapāṭha. Substance, country-made paper, 18 × 4½ inches. Folia, 77. Lines, 8 on a page. Letters, 34 in a line Character, Nāgara. Date, Samvat 1688. Appearance, very old and decayed; many leaves torn, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

The pada text of the Uttarārchika, or the second part of the Sāma Veda. The folia are numbered from 54, from which it appears that originally the manuscript contained both the parts of the Saṁhitā, the first part being contained in folia 1—53, which are now wanting.

Beginning. ^{१ २}ॐ नमः * * ।

^{१ २}उप । ^३अथ । ^४गायतः । ^५वरः ॥

^{१ २}पञ्चमाना — ^३अग्नि । देवाना

* * ते.

End. ^१सुखि । ^२उ । ^३असि । ^४नः । ^५उहः ।

^{१ २}पतिः । ^३दधातु ॥ ^४ॐ । ^५सुखिनीष्टइत्यतिदेवातु ॥ ६ ॥ इति
नवमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

Colophon. इत्युत्तरपद समाप्तः ॥ सुखि संवत् ११८८ वर्षे चैत्र शुद्धि (?) १
श्री मे लिखितं ॥ अथोपनिषद्दि वासुदेवादिवादीभाष्य
पुनर्पौषाणां पठनार्थं ॥ श्रीः * * शुभं भवतु ।

विवरणम् । सामवेदसंहिताया उत्तरार्चिकस्य पदपाठः ।

No. 57. उत्तरार्चिकभाष्ये (वा) उत्तर-भाष्ये । Sāma Veda Saṁhitā Uttarārchikabhāṣhyam or Uttarabhāṣhyam (together with the Saṁhitā text). Substance, country-made paper, 12½ × 6½ inches. Folia, 155. (The page marks are incorrect, Nos. 33 and 36 occurring twice, and the folium following 48 being marked 50 instead of 49). Lines, 14—17 on a page. Extent, 6,000 ślokas. Date, Samvat 1873 (?). Appearance, old. Prose and verso. Correct. Complete.

The commentary of Śāyanāchārya on the Uttarārchika of the Sāma Veda, together with the text of the Saṁhitā.

Beginning. श्रीगणेशायः नमः । ॐ श्रीवायवापात्यैश्वरी नमः ।

ॐ : वागीशाद्या, सुमनस. सर्वार्थानामुपक्रमे ।

यं नना कृतवत्याः सुखं नमामि गजाननम् ॥

End. एतैकविंशेऽध्याये प्रथमखण्डः ।

नेदायैक प्रकाशेन तसौ इहं निवारयन् ।

पुनर्वाच्यतुरो देया (?) विद्यातीर्थमहेष्टराः ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्धकश्रीवैद्युक्त
भूपालसाध्याधुरभरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये साम-
वेदायं प्रकाशे उचराचिके भाष्येऽध्यायः सम्पूर्णः । ११ । लिपितं
वीरभावेन—लेखकपाठकयोः शुभं भूयात् । भवन् १८०९ (?)
आवर्षे कृष्णे १ ।

विवरणम् । सायणाचार्यविरचितं सामवेदस्य उचराचिकभाष्यम् (संहिता
पाठसहितम्) ।

No. 58. J. सामवेदोत्तराचिकभाष्यम् । *Sāmavedōttarārchhikā-
bhāṣyam.* Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia,
210. Lines, 7—8 on a page. Letters, 62 in a line. Character, Bengali. Date,
not mentioned. Appearance, new. Prose. Correct Incomplete (brought
down to the 3rd *śūta* of the 1st *kāṇḍa* of the 17th *adhyāya*).

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ नमः कुष्ठमशाखायै ॥ ॐ नमः उचर
संहितायै ॥ यद्य निरुक्तं वेदा यो (?) वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
इत्यादि ।

End. विष्णी तेष्व तस्य प्रसिद्धं विष्णुरिति प्रख्यातं नाम आर्यः स्वामी
श्रुतिना इति पां वा । तथाच यानि ज्ञातव्यानि अर्ये ज्ञातानि
ब्रह्मन् । जानन् यद्य इदं आत्मानयोग्यं भवम् ।

विवरणम् । सायणाचार्यां कृतं मुत्तराचिकं भाष्यम् संपूर्णेन । अत्र पुस्तके निरुक्त-
आपि पञ्चचतुष्टयमस्ति ।

This manuscript contains also four folia of Nirukta.

No. 59. आरण्यक संहिता महानाम्नी । *Āraṇyaka Saṁhitā, Mahā-
nāmā* (These two works, forming portions of the *Purvārchika* of the *Sāma*
Veda, are found under the same covering)

No. 60. आरण्यकसंहिता । *Āraṇyaka Saṁhitā* (or *Āraṇyaka* portion of
the *Purvārchika* of the *Sāma* Veda). Substance, country-made paper,
9½ × 4½ inches Folia, 5½. Lines, 7 on a page Letters, 21—27 in a line.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verso. Correct.
Complete.

Beginning. ^{२ ३ २ १ ३ ३ २ ३} ॐ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसामवेदाय नमः । इन्द्र षोडश ५ अक्षर
^{२ ३ ३ २ २ ३ २ ३} ॐ निष्ठं पुष्टिरभवः ।

End. ^{३ २ २ ३ ३ ३ ३ २ २ २ ३ २ २} सप्तमा हरितो रथेन हनिदेव सूर्यं श्रीसिद्धयं विचक्षण १३
 ददाति ॥ ५ ॥

Colophon. रति आरण्यकसंहिता समाप्ता ।

No. 61. महानामी । *Mahānāmi*. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Letters, 24—27 in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Verse. Correct. Complete.

A body of hymns forming the last part of the *Purvārchika*, coming after the *Aranyaka* portion.

Beginning. ^{३ २ ३ ३ २ ३ २ ३ ३ २ २} ॐ विदा सच्चन् विदा मातु मह्यं सिधौ दिमा ।

End. ^{३ २ ३ ३ २ ३ २ ३ ३ २ ३} एवाहि दुष्य । एवाहि देवा । ॐ स्वाहि देवाः ॥ १० ॥

Colophon. ॐ महानामी समाप्तः (?) ११ । संवत् १८८८ वर्षे मार्गशीर्षे मासे
 शरूपचे ११ एकादशौ रविवारसरे लिखितं गणेशचतुर्वेदी विपाठी
 उपप्रीतमात्मन्य धनेश्वर विपाठि अमरेश्वर पटनायें शर्म भवतु ।
 कल्याणम् । श्रीकामोदिकेश्वर उव्य ष (६) ॥

Nos. 62, 63, 64, & 65. J. आरण्यकसंहिता पदपाठसंहिता ।
Aranya Saṁhitā with its *Paṭa* text. *N.B.*—Under *Aranya Saṁhitā* are included the *Ārchikas* of *Āranyaka* and *Mahānāmi* with their *Paṭa* text, which, however, are placed first in order in the manuscripts. Substance, country-made yellow paper, 15½ × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 5—6 on a page. Extent, about 200 slokas. Character, Bengali. Date, Sak. 1756. Appearance, new. Verse and prose. Correct. Complete.

N.B.—In the old catalogue of the library the *Ārchikas* of *Āranyaka* and *Mahānāmi* go by the common name of *Āranya Saṁhitā*.

No. 62. आरण्यपदपाठः । The Pada text of Aranya Saṁhitā.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ रन्द्र ॥ ओष्ठम् । नः । आ । मर ।

End. १२ १ । हरितः । १२ १३ । देव । सूर्यः । शोचिष्यम् ।
२२ ३ । शोचिः । केयम् । विचक्षण । वि चक्षण । १४ दमति ॥

No. 63. महानाम्नागार्चिकपदपाठः । The Pada text of Mahānāmni Archika.

Beginning. ॐ विदाः । मघवन् । विदाः । गातुम् । मत्तु । शंसिपः । दिमः ।
मिष । म चीनाम् । पते । पूर्वोचाम् । पुष्यसो ।

End. रन्द्र । एव । हि । पुपन् । एव । हि देवाः । ॐ एवाहि देवाः । १० ।

Colophon. इति आरण्यपदसंहिता समाप्ता । दमति (P) ।
अहोः प्रपाठकः । याको अङ्गाङ्गु वाचपि धरणिगणिते याको वर्षे
हृदये मानौ श्रीनन्दनाम्ना हरिहरहरतेः (P) ।

No. 64. आरण्यकसंहिता । Aranyaka Saṁhitā.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ रन्द्र ओष्ठं न आभर १०

End. शोचिष्यम् विचक्षण १४ । दमति । ३ ॥

No. 65. महानाम्नागार्चिक । Mahānāmni Archika.

Beginning. विदा मघवन्, विदा गातु १ ।

End. एवाहि देवा । १० ॥ दमति ॥ ६ ॥ अहो प्रपाठकः ।

Colophon. पूर्वा आरण्यो ॥ अतुशरंभुनिचन्द्रै सन्धिते याकवप गतवति
मिहरेऽभिं पक्षविशेऽकि साम्यः शिरसि कुष्ठममाखा न्यस्य तस्या-
दिवीयां अ लिखति कमलादिः संहिता काम्यमर्था ।

विषयम् । पूर्वोच गताये ।

No. 66. आरण्योपदपाठः । *Āraṇī Pada Pāṭhah.* The Pada text of *Āraṇī Saṁhitā* (39 of *Aranyaka* and *Mahānāmnyārchika*). Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 110 ślokaḥ. Character, Nāgara. Date, Samvat 1763. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

N.B.—The manuscripts in question may henceforth be regarded as one.

The Pada text of *Āraṇī Saṁhitā*.

Beginning. ॐ योगवेगाय नमः ॐ इन्द्र । ऋषेः । न । आभर ।

End. एवा । हि । देवाः । एवाहि देवा

Colophon. कामेश्वरखेटं पुनर्ह । मूलं तु गृहीतं । संवत् १०६१ माघशुद्धि ११ वैशाखीशुद्धी । The colophon is, however, in a different handwriting.

विशरणम् । आरण्योपनि आरण्यपर्वमहानामन्यार्चिकयोः साधारणी संज्ञा तस्या उपदपाठः ।

No. 67. आरण्योपदपाठः । *Āraṇī Pada Pāṭhah.* The Pada text of *Āraṇī Saṁhitā*. Substance, country-made paper, 7½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 9—11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1833. Appearance, old. Correct. Complete.

Beginning. ॐ योगवेगाय नमः । श्रीरामवेदाय ॐ इन्द्र । ऋषेः । नमः । आभर ।

End. ॐ एवाहि देवा ।

Colophon. महानामनी पर्व समाप्तं संवत् १८६८ कार्तिक, अक्षर ९ सोम-वासरे लिखितं मोठचानीय (?) चातुर्वेदिन अमरेश्वरसुन्दरे-शरेण लिखितं ॥ श्री ॥

No. 68. आरण्यपर्वमहानामनी भाष्यम् (मूल सहितम्) । *Āraṇya Parva Mahānāmnyābhāṣyam* (together with the text). Substance, country-made paper, 12½ × 6½ inches. Folia, 25. Lines, 6—13 on a page. Extent, 700 ślokaḥ. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose and verse, Incorrect. Complete.

The commentary of Śāyana on the Aranya Parva and Mahānāmni of the Śāma Veda Saṁhitā, together with the text. See Satyawrata Sāmasrami's edition in the *Bibliotheca Indica*, vol. ii, pp. 243—386. *

Beginning. श्रीगणेशाय नमः (१) “रन्ध्रं चोष्ठं न चामरं वज्रिष्ठं पुष्टिरिष्टम्”
यद्विष्टं मन्त्रद्वयम् (?) रोदसी उभेष्टमिष्टप्रदाः”
श्रीगणेशाय नमः । चारुचामरिष्टः पद्योऽध्यायो वाक्यानिष्टो
(आश्रितवन्ति?) धृता । तन्नेष्ट्यादिकानाम् पद्यपद्यामद्वयं क्रमात् ।
वामदेवमुत्तमद्वयो दृष्टतौचिष्टदेवच (इत्यादयः) गायत्री (ति)
क्रमादिन्नी भवेतिष्टसु देवताः । (इत्यन्ता अष्टममद्वयोः अष्ट
भाष्यम्) तच्च प्रथमं खण्डे सैषा प्रथमा । ४ । हे रन्ध्रं (हे “रन्ध्रं”)
ओष्ठं अमरान्तमम् “ओष्ठिष्ठं” अतिशयेन वक्तव्यं । पुष्टिं पूर्यं ।
वज्रिष्ठं नोऽप्यमरान्तरं प्रथमं । हे वज्रिष्टम् । वज्रान्ते हे
सुश्रितं मोममद्वयं एवंमुत्तं हे रन्ध्रं । यद्वनं† दिष्टसेन धारायिष्ट
निष्टेन । यद्वनं इमे परिद्वयमाने उभे रोदसी चावावधिष्यौ ।
आपभाः आपूरयन्ति । तद्वनमाहरे त्यज्यः । येनेमे विष्ट-
वद्वन्ति ति वक्तव्यं चामो पाठः

End. यद्वा एवमन्तात् स्यात् सुश्रुतिं जज्ञीसुक् । अक्षदीयं यज्ञं
आमद्वारा (आमन्तारी) भवेत्यर्थः भवतेत्यर्थः ।

Colophon. इति महानाम्नाः प्रकृतितत्त्वोविष्टितो नवसंख्यका अष्ट
तथा पद्यपद्यद्वयानि यद्यमति व्याख्यातानि ‘इति महानाम्ना
समाप्ता’ ।

विवरणम् । सामवेदसंहितायामारुच्यम्बो महानाम्नीभाष्यम्, सायणाचार्य-
विरचितम् । मीमांसकी मुद्रित प्रकृते १९ सन्ने १८१-१८६ पद्येषु द्रष्टव्यम् ।

No. 69. चारुचामरम् । महानाम्नीसहितं । Aranyagānam with Mahā-
nāmni. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 47. Lines, 8
on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned.
Appearance, old. Verso. Correct. Complete.

* The reading in the *Bibliotheca Indica* edition of the Śāma Veda Saṁhitā
is “पद्यपद्यामद्वयम्.”

† “अष्ट” in the *Bibliotheca Indica* edition. *

A part of the Saṁhitā of the Sāma Veda, giving (together with the Vedagāna) directions for the modulation of the voice in chanting the Purvārchika or Chhandā portion of the Veda including the Mahānāmni.

Beginning. श्रीगणेशायनमः । श्रीं श्रीं वै यपम् । यपां यई । उता ११ उवा ११ ।
मा ११३ ताम । हां हां ११ उवा ११ । ई ११३ मा । यत न
मीः । उता ११ उवा ११ । सी ११३ यूः ।

End. होव । ही । वाहा ११ उवा ११ । ई १३ हा । आरवा । हि
११ ११३३ न । होर । हो । वाहा ११ उवा ११ । ई १३
हा । आरवा । हि देवा ११३३ । बीर । ही । वाहा ११
उवा ११ । ई १३ हा ॥ धा । १ ।

Colophon. महानाम्नी समाप्तं [P].

विवरणम् । सामवेद मन्त्रितायां हव्य आर्चिकछान्दोग्यतायाः महानाम्नाः
मन्त्रितायाः शंभव्य सरस्वतीमादिपुस्तकविशेषः । अयं च मानस्य आरण्य-
पर्वण्यपठित अगमिन् ।

No. 70. आरण्यगानम् तथा महानाम्नी । Āraṇyagānam and Mahā-
nāmni. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 70 (of which
the Mahānāmni occupies a portion of fol. 68 and folia 69 and 70). Lines,
8 on a page. Extent, 800 slokas. Character, Nigara. Date, Samvat 1665.
Appearance, old and in parts torn. Verse. Correct. Complete.

Noticed in Dr. Rajendrakāl Mitrā's *Notices of Sanscrit Manuscripts*,
No. 533, page 240, vol. ii, and *Dikāner Catalogue*, Nos. 7 and 8,
pp. 4-5. See also Satyaśrī Sāmasrami's elaborate edition of the
Sāma Veda Saṁhitā (published in the *Bibliotheca Indica*), vol. ii,
pp. 387-518 (Āraṇyagāna) and pp. 366-56 (Mahānāmni).

[दीपक राजेन्द्रनाथ मिश्रकोट राजकोटके द्वितीय भागे १३० वं तथा तत् प्रचोत
विश्वकोट राजकोटके ३-४ वं दृष्टव्यानि । तथा च दीपक सत्यश्री सामस्रमि भण्डन
सीधार्ढीमुद्रित सामवेदमन्त्रितायाः द्विर्गदमाग्रे वं १८०-११८ तथा वं ११९-१८९
दृष्टव्यानि ।]

Beginning. ^{८२ ३ ३} ॐ नमः सामवेदाय । ^{३ २ ५ ३} ॐ जीवेत्सु । यद्यथावर्हीहता १ । उवा ११
मार १७ । नाम् हा हा १ ।

End. ^{३ ३ ३} होपि । ^{३ ३ ३} हो वा हा ११ उवा ११ । ^{३ ३ ३} ई १७ हा । ^{३ ३ ३} जा ओम् ।

Colophon. इति मङ्गलान्ताः समाप्ताः । संवत् १९९१ वष अष्टवदि १ गुरौ
लिखितम् ॥

विवरणमुक्तमेव ।

No. 71. सामवेदारण्यगानविषयम् । Sāmavedāranyagānaribaraṇyam
Substance, country-made yellow paper, 12 × 6½ inches. Folia, 20. Lines,
11 on a page. Extent, 650 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1876.
Appearance, new, but some letters are effaced here and there. Prose.
Complete.

The manuscript in question is a commentary on the pīṭha
found in the Aranyaka portion of the Sāma Veda Purvārohikā.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः सामवेदाय । वेदारण्यगानव्याख्यानं
सम्यगेव कृतं मया । आरण्यगानव्याख्यानं सद्यैवाप्यभिमाच्यते । १ ।
यथा विक्ष्यः—अथः प्रथमं च ।

End. पूषणादित्य नमपि रसात्तुप्रदाने साहाय्यं कुर्वन्ते वरदानावापी-
न्नादित्याः सप्तचारिणः सर्वदेवा एव पाशयतेत्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमद्भौमाकरकृत आरण्यकप्रपाठके षष्ठः प्रपाठकः
मिति भाद्रपद कृष्णमिति पौषशुक्लः शुभवारि संवत् १८७६ शुभं
भवतु कल्याणमस्तु । श्रीरघु । शुभमितिर्भवतु । श्रीकृष्णः
पञ्चसंख्या ६१० ।

विवरणम् । आरण्यकप्रपाठकानां अचामेव व्याख्यानम् ।

No. 72. उहगानम् । Ūhagānam Substance, country-made paper,
8½ × 4 inches. Folia, 445. Lines, 6 on a page. Extent, 4,000 slokas. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1695. Appearance, old. Verso (gāna). Correct.
Complete.

Colophon. इति षष्ठ प्रपाठकः । चतुर्थं जज्ञगानं समाप्तम् । शुभमस्तु सति श्री संवत् १८१६ वर्षे माघवदि ॥ गुरौऽथ (?) श्रीबाराणसीनामक्य श्रीद्वितीय चषसनाभीमह श्रीविद्याधरपुत्रपौत्रादिकपठनाथं भागवद्भागवते लिखितम् । न चमरेचर घनेचरमेदं पुस्तकं सत्यं ।

विवरणम् । पूर्वेषु गताथैः ।

No. 76. देयगानम् ! *Veya Gānam.* Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 171. Lines, 8 on a page. Extent, 2,200 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1665. Appearance, old and decayed. Verse. Correct. Complete.

A song-book containing the songs framed from the riches mentioned in the Purvârchika portion of the Sîma Veda. These songs, though often based on the hymns of the Purvârchika, have sometimes *stobhas* for their basis. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 7, No. 12.

Beginning. ^{३२२३ ३३ ११} १२ प्र २१ ३ १ २
 ३१२ ३ १२
 देवस्य धीमहि । धि यो यो नः प्रचीदयात् । नत् सवित्र
 र्षिणोम ।

End. श्रीदत्तगिरिपते नमः ११० वा । आ । यिषो । दद्यात् के
११ । दयतिः । सप्तदशमः प्रभावकः । छ ।

Colophon. इति वेद्यगर्भं समाप्तम् । संवत् १९६४ वर्षे चैत्रशुद्धि १४ रवौ ।
विद्वत्पण्डितः । सामवेदसंहितायाः द्वन्द्व आर्चिकस्य शरभेन्द्रादिभिर्हस्तसंहितागानप्रत्य
विशेषः । नि. वि. कृष्ण ४ ० दृष्टव्यम् ।

No. 77. सामवेद देयगानम् । Sāmavedaveyagānam. Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}$ × $3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 336 Lines, 5-7 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1812. Appearance, old. Correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐ भूँ १ भव २ स्वः इत्यादि ।

End. ॥ कौटिल्यभिरप्योवा १ सो वा ११८ आ ॥ यिवो ५ हा यि ५१५
दयति. ॥

Colophon. इति कृतप्रदेश प्रपाठकः ॥ शुभं भवतु ॥ पाठमानपर्यं । इति
वेद्यगानं समाप्तः (?) ॥ सामर्थ्या १८९ ग्रन्थस्तु भवत् १८१
नवे वर्षे माघं वर्षं बीजवारे जीववारे (?) चन्द्रे वैपलेषीके (?) ।
मोदग ज्ञाति चालुर्धेदि । वारेजाग्रामे शुजनन मंघे (?) ॥
४. भूषण लाभादाति लक्ष्मीके (?) ॥

विदरणम् । दृष्ट्वैषैव गतायैम् ।

No. 78. सामवेदपदस्तोत्रम् । Sāmsvedapada Stotra. Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 200 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1764. Appearance, old. Correct. Complete.

A part of the *Sāma Veda Saṁhitā*. See the edition of the *Sāma Veda* in the *Bibliotheca Indica*, vol. ii, pp. 519—42.

Beginning. शिव ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ अथ ॥ श्रीमत् प्रकृतिः । प्र ।
 सृष्टिः । अथाः । भावः । कुवेदय । कुवे । वधु । विदाय ।
 विदाः । वधु ।

End. . ए। र्दो। अये रद्। र्दो। जोयि। को। वा। जो। र्दो।
जोयि। जो। वांजा ११ पवा ११। ई १४ वा ॥ ११ ॥ श्रीरति
द्वितीय प्रपाठकः ॥

Colophon. इति स्तोमः समाप्तः [?] । संवत् १७६३ वर्षे मार्गशीर्षसदि १
 मनी चण्डालर सुह [?] मासरा प्रातीय विपाठि चनमात्रज
 विपाठि मांड्युत विपाठो इरोमंकरयुत ववादि मित्रमहारेण
 लिपितम् ॥ श्रीविद्येश्वराय नमः, श्रीगणेशाय नमः । श्री ३ ह १ श्री ३
 ह । श्री १ म चनरेचर श्रीदुर्गायै नमः ॥ ७८ ॥ ववादि इति
 मकरशेदं पुस्तकम् ॥ श्रीः धरमेश्वर चनेवरश्चेदम् पुस्तकम् ॥

विषयम् । आरचयमानविषयवृत्तानां साक्षां वृत्तभूतानां भगवद्विषयो पद-
विशेषः । लोभस्य लक्षणादिभागादिकं पञ्चदशम् ।

* It will be found that there are slight differences between the present manuscript and the *Bibliothèque Indienne* edition in musical notations, &c.: e.g., the latter does not give the figure पृ on ५ in ५=४, &c. It writes पृ as पृ, &c.

No. 79. पुष्यसूत्रम् । Pushpasūtram. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 70. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old; the writing in parts effaced. Prose. Incorrect. Complete.

This is a sutra work ascribed to Gobhila, containing sutras or rules of forming simas from the hymns of the Rig-Veda.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । ॐ अद्यामहीपुनाय जये प्रमौमर्गं जया
देव्यत्वं बीधसक्तरोक्षेय । सादिहितं प्रवक्षेन्द्रमन्त्रसपुष्कले पुर
खावागवेमि प्रिकाव । साद्यप्रमौयमेयु सावं वयं भरमधाचिमेधि
पात इत्यं प्रवः शाक्यं वयं काय प्रयगः ।

End. प्रसावे शाहर प्रयमेपुष्यासपुरीयेषु च यथोपदिष्टं वै द्वान्दसेषु गीत
प्रासाविकमेव सास्वदादीनामप्रसाव्या उत्तराः प्रसावाप्ये वाषे
कनिनः । ११ ।

Colophon. इति द्वान्दम प्रपाठकाः समाप्तः । इति पुष्यसूत्रं समाप्तः (P) । द्वान्दमस्य
आपोयि जनि ॐ रूपं चंदं चत् गीकलचन्द अचंद बीधे ।

विहरणम् । खन्निदं गोभिलप्रणीतं ; इह हि अगचरेमः सामनिष्पादकछपाचि
विहृतानि ।

No. 80. ऐतरेय ब्राह्मणम् । Aitareya Brāhmaṇam. Substance, country-made paper, 5½ × 2½ inches. Folia, 35. Lines, 7—12 on a page. Extent, 600 slokas. Character, Devanāgarī. Date, not mentioned. Appearance, old (the writing on the last page much faded). Prose. Complete. Correct.

This manuscript contains only a few words (probably catch-words) or rather syllables of each paragraph of the Aitareya Brāhmaṇa.

Beginning. श्रीगच्छतये नमः । श्रीम् । अदिव दीचचोयं त्यक्त एव
केनयोः त्वहा तनयोः । इति चरं दारव्ययशी पञ्चमवी चेनना
वेदः । १ ।

End. पूर्वे प्रसव्यायदि जां सृणुते सृणुते । १ ।

Colophon. इत्यहमपठिका सम्पूर्णं (?) ।

अनेन प्रीयतां देवी मयवान् मगधेश्वराः ।

अधोवर्तिष्ठः पूर्वेपां अगाहकुलदनतम् (P) ।

कायां (?) विहितमिदं शेषं नौककथेन । श्री

विवरणम् । मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदवेद्येति वचनात् वेदस्य द्वावंगौ यतोऽति, तत्र संज्ञितावयवोभूताः शिष्टैरेकैकस्वरूपेणाहूता मन्त्राः ब्राह्मणानि मन्त्रातिरिक्तवेदनामाः तत्र ब्राह्मणेषु कचिन् मन्त्राणां व्याख्यानं, कचिन्तेषां तत्तत् कर्मसु नियोगविधिः, कचिन्नावयवकेनितृत्ववर्णनमप्यस्ति । प्रतिवेदं ब्राह्मणानि स्वरूपतः संप्रसारितमिदम् । तत्र अग्नेदमृतरेयकौशोतकीति द्वे ब्राह्मणखण्डेः । तत्र ऐतरेयब्राह्मणखण्डितरेयेति- शेषां प्रत्याख्यानविदं इति लुप्तमिदमाचक्षते । कचिद्गिरासीतस्य पत्नी इतरामिधा, सैन च तस्यां महीदासः पुत्र उदपादि । स च महीदास ऐतरेयः कुलदेवताहन्- वरोग्रिहं देवानामेव इत्यादिकं कृणुते अणुते इत्यन्तं ब्राह्मणं द्रष्टव्यम् । आरण्यक- मप्यनेन किञ्चिदुक्तं ऐतरेय द्रष्टव्यादेतदुभयभूतरेयेति नाद्या कीदृशे प्रसिद्धिं गतम् ।

ऐतरेयब्राह्मणग्रन्थौ पश्चिकाः, प्रतिपश्चिकश्च पञ्चाध्यायाः सन्ति ततश्चात्र चत्वारिंशदध्यायाः । तत्र त्रायमिकाश्वयोदशधाध्यायाः अष्टिष्टोमे होतुरनुष्ठानीपदेमपराः, चतुर्धमे तु अष्टिष्टोमसंख्यादिकं प्रपञ्चितम् । पञ्चदशोद्वयमप्रदधाध्यायेषु उक्त्यप्येव वातिराचयादिभेदा निरूपिताः, अष्टादशाध्याये होतृकर्तृव्यवहाराः प्रदर्शिताः, जन द्विंशद्विंशैकद्विंशद्वाविंशकयाविंशचतुर्विंशाध्यायेषु द्वादशातुयागौपदमाहसम्याश्च होतृकर्तृव्यवहारा निरूपिताः प्रदर्शितानि । पञ्चविंशाध्याये यजमानस्य सक्त्यादिदोष- प्रापयितुं अष्टिष्टोमातुष्टानमनयः, ब्रह्मनामपुरोहितकर्तृव्यान् च प्रदर्शितानि । एवं पञ्च पश्चिका गताः, पञ्चपश्चिकायां प्रथमं पादच्छन्नुत्तरपञ्चाध्यायोः पुरोहितयो र्येन्विचिह्नं कर्तव्यमुक्त्यस्य सोमयज्ञेषु यजमानप्रधानानां पुरोहितानां कर्तव्याभ्यस्यती र्वर्तितानि । सप्तमाष्टमपश्चिकयोः प्रधानतः क्षत्रियातुष्टययज्ञकर्तृव्यवहाराणि, तथा ब्राह्मण- क्षत्रिययोः परस्परं सम्बन्धप्रदर्शितः ।

ऐतरेयब्राह्मणे वचनो मन्त्राः सन्ति ये क्षत्रु शकल शम्भवायां न सन्ति ते अन्वयार्ग्या इत्युक्तमीयते । तत्र केचिन्मन्त्राः अथर्ववेदवेदवेदजायामपि द्रष्टव्ये परमज पाठानां कीदृशे यन्निष्क्रमो लभ्यते । ब्राह्मणमिदं मित्रभण्डोपाधुवादसंज्ञितं भार्गव- जग नामकेन सैनचिह्नद्वयमेवमुत्प्रेक्ष्य देवीयमेष्वनाथयनरीतिपर्यवेष्टकेव मुद्रितमस्ति ।

अक्षरामोक्ष उल्लेखे तु ब्राह्मणग्रन्थानां केवलं वाच्यारम्भकपदानि द्रष्टव्ये ।

No. 81. ऐतरेय ब्राह्मणम् (मायासहितम्) । Aitareya Brāhmaṇam (with commentary). Substance, country-made paper, 10½ x 4½ inches. Folia, 186. Lines, 8 on a page. Extent, 4,690 slokas Character, Nāgara. Date, Samrat 1935. Appearance, new. Prose. Incorrect. Fourth and fifth Panchikas complete.

The text of the fourth and fifth Panchikás of the Aitareya Bráhmaṇa, together with the commentary of Sáyanaśhārya. This work has been edited and translated by Martin Haug.

Beginning of the text of the fourth Panchiká. श्रीमद्देवाय नमः । ॐ १ देवा वै प्रथमेनाकेन्द्राय वक्षं सममरंक्षं द्वितीयेनाका विष्वक्षं [?] तृतीये नाका प्रायश्चक्षं चतुर्थेऽन प्राङ्मध्याचतुर्थेऽन पोलमिर्न मंसति ।

End of the text of the fifth Panchiká. सपय दाद्वेद्रवतश्चुभमि-
त्येद्रो वै यज इन्द्रो यजस्य देवता सेंद्रमेव तदुद्गीर्णं करोतीन्द्राकामा
दिन्द्रवंतश्चुभमिर्नत्येयैमां तदाह तदाह १४ ।

Colophon. इति पञ्चमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्याय “विश्वे वै” पञ्च “गाव” दम्
‘यद्वा प्रति च भेति च’ चत्वारि ‘यद्वा समानोदक्षे’ यद् ‘उद्धरा’
नव विश्वे वै देवा देवाद्धरा वै सचत्ये जग्मुश्चक्षुः क्षुद्रुवै चत्वारि स ।
द्विरक्षम् । ऐतरेय ब्राह्मणस्य चतुर्थे पञ्चम पञ्चिके सायणाचार्यविरचितमाध्यसहिते ।

No. 82. ऐतरेय ब्राह्मण-भाष्यम् । Aitareya-bráhmaṇa-bhashyam. Sub-
stance, country-made paper, 10½ x 4½ inches. Folia, 59. Lines, 11—15 on a
page. Extent, 2,200 slokas Character, Nágara. Date, not mentioned. Appear-
ances old, and the writing in parts obliterated (some leaves, evidently of a later
date and in a different hand, have replaced the corresponding original ones).
Prose. Incomplete. (From the beginning of the third Panchiká of the Bráh-
maṇa to the end of the third Adhyáya.)

The commentary of Sáyana on the Aitareya Bráhmaṇa.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ आहवन्ति विदः सृक्ताश्चावाकस्य वेदानां ।
यजमान पुनर्वाक्यं वृत्ते वाधिदेवतं [?] इत्यमाध्यमस्य निरूप्य
प्र उर्गं यक्षं निरूपयितुं प्रकौति । यक्षोक्त्या एतदुद्यत् प्रजग-
नव प्रातर्गं नव प्रातर्गं गृह्णन्ते नवमिर्दिश्यमाने स्तुवते
स्तुते स्तोमे दशमं गृह्णन्ति हिंकारं इतरासां दशमं स्तो सायमे”
ति । प्र उगायत्यं यक्षस्य मसि तद्गृह्णन्ते वै ऐन्द्रवामवादि पदावा-
चक्यं तदीय देवता प्रमसाक्षपमित्यर्थः ।

End. [सहितब्राह्मणो नास्ति ।]

At fol. 31—a. इति श्री माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मण द्वादशाध्याये
षष्ठोदयःश्रुतः ।

विषयः । सायणाचार्यविरचितं ऐतरेयब्राह्मणस्य भाष्यं (द्वितीय पञ्चिका-
पूर्वार्द्धम्) ।

विवरणम् । अत्र द्वितीय पञ्चिकायाः स्रुतीयाध्यायान्तःसन्दर्भः समाप्तो वर्तते ।

No. 83. ऐतरेय ब्राह्मण (द्वितीय पञ्चिका) भाष्यम् । *Aitareya Brāhman-
bhashyam* (second *Panchika*). Substance, country-made paper, 12 X 4½ inches.
Folia, 103. Lines, 9 on a page. Extent, 3,000 slokas. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

The commentary of Śāyanāchārya on the second Panchikā of
the Aitareya-Brāhmaṇa. See *Mitra's Notices*, No. 1801, vol. v,
pp. 116-17.

Beginning. श्रीवेदपुत्रपावनमः । ॐ । राजसूयब्राह्मणमुक्तमादौ । वज्रेः
प्रक्षीतिं प्रतिपादि (दधि ?) वा । तथा हविर्धानविवर्तनार्था
अग्रेषु सोमस्य च या अक्ष म्रुः ॥ अथ यद्वाध्यायेऽप्रोक्षणीयं पशु-
वैकृत्यः । तथादौ यूपचोक्तमाध्यायिका माह ॐ यज्ञेन वै देवा
उवा सन्तं लोकमायन [इत्यादि] ।

End. एव' विद्वानेतन्मयो देवतामयो भवति भवतीति ॥ एतन्मयो वर्तत-
प्रोक्षादिविपुलनवक्तुमयो भूमा तदभिमानौ देवतानां भोगं प्राप्नोति ।
अथानोध्यायसमाश्रयः ।

Colophon. इति श्री सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय-
ब्राह्मणे द्वादशाध्याये नवमः खंडः । समाप्तब्राह्मणः समाप्तं
पञ्चका ।

नैत्राद्रयेणसाद्रयेत् रघेयोनमव'पनात् [?] ।

मृषे'दष्टे न दातव्य' एव' भवति शुद्धकं ३

रामः रामः श्री—

विषयम् । सायणाचार्यविरचितं द्वितीयपञ्चिकायाः भाष्यम् ।

No. 84. ऐतरेय ब्राह्मण (द्वतीय पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Brāhmaṇa-bhāṣyam (third *Panchikā*). Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 14—15 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1669. Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (commencing towards the end of the 13th adhyāya, so that nearly half of the manuscript at the beginning is wanting).

It appears from the figures on the margin that the manuscript originally formed a portion of a complete copy of the Aitareya Brāhmaṇabhāṣya.

End. सा विराट् दक्षिणी तद्विराजि यज्ञं दक्षिण्यां प्रतिष्ठापयन्ति प्रति-
ष्ठापयन्तीति । दक्षमेखलायुक्ता सती विराट् इन्द्रः संपद्यते
दशाचराविराडिति युक्त्यन्तरात् तत्तत्र दक्षसंप्रयोगेन दक्षिण्यां
दक्षमेखलीपेतायां विराजि यज्ञं अन्विजः प्रतिष्ठापयन्ति । अथा-
सौधायपरिसमाप्तार्थः ।

Colophon. इति श्री मदाराजाधिराजं परमेश्वर वैदिकमार्ग प्रवर्तकवैरुद्ध-
धुरन्धर [?] सायणाचार्यकृतौ भाषवौधे वेदार्थ प्रकाशे ऐतरेय-
ब्राह्मणभाष्ये पञ्चदशाध्याये षष्ठः खंडः ॥ समाप्तेयं द्वतीयपञ्चिका ।
शुभमस्तु । चवत् १६६९ भाद्रपद शुक्ल दशम्यां मौने लिखितं ॥

विवरणम् । सायणाचार्यकृतं द्वतीयपञ्चिकाया भाष्यम् ।

No. 85. ऐतरेय-ब्राह्मण (चतुर्थ पञ्चिका)-भाष्यम् । Aitareya Brāhmaṇa-bhāṣyam (fourth *Panchikā*). Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 52. Lines, 10 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, new Prose Correct Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । संख्येहीनां वाग्यमखलैजौ च यागादेवौ देवी-
कानां विप्रोपतः । संख्येक्यस्य श्रीवसुप्रकृतृभिः यक्षाणाहुः
शक्तिं श्रीवकाणा ॥ श्रीनिहोमभेद अक्षयः समापितः अथ
घोलाप्रोक्तं तद्विषयं ( ) संसर्गं विधत्ते देवा वै प्रथमेनाहं-
द्राय वक्षं समभरं द्वितीयेनाह्वा संवत् द्वितीयेनाह्वा प्राय-
श्चित्तं चतुर्थेन प्राह रतस्वाच्चतुर्थेन नृपीलिनं संसतीति
यज्ञेन वक्षंत ज्ञातवेदसमिति ज्ञातवेदस्य वृधन्वद्वितीये इति
द्वितीयस्याहोचपम् [अहोचपम्] इति । ज्ञातवेदो देवताकृतं
वृधन्वजिगं आपविष्णुः । अथासौधायपरिसमाप्तार्थः ॥

End.

Colophon. इति शायशाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे
पञ्चविंशत्याध्याये चतुर्थः खण्डः । समाप्तचतुर्थे (?) पक्षिका ॥

विवरणम् । शायशाचार्यविरचितं चतुर्थपक्षिकाया माधयम् ।

No. 88. ऐतरेय ब्राह्मण (पञ्चम पक्षिका)-माधयम् । Aitareya Brāhmaṇa-
bhāṣyam (fifth Pañchāṅga). Substance, country-made paper, 12½×5 inches.
Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, old (the margins of some of the leaves are worm-eaten).
Press. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीमध्वे माय नमः ।

मिश्राभ्यामुद्देवता श्रीमत्ताम

इत्यादिप्रकः सत्यं तस्यापि पक्षी ।

विद्वद्वाङ्मातुर्गत् स्यात् समारं

स्वान् स्वान् लोकां वि निवीयेदुद्वाह ॥ [१]

सिद्धानि श्रद्धां वि यद्वे व होषा

आद्येन सत्तु प्रउगे वचाप ।

महत्तमोये प्रतिपद्युषी च ।

धाम्याः प्रगादाय तथैव सत्तु ॥ [२]

निष्कैवलो लोचियः प्रययौनि

श्रोतिः श्राने सत्तुताम प्रगाधः ।

ताप्यात् सत्तात् पुन्येन्ये तु नित्य

स्यात् स्यात् सत्ताप्तात वेदस्य मन्दत् ॥ [३]

हन्दीगानां वैश्वदेवात् पुरस्तात्

दावाहोमा दृष्टसत्तानि चैव ।

राधनारिचं युग्मं व्याहृष्टं मामेतरहृष्टं

वैद्व्यादि द्वितीयं आगुतीयादिपुस्तकमात् ॥ [४]

आर्गेद्रुष्टो निहवः प्रगाधो

धाम्याम तथैव सत्तुताममन्दी ।

स्यात् स्वान् तथा स्यात् वेदस्य मध्या

हन्दीम [?] आद्यं आहृष्टतोः ॥ [५]

अथ द्वादशाहंतगतस्य नवरात्रस्य तृतीयमहतिरूपयति ।

“ॐ विश्वे [P] वै देवा देवता तृतीय महर्बं हंत सप्तदश सोमी
वैरूपं साम जगती बंद” इति ।

End.

ब्रह्मणा प्रयुक्तस्यानुष्ठान मंत्रस्याभिप्रायं दर्शयति । “स्यदाहं द्रवंतं
शुद्धमित्येद्रौ वै यज्ञ इंद्रो यज्ञस्य देवता सद्रम मेव तदुद्गीतं
करोतींद्राभागादिंद्र वंतः शुद्धमित्येवैनां छदाह तदाह्वे” ति ।
सप्तह्वेद्रवंतं शुद्धमिति यद्वाक्यमाह । तस्याभिप्राय उच्यते ।
यज्ञः सोम याग ऐन्दो वै इन्द्र वै इन्द्र सर्वं एव इन्द्रो हि तस्य
यज्ञस्य देवता अतः तदुद्गीतं सामगैः क्रियमाणं [?] सुद्धारणं सेंद्रमि-
न्द्रसंहितमेव करोति इंद्रमुद्गीतं इंद्राभागाभाप गच्छतु ।
तस्मात् हे उद्गीतारो यूयमिन्द्रवन्त इन्द्रविषय तात्पर्यवत् ।
एवं भूत्वा शुद्ध मित्यनेनैव प्रकारेणातुदगाद्धमृति ब्रह्मातद्वा-
क्यमाह । अस्यासौध्यायपरिसमाप्तार्थः ।

Colophon.

इति श्री सायणाचार्ये विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय-
ब्राह्मणे पञ्चवैशेष्याये नवमः खंडः ॥ समाप्तस्याध्यायः समाप्त्यं
पञ्चमपक्षिका ।

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य पञ्चमपक्षिकायाः सायनकृतभाष्यम् ।

No. 87. ऐतरेयब्राह्मण (षष्ठ पक्षिका) भाष्यम् । Aitareya Brāhmana-
bhāṣyam (sixth Panchikā). Substance, country-made paper, 11½ × 5 inches.
Folia, 66. Lines, 11—13 on a page. Extent, 2,300 śloka Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, old Prose. Correct. Complete.

Beginning. श्रीमद्वैश्व नमः ।

अथापिहोत्रं पयस प्रशंसा

तदोहनापत्तिविनिष्कृतिश्च ।

तस्य प्रशंसापुदिते च होमो

ब्रह्मद्विजो व्याहृतयोपधीताः ॥ [१] ॥

ब्रह्मणः कर्त्तव्यविधानेन यावत्सुदुर्बुद्धिश्च ।

आपिहोत्रे कर्त्तव्यं विधातुमुपाख्यानमाह ॥

“देवा एवै सर्वेष्वरौ सर्वं निवेदुन्नेह पाप्मानमाय जप्तिरे तान्
होवाचाहुँदः काद्रवेयः सपञ्चपि मञ्चरुद्देवा वै बोहोवाकृता
नां बोहं करवाण्य पाप्मापह्नियन्त इति तेऽतित्युत्तेषां ह
अ स मर्धदिने मर्धदिन एवोपेदासर्पावृषावृणोमिष्टौमीति ।”

End.

कामीव न सम्येतन्यामन्वाह ॥ “ऐन्द्रो ह्यपाकपिः सर्वाधि इन्द्रा-
कृतेशप्रज्ञापयन्तु सकाम उपाग्री य ऐन्द्रे जागतेऽपिदमेन्द्रा वाहं-
स्यत्यं स्रक्तमैन्द्रा वाहं स्रक्त्या परिधानीया तस्मात् सर्वमे १ इमेयं से
१ इति ॥” ब्राह्मणार्चमिचार्यसितव्यो सौर्य ह्यपाकपिः साय
मैन्द्रः ऐतशप्रज्ञापय सर्वेष्वदः प्दानीयः तथा सति प्रमहिष्ठा-
यित्यादिके इन्द्र देवताके जगदीश्वदेवे (?) यः कामीन्द्र सकामस्तु
ह्यपाकपौ ऐतशप्रज्ञापे च प्राग्री भवति अय चर्धि चेदं अयद्रव्यं
इत्यादिकं स्रक्तमैन्द्रा वाहं स्रक्त्यातिना परिधानीयं चैन्द्रा वाहं-
स्रक्त्या तपोभयपेद्रमिमितः काम उपाग्री भवति ॥ तस्मात्
कारणात् प्राक्तमन्त्रं संभूय न संभूतेत् । अस्मासोभ्याय समाप्त्यर्थः ॥
इति त्रिंशोऽध्याये दशमः खण्डः ॥

Colophon. इति श्रीसायबापाय्यैकतौ माधवीये वेदार्च प्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे
त्रिंशोऽध्यायः समाप्ता पठपश्चिका ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य पठपश्चिकायाः सायबापाय्यैकतं माधयम् ।

No. 88. ऐतरेय ब्राह्मण (सप्तम पश्चिका) भाष्यम् । Aitareya Brāhmaṇa-
bhāṣyam (seventh Panchikā). Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches.
Folia, 67. Lines, 9—11 on a page. Extent, 1,700 slokas. Character,
Nāgura. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose.
Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सर्वं च भाष्यं तत्तु होहोचकगोचरं । पयो-
वपमतीयस्य विभागस्तत्र कथ्यते ॥ आदित्यायनः सर्वेषां धर्मेषु न
माह । सुता + + चविचक्षिष्टमसा एव कुर्धामाः कर्षमाः
पेरिवापः पुरोढायः प्रयत्नेति । तेषां यद्यत् कामयेत्कृत्युप-
युक्तवेषुरिति । प्राणधारणाय यदा । पय्योयति तथा
इतिः श्रेष्ठः चिन्तेन संपादनमुपयुक्तम् ।

End. नराश्रममच्च पुनरपि फलकथनेन प्रशंसति । “आदित्य एव ह व
त्रियां प्रतिष्ठितं क्षुपुं (?) ति सर्वाभ्यो दिग्भ्यो बलिमावहन्तु”
इत्यत्र राश्रममच्चं भवति य एवमेतत् मच्चं मचयति अत्रियो यजमानो
यजमान इति ॥ पूर्ववद्वाख्यम् । अभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पञ्चविंशे अध्यायेऽष्टमः
खंडः । समाप्तः ॥ इति सप्तमपञ्चिका समाप्ता ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य सप्तमपञ्चिकायाः सायणवृत्तं भाष्यम् ।

No. 89. ऐतरेय ब्राह्मण (अष्टम पञ्चिका) भाष्यम् । *Āitareya Brāhmaṇa-
bhāṣyam* (eighth *Panchikā*). Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches.
Folia, 32 (of which fols 12 and 13 are wanting; fols. 16—25 are in a different
hand and less closely written). Lines, 11—16 on a page. Extent, 1,200 ślokas
Character, Nāgara. Date, P Appearance, old. Prose. Incomplete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । फलाख्यचमसो भक्षी राश्रो यज्ञे प्रकीर्तितः ।
उच्यते राजयज्ञे, पिन् विधेयस्त्रयोविधः । तदेतत् प्रतिज्ञातीति
“अयातस्तुतश्चयोरेवेति ।” अथ राश्रो यज्ञे विधेयकथनानन्तरं
सत (?) स्तुतश्चयोर्विधेयोऽभिज्ञासितः । अतः कारयत्तयोरेव
विधेयउच्यते इति शेषः । तं विधेयं बल्लुमादौ विधेयपरहितमर्थ-
दर्शयति । “ऐकाहिकं प्रातःसवनमेकाहिकं व्रतौयसवनमेते वै
शान्तिऋतौ प्रतिष्ठिते सवने यदैकाहिके शान्तेऽस्तौ ऋतौ प्रतिष्ठिता
अप्रच्युत्या” इति ।

End. एवं व्रतमाचरतः फलं दर्शयति ॥ “अपि ह यद्यप्याम्नश्चर्वा हिपन्
भवति क्षिप्रं है वै न क्षुण्णति क्षुण्णत” इति ॥ अथ राश्रोऽनुष्ठानं
हिपन् श्रुत्यैवाम्नश्चर्वा पापाश्वद्दग्निरस्त्रो भवति । अतिप्रबलं
इत्यर्थः । तथाप्ययं कर्मविशेषः शीघ्रमेवेन यजुःक्षुण्णति क्षिरक्षि
[क्षिप्ति ?] ॥ अभ्यासोऽध्यायः [?] समाप्त्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजधृतपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकवीरहनु-
धुरंधरस्य सायणाचार्यवृत्तौ माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेय ब्राह्मण-
भाष्ये (फलारिम्बे पंचमः खंडः ॥

विवरणम् । ऐतरेयब्राह्मणस्य अष्टमपञ्चिकायाः सायणवृत्तं भाष्यम् ।

No. 90. ऐतरेय ब्राह्मणनाम । Aitareya Aranyaka Bhāṣyam. Substance, country made paper, 9 × 4 inches. Folia, 61. Lines, 15 on a page on an average. Extent, 48 syllables in a line. Character, Nāgara. Date, 1730. (A date, Samvat 1730, is given in the second part, at the end of the commentary on the fifth chapter.) Appearance old, the second part looking older. Prose. Correct. Complete so far as it goes, but incomplete taken as a whole, the manuscript in question containing two chapters only, viz., the commentary on the second and fifth chapters of the original work.

Portions of the commentary on Aitareya Aranyaka by Śāyana.

Beginning. First part (commentary on the second chapter). श्रीगणेशाय नमः, श्रीसरस्वती नमः ॐ ।

यस्य निवृत्तितं वेदाः यो वेदेष्वङ्गित्वं वसत् ।

निर्दमे तमहं बन्धे विद्यातीर्थं महेश्वरं ॥

प्रथमारण्यके कर्ममहाव्रतमुदीरितं ।

सम्भरारण्यस्य सप्तस्य शेषः पृथोऽथ तावता ॥

नदीया विवृतिः सर्वा प्रोक्तैवेति नवीषया ।

कर्मकार्यं समाप्य वेदोक्तानं विवृतिः ॥

ब्राह्मणकं द्वितीयं यत् तृतीयं च तदात्मकम् ।

ज्ञानकार्यं ततः सौमनिषदित्यभिधीयते ॥

End.

पूर्वमाचनकाद्ये श्रियावाच्यं योः पालनं प्राप्तेनमित्यर्थः । इदानीं फलकाद्येऽपि प्राप्यते । श्रियावाच्यं विद्यातत्कार्यं निवृत्तिः फलं । आवाच्यं च तादृशमिच्छदमनेन विद्यासंप्रदायप्रवृत्तिप्रवृत्त परितीयः फलं । अनेन मन्त्रपाठेन विधीयते । उरा विद्या प्रतिबन्धका विद्याः परिश्रियन्ते । विधीयन्ते ह्यसम्भावना विपरीतमावगत्यादका विद्याः परिश्रियन्ते । अथशुक्लारमित्यभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थे द्वितीयाऽरण्यकसमाप्त्यर्थं ॥

Colophon.

इति द्वितीयारण्यकस्य सप्तमाध्याये प्रथमः खण्डः । १ ।

वेदाद्यं प्रकाशेन तमोहार्हं निवारयन् ।

ऽमर्षोऽमर्षो दयादिपान्तीर्षमहेश्वरः । १ ।

इति श्रीविद्यातीर्थगुनीश्वरापराज्वलारण्य वेदिकमागं प्रवर्तकस्य श्रीबीरबुद्धगङ्गाराजकाश्यापाख्येन सायणमात्रेण विरचिते वेदाद्यं प्रकाशे ऐतरेयकाण्डे द्वितीयारण्यके सप्तमोऽध्यायः ॥ समाप्तं द्वितीयारण्यकं ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

Beginning. Second part (commentary on the fifth chapter). ११ श्रीगणपतयेनमः ११ श्रीविद्येश्वरायनमः ११ वागीशायाः सुमनसः सर्वायानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतवत्याः सुष्ठु-
नमामि गणाननं ११ यस्तु निश्चितं वेदा योवेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विदातीर्थमहेचरम् ११ ऐतरेय ब्राह्मणेऽपि
काण्डमारण्यकामिटं (चं ?) महाव्रतप्रयोगोऽस्मिन् पञ्चमारण्यकौदित-
विधिषु महाव्रताख्यं कर्म एकादशसं सचगवयवहृषति ।
तस्य विधिष्वपि होत्रं प्रयोगं यक्तुमुपक्रमते । महाव्रतस्य पञ्च-
विंशतिसामिधेय्यमिति । ननु प्रथमारण्यकेऽप्यस्य महाव्रतमिन्द्रो-
द्वेष्टत्वेत्यादिना महाव्रतप्रयोगोऽभिहितः । पञ्चमेऽपि तस्यैव
विधाने पुनश्चक्तिः स्यात्प्रायं दोषः । ह्यत्र ब्राह्मणेन तयोर्विभेदात्
पञ्चमारण्यकस्यैवोक्तं ह्यत्र, प्रथममारण्यकं त्वपौरुषेयं ब्राह्मणम् ।

End. सर्वे वेदा यत्पटन्मामन्ति विहंत्यनेन परमात्मानमिति ब्रूयतां
वेदशब्दोऽपि तत्प्रतिपादकमेव धर्ममाचष्टे, अतः कृतृत्ववेदस्य परमा-
त्मानमेतान्यंतरहस्तमंवरूपत्वाद्बहुविधनियमपुरःसरमध्ययनमुक्तं
य. पुमानेतस्याध्यायवार्त्तं सर्वमेवमुक्तं नास्य परमात्मानमेति वेदं
विदित्वा नियमेनैवाधीयते स पुमानधीतवेदमुत्तेन परमात्मानं
विदित्वा सस्य ब्रह्मत्वादारकाज्ञाननिवृत्त्या स ब्रह्म भवति । वाक्याभावे
श्रुतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः । पञ्चमारण्यक समाप्त्यर्थः । कृतृत्वा-
ककांडसमाप्त्यर्थं च १ वेदायैव प्रकारेण तमोद्धारं निवारयत् ।
पुमधीतपुरीदेयादिदातीर्थमहेचर. १ ।

Colophon. इति श्रीमहाराजपरमेश्वरश्रीमहैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरभुव-
भूपासहाय्यधुरंधुरेश (धरेच ?) सायबभात्येन कृते माध्वरी-
वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयोपनिषत्पञ्चमारण्यककांडः समाप्तः ११
श्रीभगवतु । संवत् १०६० समये आचरकृष्णद्वितीयायां समा-
प्तः ११ श्रीकामीनाथप्रसादसिद्धये लिखितमिदम् । इदं पुस्तकं पञ्च-
मारण्यमाख्यं गदाधरद्विषयतपुत्रमिवद्विचितस्य समाप्तं ?

विवरणम् । अत्रमेवैतत् यदेदानां प्रतिग्रहं ब्राह्मणा भिद्यन्ते, कानिचिदा-
रण्यकान्यपि । आरण्यकं नाम कश्चिदेदभागः, अरण्येऽध्ययनादेव तदारण्यकमित्यु-
च्यते । ऐतरेयारण्यकम्, तैत्तिरीयारण्यकम्, ह्यद्वारण्यकमित्यादय आरण्य-

कमेदासुनि । ऐतरेयारण्यकं नामैतरेय ब्राह्मणस्य परिशिष्टांशविशेषः । अथ पञ्चा
ध्यायासुनि । तत्र प्रथमतुरीयपञ्चमाध्यायेषु महाब्रह्मनिधयश्च विधिनियमादय-
सुनि । द्वितीयतृतीययोरेषाध्यायोऽस्तु ईदरतज्जं वाच्यताम् । द्वितीयाध्यायस्य
प्रथमादाराभ्य चतुर्थकाण्यवधिकोऽन्यमाग ऐतरेयोपनिषदित्याख्यायते । ऐतरे-
यारण्यकं चाभियातिकसोसादृष्टिं सन्नित्या मुद्रितमस्ति । अफ्फदालोषं पुस्तकं तु
ऐतरेयारण्यकस्य द्वितीयपञ्चमाध्यययोः सायणकृतं भाष्यमात्रम् ।

No. 91. ऐतरेयारण्यकमात्रम्—द्वितीयारण्यकम् । *Aitareya Aranyaka*
Bhāṣhyam, *Dvitiyāranyakam*. Substance, country-made paper, 9 × 5 inches.
Folia, 21. Lines, 12—15 on a page. Extent, 26—30 syllables in a line. Charac-
ter, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete,
so far as it goes.

A portion of the commentary on *Aitareya Aranyaka* from the
fourth to the seventh book of the second chapter (*Dvitiya Aranyaka*)
by Śāyanāchārya.

Beginning. श्रीगणाधिपतयेनमः । धन्यमध्यायकयेष प्राब्रह्मविद्यामुपचिता तावता
ब्रह्मविद्यायां पुत्रपक्षं सुखाधिकारः सम्यग् ।

End. विद्योन्मेषेद्धुमं मरु (P) धंभावनाविपरीतभावनीत्यादकाविष्ठाः
परिश्रित्यन्ते । अथ तु ब्रह्मरमित्तम्यासोऽध्याय समाप्त्यर्थः । इ इ—

Colophon. इति द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थः । इ इ ग्रन्थं मयत्तु च दत्तम् ।

विवरणम् । सायणाचार्यविरचितं द्वितीयारण्यकप्रत्यक्षं चतुर्थाध्यायादारभ्य
सप्तमाध्यायपर्यन्तस्य मार्गः ।

No. 92. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् । *Aitareyopaniṣadbhāṣhyam*. Substance,
country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 74. Lines, 14 on a page. Syllables,
33 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost new.
Prose. Correct. Incomplete: first four folia wanting.

A commentary by Śaṅkara on *Aitareyopaniṣad*.

Beginning. सामान्यं किञ्चिन् वक्तव्यमित्याहसि श्रीकृष्णेन पृथिव्याः सामान्यं
एतदोष्मादि यस्मान् इदं सर्वं आवरं ऋद्धम् ओषिहं (हं?) अमुच्यते
यदिदं किञ्च यत् किञ्चिद् मनोऽभ्युत्कारश्चकार भोजी (य?) ईदित्या
उच्यते च सामान्या &c.

End.

अद्यान्ते वासित्वविशेषश्च सम्भूतमरवातिनोः य आत्र' मिथ्य-
मिति तथापि प्रवक्तुं रमिष्यत्येव नित्या प्राप्तिः । तथा च अत्रणं भीषणं
विज्ञातुं स्वात्मधाविने तपस्विने वेनीत्येवं आचार्या विद्याप्रवक्तो
(क्तारो ?) मन्त्रो दुर्ध्वचनेत्यविशेषोपनिषत् समाप्तिप्रदर्शनार्थं ॥ ३ ॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दभगवत्पुण्ड्रपादमिष्यपरमहंसपरिभाषकाचार्य-
श्रीमद्भरमगवतः कृतौ भट्टिनीपनिषद् विवरणं समाप्तम् ॥ ॐ
तत्सत् । श्रीकाम्यीविशेषरापणंमस्तु ॥ श्रीकालभैरवापणंमस्तु
॥ ५ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥ ३ ॥

विवरणम् । शङ्कराचार्यैकत एतरेयीपनिषद्भाष्यं ।

No. 93. ऐतरेयीपनिषद्भाष्यटीका । Aitareyopanishad-bhāṣyatīkā.

Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 48. Lines, 16—20 on
a page. Extent, syllables 8—43 in a line Character, Nāgara. Date,
Appearance, old. Prose. Correct Incomplete, containing the fourth, fifth,
sixth, and seventh chapters only.

A gloss on Sankara's commentary on Aitareyopanishad by
Anandajñāna, containing the original text and Sankara's commentary
It begins with the fourth chapter ; the first three are wanting.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ आत्मा वाररत्यादिना लोकात्मविधार-
णादमरं ब्रह्मं वृत्तं कौतयेति परिसमाप्तमिति सन्परिसमाप्तिः क-
थयत्यत इत्यामन्त्राच्च इति चेति ।

End.

पुनरप्यवतु मामित्युपाश्रितः फले विषयापूर्व्ये साधनकाले शिष्या-
चार्ययोः पालनं प्राप्तिमिदानीं फलकालेति प्रार्थ्यंति शिष्या-
विद्यातत्कार्यनिवृत्तिफलमाचार्यस्य तु तादृशम शिष्यदर्शनेन विष-
यप्रदाय (न ?) प्रवृत्तिप्रयुक्तपरितीयः फलमननमन्त्रपाठेन विदो-
त्थोः पुरा विद्याप्रतिबन्धका विद्याः परिश्रियन्ते विद्योत्पत्ते-
र्द्धमपेक्षायनाविपरीतमावेनोत्पादका विद्याः परिश्रियन्ते अव-
बन्तारमित्यभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः । द्वितीयारण्यकपरिसमा-
प्त्यर्थश्च ॥

Colophon.

इति श्रीसप्तमाध्यायस्य टीपिका सम्पूर्णा ।

विवरणम् । श्रीमदानन्दभगवान्छतद्वीपिकाष्टाटीकान्वितशंकरभाष्यैकलितस्यैतरेयी
पनिषदुपन्यास चतुर्थाध्यायादारभ्य सप्तमाध्यायपर्यन्तोऽङ्गविशेषः ।

No. 94. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Havir-
yajña kāṇḍam. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 241.
Lines, 5—8 on a page. Extent, 3,400 slokas. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1511. Appearance, old (folia 51—70 comparatively new and in a different
hand). Prose. Generally correct. Complete.

The first kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed in
Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 58-59, Nos. 141 and 142

Beginning. श्रीयज्ञोद्देश्य नमः । हरिं लुम् ब्रतमुपैष्यन् अंतरेषु हवनौयस्य
हारेष्वप्यं च प्राङ्मुक्तं नापःशुष्यन्मति तदयस्यपक्षपक्षं मत्तनेधो नै
पुरपोयद्वन् ब्रह्मति ।

End. पुनर्मातृपो मववि तुष्ठादिद्वन्मुक्तं उपवाशि । स । औत्थेदुं ब्रतं
विच्छजति ॥ ११ ॥ ब्राह्मणं ॥ सप्तमः पाठिका (प्रपाठकः ?) समाप्तः ।

Colophon. Unintelligible.

विवरणम् । शतपथ ब्राह्मणं नाम यज्ञोद्देश्यब्राह्मणग्रन्थविशेषः । अथ यज्ञ-
ोद्देश्यानां यज्ञानां सवितरमालोचनं कृतम् । अथ यतमध्यायास्तुति, यताध्याय-
सम्पन्नवादेवास्तु शतपथेति नामधेयमिति तत्त्वम् । ते चाध्याया वक्ष्यमाणचतुर्दशयज्ञानाका
मन्तनेविष्टाः । काण्डानि च तानि (१) हविर्यज्ञकाण्डम्, (२) एकपदिकाकाण्डम्,
(३) चतुर्पदाकाण्डम्, (४) प्रष्टकाण्डम्, (५) सप्तकाण्डम्, (६) उक्थारकाण्डम्, (७) इति-
चदमतनामकाण्डम्, (८) चितिकाण्डम्, (९) सचितिकाण्डम्, (१०) अपिरहस्यकाण्डम्,
(११) अष्टाध्यायिकाण्डम्, (१२) मध्यमकाण्डम्, (१३) अथमेधकाण्डम्, (१४) आरण्यका-
ण्डम् । हृदयारण्यकं नामागारण्यकसौवाग्यविशेषो वर्तते । काण्डे चैकैकस्मिन् तत्त-
न्नामप्रतिपद्य यज्ञविशेषसौवाग्योचनं कृतम् ।

शतपथब्राह्मणस्य द्विविधं वर्तते एक माध्यन्दिन याज्ञास्तुगवसनपरश्च कर्षुयास्तुगहनं
अफदालोच्यं शुद्धकं माध्यन्दिनीयं वर्तते, एतच्च अथर्नेति द्वेरे सुज्ञितमस्ति ।

No. 95. शतपथब्राह्मण हविर्यज्ञ काण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Havir-
yajña kāṇḍam. Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 109.
(Folia 1—18 and 102—110 are comparatively new and in a different hand. The
folia following 18 are marked from 29 upwards, so that the original first 28
folia appear to have been replaced by the new 18). Lines, 5—7 on a page.
Letters, 20—24 in a line. Character, Nāgara. Date, P Appearance, old.
Correct. Incomplete (coming down to Kāṇḍikā 2, Brāhmaṇa 4, Prapāthaka 3).

The first kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa.

Beginning. ॐ नमो श्रीयज्ञोदेवाय । अतमुपैष्यन् अन्तरेषाद्वितीयं च
गार्हपत्यं च प्राक्षिपिष्ये च यमसूत्रम् । तस्यदपञ्चमसूत्रमत्यमेधो वै
पुत्रयो यदुच्यते वदति ।

End. अष्टाः प्राचो भूत्वा विमर्शिं वृक्षादौ वाह भारतेति अष्टावैधं
प्रवृत्तीति अयिभ्यथै वै ।

विवरणस्तत्पूर्वमेव । खण्डितमेवेदं पुस्तकम् ।

No. 96. अतपयब्राह्मण्य हविर्धेय काण्डम् । *Satapathabrāhmana Havir-
yajna kāṇḍam* Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 98
Lines, 8—9 on a page Letters, 32 in a line. Character, Nāgara Date, ?
Appearance, old and slightly worm-eaten. Correct. Incomplete (coming down
to Kāṇḍikā 22, Brāhmana 2, Prapāthaka 6).

Beginning. ॐ नमो विष्णुराजाय श्रीयज्ञोदेवाय नमः अतमुपैष्यन्, अन्तरेषा-
द्वितीयं च गार्हपत्यं चेत्यादि ।

End. मन्त्रादाह अहस्यतये ब्रह्मण इति तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिं तेन माम-
येति नाह तिरोहितमिवाहि । २१ । मनोज्ञं हि जुपताम्राव्यस्यति ।

विवरणस्तत्पूर्वमेव । खण्डितमेवेदं पुस्तकम् ।

No. 97. अतपय ब्राह्मण्य हविर्धेय काण्डम् । *Satapathabrāhmana Havir-
yajna kāṇḍam* Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 234 (of
which folia 1—118 are wanting) Lines, 5 on a page. Character, Nāgara
Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Generally correct.
Incomplete.

Beginning. समेत देवेभ्यश्च त्रिवेदपत्यं मन्त्रादीर्ध्यायो यज्ञं प्रापादिति मन्त्रा-
दायैश्च प्रवृत्तीति ।

End. पुनर्मातृपुत्रो भवति वृक्षादिद्विभक्तं एवाहि सोऽस्मीत्येव प्र-
विश्यति । ११ । ब्राह्मणं ३ सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः कण्टिका
सेव्या । ११४ ।

Colophon. इति हविर्धेयं नाम प्रथमं काण्डं समाप्तमिति । कण्टिका सेव्या
८१८ । ब्राह्मणं १०८ । हीमविधिः

विवरणस्तत्पूर्वमेव । खण्डितमेवेदं पुस्तकम् ।

No. 101. शतपथब्राह्मण एकपदिकाकाण्डम् । *Satapathabrāhmaṇa Ekapadikākāṇḍam.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 34 (of which 1, 8, and 28 are wanting). Lines, 19 on a page. Extent, 60 letters in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1689. Appearance, old. Prose. Correct and complete.

Beginning. अरीष च तदेतुल्यैवावस्थे प्रजादास्तु करोषश्च शुभरति । इ । इष
शुकेराः शुभरति । इत्यादि ।

End. शु परमेवज्ञानं परमां गतिं गच्छतीति । यक्ष्मः प्रपाठकः समाप्तः
संज्ञिका दीष्टा । १०३ । एवं कठि संज्ञिका दीष्टा । १०४ ।
ब्राह्मणानि पंच १३ ।

Colophon. एकपदीनाम त्रिलोयकाण्डम् । शेवत् १६८६ वर्षे पौषवदि ० रवौ

No. 102. शतपथब्राह्मण अध्वरकाण्डम् । *Satapathabrāhmaṇa Adhwara-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 13—14 on a page. Extent, 200 slokas. Character, Nāgara. Date, Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The third kāṇḍa or book of the *Satapatha Brāhmaṇa*, treating of *adhvara* or sacrifices. Noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Notices*, Nos. 145-46.

Beginning. ऊनमी श्रीगदेमाय देवपुत्रम्, जीपर्वतो सपदेव दीर्घं पुष्टं दानः
जीपदेवस्य दन्तुर्भेर्नामिद्वयोतिव्यादि ।

End. प्राणी इवा । अक्षीपाष्टयः । सप्तमप्रपाठकः समाप्तः सर्वं कुपिता
दीष्टा १८६ । ब्राह्मणानि १३ ।

Colophon. अध्वरकाण्डं समाप्तम् । सर्वं कठि संज्ञिका दीष्टा ८६
संवत् शुभवदि ० रवौ वासरे उचितं (P) सं (P) यम् भवतु ।

विद्वरक्षम् । माध्विनीय शतपथब्राह्मणे अध्वरीनाम तृतीयं काण्डम् ।

No. 103. शतपथब्राह्मण अध्वरकाण्डम् । *Satapathabrāhmaṇa Adhwara-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 161. Lines, 7 on a page. Letters, 28 in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1673. Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete (the last or 25th Brāhmaṇa is wanting).

Beginning. श्रीसरस्वतीनायकाय नमः । गच्छतये नमः । देहवृत्तं प्रीयते ।
सप्रदेव प्रीयते ॥ सातपथ्ये रथद्वयं नृणां मिथुनीनां रथादि ।

End. प्रीयते वा रथा प्रजाः प्रजायते तदेवमेतस्य प्रीया यात्रवोहोतः
प्रजनयति तुष्ठादीवमसम् ॥१॥ ब्राह्मणं ॥ सप्तमः ब्राह्मण प्रपाठकः
समाप्तः कंडिका ब्राह्मण १० कंडिका सप्तसंख्या ८१८ ।

Colophon. श्रीमदान्नीर्गकरायां नमः । संवत् १९०१ वर्षे आश्विनकृष्णदि-
तीयारविवासे तिष्ठितं समाप्तम् । शोका मुकुंदरत्नतटीकासंज्ञित
सुतयोः सुप्रदेव पठनाय लिखयितं प्रीयकाराय च अङ्गमावा-
क्षत विभमाद्या परार्पदौर्न लिखितं मया ॥ तत्सर्वमाद्यः
परिमोघनीयं प्रीयकार्यात् अमुत्पद्यते । श्रीसाकमेरवाय नमः ।
शमस्तु ।

निवरणपूर्वकपूर्वमेव ।

No. 104. शतपथब्राह्मण गृहकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Gṛaha-
kāṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 93. Lines,
8 on a page. Extent, letters 80 in a line. Character, Nāgara. Date, 1667
Samvat. Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts.
Prose. Generally correct. Complete.

The fourth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, treating
of the Oharu sacrifices, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*,
p. 61, No. 148.

Beginning. ॥ १ ॥ ॐ नमः सरस्वती । ॐ प्राचीहवाः अस्मोपाह्वय । रान
उपाह्वय सवन उदानाय * * * तर्हानः । अथ यकाहुपाह्व
यर्हानम् । अहं यविनामयुवः ।

End. अथ गृहपतिः सुब्रह्मण्यायामाकयेत् वा गृहपतिर्भूयात् इयमुह्वेवं के
सुब्रह्मण्यामाकयेति गृहपतिस्त्वेव सुब्रह्मण्यामाकयेत् वा गृहपति
नूयामस्मिन् सनुपह्वमिह संमिथ्ये व्यादधाति । ८१ । ब्राह्मणम् ।

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः । कंडिका संख्या १९९ एव कौण्डिक
संख्या १९८ प्रपाठकः संवत् १९१० वर्षे पौष कृद्वेद दशमि रवौ
कृष्ण श्री * * * बालक (P) नगरजातीयः आत्मपठनाय श्रमं
महत् । ४ । ५ । ब्राह्मणं उल्लिखे दृष्ट्वा माह्वं लपीतं (P)

• यदी (P) ग्रथ (P) मग्रथं (P) वा ममदीयो न दीयते । तैसाद्वये-
जसाद्वयेद्वयेग्रथस्य (P) बंधनात् परवृत्तगता (?) रंसेदेव
पुस्तिकाः (?) । हि पि । हि । वि । वि हि वि हि पि हि ।

विवरणम् । माध्विन्द्रीय मतपर्यं ब्राह्मणे पक्षीनाम् चतुर्थं काण्डम् ।

No. 105. अतपयब्राह्मण(चरु) गृहकाण्डम् । Satapathabrāhmana Grāha-
kāṇḍam. (Also entitled in some manuscripts Charu-grāhakaṇḍam) Substance,
country-made yellow paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 134 (of which 7 folia, viz.
1, 2, 62, 114, 123, 124, and 131, are wanting). Lines, 6 on a page. Extent, 1,600
śloka. Character, Nāgara. Date, Appearance, old. Prose. Correct.
Incomplete.*

Beginning. Not intelligible.

End. इति चतुर्थं ब्राह्मणं यद्वि नचतु चक्राकष्टमुप नू परिश्रुतम् ।

विवरणम् । माध्विन्द्रीयमतपर्यं ब्राह्मणे पक्षीनाम् चतुर्थं काण्डम् ।

No. 106. गृहकाण्डम् । Grāhakaṇḍam. Substance, country-made paper,
 9×4 inches. Folia, 39 (of which folia 1, 3, and 15 have been replaced by new
ones). Lines, 10-13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1689.
Appearance, very old, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally
correct. Complete

Colophon. इति गृहनाम् चतुर्थं काण्डं समाप्तं (‘?’) एवं काण्डे कथिकसंख्या
१२८ । ब्राह्मणानि संख्या १८ । संवत् १६८८ वर्षे शुक्लपक्षे
शुद्धि ५ सोमि लिखितं आसीत् नारदीय मन्त्रादी जगद्देवस्य
मन्त्रादिबलिप्रतिमिदं पुस्तकं वेदशास्त्रं ग्रन्थं भवति । (‘?’) श्री ॥

No 107. अतपय ब्राह्मणसवकाण्डम् । Satapathabrāhmana Savakāṇḍam.
Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 28. Lines, 13 on a page.
Extent, 1,250 śloka. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance,
old. Prose. Correct. Complete

The fifth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmana, noticed in
Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 62, Nos. 150 and 151.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय नमः । देवाय वाऽष्टसुराय । उभयप्राक्षापातः
पश्यन्ति ननुऽसुरा अतिमात्रेनैव कुम्भिषु च यं शुश्रूषन्ति
इत्यादि ।

End. तावा एता द्वादश वा चयोदश वा द्वाविंश मवन्ति द्वादश वा
वै चयोदश वा संवत्सरस्य मासाः संवत्सरं संमिते ऐहिककादद्वादश
वा चयोदश वा द्वाविंश मवन्ति १८ श्लोकः ।

Colophon. अतुर्थप्रपाठः समाप्तः । कश्चिदासवनाम काण्डं पद्यम समाप्तम् ।
संवत् ११८० वर्ये (?) प्रमोतममाने शुक्ल पक्षे दशम्यां सीमवास्तरे
शास्त्रीयं नारदीयान्तावच्छ मन्त्रादेवं (?) लिखितं ग्रामं नवतु ।

विवरणम् । माध्विनीयमतपय ब्राह्मणे सवनाम पद्यम काण्डम् ।

No. 108. अतपयब्राह्मण सवकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Savakāṇḍam.
Substance, country-made paper, 8½ × 4½ inches. Folia, III. Lines, 7 on
a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1747. Appearance, old and worm-
eaten. Generally correct. Complete.

Beginning. ॐ गणेशाय नमः । देवाय वाऽष्टसुराय उभय * * पत्याः पश्य
धिते इत्यादि ।

End. संवत्सरसंमिते ऐहिककादद्वादश वा चयोदश वा * * * भवन्ति ।
१९ । श्लोकः । ० । यथनोऽध्यायः ।

Colophon. अतुर्थः * * * समाप्तः । कश्चिदासवनाम् । ११९ । अतथा १८
मय * * * । श्रीकृष्ण नारदेन कश्चिदधो (१०९०) द्वापरोमिति
ज्ञायते । विष्णु कृष्णचयोदश्यां रवि (रवौ ?) च चान्न जोडया
। १ । लिखितं (?) लक्ष्मीनारयेन समाप्तं सवकाण्डम् । कश्चापमशु ।
वर्षेण (?) । मण्डलकटिपौवावच्छ मुद्रिष्योक्तम् । कश्चिनेन लिखितम्
यमेन परिपालयेत् । कश्चादधो (?) । कश्चादधो (?) । चदध
अनात् । * * * नमो एवम् इदं उक्तम् । श्रीगुरुनामापञ्चमस्तु
मेवमुपादिशतेः ग्रामं । श्रीरघु ।

No. 109. शतपथब्राह्मण उखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Ukhāsambharapa-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 110. Lines, 6-7. Extent, 32 letters in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old; the first leaf torn. Prose. Correct. Incomplete (coming down to Prapāthaka 5, Brāhmaṇa 6, Kāṇḍika 8).

The sixth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa.

Beginning. ॐ नमो गवेभ्यः । असद्वा इदमथ चासीत् । तदाहुः किं तद् सदासीदिदमथयोवासीताथे सदासीत्तदाहुः के त अथय इति प्राप वा अथय इत्यादि ।

End. समत्सरोऽग्निर्यावं नावत्तद्वति । अपादाय सप्रमः प्रवेत्यन्वाय सोषापतिष्ठन् ।

विवरणम् । शतपथ ब्राह्मणउखासम्भरणं नाम यत् काण्डम् ।

No. 110. शतपथब्राह्मण उखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Ukhāsambharapa-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 11-12 on a page. Extent, 1,500 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat-1820. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Beginning. नमो विश्वेभ्य (च P) नमः । असद्वा इदमथ चासीत् । तदाहुः । किं तद् सदासीदिदमथयो वासीत ये सदासीत्तदाहुरिति ।

End. काश्यपो नासास्थानादरो पुत्रः कौत्सीपुत्रान् कौत्सीपुत्रो गौवीपुत्रादौवीपुत्रं शालंकायनोपुत्राश्चालंकायनोपुत्रो व्यापं गवीपुत्राद्वर्गवीपुत्रो गीतमीपुत्राज्यनेयेन द्यावभस्तेनाख्यायते । ११ ब्राह्मणं ।

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः कथितकालं स्वरा । श्रीमत् समत्सर १८८० वने माघमासे शुक्लपक्षे अमावस्यायां तिथौ पुष्यासरे लिखितं ।
विवरणंयुक्तं पूर्वंमेव ।

No. 111. शतपथब्राह्मणउखासम्भरणकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Ukhāsambharapa-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106 (of which 2 folia, viz. 1 and 4, are wanting). Lines, 8 on a page. Extent, letters 25-26 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, and in parts torn. Correct. Incomplete up to the second book of the fifth Prapāthaka,

No. 112. शतपथब्राह्मण हस्तिमत (घट) काण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Hastisatakāṇḍam. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,000 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The seventh kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 63, Nos. 154 and 155.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः । माहेपलं जेयन् पलाययाजायां बुद्धयति ।

End. प्रजापतेः प्रजापतिब्रह्मणो ब्रह्म जयन्तु ब्रह्मणे नमः । ८ ।
ब्राह्मणं । ८ ।

Colophon. अतुयैः प्रपाठकः सम्राजः । उषिका-संख्या ७५ । एवं काण्डे
अधिरुसंख्या १०८ । ब्राह्मणानि संख्या । ११ । समत् १९८०
आपाद यदि ६ छत्रवाचरे कपित (?) । यत्नं मदतु । श्री ।
६ । श्री ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे हस्ति (मत) घट नामसप्तम काण्डम् ।

No. 113. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Chitīkāṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 63. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,350 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

The eighth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 64, Nos. 156, 157, and 158.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । प्रायश्चित्त उपदधाति । प्राचा वै प्रायश्चित्तः

End. तच्छादिसे प्राचा उपपरिब्रादसंख्या ११११११ ब्राह्मणं । ११ ।

Colophon. अतुयैः प्रपाठकः सम्राजः ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मण चितिनाम अष्टमं काण्डम् ।

No. 114. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Chitīkāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 32. Lines, 13 on a page. Extent, 1,300 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,

old. Prose. Correct. Incomplete (wanting a portion of the 20th and the whole of the 21st kândikâ of the last adhyâya).

विबरणन्तु पूर्वमेव । खचितमिदं पुस्तकम् ।

No. 115. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । *Satapathabrâhmana Chitikâdam.* Substance, country-made paper, 8 x 3 inches. Folia, 124 (of which four, viz. 40—43 inclusive, are wanting). Lines, 5—7 on a page. Letters, 20 in a line. Character, Nâgara. Date, Samvat 1657. Appearance, old and decayed; some of the leaves torn. Correct. Incomplete.

The last two folia are of the Sanchitikânda, which is dated as
संवत् १५५१ वर्षे प्रथम भाद्र वा यदि १९ पुषे ।

विबरणन्तु पूर्वमेव खचितमिदं पुस्तकम् ।

No. 116. शतपथब्राह्मण चितिकाण्डम् । *Satapathabrâhmana Chitikâdam.* Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 35. Lines, 13 on a page. Extent, letters 49—56 in a line. Character, Nâgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Correct. Incomplete.

This manuscript is of a miscellaneous nature. The first folium belongs to the Ekapadikâ kânda, and the last only to the Ōhitikânda, while the remaining ones belong to other kândas.

No. 117. शतपथब्राह्मण रुद्रितिकाण्डम् । *Satapathabrâhmana Rûdratikâdam.* Substance, country-made paper, 9½ x 4½ inches. Folia, 57. Lines, 8—12 on a page. Extent, 1,400 slokas. Character, Nâgara. Date, Samvat 1450. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The ninth kânda or book of the Satapatha Brâhmana, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 64-65, Nos 158 and 159.

ॐ नमो विनायकाय । ॐ अथातः यतश्चन्द्रियं लुप्तमिति । आचयेत्
सर्वोऽग्निः प्रोक्तः शु एषोऽथ रुद्रो देवता इत्यादि ।

End. तर्हि यजमान उच्यते च समानलोका भवन्ति दक्षिणात् वेदलं
सन्निहितम् ॥ संवादेनैवर्त्तिष्यो लोका इति । १६ । १०९ । ब्राह्मणम् ।

Colophon. चतुर्थप्रपाठक समाप्तः । ब्राह्मणं १३ खचितम् ४०२ । खचित-
सम्बन्ध १३३० वर्षे भाद्रपद (?) मासि शुक्ल (?) पक्षे पदम्यां
(पदम्यां?) तथो ।

(तिथौ ?) जौने अवेह श्रीश्रीश्रीमासीय द्वे . . . दनाय (?)
 पुनिकासिखत् (?) ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीय शतपथब्राह्मणे संचितिनार्ग नवमं काण्डम् ।

No. 118. शतपथब्राह्मणसंचितिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Sanchi-
 tikāṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 68.
 Lines, 7—8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1462. Appearance,
 old; the last leaf torn. Correct. Complete.

No. 119. शतपथब्राह्मणसंचितिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Sanchi-
 tikāṇḍam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines,
 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1690. Appearance, old; some
 leaves torn, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

No. 120. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्यकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Agni-
 rahasyakāṇḍam. Substance, country-made paper, $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia,
 105. Lines, 6—7 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Nāgara.
 Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The tenth kāṇḍa, or book of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed
 in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, Nos 160 and 161, p. 65.

Beginning. ॐ नमः श्रीविनायकाय । ॐ अग्निरेष प्रस्तासीयते । सम्बत्सरा
 उपरिष्टदिवादि ।

End. प्रजापतिः प्रजापतिर्ब्रह्मो ब्रह्मस्यभू ब्रह्मणे नमः । ६ । ब्राह्मर्ष
 । ८ । अध्यायः चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । कथिकैस्तं द्या ७५ ।

Colophon. इत्यग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं समाप्तं । सम्बत्सरो वै यच्च प्रजा-
 पतिः । याज्ञिकदेवे क्रुष्यं चतुर्ब्रह्मण्येष शतपथ (च) पुरितम्
 शुभमस्तु ।

विवरणम् । माध्यन्दिनीयशतपथब्राह्मणे अग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डम् ।

No. 121. शतपथब्राह्मण अग्निरहस्यकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa
 Aguirahasyakāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia,
 21. Lines, 10—14 on a page. Extent, 800 slokas. Character, Nāgara. Date,
 Samvat 1690. Prose. Correct. Incomplete (coming down to the beginning
 of the fifth kāṇḍikā of the first Brāhmaṇa of the fourth Prapāthaka).

The tenth kánda or book of the Satapatha Bráhmans, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, Nos. 160 and 161, p. 65.

विवरणम् । माध्विनीयमतपथवाङ्मये अग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं श्रीगुरु
उक्ताराजेन्द्राखमिषविरचितविकनौर खचीपुस्तके द्रष्टव्यम् ।

No. 122. अतपथवाङ्मय अग्निरहस्य-काण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Agnirahasya-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 93 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6 on a page. Letters, 28 in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1691. Appearance, old and decayed. Correct. Complete (except fol. 1).

No. 123. अतपथवाङ्मय अग्निरहस्यकाण्ड माध्याम् । Satapathabrāhmaṇa Agnirahasya-kāṇḍa Bhāshyam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 78 (of which 17 folia, viz 58, 60—66, 68—76, are wanting). Lines, 10—15 on a page. Extent, 2,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1698. Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A commentary on the tenth or Agnirahasya kánda of the Satapatha Bráhmaṇa by Mādhavāchārya (Sāyana). See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 182, p. 72.

विवरणम् । मतपथवाङ्मये अग्निरहस्यकाण्डस्य माधवाचार्यैविरचितं माध्याम् ।
मि वि खची (४७९) द्रष्टव्यम् ।

No. 124. अतपथवाङ्मय अष्टाध्यायिकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Aṣṭādhyaī-kāṇḍam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 98 (of which fol. III is wanting). Lines, 5—6 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance old, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete (except fol. 35).

The eleventh kánda or book of the Sātapatha Bráhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, p. 256, No. 855.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः संवत् त्वसरो दुः यज्ञः प्रजापतिः तक्षकैतद्वारं वृद्धमा-
त्राक्षरं चंद्रमाण्डु द्वारपिधानः ।

End. Effaced.

विवरणम् । माध्विनीयमतपथवाङ्मयवाङ्मयिनामैकादशं काण्डम् ।

No. 125. शतपथब्राह्मण अष्टाध्यायिकाण्डम् । *Śatapathabrāhmaṇa Aṣṭādhyāyī-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 29. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old. Correct. Complete.

Colophon. संवत् १६९० वर्षे श्रावण वदि ९ मनी खख (?) श्रीपंमातस्याने
वाखर्ये श्रातीय नारदीयमपारीयादवधुतमहादेवधित
(लिखित?) निदं वेदभाषका (?) .

No. 126. शतपथब्राह्मणमध्यमकाण्डम् । *Śatapathabrāhmaṇa Madhya-
ma-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia, 30.
Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,200 śloka. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1690. Appearance old, and in parts slightly torn. Prose. Correct.
Complete.

The twelfth kāṇḍa of the Śatapatha Brāhmaṇa, noticed in
Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 66, Nos. 164 and 165.

Beginning. ॐ नमः मधेमाय । अयं ब्रू यज्ञो योयं पुषते पुनेतुः ईप्सति ब्रू
संज्ञत् ७ राय ड्रीसंते तेषां गृहपतिः प्रपनीदीयते ।

End. श्रीवामदिकं धूपमेतौ युपावभितोभुवतस्तन्नाभिमुावभानमभितौ
वाङ् १६ भाष्यम् १ नवमोऽध्यायः ब्रह्मोदनं मयति चतुर्थका समाप्तः
११९ भाष्यवनि संख्या १८ ।

Colophon. इति मध्यमकाण्डे कथितार्थका ७१६ संवत् १६९० वर्षे वैशाख
वदि १ यादीने लिखितनिदं (F) वेदभाषका धर्म मवता कथायमख
श्रीः ७ श्रीः ७ श्रीः ७ ।

विद्वत्सम् । माध्विनीय दत्तदत्त ब्राह्मणे मध्यमं नाम द्वादशं काण्डम् ।

No. 127. शतपथब्राह्मण मध्यमकाण्डम् । *Śatapathabrāhmaṇa Madhya-
ma-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 9½ × 3 inches. Folia, 63
(each folium being made up of two leaves pasted together). Lines, 7 on a page.
Extent, letters 41 in a line. Character, Nāgara. Date, . Appearance;
old; torn in parts, and the writing in parts effaced. Prose. Correct. Incom-
plete (adhyāya 5 of the third Prapāthaka being wanting).

No. 128. शतपथब्राह्मण मध्यमकाण्डम् । *Śatapathabrāhmaṇa Madhya-
ma-kāṇḍam.* Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia,

56. Lines, 9 on a page. Extent, letters 31—40 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance old, and torn in parts. Prose. Incomplete (up to the 13th Brāhmaṇa of the 11th Prapāṭhaka).

No. 129. शतपथब्राह्मणअथमेधकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Aśva-medha-kāṇḍam. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 128. Lines, 11 on a page. Extent, 1,100 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1048. Appearance old, and the writing in parts effaced. Correct. Complete.

The thirteenth kāṇḍa of the Satapatha Brāhmaṇa, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 67, Nos. 166 and 167.

Beginning. हुनम (मः ?) अग्निषेमाय ब्रह्मैदं पृथति हूतपवतुषी यद्राज्यमुच्छिद्यते तु न नरभयामभ्यधादति तु जीवा ।

End. पित्रभ्य मर्यादां करोत्ये संभेदाय हुक्षाडुहै हुक्नीवा अपि इत्यन संहस्यते । १८ । ब्राह्मणं । चतुर्थं प्रपाठकः समाप्तः, कंडिकासंख्य १०१ । अथमेध नाम चयीदम काण्डं समाप्तम् एव काण्डे कंडिक संख्या ३१८ ब्राह्मणानि संख्या ३१ देवता (?) इति सच त्रिपेडः ।

Colophon. संवत् १६३८ वर्षे वैशाखवदि अष्टमी भौमे लिखितम् पंचाङ्गि राजस्य ग्राममस्तु । क । न पंचाकामिधेय लिखितं कक्षाध भूयान् ग्रामं भवतु । आळपठनार्थं तथा परोपकारार्थं च ।

विवरणम् । माध्वन्वितीयशतपथ ब्राह्मणस्य अथमेधोनाम चयीदम काण्डम् ।

No. 130. शतपथब्राह्मणअथमेधकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Aśva-medha-kāṇḍam. Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 27 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 10—13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1690. Appearance, old, some of the leaves, however, are evidently of a later date. The later leaves do not appear to be so correct as the other parts. Complete (except the first leaf).

Colophon. संवत् १६९० वर्षे (?) असाद(आषाढ ?) वदि १० मनी जवित (?) ग्रामं भवतु । कक्षाधमस्तु । श्रीः । क । श्री । क ।

No. 131. शतपथब्राह्मणि अथमेधकाण्डम् । Satapathabrāhmaṇa Aśva-medha-kāṇḍam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 61 (of which fol. 59 is wanting, folia 60 and 61, however, are marked as 59 and 60 respectively). Lines, 7—9 on a page. Extent, 1,000 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance old, decayed, and worm-eaten. Correct. Incomplete (coming down to Lāṇḍikā 1, Brāhmaṇa 4, Prapāṭhaka 4).

Colophon. शुभं सकलायम् । याज्ञिकसमदायायज्ञयाज्ञिकविद्यायाऽप्य-
याज्ञिकसंयोगायाऽप्यज्ञयाज्ञिकदेवहत्या(म्)श्च विजयकृष्णधाराकृष्ण-
कृष्णेन पुरितं धाट श्रीकृष्ण पटनायै । त्रिवेण देवै नमः ।

No. 132. शतपथब्राह्मणधारण्यकाण्डम् । *Satapathabrāhmaṇa Ara-
nyakakāṇḍam.* Substance, country-made paper, $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia. 277.
Lines, 6—7 on a page. Extent, 2,400 ślokas. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1796. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The fourteenth kāṇḍa or book of the Satapatha Brāhmaṇa, called
also the Upanishatkāṇḍa. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, pp. 67-68,
Nos. 168, 169, and 170.

Beginning. ॐ नमो महागणपतये । न । ॐ देवा इवै सप्तं निवेदुः । अपि
रिन्द्रः सोमो महो विश्वेदेवाः अन्यं च वाचिभ्यो ॥

End. शुक्रानि यजूषि वाजसनेयेन याज्ञवल्कीनाम्नापठते ॥१॥
ब्राह्मणम् । सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः । कणिका १०१ । कणिका
संज्ञा १०२ । १ आरण्यकम् ।

Colophon. सवि श्रीवत् १७८८ संवत्सर प्रवर्तमाने दक्षिणायनवृषाक्षाने
माद्रपदमासि शुक्लपक्षे द्वितीयाक्षीमवासरे शेषकपठयोः (?) । शुभं
भवतु । कल्याणमस्तु श्रीमधुपुरीमधेन (?) लिखितं याज्ञिक
ब्रह्मचरगौतमेन स्वयम् । याज्ञिकं लिखितं ब्रह्मा (इम्) तादृशं
लिखितं भूम् ।

विवरणम् । माध्विनीये शतपथब्राह्मणे आरण्यकाण्डम् नाम चतुर्थमाण्डम् ।
इदं काण्डमाध्यायाकम् तथादिमाध्यायद्वयं कर्मकाण्डसंज्ञितमवशिष्टपञ्चाध्यायी च
ज्ञानाकाण्डाङ्गीता बृहदारण्यकोपनिषदिति प्रसिद्धा, तथाहि यम निपुणैश्च सदेः सहेतु
मन्तारनिवर्तकब्रह्मविद्यायं कर्माद्ब्रह्मविद्याप्रतिपादकोपन्य उपनिषत् । इयं पद-
ध्यायी ब्रह्मोन्मत्तमानन्दारण्यकम् ब्रह्मवैवर्तपरिभाषको बृहदारण्यकमिति मयाम् ।
अष्टाशीत्युल्लेखे गूढनिपुणागो नास्ति प्रथमद्वितीयाध्यायी वेदसं वनेते, तत्र सप्त
प्रपाठकाः १०१ कणिकाः सन्ति ब्राह्मणसंज्ञातु षतिकपरिष्कृतं प्रथमेव ।

No. 133. बृहदारण्यकाण्डम् । *Bṛhadāranya-kāṇḍam* Substance, country-
made paper, 9×4 inches. Folia, 70 (of which four, viz. 26—29, are wanting)
Lines, 11—12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1699. Appearance,
old. Prose. Correct. Incomplete.

No. 134. बृहदारण्यकाण्डम् । *Bṛihadāraṇya-kāṇḍam*. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 121 (of which 36 folia, viz. 1-34 and 74-75, are wanting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1866. Appearance, old. Correct. Incomplete.

Colophon. संवत् १९११ वर्षे श्रीपद्मदि ८ द्वितीया रवौ लिखितं महं श्रीश्रीकृष्ण
स्तुतम् (?) । जयराम स्तुतम् (?) श्रीपतिभाट्ट मिवदेव श्रीवत्सु-
लिखितम् ।

No. 135. ब्राह्मणप्रपाठकः । *Brāhmaṇa-Prapāṭhaksh*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29. Lines, 9 on a page. Extent, letters 36 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worm-eaten, and torn in parts, especially the last folium, which is entirely torn. Prose. Generally correct. Incomplete (up to the second Prapāṭhaka).

The sixteenth book of the Satapatha Brāhmaṇa according to the recension current among the followers of the Kānva Sākhā. Noticed by Dr. R. Mitra in *Bikaner Catalogue*, No. 186.

Beginning. श्रीगवेमाय नमः देवा इ वै सर्वं निवेदुः अधिरिन्द्रः सीमामखोविष्णुः
त्रिंशदेवा अन्यत्रैवाश्विनाम् तेषां कुरुक्षेत्रं देवयजनमाह ।
तस्मादाहुः कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनमिति तस्माद्यच्च कुरुक्षेत्रम्
निगच्छति तदेवमन्यत इदं देवानां देवयजनमिति तद्दि देवानां
देवयजनं ।

End. अथैत द्वौ आयुरीत श्रीतिः प्रविशति एतमहवदा ब्रूते भव्यति ॥
तदा व्रतचर्या या इष्टौ १ मास्यं १ क ।

Colophon. द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः । क । यष्टु । १९११ ।

विवरणम् । काष्ठाशास्त्रीयमतं पद्यवाक्यप्रवर्त्य काष्ठम् माध्वन्दिनमाख्यातोऽपि
कश्चित् कश्चित् पाठभेदो वर्ज्यते । ते च पाठभेदा वेदर प्रकाशितायां माध्वन्दिनमा-
ख्यायां सम्यक् प्रदर्शिताः ।

No. 136. बृहदारण्यकोपनिषत् । *Bṛihadāraṇyaka-Upanishat*. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 57. Lines, 9 on a page. Extent, 1,050 sloksa. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and worm-eaten. Prose. Correct and complete.

An Upanishad of the white Yajurveda, called also Vājasaneyi Brāhmaṇa Upanishat, edited by Dr. Roer and published in the *Bibliotheca Indica*. See *Mitra's Bikaner Catalogue*, No. 171, pp. 68-69.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः ब्रह्मणे । ॐ नमो यज्ञवेदाय ॐ उवा वा
अथमेधस्य शिरः सूर्यश्चतुर्वानः प्राचीनाचमप्रिवृत्तानरः सर्वसुह
आयामश्च मेधस्य श्रीः इष्टमन्त्रिचतुदरं प्रविश्याजसं दिवः
पार्थे चवांतरदिशः ।

End. कावमेयः प्रजापतिः, प्रजापतिर्ब्रह्मणे ब्रह्मसर्वसुवे ब्रह्मणे नमः ॐ प्रथमं
ब्राह्मणं ब्रह्मोऽध्यायः समाप्तमगमत् ८ । ८ ।

विवरणम् । विद्वत्पूर्वस्य बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यः, पन्थोऽर्थं मुक्तयस्यैदीय-
वाजसनेयिष्याकोपनिषदित्यवधार्यः ।

No. 137. बृहदारण्यकोपनिषत् । *Bṛhadāraṇyaka-upanishat*. Substance,
country-made paper, 8 × 8½ inches. Folia, 72 (of which six, viz. 41-49,
are wanting). Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
ante, very old, decayed, and torn. Correct. Incomplete.

विवरणम् । पूर्वमेव ।

No. 138. बृहदारण्यक-वाक्या । *Bṛhadāraṇyaka-vyākhyā*. Substance,
country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 101. Lines, 8-9 on a page.
Extent, 2,000 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
decayed, and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A commentary on the *Bṛhadāraṇyaka Brāhmaṇa Upanishat*
by Vijnāna Bhikṣu, a famous Hindu ascetic and author of the
Sāṅkhyasāra, the *Yogavārtika*, the *Sāṅkhya Prabachana Bhāṣya*,
and many other philosophical works. This commentary belongs to
the series of commentaries on the Vedānta philosophy by the same
author called *Ālita* (see page 81 of Manuscript). The manuscript is
incomplete, coming down to the beginning of the second *Brāhmaṇa*
of the fourth *adhyāya*.

Beginning. ॐ नमः नारायणाय नित्यानन्दाय पूर्णाय सदा सर्वथा सावित्रे ।
पञ्चविंशतितमानामाकने ब्रह्मणे नमः । वेदाङ्गाप्रौ समाप्तौ

आख्यायनीतिविस्तृतः । बृहदारण्यकशास्त्रा—पुण्ड्रित्या समापते ।
 उषा वा अथमेत्येवमाद्या वाजसनेयिवाक्षकीपनिपत् तस्या
 अथमाक्षीको दुर्गाद्याधाननामायारभ्यते उपनिषदस्य विद्या
 सामान्ये षटः । अथातः संहिताया उपनिषदं आख्यायनाम्
 इत्यादि प्रयोगवाङ्मनाम् ।

End.

ब्रह्ममिश्रोः प्राणस्योपासनायाः फलमाह नास्तीति । नास्तीति-
 शीयते य एव ब्रह्मादिदेवै रपास्ततया ब्रह्म मिश्रं वेदेत्यर्थः । ब्रह्म-
 मिश्रोः प्राणस्योपासनान्तरं दर्शयति तदेति तत्राप्राणविषये
 [एषः]* श्रुती मवति । संहितामेत्यन्तं श्रुतिः [पठिता]* स्वयंपदं-
 शीयते इति श्रीबृहदारण्यकशास्त्रार्था विषय सप्तमः श्रीकामो
 विवेचयाम नमः ।

विवरणम् । विस्तृतपूर्वस्य बृहदारण्यककीपनिपञ्चागस्य महामहोपाध्याय विज्ञान-
 मिश्रविरचिता आख्या । इयं हि आक्षीकाभिधेयाया वेदान्तदर्शनशास्त्राया
 अन्तर्गता । पुस्तकैर्गठितं चतुर्धाध्यायस्य द्वितीयवाङ्मना प्रथमाध्यायस्य अन्तर्गता
 आख्या वर्तते ।

No. 139. बृहदारण्यकशास्त्रम् । *Bṛihadāranyaka-vyākhyā*. Substance,
 foolscap, 15½ × 5 inches Folia, 65 Lines, 7 on a page Character, Nāgara.
 Date, ? Appearance, new. Correct Incomplete (coming down to the
 beginning of the second Brāhmaṇa of the fourth adhyāya The manuscript
 seems to be a fresh copy of the last, most probably made by some officer
 of the Sanskrit College).

विवरणम् ।

No. 140. बृहदारण्यकभाष्यम् । *Bṛihadāranyaka Bhāṣyam* Substance,
 country-made paper, 11½ × 5 inches Folia, 279 Lines, 11 on a page
 Character, Nāgara. Date, Samvat 1719. Appearance, old and slightly worn
 eaten Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sankarachārya on the *Bṛihadāranyaka*
Upanishat. Also published in the *Bibliotheca Indica* with the text.

* The words within brackets being worn out have been supplied from the
 MS. in the next number, which was evidently copied from this.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय, ॐ नमः परमात्मने नारायणाय । ॐ
 कृष्णाय वासुदेवाय हरये परमात्मने । प्रथमोऽङ्गनामाय गोविन्दाय नमो-
 नमः । कृष्णाय चाद्वैत्याय ज्ञानमुद्राय योगिने नाथाय कृत्स्नीनाय
 नमो वेदान्तवेदिने । ॐ रामाय नमः । ॐ नमो श्रीगङ्गाचार्य्यभ्यो
 नमः* । ॐ नमो ब्रह्मवादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकभ्योऽङ्गनामभ्यो
 नमो गुह्यभ्यः । उवा वा चक्षुष्येत्येवमाद्युवाजमनेदित्रादृषीपनिषत्प्रमा-
 दयसम्प्रदाया इति पारमर्त्ये संसारव्यावृत्तपुण्यां संसारहेतुनिवृत्तिमाधम-
 विद्याप्रतिपत्तये कैयं ब्रह्मविद्योपनिषच्छब्दवाचा तत्पर्यायां भूतोः
 संसारस्यात्यन्ताजपादमादुपनिष्वंस्य सदसदर्थानां तादर्थ्यादुपयोग्य-
 निषदुष्यते ।

End. इष्टासीत्यनेन तं वा परमात्मरित्यनेन विधिया ज्ञातः पुनः पितर-
 पितामहं वा स्मरिष्येति इति विद्या यशसा ब्रह्मचर्यमेव परमां निष्ठां
 प्रापदित्येव क्षुत्प्राप्तौ भवतीत्यर्थः । यस्या चैवंविदो ब्राह्मणस्य पुत्रो
 ज्ञापयै च कैवं क्षुत्प्राप्तौ भवतीत्यभ्याचार्य्यम् । आरमभ्य चतुर्थं
 ब्राह्मणम् । अरमभ्य षष्ठं ब्राह्मणमित्युपरिपाठः । अद्वैतानी-पनना
 प्रवचनसंगः । श्रीप्राधान्यात् गुह्यात् पुत्रो भवतीति प्रकृतममः श्रीविशि-
 ष्टेनेन पुनविशिष्टादाचार्य्यपरम्परया कीर्त्यते । तानीमानि गुह्या-
 नीत्यस्मिन्नादि ब्राह्मणेन अथवा यातयामानीमानि यजुषि तानि
 गुह्यानि गुह्यानीत्येतत् प्रजापतिभारभ्य चावत्योतिमापौपुत्रप्राप्तद्वयो-
 मुक्तोनिषत्ताचाऽर्थपरमसो ब्रह्मः प्रवचनाष्टका तथैतद्ब्रह्मप्रजा-
 यनिप्रवचनपरम्परया अत्याप्तस्त्वेकभू विप्रहृतमनाद्यवत्त्वं स्वयंभूर्ब्रह्मनित्यं
 तस्यै ब्रह्मणे नमः । नमस्तद्व्यवर्तिभ्यो गुह्यभ्यः । ॐ तत् सत् ।

Colophon इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिर्याय परममहंभरिनाजकाचार्य्यस्य
 श्रीगङ्गाभगवतः कृतायां इष्टद्वारण्यवटोकायां अष्टाध्याय-
 समाप्तः । उपनिषद्भाष्ये अष्टाध्यायः । ॐ तत् सत् । सवि-
 त्पत्न्य १७१८ वर्षे प्रथमे चैत्रशुद्धि १६ शुक्लवारे समाप्तः ।
 आपाद श्रीहरनन्दरे बाह्यदमाध्यकारजातीयबोबन्ध्याः पुनर्विषे

* The whole of the passage from the beginning to गङ्गाचार्य्यभ्यो नमः has
 evidently been put down by the copyist. It does not belong to the work
 itself.

† निविष्टपुण्या in Dr. Roer's edition.

चरेष तिम्रितमिदं । सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायऽहितकारिणे ।
 नमोवेदान्तवेद्याय सुरवे बुद्धिसाधिने ॥१॥ शर्म भवतु । कल्याणं
 भवतु । विश्वेश्वर नौपीथी (?) । श्रीरामाय नमः । कृष्णं कमलपत्रार्चं
 पुष्पवदयकीर्तनं । ब्राह्मदेव जगद्योनिं भौमि नारायणं हरिं ।
 श्री । श्री । श्री । श्री । श्री । श्री । इ । योग्यास्त
 विश्वेश्वर नौपीथी (?) । कदुपदेनेमागे चावीदे (?)

विवरणम् । बृहदारण्यकोपनिषदः श्रीमच्छङ्कराचार्य्यैः कृतं भाष्यम् ।

No. 141. बृहदारण्यकभाष्याविवृतिः । *Bṛhadāraṇyaka Bhāṣya-avivṛtiḥ*. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches, Folia, 233, Lines, 13—16 on a page. Extent, 13,000 śloka. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

A gloss on the commentary of *Bṛhadāraṇyakopaniṣat*, called by the name of *Anandatīrtha's Bhāṣya*, by *Raghūttama Yati*, a pupil of *Raghūbarya*.

Beginning. श्रीवेद्याज्ञाय नमः । श्री (वि) मदानन्दतीर्थमागवतपादाचार्य्यै
 नमः । निर्विघ्नमस्तु । लक्ष्मीवल्लि (?) सुखसुखैरविलसिषुषीषै
 पूषं द्योतनिविलासमचिन्तामणिम् । प्राचाऽदित्यं जगतीजनि-
 पूर्व्वं हेतुं भोसे (से ?) क हेतुमनिशं प्रवनामि विष्णुम् । निनि-
 लाहैतनिदानप्राज्ञानविनामकः । श्रीमदाचार्य्यनूयैः । यं दद्या-
 तनप्रकाशनम् ।

End. श्रीमदानन्दतीर्थाय हस्तरोजाष्टमन्दिरं । हन्दिाराधपादाज्ञः
 प्रीयतां पुत्रदीपनः । श्रीद्वयकाशनाथं वा न मातृमर्यादिदीपनः
 कर्तव्यं भाष्यविवृतिः विष्णु मन्त्रोपकारिणी । बृहदारण्यभाष्य
 विवृतिर्या कृता यथा । नमस्तदुपमयिनमवाधोस्तु सुरभंभ ।

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थमगवतपादाचार्य्यैर्विचित्रा श्रीमद्बृह-
 रण्यकभाष्य टीकायां श्रीमद्पुष्यं पुष्पपादमिष्यरपुलमयतिष्ठतायां
 परमपद्मकाशिकादामहमोऽध्यायः । श्रीसुममस्तु । प्रीयतां कमना-
 यतिः

विवरणम् । आनन्दतीर्थं बृहदारण्यकभाष्यकारपुलमविरचिता टीका ।

No. 142 J. बृहदारण्यकोपनिषदांशिकम् । Brihadāraṇyakopaniṣat-Bārtikam. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 134 (of which the first is replaced by two new folia, and folia 45, 51, and 108 exist only in parts). Lines, 8 on a page. Extent, 1,048 śloka. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and writing in parts effaced. Verse. Correct. Incomplete (coming down to the 5th Brāhmaṇa of the 4th adhyāya).

A metrical commentary on the Brihadāraṇyakopaniṣat, called Bārtika. It cannot strictly be called a commentary, as it consists only of explanatory definitions of the various technical terms used in that work.

Beginning. छन्दसः श्रीरक्षिणाय । श्रीगुरुमोक्षनः स्वाविद्याविमलः जगत्सु
विपुलाद्देतप्रपञ्चादित्यस्यद्वान्तित्तो (री?) दित्यस्यमतयो ए
माममोमन्ते । विमार्ग (P) सकलाऽपिधानमननयापारकुरक्षितं ।
बन्धे दन्तविद्यमयमल (अचक्षन् ?) मन्त्रा तनेकं विद्यम् ।

End. Writing effaced.

विवरणम् । बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम्, श्लोकसमूहम्, अथ सर्वे धामेदेतद्गुरु-
प्रतिपाद्यवस्तुना परिभाषा वर्तते । अथ श्लोकसंख्या-मतानि इयं चैकच चमारिम्भया
श्लोक-संख्याः समूहा मायुऽस्मिन् संख्याताः संख्यायाऽविद्यतः ।

No. 143 J. बृहदारण्यकोपनिषदांशिकम् । Brihadāraṇyakopaniṣat-Bārtikam Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 147 according to the mark, but really 136 only. The cause of this difference is that the folia 1—42, having been destroyed, were replaced by 32 folia, which are evidently later and in a different hand. Lines, 8 on a page in the later portion, and 11 in the original. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, writing in parts effaced. Verse. Correct. Incomplete (only from the beginning of the 1st Brāhmaṇa of the 5th adhyāya).

A commentary on the Brihadāraṇyakopaniṣat in poetry, called Bārtika, by Sureśvara Achārya. This seems to be the last part of the work described under the last preceding number.

Beginning. छन्दसः श्रीरक्षिणाय समाश्रोमधुकाण्डाख्यो याज्ञवल्कीयकाण्ड-
अथपरं प्रत्येनं कृत्या याख्यायते सुकृतः । याज्ञवल्कीयमेतत् स्वात्म-
काण्डादनन्तरम् । काण्डं विचारभूषितमधुनारभ्यते परम् ।

End. Writing effaced.

विवरणम् । बृहदारण्यकवाचिकं सरेवराचार्यविरचितम् । पुस्तकमिदं पूर्वमालो-
चितम् । पुस्तकस्योपरार्द्धं रूपमित्युक्तमीयते ।

No. 144. बृहदारण्यकव्यानन्दगिरिकृतटीका । *Bṛihadāraṇyaka Ānanda-
Girikṛita-tikā.* Substance, country-made paper. Folia, 31. Lines, 11 on a
page. Extent, letters 40—41 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct. Incomplete (from the beginning of the 6th
adhyaṃya up to the 4th Brāhmaṇa of the same).

A commentary on the Sankara Bhāṣhya of the *Bṛihadāraṇyaka*
Upanishat, by Ananda Giri. The whole commentary has been pub-
lished with Bhāṣhya and text in the *Bibliotheca Indica*.

Beginning. श्रीगुरुभ्याम् नमः । मधुकाशे जातं कल्पयेति मधुईयं वाक्यान्
सम्पत्तिं काष्ठान्नरारम्भं प्रतिजानीते जनक इति ।

End. यथेति परेषु पुस्तकेषु ज्ञानेन दास्यते रोपितैः ।

विवरणम् । बृहदारण्यकौद्यमहरमाख्यम् आनन्दगिरिकृतटीका । उचितमिदं
पुस्तकं च च पञ्चमाध्यायस्य बृहदारण्यकपुस्तकमात्मनि ।

No. 145. बृहदारण्यकमिताक्षरा । *Bṛihadāraṇyaka-Mitākṣharā.* Sub-
stance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 177 (of which 45 and 150
are missing). Lines, 12 on a page. Extent, letters 23—30 in a line. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn in parts, and the writing effaced
in parts. Prose. Correct. Complete (except two folia, 45 and 150, which are
wanting).

A short commentary on the *Bṛihadāraṇyaka* Upanishat, called
Mitākṣharā, by Nityānandaśarmā, a pupil of Puruṣhottama. It is
a short explanatory note on the text in simple Sanskrit.

Beginning. ॐ छान्दोग्योपनिषदस्य परमाख्ये । सुखमात्मनः । योर्नतो-
न्मवसन्तिः सृजति जगदिदं पालयत्यैतराक्या संविद्यते निययैव ह्यहं
महिमयतः सत्यचिन्मूर्तिराहम् । श्रोतुम् । सत्त्वानां परमदित-
नमः पापिनामुपश्रुतिः श्रोतुम् । वाच्यतानि प्रदिशन्तु मगवा-
माहः श्रीशर्मिन् । १ । यन्मन्त्रपञ्चनपविषयस्यः संवेदनादेवमे

रागद्वेषमदामिधा चङ्गमया नेशुः स्र संतापिनः । यत्संसारपरिच-
मापददयासंश्रितलामोदमाग्वदे तत् पुत्रयोःमात्रमयुरोः पादार-
विन्दयम् । १ । या काण्ठीपनिपत् प्रसिद्धदृष्टारण्युतिः सारं
तद्वाच्यप्रशुभं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिना । रम्या तत्
कलनासमर्थमितिभिर्मोक्षेषुमिर्योगिमिः सुप्रियातुमिताचरा पुनरियं
शास्त्रा समारभ्यते । १ । उपनिषत्स्थेन तु मुख्यया दृष्ट्या
बुद्धवियैव उपसमीपस्य प्रत्यगात्मैकत्वं निनिश्चितं सन् तत्परानां
सहेतु संसव * * * ।

End.

इदं तु आचार्य परम्पराकथनं सर्वार्थं बाणिशाखाय वेदाख्य ब्रह्म-
मूलमारभ्य पाठशुभमेव सांजीविपुत्रान् सांजीविपुत्रान्सांजीवि
पुत्रपुत्र्यं सैमान् । आदिमथ्यति तु कृतमंमलाः पंधा परिचा-
रिषोभवंतीति सिद्धयितुमाह ब्रह्मणे नम इति । इति दृष्टदारण्यक
शास्त्रायां मिताचरायां अष्टमाध्याये पंचमं ब्राह्मणं । समाप्तम् ।

Colophon.

यः सन्नूतिस्तयजिकार्ककपञ्चधाप्रमेदस्रुष्टस्थः सत्पदपञ्चदा-
लिविलसत्माखामयब्राह्मणम् । ब्रह्मात्मैक्यफलः सुदायपुत्रुमी
बंशालवालापुत्राक् संसेव्यः सततं बुधैः स दृष्टदारण्यकपञ्चदशः ।
भाष्यवातिककृतटीकामयमारण्यकोदधिं विमय्य बुद्धिरर्णदं
नवनौतं समुद्रुतम् । १ । सङ्गतामाश्रयं वोकुमाद्रुमः कः समी
मवेत् । तथापि अक्षयाऽस्त्राभिः सारमेतत् समुद्रुतम् । १ ।
यत्पादपञ्चमकरन्दरसानभिज्ञा विद्वानमाविधिपदादपि संहरतं ।
नप्राप्नुवति पयुक्कर्तरता धनेहा तथैव सिद्धिपुये हरये नमस्ते । ॥
एकं यद्वैजमेतत्कथयति सकलं नोपमन्यैनेसितं न क्लेशं नैव दाप्यं
भवति न च पुनः कालतीयस्य नाशः । यत्सत्तामात्रजीविचिमुदत्त
सुतर्माति नानारसाव्यस्तम् पायादपायात् सुखकरममलं
श्रीयसिंहामिधानम् ।

इति श्रीपरमहंसपरिभाषकाचार्य श्रीपुत्रयोःमात्रमपुत्रपादशिष्यनित्यानंदाश्रम
विरचितायां मिताचरायां अष्टमोऽध्यायः समाप्तः । ॐ सर्वत्र वर्षे चावधमुद्र ११ बुधे
प्रधानाश्रमपुत्रपादशिष्यगोपालाश्रमेनेदं पुस्तकं (P) निकटे लिखितं । ॐ
तन्सत् स्थापयन् भवतु ।

विवरणम् । पुत्रयोःमात्रमशिष्यनित्यानंदाश्रमविरचिता मिताचरा नाम दृष्ट-
दारण्यकटीका ।

No. 146. तैत्तिरीयारण्यकम् । *Taittiriyāraṇyakam.* Substance, country-made paper, 9 3/4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 19—30 letters in a line. Character, Nāgara. Date. ? Appearance, new. Prose. Correct. Incomplete, containing only the second Prapāthaka.

The second Prapāthaka of the Aranyaka portion of the *Taittirīya Brahmana* of the Black Yajurveda. The Aranyaka of the *Taittirīya Sākhā* is by far the largest of the Aranyakas. It extends altogether to ten Prapāthakas, of which the last four are Upanishadas and the first six are Aranyakas. Each of these six books contains from 12 to 42 Anubākas. The whole work, with the Bhāshya of Śāyanāchārya on the Aranyaka portion, has been published in the *Bibliotheca Indica*.

Beginning. श्रीमहेमाय नमः । इति श्रीम् । नमो ब्रह्मणे नमो । अक्षुध्रे माः
नमो वाचेरोमि । ॐ मांतिः १ ॐ सप्तु वै कुवाता चात्तराषा
च उग्रो प्रततापासां दुय खर्मे श्रीच मेष्मानीयमेध्यानु रति ।

End. नमो ब्रह्मणे नमो अक्षुध्रे नमः इयिदै नम श्रीचविमः ।
नमो वाचे नम वाचसपुत्र नमो विष्ववे हृषुसे करोमि ।
ॐ । मांतिः मांतिः मांतिः ।

Colophon. इति तैत्तिरीयारण्यके द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ।

शिवरथम् । अन्तमेवमुक्तं वेदानामारण्यकानामधेयः कश्चिदंशविशेषोऽस्ति । तत्र यजुर्वेदस्य ब्राह्मणस्य बृहदारण्यकं तैत्तिरीयारण्यकमेति, तत्र बृहदारण्यकं यजुर्वेदस्य ब्राह्मणस्य तैत्तिरीयारण्यकं ब्रह्मण्यजुर्वेदानामर्थतम् । तैत्तिरीयारण्यके इयं प्रपाठकास्तुति तत्र प्रथमपठ प्रपाठका आरण्यकेति नाम्ना विभुता, मेषायनारण्य- निषद्यान्वा, अत्यारण्यकमनियत मेष्यान्वायातुवाकां वर्तन्ते । अक्षुध्रेऽक्षुध्रे द्वितीय प्रपाठकमात्रम् उक्तान्वितिविस्तृताकाः । मन्त्रं तैत्तिरीयारण्यकं सायकमापासहित मुद्रितमस्तु ।

No. 147. तैत्तिरीयोपनिषत् प्रश्नोपासहितः । *Taittirīyopaniṣat* with *Śankarabhāṣya*. Substance, country-made yellow paper, 13 x 5 1/2 inches. Folia, 10. Lines, 8—15 on a page. Character, Bengali. Date. ? Appearance, old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete, containing only the seventh Prapāthaka of the original work.

The *Sikshāvallī* of *Taittirīyopaniṣat* of the Black *Yajurveda* with the *Bhāṣyā* or commentary of *Sankarāchārya*.

Beginning—Text. ॐ यज्ञोमित्रः संवत्सः यज्ञोमित्रवर्चसा यज्ञ इन्द्रोष्ट-
रिति यज्ञो विष्णुश्चक्रमः ।

End—Text. ब्रह्मावादिषं, ऋतमवादिषं सत्यमवादिषं तन्नामादीत् तदुक्ता
वयादीत् आदीद्भां आदीद्भक्तारं ॐ यान्तिः । यान्तिः । ११ ।

Beginning—Commentary. ॐ यज्ञाज्जातं जगत्सर्वं यज्ञिन्नेव विद्यो-
यते येनेदं धार्यते चैव तस्मै ज्ञानात्मने नमः । १ । यैरि+युवसिः
पूर्वपदवाक्यप्रमाचतः आख्याताः सर्ववेदान्तास्तन्निधाय प्रणतीकृतं ।।
१ ॥ तैत्तिरीयकमारण्यं मयाचार्यप्रसादतः विष्णुष्टार्चयस्वीनां च
आख्येयं संप्रचीयते । १ । नित्याख्ययितानि कर्माण्यपानदुरितच-
याद्येनि काव्यानि च फलार्थिनां पूर्वस्मिन् पंधे इदानीं कर्मापादान-
हेतुपरिहाराय ब्रह्मविद्या प्रकृत्यते ।

End—Commentary. यज्ञोमित्र इत्याद्यं तद्विद्याप्राप्तादुपसर्गप्रमनायां
यान्तिं पठित्वेदानीं तु वक्ष्यमाणब्रह्मविद्याप्राप्तादुपसर्गप्रमनायां
यान्तिः पश्यते । यज्ञोमित्र १५ हरिः ॐ तत्सत् ।

Colophon—Commentary. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्य श्रीमद्-
गोविन्दमगवत्पुरुषपादशिष्य श्रीमच्छंकरभगवत्पुरुषपादकृतौ तैत्तिरी-
यब्राह्मणमिश्रावचीभाष्यं समाप्तम् ।

विवरणम् । ब्रह्मरमायासहिता, तैत्तिरीयोपनिषदः मिश्रावची । तैत्तिरीया
रण्यकस्य सप्तमः प्रपाठकः मिश्रावचीत्युपरपठ्यायः अन्यच्चैतद्गतं आतस्यं पूर्वमुक्तमेव ।

Both the manuscripts are bound together.

No. 148 मन्त्रभाष्यम् । *Mantrabhāṣyam*. Substance, country-made
paper, 17½ x 5 inches. Folia, 81. Lines, 14—15 on a page. Character
Nāgara Date, P Appearance, very old, torn, worm-eaten in parts. Prose
Generally correct. Incomplete.

A commentary on the *Vājasaneyī Saṁhitā* by *Uvāta*, son of
Bajrata and a contemporary of the king *Bhōja*. The collection
comprises the second part only of the tenth chapter. Noticed by

Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts, Bikaner*, pp. 36—43.

Beginning. सिद्धिः श्रीगणेशाय नमः । ब्रह्मणे नमः ॥ हृदयं दक्षिणं चाक्षिमण्डलं
चाधिष्ठाय यः । वेष्टते तमहं नौमि अमृतं तामविपद्यम् ।
आदिनामव्यवस्थायस्तु माताः पञ्चदशापराः । तं याज्ञवल्क्यं ब्रह्मं
मन्त्रमाप्यसिद्धये ॥ गुरुतस्तु त्वं तथैव तथा मत्तपयन्तुते ।
अथोन्मत्तमोहं मन्त्राणां देवतं हृदये च यत् ॥ अथो यजुं पि
सामानि तद्याथैः पदवाक्ययोः चतुस्रश्च याः प्रोक्ताः योयं वादस्तु
कर्मेभः ।

End. तत्तन्मन्त्रोपनं चतुरसि, अक्षिमवितति । एतास्तु च पञ्चदशः तपस्यै-
कीपलक्षिताः कृता मन्त्रानु प्रथममामन्त्रयति यजमानो ब्रह्मा । तं
ब्रह्माति । सवितति । सत्यप्रसव इति । इष्टा प्राह । तमेव ब्रह्माति ।
मवति । सवितता वाति । सत्याभास्तुतः द्वितीयं प्रत्याह ।
तं ब्रह्मा ।

Colophon. Nothing

विबदयम् । * आनन्दपुरवासनब्रह्मण्युपब्रह्मनामधेयकृतं यज्ञवेदीयवान-
सनेयोषेहितामन्त्रमायम् । सुलक्ष्मिदं लिखितं अथ द्वितीयाध्यायश्चादितीतम-
माध्यायस्तु लिपिदं श्रीवर्णेने ।

No. 149. श्रीपियं ब्राह्मणमायाम् । *Kṛṣṇeya-Brāhmaṇa-bhāṣyam*. Sub-
stance, country-made paper, 8½ × 4½ inches. Folia, 95 (or rather 94, the first
leaf being marked both 1 and 2, the second leaf 3, and so on). Lines, 9—11
on a page. Extent, 2,400 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Śiṣyana on the *Kṛṣṇeya Brāhmaṇa* of the
Śāma Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । वागीशाया तत्र अथ ब्रह्मण्युपब्रह्मनामधेयमन्या-
दिब्रह्मण्युपब्रह्मण्यं ब्रह्मप्राप्तं व्यापयति । तथादौ ब्राह्मण्यं
वेष्टय प्रदश्यति । अथ मन्त्रं अथेतानमप्ये । यमिति
प्रसिद्धौ । अथमनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्योऽर्थः । आरंभः अद्वि-
यं [P] । प्रदेशः उपदेशो भवति । कः पुनरुक्तौ तमाह ।

अपीषां नामधेयगोषोपधारणं । अपीषां नामधेयैः गोषेऽपीष
लक्षणेन । अपिनामधेयगोषेऽपीषो देवतादिवाचकेन मन्त्रेण
साक्षां वाच्यमज्ञानमुपधारणं ईदृशार्थो अनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्यत
इत्यर्थः ।

End. विष्णु विद्यामित्रयोः संबन्धः साख्यानरामिप्रायेण पदगितः । मन्त्र-
योर्वैत्यश्वत्थो ब्राह्मणसमाहिद्योतनाथः [१] ।

Colophon. एताप्येयब्राह्मणे पञ्चाध्याये चतुर्थपञ्चमि द्वितीयः खण्डः । समाप्ति
[१] साध्यायः ।

इति सायणाचार्यविरचिते माधवौदे सामवेदार्थप्रज्ञामे अप्येयमाद्यं संपूर्णम् ।
ग्रंथ १४०० ।

विवरणम् । सामवेदीयार्थेऽत्र ब्राह्मणस्य माद्यं सायणाचार्यविरचितम् ।

No. 150. *Ārshya-Brāhmaṇam*. Substance, country-
made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 300 slokas
Character, Nāgara. Date, Samvat 1660. Appearance old, in parts slightly
torn and the writing effaced. Prose. Correct Complete.

One of the Brāhmanas of the Sāma Veda, containing notices of
the Rishis or authors of the Sāma Veda hymns. See Mitra's *Notices*,
No. 1272, Vol. iii, pp. 288—297. The present manuscript is more
correct than the one noticed by Dr. Mitra, as will appear from
a comparison of its beginning and end, given below, with the corre-
sponding parts of the other given in Dr. Mitra's *Notices*.

Beginning. श्रीमद्येमाय नमः । ॐ नमः सामवेदाय । अथ खलुयमायै-
प्रदेशोमवत्युपीषां नामधेयगोषोपधारणां सार्थं यमस्य इमं
पुण्यं पुत्रां पश्यन् इष्टवर्जस्य ॐ आर्त्तमायुष्यं प्राकृतातरादि
मित्याचक्षते तदर्थेवमाहुः । य इदमुपधारयत एकैकस्य ऋषेर्द्वि-
वर्षेण हयमतिषिर्भवत्यभिनन्दितः प्रतिनन्दितोमानितः पूजितस्त
साध्यायफलमुपजीवतीत्यद्यापि ब्राह्मणं भवति योऽत्र वा अविदितो
पेयश्चन्दोदेवतब्राह्मणेन मन्त्रेण याज्यति । *

End. आदित्यस्योऽयं नयं तदादित्यातेत्याचक्षत ऐन्दो महानाभ्यः
प्रजापते विष्णो वा विष्णोमित्रस्य वासिना महता वा शक्रयोः वा
शक्रयर्गो वा । १३ ।

Colophon. इत्याद्येयब्राह्मणे द्वतीयः प्रपाठकः समाप्तिः (?) । सप्तमि संवत् १११०
वर्षे माद्रपदवदि । यतौ श्रीमान्जनातीयश्रीभागीवर्द्धनेन
लिखितं ।

विवरणम् । साया अपिनिरूपकं ब्राह्मणम् । नि, खजी (सं १०३९, खं प १
९८८ ९८९) द्रष्टव्या ।

No. 151. सामविधानब्राह्मणम् । *Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.* Substance,
country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent,
450 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1060. Appearance, old and
some leaves torn. Prose. Correct. Complete.

A Brāhmaṇa of the Sāma Veda, noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, p. 58, No. 140.

विवरणम् । सामवेदब्राह्मणम् । श्रीपुस्तकालये ब्राह्मणविरचिते ब्रह्मणीय
सूचीपुस्तके (४ १८) द्रष्टव्यम् ।

No. 152. सामविधानब्राह्मणम् । *Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.* Substance,
country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1071. Appearance, old; some leaves torn. Correct.
Complete.

No. 153. सामविधानब्राह्मणम् । *Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.* Substance,
country-made paper, $9 \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 8-10 on a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1055. Appearance, old. Correct. Complete.

No. 154. सामवेदछान्दोग्यब्राह्मणम् । *Sāmaveda-Chhāndogya-Brāhmaṇam.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106. Lines, 7-8
on a page. Extent, 1,500 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1000.
Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

* This manuscript contains the Mantra Brāhmaṇa of the Sāma-
veda, consisting of two prapāthakas (noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Catalogue*, page 57, No. 139) and the Chhāndogya Upanishad,
consisting of eight prapāthakas, from the third to the tenth, inclusive.

प्रसक्तमिदं सामवेदीयमन्त्रब्राह्मणं तथा छान्दोग्योपनिषद्समयप्रमाणम्
तत्र मन्त्रब्राह्मणे प्रपाठकद्वयमस्ति । छान्दोग्योपनिषदि च अष्टौ प्रपाठका वर्तन्ते ।

एवं दशप्रपाठकमयं हान्दोग्योपनिषत् । मन्त्रभाष्यविवरणम् श्रीपुत्र राजेन्द्रराज
मित्रविरचितकृतश्रीरघुश्रीपुत्रके १० पृष्ठे द्रष्टव्यम् ॥

No. 155. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 35. Lines, 14—15 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

An Upanishat of the Sâma-veda noticed in Dr. Mitra's *Bihaner Catalogue*, page 86, No. 214.

No. 156. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 18½ × 5½ inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Character, Nâgara. Date, Samvat 1753. Appearance, new. Correct. Complete.

No. 157. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 11½ × 6 inches. Folia, 22. Lines, 16 on a page. Character, Nâgara. Date, Samvat 1840. Appearance, old; the writing in parts effaced. Correct. Complete.

No. 158. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 12—15 on a page. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (coming down nearly to the end of the seventh prapâthaka).

No. 159. हान्दोग्योपनिषत् । Chhândogyâ Upanishat. Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 9 (29—37, the first 29 folia are wanting). Lines, 12—16 on a page. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Incomplete (containing the greater part of the seventh prapâthaka and the whole of the eighth).

* **No. 160.** हान्दोग्यभाष्यटीका । Chhândogyâbhâshyaṭīkā. Substance, country-made paper, 14 × 5½ inches. Folia, 101. Lines, 11 on a page. Extent, 4,400 slokas. Character, Nâgara. Date, Samvat 1753. Appearance, new. Prose. Correct. Complete.

A gloss by Anandajñāna on Sankara's commentary on the Chhândogya-Upanishad.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः श्रीसदाशिवाय नमः ।

नमो अन्धादित्यस्यैवमविचंसहेनवे ।

हरये परमानन्दवपुषे परमात्मने । १ ॥

ममस्यंतसन्दोहसरसौहृदमानवे ।

शुरवे परपक्षौष ज्ञानधंसपटीयसे । २ ॥

हृन्दीगानाशुपनिषद्देहं व्याचिच्छाशुभंगवान् मायकारिणी, पित-
प्रत्यपरिज्ञानि—प्रत्यपरिपण्डितरितनिर्घृणसिद्धयं मौकारोष्ठा-
रचलक्ष्यं मङ्गलाचर्यं सत्यादयन् व्याख्येयस्यैव दमयति ॐ
मित्येतदिति ।

End.

प्रागिति सङ्गाप्रत्ययान् दुर्लभास्तोत्रस्ततो ब्रह्मलोकान्दिगर्थः दिग्
दादिजगज्ज्ञानं ज्ञानमज्ञानतोयतः सदसि ज्ञानरूपादिविरहि
सङ्गनिर्भयं ।

ममस्यंतसन्दोहसरसौहृदमानवे ।

शुरवे परपक्षौषधानाशु सपटीयसे ।

Colophon. रति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजक श्रीमदानन्दपूज्यपादभिक्षुमग-
वदानन्दज्ञानहस्तायां हान्दीग्यमाख्यटीकायामहमोऽध्यायः समाप्तः
॥ सवत् १७११ ॥ शुभमस्तु ।

विवरणम् । महाराष्ट्रायेंद्रतहान्दीग्योपनिषद्भाष्यका ज्ञानन्दज्ञानविरचिता टीका ।

No. 161. हान्दीग्योपनिषद्भाषाटीका । Chhândogyaupaniṣad-ḡāśīhya-
tikā. Substance, country-made paper, 11 x 7 inches. Folio, 269. Lines, 6—17
on a page. Extent of the tikā portion 10,000 slokas. Character, Nāgara.
Date, & Appearance, not much old. Prose. Correct. Complete. The
whole of the third-ādhyāya is evidently in the handwriting of a different person
and is written on paper of a different quality.

A gloss on the work described under the last preceding number by
Anandajñāna, a pupil of Suddhānanda. The manuscript contains also
the text as well as Sankara's commentary, on which the gloss is based.

Beginning श्रीगणाधिपतये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । नमो जगदादि सप्तत्र
 यंधविधसंज्ञेभ्यः । हरये परमानन्दवपुवे परमात्मने ॥ १ ॥ नम-
 कर्त्तव्यसंदोहसरसोद्भूतमानवे । गुरवे परपौषधान्धुसपदीयसे ।
 हृदीगानामुनिपद्मे दं व्याचिख्यासुभंगवान् भाषाकारदिकीर्तित
 चन्द्रपरितमाम्निप्रचयपरिपन्थिदुरित निवर्त्तय सिद्धार्थमोकारोच्चारण
 मङ्गलाचरणं संपादयन् व्याख्येयं सङ्क्षुप्तं दर्शयन्नि । श्रीमित्येदिति ।

End. अष्टपुराणविनायकान्यत्रराशि व्याकरोत्यर्चैरादिनेति प्रागिति
 महाप्रज्ञयात् पूर्वकास्तोत्रिस्ततोमहतीकादित्यर्थः । विद्यदादि
 जगज्जातं जातमज्ञानतोयतः । तदस्मि नामरूपादिविरहि ब्रह्म-
 निर्भयं ॥ नमस्तस्यैतसंदोहसरसोद्भूतमानवे । गुरवे परपौष-
 धांत धुंस पदीयसे ॥

Colophon. इति श्रीमद् परमहंस परमजगद् श्रीगुहानन्दपूजापादप्रियमगर-
 दानद्वयानुज्ञतायां हृदीग्यभाषाटीकायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।
 १००६० ।

विवरणम् । श्रीमदानन्दज्ञानकृता हृदीग्योपनिषद्भारभाषाटीका ।

No. 162. छान्दोग्योपनिषद्भाष्यम् । Chhândogyopanishad-bhâshyam.
 Substance, country-made paper, 14 x 5½ inches. Folia, 95. Lines, 11 on
 a page Extent, about 4,000 slokas Character, Nâgara Date, Samvat 1753.
 Appearance, new. Prose. Correct Complete.

A commentary on the Chhândogyopanishat or Upanishad
 Brâhmana, an Upanishad of the Sâma-veda by Sankarâchârya.
 Noticed in Dr. Mitra's *Bikaner Sanskrit Manuscripts*, page 87,
 No. 216. The original text with the commentary, the gloss of
 Anandagiri, and an English translation by Dr. R. Mitra, has been
 published in the *Bibliotheca Indica*.

Beginning. *ॐ नमः श्रीगुह्योपनिषदः* ॐ नमः श्रीगुह्योपनिषदः* ॐ नमः श्रीगुह्योपनिषदः*
 मित्याद्याध्यायी हृदीग्योपनिषदः संक्षेपतोऽर्थजिज्ञासुभ्य अष्ट-
 विवरणमप्यष्टमोऽध्यायः । तच्च समस्तं समस्तं कर्त्तव्यं

* The portion up to the श्रीगुह्योपनिषदः of the Beginning does not belong to Sankara's commentary.

प्राणायादि देवताविज्ञानसहितमर्षिंसादिमार्गैश्च ब्रह्मलोकप्रति-
पत्तिकारणं । केवलं च धूमादिमार्गैश्च चन्द्रलोकप्रतिपत्तिकारणम् ।

End.

इदं न च पुनरावर्तते शरीरपदवाद्य कीर्त्तं (लोक ?) पुनरावृत्तेः
प्राज्ञायाः प्रतिपदादर्शिंसादिना मार्गैश्च कार्यं ब्रह्मलोकं च, मत्संपद्य
यावद् ब्रह्मलोकस्तिष्ठतिष्ठावत्तत्रैव तिष्ठति, प्राक्तनोत्पत्तौ नावर्तते
उपलब्धप्राज्ञायमनमार्गकृते ममतादतीन वर्तते इत्युच्यते इत्यर्थो-
द्विरभास उपनिषद्विद्यापरिसमाप्त्यर्थः ॥ ३ ॥

Colophon.

रति श्रीमोक्षिन्मगवत्पुण्यपादशिष्यश्च परमहंसपरिव्रजकाचार्य्यश्च
श्रीमंकरभगवतः उत्तमै ह्मादीन्योपनिषद्भाष्येऽहमोऽध्यायः समाप्तः ।
ग्राममस्तु ॥ संवत् १७१ ॥ समै नामप्रयादौ वदौ चतुर्थी समाप्तः ॥
॥ राम राम राम राम ।

विवरणम् । श्रीमच्छंकराचार्य्यविरचितम् ह्मादीन्योपनिषद्भाष्यम् । इदं हि
मार्ग्य ह्मादीन्योपनिषद्विवरणमिति कथ्यते ।

No. 163. ह्मादीन्योपनिषद्भाष्यम् । Chhândogyôpanishadbhâshyam.
Substance, country-made paper, 9½ x 4½ inches. Folia, 160. Lines, 12 on
a page. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old (the writing in parts
effaced, and the last three leaves partially destroyed). Correct. Incomplete
(wanting a few folia at the end) .

No. 164. ह्मादीन्योपनिषद्विवरणम् । Chhândogyôpanishad-bibaranam.
Substance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 194 (of which folia 32,
41, 78, 80, and 157-89 are wanting). Lines, 12 on a page. Extent, 4,500
stokas. Character, Nâgara. Date, ? Appearance, old, torn, and writing
effaced in parts. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary on the Chhândogyôpanishad of the Sâmaveda by
Sankara.

Beginning. ॐ गच्छेमाद्य नमः । नमो श्रीवरमाहने उपपत्तमाय । ॐ
मिन्देदद्वरमित्ताध्यायी ह्मादीन्योपनिषत्तः स चोपनीये
विद्यापुत्राय चतुर्विवरणमवच्छन्निदमारभानि ।

End.

The last folium is torn.

विवरणम् । श्रीमच्छंकराचार्य्य इतं ह्मादीन्योपनिषद्विवरणम्, पण्डितम् ।

No. 165. छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् । Chhândogya-Mantra-Bhâshyam. Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 66. Lines, 9 on a page. Extent, letters 57 in a line. Character, Bengali. Date, 1753 Saka Appearance, new. Prose. Correct. Incomplete (up to the end of the third khanda).

A commentary on the Chhândogya Mantras by Guṇarishan. Noticed by Dr. R. Mitra in No. 491, vol. ii, page 283, and No. 1024, vol. iii, page 11.

• विदरणम् । ऋग्वेद्यानामथवा सामवेदिनां विवाहादिसंस्कारोपयोगिनां मन्त्राणां व्याख्यानम् । विषयास्तु क्रमेण यथा प्रथमं सामान्यकाण्डम्, ततो विवाहप्रकरणम्, ततो गर्माधानम्, ततः पुंसवनम्, ततः सीमन्तोन्नयनम्, ततो जातकर्म, ततो निष्क्रान्तम्, ततो नामकरणम्, ततोऽश्रायनम्, ततो दूर्वाभिप्रायं, एवं क्रमेण प्रवृत्ते कावे द्वाविधसंस्कारोपयोगिनो मन्त्रा व्याख्याताः, द्वितीये कावे सन्धोपाह्नाद्युप योगिनो मन्त्रास्ततो ये तु ऋग्वेदोपयोगिनो मन्त्राः ।

No. 166. सामवेदयजुर्विष्णुब्राह्मणम् । Sāmaveda-Shaṣṭvinsī Brāhmaṇam. Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 550 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1600. Appearance, old, and in parts torn and decayed. Prose.

This Brāhmaṇa is a supplement to the Tāndya Brāhmaṇa. Śāyana says "that it both treats of such ceremonies as are not contained in the Tāndya Brāhmaṇa and also gives points of divergence from the latter. It is chiefly expiatory sacrifices and ceremonies of imprecation that we find in it, as also short, comprehensive general rules. The fifth book (which, with some addition at the end, is also found as a separate Brāhmaṇa under the name of Adbhuta Brāhmaṇa) enumerates untoward occurrences of daily life, omens and portents, along with the rites to be performed to avert their evil consequences."—Weber's *Indian Literature*, page 69 (*English Translation* : Trübner & Co)

Beginning. • छान्दोग्यः सामवे [दाय?] ॥ छान्दोग्यं वा इदमथे छान्दोग्यं चाहो । ततः छान्दोग्यद्वयमदथ इ देवा यज्ञेन ब्रह्मपर्येष्टयतामिह ब्रह्मारादित्याः छान्दोग्यं तदेवा यज्ञस्य सन्ध्यावन्धेऽन्धेय वै यज्ञस्य सन्धिर्यज्ञे चन्द्ररश्मिस्तुल्यं करे तिष्ठन् छान्दोग्यः छान्दोग्यशामान्यति छान्दोग्यो १ ७ छान्दोग्यो १ ७ छान्दोग्यो १ ७ मिति विद्यमानि निराह ।

End. सूर्याय स्वाहा सर्व्वभद्राधिपतये स्वाहा निरवपायये स्वाहा स्वाहे-
चराय स्वाहा सर्व्वपापमनाय स्वाहेति आहुतिमिहुंवाऽय साम-
गायेत् । इति षड्विंशब्राह्मणे पद्यम् : प्रपाठकः समाप्तः ।

Colophon. सखि संवत् १९६० वर्षे यावत् तु [दि] १० मनौ । अदेष्ट
श्रीवाराणसीवास्य श्री श्री श्री बालजातीय चगा + बहनेन
लिखितम् [?]

विद्वदयम् । ब्राह्मणमेतत् तादृशब्राह्मणपरिमितरूपं । अस्मिन् तादृशब्राह्मणा-
क्तानि कर्माणि, उक्तानामपि ये विमेषाः पश्यन्ते । तत्र प्रथमं शुभकृतकयत् तत्र
सर्व्वनचयेऽपि शेषम् । ततो विषयकपाठानम् । ततो ब्रह्मकर्त्तव्यं । ततो आहुति-
होमादिनैमित्तिकं प्रावचिर्षं । ततः सौम्यचरविधिः । ततो बहिष्यवमानचर्माः ।
ततः किञ्चित् प्रकीर्तकम् । ततोहोषाष्टपञ्चवः । तत्र आर्त्तव्येषु अग्निगार्-
विधानम् । ततो नैमित्तिका होमाः । ततोऽन्युप्रमंसा । ततो देवयजने
विधेयं कर्त्तुं ततोऽवधूः । ततः अग्निगार्त्तव्यं विद्वदयः । ततो द्वादशाहस्तुतिः ।
अथ अग्निगार्त्तव्यः ततो वैश्वदेवसप्तम् ।

No. 167. सामवेद षड्विंश ब्राह्मणमायाम् (मूलसहितम्) । Sāmaveda
Shadvinsa brāhmaṇa-bhashyam (together with the text of the Brāhmaṇa).
Substance, country-made paper, 14 x 7 inches. Folia, 35. Lines, 16—22
on a page. Extent, 2,160 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
New. Prose. Correct. Complete.

The commentary of Sāyanaśhārya on the Shadvinsā Brāhmaṇa
of the Sāma Veda, together with the text of the Brāhmaṇa.

Beginning. . श्रीमच्छेषाम नमः ।

यस्य निश्चितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं अयत् ।

निर्धने तमहं बन्धे विद्यातीर्तनहेतवम् ॥ १ ॥

यस्य गृभावसोक्तनेन राजकृत्यं दयद्रुक्महीयतिः ।

आदिमन् सायणाचार्यो वेदायैव प्रकाशने ॥ १ ॥

ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते आख्यायानिपुणान् ।

रुपास्तः सायणाचार्यो वेदायै वक्तुमशतः ॥ १ ॥

आख्यायानाद्भक्त्युत्पद्ये ! सामवेदेऽपि मेऽहता ।

आख्यायानाद्भक्त्युत्पद्ये ! प्रौढमाख्यायानाद्भक्त्युत्पद्ये ॥ ४ ॥

अथ द्वितीय षड्विंशब्राह्मणम् ।

मा [या] पित्रीयंति ॥

End.

नैमित्तिक होमागलेन ब्राह्मणभोजनं दक्षिणां दर्शयति । ब्राह्मण-
भोजनं होमानन्तरं ब्राह्मणभोजनम् होमानन्तरं ब्राह्मण-
भोजयेदित्यर्थः । अथ तस्मिन् होमे द्विरष्टं कनकं तौराद्यं (?) दासो
भूमिरिति चैताः दक्षिणाः सुवर्णादिकस्यभिर्गुणोदपादित्यर्थः ।
अथो एवं सायंहोमानन्तरं अङ्गुतादिस्त्रिचिती दीपः ग्राम्यत्वेन ।
एष यथोक्तपञ्चाध्यायप्रतिपादित एष होमः ग्राम्यायः सैन्धवस्तु-
स्त्रिचितीदुरितप्रान्दर्थः । द्विपञ्चद्विरायां अथायत्तमात्रि-
चोतनायां (?) वा इति षड्विंशेऽङ्गुतमाह्वये पञ्चाध्यायस्य इष्टम्
अष्टः । १० ।

Colophon.

श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्धकश्रीवीरबुद्धभूपात्र साध-
व्यधुरश्वरेण सायणाचार्ये (?) विरचिते माधवीये सामवेदाद-
प्रकाशे षड्विंशब्राह्मणशास्त्राने-पञ्चोऽध्यायः समाप्तः । शुभं भूयात् ।

No. 168. षड्विंशब्राह्मणम् । *Shadvinsābrāhmanam*. Substance, country-
made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 63. Lines, 6—7 on a page. Letters, 24 in
a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1659. Appearance, old. Generally
correct. Complete.

No. 169. षड्विंशब्राह्मणम् । *Shadvinsā Brāhmanam*. Substance, coun-
try-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28. Lines, 10—12 on a page. Letters,
26 in a line. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and decayed
Correct. Complete.

No. 170. ताण्ड्या ब्राह्मणम् । *Tāndya Brāhmanam*. Substance, country-
made paper, $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 358. Lines, 7 on a page. Extent, 3,50
folias. Character, Nāgara. Date, Samvat 1673. Appearance, old. Pres-
Generally correct. Complete.

The first Brahmana of the Sāmaveda, called also the Panchavinsā
Brāhmāna or the Prauḍha Brāhmanam. Edited with the commentary
of Sūyanāchārya, by Pandit Ananda Chandra Vaidantavāgīśa in the
Bibliotheca Indica. See Mitra's *Bikaner Catalogue*, No. 188, page 74.

विवरणम् । षड्विंश ब्राह्मणं तथा श्रीहोमाद्यध्यायपरनामकं सामवेदस्य प्रथम-
ब्राह्मणम् । पण्डितवर-श्रीमदानन्दचन्द्रवेदान्तवागीशेन संस्कृतं “एतियादिक
होमाद्वीनामकसमया प्रकाशितम् । मि, नि, खची (प १८८ पं ७४, इत्यादि ।

Beginning	॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ ॐ ॥ अक्षरे वोचो भर्गोमे वोचो यर्गोमे वोचस्तोम मे वोचोभुक्तिं मे वोचः भवं मे वोचस्तथावतु नम्या विशतु देन सत्तिपं ।
End.	साधुयं गच्छन्ति य एतदुपपत्तिं नदेतदुद्विगमना... एतेन वै बलजः सर्वादिः... सक... भुवन्ति य एतदुपपत्तिं ॥ १८ ॥ ॥ इति ।
Colophon	इति पञ्चविंशप्रपाठकः ॥ समाप्तः ॥ ॥ कृति श्री संवत् १६७१ ममये भाद्रपद... सुते ... जगन्नाथेन लिखितं पुनर्पुनःपठयति ।

No. 171. तांद्यब्राह्मणम् । Tāndya Brāhmapam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 194 (of which one, viz, fol. 11, is wanting). Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1672. Appearance, old and torn. Correct. Complete (with the exception of fol. 11).

No. 172. तांद्यब्राह्मणम् । Tāndya Brāhmanam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 193 (of which the first seven folia are wanting). Lines, 9-10 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1692. Appearance, old and torn. Correct. Incomplete.

No. 173. तांद्यब्राह्मणम् । Tāndya Brāhmanam. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 271. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1660. Appearance, old. Correct. Complete.

No. 174. ईशावास्यउपनिषद्भाष्यम् । Īśāvasyōpanishadbhāshyam. Substance, country-made paper, $10 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 12 on a page. Extent, 23-25 letters in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the 164 Upanishad of the Vājasaneyā Saṁhitā of the White Yajurveda, by Śaṅkarācārya. The text has been published in Calcutta, Bombay, and other places, along with the commentary of Śaṅkara and the gloss of Kṛandagiri, and repeatedly translated into Hindi, Bengali, and several European languages.

Beginning. श्रीरघुनाथ जयः । ईशावास्यमित्याद्योमन्त्राः अर्थोऽन्विषुक्तोऽपान-
कर्मोऽप्युक्तोऽपानोपायाकाशप्रकाशकत्वात् । आयाकां चाकनः शुद्धतायाप-

विद्वत्कलनित्यत्वागरीरत्नमय्यतत्वादि वक्ष्यमाणं तच्च कर्मणा विप्रपद्ये
इति शक्त एवैषां कर्मोत्सविनिर्णयः ।

End.

अविद्याप्रकाशानुपादानम् कर्मसौख्यनुपपन्नमयोधाम स्वयत्तमयुत
इत्यादिचिह्नकमयत्तं विद्याशब्देन परमात्मविद्याशब्दे द्विरुक्त्यादिना दार-
भागादिवाचनमनुपपन्नं स्यात्तस्मादयथा ...त्याप्त्यात् स्वमन्त्रावाप्तये नि
अपरम्यते ।

Colophon. इति श्रीशिविन्दमन्त्रसूत्रपादग्रन्थस्य परमहंसपरिव्रजकाचार्यस्य महो
भगवतः स्वतः राजसनेयसंज्ञितोपनिषद्भाष्यं सम्पूर्णं समाप्तम् । शुभमस्तु । श्रीः । श्रीः ।

विवरणम् । शैमत्वरससंपत्रिजकाचार्यगङ्गाचार्यकृतं ईशावश्रीपनिषद्भाष्यम् । शै-
पनिषदि ईशावश्रीपनिषद्वा प्रथमोपनिषत्वाज्ञानसनेयसंज्ञितोपनिषत्स्वत्यन्ता । सद्योऽभाष-
यचित्तेयं मुक्तिर्नामिष्यते ।

No. 175 ईशावास्योपनिषद्भाष्यम् । *Īśāvasyopaniṣadbhāṣyam.*
Substance, country-made paper, 10 × 4 $\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 7
on a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, new. Gen-
erally correct. Complete.

The commentary of Sankara on *Isopanishad*.

Beginning ॐ ईशानास्त्रमित्यादौ मन्त्रा कर्मसर्वविनिपुक्ता वेद्यामकर्मयोगेष्टाङ्गनी
थाद्यात्माप्रकाशकत्वात् ।

End

विद्याश्चैव परमाविद्यापश्ये चिरण्यदादिना द्वारमार्गयाचनंभगुपपन्नं
 स्यात् तन्मायायाकाभिर्वासात्. यत्र सन्मायाभयं इत्यपरम्यते ।

Colophon.

इति श्रीगीर्णम्भवनतृपुण्यपादश्रियस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य महार
भवनतः कौतौ वाजसनेयिषद्वितीयनिबद्धाय सनातिसमाप्तम् ।

विवरणम् । ईशोपनिषद्ः महारभाष्यम् ।

No 176. सटीकभाष्यसहितकेनोपनिषत् । Satika Bhāsyasahita-
Kenopanishat. Substance, country-made paper, 13 x 6½ inches. Folia
20 Lines, 10-18 on a page. Extent of text, 34 ślokas Character,
Nāgari. Date, Samvat 1883. Appearance, old Generally correct.
Complete

The Kenopanishad is one of the Upanishads of the Sāmaveda, and being under the Talavakāra Sākhā of the same, is called also

Talavakīropanishad. It is one of the eight celebrated, Upanishadas. The manuscript under notice contains the text with the commentary of Sankara and the gloss of Anandajāna. All these have been published in the *Bibliotheca Indica* and elsewhere.

Beginning of the gloss ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ यच्छ्रोत्रादेरधिष्ठानं चतुर्धा-
त्राद्यशेषं सतीत्यर्थं परं ब्रह्म नित्यमुक्तं भवामि नन् ॥ ११ केनेपिनमित्या-
दिषां तत्त्वकारणादीनिपदं व्याविष्टाद्युभयवात् भाष्यकारोऽहं प्रत्यया-
शेषरक्षात्मनः संसारित्वात्संसारित्वाभावश्चोपनिषत्प्रतिपाद्यभाष्यभाषा-
मिदं विषयत्वाद्ब्रह्मण्येवमित्यादिग्राहकद्वारादिषुः संसारित्वात्तत्त्व प्रमा-
णाविषयत्वाद्ब्रह्मण्येवमित्यादिप्रतिपाद्यविरोधात्तत्त्वत्वात् उपनिषत्त्वाद्ब्रह्मण्येव प्र-
तिज्ञानीये केनेपिनमित्यादेति ।

End of the gloss. समुच्चयिष्यामः तत्त्वमुक्त्यर्थत्वात् तन्मेष प्रपुं यत् कैवल्यादिगुण-
विद्याफलं तत् पूर्वोक्तविद्योपदेशिने इत्याद्य श्री वेदात्मित्यादिना
श्रीश्री भजेंद्रोक्त्याः सर्वोक्ता सर्वदर्शनः शुद्धीशोधनयः साक्षात् श्रीं
नित्याभयः प्रभुः ।

Colophon. इति श्रीमच्छंकरस्य तत्त्वकारोपनिषद्भाष्येऽष्टमः अध्यायः ।
सम्बत् १०८६ ।

Beginning of the Bhāshya. ॐ श्रीगणेशाय नमः । केनेपिनमित्याद्योपनिष-
त्प्रत्ययविषया वक्तव्येति तत्त्वसंज्ञायाप्यकारणः प्रमेतत्वात् कर्माप्यमेव
परिचयमात्रानि समस्तकर्माद्यवभूतस्य च शास्त्रोपायनानुष्ठानि ।

End of the Bhāshya. विनिरुद्धेनानुष्ठानेः श्रीवैचारिकोपनिषदित्यत्र व्याचक्षे
इति श्री श्री व्यासस्य सर्वसंज्ञास्ये स व्यासस्य पुत्रस्य एव प्रतीतिर्न पुनः
संसारमापद्यत इत्यभिप्रायः ।

Colophon of the Bhāshya. इति श्रीश्रीविष्णुभक्तसूत्रपादसिद्धपरमहंसपरि-
भाषकस्य श्रीमच्छंकरस्य तत्त्वकारोपनिषद्भाष्येऽष्टमः अध्यायः ।

Beginning of the text. ॐ केनेपिनं पतति प्रेतिनं मनः केन प्राणः प्रथमं प्रेति-
युक्तः केनेपिनां वाचमिनां वदन्ति चतुःशोऽहं च देवा युनक्ति ।

End of the text. अपरत्र पाश्चान्नमनन्ते सर्वे लोके श्री से प्रतिनिष्ठति प्रतिनिष्ठति ।
इति चतुर्थः अध्यायः ।

विवरणम् । मटीकभाष्यसहिता केनोपनिषत् । उपनिषदिषं शास्त्रबद्धीयतत्त्वकारणादीनां

महर्षिगोपनिषद्दिनि च कथ्यते । तदेवमोक्षापरोपनिषदां द्वितीया । अतीवभाष्यविशेषं
गुणिमात्रेण वर्णने ।-

No. 177. केनोपनिषद्भाष्यम् । *Kenopanishadbhāṣyam.* Substance, country-made paper, $9 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, not old. Correct incomplete.

The commentary of Sankara on Kenopanishad.

Beginning. ॐ केनोपनिषद्भाष्यादीनिवन्तमस्तुविषया वक्तव्येति त्वमस्मात्प्राप्तो-
त्तमः । प्राप्तेन प्राप्तुं कर्माच्छतेष्वनः पवित्रास्तानि कर्मापदभूतानि च
प्राप्तयोपायनान्युक्तानि कर्माहमस्मद्विषयादि वाच्यकतं च तं एव
यामविषय इदं विनित्युक्तं कार्यम् ।

End. किं नु वक्तव्या प्राप्तोपायविषयादेव वा विदेन्मद्वेद्येन न च वदते यो-
करवाचनः प्रभुर्गोमा न हि वेदाजी निषादीमान् ।

विवरणम् । केनोपनिषद्: महर्षिभाष्यम् ।

No 178. सटीकभाष्यमदितकठोपनिषत् । *Saṭika Bhāṣhya-kathā*
Kaṭhupanishat. Substance, country-made paper, 13×6 inches. Folia, 23
Lines, 13-18 on a page. Character, Nāgari. Date, Samrat 1553.
Appearance, old. Writing effaced, torn, and worm-eaten in parts.
Prose and poetry. Incorrect Complete

The Kaṭhupanishad of the Atharvaveda with the Bhāṣhya of
Sankarāchārya, and a gloss on it by an anonymous writer. The
text of the Upanishad with the commentary of Sankarāchārya
and the gloss of Anandagiri has been printed in the *Bibliotheca*
Indica. There are translations of the text in English by the late
Rājā Rāma Mohan Rāja, the late Dr. Roer, and Babu Rājanārāyaṇa
Bose. A French version by M. Poley, is also extant, as also
German and Latin translations. The work was first translated
into a European language by Dr. Perron from a Persian version.
According to some, the text belongs to the Yajurveda.

Beginning of the gloss ॐ श्रीगणेशाय नमः । यन्मोक्षयोगसंघटनं कार्यकार-
वर्जितं । काष्ठादिभिरनवस्थितं नक्त यत्तद्व्याम्यत्वं ॥ १ ॥
य. साक्षात्तमामन्दो यामन्दो यामदधिकारं याम्यदेवर्तमानोक्तं

ममानुभववस्तुतोभूतयामनानिमित्तदोषैरहितमभाष्यं चाचार्यवरपदानेन-
परमहन्तैरुपविद्यानुपदिदेम एषैव शोषदिदेम ताभ्यां नमस्कृत्याचार्यभक्तै-
र्विद्याप्रशस्त्यर्थं द्रव्येति । ॐ नमोभगवते वैवस्वतायेति ।

Beginning of the Bhāṣhya. ॐ श्रीमच्छेषाय नमः । ॐ नमो भगवते वैवस्वताय
इत्येते चर्म्मवस्तुविद्याचार्याय भविष्येति च चक्षुः काठकोपनिषद्भक्त्या
सुखाद्यंभोवनार्थं सुसुखम्यदतिपरमदे ।

Beginning of the text. ॐ श्रीमच्छेषाय नमः । उक्तवैवाज्यचक्षुः चर्म्मदेहमन्दो-
दस्य च भविष्येतिनामपुत्रं चाप्तं च कुमारं चर्म्मं दक्षिणाय नमो नमस्तु
ब्रह्मा विवेकः ।

End of the text. सद्यः नावस्तु सद्यः नो मुनस्तु सद्यः श्रीमच्छेषाय वैवस्वतायभोत-
मस्तु भाविष्येति चर्म्म ॐ शान्तिः, शान्तिः, शान्तिः ।

Colophon of the text. इति श्रीकाठकोपनिषदि चर्म्मो चर्म्मो समाप्तः द्वितीयो
ऽध्यायः ।

End of the Bhāṣhya. भाविष्येति चर्म्म विद्याचार्यावन्मोर्म्मं प्रमादहताभ्यासाध्य-
माध्यापनदोषनिमित्तदोषायां कंठरावदे इत्यर्थः शान्तिः शान्तिः शान्तिः-
इति विवेचनं चर्म्मदोषोपशमनार्थमित्युपनिषत् समाप्त्यर्थः ॥ १० ॥

Colophon of the Bhāṣhya इति श्रीमोविन्दभगवत्सूक्तपादस्थित्यस्य परमर्म्म-
परिमाणकाचार्यस्य श्रीमच्छेषवरपदानेनोक्तवैवाज्ये द्वितीयाध्याये तृतीय-
चर्म्मो समाप्तः विवेका ।

End of the gloss. एवं शब्दस्य विच्छेदेन सद्यः संज्ञकः, चक्षुः इत्यर्थः एवं विदिदि ।

Colophon of the gloss. इति श्रीमच्छेषस्य काठकोपनिषद्भाष्यटीका समाप्ता ॥ ११ ॥
संस्तुतं ॥ ॥ ॥

विवरणम् । चक्षुःवेदान्तकटीपनिषत् सटीकभाष्यसहिता । सुसुखमिदं ब्रह्मभाष्या-
मन्दगिरिटीकापरिचिन्तितं मुद्रितमस्ति । तत्वास्तुशुभादी विविधपुस्तोपेयभाषासु हतः । देशादिभवे-
ऽसुखमिदं यजुर्वेदस्तम्भेति ।

No. 179. कठभाष्यम् । Kathabhāṣyam. Substance, country-
made paper, 10x5 inches. Folia, 21. Lines, 17 on a page. Character,
Nāgara. Date ? Appearance, not very old. Prose. Generally
correct Complete.

The commentary of Sankarāchārya on Kāthopanishad.

Beginning. श्रीकठभाष्यप्रारम्भः ॥ ॐ नमो भगवते देवस्य ताय सत्यदे प्रसूविद्याचार्याय
नचिकेतये च । अथ काठकोपनिषद्ब्रह्मीनां सुखायंप्रबोधनायंम-
यन्याहसितारम्भते ।

End. साविद्विद्यावद्दे शिष्याचार्यावन्योन्यं प्रसादकृतान्यायाध्ययनाध्यापनदेव-
निमित्तदोषं भा करवावद्दे इत्यर्थः । शान्तिः शान्तिः शान्तिरिति वि-
चनं सर्वदोषोपशमनार्थमिति । ॐमित्युपनिषत् समाप्तार्थः ॥ १ ॥
रामः ॥ ४ ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपा(?)शिष्यपरमहंसपरिभाषकस्य श्रीशङ्करभ-
गवतः कृतो काठकभाष्ये षष्ठी वसो समाप्तः ।
विशेषरूपप्रसन्न । ॐ तत् सद्गुरुस्त्वायंमम ॥ सविदानन्दाय नमः ।

विवरणलक्षपूर्वम् ।

No 180 कठोपनिषद्भाष्यम् । Kāthōpanishad Bhāshyam Substance,
country-made paper, 10×5 inches. Folia, 21. Lines, 18 on a page
Character, Nāgara Date, 9 Appearance, not very old. Prose.
Correct Complete.

A commentary on the above-mentioned work by Sankarā-
chārya.

No 181 सटीकशङ्करभाष्यसहितगौडपाठकारिकासम्बन्धितमाण्डूकीय-
निषत् । Saṭika Sankarabhāshya-sahita Gaurapādakārikā-sambandhita
Māndūkya-ōpanishat. Substance, country-made paper, 9×6 inches
Folia, 34 Lines 9-18 on a page Character, Nāgara. Date, 9
Appearance, old, writing in most parts effaced. Prose and poetry
Not correct Incomplete (up to the first Prakarana).

The Māndūkyaōpanishad, which chiefly treats of the mystic
word Onhāra, is one of the eight celebrated Upanishadas. It
belongs to the Atharvaveda, and is divided into four Prakaranas.
The manuscript under notice contains the text, including
Gaurapāda's Kārikās, the Bhāshya of Sankarāchārya on it, and a
commentary on the Bhāshya by Jnānānanda. The whole of the
text with Sankarabhāshya and the gloss of Anandagiri has been
published in Calcutta and Bombay. Hindi and Bengali transla-

tions of the text are also extant. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. iv, page 79, No. 1482.

Beginning of the commentary. ऐ नमोऽस्तेषां नमः । ऐ परिपूर्वपरि-
ज्ञानपरिच्छिन्नमिव सते । विष्णवे जिष्णवे तस्मै लक्ष्मणामभ्यते नमः ॥ १ ॥
गुहानन्दपदाभोगं •••• नमस्तुभ्यं पुरश्चर्यं नत्तज्ञानमर्हदयं ॥ २ ॥
मोक्षपादोद्यमायं हि प्रथममिव लक्ष्यते । मर्दयन्तोतिगन्तीरं व्याकरिष्य
स्मरन्तिवः ॥ ३ ॥ यत्नं यद्यपि विद्वांसो व्याख्यातमिदं शक्तिर । तथापि
मन्दबुद्धीमातृवकापय दन्दते ॥

End of the commentary. ऐकारो यथा व्याख्यातो विदितो येन उपरमाद्यैत-
न्मम अजयपरिज्ञानवत्त्वात् अजोपलक्षितसंस्कारमाज्ञो य उपदार्थ-
विनिर्देशं शास्त्रविदोऽपि न लब्धवान् •• उपदार्थाविहितित्यभिप्रेत्याह
नेतरेति ज्ञानेवं प्रथमद्वारेण निरुपाधिकर्माज्ञावस्तुमुपदार्थमप्य उपदार्थ-
परिणामान्नितरेषां परिमृश्यामिति लिखत् ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरित्राजकाचार्यश्रीगुहानन्दपूज्यपादमिथिलभक्तवदानन्द-
ज्ञानविरचितायां भाष्यटीकायां प्रथमप्रकरणं समाप्तं ॥ ४ ॥

Beginning of the S'ankarabhāṣya. ऐ श्रीमद्वेणव नमः प्रज्ञानांश-
प्रतप्तैः स्मिन्मरिचिकरणाविधिर्यस्य शोकान् मुक्ता भोजान् समिधान्
पुनरपि विषयोक्तामिहान् कामजान् । पीना मर्दान् विषेयान् सप-
त्तिमपुत्रपुङ्गवायथा मोक्षपद्मो मायामह्यातुरीर्य परमव्यक्तमज्ञं प्रक्षयतप्त-
मोक्षि ॥

End of the S'ankarabhāṣya. अस्मान्मुरीय ऐकारो श्रीयतेऽनेति वाचा-
परिच्छिन्नः सा अमला लक्ष्मणीमातावः नैतादृक्त्वमस्य परिच्छेत्तुं शक्यते
इत्यर्थं, मर्दयन्तोतिगन्तीरं शिव. ऐकारो यथा व्याख्यातो विदितो येन
परमार्थतन्त्रस्य मनवान्मुनिः, नेतरो जनः शास्त्रविदयोत्तरः ।

Colophon. इति श्री श्रीमद्वेणवपूज्यपादमिथिलभक्तवदानन्दपरित्राजकाचार्यस्य मन्दभक्त-
वतः अतावन्ममराक्षसविरचे प्रथमप्रकरणं भाष्यकथाख्यातं समाप्तम् ॥ १ ॥

Beginning of the text. शोमित्येतद्वरविद ऐ सर्वं मन्त्रोपकाङ्क्षानं वेदाचार्य-
चारमहद्बभूवमिदं प्रकरणचतुष्टयमोमित्येतद्वरमित्याधारम्वते ।

End अस्मानोन्नतमानशुद्धैवमोपशमः शिवः । ऐकारो विदितो येन य मुनिने-
नरो ज्ञानः । इति माध्वक्योपनिषदि प्रथमं प्रकरणम् ।

भिवरणम् । माण्डूकीयनिषदि अथर्ववेदोपनिषत्सम्बन्धमा तथेगाद्यष्टप्रधानोपनिषद-
मेता । अत्र प्रकरणचतुष्टयं वर्धते, अकारपात्र मय्यन् व्याख्यातः, चतुष्टयं समादाय श्रीमहा-
गौडपादाचार्येण काचित् कारिका निर्यताः, सा अपोदानोमेतदवयवतया परिगृह्यते । अष्ट
दासोपपत्त्ये गौडपादकारिकागङ्गाहरभाष्यज्ञानानन्दवृत्तटीकासहितं मूलं विद्यते ।

No. 182. मुण्डकभाष्यटिप्पणम् । *Mundakabhāṣyaṭippinam.* Sub-
stance, country-made paper, 12 x 6½ inches. Folia, 26 Lines, 11-20
on a page. Extent of the commentary, 400 ślokaḥ Character, Nāgara.
Date, Samvat 1878. Appearance, old, torn in parts Prose. General-
ly correct. Complete

A gloss on Sankara's commentary on the Mundakopanishad,
belonging to the Atharvaveda. Anonymous. Noticed by Dr. R.
Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, page 138, No.
725. The manuscript under notice contains also Sankarabhāṣya
and the text. The text has been already published, and there are
translations in several languages.

Beginning of the gloss. ॐ श्री गणेशाय नमः । यद्वचरं परं ब्रह्म विद्यात्मनि
सौरितम् । यस्मिन् ज्ञाते भवेद्भूतार्तं सर्वं तत्प्राप्तमर्थस्यम् ॥ ब्रह्मोपनिषद्गो-
पनिषदाद्या अथर्ववेदस्य ब्रह्म उपनिषद् । अस्मि, तादां शास्त्रे
अनुपयोगिमेव आचिख्यासितत्वादुद्देशत्वादिगुणकधर्मोऽस्मिन्विद्यासहितो-
पनिषत्तया मुख्यस्य आचिख्यासितस्य प्रतीकमात्र * * * ।

End of the gloss. प्रकृतपरामर्शकादितच्छब्दादवगम्यते धर्मद्वारेण विद्यायां प्रकृत-
मसम्भवात् सर्वत्र ब्रह्मविद्यासम्प्रदायमिति सूत्रयज्ञाच्च यदां ब्रह्म
विद्यां यदेवेति । ८१-४११ आ० ।

Colophon. इति मुण्डकभाष्यटिप्पणं समाप्तम् शब्दा(स्य)न् १८३८ ।

Beginning of the Bhāṣya. ॐ गणेशाय नमः । ॐ ब्रह्मा देवानामित्याद्यां
श्रीोपनिषदस्याय विद्यासम्प्रदायकर्तृबलवत्तत्त्वसम्बन्धमादावेनाह स्वदेव
सुत्यर्थमेव हि भवद्भिः परमपुत्रार्थसाधनत्वेन मुण्डपाद्यायेन ह्य-
विद्येति ।

End of the Bhāṣya. समाप्तब्रह्मविद्या सा वेद्यो ब्रह्मादिभ्यः पारमार्थ्यकमेव
सम्प्राप्ता वेद्योक्तमः परमव्यपिभ्यः परमं ब्रह्मसाक्षाद्ब्रह्मवन्तो ये ब्रह्मा-
दयोऽप्यवगमनाच्च ते परमव्यपिभ्योभूयोपि नमः द्विवचनमत्यन्तादार्थं
मुख्यकथमात्रार्थं ।

Colophon. इति श्रीगोविन्दभक्तबुधपादनिष्पपरमहंसपरित्राजकथा श्रीमच्छङ्करभगवतः छान्दासार्थोपनिषद्विवरणं सम्पूर्णम् ।

Beginning of the text. ॐ ब्रह्मा देवानां प्रथमः समभूतः ।

End of the text. नैतद्वैश्ववर्तिने नमः परमस्त्वयि नमः नमः परमस्त्वयि नमः ।

Colophon. इति सुष्ठु समाप्तम् इति ।

विवरणम् । सटीकशङ्करभाष्यसहितार्थवैदान्तसुष्ठुकोपनिषत् । उपनिषद्विषय ईगाद्य-
ष्टोपनिषद्वन्निविष्टा विभिन्नेषु वैविभक्ता सुष्ठुस्वीकृतं शास्त्रं अप्याश्रितं विभक्तम् । अत्राहि-
रक्षभरहाजश्रीनक्षत्रोपनिषद्विषयकं प्रसिद्धं वर्तते ।

No. 183. माण्डूक्योपनिषद्दीपिका । *Māṇḍūkyaopaniṣaddīpikā.*

Substance, country-made paper, 4×9 inches. Folia, 6½. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance old, torn in the margin. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Māṇḍūkyaopaniṣad by Śaṅkarācārya.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । ॐ माण्डूक्योपनिषद्भाष्यां करिष्ये षट्चारिणीं । ॐ
मात्माभेदसम्बोधादानंदात्मप्रकाशिनी ॥ १॥ नामनामिनोर्लोके भेदस्या-
प्रतिद्वान् प्रसुप्तोकारस्य ब्रह्मनिर्गुणत्वात् ।

End. वेद ज्ञानानि संशोद्धाररूपानंदात्मप्रतिफलमर्थमिदं मतः शुद्ध्या मोक्ष-
श्च यथा संविद्यत्यात्मनात्मानमितीदं फलवाक्यममुं ।

Colophon. इति श्रीमच्छङ्करभक्तबुधपादविरचिता माण्डूक्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

विवरणम् । श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचिता माण्डूक्योपनिषद्विवरितदीपिका नाम ।

No. 184. माण्डूक्योपनिषत् । *Māṇḍūkyaopaniṣat* Substance, coun-
try-made paper, 6×13 inches. Folia, 28. Lines, 5 on a page, except the
last which contains 4 lines only. Character, Nāgara. Date ?
Appearance, new. Prose. Nearly correct.

The text only.

विवरणसूत्रपूर्वम् ।

No. 185. काष्ठाग्रिद्रोपनिषत् । *Kāṣṭhāgrīrudropanishat.* Substance, country-made paper, 11x3 inches. Folia, 3 Lines, 8 on a page. Extent, 20 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very much worn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Poetry. Generally correct. Complete.

It treats of the divinity of Mahārudra and the propriety of putting on sectarian marks on the forehead, called *tripundra*.

Beginning श्रीरामनिवाय नमः । भद्रं कर्षभिः ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः । एव
काष्ठाग्रिद्रोपनिषत् सर्वसंकोशिष्टं पिः समुद्रपद्मः काष्ठाग्रिद्रो-
देवता श्रीरुद्रस्य प्रीत्यर्थं जपे विनियोगः । अथ काष्ठाग्रिद्रो भवन्म
सन्तुष्ट्यारः पप्रच्छ ।

End. इत्याह भगवान् काष्ठाग्रिद्रः परस्वेतद्भीवे चोऽप्येवमेव भविष्यतीति ।
ॐ सर्वं ॐ तत् सत् इत्युपनिषत् एव नावन्तु एव ॐ शान्तिः शान्तिः
शान्तिः ।

Colophon. इति काष्ठाग्रिद्रोपनिषत् समाप्तः (श.?) श्रीविद्येश्वरार्चनसु। वीरसु। वी।
विवरयम् । अथोक्तम् महाप्रज्ञस्य परमेश्वरत्वं प्रतिपादितम् । विष्णुादिधारणनियमाय
वर्तते ।

No. 186. रामतापनीयभाष्यम् । *Rāma Tāpanīya Bhāṣyam.* Substance, country-made paper, 13½x5 inches Folia, 35. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1878. Appearance, old: torn in the margin. Prose. Correct. Incomplete (containing the Uttarabhāga only).

A commentary on Rāma Tāpanī (Uttarabhāga) by Anandīkhyā. Rāma Tāpanī is an Upanishad on the divinity of Rāma, and belongs to the Atharvaveda. It is usually divided into two parts, the Pūrva and the Uttara. It has been severally published in the *Bibliotheca Indica*, and by Dr. Weber in the *Transactions of the Imperial Academy of Berlin*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीरुद्रपतये नमः । मातृवद्भावती रामतापनीशोप
निषत्प्रथमोक्तमाधिकारितारतम्यात् समुद्रनिर्मुक्षोपायना प्रकाशकपूर्वो-
त्तरभागाभावात् प्रवहते । तव मन्त्राधिकारिभिः समुद्रोपायनयैव निर्मुक्षोपे
यन्तात् पञ्चभिः श्लोकेरादौ समुद्रपरतया रामनाम्नो निरुक्तिमाह ।

End. मध्येति नमः प्रह्वयः स देवं पश्यतीति देवं श्रीरामं सदात्मनि हृदया वरि-
रपि च पश्यति । अष्टतन्ममिति शोधं गच्छति प्राप्नोति पश्यं दर्शयति ।

No. 189. गोपालतापनी माय्यसहिता । Gopāla Tāpanī Bhāshya-sahitā. Substance, country-made white paper, 10×6 inches. Folia 31. Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1687. Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Atharvaveda on the divinity of Gopāla or Krishna, with a commentary by Janārdana and Viśveśwara. It is indeed extremely difficult to ascertain the real author of the commentary, for the commentary announces itself to have been written by one Janārdana, while in the Colophon we find in plain letters the words Sriman Viśveśwara Virachitā, (written by Viśveśwara). Perhaps Janārdana had made some explanatory notes on the text, and on this basis the Commentary, or Bhāshya, of Viśveśwara was written.

Beginning of the commentary. ॐ श्री गणेशाय नमः । परमकारचित्तया
शुद्धोपासनकर्मभाषिकारिजनानर्पविहसते भविदान्तरूपं श्रीहस्ताक्रता-
नामने च श्रीगोपालनिद्या—शुद्धोपासनी तापनी दुतिः श्रीहस्तामविप्रविद्या-
सिद्धये सदापाठनवीधनाय विषयशोभ्यप्रकामनेन तन् प्रहसिसिद्धये तन्
प्रतिपाद्यपरदैवतप्रवर्तिनस्य च महत् प्रकामयति भविदान्तरूपानेति ।

Beginning of the text. ॐ भविदान्तरूपाय हस्त्यायास्तितकारिणे । नमो
वेदाभवेद्याय गुरवे शुद्धिदायिने ।

End. इत्या श्रुतिं पुण्यतमां ब्रह्मणे सख्यरूपिणे । कर्तव्यं धर्मधृतानां जनार्दने
बभूव सः । ब्रह्मणे (?) ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारादाय तद्याच्यु(?)तं । तथा श्रीकृष्ण-
माधवी (?) ब्रह्मं साक्षयानिकम् ॥ ॥

Colophon of the text. इत्यादर्शोपनिषत्सु गोपालतापन्युत्तरभावाः समाप्ताः ।

End of the commentary. आद्यं ब्रह्मेति पदं पूर्वश्लोके शोजितं नारादाय इत्यत्र
पञ्चम्याः शुपांशुश्रुतिरिति सूत्रे आदेशः, आद्यं तथेति पदं दयितव्यो भव
यन्नाप-यन्नापन्यातनी नदर्थोपनिषदीका जनार्दनविनिर्दिता ॥ १ ॥
श्रीलक्ष्मीतरे श्रीलक्ष्मो जयति ।

Colophon. इति श्रीमद्विष्णुविरचितार्था (मा?) गोपालतापनीटीका समाप्ता एव
मन् । सं १८८० ।

विशेषम् । टीकापहितादर्थवेदोपगोपालतापन्युपनिषत् ।

No. 188. गोपालतापन्युपनिषदुत्तरार्द्धः सटीकः । Gopālatāpani Upanishat-uttarārdhah satikah. Substance, country-made coloured paper, 14×5 inches. Folia, 21. Lines, 7-16 on a page. Extent of the text, only 121 ślokaś. Character, Bengali. Date, Śaka 1751, and 1236 Śāla. Appearance, new. Prose and Poetry. Correct. Complete.

An Upanishad to vindicate the divinity of Gopāla, or Krishna, as the cowherd-boy. Noticed by Dr. R. Mitra in his Catalogue of Sanskrit Manuscripts, *Bikzner*, page 89, No. 220. The manuscript has also a commentary on the margin by an anonymous writer.

Beginning of the commentary. श्रीगोपाधरमहोजयति । अथ श्रीं गोपा-
द्वयजद्विचमिति प्राञ्च युतेः शिवः सकारान् श्रद्धिर्वा जाता ककाराण्य-
लसम्भवं इत्यादिभिः श्रीमता श्रीतमेन भगवता श्रीपद्मनभ्य प्रभावतया
दमिता तदिह पुन्यंतापिनी ।

Beginning of the text. श्रीगोपाधरमहोजयति । अविदानन्दकषाय कृष्णा-
क्षिरकारिणे । नमो वेदान्तदेवाय मुरवे बुद्धिवाचिणे ॥ ॐ तुमयो ह वै
मह्यायमृगुः कः परमो देवः कष्यान्मृत्युर्विभेति कस्य विज्ञानेनाचिरं
विज्ञानं भवति किञ्चिद् विचं संहरति ।

End of the text. ब्रह्मण ब्रह्मनिवेष्टी नारदाय पुतं तथा । तथा प्रोक्तं गान्धि-
नाऊप सालयान्तिवम् ॥ १११ ॥ • • •

Colophon. इत्याद्यर्थोपनिषदि श्रीगोपालतापिन्युत्तरभागश्च समाप्तः ॥ • •
श्रीगोपाधरकृष्णाभ्यां नमः ॥ श्रीकृष्णचैतन्यनित्यानन्दौ जयतः ॥ १ ॥
लिपिरियं श्रीलक्ष्मीनारायणदेवमहोदयः ॥ • • मकार्याः ॥ १०४१ ॥
सन १११६ साल ॥

End of the commentary. उपसंहरति इत्येति तदेवं पुण्यतमगोपालतापिनी-
रुपां स्तुतिं सम्भूतामां कर्तव्यां दत्त्वा अन्तर्हितवानित्यर्थः ॥ अक्षर-
माधितया विधत्ते यस्मिन् तस्यै ॥ १११० ॥

विवरणम् । गोपालतापन्युपनिषदुत्तरार्द्धः । उपनिषदिद्यं मुञ्जैरादिदेशप्रचिदपराशरमोष-
दिमार्गप्रसन्नदायसमुदायप्रज्ञावर्णवेदस्य विष्णुदाद्विषादिपठिता गोपालतापन्याख्या, सर्व-
प्रतिपाद्यः श्रीकृष्ण एव । पुस्तकमिदं आधियादिकसोसादृष्टिं सभातो मुद्रितमस्ति ।

The Yāska and Gopāla Tāpani Upanishads are bound together.

No. 189. गोपालतापनी भाष्यसहिता । Gopāla Tāpani Bhāshya-sahitā. Substance, country-made white paper, 10x6 inches. Folia 31. Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1887. Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Atharvaveda on the divinity of Gopāla or Krishna, with a commentary by Janārdana and Viśveśwara. It is indeed extremely difficult to ascertain the real author of the commentary, for the commentary announces itself to have been written by one Janārdana, while in the Colophon we find in plain letters the words Srīman Viśveśwara Virachitā, (written by Viśveśwara). Perhaps Janārdana had made some explanatory notes on the text, and on this basis the Commentary, or Bhāshya, of Viśveśwara was written.

Beginning of the commentary. ॐ श्री गणेशाय नमः । परमकारिद्विषयतया समुपपाद्यनकर्मसाधिकाऽस्मिन्नानर्थनिवृत्तये सविदान्स्वरूपं श्रीलक्ष्म्यात्मता-
वाप्तये च श्रीगोपालविद्या—मुदीपयन्ती तापनी कुतिः श्रीकृष्णमद्विद्विद्या-
सिद्धये सदाचारान्वेषोपनाय विषयश्रीलक्ष्म्यप्रकाशनेन तत् प्रवृत्तिविद्धये तन्
प्रतिपाद्यपरदैवतप्रवृत्तिवृत्तं महत् प्रकाशयति सविदान्स्वरूपावेति ।

Beginning of the text. ॐ सविदान्स्वरूपाय लक्ष्म्यास्त्रिद्विकारिणे । नमो
वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसावित्रे ॥

End. दत्ता कुतिं पुष्टतमां ब्रह्मणे लक्ष्म्यपिबे । कर्तुं सर्वभूतानां जनार्दने
बभूव सः ॥ ब्रह्मणे (?) ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारदाय तदाप्सु(?)तं । तथा श्रीलक्ष्म-
नाम्नो (?) सम्भवे सात्वतविक्रमम् ॥ ॥

Colophon of the text. इत्याद्यवर्षोपनिषत्सु गोपालतापमुत्तरभागः समाप्तः ।

End of the commentary. द्वाभं वदन्ति परं पूर्वोक्तो योजितं नारदाय इत्यथ
पद्यः स्यात्समुपनिषत्सु दत्ते ऋद्धेः, द्वाभं नयेति परं दत्तेत्यर्थो भव
सम्पाप-सम्मानमयतनी तदर्थं बोधिनोटीका जगद्गुरुविनिर्मिता ॥ १ ॥
श्रीलक्ष्म्योत्तये श्रीलक्ष्म्यो जयति ।

Colophon. इति श्रीमद्विष्णुपरिवरचितार्ण (ता?) गोपालतापनोटीका समाप्ता ग्रन्थ
सम्पु । सं १८८७ ।

विरचयम् । टीकासहितायवर्षोपनिषदगोपालतापमुपनिषत् ।

शके १०२४ दुम्भि नाम संवत्सरे मार्गशि(मी)र्षे शुक्लपक्षे सोम-
वासरे तदिने सुन्दरीनाथनीयम् (?) समाप्तः । श्रीगणेशाय नमः ।

विवरणम् । अथर्ववेदान्तसंज्ञितसुन्दरीनाथन्यायनिषत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । *Saṅhitopanishad-bhāṣyam.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127 is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced. Prose. Correct. Complete.

A commentary on *Saṅhitopanishad*, otherwise called *Brāhmaṇopanishad* of the *Baḥvrichas*, by *Sankarāchārya*. The third *Anuvāka* of the first *Prapāthaka* of the *Taittirīya Brāhmaṇa* bears the title of *Saṅhitopanishad*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या बहुचक्राक्षुषीपवित्रं, तथा
इदं विवरण + + + चं सुखावबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदितुषि-
पूर्वेषु सदेः द्विवन्तासु शरणसत्यवसादनादसंख्यमाचक्षते ।

End. तथा प्रवक्तुराश्रित्यसौत्र निप्रामिच्छयाच स्मरणीयेनाहं विद्वानं व्यासदेवेन
माचार्याः प्रवक्तारो मन्यन्ते द्विचक्रमन्त्रेणोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुभगवत्सूक्त्यादश्विपरमहृत्परिब्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छंकर-
भगवतः सती संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीकृष्णार्पणम् । ॐ शान्तिः
शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अन्नन्ताय परब्रह्मणे सदा सदा सदा
समृद्धिविद्यतो जना अत्यन्तदृशादुक्तिं पुरतः + + + वेदं पश्यं
यच्च भावम् ।

विवरणम् । शङ्कराचार्योक्तं संहितोपनिषद्भाष्यम् । येषां उपनिषद् बहुचक्राक्षुषीपवि-
षदित्यपरपर्यायाः । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य सतीथोऽनुवाकसंहितोपनिषदि-
त्याख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । *Tripuropanishat.* Substance, country-made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11-13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete. The writing of the first folium is in a different hand from the rest.

An Upanishad of the Atharvaveda, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 10, No. 14.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अथैतस्मिन्नने भद्रवान् प्राजापत्यं वैश्वं विलयकारण-
रूपमावित्य भूर्भुवःसरोः श्रीषि पुत्रासीति सर्वभूषावाक्यानि विपुत्राणि
परो मायात्मकेन श्रीहारेण ऊङ्गेषापरा भवाय ।

End. तस्मादेतां वियां तुरीयां श्रीकामराजाष्टमेकादशधाभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां
जानीवे च तुर्यं परं प्रमोत्येवं वेदेति मन्त्रोपनिषत् ।

Colophon. इत्याद्यर्थे पञ्चमोपनिषत् समाप्तः । (समाप्ता ?) ॥ या १ जा १ पर्व १ ग ४
वि ५ पञ्चाक्षर १ तद्विष्णोः ७ द्वादशार्थं ८ चंभ २ भानुना १० अक्षरा ११
इत्येकादशधा ११ इति विपुत्रोपनिषत् ॥ चंभत् १८०१ साधवदो चतुर्थी
भृगुवामरे जयनगरधामे । महातीरे मङ्गरेण मधलिङ्गम् सन्नुना । छि-
न्विता जयरामेश्वर आनन्दवनवासिना ॥ साहसं पुस्तकं दद्या (दत्तं ?)
माहमं छिन्नं मया । यदि द्वादशमूर्तं वा मम दोषो न दोषते ॥
शुभमस्तु ॥

विषयम् । अथर्ववेदोपनिषदोपनिषत् । सुन्दरीतापमोचिपुत्रोपनिषदोरपेक्ष एव विषयः ।

No. 195. सर्वोपनिषत् । *Sarva-Upanishat*. Substance, country-
made paper, 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent,
about 100 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old ;
torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This is a work on the Vedantic doctrine of Moksha, or
salvation. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit
Manuscripts*, vol. i, page 79, No. 146.

Beginning. श्रीकामराजाष्टमेकादशधाभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां
जानीवे च तुर्यं परं प्रमोत्येवं वेदेति मन्त्रोपनिषत् । अथ-
होददमचिच्छं समाप्तम् । त्रयोऽयम् ॥ किं ब्रह्म, क ईश्वरः, को श्रीवा,
का प्रकृतिः, का परमात्मा, को ब्रह्मा को विष्णुः, को शङ्करः क इन्द्रः कः
ममनः, कः सूर्यः, कचन्द्रः, के सुराः, के पितामाहा, के अनुयाया, के अवि-
रादयः, के ब्राह्मणादयः, का कष्टा जातिः, को श्रीवाः, किमकथं, किं कथं,
किं ज्ञानं, किमज्ञानं, को बन्धुः किं दुष्टं, किं दुष्टं, कः मर्त्यः, को भूतः,
किं परमं, का उपायाः, को विद्वान्, को ब्रह्म, का ब्रह्मासी, किं दाधं,
किमपार्थ इत्यादि ॥

शके १०११ दुमुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(शी)र्ष शुद्धचतुर्दशी सोम-
वासरे वदिने सुन्दरीतापनीयम् (ः?) समाप्तः । श्रीशम्भुपञ्चमस्तु ।

विवरणम् । अद्यवन्देदान्तमंतसुन्दरीतापनीयम् विपुलासुन्दरीमाहात्म्याविवरिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bhāshyam. Sub-
stance, country-made paper, 9 × 1 inches. Folia, 129 (of which fol. 127
is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced.
Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Brāh-
manopanishad of the Bahvrichas, by Sankarāchārya. The third
Anuvāka of the first Prapāthaka of the Taittirīya Brāhmaṇa bears
the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीमन्महाय जगः । ॐ एव यन्मा इत्याद्या बहुचक्राक्षरीपनिषद्, यथा
इदं विवरण + + + एवं सुचारुबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनि-
पूर्वस्य षडेः क्लिप्तस्य मरचमत्यवसादनादंशरूपमाधत्ते ।

End. यथा प्रवक्तुरभिष्यक्षैव निशानिष्यपाद्य अरवीवेनाहं विद्यातं व्यापेते-
माचार्याः प्रवक्तारो मन्वते द्विवचनभरेषोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनायम् । ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुभक्तसूक्तपादमित्रपरमहंसपरिभाषकाचार्यस्य श्रीमच्छं-
भुभक्तः कृतो संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तः । श्रीलक्ष्मणपञ्चमस्तु । ॐ शान्तिः
शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अन्त्याय सहचर्युक्तं सहसाधनसहस्रं
समुपनिषत्ततो धत्वा अत्यन्तद्विद्वद्गुरुं पुत्र + + + देव दत्त
यस्य भाष्यम् ।

विवरणम् । महाराचार्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । येषां उपनिषद् बहुचक्राक्षरीपनि-
षदित्यपरपर्यायाः । तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमप्रपाठकस्य तृतीयोऽनुवाकसंहितोपनिष-
त्माख्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-
made paper, 7½ × 3 inches. Folia, 15. Lines, 11-13 on a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old. Prose.
Generally correct. Complete. The writing of the first folium is in a
different hand from the rest.

शके १०५४ दुन्दुभि नाम संवत्सरे मार्गशि(शी)र्षे शुक्लपक्षे दशमी मीम-
साधरे तद्दिने सुन्दरीतापनीयम् (?) समाप्तः । श्रीजगद्गुरुपञ्चमस्तु ।

धिवरपद् । अथर्ववेदान्तमन्त्रसुन्दरीतापनीयपत्रिपत् त्रिपुरासुन्दरीमाहात्म्यविषयिणी ।

No. 193. संहितोपनिषद्भाष्यम् । Sañhitopanishad-bhāshyam. Sub-
stance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 129 (of which fol. 127
is wanting). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, old, worm-eaten, torn in parts, and writing in parts effaced.
Prose. Correct. Complete.

A commentary on Sañhitopanishad, otherwise called Brāh-
manopanishad of the Babvrichas, by Sankarāchārya. The third
Anuvāka of the first Prapāthaka of the Taittirīya Brāhmaṇa bears
the title of Sañhitopanishad.

Beginning. श्रीमधेशाच नमः । ॐ एष पन्था इत्याद्या षड्गुणब्राह्मणोपनिषत्, तस्या
एवं धिवरपद् + + + यं सुखायबोधार्थमारभ्यते । उपनिषदित्युपनि-
पूर्वस्य चदे- किवन्तस्य शरणमत्यवसादनार्थं स्वरूपमाचक्षते ।

End. मया प्रवक्तुरश्रित्यस्त्रैव निप्राप्तिस्तथाच स्मरणीयेनाहं विद्वान् आत्मवेत्येव-
माचार्याः प्रवक्तारो सन्त्यते द्विवचनमयोपनिषत्समाप्तिप्रदर्शनार्थम् । ॥

Colophon. इति श्रीविन्दभक्त्युन्मेषादश्रित्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यैश्च श्रीमच्छङ्कर-
भगवतः कृतौ संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं । श्रीलक्ष्मणपंचमस्तु । ॐ शान्तिः
शान्तिः शान्तिः ॐ नमोऽस्तु अन्ननाय सदासमूर्तवे सदासाधसदासपाद
समुपनिषत्ततो धना अत्यन्तिहृदयादुक्तिं पुरतः + + + वेदं पठुं
यच्च भाष्यम् ।

धिवरपद् । महाराचार्यैकतं संहितोपनिषद्भाष्यम् । येषां उपनिषद् षड्गुणब्राह्मणोपनि-
षदित्यधरपर्यायः । तैत्तिरीयोपनिषद्ः प्रथमप्रपाठकस्य कृतौ श्रीलक्ष्मणपंचमसंहितोपनिषदि-
त्याद्यायते ।

No. 194. त्रिपुरोपनिषत् । Tripuropanishat. Substance, country-
made paper, 7½×3 inches. Folia, 15. Lines, 11-13 on a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old Prose.
Generally correct. Complete. The writing of the first fol. 15 is in a
different hand from the rest.

An Upanishad of the Atharvaveda, noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 10, No. 14.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथैतस्मिन्नने भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं विष्णुकारण-
स्वभावित्य धूर्ध्वऋतं श्रीं चि पुत्रापीति स्वर्गभूषातास्तानि त्रिपुराणि
परो मायाशब्देन श्रीद्वारेण अङ्गेष्टापरा भवाय ।

End. मन्त्रादेनां विद्यां तृतीयां श्रीकामराजास्त्रमेकादश्याभिन्नमन्त्रैर्निर्मितां
जानीते च तृथ्ये परं प्राप्नोत्येवं वेदेति मन्त्रोपनिषत् ।

Colophon. इत्याद्यवर्णे पञ्चमोपनिषत् समाप्तः । (समाप्तः ?) ॥ गा १ जा १ पर्व १ अ ४
वि ५ पञ्चाक्षर १ तद्विष्णोः ७ द्वादशार्धं ८ अक्षर ८ भानुना १० अक्षरा ११
इत्येकादश्या १५ इति त्रिपुरोपनिषत् ॥ अक्षरं १८०१ मासवद्वी चतुर्थी
अगुवापरे अयममरपामे । मन्त्रातोरे मन्त्रेण मन्त्रिद्वयं छन्दुमा । छि-
न्त्रिता जयरात्रेण चामन्दवमवादिमा ॥ शास्त्रं पुस्तकं इष्टा (इष्टं ?)
माह्वं लिखितं भया । यदि यदस्युदं वा मम दीपो न दीयते ॥
शुभमस्तु ॥

विवरणम् । अथर्ववेदीयत्रिपुरोपनिषत् । सुन्दरीतापनीत्रिपुरोपनिषदोत्प्रेद एव विपर्ययः ।

No. 195. सर्वोपनिषत् । *Sarva-Upanishat.* Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, about 100 slokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old; torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This is a work on the Vedantic doctrine of Moksha, or salvation. Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. i, page 79, No. 146.

Beginning. श्रीसायनाग्रने नमः । शेषु च ज्ञानजीवानां समस्तारिहृत्मानये । यद्य-
होदव्यमचित्तं समासत्त्वा त्रयोदशम् ॥ किं ब्रह्म, क ईश्वरः, को जीवः,
का प्रकृतिः, क परमात्मा, को ब्रह्मा को विष्णुः, को शम्भुः क इन्द्रः कः
ममनः, कः सूर्यः, कयन्द्रः, के सुराः, के पिशाचाः, के मनुष्याः, के स्ववि-
रादयः, के प्राक्षुषादयः, का कक्ष ज्ञानिः, को मोक्षः, किमकर्षं, किं कर्म,
किं ज्ञानं, किमज्ञानं, को बन्धुः किं सुखं, किं दुःखं, कः स्वर्गः, को नरकः,
किं परमं, कः उपायाः, को विद्वान्, को मूढः, कः सज्जायी, किं धर्मं,
किमपाय इत्याशङ्काह ।

End. अनादिरन्तर्वर्ती प्रामाण्यप्रमाणासाधारणपतीमपती न सदसती साधार्यमाणा सती निषाध्यमाणा न सती चयमविकारी विरहहेतुभूता सत्तत्त्वज्ञाना सा मायित्युच्यते ।

Colophon. इति सर्वोपनिषत् समाप्तम् (समाप्ता?) । शुभं । सत्त्वैक्यकैलास-
चौराभ्यो भैरवस्तथा । विश्वरूपम् । चैतन्यमेतन्मायास्तत्त्वकम् ॥ नेत्रे
जामरिचं विद्यात् कण्ठे क्षप्त्रो विनिर्दिष्टेत् । सुषुप्तं हृदयस्था च तृतीयं
श्रद्धिं संस्थितम् ॥

विश्वरूपम् । शीघ्रादिनिरूपको-धन्यविशेषः ।

The manuscript under notice contains, in fact, two Upanishadas: the Nirālambōpanishad, and the Sarvopanishad. The former, Nirālambōpanishad, is an elementary treatise on the Vedantic doctrine, comprising thirty questions, such as :—Who is Bráhma? Who is the Creator? &c., and their appropriate answers. It ends in the first page of the fourth folium, and then begins the latter, which has been already noticed.

The concluding words of the former are (निरालम्बोपनिषत् समा-
प्तिवाक्यम्) :—स मुक्तः स पूज्यः स योगी स परमहंसोऽनूतः स चमत्कारी स ब्राह्मण इति
निरालम्बोपनिषत् ।

Colophon. इति निरालम्बोपनिषदोऽष्टौ ब्रह्मसंभूता कार्यकामानुपभुङ्गन् वि-
मुक्तवन्तः पुनर्नाभिजायते ॥ ॐ तत्सद् ब्रह्मार्पणम् ॥

The opening words of the latter are (सर्वोपनिषत् प्रारम्भवाक्यम्) :—
योग्येशाय नमः । कथं बन्धः, कथं मोक्षः, का विद्या काविद्या चेति ० ॥

The former has also been noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, vol. ii, page 95, No. 675.

अथ पुस्तके उपनिषदुद्ग्रहं वर्धते, निरालम्बोपनिषत्, सर्वोपनिषत् । अथ निरालम्बोपनि-
षदि किं ब्रह्मेत्यादिकाः शीघ्रादिभिश्च प्रश्नाः सन्ति । सा हि पुस्तकस्यास्य चतुर्थपत्रीय-प्रथम
प्रश्ने समाप्तिमममत् ।

No. 196. मुक्तिकोपनिषत् । Muktikopaniṣat. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, letters 54-72 in a line. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Poetry. Generally correct. Complete.

An Upanishad of the Suklayajurveda; treating of the different kinds of Mukti. Rāma, the hero of the Rāmāyaṇa, is the speaker, who, on the prayer of the great Monkey, Hanumān, begins his lecture. In the course of the speech, he mentions all the Vedas, their divisions and sub-divisions, in Śākhās and Upanishads, respectively. According to him, the Rīgveda has twenty-one śākhās; the Yajurveda, one hundred and nine; the Samaveda, one thousand; and the Atharva, fifty only. Each śākhā has its own Upanishad. Of the Upanishadas, some one hundred and eight are considered the most sacred. The work has been published in Calcutta.

Beginning. ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुद्भवते । पूर्णम् पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते । ॐ अथोद्धान्तरे रम्ये रत्नमखण्डमभयम् । सोताभरतसोमि-
विश्ववृद्धायै । समन्वितं ॥ १ ॥ चक्राद्यैर्मुनिगणैर्विचित्राद्यैः श्रुतादिभिः ।
अन्यैर्भगवतेश्चापि क्षुपमानमवर्णिशम् ॥ २ ॥ यो विप्रिषाद्यच्छायां चाचि-
षां निर्भिकारिषां । स्वरूपध्याननिरतं समाधिरिरले चरिम् । भक्त्या
श्रुतुपया रामं क्षुब्धं पश्यन् मावतिः ।

End. तदेतद्व्याभुजं तद्विष्णोः परमं पदं । सदा पश्यन्ति स्वरूपः दिवौव-
चक्षुरानतं । तद्विप्रासो विपन्द्वीशाम्भवांससुभिन्वते । विष्णोर्यत् परमं
पदं ॐ सत्यमित्युपनिषत् । ॐ पूर्णमद इति शान्तिः तत्तद् ब्रह्मा-
र्पणम् ।

Colophon. इति श्रुतयजुर्वेदान्तर्गता मुक्तिकोपनिषत् समाप्ता । श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । उपनिषदिषु श्रुतयजुर्वेदान्तर्गता । अथ भक्तजनयक्ष इत्युक्तः प्रज्ञानान्तरे
भगवता श्रीरामचन्द्रेण मुक्तेः स्वरूपं, लघुत्वं, मेदाद्याधिकारिण्य कथिताः, इदमपि पुस्तकं
मुद्रितमस्ति ।

No. 197. मुक्त्युपनिषत् । Muktyupanishat. Substance, country-made yellow paper, 12×6 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost new. Poetry. Correct. Complete.

A copy of the work described under the last preceding number. The only remarkable feature of the manuscript is the occurrence of the following śloka at the beginning.

ॐ नमः परमात्मने वेदान्तवेद्याय मुक्त्युपनिषदायास्तत्त्वमसि कर्माभाय श्रीवद्वतीनाम् ।

No. 198. सभाष्यप्रश्नोपनिषत् । Sabhāshya Prāśnōpanishat Substance, country-made white and yellow paper, 13×6 inches. Folia, 36. Lines, 11-12 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not very old, but slightly worm-eaten in parts. Prose and poetry

The Prāśnōpanishad, with the commentary of Sankarāchārya, and a 'gloss' by Anandaśāna. This Upanishad belongs to the Atharvaveda, and treats of the Parabrahma and his Upāsana. It is divided into six prāśnas, or questions. It may be regarded as a sort of appendix to the Mundakopanishad, for the questions in it are evidently intended to throw light on some of the Mantras of the Mundaka, in the form of a dialogue. The text, with the commentary of Sankarāchārya, and a gloss by Ananda Giri, has been published in Calcutta, Bombay, and other parts of India.

Beginning of the शानन्दस्नानश्लोका — ॐ श्रीगणेशाय नमः स्वर्गये ब्रह्मा
देवानामित्यादि मन्त्रैरेवात्मतत्त्वस्य निश्चितत्वात्तत्रैव ब्राह्मणेन तदभिधानं
पुनस्तत्त्वमित्याद्यद्वा तथैवेह विश्वरेष ब्राह्मोपाधनादिचाधनसाधित्वेना-
भिधानाच्च पौनरक्त्यमिति वदन् ब्राह्मणमवतारयति ।

Beginning of the शङ्करभाष्यम् — ॐ श्रीगणेशाय नमः मन्त्रोक्तस्वार्थस्य विश्वरा-
मुवादीदं ब्राह्मणमारभ्यते ऋषिप्रश्नप्रतिवचनाख्यायिका ॥ विद्या-
स्तुतये एतं सनत्तरजब्राह्मणव्याख्येदित्युक्तेः तथोक्तैर्गोप्यादिष्ठानादिवन्
स्वर्गब्रह्मणोपाधयेवैतत्या च न या येन केनचिदिति विद्या स्तौति ।

Beginning of the सूत्रम्—ॐ भद्रं कर्णेभिरेति शान्तिः । ततः सुकेशी च भारद्वाजः
श्रेयस्य सत्यकामः शौर्यायणी च भार्गवः कौशल्यायाश्चायनो भार्गवोवैदर्भिः,
कश्यपी कात्यायनश्चे देवे ब्रह्मपरा ब्रह्मनिष्ठा परंब्रह्मान्वेषमाणा एष च
तत् सर्वं वक्ष्यतीति ।

End of the सूत्रम्—ते तमर्चयन्तस्त्वं हि नः पिता योऽस्माकमविद्यायाः परं पारं
तारयसीति । नमः परमश्रविभ्योनमः परम श्रविभ्यः ॥ पठः प्रष्टुः ।
भद्रं कर्णेभिरेति शान्तिः प्रश्नोपनिषत् समाप्ता ।

End of the मङ्गरभाष्यम्—अतः पित्रत्वं तथास्मान् प्रत्युपपन्न (?) इतरस्मादितरीति
हि पिता इतरीत्याचं जनयति तथापि स प्रपूज्यतमीदृशे किमु वक्तव्य-
मात्यन्तिकामयदातुरित्यभिप्रायः नमः परम श्रविभ्यो । ब्रह्मविद्यासम्प्र-
दायवर्णभ्योनमः, परमश्रविभ्य इति दिव्यं चमसादरायम् ।

Colophon. इति श्रीमदीन्द्रभगवत्पञ्चपादमिष्यस्य परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीमज्ज-
ङ्गरभगवतः छान्दासाचार्यश्रीपनिषत्प्रश्नभाष्यं समाप्तम् ।

End of the आनन्दज्ञान टीका—अतः पित्रत्वं तवेति जनकस्योप(स्यो?) नेता च
पद्य विद्यां प्रयच्छति अन्नदाता भयवाता पशवे पितरः क्षृता इति क्षुदे-
रित्यर्थः । योऽस्माकमिति श्रेयस्तेषां त्वत्वं वदन् पित्रत्वेनाप्येव विद्या-
निष्क्रियार्थं किं इत्यमित्यपेक्षायाः । अतरीरमेव परिचारकतया दास्यभावेन
गुरवे इत्यमित्याह इतरस्मादिति पित्रत्वादेव किं पूज्यतत्वं परिचार्यत्वं
स्वामित्वं किमु वक्तव्यमित्यर्थः । अतएव नात्रसनेयके माहापि सच दास्या-
येतीत्युक्तमिति भावः । ७ । ८ ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीमदानन्दज्ञानविरचितं प्रश्नोपनिष-
द्भाष्यं सम्पूर्णम् ।

विवरणम् । अद्यत्वेदान्तमता प्रश्नोपनिषत् इत्याद्यष्टोपनिषदानन्तरमा च । अत्र वदन्भिः प्रश्नै-
र्ब्रह्म, तदुपासनञ्च विवृतमस्ति । तथाहि मन्त्राः द्वे विधे वेदितव्ये, परा चैवापरा चेति उक्ता
तत्र परा ऋग्वेदाद्यभिधेयेत्युक्तम् । सा च विद्या कर्णोदघा उपपन्ना कृषा च ; तत्र द्वितीय-
द्वितीयप्रश्नाभ्यां विव्रियते आद्या । उपधोः फलन्तु ततो वैराग्यार्थमिति प्रथमप्रश्ने स्पष्टोक्ति-
यते, परनिद्या च—अथ परा यथा तदुत्तरमधिक्यत इत्युपक्रम्य छत्वेन सूत्रकेन प्रतिपा-
दिता । तथापि यथा सुदीक्षादित्यादिभ्यस्तद्व्योक्तार्थस्य विस्तारार्थं चतुर्थः प्रश्नः । प्राश्नावोधनु-
रित्यवोक्तस्यार्थस्य स्पष्टीकरणार्थः पठः प्रष्टु इति पुस्तकमिदं आनन्दगिरिटीकोपेतमङ्गरभाष्य-
वर्धितं कलिकातादि—नन्दे मुद्रितमस्ति ।

No. 199. ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम् । Aitareyopanishad-bhāṣyam.

Substance, country-made paper, 8x3 inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh. Correct. Incomplete (from the beginning of the second chapter to the end of the seventh).

A commentary on the Aitareya Upanishad, from the second chapter up to the end of the seventh. It is very difficult to ascertain the real author of the work. At the beginning it is stated to be a work of Vidyāranya Swāmi, while it concludes with a sentence and a śloka generally used by Mādhavāchāryaya at the end of his works. Again, the Colophon describes it as Mādhavāchāryaya's commentary on the Aitareya Aranyaka.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ऐतरोपनिषत् द्वितीयो (पां ?) अध्यायः प्रथमः
विद्यारण्यसामिन्तं विवरणं लिख्यते । इदमध्यायस्य प्राप्तविद्या प्रप-
त्तिता तावता ननुविद्यया प्रवक्ष्य मन्त्राधिकारः ।

End. विद्योत्पत्तेरुत्तमसंभावनाविपरीतभावनोत्पादकाविघ्नाः परिश्रित्यै चक्षुः
 चक्षुरमित्यभ्यासोभ्याससमाप्त्यर्थी द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थः । वेदार्थोप
 प्रकाशेन ततोद्वादि निवारयन् प्रमथ्ययत्ततोद्वादिद्वितीयोत्तमसंभावः ।

Colophon इति साधवाचार्यनिरचिते साधवीये वेदायंप्रकाशे रेतरेपारम्यवर्षे
चतुर्विंशत्यध्यायः समाप्तः ॥ ४ ॥

विवरणम् । ऐतरेयोपनिषद्द्वितीयाध्यायात् सप्तमाध्यायपर्यन्तस्य द्वादश भाग्यम् । भाग्यमिदं विद्यारण्यसामिहन्तं माधवाचार्य्यैकतन्त्रेति न स्पष्टं विज्ञायते । यतोऽस्मारेभे विद्यारण्यसामिहन्तं विवरणमिति लिखितमन्ते तु माधवाचार्य्यैकतन्त्रं भाग्यमिति । किञ्च तत्र दुष्टकमिदमेतरेयारण्यमित्यपि ज्ञायते ।

No. 200. उपनिषद् भाषा : Upanishat Bhāṣā. Substance, country-made paper, 9×6 inches. Folia, 101. Lines, 24 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1893. Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Correct. Complete.

An exposition in Hindi of some of the famous Upanishads:
by Manohara Dās Niranjana, bound in book form.

Beginning. श्रीगुरुभ्यो नमः । शिष्यभ्यो नमः । आकाशेशो जगत्प्रादुर्भावो
नमोऽस्तु । एक शब्देन नारायण शीघ्रात् वा नारायणके शब्देन आप्तो
भवेत् शीघ्रेण प्रथमज जगत्प्रादुर्भावो नमोऽस्तु ।

End. देव सप्रकाशस्वरूप जे ॥ साची देवै सोई खोर देव खदेव साची विना
न सोई ॥ ८१ ॥

Colophon. इति साचीस्वरूप इति त्रीषट् प्रणीतं निरुने नाम भाषा पद्यमनोहर
दास निरञ्जनौ कथिते सम्पूर्णसमाप्तम् । त्रींशत् १८५२ ॥

विवरणम् । कासाक्षित् प्रसिदानास्तुपनिषदां हिन्दीभाषासुवादप्रसक्तम् ।

No. 201. शिक्षा । *Sikshā*. Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 4½. Lines, 8 on a page. Extent, about 40 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Poetry. Generally correct. Complete.

The *Sikshā* of Pāṇini is the orthography of Sanskrit Grammar, treating of the alphabet and the sounds of the letters.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । ॐ कथं शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा ।
शास्त्रानुपूर्व्याने विद्याद् यथोक्तं लोकवेदयोः ॥ प्रसिद्धस्यैव शब्दार्थमविज्ञा-
तमनुदिभिः । पुनश्चातं करिष्यामि वाच उच्चारणे विधिम् ॥ निषट्टिपतुःप-
ट्टिर्वा यथाः श्रुतमवे मताः । प्राक्तनैः संस्कृते चापि सत्यं प्रोक्ताः शब्दभूताः ॥

End. शैनाक्षरसमाख्यानमधिगम्य मधेश्वरात् । कृत्यं याकरणं प्रोक्तं तस्मै पाणि-
नये नमः ॥ येन शीला गिरः पुंसां विमलैः शब्दवारिभिः । तमद्याद्यानजं
भिन्नं तस्मै पाणिनये नमः ॥ विनयनमभिमुखनिःकृतानिमां पठेत् । प्रपतय-
च्छदा द्विजः । स भवति चतुर्धाप्य-परापुत्र-कीर्तिमाननुत्तमं च सुखं सम-
श्रुते दिवोति दिवोति । ११ । ॥ शिक्षामाद्यात्प्रादान्तश्च वकारे सराय
यथा । गीत्यक्षो साद्योदानं चापेक्षु महर एकादश ॥ ॐ ॥

विवरणम् । पाणिनीयशिक्षायन्वोक्तं च न चोनां सरायां च नामतः सङ्ग्राह उच्चारण
मय भेदा दर्शिताः ।

This manuscript contains also a work on ज्योतिष or astrono-
my; a codex of the same description. It begins from the second-
half of the fifth folium and ends in the eighth.

अथ ज्योतिषं नाम कीर्ष्यपरोक्षं चन्द्रोपन्यो विद्यते तस्य पञ्चसङ्ख्या मार्वदे ।

Beginning. ॐ पंचसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिं । दिनत्रयनमासाश्च प्रथम्य शिरसा
शुचिः ॥ प्रथम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वती । कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि
क्षमप्रदा मन्त्रात्मनः ॥ ज्योतिषामयनं कृत्यं प्रवक्ष्याम्यनुपूर्वशः । विप्रार्थां
सम्पन्नं लोके यत्र कालार्थमिदमे ॥

End. वेदादि यज्ञार्थमभिप्रवृत्ताः कालानुपूर्व्याविहितानि यज्ञाः । तन्नादिदं
कालविधानमाहं यो ज्योतिषं वेद स वेद यज्ञान्यो ज्योतिषं वेद स वेद
यज्ञानिति ॥ ० ॥ संवत्सरप्रपञ्चेन कार्याः कालाः दृश्यन्ते । एवं
सविता विपुलं यज्ञ ।

Colophon. इति ज्योतिषं समाप्तं । १५ । आ । १ । मयवत् ।

No. 202. कल्पसूत्रम् । *Kalpa Sūtram.* Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent, 1,124 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1767. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

All the manuals on the rituals of the Vedas have a common name, *Kalpa Sūtra*. They are also called *Srauta*, from *Sruti*, the Vedas. There are a good many of these *Sūtras*, generally called after the name of their authors; only the rules of *Māsākāchāryaya*, for the use of the rituals of the *Sāmaveda*, have still the old epithet, *Kalpa Sūtra*. This work has been already noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*, No. 113, vol. i, p. 61; and No. 654, vol. ii, p. 81.

Beginning. श्रीरवेणाय नमःकार्थं यज्ञोपनिषदोक्तिराचः शोद्धयिकः पञ्चरात्रो
ज्योतिषः । पञ्चवेदो द्वापञ्च उपनिषे मायना नरः ।

End. ऋग्नेन ज्योतिषोमेन वा, यथाश्रोमऋग्नेन यथाश्रोमऋग्नेन ।

Colophon. इति विपुलानामेते एव पूर्वे अचनो आहते माभ्यामाहताभ्यामुत्तरा
खरामासः पू खेयामेकाग्रविंशो प्रथमस्त्रिसंवत्सरः प्रजापतेः सदस्यसंवत्सरं
विश्वरूपनामयनमिति सवादि । इति कल्पेण वकादशोभ्यायः समाप्तः ॥
समाप्ता संवत् १७६७ वर्षे अपरपञ्चदि एकापि ह श्रीः ।

विवरणम् । वैदिक यज्ञकर्मनिष्ठादका वज्रविधा सूत्रग्रन्था वर्तन्ते । ते हि कल्पसूत्राभिधेयाः, नृतिचोदितकर्मनिष्ठादकनाम्नोत्तरेत्यपरपर्यायाश्च । तत्र प्रायः सर्वेषामेव सस्त्रनिष्ठापनुमानता दृश्यते, केवलं मयकाचार्यकृतसामवेदीययज्ञपरम्पराविधादकग्रन्थस्य कल्पसूत्रेत्याख्याया प्रविद्धिसूत्रसङ्ग्रहे प्रथमोऽंशः सन् । ग्रन्थोऽयमेकादशाध्यायैः पूर्णतमाश्च । तत्र प्रथमाध्याये प्रायश्चित्तप्रश्नोद्गीर्णा, द्वितीयेऽभिहितं, सूरसाम, मन्त्रावलीदीर्णा, तृतीये विश्वजित्, ब्राह्मसोमादीर्णा, चतुर्थे वैश्वदेविक, वायव्य, प्रथममात्ममेध, सुमानिरः प्रश्नोद्गीर्णा, पञ्चमे पुनस्त्रोम-धर्मसोमोपसितीन्द्रसोमप्रशुषाणां, षष्ठे मन्त्रातिरावाचमेधातिराव, हव्योमपवमानातिरावादीर्णा, सप्तमे चतुर्वेदाश्च जामदग्याश्च, जाठकाश्च, काशिकाश्च, पञ्चमारादीर्ण, षष्ठरावादीर्णा, सप्तमे ककुबदग्याश्च, विश्वजितातिरावनवमाश्च, कुक्षुरविन्द पञ्चराव, ब्रह्मोमदमरावादीर्णा नवमे वयोदमरावप्रश्नोद्गीर्णा, दशमे मन्त्रावलीश्च, ब्रह्मोमदमरावादीर्णा एकादशे उपरुचान् पठ, ब्रह्मोमप्रथमाश्चप्रश्नोद्गीर्णासुखेकोऽपि ।

No. 203. कल्पसूत्रम् । *Kalpa Sūtram.* Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in the last preceding number. The manuscript contains the following special direction for the reader, in the colophon :—

इति कल्पसूत्रेऽध्यायस्य समाप्तोऽर्थः पञ्चः । कल्पसूत्रेऽध्यायस्य पञ्चाः समाप्ताः । यच्च यथाध्यायवाक्यानि चण्डसमाप्तो भवति (भवन्ति?) । तत्र पञ्चसमाप्तिरध्यायस्यानितं वाक्यं बोद्धव्यमध्यायो विरहितिरित्यर्थः । प्रतिचण्डसमाप्तो पूर्वावतारिका पूर्वेऽपि पठिका । शुभं भवतु ।

No. 204. कल्पसूत्रभाष्यम् । *Kalpa Sūtra Bhāṣyam.* Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 156. Lines, 13-14 on a page. Extent, about 5,000 śloka. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct, but not complete (only up to the 9th chapter).

A commentary on the above work, by Varadā Rāja.

Beginning. श्रीवसुधतये नमः । श्रीवसुधतये नमः । ॐ वसुधैव कुटुम्बकम् । तदस्यैव । सर्वज्ञतु प्रथमं भूतस्य विदम्येऽसौ श्रीवसुधतये नमः ।

प्रकृतिभूतस्य च मूढस्य हादशाचस्य माद्युषे नैर्धर्मि * * * तदुपजीव-
नेन क्लृप्तं नराण्येव कल्पितानि । अस्माभिस्त्वस्य प्रवचस्य कानुधार्यंतयो-
स्मावत् प्रयोगः सूत्रमाद्युषानुसारेण प्रदर्श्यते ।

End. माद्युषमित्येवैव यथामयनमुक्तं तस्य कृतिः पूर्वमेवोक्ता ।

Colophon. इति कल्पव्याख्यायां सूत्रेण्यहमोऽध्यायः आदिनो नवमः । * * *
दायेन लिखितम् पचा(वि?) १५५ । कल्पसूत्रभाष्यपत्रः ५००० ।

विवरणम् । वरदराजकृतं कल्पसूत्रभाष्यं । लिखितं । प्रत्योऽयं कल्पसूत्रभाष्येति च कथ्यते ।

No. 205. कल्पसूत्रव्याख्या । Kalpa Sūtra Vyākhyā. Substance,
country-made paper, 9×4 inches. Folia, 102. Lines, 12 on a page.
Extent, about 4,500 (in the manuscript 3,270) ślokas. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and
writing effaced in parts. Correct. Incomplete.

A commentary on the Kalpa Sūtra of Maśaka, by Varadā Rāja.
Noticed by Dr. R. Mitra in his *Notices of Sanskrit Manuscripts*,
vol. ii., p. 87, No. 664.

Beginning. औचामवेदाय नमः । अथार्चयः कल्पोऽस्यातयस्यस्यस्यः सर्वगतु
प्रकृतिभूतस्य विपर्ययोऽन्योनिहोमस्य सर्वार्थस्यप्रकृतिभूतस्य मूढस्य हाद-
शाचस्य माद्युषेवेव कृत्रिबन्नेवेति तदुपजीवनेन क्लृप्तं नराण्येव कल्पितानि
अस्माभिस्त्वस्य प्रवचस्य कानुधार्यंतयोस्मावत् प्रयोगः सूत्रमाद्युषानुसारे-
ण प्रदर्श्यते ।

End. अथवा पवस्यधारयति माधवं वा + + अर्थं न वा ।

Colophon. Nothing.

विवरणम् । औनिहोमाग्निहोमादिश्रौतकर्मविनियोगानां आख्यां देशस्यविदेवतादीनां
प्रस्थापकस्य कल्पसूत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 206. आपस्तम्ब सूत्रम् । Apastamba Sūtram. Substance,
country-made paper, 10×4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page.
Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old Proso.
Generally correct Incomplete (coming down to the 9th chapter).

No. 208. आपस्तम्बचयनसूत्रम् । *Āpastamba-Chayana-Sūtram.*

Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, letters 46 in a line. Character, Nāgara. Date, Samvat 1800, Saka 1665. Appearance, old. Correct. Complete.

Āpastamba's aphorisms on *chayana*, or the method of setting up the sacrificial fire.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अग्निं वै वेध्यमाप्नोमावास्यायां सोमं मास्यामेकादकाशं
बोधा ५ संभरत्यापोदामधिलक्ष्यैवे समामनन्ति, इत्युच्यते ।

End. पुरोहिता देवा देवानां देवादेशाः, पवित्राने शोपदिहन्तं महापत्नीत्येवे
निषादे तिथोराविषंयतो वैद्ये तिथोराज्ये तिथोवास्तुषो शान्तिपल्लवः
संवत्सरं न याचेद्गदीयमानं प्रत्याचक्षीत न चेत् संवत्सरं द्वादशां
द्वादशां ॥ ११ ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे द्वितीयचयनप्रश्नः ॥ अग्निः ॐ तदग्नौमुक्तिप्रदोपश-
नराष्ट्रापेयमस्तु अथत् १८०, मास १९९१ बीरानी अथति श्रीगोपाक्षो-
जयति ००१ ।

विवरणम् । आपस्तम्बीयचयनसूत्रं यज्ञीयाग्निचयनकार्यविषयकम् ।

No. 209. आपस्तम्ब सूत्रवृत्तिः । *Āpastamba Sūtravṛttih.* Sub-
stance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 44. Lines, 10-11
on a page. Extent, letters 37 in a line. Character, Nāgara. Date,
not mentioned. Appearance, old, torn, and slightly worm-eaten in
parts. Prosa. Generally correct. Incomplete (up to the 9th Prāśna).

A commentary on Āpastamba's Sūtra, by Bhatta Rudra
datta, called Āpastamba-Sūtra Dīpikā.

Beginning. श्री उक्ताणि सोमाह्वोहि नित्यानि कर्माणि यानोह पवित्रं प्रवृत्तिं
याचकुराचार्योऽपेक्षामिदानीं प्रायश्चित्तप्रवचनमारभ्यते ॥

End. प्रथममावेष्टयत् तदुपजमानस्य मरणं सूचयेत्, अतस्तत्परिहारार्थं सर्व-
प्रायश्चित्तं कुरुयात् । सर्वप्रायश्चित्तस्य प्रायश्चित्तस्याप्तम् । अहमपठन् ।
(अहमपठन् ?)

Colophon. इति महावज्रदत्तप्रणीतायासापस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकायां नवमः प्रश्नः ॥
विवरणम् । वज्रदत्तप्रणीता सूत्रदीपिकाभिधेयापस्तम्बसूत्रवृत्तिः ।

No. 210. अग्निचयनम् । Agnichayanam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 70. Lines, 11-12 on a page. Character, Nāgara. Dato, Saka 1663. Appearance, very old, decayed, slightly torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for lighting the sacred fire in the performance of Vedic rites, according to the rules of Apastamba.

Beginning. ॥ श्रीवक्रतुण्डं नमो । श्रीगुरुभ्योनमः । अग्निं वेद्यमाद्योऽनावध्यायं
श्रीरंभायामेकारकायां शोभायै संभरति । अद्यादिदीक्षापक्षे उक्ता-
सम्भारप्रवृत्त्यानिवाकपर्यन्तकर्मोऽपि वक्ष्यते यथा भविष्यति तथोप-
क्रमः कार्यः ।

End. इदमुक्तुं तेषां वक्ष्यते सामर्थ्ये आचयनं यमग्निहोत्रं कुर्वीत्यंतं समानं यन्नि-
ष्ठायेति । अग्निं विना अनन्तरपर्वोऽपि शौचमस्या यजेत । अपरेषु-
र्भवावस्था आनिषया ॥

Colophon. अग्निचयनं समाप्तं ॥ याके १९१२ दुर्गमो तपस्यावितपह्न्यां लिखित-
मिदं पुस्तकं काष्ठभट्टसंन्यासुरख्येन करवाडकचेने स्वार्थं परीक्षकाय च
सर्वसाहित्यानां । श्रीरामार्चयसु ॥

विवरणम् । आपस्तम्बधनुषारिषी यज्ञीयाग्निचयनपरमितिष्यम् ।

No. 211. आपस्तम्बोक्ताग्निचयनम् । Apastambóktágnichayanam. Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 55. Lines, 8 on a page. Extent, letters 42 in a line. Character, Nāgara. Dato ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Vedic rite, called Agnichityakratu, according to the rules of Apastamba, with a gloss, by Somapa, an inhabitant of Tilabrinta.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः । अग्निं वेद्यमाद्यः अग्निमितौलकाद्यं चंद्रितुष्यते तत्-
संशोभान् ऋतुरप्यग्निरितुष्यते सुचक्षया तं वेद्यमाद्यं अग्निर्वेदाग्निदुष्टं न
यक्ष्यमाद्य इत्यर्थः ।

End. आग्निचित्ये उक्त्यविषय इति चेत्तन् स च क्रमागोषं आग्निचित्यः कर्तुः
तव शोको ददाननभिषेकः स्यान् संसात्तावनयोर्नेह । यथोद्भवद्रुतेय

दर्भैः सूर्यमेव च । आग्नेयाद्यांपशोः काले विकल्पेन विधीयते । रक्षाद-
भ्रातृभूये वा श्लोकश्चात्रपि लभ्यते । रथा वैनिवृत्ताल्लहन्निवासिना श्रीम-
पेन हता हभिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे प्रथोमदृष्ट्या ताच्छतंनिवासिस्तताद्याभाप्रित्यक्तुः समाप्तः
श्रीलक्ष्मणार्पणमस्तु ॥ शुभमस्तु ॥ हरिः ॐ ।

विवरणम् :—ताच्छतंनिवासिशीमपहनदभिसंहिताप्रित्यक्तुविषयिष्ठापस्तम्बसूत्रानु-
मतपदनिरियम् ।

No. 212. आपस्तम्बपसुप्रयोगः । *Āpastamba Paśu Prayogaḥ.* Sub-
stance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 11 on
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn,
and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

The work contains directions as to how sacrifices should be
performed with animals.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ सर्वान् लोकान् पशुसंख्याद्यभियजति वेन
यजमानः प्राहपि पौरुषमाद्याममावाद्यायां वा प्रातरग्निर्वा ५ उवाच-
र्भेवाचीनोद्भूतान् चारयमाणः पश्या चह प्राद्यानायस्य रेन्द्राग्नेन निरु-
पशुसंकल्पं करोति पशुमारणे वेन संवत्सरे संवत्सरे प्राहपि यज्ञे इति
प्रथमारम्भे ।

End. प्राद्यायाऽहं संवत्सरे वै । अग्ने नवेत्सुपचारः ॥ अथं वे धीमिः । रथिं ॥
अरथीः चकारोय । अग्रागारं जना आपतवे निधाय इह्यादानादि
पूर्ववत् ।

Colophon. इत्यापस्तम्बपसुप्रयोगः समाप्तः ॥ १० ॥

विवरणम् : यज्ञे पशुवसिदानप्रथोमदृष्ट्याविधेयः ।

No. 213. आपस्तम्बोक्तदृष्टिप्रायश्चित्तिः । *Āpastambokta Ḍṣṭi-prāyaś-
chittah.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 53.
Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1821. Ap-
pearance, old, torn. Prose. Generally correct. Complete.

A work on expiating the sins of omission and commission, in
the performance of Vedic rites, as declared by Āpastamba.

Beginning. श्रीमद्योगेश्वर उवाच ॥ विध्यपराधेप्रायश्चित्तिः । विधिश्च्येन विहितमुच्यते
विहितस्याकरणेन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्मणा । प्रायो विनाशश्चित्तिः
शून्यान् विनष्टसंभानं प्रायश्चिन्निरिच्छुक्तं भवति । तथाच विध्यपराधे
यति तदर्धे यद् विहितमस्ति तदेवकर्मणं नास्ति चेद्वावृत्तिरोक्तः कर्मणः ।

End. अथमगौ पद्मां भविराजायेतां तदा भावतं यथोदमकपातं निर्वपेत् ।
रेन्द्राद्यधिकारं आमावास्यां तत्त्वं पूर्वोक्ते याज्यानुवाक्ये येषममावास्यायम् ।

Colophon. इत्यापस्तम्बोक्ता इहयः समाप्ताः ॥ * ॥ संवत् १८११ श्वे, अ, ५ ।

विवरणम् । अथ प्रथमं यज्ञप्रकरणोक्तकर्मज्ञानविहितस्याहविष्टेपस्याकरणादिजन्यपरा-
धस्याय कति प्रायश्चित्तानि विहितानि, तथादावग्निसौमप्रायश्चित्तमुक्तं, ततो हर्म्योर्वमाध-
प्रायश्चित्तं, तत आहस्तापमानुमनहविर्दोषप्रायश्चित्तम्, तत आपस्तम्बोक्तहविर्दोषप्रायश्चित्तं,
ततः यजुप्रायश्चित्तं, अथ छीमेप्रायश्चित्तं, ततः छीमे रजस्रुताप्रायश्चित्तं, ततो धर्मप्रायश्चित्त-
मित्येतानि प्रधानानि चानि, चान्यानि वेषामङ्गभूतान्यप्रधानानि ।

No. 214. *आपस्तम्बप्रायश्चित्तेष्टिः । Apastamba Prāyaścitteshtih.*
Substance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 44 (of which 1-23,
both inclusive, are wanting). Lines, 10 on a page. Extent, letters 48
in a line. Character, Nāgara. Date, 1793 Samvat. Appearance, old,
torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete,
except the first 23 folia.

Another copy of the work noticed in the last preceding
number.

Colophon. इत्यापस्तम्बोक्ता इहयः समाप्ताः १६ पुस्तकं * * * संवत् १८२१ शीति
भाष्यमदि ११ ग्रन्थम् ।

विवरणम् पूर्यते ।

No. 215. *विध्यपराधेप्रायश्चित्तिः । Vidhyaparādho Prāyaścittih.*
Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 30. Lines, 10-13 on
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, de-
cayed, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only
a few pages wanting at the end).

Another copy of the work noticed last.

No. 216. विध्यपराधप्रायश्चित्तम् । *Vidhyaparādha Prāyaścittam*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 45. Lines, 8-9 on a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

No. 217. क्वालयायनश्रौतसूत्रम् । *Kṣwālāyana-Srauta Sūtram*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 95. (*Pūrvashaṭka*, 60; *Uttarashaṭka*, 35) Lines, 10 on a page. Extent, 2,200 ślokas (*Pūrvashaṭka*, 1300, and *Uttarashaṭka*, 900). Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The S'rauta of Kṣwālāyana, a manual of ritual in the Sūtra form, in 12 adhyāyas.

Beginning of the Pūrvashaṭka. श्रीमधेशाय नमः । श्रीसरस्वत्ये नमः । श्रीश्रीशङ्करायनाचार्यभ्योनमः । ॐ श्रुतेस्तथा समाख्यायथा विताने शोभायति वक्ष्यामीद्वाधेयप्रवृत्तीन्मात्र वैतानिकानि इदं पूर्णमासौ तु पूर्वे व्याख्यास्यामस्तन्त्रस्य तथास्मान्मादशं पूर्णमासस्योर्ध्वविद्यासमेतु श्रोता कर्त्तव्यः प्रागुद्गाह्यनीषादवस्थामप्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य इतिषाद्विष्टारं प्रपद्यते ।

End of the Pūrvashaṭka. सर्वं तु शीचितोन्मिता इयमग्नौ चमरोप्योददक्ष यजनान् मध्विन्दवसानोऽपि यजते पीनराधेयिष्व...विहता ॥ १४ ॥

Colophon. इतिष्टारार्था नमः । श्रीकामोनाचार्यभ्यमसु ।

Beginning of the Uttarashaṭka. श्रीमधेशाय नमः ॥ ॐ न सनाशापुत्रा दीचोपसद एतेनाञ्जा सुत्यानि प्रातरनुवाक्यायुदवधानीयान्मान्यन्त्यानि यज्ञीसंयज्जानानोनराणि इक्ष्वाक्यसंयज्जिष्वर्जने सन्धय भुवाः प्राप्तायाः समानानां यज्ञान्येव ।

End of the Uttarashaṭka. च एव जेतुः प्रथतिभावे प्रथतिभावे नमो नमश्च
नमः आचार्येभ्योनमः आचार्येभ्योनमः श्रौतकाय नमः श्रौतकाय ।

Colophon. इत्याद्यज्ञायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः । उत्तरपट्कः समाप्तः ।

विवरणम् । श्रीवे कर्मवृक्षप्रमाख्यायानुसोदिनप्रयोगविज्ञानाय शान्तमिदं प्रवर्तते । इदं हि
शास्त्रं पूर्वोत्तराभ्यां भाषाभ्यां विभक्तमस्ति, प्रतिभावं च बहुधायास्तुति । अध्यायानु कश्चिकाभि-
विभक्ताः, कश्चिकाश्च प्रत्यध्यायमनियतसंख्या एव । अत्र अक्षप्रमाख्यादिवहितश्रौतकर्मचामनु-
नपदतिरभिहितः । अन्यस्यास्य कोऽपि परिशिष्टभागीष्यति । तस्य च परिशिष्टभासस्य श्रौत-
प्रसङ्गः सङ्गतमेकाग्रकारिबकने सम्प्रमाणेनाचार्येणैव भासः सूत्रप्रत्यासन्ने कारिकाकारैश्च प्रद-
क्षत्रिवेमितः, दृष्टिगता च भासस्यास्य दृष्टिरपि न लता । अतो बहुषु पक्षतिकेषु पुस्तकेषु
भासोऽयं न विद्यत इति प्रतिभाति । पुस्तकमिदं सहनिकमाधौयादिकसमित्या मुद्रितमस्ति ।

No. 218. आश्वलायनश्रौतसूत्रं पूर्वपट्कम् । *Kīwālāyana Śrauta Sūtram, (Pūrvashaṭkam).* Substance, country-made yellow and white paper, 9×4 inches. Folia, 109. Lines, 7 in a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1855, Śāka 1720. Appearance, new. Prose. Generally correct. *Pūrvashaṭka*, or the first six adhyāyas. Complete.

Colophon. इति सूत्रं पूर्वपट्कं समाप्तम् । श्रीः । संवत् १८५५ । आषाढ शुक्ल ११ ।
शनिवासरे । शके १७१० । इदं पुस्तकं धन्यारोपनामकनारायणभट्टेन
लिखितं साधे पटोऽ(?)पकाराद्यं काष्ठमैत्र्यः प्रसन्नोऽयु । विद्येश्वरप्रभो-
ज्यु । शान्तेश्वर(?) प्रसन्नोऽयु । राम ।

विवरणसूत्रपूर्वमेव ।

No. 219. आश्वलायनश्रौतसूत्रम् उत्तरपट्कम् । *Kīwālāyana Śrauta Sūtram, (Uttarashaṭkam).* Substance, country-made yellow paper, 8×3 inches. Folia, 53. Lines, 8 in a page. Extent, 900 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1658. Appearance, old. Prose. Correct. *Uttarashaṭka*, or the last six adhyāyas. Complete.

Colophon. इत्याद्यज्ञायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः । श्रीरायः । संवत् १६५८ पक्षे

विशेषादि १० बार मङ्गलवार ॥ श्री ॥ श्री ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥
राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥
श्रीमदाजीदासोदरस्येदं पुस्तकं स्वार्थं परोपकारार्थं ॥ द्रुमं भवतु ॥

No. 220. ध्यात्रायायनश्रौतसूत्रवृत्तिः । *Kāwālāyana Śrauta Sūtra-vṛttih*. Substance, country-made, yellowish-rod paper, 9×4½ inches. Folia, 500 (the first six chapters contained in 297, and the next six in 203 folia.) Lines, 9-11 in a page. Extent, 9,000 slokas (Part I, 5,500, Part II, 3,500). Character, Nāgara. Date, Śāka 1607, and Samvat 1741. Appearance, old. Prose Correct. Complete.

The Sūtras of Kāwālāyana, with a gloss by Nārāyaṇa.

Beginning of Part I. श्रीमद्येमाप नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥

प्रज्ञानामन्मूर्तिः सकलदिनतिथः सर्वदा सद्यन्मः

सर्वस्मान् संपकाशः स्मिरचरनिष्ठयः प्रत्यगात्मा सदेव ।

श्रीमत्प्राज्ञेतिपादाः शुद्धिभवननिदिध्यासवैराग्यसंभ्यः

स नष्टा विष्णुरीशः सकलमपि जगत् सर्वदायादसौ(श्री?) नः ॥ १ ॥

गुणदोषविनिर्मुक्त संपकाशमनाकुलम् ।

मन्त्रोरसोपभोगन्दे नमामि नष्टा प्राचलम् ॥ १ ॥

आत्मज्ञानसुखस्य भाग्यं भवता कृतम् ।

देवसानिधिसाक्ष्येन विश्वीर्यं सद्माकुलम् ॥

ननुप्रसादान्मवेदानीं क्षियते कतिरीदृशी ।

भारायसेन मार्गेण नरसिंहस्य हनुना ॥

अथेतस्य सत्त्वानायस्य विज्ञाने योग्यपत्तिः वक्ष्यामः । लोके यानि प्रत्याख्यायं प्रयोगशास्त्राणि
कार्येण तान्मुमुक्षुर्लोपयितव्याः अध्ययनविध्यादिप्रज्ञानात् प्रत्याख्यायमद्वयं प्रतिपद्धानि ॥ तथा-
द्वादिनीरनुष्ठानकृतमानन्मार्थमध्यशब्दो द्योतयति । एतस्मिन् शब्दो निवित् द्वैवपुरोदजुतापवा-
सिद्धिमदानास्त्रैरवस्थाप्यसहितस्य आत्मस्य वाक्कलस्य आत्मस्य ह्यस्य एतदाचलायन-
स्य नाम प्रयोगशास्त्रमित्यथेदं प्रसिद्धं समन्वयिष्येदं द्योतयति । समाख्यायस्येत्युच्यते । एतस्मैव
सम्यग्भाषयुक्तस्येदं शास्त्रं न चित्तानां सम्यग्भाषासरचितानामिति । वितता अद्रष्टो यस्मिन्निति
श्रौतकर्मजातं अग्निहोवादि वितानशब्देनोच्यते । समाख्यायस्य विज्ञानं इति विशेषणम् । श्रौते-
ष्वेव चित्तरचितम् मार्गेषु सुखिजनमेवेति ज्ञायते । योग्यपत्तिः । प्रयोगपत्तिः प्रयोगपरिचयः
प्रयोगसद्वपमित्यर्थः । तां वक्ष्याम इति मुमुक्षुर्दमेव शास्त्रं प्रतिपाद्यमिति दर्शयति ।

End of Part I. किञ्चाविष्टता विभक्त्याभ्यामविकारा उपार्गुलरचितकेवलमग्नि-
देवताप्रधानसिद्धलक्ष्मीयाश्चानुवाक्याद्यानिदिशन्ते नास्तिदित्यर्थः ॥ १४ ॥

Colophon. इत्याद्यस्त्रायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ॥ • ॥
अपिचलिन्दुशकेपिन्नुवान्दे चीनरायणे । शुभेऽसिते दशम्यां च भौमाद्विन्या
समापितं । काव्या विधेमाप्यमधु ।

Beginning of Part II. श्रीनयेनाथ नमः । स्वार्था अधिकारोऽयं । अहमाध्याय-
परिसमाप्तेयं दृश्यति नत् सवेविति वेदितव्यं । उक्ता दीचीपसदः । एका-
हप्रश्नः । संवत्परदिन्यादिना यथा सुखीपसद इत्येवमन्तं तेन दीचाः
स्वार्थासुक्ताः उपसदस्यतुभिर्गतिः । संवत्पर इति स्वार्थासित्युक्ताः तत्र
वचनं प्रकृतिप्रसदीचीयसदः संख्यानिष्ठमर्थे ।

End of Part II. अतएव भगवान् सूत्रकारः श्रोतानि कर्माच्छ्रुत्वा अतो ब्रह्मणे नम-
स्कारं कृतवान् । तेन भगवतोऽप्येवमेवाभिप्राय इति सूत्रवे नम आचा-
र्येभ्यो नम आचार्येभ्य एव ब्रह्मणे नमस्तुत्य आचार्येभ्यो नमस्कारं कृत-
वान् । सोऽयमस्य शास्त्रस्य अर्थसम्प्रदायावच्छेदो अस्माभिरभिहितेन
स्वमनोवीके अयमि भगवता दर्शितः । तेन कारणेन । नमः शौनकाय
नमः शौनकाय । भगवानाचार्यः स्वाभिमतव्येकं शौनकाचार्यं नमस्का-
रोनि । वतुः कर्त्तव्यदितिः शास्त्रसमाप्तिरुच्यतायां ॥ श्रीरक्षु ॥

Colophon. इत्याद्यस्त्रायनश्रीनयनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ समाप्तेयं
इतिः । संवत् १७३१ । मके ११०१ (११) । भाव संवत्परे उत्तरायणे पुष्यशुक्ल-
पक्ष्यां भौमवासरे पूर्वभाद्रपदा नक्षत्रे षष्ठ्यां नरेवकरणे काव्यां छि-
न्तिमिदं पुस्तकम् अक्षरीपनामकहिरेदौ नरसिंहभट्टेन साधे परायेण ।
लेखकपाठकयोः शुभं भवतु श्रीरक्षु ।

विररपम् । नरसिंहछनुना मायैव नारायणेन विरचितेयं इतिरायस्त्रायनश्रीनयनसूत्रम् ।

No. 221. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Āśvalāyana Sūtravṛttih*. Sub-
stance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 213. Lines, 10
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1833, Sk. 1693. Appear-
ance, old. Correct. Incomplete (containing the *Pāruśhasika*, or the
first six *adhyāyas*).

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयार्थं षडोऽध्यायः पूर्वाह्नः समाप्तिमम-
मन् । श्रीसंवत् १८२१ ॥ शके १९९८ भाद्रपदाधिककृष्णपक्ष्यां चन्द्रे
श्रीकाम्यां बृहस्पतेन लिखितं ग्रन्थमस्तु ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥
श्रीराम ॥ श्रीराम ।

No. 222. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Kśwālāyana Sūtravṛttih.* Sub-
stance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 134 Lines, 10 in
a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1833, Sk. 1098. Appearance,
old, slightly worm-eaten. Correct. Incomplete (containing the
Uttarashaṣṭka, or the last six *adhyāyas*).

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयार्थं द्वादशोऽध्यायः ॥ १९ ॥ समा-
प्तिममस्तु ॥ श्रीसंवत् १८२१ ॥ शके १९९९ ॥ आश्विनकृष्ण १४ ॥ धर्मो
श्रीकाम्यां बृहस्पतेन लिखितं ॥ ग्रन्थं भूयान् ।

No. 223. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Kśwālāyana Sūtravṛttih.* Sub-
stance, country-made yellowish paper, 8×3½ inches. Folia, 75.
Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1663.
Appearance, old Correct. Incomplete (containing the *Uttarashaṣṭka*,
or the last six *adhyāyas*).

Colophon. इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयार्थं द्वादशोऽध्यायः ॥ ग्रन्थमस्तु संवत्
१९९१ समये भाद्रपदपक्षे कृष्णपक्ष्यां लिखितमिदं पुस्तकं श्रीनयानिनाराय-
णेन सार्वं परार्थं चेति कृष्णार्पणमस्तु ॥ ५ ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥ ५ ॥ त्रिपे-
क्षराय नमः ॥ ५ ॥ आम्नपूर्वायै नमः ॥ ५ ॥

No. 224 आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Kśwālāyana Sūtravṛttih.* Sub-
stance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 127 (of which
fol. 129 is wanting) Lines, 9-17 in a page Character, Nāgara.
Date, not mentioned. Appearance, old Generally correct. Incom-
plete (containing the *Uttarashaṣṭka*, or the last six *adhyāyas*.)

No. 225. आश्वलायन सूत्रशास्त्रा । *Āśvalāyana Sūtra-Vyākhyā.*
Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 43. Lines,
9-17 in a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance,
very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose.
Generally correct. Incomplete (up to a portion of the second chapter).

An explanatory gloss on *Āśvalāyana's* aphorisms, by *Varāha-kāya Devatrātā*, a name quite strange; in fact, this is the only work that has come to our knowledge under such authorship. The manuscript is in the handwriting of different copyists, so that it may be easily seen that some of the original folia have been subsequently replaced.

Beginning. श्रीमच्छेमाय नमः । श्रीगुरुवे नमः । श्रीमहाशक्त्यै नमः । हरि ॐ नमः ।
एषो आश्वलायनसुत्र आवेति अथ एष सन्नापि कर्माणि । अथान्यथा-
योग्येव तदर्थमुद्दिष्टं अथाध्यापयति यजते याजयति अथानन्तरं प्रा-
ज्ञावेदंशोविधीयते यज्ञेन वेदिकं पक्षं अत्राद्यादि आनुष्मिकं पक्षं
छन्दादिनाच्छ्रवणं अत्राद्यमेवेति सन्नादयन्ते यस्य सार्थयोग्यानुष्ठे श्री
भाषा इति शास्त्रम् ?

End. ? (अष्टमनादन्तो नास्ति) ।

Colophon. The manuscript being incomplete, no real colophon is to be found. The words written at the end of the first chapter are :—

इत्याश्वलायन सूत्रशास्त्रायां बराहकायदेवनामस्य द्विती प्रथमोऽध्यायः ।

No. 226. आश्वलायनप्रयोगः । *Āśvalāyanādhāna Prayogaḥ.*
Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 100. Lines,
10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1800. Appearance,
old, and partly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual, called *Dīpikā*, by *Mahatāchāryaya*, for the performance of the rite of establishing the sacred household fire, according to the rules of *Āśvalāyana*.

Beginning. श्रीमच्छेमाय नमः । य एषो विविधैर्देवैरिच्छते विविधाभिधः सन्ने नमः
ऋतुभुजे विध्यते प्रविध्यते ॥१॥ आश्वलायनप्रयोगस्य प्रदीपिका ।

क्षियते मन्त्रार्थेण दक्षिकाराधुसारतः । अथैतस्य समाम्नायस्य विधाने-
योगपक्षं वक्ष्यामः ।

End. अन्यत् सर्वं पौर्णमासवत् पौनराधेयिकी आविष्कृता इति वचनात् पूर्वा-
कृतिपक्षे श्रुतानामप्रयोगः । इत्युच्यते ।

Colophon. षष्ठोऽध्यायः समाप्तः संवत् . . . मीति कुनामदी १ वद देशः दुः
भाग आचरमहा यथाऽऽः शुभमशु । एतमष्टमं करपनामकी पोषी,
विपदा पान्यमानां प्लान्तिर्यजमानापदं ॐ तस्य ज्ञायात् या इक्षरेषा
दमपदा धृताः । ॐ यो मौनमोभारदाजसेन मरुं सोमे आषान् महेन्द्रं
यजेत् । पूर्वकारिकावशेन ॐ मौनमो भरदाजयेति महेन्द्रयाजिनः, अथै
इन्द्रयाजिनः । इति विधिरत्ने । दक्षिणार्धं चतुर्भां पक्षविंशतिधाकृतं ।
दद्यान्ममादीनामकर्तुं पुत्रपात्रकैः ।

विवरणम् । मन्त्रार्थाव्यविरचितदीपिकासहितमाचाराधनप्रयोगसूचम् । षष्ठ्याध्यायकम् ।
तत्र प्रथमेऽध्याये आग्राधेयस्य प्रयोगः, द्वितीयेऽध्याये पाषमानेष्टादयः समाख्याताः । तार्क्षी
दशपौर्णमासिकमेव प्रधानं, दशपूर्वमासाविष्टीनां प्रकृतिरिति वचनात् । तृतीयेऽध्याये चतु-
र्मास्येषु कापिठलपत्रप्रयोगः, चतुर्थेऽध्याये सप्तविंशतिद्वितीयाष्टः सोमप्रयोगः, पक्षमे प्रातरनु-
वाकादिप्रकरणम्, षष्ठे अग्निहोमादिप्रकरणम् ।

No. 227. आश्वलायनमहाव्रतं । *Kāśvalāyana Mahāvratam.* Sub-
stance, country-made paper, 8×3½ inches Folia, 15. Lines, 11 in a
page Extent, 29 letters in a line Character, Nāgara. Date, Samvat
1728. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

The work contains directions for the performance of the
Mahāvratā rites in honour of Mitra and Varuṇa, by Kāśvalāyana.

Beginning. ॐ नमः भगवते वासुदेवाय अथ महाव्रतस्य सुत्याजानि शौचप्रयोगः
कथ्यते । सामिषेनीषु, गोपिष्वेष्टसोमस्यो १ प्रथु पा इति षट्कं सप्त-
थीः शोनादेवो अवाजीवाजेषु ।

End. अथै सदङ्गिरिति यजेत्, यथाकाशे अवष्टये प्रेक्षं चरेयुः संदधेऽष्टौ ।
इति आश्वलायनोक्तमहाव्रतम् । ॥ १०५८ वैशाख कृष्ण १२ गुजरा
अश्विनी अर्धेना सुरे सैन्धे ।

विवरणम् । आश्वलायनकृतं महाव्रतं मित्रावरुणाधनप्रयोगसहितसौचविवरणसहितम् ।

No. 228. आश्वलायनमहाव्रतम् । *Āśvalāyana Mahāvratam*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 20. Lines, 10 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

The same as the foregoing.

No. 229. महाव्रतप्रयोगः । *Mahāvratā Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 12-13 in a page. Extent, 300 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Mahāvratā ceremony. Anonymous.

Beginning. श्रीमहेश्वर नमः । महाव्रतस्यैकादश उच्यते । महाव्रतस्य पञ्चविंशति-
मित्याधारश्च द्विचित्रिभिरध्यायैरुच्यते । अत्रापि प्रारम्भवाक्यादि-
उद्गमं आपमोदपाकरणात् ।

End. खान् खान्ग्रीन् स्योः स्योरत्सोः समारोय इह्यमननीयेनाद्रिहोमेव
संख्येन दयोक्तेन दक्षिणेन हृदयनामा अभिरुभिः हना से से गृहेऽग्री
..... हना धान (?) नमः श्रीधामयो परस्माः पूर्वधामेव संतिष्ठते
महाव्रतम् ॥ ४ ॥ ४ ॥ श्री । श्रीहृदयार्पणमस्तु ॥ १०० ॥

Colophon. ? (अधिमनाद्वालि)

विवरणम् ' महाव्रताभिधीकृतप्रयोगेष्वस्य प्रयोदशवृत्तिरियम् ।

No. 230. महाव्रतहोत्रप्रयोगः । *Mahāvratā Hantṛa Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1777. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotri priest in the Mahāvratā ceremony according to the rules of Āśvalāyana, by an anonymous author.

Beginning. श्रीमहेश्वरवाचीनाय नमः ॥ अथ महाव्रतस्य कृत्याहनि होत्रप्रयोगः ।
महाव्रतस्य पञ्चविंशति चामिषेन्द्रेकविंशतो प्रागुच्येतनमयोः । पविधादि
मिति चतस्रः ।

End. उच्यते वाचीना देवेभ्य आहुता दत्ताः । इति ब्राह्मणप्रः ॥ अग्नेर्देवहि-
रिति दाम्वा । दत्तावाहयवभ्यषं । देह्य चरेत्तु चंद्रेणु इधोः ।

Colophon. इत्याश्वलायनं महाप्रज्ञं श्रीं समानं । लिखितमिदं पुस्तकं संवत् १०००
 वैशाख वदि १० गुरौ साधारणसंवत्सरे ॥
 विवरणम् । आश्वलायनमतानुगतमहाप्रज्ञ-यज्ञीयश्रौतकर्मप्रयोगनिषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 231. आश्वलायनसूत्रवृत्तिदीपिका । *Āśvalāyana Sūtra Vṛtti Dīpikā.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia 4. Lines, 13-17 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1783, Śāka 1648. Appearance, old. Prose. Correct. Complete, (only a fragment of the work).

The codex under notice contains a portion of a gloss on the *Sūtra Vṛtti* of *Āśvalāyana*, by *Traividyaśriddha*, an inhabitant of *Tālabṛnta*, treating of the *dwādaśāha* ceremony.

Beginning. श्रीपरब्रह्मे नमः । अथ सर्वाचीनाम् प्रह्वेरचीनस्य द्वादशाक्षं प्रयोगं
 उच्यते ॥ तत्र प्रथमं श्रुत्युच्यते । प्रत्यक्षमाश्वलायनं द्वादशदीक्षा
 द्वादशोपसदः द्वादशसूक्तानि प्रातरनुवाकादिपञ्चींश्याजान्तानि ।

End. यन्नायन्तावः देवोवाः । समिदमग्निं इति वचं जातवेदस्य द्वे प्रज्ञानि-
 वित् । आपोचिकीयादिभस्मानमग्निदोमेन ॥ समाप्ति इत्युच्यते ॥

Colophon. आश्वलायनसूत्रस्य इतिरेषा प्रकाशिता कृता वैविद्याश्रयेन ताक्षकनिवा-
 सिना ॥ संवत् १०८२ मन्वे १५४८ गुरुवारे लक्ष्मणनामसंवत्सरे पौषकृष्ण
 १५ मंदाश्वारे गजरोपमानकवामसरसति भद्रस्य छत्रुरामेव निमित्तं
 उत्तरपदकस्योभिला ॥

विवरणम् । पुस्तकमिदं दीपिकाश्वलायनसूत्रवृत्तिदीपिकाया अचीनद्वादशाश्वलायनानि
 वयं चंमिमेवमानम् ॥

No. 232. बौधायनोपनिषत्सूत्रम् । *Baudhāyaṇīya Kalpa Sūtram.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 32. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (a fragment only, viz., the eleventh book of the work).

The eleventh book of *Baudhāyana's Kalpa Sūtra*, treating of the three Vedic rites—*Dwādaśāha*, *Atirātra*, and *Bājapeya*.

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रोपनिषद् इति नाम प्रज्ञः । अथ यथाक्रमं द्वादशाक्षान्तिरावभाज-
 पेयानां वर्धनमस्ति । पुस्तकमिदं दर्शपूर्णमासयाज्ञापुस्तकेन सङ्केतं निषदम् ।

No. 233. बौधायनकल्पसूत्रोद्यः(?)द्वितीयः(?)प्रश्नः(?) । Baudháyana Kalpa Sūtrīya Dwitīya Praśna. Substance, country-made white paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 18. Lines, 9-15 in a page. Character, Nāgara Date
 Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

The second book, or question, of the Baudháyana Kalpa Sūtra, treating of the Agnyādhāna rite.

Beginning. श्रीमहात्मनो नमः । अथोपस्थादस्थं विश्वायते ऋतुकामं कामयेत यजमानो यज्ञान्वितमिति ।

End. सन्तिष्ठते एव इष्टिः संपूर्णेष्वपविष्टकृमादिष्टजवे व्रतस्य पौर्यसाचाव-
 सधाभ्यां यजते सन्तिष्ठतेऽग्राधेयं सन्तिष्ठतेऽग्राधेयं ॥ १८ ॥

Colophon. इति बौधायनीये द्वितीयः प्रश्नः खलम् ॥

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रोद्यद्वितीयः प्रश्नः अग्राधानविषयकः ।

No. 234. बौधायनप्रवर्ग्यसूत्रम् । Baudháyana Pravargya Sūtram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 10-11 in a page. Extent, 350 slokas Character, Nāgara Date, not mentioned. Appearance old. Prose. Correct. Complete.

A part of the Sruta Sūtra of Baudháyana, treating of the Pravargya ceremony. See Mitra's *Notices*, No. 661, vol. ii, p. 86.

Beginning. श्रीसरस्वती नमः ॥ प्रवर्ग्यं संधरिष्यद्गुहकस्ययवे आदिरीमोद्वरी वैश्वी वैकंकी वाधिं आभसार्षीं वारविसार्षीं श्रीभयतः अदंशभावितां भरहीरा । At fol. 19 (b) उदृत्य तत्र च आभित्यसादधर्मोऽमुप-
 तिष्ठत एभमुत्पत्यमस्रभूषणिगायत्रं न अद्यमग्नेर्देवेषु प्रवीच इति अथा-
 द्ग्रीभदेमं मलाग्रीभदेमं उत्तरमर्धनिमपर्धनि अत्रोनामः पवतां मानरिचेति ॥
 १६ ॥ अथ प्रायश्चित्तानि आख्यावे ।

End. अग्निमभिस्रन्त्यग्निरसि वैश्वानरो यान्धेवेनानूवाकेन च वो वेऽग्नेर्दक्षिणं
 ददाति व्रतं स्रष्टमन्त्रिहर्कं वा ॥ १७ ॥

Colophon. इति बौधायनीयधर्मप्रज्ञः समाप्तः ॥ नीरस्तु शुभं भवतु ।

विवरणम् । बौधायनीयश्रौतसूत्रान्तर्गतं प्रथमं सूत्रम् । मिस्रको (पं १११ पं ११ पं ८१) द्रष्टव्यम् ।

No. 235. बौधायनचातुर्मास्यसूत्रम् । Baudhāyana Chāturmāsya Sūtram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 16. Lines, 8-13 in a page. Extent, about 400 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A portion of the Kalpa Sūtra of Baudhāyana, treating of the Chāturmāsya or seasonal sacrifices. See Mitra's *Notices*, No. 865, vol. ii, p. 270.

विवरणम् । चातुर्मास्येष्टिनिष्यक्तं बौधायनसूत्रं तदीयकल्पसूत्रान्तर्गतम् ॥ मि (पं ८१ पं ११०) द्रष्टव्यम् ॥

No. 236 बौधायनयजमानसूत्रम् । Baudhāyana Yajamāna Sūtram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Extent, about 60 ślokas. Character, Nāgara. Date, not mentioned. Appearance, old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Some aphorisms on the duties of the Yajamāna or the sacrificer by Baudhāyana.

Beginning. यी । अथोपवसथा येदृशि यज्ञोपवीत्यथ आचम्य यजमान आचन उपविश्य निरः पवित्रमथ आधासति यश्चक्षतेतीरोधीयः ययधीः धर्मत्वाच्चनो यमिध आद * * * स्वे मनपवे त्वं वरिष्यामि वे ।

End. प्राङ्मुख्यं जपति ओषा आग्ने विंद प्रकाश एभ्यः ज्ञातारं नित्यं प्राङ्मुख्यं स्तपयित्वा वा इति संश्रियति ॥ ८ ॥ अक्षय्यं करिष्यन् ॥

Colophon. इति बौधायनीययजमानसूत्रं समाप्तम् ।

विवरणम् । बौधायनकल्पयजमानकर्मान्यनाप्रतिपादकसूत्राणि ।

No. 237. बौधायनपशुसूत्रम् । Baudháyana Paśusútram. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 8-9 in a page. Extent, about 290 ślokas. Character, Nágara. Date, not mentioned. Appearance, old, the writing of the last two pages entirely effaced. Prose. Correct. Complete.

The Paśu Sūtra of Baudháyana, treating of the animals that are sacrificed in a Yajña.

Beginning. यौवरुतै नमः । ययाना ययानाथो भवति च उपकस्य पौतुनान् परि-
धीन् मुत्तमुत्तु-मुत्तुमिति जगं ययानापूर्वकार्यादे नद्यां इमे हे रणे
दिमुधा च दिमुधा च ।

End. Illegible.

विवरणम् । बौधायनसूत्रं यज्ञीयपशुविषयकं सूत्रम् ।

No. 238. पशुसूत्रम् । Paśu Sūtram. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10 (of which the first three folia are wanting). Lines 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, worn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (except the first three folia).

A part of Kalpa Sūtra treating of the Paśu sacrifice by Baudháyana.

Beginning. अक्षितम् । (Wanting)

End. अक्षितम् । (Not legible.)

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्राज्ज्ञेयपशुयागप्रवचनविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 239. बौधायनप्रयोगसूत्रम् । Baudháyana Prayogasútram. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 14. Lines 11-13 in a page. Character, Nágara. Date ? Appearance, very old, writing effaced and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (up to a small portion of the second prāśna only).

Aphorisms of Baudháyana directing the performance of the new and full moon sacrifices. In fact this work may be considered as a part of the author's Kalpasūtra.

Beginning. श्रीनमोभ्यो नमः । आमावाभ्येन वा पौर्णमासेन वा जनिषा यज्ञ-
माशोभवति स पुरस्तादेव ज्विरात्मन्वन(आत्मन्वान?)मुपकल्पयते, एकादेन
वा द्वादशेन वा यजन्यं वै प्राप्नुय भवति ।

End. समान उपस्थानः । अथ कथं वा चमसं वा । अथ भृगैरमाह ।
अथादत्ते दक्षिणोऽश्वस्याक्षौ संघुर्वा भुवेन जुष्टं । अथैनां तथैव ।

Colophon. इति बौधायनीये प्रथोमसूत्रे प्रथमः प्रश्नः । अतिः जयति ।

विवरणम् । बौधायनकल्पसूत्रान्तर्गतद्वयोर्पौर्णमासप्रथोमविषयसुसूक्तम् ।

No. 240. कात्यायनसूत्रम् । Kātyāyana Sūtram. Substance, country-
made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 81 (of which the first is wanting).
Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, not mentioned.
Appearance, very old, decayed, and writing effaced slightly in parts.
Prose. Correct. Complete (except the first folium).

The aphorisms of Kātyāyana on Vedic rites, divided into 26
adhyāyas.

Beginning. अष्टितन्नादादिवाक्यं नास्ति ।

End आवाहयिषी चेति इतिधर्म्यवचनं मयिन्वदितिकवचनं त्रिषः संदधीति
महाप्रतम् वै चानास्ति * * * * आध्याय आध्याय ईमान् ॥१॥

Colophon. इति कात्यायनसूत्रे षड्विंशतमोऽध्यायः ॥ सुप्रसन्नः ॥ ४ ॥

विवरणम् । कात्यायनसूत्रम् । विषयस्य यज्ञानुष्ठानविधिः ।

No 241. कात्यायनहौत्रसूत्रम् । Kātyāyana Houtra Sūtram. Sub-
stance, country-made paper, 9 x 5 inches. Folia, 22 on the whole, but
marked separately. (From the beginning to a portion of the third
chapter, there are six consecutive folia, then the paging begins with
unity and is continued to 17. In the latter system, folium 15 is want-
ing.) Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat
1821. Appearance, very old, decayed, worm-eaten, and writing effaced
throughout. Prose. Correct. Complete (except the defect above
mentioned.)

The aphorisms of Kātyāyana on the duties of the Hotri priest, complete in five chapters.

Beginning and End. आद्यं सप्ताक्षरम् अक्षरद्वये ।

Colophon. इति होत्रिके षष्ठ्योऽध्यायः संवत् १८११ शके १९८१ मिति वैशाख-
शुक्लतृतिपदा १ पुष्पनाभरे लिखितं काम्यं मध्यमुमावाक्यज्ञानकं ।
ग्रन्थस्य ॥ १८० ॥ श्रीगोपाध्याय नमः ।

विवरणम् । कात्यायनहोत्रसूत्रम् विषयस्य होत्रकर्म ।

No. 242. कात्यायनसूत्रभाष्यम् । Kātyāyana Sūtrabhāṣhyam. Substance, country-made paper, 10½ x 5 inches. Folia, 39. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced throughout. Correct. Incomplete, (a fragment containing the eleventh chapter only).

Kātyāyana Sūtra with the Bhāṣhya of Karkopādhyāya.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः । ॐ अत्यसंस्तुविधितुमाचार्यैष ज्योतिर्होमीन्द्र-
विहितः । इदानीं दुर्लभमन्त्रपाठान्तरे प्राप्ते द्वादशाक्षी विधीयते तत्र
दुर्लभाः सर्वदा वै देवा अपि यस्या आद्युत्तिपाद्यपञ्चविधानं
द्वादशाक्षे नाम् वै ह्यो षडक्षे गृहीयात् पूर्वे अथ इत्येवमादिमन्त्र
पाठोपि च ।

End. कलमिन्तरे पुनर्पाषिद्यानेव तेव शब्दंति ॥ ३ ॥

Colophon. इति श्री कर्कोपाध्यायकृता कात्यायनसूत्रभाष्ये रत्नादमोऽध्यायः ॥ ३ ॥
अथाध्या(य?) एवुरामसा पुस्तकं कर्कपूर्यादेम् ॥ ३ ॥ श्री । ३ । श्री ३ ।
० । ० । श्री । ३ ।

विवरणम् । कर्कोपाध्यायकृतं कात्यायनसूत्रभाष्यम् पूर्यादेम् । (आदितः अष्टितस्य) ।

No. 243. कर्कभाष्यम् । Karkabhāṣhyam. Substance country-made paper, 10 x 4 inches. Folia 299. Lines, 10 in a page. Extent, 7450 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1824. Appearance, old torn, worm-eaten and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete, (containing the first half only).

A commentary on Kātyāyana's Aphorisms on the performance of Vedic ceremonies by Karkopādhyāya.

Beginning. ॥ ॐ नमः श्रीयज्ञेश्वराय ॥ अथोषु संवत्सराद्यु? विवेकनिर्दिष्टा, समप्रतिपद्यसिद्धिहेतवः । समस्तमाध्यायं सुतत्त्वबोधका अयम् काल्यायनपादपर्वणः ॥ १ ॥ अथातोऽधिकारो व्याख्यास्यत इति सूत्रमेव । माध्यावतारसम्बन्धयोग्यनाभिधानं पौर्वाभाषादौ कृतमिदानीं पदपदार्थमाध्यायार्थं क्रियते ।

End. वा दक्षिणेन पवमानार्थं तु समाप्ते चवने दक्षिणेनैवेति ॥ लघुलक्षितरे तरे पुनश्च यथासं धिष्टानेवमेवाव्यति(अव्यति?) ॥ अथाध्यायकल्लो कालीयसूत्रभाष्ये व्योतिष्ठोमः समाप्तः ।

Colophon एकादशोऽध्यायः समाप्तः पूर्वार्धे (सं?) समाप्तः (' ?) शुभमस्तु । संवत् १८१३ चैत्रमास वैशाखशुद्धि शुक्ल लिखितं मनोगिता ।

विवरणम् । काल्याणन्योतसूत्रोपपूर्वार्धे लघुलक्षितरे भाष्यम् ।

No. 244 पुराणभाष्यम् । *Pūrāṇa Bhāṣyam.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia 38. Leaves, 10 in a page. Character. *Nāgara.* Date, Samvat 1812. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary, by Yājñika Devakrishna, son of Prajāpati, on an appendix of Kātyāyana's aphorisms on Sacrificial Fires. As the appendix treats in detail of some important matters omitted in Kātyāyana's work, it is entitled *Pūraṇa*, or the Supplement.

Beginning. ॥ श्री महाश्वपते नमः ॥ द्वैमातुरं त्रयसूत्रं सत्वाभीक्षितदायकं । दृष्टकापूरयसाहं कुर्वे विदितिरुज्ज्वलं ॥ १ ॥ अथातः सुपर्वचित्यष्टोः कालीयसूत्रमेव ऋजुपर्वस्थानुयाख्यातः । अवाच्यशब्दो महत्कार्यः । आनन्तर्यामी वा । अथवा काल्याणन्योतसूत्रोपन्यासानन्तरं । अतः शब्दो ज्ञेयः । यस्मात् काल्याणन्यसूत्रे अग्निः कार्त्तवैरागी नास्ति । किञ्चिद्वक्तव्यमवशिष्टमस्ति । अतोऽतोऽप्येवमयमन्यकालीयसूत्रमेवं वयमनुयास्यामः ।

End. तिष्यन्नुवाके यथा उद्भूतवच्च इहका उपधीयन्ते स्वमवापीत्यर्थः ।
 यथ मास्त्रान्ते महत्तमावरति । अयुतश्च सदसश्च भूतश्च ममन्ति (तिः?)
 तथा । यत्तौका भाषितस्यायायेत्यर्थे च मुनये नमः ॥ इति ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीसमाह-स्यपति-विरचित्पुत्राश्रिकप्रजापतिद्वयशाश्रिकदेव-
हृष्यकृतार्था(?) परब्रह्मार्थ समाप्तं । श्री सम्वत् १८११ । ।

विवरणम् । महर्षिकान्त्यायनप्रशोतयज्ञकर्माप्रयोगद्वयेऽग्निः काश्चन नौतप्ततप्त-
पूरणायं कानिचिन् पूरणस्वादि सन्ति । तेषामेव पूरणस्वादी
योषाशिवदेवतपुत्रता व्याप्ता ।

No. 245. जात्यापनश्रीतद्वनभाष्यम् (मूलचहितम्)। Lātyāyana Śrauta Sūtra Bhāṣhyam (together with the text). Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 251. Lines, 10-12 in a page. Extent, 8,000 ślokas. Character, Nāgara Dale, Samvat 1769. Appearance, old, worm-eaten, torn, and decayed, especially towards the end. Prose. Incorrect. Complete.

A commentary on the *Lāṭyājana Śrauta Sūtra* of the *Sima Veda*, by Agni Swāmī, together with the *Sūtras*. The work has been published in the *Bibliotheca Indica* under the editorship of Ananda Chandra Vedantarāgīśa. A manuscript of the text only is noticed in Mitra's *Bikaner Catalogue*, I. p. 157, No. 357.

The Lāṭyāyana Sūtra differs but slightly from the Drāhyāyana Sūtra. Among other points of difference, it may be noticed that two Sūtras of the one have often been made into one Sūtra in the other, and *vice versa*.

Beginning. नमो विष्णुराजाय । अथ विध्यथपदेसु सर्वत्रात्मने किमिदं छत्रं नाम
 प्राप्तं । किमर्थमिदमारभ्यते । यत्रयद्विद्वते इह हि चाम्भोमे द्विविधा
 [धी ?] विधिः । अनुवाक्यिकः यद्वा (या?)माधिक्य । तथा अनुवाक्य-
 चिकः । यजुषां यमंथु सिद्धनोविधानमर्थमथवादिन्यत आरभ्य पादा-
 रणमथविधिषु दर्शयेति यावत् ।

End.   ते ह्ये कर्मावाप्स्य प्रसवो तथा दीपेत् पदावाप्स्य प्रसवः

सम्पद्यते । अद्या[पद्या] पूर्व[पद्यस्य] दीप्तिः *नानां द्दतीशायामपरप-
द्यस्य अद्या एवममावास्यायां प्रभवः सम्पद्यते । पठस्तमिति ।

Colophon. इति द्दमस्य विंशमा(?)कण्डिका । द्दमः प्रपाठकः समाप्तः ।
इत्याचार्येणाग्रिहामिना कृतं लाट्यायनसूत्रभाष्यं समाप्तम् १७८८ मिता ।
शुभमस्तु । सिद्धि[सिद्धि?]रस्तु ।

विवरणम् । सामवेदीयलाट्यायनसूत्रभाष्यं अग्रिहामिविरचितं मूलपटितं, लाट्यायनसूत्रं,
लाट्यायनसूत्रवेति सूत्रस्यैव प्रारम्भे समानमेव । कुबचिरैकस्य सूत्र-
मेकमन्यत्र द्विधा त्रिधा चतुर्धा वा विभज्य द्वे त्रीणि चत्वारि वा सूत्राणि
इत्यत्र कृतानि । कुबचिद्वा द्वे त्रीणि चत्वारि सूत्राणि एकैककृतानि ।
कुबचिदन्वेषितेष्वेव । अन्योऽयं रसियादिकसोपादौपाद्यायेनानन्व-
ेषन्नेदानीमाद्येन प्रकाशितयेति । मि वि सूची (पं ११७७ ११७८)
प्रक्या ।

No. 246. लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् । *Lātyāyana Śrauta Sūtra Bhā-
shyam.* Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 169.
Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1681. Ap-
pearance, old. Generally correct. Fragmentary (containing the last
five prapāṭhakas only, viz., vi-x).

No. 247. लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् । *Lātyāyana Śrauta Sūtra Bhā-
shyam.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 163.
Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old,
Correct. Fragmentary (containing the last three prapāṭhakas only, viz.
viii-x).

No 248 लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् । *Lātyāyana Śrauta-Sūtra Bhā-
shyam.* Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 126 (of
which eleven folia, viz., 78-88 are wanting). Lines, 10 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1682. Appearance, old, slightly
worm-eaten, and in parts torn, and writing effaced. Correct. Incom-
plete (coming down to the end of the fifth prapāṭhaka).

* These letters, completely obliterated in the manuscript, have
been taken from the printed edition.

In the old manuscript catalogue of the Library, the work is simply called *Sāma Sūtram*.

No. 249. लात्यायनश्रौतसूत्रमायत्रम् । *Lātyāyana Śrauta Sūtra Bhāṣhyam*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete, (coming down to the 4th *sūtra* of the 5th *kaṇḍika* of the sixth *prapāṣha*).

The *Śrauta Sūtra* of *Lātyāyana* of the *Sāma-Veda*. In the manuscript catalogue of the Library the work is simply called *सामसूत्रम्* for the sake of brevity.

Beginning. श्रीमन्महेश्वर उवाच । ॐ नमः श्री सामवेदाय नमः । अथ विधायपदेनः सर्वज्ञानधिकारी मन्त्रविधिश्चादिपञ्चवेनोपरादि पूर्वाष्टकेकपुतिविधाना ज्ञातस्तत्त्वकर्मोऽपि बोद्धव्येव कुर्यादनादये ।

End. [अखितनादलोनादि ।

विवरणम् नूतनपूर्वम् ।

No. 250. शाङ्खायनसूत्रमायत्रम् । *Śāṅkhāyana Sūtra-bhāṣhyam*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 31. Lines, 10 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

The *Śrauta Sūtra* of *Śāṅkhāyana* with commentary.

Beginning. ॐ नमो मन्त्रेश्वर । सर्वं शाखाशास्त्रम् । अथ यथा श्री शाङ्खस्य विधयोर्वैश्वदेव्या चामन्दुष्य विधीयमानानि साधारणसंयोगाद्वाप्यतिष्ठते ।

End. इति भवमन्त्रसंज्ञायमानेषु महावीर पापेभ्यश्चिन्तयन्तवापरादौ चानि पूर्वाष्टके । अतिरिक्तः ।

Colophon. नास्ति अखितम् ।

विवरणम् । शाङ्खायनश्रौतसूत्रं सभाष्यमनूतनपूर्वम् ।

No. 251. शाङ्खायनसूत्रभाष्यम् । *Sāṅkhyāyana Sūtra-bhāṣyam.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 160. Lines, 15-18 in a page. Extent, 6,800 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete (folia 29-52, both inclusive, are wanting).

A commentary by Anantīya, son of Varadatta, on the Śrauta Sūtra of Sāṅkhyāyana, and consists of eight chapters. A manuscript of the work containing the first four chapters and a small fragment, which evidently contains the first few lines of the fifth chapter, has been noticed by Dr. Mitra. See Mitra's *Notices*, No. 665, Vol. ii, p. 88.

Beginning of the 5th chapter (at folia 79a). ॐ नमः ॥

उक्तानि प्राक् सोमिकानि कर्माणि सोमस्यावसरसदृशमाह । ॐ
आपरेष्व न्यूनोऽनुष्ठानमिति ज्ञो हवीरे सोमेन यज्यमाह ।

End. अथोक्तवीर्यं । रोहाभ्यां रोहे प्रह्वस्य विष्टपं क्षयान्मूलकं [?]
इति । नाक इत्यकारान्न माखान्नरं दृष्टत्वात् । द्विरभ्यासोऽध्यापन-
रित्यभासो द्विष्टाचारसदाचरणं चायुषमिति ।

Colophon. शाङ्खायनकसूत्रस्य सप्तं प्रियवृद्धेऽध्या । वरदत्तपुत्रो भाष्यमनर्थापि
करोन्नमः । इति शाङ्खायनसूत्रभाष्येऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥

विवरणम् : वरदत्तपुत्रेण आनन्तीयेन विरचितं शाङ्खायनसूत्रभाष्यमष्टाध्यायमिदम् ।
मि सूची (स ११५ ख १ पं ८८) दृष्टया ।

No. 252. आश्वलायनप्रयोगवृत्तिः । *Āśvalāyana Prayogavṛttih.* Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 93. Lines, 8-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the ceremonies described in Āśvalāyana's *Kalpa Sūtras*, by an anonymous writer.

Beginning समस्तप्राणिजातस्य हृत्पञ्चनिष्ठत्वे स्थितम् । वेदार्थविदुषोऽज्ञेयं यज्ञ-
स्थानं नमाम्यहम् ॥ अथ आश्वलायनसूत्रस्य देवक्षाम्यादिव्याख्यानुसारेण प्रयो-
गवृत्तिः लिखते । अनादेरेषोपादिकर्तव्ये दक्षिणेन पाणिना यज्ञोपवीतो

अविर्भवति । अत्रां पादपद्वये कर्माय प्रतीयात्मादमित्यविवक्षितप्रतीत-
मात्रमेव ।

End. पण्डित-वर्द्धोभाय पूर्वोक्ता एव अन्ते बंदोमे प्रातः श्रवणे एकादिकोक्तो-
विशानुहये ।

Colophon (न खण्डितमात्राति) ।

विवरणम् । आशुलायनकन्यसूत्रविवक्षितकर्मजानानां प्रथमाद्याध्यायविषयकोपन्यविशेषः ।

No. 253. आशुलायनप्रयोगवृत्तिः । *Āśwālāyana Prayogavṛttih*, Sub-
stance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 93. Lines, 8-15 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, de-
cayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct.
Incomplete (up to the duty of the Brahmanachhansi).

Another copy of the same work. The only special feature
of the codex is that it starts with a discussion on certain points
of grammar.

Beginning. रीरेमस्येष्वेषिषु ह्रिदिपदो ह्यप्ये व वान्यश्रवणाद्युत्तु । येपेपु भास्मोः
कपरः खरोन्त्यः सापोरदीयः अविषमं इहः ॥ १ ॥ रीरेमस्येष्वेषिषु रोहिष्य
रवतः माधः । मार्गशीर्षः । ज्येष्ठः । वैश्वः । इषु पद्वत्तु मन्त्रेषूत्तुप्रकारेण-
दिह्रिदिज्ञायते । ह्यप्ये व वा निशेषनिधावाभावाचकारसमुपयाच प्रौढ-
पद इत्येवं प्रकारेण ह्रिर्भवति । ह्यप्ये इत्यनेन एकारात् परभागे विश्व-
मानस्य प्रकारस्यापि ह्रिर्भवति । श्रूयमाधविकन्यादियं प्रकारह्रिर्वैक-
न्पिकीति आचते । तेन यत्र यवादिह्रिद्विज्ञा सा सर्वापि नित्येव ह्यप्ये
इत्यनेन नह विकन्यस्य सम्बन्धत्वात्तेन प्रौढपाद इति द्वैह्रिकोपि
भवतीत्यर्थः । अथश्रवणाद्युत्तु अते भव. अनय. अपभरण. श्रवणः श्रत-
भिवक् अथयुक् एतेषु अतुर्पु मन्त्रेषु देहलोदीपम्यायेभादिह्रिर्वैकन्यः
भवत्यते । शेषे पुनः अनुज्ञाः शेषमन्त्रेणोपपत्ते तेषु पुनर्ह्रिद्वि न भव-
तीत्यर्थः । आम्नोः कपरः खरोन्त्यः आर्द्रागुल्लयोरन्यधरः कपरो भवति
आर्द्रको गुल्लक इति । साधोः व्यानिपुनर्भयोः कन्यः भूरः अदीयः
अविषमः कर्मण इत्यर्थः सानिः पुनर्वैद्यरिति ।

समस्तप्राविज्ञानस्य ह्युत्तुप्रतिष्ठये स्थितं । वेदायैविदुषोमेयं यज्ञा-
कामं ममाग्यधे ।

अथाशुलायनसूत्रस्य देवसाम्यादियाध्यानुसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End. (Writing effaced).

0

विवरणनूतपूर्वम् । विमेषस्त्वव घन्यारम्भे नक्षत्रदिविषयाः केचित् विधाकरणिनयमाः सन्ति ।

No. 254. आश्वलायनीयप्रयोगवृत्तिः । *Āśvalāyāniya Prayogavṛttih.* Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 132. Lines, 11-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced. Generally correct. Complete (writing effaced at the end).

A work on the same subject by Traividyaś-briddha, of Tālbrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुवरारविन्देभ्यो नमः । ॐ समस्तप्राणिना-
मस्य हृत्पद्मनिष्ठये स्थित वेदायैविदुषा श्रेयं यन्नाकारं नमाम्यहम् ॥ इ ॥
आश्वलायनसूत्रस्य देवसामित्याख्यानुसारेण प्रयोगवृत्तिः लिप्यते ।

End Effaced

Colophon Do.

विवरणनूतपूर्वम् ।

No. 255 प्रयोगप्रदीपिका । *Prayoga Pradīpikā.* Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 214. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1693. Appearance, very old, decayed, torn and worm-eaten throughout. Prose. Correct. Complete.

An explanatory gloss on Vedic ritual, according to the rules of Āpastamba, Baudhāyana, and other authorities, by Somapa, surnamed Traividya-briddha, of Tālbrinta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीवेङ्कटपुरीकेशवाय नमः ॥ श्रीदेवराजदीप्तये-
भ्यो नमः ॥ प्रथम्य शिरसादेवं लक्ष्मीकान्तं तथागुहम् । श्रीमन्नी पितरौ
नमस्तथा मे कुलदेवतम् ॥ १ ॥ भवानौतनयायाद्यतनयानंददायक ।
कामौनाधिजनाद्यौघहारिन् दुष्टे नमोऽस्तुते ॥ २ ॥ ॐ उज्ज्वला शिरस-
स्तोत्राभयाननेत । इष्टा यव्ये शिरस्यकास्तार्यमिति आग्नेयमष्टाकपालं
सावित्र द्वादशकपालं । भूम्येवचतुं भूम्या अहमन्नादः ।

End.

तत्र श्लोकाः ॥ कौकिल्या यत्रा इत्यामूर्त्तवर्मा पूर्णवत् भवेत् । शोता
कालायसेनापि आत्माकाशं प्रकल्पतु ॥ द्वादश्यामिन्द्रदेवेभ्यो न पट्टोता-
निर्दृष्टवत् । आदित्यायस्तन्नेष वसुधव तु दक्षिणा ॥ धुरेष्टिः पूर्णवत्
काश्या वदोकारोत्तरं तु वः । लोक्यादिलिख संज्ञं परम्येकानामेव च ॥
पर्वसु वीक्षि च पयोनपट्टोता पुरातनः । इविषा च यथा सूत्रमादित्य
च सा भरम् ॥ यमाग्रा कौकिलौ । ग्राममस्तु इति । ॐ ।

Colophon.

संवत् १९८९ फाल्गुनशुक्लद्वितीयाभीषणापरं लिखितं ॥ शास्त्रं पुस्तकं
दृष्टा (दृष्टं ?) साष्टमं लिखितं भया । यदि ग्रन्थग्रन्थं वा भम दोषो न
दोषवे । भग्नशुद्धिकटिपीठोवदनुष्ठितोमुषम् । कष्टेन लिखितं पत्रं
यत्नेन परिपालयेत् ॥ वीरसु ॥

विवरणम् । आपस्तम्बस्य वायुत्रयश्रवणप्रयोगक्रममात्रं प्रदीपिकाया एतिहासिकानिवा-
सिषैवेत्यहममपेक्षारचिता ॥ विषयस्यापि दर्शयोर्यमापादित्यश्रवणप्रयोगक्रम एव ।

No. 256. श्रौतप्रयोगरत्नसिंहकारिका । Śrauta Prayogarātna Nṛ-
siṅha Kārikā. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia,
98. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, very old, in the hand-writing of different copyists. Poetry.
Correct. Complete

A manual on Vedic ritual according to the rules of Saunaka
and Āśvalāyana, in verse, by Nṛsiṅha Yajvan.

Beginning.

श्रीमधेयाय नमः ॥ श्रीवरसत्यै नमः ॥ प्रथमामि मवापीम विप्रभ्याम
दिवाकरः । इतावत्तुल्यं चाक्षिपद्वाहविप्रं ॥ वदे विष्णुं जगद्गुरुं
जीलाचलनिवासिनं । दम्बटाचैकदेशः स्मृः कृतकृत्याः सुरा अपि ॥
श्रीमन्मायुस्तथाव्यानिपुणं श्रीमकर्मणां । विप्रान्तरं गुरुं जौमि यतिमो-
क्षरभारति ॥ प्रथमं पञ्चाननवाचनामुसाधर्षि तथा श्रीनकमायज्ञार्थं ।
करोति तत्सूत्रनिबोधितायै प्रयोगरत्नं नरसिंहदम्बा ॥ १ ॥ नानाश्रोतेषु
निपुणा याज्ञिकास्त्यक्तमत्सराः । युक्तमेतदुक्तं वा चतुर्दशं भज्जना ॥
वक्ष्यते प्रथमं दर्शयोर्यमापो यतस्तयोः । ऋष्यानादिकं संख्याजपानं
तन्ममीरितम् ॥

End.

नाश्रोतावाचलक्षिण्यायेदक्षिणा वायुनानिमा । अनुयाज्यादिकं पत्रं कुर्या-
द्वानिपुणवित् ॥ ८३ ॥ ० ॥ अथनि सप्तोष्ठदेवे यामवयोनामनो

वसुधातुः ॥ यत्र श्रीमृषिंहोजातस्तत्सुनुरनुगतकंठी । अत्रान्वयावतंभी
नारायणभट्टसञ्जकः काव्याः । अमाद(वी?) च सुपुत्रं मोपीनायं विपदिनं
सुपुत्रे । मोपीनाय । बुधानुजयन्वा (अ?) श्रीमृषिंहविरचितेऽग्रिन्
श्रीतप्रयोगरत्ने आश्रीरामप्रभास्तुकर्मात् ॥

Colophon. इति मृषिंहकारिका समाप्ता ॥ १ ॥

विवरणम् । श्रीमृषिंहयन्त्रा विरचिता यज्ञकर्मप्रयोगविपदिष्यः काव्याकारिकाः । अत्र
पुस्तके तथाविधाभिः कारिकाभिर्द्वेष्टोर्षमानाद्यनुष्ठानं विवृतमस्ति ।

No. 257. श्रीतप्रयोगरत्नमृषिंहकारिका । Śranta Prayogarātna Nṛ-
siṅha Kārikā. Substance, country-made paper, 8½ × 4 inches. Folia,
120. Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, new, written by different hands. Poetry. Correct. Com-
plete.

Another copy of the same work

Beginning. श्रीमृषेयाय नमः । प्रथमास्ति मन्त्राधीशं ।

End. मन्त्राधीनावाञ्छित्वायेत् ।

Colophon. इति मृषिंहकारिकाः समाप्ताः ॥ १ ॥ १ ॥

विवरणान्तपूर्वम् ॥

No 258. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāṣyam. Substance, country-
made paper, 14 × 8 inches. Folia, 105. Lines, 11 in a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1712. Appearance, very old. Generally correct.
Incomplete

Aphorisms of Drāhyāyana on Vedic sacrifices, with Dhanvi's
commentary.

Beginning. ॥ श्रीमृषेयाय नमः ॥ ॐ मिति प्रक्षयपरमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमं । इन्द्रोमस्तवं
यापद्ये धन्वी शुद्धार्थमंजया ॥ अथ भगवान् सूत्रकारः प्रथमं तावत्परि-
भाषां करोति ॥

End. आवाजं वाजिनो अथा वित्युद्धीयादावाकारमुपसंखोपयिन्वा तस्या स्थाने
 द्वाचरप्रत्याहृत्य मायेत ॥ अथा द्वाज वाजिन इति ॥ यो ॥ द्वाद्यायवृत्ते
 खरे दीपे धन्विनिनिर्मिते । द्वितीये द्वाके द्वाः पञ्चमः षट्सोऽष्टुना ॥
 योरसु ॥ योः ॥

Colophon. संवत् १०१९ समवे वैशाखशुक्लशमी भौषे वाराणस्यां मधुसूदनात्मज
 जयलब्धेन लिखितं ॥

विवरणम् । दीपाक्ष धन्विभाष्यसहितं द्वाद्यायवृत्तसम्पूर्णम् ।

No. 259. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāshyam. Substance, country-
 made paper, 10×5 inches. Folia, 188. Lines, 12 in a page. Character,
 Nāgara. Date ? Appearance, old. Incorrect. Complete.

Another copy of the same work.

Beginning. ओमवेद्याय नमः ॥ ओसरमत्ये नमः ॥ १ ॐ ॥ (?) मिति प्रह्वपरमं प्रपद्ये
 पुत्रपोतनम् । अन्दीमरुखं व्यापद्ये धन्वी शुद्धार्थमंजसा ॥ अथ भववान्
 खलुकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति ॥ अयाती विध्यपदेये ध्वजंक्रम
 धिकार इति ।

End. षट्द्विधेरोहसिद्धिरिति ॥ ४ ॥ अमावस्याप्रमदे चक्षय (च ?) संवत्सरं
 चक्षय (च ?) संवत्सर इति प्रजापयेः । चक्षय (च ?) संवत्सरं नि
 (वि ?) चक्षया चक्षय (च ?) संवत्सरं विचक्षयां चक्षय (च ?)
 संवत्सरं च द्वे चक्षद्वे अपि अमावस्यायां प्रदमस्तुत्या यस्यां स्यात् प्रथमं
 तथा धनि पूर्वपक्षोऽप्यो (?) न सिद्धिरिति शक्यमिहे ॥ ११ ॥ काय्यपत्रो-
 वेद्यं खलुसोमेन धिया धिया खलुस्यारोपिते पुत्रपोतनः निदानध्वजो-
 पंथः ॥ तस्या दीपमारोप(यन्?)स्तुष्टं । अन्दीमरुखं हृदयं पाषातस्थं पितो
 दीपोहसि दमेन धार्यतां ॥

Colophon. इति द्वात्रिंशोऽध्यायः समाप्तः (: ?) ॥ इति धन्विभाष्यं समाप्तं ॥ १ ॥ यो ॥
 (: ?) स्यान् यौमुदभ्योदयः ॥ यो ॥

विवरणम् । धन्विभट्टनदीपाक्षभाष्यसहितं द्वाद्यायवृत्तसम्पूर्णम् ।

No. 260. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāṣhyam. Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 122. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete. (From the beginning up to the end of the third chapter only).

Beginning. ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॐ मिति ब्रह्मपरमं प्रपद्ये पुत्रपोषणं । इन्दोगर्भं
आचष्टे यन्वी शुद्धार्यमंजसा ॥ अथ सूत्रकारः प्रथमं तावत्परिभाषा
करोति ॥ इ ॥ अथातोविध्यपदेशे सर्वकलधिकार इति ।

End. इतरे यजमानवतिरिक्ताः प्रजापतिपरिवारं कृत्वा यथार्थं गच्छेयुः ।
ओदुंबरा यथार्थमंवरुपं च वेन कुर्व्युः । तयो वाय्वनमांगलादिति ।
नवमे ॥ १९ ॥

Colophon. इति ब्राह्मण्यष्टके सूत्रे दीपे धन्विनिनिर्णये नवमः पट्टोऽहोरात्र-
देशः प्रसीदतु । अतोऽप्युक्तः समाप्तः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

विवरणभूतपूर्वम् ।

No. 261. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāṣhyam. Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 185. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Incomplete.

Beginning श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॐ नमः कामदेवाय ॥ पूर्वोक्तम् पट्टे श्रीमन्मन्त्रे
भवं स्वरूपं च परिमाणं च दर्शितं । अत्रनिर्वाक्यः परिमाणं च दर्शितं
प्रकरोति ॥ इ ॥

End हे अपि अमानास्यायां प्रथमसूत्र्या यथा स्यात् तथा सति पूर्वपक्षोक्तान-
वित्तिरिति ।

Colophon. ?

विवरणम्—दीपाष्टधन्विभाष्यमद्वित्यष्टाष्टकस्य पूर्वार्थम् । अष्टित्यष्टकस्य
शक्तिः ।

No. 262. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāṣhyam. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 130 (of which fol. 1-122, both inclusive, are wanting) Lines, 17 in a page. Character, Nāgara. Date,

? Appearance, very old, writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A part of the first Pāṭala of the first half of Dhanvi's commentary on Drāhyāyana's Sātras.

Beginning. श्रीमहाश्वपते नमः । इति ॐ । अथ महाव्रतं प्रकीर्ति । ॥ । महा-
व्रतस्य षष्ठ उपास्यते युक्ताच्छीमं परित्रावेदिति भांडिलायन इति ।

End. तावत्तं काचं वयेयुरिति ।

Colophon. इति ब्राह्मणवर्णने (कवे ?) ..... इत्येकं प्रथमः पठस्योऽधुना ।
॥ ५ ॥ श्री । अथ कवे ।

विवरणम् । दीपाव्यवधिभाष्यवहितब्राह्मणवर्णनपूर्वार्द्धस्य प्रथमपठस्य पर्यन्तीप्रथः ।

No. 263. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāṣyam. Substance, country-made paper, 17×8 inches. Folia, 13½. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1711. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete (the latter half only).

Beginning. श्रीमहेमाथ नमः ॥ पूर्वधित् पदसे श्रीमहावेपु संवत्सरं च परिमार्चं
दर्शितं ॥

End. अमावस्यायां प्रसवे अष्टमसंवत्सरे इति अष्टमसंवत्सरे इति । राजापते
अष्टमसंवत्सरं विद्यमानां अष्टमसंवत्सरं च हे अथ न हे अथमावस्यायां
प्रथमसंवत्सरा यस्यां भ्यान् प्रसवं मया सति पूर्वपक्षीत्यादिभिरिति १० ॥
वकविप्रो ॥ काश्यापक्षोपेव सूतसोमेन सुधिया...सूतस्यारोपिते
पुत्रपौत्रमः ॥ निदानकन्या यन्मः...तस्या...रीय...मारोपय म्पुत्रं ॥
मंदीमस्यवदुदयं याद्यातथ्य...पितोदीपोदसे यमेन धार्यतां ॥

Colophon. इति उत्तरधन्विभाष्यं समाप्तं ॥ शुभमस्तु ॥ पंचकक्षां भवेद्विंश (श्री ?)
शेषकोशव्यापक (?) । तस्यासु चलिता मुदिमानुवाचाव का कथा ॥१॥
पंच १०११ समये क्षेत्रशुद्धवतीयायां विषो तिष्ठितमिदं पुस्तकं मयुरा-
काजपेयिना ॥ शुभमस्तु ॥ भद्रशठकटिपोवनदमुद्विरेपोपुष (?) ।
कहेन तिष्ठितं पंचं यमेन परिपास्तयेत् ॥ १ ॥ ॥०॥ शेषकपाठकपोः
शुभं ॥ विषादोमपुस्तक—विषादोमपुस्तकपठनायै चैवं पुस्तकं ॥
शेषकपाठकपोः शुभं पंचपंथा ॥१०॥

No. 264. धन्विभाष्यम् । Dhanvibhāṣyam. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 22. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1795. Appearance, very old. Prose. Correct. Incomplete (only a part of the work).

Beginning. अथ सर्वथज्ञेषु दक्षुलं विधातुमुपक्रमते ॥ सर्व्वेन प्रज्ञा दक्षिणत इति
सर्व्वेष्वपि शीतकार्क्षेपु कर्म प्रज्ञा दक्षिणतो भवेत् ॥

End. आवाजं वाजिनो अस्म विष्णुपदोवाकारमुपसंक्षोपयित्वा तस्य स्थाने
ह्यपर प्रत्याश्रित्य भावेत् ॥ धामभाजं वाजिन इति ॥

Colophon. प्राज्ञायकले खले दीपे धन्विनिर्मिते द्वितीये दशके हप्तः पंचमः
पटलोलुना ॥ संवत् १७९५ मीति पौषवदि ॥ श्रीरघु ॥ धो ॥ धो ॥

No. 265. सोमसूत्रम् । Soma Sūtram. Substance, country-made paper, 11×4½ inches. Folia, 13. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh, but partly worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete (only a portion of the work).

The Sūtras or rules on the performance of the Soma sacrifice. As the codex under notice comprises the fifth question (Pañchama Prasna) or book only, so nothing about the author can be ascertained from the fragment.

Beginning. सोमवेद्याय नमः । अथ माधंदिनप्रश्नः । ॐ अभिववादि माधंदिनश्च
सर्व्वं तायते । तस्य प्रातःसवनेन कल्पो व्याख्यातो शीतचमसेन
वसन्तीवरीश्वो निषिष्य दिवाभ्यां करोति द्विदेवेत्यनुष्ठुपादभिर्होमाश्च
न विद्यते ।

End. अभिववादिमाधंदिनश्च सर्व्वं तायते । अभिववादिभ्यादित्यारम्भं वा
ममाद्यपरिनिष्ठे वक्ष्य ॥ * प्रायसीयवत् सप्त * ॥

Colophon. इति सोमसूत्रे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीमोविन्द जी ॥ * ॥

विवरणम् । सोमसूत्रेतिप्रसिद्धः सोमयागप्रयोगविधयकसूत्रग्रन्थविशेषः । पुस्तकैरिदं
पञ्चमप्रश्नमात्रं विद्यते ।

No. 266. *सुल्वसूत्रम्* ! *Sulva Sūtram*. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Decayed, torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete (the first chapter being lost).

A work treating of altars, their construction, measurements, &c.

Beginning. योषरस्तवै नमः । अत्राष्टमाः पुरपाः प्रथमोऽग्निर्द्वन्द्वमन्ता द्वितीयोऽर्द्ध
द्वयमान्तीय रवस्तुत्तरोत्तरोविद्याभ्यास एकमन्ताविद्यानदेतन् सप्तविध-
प्रत्येकमन्तविद्यातुमन्त अर्द्धमेकमन्तविद्यानेव..... ।

End. पाद्याद्याद्यमेधिकस्याग्नेः पुरपाभ्यासो वारमिगर्देमावां पङ्क्ततो वा
विगुणस्तथोऽग्निर्भवत्येकविंशतिर्भवतीति तदुभयं ब्राह्मणमुभयं ब्राह्मणम् ।

Colophon. अमां सुल्वसूत्रम् ।

विशेषम् । पञ्चीयाग्निक्रुष्टादिपरिमाणादितिपादकार्येयमित्यादि सुल्वसूत्रमात्राभि-
धीयन्ते । ततश्च प्रतियोगसूत्रं मन्तसूत्रवत्परिमितरूपाणि तत्तत्सूत्रवद्विनिर्मितानि
मन्तसूत्राधीयन्तविधेयाग्निक्रुष्टवेद्यादिपरिमाणादिविधायकानि काविवित् सुल्वसूत्रादि
विद्यन्ते । सुल्वसूत्रमिदमात्रमायधीयमित्यनुमीयते ।

No. 267. *दीपिकासहितसुल्वसूत्रम्* ! *Dīpikāsahita Sulva Sūtram*. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

The *Sulva Sūtras* belonging to the Baudhāyana school with a commentary entitled *Dīpikā* by Bhaṭṭātmaja.*

Beginning. दीमवेमाय नमः । अथैवे अग्निषयाक्षेपां भूमेः परिमादविद्यारान्
वाप्याभ्यासोऽप्याहुस्तमाचम् ।

End. ? (अष्टितं) ।

* It seems that, at the time when the commentary was written, some one of the Bhatta clan was so famous as a literary man that the epithet "Bhatta" only was sufficient to refer to him. Hence his son, the commentator, speaks of himself as Bhaṭṭātmaja or the son of Bhatta, instead of giving his particular name.

Colophon. ? (खण्डितम्) ।

विवरणम् । बीधायनीयशुल्बसूत्राणां भट्टाक्षप्रकृतस्याख्या दोषिकाख्या ।

No. 268. सटीकशुल्बवार्तिकम् । Śaṭīka Śulva Vārtikam. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 57. Lines, 13-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1836. Appearance, very old, worm-eaten, and writing effaced slightly. Prose and verse. Correct. Complete.

A Vārtika or explanatory note on Kātyāyana's Śulva Sūtra with Rāma Chandra's gloss.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ शुक्रविद्याकरगुरुः प्रदत्त रामो व्याख्यानि सक्तं शुल्बवार्तिकम् ॥ १ ॥ तत्र विप्रोद्यमानये शिष्टैर्विधीष-
माणं गुर्व्याधाराद्य प्रणामं शिष्यमिच्छाये निवेशयंश्चिकीर्षितं प्रतिज्ञा-
नीते ॥ रामो विद्याकरगुरुः प्रदत्त श्रीसूर्य... अः ॥ कातीयशुल्बकर्कसौ
कुरुते श्लोकवार्तिकम् ॥ १ ॥

End. शिखंशेषेषपरम्याः वेदे शेषरूपतयायूपानां स्थित्या । इयं धूपकाद-
शिखी वैदिकहृदिषत्वेऽप्यहदिषत्वेऽपि शिखिपिनी भवतीति सिद्धम् ।
भवति चाव इति सूत्रसूचित्योक्त्या उक्तं एव । अगुह्यं दंष्ट्र ॥
संख्याः परिमाणः समसूत्रमिरीचकः । समभूमौ भवेद्विद्वांशुत्वं नित्
परिशुद्धक इत्यादिः शुल्बाधिकारिपदं नञ्छेनाद्यं भावः ॥ संख्याः
प्रमिती पदुल्लंघनः सम्यक्गुणाकर्षको भूयोभ्यधितागमो ... नोशांशु
निष्ठानतः । नोमुग्धः करवीशु शिल्पमिषुषः... प्रभावः साम्यकत्वात् साधुः
सततोद्यतः शिष्यमुदः शुल्बायसं भोक्ष्यते ॥ ७४ ॥ स्रष्टार्यः कात्यकर्कस-
मौः कुमुदनीरामचन्द्र... नित्या (?) व्यकारयत् ॥ साधु तद्वसमदधो-
रभं खादयंतु मखत्तमधुना ॥ ७५ ॥ स्रष्टार्यः । खिलान्तं यत्कलि-
नार्थदेशे रामेष तद्वार्तिकलांशेन छटं क्रतुचेनमिदोप्रकर्षवीजा
संभवां फलमिच्छसिद्धि ॥ ७६ ॥ शास्त्रप्राप्ते... भावः ॥ श्रीपर्वता निकर-
विपुरारिभैः सुखेन संभितपथाः पितृपूजपादाः यावत्तममवदन्ति-
चितः प्रपञ्चक्येव वार्तिकपदेः सधिया मयाय ॥ ७७ ॥ सद्विज्ञापन-
भावः । यद्वक्तव्यमपि किञ्चिदुद्भवेत्तद्विज्ञाप्य सुधियाव गच्छताम् ॥ पञ्चपूत

फल...वे किमु पंथिकर्म्मोत्तवीजदोषतः ॥ ७८ ॥ चौरस्त्रामिनामदे.....
 काग्नोराचार्यमथमथितविधिं । यस्मादोमनुप्रवरान् सभयाहवे ? दमु-
 हाटितं माह्वम् ॥ ७९ ॥ चन्द्रमंदमनुसंमितवर्षं वैश्वमे व्यधित वार्तिकमेतत् ॥
 पटकरनिमग्निधंभितशक्ते चैवमिति विधये कविरामः ॥ ८० ॥ आहस्त्रैतां
 वार्तिकयष्टिं सप्तद्विंशतिं क्रतुवधुभासु । प्रमुदितमनसः प्रवरान् सम्यक् माभू-
 द्भवनां यमकशिकापि ॥ ८१ ॥ इदो हि यष्टिमवलम्बा भूमौ संवरच्छ्रेष
 न परिभूयते । अक्षिर्ल निरस्य भोर्षं चेवादिविभागकल्पनासु सुधीः ॥
 इति वार्तिकोपनिषदा चैवज्ञोतीतुं परतत्त्वम् ॥ ८२ ॥ चैवमावन्ना वेद्या-
 दैव विभागकरणे सोऽयमज्ञानं त्यक्त्वा परतत्त्वार्तिकोपदेशेन चैवज्ञः सन्
 परतत्त्वमारापितत्त्वार्थं सभतां यागिकः न ? चेवे प्रमादिविभजनकल्प-
 नासु वस्तुतोनिध्वंषमाभावान्नोऽयमज्ञानं समताच्छं विना सुदु ध्यायति यः
 सः सुधीः ॥ चैवज्ञोतीथ उपनिषद्गो...तत्त्वं तत्त्वोभावं प्राप्नोति तत्त्व-
 मसीत्यादि जुवेरिति ध्वनिः । ध्वंशोत्तयायजकविग्रहचैवबोधमान् पुदि-
 क्षयापिनमेक्षु साधुनारायणार्थवे ॥ ८३ ॥ छनोः शीघ्रमास्तवस्य मित्य-
 दासाध्यादुदङ्ग्यातितः प्रमादुग्निरिदाय यस्य जनकः शीघ्र्यंदाशो-
 कर्त्ति । यन्मातुर्गमना दिगोदरनिमासात्प्रावसत्ता कथान् । षडोः शुक्ल-
 जामतिको सविमदां यष्टितविद्वासावस्येति ॥ ८४ ॥ इति निज-
 कनयुत्त्ववार्तिकस्य कथित निगूढपदार्थजानकोकां । यष्टितविग्दनाय
 रामचन्द्रविमलधियोव विधीयताम् प्रसादः । युक्तिरजनिह कापि कापि
 न्यासि मया धिया । तदा दाय मनोवाञ्छं सास्त्रेण सहाधियः ॥
 इति श्रीरामचन्द्रविरचितायां युत्त्ववार्तिकटीकायां षडौ कण्डिका
 समाप्ता ॥ ध्वन् १८११ युक्ती १ तुरो विधिनं...य ॥ शुभमस्तु ॥

Colophon.

विवरवम् ; रामचन्द्रकृतः कात्यायनोपयुत्त्ववार्तिकटीका । वार्तिकमपि तन्कृतम् ।

No 269. हविर्यज्ञप्रायश्चित्त । Haviryajña Prāyascitta. Sub-
 stance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 5. Lines, 12-13 in
 a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed.
 Prose. Correct. Incomplete.

A guide to the use of substitutes when things prescribed for
 the Haviryajña rite in the manuals are not available, and to
 the purification of the right things when they are spoiled ; by an
 anonymous writer.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः ॥ अथ हविर्यज्ञे प्रायश्चित्तानुष्ठानम् । विध्यपराधे प्रायश्चित्तिगत्यादिना उक्तविहितपदार्थानामन्यथाकरणे प्रायश्चित्तं मिष्टाभावे प्रतिनिधिसूद्रव्यापचारे प्रतिनिधिना कर्तव्यम् । सदृशेनातिप्रमिदेनाद्याभावे पशुप्रभवेऽदधिपयसा वा तैलादयोक्ता अक्तामर्करा इत्यत्र मिहान्तिनोमतिः ।

End. आहवनीयं भक्षमा सद्योद्धृत्य दक्षिणतोविहारं नीत्वा मार्क्षपत्यायतनाद्गुह्यापोय पङ्क्तिपिण्डेनोपलिप्याग्निं तत्रैवनिधायाहवनीयायतनमुत्तिष्ठ मार्क्षपत्याहवनीयमुद्धरेत् । दक्षिणमपि तत उद्धृत्य दक्षिणतोनिदध्यात् । एतेषामन्यतमेन प्रकारेणाहवनीयं प्रतिष्ठाप्य शास्त्रान्तरोक्तप्रायश्चित्तं कृत्वा तदा तस्मिन्नेवाग्नौ इष्टिं कुर्यात् । तस्या इष्टेः अग्निस्तपसान् अलङ्घ्यान् एतेस्मिन्भिर्मुषयुक्तो (मुषैर्युक्तः ?) अग्निर्देवता । आयाहि तपसा जनेनिति पठितया..... ।

Colophon. ? (अष्टितमम्) ।

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् तत्तत्तद्विहिततत्तद्वहवनीयसामदीपानामभावे शास्त्रोक्तसाम्यवस्थितिः प्रतिनिधिः कथा रीत्या कार्य्यः, दुष्टत्वे वा कथा रीत्या संशोधनं कर्तव्यमित्येत् सध्वं प्रतिपादितम् ।

No 270 यज्ञपुराखरणम् । Yajña Puraścharanam. Substance country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 18. Lines, 11 in a page. Extent, about 400 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1555. Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of some preparatory or introductory rites for an agnihotrin by an anonymous writer.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथपुरवसाय नमः ॥ पुरवसरं प्राजापत्यादि प्रथमं वीरित्वा शुचिः पूतः कर्षणो भवति । निभिरनग्रत् (न?) पारायणैः पूनोभवति । प्राजापेत्यस्य नियमागच्छो दिगुषं व्रतमाचरेत् । चरितार्थेनयः कुर्यात् अधीत्य पुनिमाद(दि?)मः । तस्य नदाराय यथा (ने?) मर्जयाया(?) दवाप्रजः । अनायवी न निष्ठेत दिनमेकमपि द्विजः । आशमेव विना दिपं (तिष्ठन्?) प्रायश्चित्तोपदे हि सः ॥ अथ आवसथाधानम् ।

End. श्वनीनां लक्षणं तत्र । यावज्जीवमिति स्थितिः । सप्तम्याचोमस-
रिति न दोषो लङ्ने भवेत् । चातुष्पांशे पत्नीनां तु दिवाभां वाग्नि-
होषिणां ॥ ८३ ॥

Colophon. शुभं भवतु ॥ संवत् १३३२ वर्षे भाद्रपददि बुधे श्वेद पठनार्थं भस्माल-
यवेतुवनोरक्षी इदं पुस्तिकालिखिता ॥ कल्याणमस्तु ॥ यादयं पुस्तकं
इदं तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धत्वा सम दोषो(प?) न दौषये ॥
शुभं वतु (भवतु?) कल्याणमस्तु ॥ भद्रशष्टिकदिपीवावत्तुष्टिरधोमुखं कटेन
लिखितं धन्यं यत्नेन परिपालयेत् ॥ मैत्रादयेज्जलाद्रचे(त्?) रचे(त्?)
स्यल्ल(शियिल्ल?) बन्धनात् । परस्मैपदानाद्रचेत् एवं वदति पुस्तिका ॥
- शुभं भवतु ॥ धन्यधन्या १०१ मया ॥ ८४ ॥

विवरणम् । वेदाध्ययनादनन्तरं प्रथममनुष्ठानन्ययज्ञविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 271. प्रयोगः । Prayogah. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 22 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed and torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

A hand-book for the performance of various Vedic ceremonies. The codex being incomplete, nothing relating to the author can be ascertained. There is no colophon.

Beginning. ऋक्षितनादायन्तो न सः ।

विवरणम् । विविधवैदिककर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

Manuals following the School of Apastamba :—

आपस्तम्बसूत्रानुशास्त्रप्रयोगवत्या लिख्यते ।

No. 272. आपस्तम्बानुशास्त्रनेष्टिप्रयोगः । Apastambānusāri Nak-
shatreshṭi Prayogah. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 35. Lines, 9 in a page. Extent, 675 śloka. Character, Nāgara. Date, Samvat 1875. Appearance, new. Prose. Incorrect. Complete.

रवतो यथा । अग्रे यज्ञस्य वेतनोऽमदाभ्यः पुर रताग्रिर्विमां मानुषीषां
तुषंरस्यः सदानवोऽभिदो अग्र इत्यादि आवाचने ।

End. अग्रिरिदं सोम इदं अग्रिरिदं विष्णुः इदं अनुमितिः इदं जवा इत्यादि
संस्कारपान्तं पूर्णवत् ॥ इति वैश्वेदिके ॥ २७ ॥ ५ ॥

Colophon. इति नक्षत्रेष्टिहोतः समाप्तः संवत् १८०१ पौषशुद्ध द्वि(द्वि?)दशमदि
महरोपनामकवासपरस्मृतिमहात्मजस्य कामाक्षी लिखितं ॥ शेषक-
पाठकयोः शुभमस्तु ।

विवरणम् । नक्षत्रेष्टिकस्यैव होतृकर्त्तव्ययोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 274. नक्षत्रेष्टिहोतृप्रयोगः । Nakshatreshṭihautra Prayogaḥ
Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 8. Lines, 16-18
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1811. Appearance, old.
Prose. Correct. Complete.

. Another copy of the same work.

Colophon. संवत् १८११ माघशुद्ध ८ चतुर्थे ।

No. 275. स्वर्गाद्वारेष्टिप्रयोगः । Svargadvāreshṭi Prayogaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 8½×2½ inches. Folia, 10. Lines, 6 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slight-
ly worm-eaten. Prose Generally correct. Complete.

A manual for the performance of a Vedic rite, called Svargadvāra, according to the rules of Āpastamba, by an anonymous author.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । द्विवर्ग्येनस्य होतृपयोजोऽस्मिन्नेवे । नमः प्रवक्ष्ये इत्या-
दि सप्तदशमभिधेयः । शुभं ज्ञातयो अभिदो अग्र आऊतेत्यादि ॥ आवा-
चनकाले अग्रिमग्र आवाचे ॥ सोम मा उवच । अग्रिं काम मा उवच
आमा मा उवच ॥

End. अनुमितिरित्यादि । सूर्यं चरष इदं इत्यादि चरषेष्टि संतिष्ठते । पञ्च-
पाथाः समाप्ताः ॥ स्वनेष्ट्या यजेताग्रिहोमेन पशुनाऽथवा । स्वनेष्ट्या
अथवा वेदानथ्यां सम्पूर्णतायै कामचारो भवेत्तस्य स्वर्गलको (के?) यजे-

अथा । मित्राः सुः सवनेष्टु देवता अग्निरादिमाः । इन्द्रा विद्येदेवा
इति याव्याः सूर्याशुषा इति । अग्निसूत्राभुषा । ऐन्द्रसानमिं प्रससाविरे
विद्येदेवा अथाष्टयः विद्येदेवाः शृषुष इत्यपि । दिविद्येननुवितीनां शृषु
सने करोति यः । आशादि देवता प्रोत्या सत्याशादि भवेत्तु दिक् । काम-
चारो भवेदंते स्वर्गार्थं सप्तह । सर्वोक्ते कामचारो न इत्युपवेदवेदिनः ।

Colophon.

इति स्वर्गद्वारेष्टुनप्रयोग समाप्तः ॥ सवनेष्टु देवताः । अग्निः । इन्द्रः ।
विद्येदेवा इति ॥ आपस्वनेष्टुते याजुषयोः ॥ गतमानं चिरत्वं दक्षिण ।
आग्नेय कपाक्षानि । ८ । ऐन्द्राग्र ११ विद्येदेवा ११ । वैद्यदेवदरा ॥
४ यो ॥ श्रीरक्ष ॥ ॥ ४ ॥ ११ ॥

विवरणम् । यद्येष्टुसर्वभोग्यस्तुक्तस्वर्गद्वारेष्टुनामक याजुषयज्ञविद्येष्टुआपस्तम्बयज्ञानुसारि
प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 276. पाकयज्ञपद्धतिः । *Pākayajña Paddhatih*. Substance, country-made paper, 11×6 inches. Folia, 57. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1804. Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Pāka Yajña according to the rules of Āpas-
tamba by Chandra Sekhara or Chandra Chūḍa.*

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वती नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीरक्ष ॥
नमो मन्त्रेश्वरं देवमापन्नं शुनिं तथा । तत्सूत्रवभाष्यकारादीन् पितरौ
च पितामहं ॥ उमापतितमूलेन चन्द्रशेखरमर्चयेत् ॥ विद्योक्तं सर्वं भाष्यं
विधिषाः परतोलया । १ । शिष्ये पाकयज्ञार्ता परतिष्ठ विनिर्ययः ।
यद्यपि लिखितं किञ्चिच्छोधं तद्वक्तृवेदिभिः ॥ २ ॥ शोधिकायां पाकय-
ज्ञशब्दः ।

End.

अथाजिनं । उलूखलमुपसं ॥ शूर्पमाव्यासी । चरव्यासी । अक्षप-
पावं । दर्शो मण्डप ॥ अयमपिब्रह्मभयवहरदुष्काक्षं वा प्राप्स्येत् ।
संतिष्ठते पिबपितृव्यः ॥ इत्यसं भूयसावर्षेष्टराक्षजबीमदुष्माभरक्ष-
मुषा । अतोऽयं चन्द्रचूडेष्टु(म?) पाकयज्ञविनिर्णयः ।

* At the beginning of the work the author calls himself Chandra Sekhara, son of Umāpati; while at the end, he is called by the name of Chandra Chūḍa, son of Umā Sankara (Umap Bhatta, in the Colophon).

Colophon. इति श्रीपौराणिकधर्मशास्त्रे श्रीमद्दिगम्बरकुम्भमाध्विन उक्तधर्मशास्त्रे श्रीमद्
चन्द्रशुद्धभट्टकृतः शाक्यप्रतिनिर्णयः समाप्तः ॥ संवत् १८०४ ॥ श्रीराम-
चन्द्राय नमः । श्रीलक्ष्म्याय नमः ॥ ॥ राम राम राम राम राम राम
राम राम ।

विवरणम् । सन्तीह ग्रन्थमेषमिर्निर्णयानुष्ठेया देवयज्ञादिभेदेन पञ्चमहायज्ञाः । शाक्य-
प्रत्यु देवयज्ञतमः । पुस्तके प्रसिद्धं तस्यैवानुष्ठानपद्धतिर्निर्णयस्ततः ।

No. 277. काम्येष्टिप्रयोगः । Kāmyeshti Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 39. Lines 11-13 in a page. Character, Nāgara Date, ? (No date is mentioned in the colophon, except this, भाद्रपद शुद्ध १३ रवौ तद्दिने लिखितं, written in the month of Bhādrapada, white 13th, Sunday.) Appearance, very old, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of those Vedic rites, which are known as काम्य or voluntary, according to the precepts of Āpas-tamba, by Govinda Dīkshita, son of Bālakrishna, an inhabitant of Karavīra.

Beginning. श्रीमद्भेन्नाय नमः ॥ श्रीसरस्वते नमः ॥ सार्धैर्भवेत् देवं महासत्त्वा-
न्वसिद्धकं । आपस्तम्बविनिर्णयं प्रथम्य पितरौ मुच्यन् ॥ १ ॥ शंकरस्य धुम-
कोटो वासस्तस्य इति पुनः । तस्य पुत्रेणाग्निपिता करवीरनिवाशिना ॥
विश्वजिज्ञाशिना सर्वजिज्ञासावययन्ना । गोविन्देन प्रयोगोऽयं काम्येष्टी-
नां विरच्यते ॥ १ ॥

End. स्रग्धरायै अग्निरिदं धीम इदं ईन्द्रा विष्णु इदं वेता सवीरधेतां सवी-
र्याथो ज्ञाता ॥ ॥ इति षड्शुक्लार्थं वैधानवीर्येष्टिः ॥ ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूक्तकाम्येष्टयः समाप्ताः ॥ ॥ तोरो रत्युपनाम्ना विश्वजिज्ञा-
शिनाग्निपिता । गोविन्ददीक्षितेन रचिताः काम्येष्टयः समाप्ताः ॥ इदं
पुस्तकं मङ्गरोपनामरामभट्टेन लिखितं ॥ भाद्रपदशुद्ध १३ रवौ तद्दिने
लिखितं ।

विवरणम् । श्रीरोपनामक गोविन्ददीक्षितविरचितः काम्येष्टीनां प्रयोगः ।

अथा । निम्नः क्षुः सवनेष्टेक्ष देवता अग्निरादिमाः । इन्द्रा विद्येदेवा
इति याव्याः सूर्याभुवा इति । अग्निसूर्याभुवाः । ऐन्द्राभुवाभिः प्रसचापिरे
विद्येदेवा अन्ताहयः विद्येदेवाः शृणुत इत्यपि । दिविष्टेननुवितानां प्रस
सने करोति यः । आमादि देवता प्रोक्ता सत्यामादि भवेण दिक् । काम-
पारो भवेदन्ते खर्गद्वार्यच सप्तध । खर्गोके कामपारोत इत्युच्येदेवेदिमः ।

Colophon. इति स्रग्गदारेष्टिचौनप्रथमः समाप्तः ॥ चवनेष्टि देवताः ॥ अग्निः । रुद्रः ।
विश्वदेवा इति ॥ आपस्त्र्ययने याजुमहोदं ॥ शमभानं विरप्यं दक्षिवा ।
आग्नेय कपाद्यानि । ८ । ऐन्द्राग्र ११ विश्वदेवा ११ ॥ विश्वदेवस्य ॥
॥ श्री ॥ श्रीरक्षु ॥ ॥ अ ॥ ११ ॥

विशेषम् । यथेष्टसमंभोगफलकसमंहरिदिनामकयापुनर्यत्रविद्येयथापत्तम् स्वयमुपारि
प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 276. पाकयज्ञपद्धतिः। Pākayañña Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 11×6 inches. Folia, 57. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1804. Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Pāka Yajña according to the rules of Āpas-
tamba by Chandra Sekhara or Chandra Chūda.*

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीरघु ॥
 नमो भगवते रघुनाथाय । देवभाषणं शुभं तया । शत्रुघ्नभाषणकारादीन् पितरौ
 च पितामहं ॥ उभापतितनूजेन शत्रुघ्नरत्नयोः ॥ दिङ्मोक्षं ह्यर्पं भाष्यं
 विविधाः पदतोस्तथा । १ । मितये पाकपत्राणां पदतिष्ठ विविधाः ।
 यदनं चिह्नितं किञ्चिच्छोधं तद्वद्वेदिभिः ॥ १ ॥ शोधकानां पाक-
 यम्यः ।

End. लष्णाजिनं । जलूषसमुपसं ॥ शूर्पमाष्वस्त्राक्षी । वरस्त्राक्षी । वल्लभ-
पाथं । दम्भी वल्लभ । वल्लभः पिष्टान्नामवहरदुग्धाक्षं वा प्राप्तेव ।
संतिष्ठते पिष्टपिष्टव्रजः ॥ इत्यसं भूयसाधर्षोवराक्षजोमनुमाक्षरः
मुना । एतोऽयं चन्द्रपुद्गेय(म?) पाक्षव्रजविनिर्धयः ।

* At the beginning of the work the author calls himself Chandra Sekhara, son of Umāpati, while at the end, he is called by the name of Chandra Chūda, son of Umā Sankara (Uman Bhaṭṭa, in the Colophon).

विवरणम् । साग्रिकसाग्रौ कथमपि दोषमापन्ने यत्प्रायश्चित्तं कर्तव्यं तदेवात्राभिहित-
मुक्तानि चापप्रसङ्गतः साग्रिकसाग्र विदेशमननप्रमुखाग्रशिशुपक्षणीजानि, तदानीन्तनकर्म-
णि च ।

No. 280. प्रायश्चित्तप्रयोगः । *Prāyaścitta Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21 (of which fol. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete (except fol. 1-9)

An expiatory manual by Dikshita Ananta.

Beginning. ? (चण्डिनम्) ।

End. जुनां यतुर्द्वेदीनामाद्यं द्द्वेदीना महाविद्योता यत् यतुवाकः । साया
वाचसतये नष्टाय रदं ॥

Colophon. इति नीमदोषितचनमेव सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । नीमदोषितचनमेव सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

No. 281. दर्शपूर्णमासहोत्रप्रयोगः । *Darśa Pūrṇamāsahautra Pra-
yogaḥ*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 9. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn, broken and worm-eaten. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotri priests of the Taittirīya or Apastamba school in connection with New and Full Moon offerings, by an anonymous author.

Beginning. श्रीसरस्वती नमः ॥ अथ दर्शपूर्णमासहोत्रेवमुच्यते पुरस्तात्सामवेदीना-
मिति पटलोक्ते चापस्तवेनोक्तं भवता होत्रदेवीत्युक्ते तीर्थेन प्रपद्यते ।

End. द्द्वेदेधिनो भूयावमिति यथा सूत्रं ॥ तस्मिन् पूर्वापावनिनयनं होत्र-
मिति केचित् । कर्महोत्रं केचिदाध्ययवमिति ।

Colophon. इति नैमिरीयकहोत्रं समाप्तं नैमिरीयाहामवयं कर्मणम् । रदं पुस्तकं
महरोपनामकपामेव लिखितम् ।

No. 278. सोमप्रायश्चित्तम् । *Sōma Prāyaścittam.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803. Appearance, very old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide for purifying the Sōma, if spoiled, in the Sōma sacrifice, according to the rules of Āpastamba, by a Tālavṛnta-nivāsin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ उक्थ्यः षोडशमिराषाश्रोयानस्य । उक्थ्यपश्च-
क्षुतौयसवने गृह्यत इत्युक्थः । तस्य कर्म चर्ममग्निहोमवत् ॥ सोमेन
वप्ये व्योतिहोमेनोक्थ्येन दृढस्यान्ना द्वादशमतदक्षिणेन पशुनाम् भुजा
वमिति । मित्यग्निं केचित् ।

End. शान्ते रथाप्योत्तरवेदिकेतु रथादियाने पथिके क्षद्गुणेष्टिः शान्तस्य चाग्नी-
प्रगतस्य योनिः । पुरेति तं मध्यमतस्य योनिः ॥ द्वाभ्यां पठतः ।

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रप्रयोगद्वयां तासुहृदं(त?)निवाधिततरायां सोमप्रायश्चित्तानि
समाप्तानि ॥ समाप्तः पञ्चदशः पत्रः ॥ संवत् १८०३ । मङ्गलेश्वरिणः
साधे परार्थे ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । आपस्तम्बसूत्रानुगत सोमप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 279 प्रायश्चित्तविधिः । *Prāyaścitta-bidhiḥ.* Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nagari. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of certain expiatory rites when the sacred fire of an Agnihotrin is spoiled, by Gangādhara.

Beginning. श्री ॥ धार्मिकप्रवयसधर्माः प्रस्थितेन यज्ञमानेन तद्दिग्गुण उपविश
प्राणायामादिकल्पत्यागोपस्थानं कर्माव्यम् ।

End. पदाश्लेषे लङ्घिते वा पापघातनमेव । अरण्योक्तु भक्षणमेव ।

Colophon. इति गङ्गाधरपद्धतौ प्रायश्चित्तविधिः ।

विवरणम् । साग्रिकस्याग्रे कथमपि दोषबाधये यन्प्रायश्चित्तं कर्मणं तदेवावामिहित-
मुत्तानि चावप्रसङ्गः साग्रिकस्य विदेश्यमनप्रमुखाद्यग्रिदूषणवैजाभि, तदानीन्तनकर्मा-
दि च ।

No. 280. प्रायश्चित्तप्रयोगः । *Prāyaścitta Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21 (of which fol. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete (except fol. 1-9)

An expiatory manual by Dīkshita Ananta.

Beginning. ? (अपि नम्) ।

End. जुनां चतुर्दशोत्तमाथं गृहीता मन्त्राविवर्तिता सत्यं अनुवाकः । सावा-
नाचक्षतये मन्त्राय रदं ॥

Colophon. इति श्रीमहोदितचननेन सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । श्रीमदनन्दोदितविरचितं विविधप्रायश्चित्तप्रयोगविवरणकं पुस्तकम् ।

No. 281. दर्शपूर्णमासहोत्रप्रयोगः । *Darśa Pūrṇamāśahautra Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 9. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn, broken and worm-eaten. Correct. Complete.

A manual of the duties of the Hotri priests of the Taittirīya or Apastamba school in connection with New and Full Moon offerings, by an anonymous author.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ दर्शपूर्णमासयोर्होत्रचतुष्टये पुरस्तात्प्राग्गोत्रिना-
मिनि पटलोक्तं आपस्तम्बेनोक्तं भवनना होत्रेहोत्र्युक्ते तौर्देव प्रपद्येत ।

End. गृहमेधिनो भूयासमिति यथा सूत्रं ॥ तस्मिन् पूर्णमासनिनयनं होत्र-
मिति केचित् । कर्षोर्होत्रं केचिदाध्ययमिति ।

Colophon. इति तैत्तिरीयकहोत्रं समाप्तं तैत्तिरीयाश्रमवयं कर्तव्यम् । रदं पुस्तकं
महरोपनामकरणेन लिखितम् ।

No. 278. सोमप्रायश्चित्तम् । *Sōma Prāyaścittām*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803. Appearance, very old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide for purifying the Sōma, if spoiled, in the Sōma sacrifice, according to the rules of Āpastamba, by a Tālarjintanivāsin.

Beginning. कौमपेमाय नमः ॥ ॐ उक्थ्यः षोडशतिरावाप्नोमस्य । उक्थ्यपव-
सुनीपसवने मृच्छत इत्युक्थः । तस्य कर्म सर्वमप्रिष्टोभवत् ॥ सोमेन
यस्ये व्योनिष्टोमेनोक्त्येन दृष्टत्वात्मा द्वादशभतद्विष्टेन पञ्चमान् भूयः
समिति । नित्य इति केचित् ।

End. शवि रथाव्योत्तरवेदिकेन एवाद्याने पथिके छद्गुपेष्टिः शान्तस्य चामी-
प्रगतस्य योनिः । पुरेति तं मध्यमतस्य योनिः ॥ द्वासा पटलः ।

Colophon. इत्यापसंवलप्रयोगद्वयां तासुद्वन्द्व(त?)निवाचित्तायां सोमप्रायश्चित्तानि
समाप्तानि ॥ समाप्तः पञ्चदशः पत्रः ॥ संवत् १८०३ । शंकरेण लिखितं
स्वार्थे परार्थे च ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । आपसम्बन्धवानुगतं सोमप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 279. प्रायश्चित्तविधिः । *Prāyaścitta-bidhih*. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of certain expiatory rites when the sacred fire of an Agnihotrin is spoiled, by Gaṅgādhara.

Beginning. श्री ॥ धार्मिकप्रवचनधर्माः प्रश्लिष्टेन यज्ञमानेन तदिदमुक्त उपनिषद्
प्राचायासादिसंकल्पत्यागोपस्थाभं कर्तव्यम् ।

End. पदासुष्टे छद्विने वा पापश्चात्तमेव । अरयोस्तु भयदमेव ।

Colophon. इति महाधरपदतो प्रायश्चित्तविधिः ।

End. वयं यथाच तदित्याडनौजुडयात्समिधो वा दध्याज्वपेदित्येके यन्म आत्म-
भोमिंदाभूत् पुनरग्रियचुरदादित्येताभ्यामभिनिष्पुं(म्?)ताभुदितपय्योचित
परीष्टपरिनिमपरिनिमपरिनिविदानो वा जुडयाज्वपेदित्येके वाचीत-
मिति तिथो नाज्ञावे जुडयाज्वपेदित्येके ॥

Colophon. ऋनोयं पठस्तम् ।

विवरणम् । यज्ञकर्मोक्तानामन्यथादिदोषजनितपापानोदनश्राययितविषयकं पुस्त-
कमिदम् ।

No. 284. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhānidhiḥ. Sub-
stance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 51. Lines, 9 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten, and
writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only
a fragment of the work, but it is complete by itself).

A very interesting and valuable work by Śāyanāchāryaya on
the rites and ceremonies enjoined on the different orders of the
twice-born, in the Sūtras of Kṣvalāyana. The MS. contains
only that portion of the work which refers to the Darsapūrṇamāsa
rite. The work is also called simply Yajñatantra.

Beginning. औमप्रेमाय नमः । अथाहिताग्निकरवीययोर्दर्मैर्दमाचयोः प्रयो-
क्तम उच्यते । यद्यौक्तमन्त्राद्यामदिने प्रातरग्निदीपं ऊत्ता यजमानः श्वश्रु-
व-
क्षकेश्लोमानि वापयित्वा हतनक्षत्रिकृतमन्त्र(यो?) जवनोत्तम्यज्ञाह्वनः
पावनमन्त्राधनमन्त्रप्रोचसायनमन्त्रं यपमाभ्यजवेतरकर्मभिरभ्यर्च्युवा
चंभृतया यन्मा उच्यते दर्भान् दर्भान् धारयन्वाचः पाद्यान्वाभावे मार्चय-
न्वाचं प्राङ्मुख उपविश्य प्राधानायक्यं जपति ।

End. ओमाङ् अग्नेविमाङ् अथा यज्ञोत्थकृत्स्नासदमिदमथय- इहावाङ् हुषो
अष्टुर प्रजावाः दीर्घारयिः श्रुष्टः सभावान् । आत्मानं धेयति ।
प्राङ्मुखः स्पर्धेति वै ।

Colophon. इति यज्ञाभिप्राजहरिहरराजसकलसाध्याश्वरुचिरस्य वैदिकमार्ग-
स्थापनाचार्यश्रीसायणा(ना?) चार्य्य(का?) कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ दर्म

Beginning. श्रीनमोऽस्तुते । विष्णुनामाय नमः । ॐ बुद्धिस्तुष्टयं प्रायश्चित्तं विष्णु-
पराधे विधीयते । एकस्मिं (२१) दोहे ब्रह्मनामानि प्रायश्चित्तानि दशभु-
वोयेरन् ।

No. 286. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatāntra Sūdhānidhiḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 30. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (only a part of the work, but as a part complete in itself).

A third portion of the same work, referring to Chāturmāsya sacrifices.

Beginning. ॐ नमोऽस्तुते । अथ चातुर्मास्यानुचिन्ते । चातुर्मास्यानीति क्रम-
समुदायनाम । तस्य चातुर्धा प्रयोगः । यावज्जीवः सांवत्सरिकः, द्वादशाहो
यथाप्रयोगेति । यथाप्रयोग इति प्रयोगपर्याप्तः कालः । एषु पूर्वः
पूर्वः वेदान् ।

End. अग्निपूर्वां मुखे यज्ञयेति । इन्द्रस्य । ऐन्द्रमानसि रविषू । यमसावित्र-
पुष्यनविश्वेषां देवानां विद्येदेवके प्रापये केचिन्ना इति यामानुवाक्यो
प्रतिविदितम् ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥

Colophon इति श्रीमहाशक्तिराजपरमेश्वरस्वरिचरमहाराजसकलसाक्षात्पुत्रं चरम
वैदिकर्मागच्छापनाचार्यस्य कृतो यज्ञतन्त्रसुधानिधौ आद्यसायनोक्त-
चातुर्मास्योपकरणम् ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ श्रीगुरुवरपाभ्यां
नमः ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ नमः प्रांशुर्यं घनवचनोमीर्षां वरपा
रमाः कीलाः कुठनया विभक्ति न मचीमाचन्यमाना अपि । आरोह-
णवचापसाधसिद्ध शैल्युप नन्यव्यता दूरे नीर्दिष्टे क्षतान्महद्विषयेय
चंडारवः ॥ १ वैधायनचातुर्मास्यप्रयोगोपकरणे प्रयोगवद (?) ॥ ११ ॥ ४ ॥

विवरणम् । पूर्वोक्तनिबन्धनीयचातुर्मास्योपकरणविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 287. पञ्चतन्त्रप्रयोगः । Pāñcābandha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 29. Lines, 9 in a page. Extent, 475 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1875, Saka 1740. Appearance, new, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Incorrect. Complete.

पूर्वभाषप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ श्रीवज्रकुण्डोदयनितम् ।
श्रीमन्मन्त्रविशेषो जयतः ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यद्वलितयज्ञतन्त्रसुधानिधिनामकाशलायनसूत्रानुमतवेदिकभाषा-
नपद्धतिनिबन्धोपदेश्यपूर्वभाषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 285. यज्ञतन्त्रसुधानिधिः । Yajñatantra Sudhānidhiḥ. Sub-
stance, country-made paper, 9½×3½ inches. Folia, 43. Lines, 9-13
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
decayed, torn, worm-eaten, and written by different hands. Generally
correct. Incomplete (only a part of the work, but, as a part, complete
in itself).

Another portion of the work noticed last, referring to Paśu-
hotra, or animal sacrifice.

Beginning. ॐ नमो विष्णुराजाय । अथ पाशुकं प्रकथ्यते । तत्र पशुर्नित्यः प्ला
(का?) म्यक्षः । तत्र नित्यः षडसु मासेषु यावज्जीवप्रयोगः । माघमासे
शविष्ठानक्षत्रमते सवितर्य्येक्ष्य पशोष्कालः (पशोः कालः?) आषाढे
अश्लेषीनक्षत्रमते सवितर्य्येक्ष्य पशोष्कालः (पशोः कालः?) अथनशोरादौ
वा एव पशुद्वयं कर्तुमशक्तस्य प्रतिचम्नत्वरसुदमये पूर्वपक्षे देवनक्षत्रे वा
एक एव पशुः कर्तव्यः । पञ्चद्वयेऽपि देवत्वाममावाद्यायां दज्जवीये
धारयः ।

End. एतत् सूक्तं वशिष्ठमुनिकादि जितानां सर्वेषामपि विकल्पेन भवति ।
नरामवद्वितीयानां आमद्व्यापक्षे वाशिष्ठमराश्वो द्वितीयो भवति ।

Colophon. इति श्रीमन्मन्त्रविशेषोदयनितम् हरिहरमन्त्राजसकलसाक्षात्पुराण-
वेदिकभाषाप्रणाल्याय सायनाचार्य्यस्य द्वितीयो यज्ञतन्त्रसुधानिधौ
प्रभाषाशलायनसौर्व समाप्तम् ॥ ५ ॥ श्रीरक्षु ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यद्वलितयज्ञतन्त्रसुधानिधिनामकाशलायनसूत्रानुमतवेदिकभा-
षानुष्ठाननिबन्धोपदेश्यसौर्वविषयकं पुस्तकम् ।

End. पायुके वितते तन्ने होमकाल उपस्थिते ॥ अपरे तु विचारे म्नात् भदे-
बोचरवैदिके । सदास्त्राले (सदाः काले?) प्रयोः पचे होमकाल उप-
स्थिते समाप्येव तु होतव्यम् काल एव जुहोति तु ।

Colophon. इति निरुद्धपयस्यवंधप्रयोगः ॥ संवत् १८८१ ।

विवरणम् । पूर्वमालोचितस्य निवन्धस्यापरीभाविशेषः । तत्र वर्णाकालीनपयस्य-
प्रयोग उत्तोन्नयन्युत्तरायणपूर्वपक्षीयपयस्यवन्धयोश्च इति हेतुः ।

No. 289. मृगारेष्टिः ॥ *Mṛgāreshtīḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Vedic rite, *Mṛgāreshtī*, which like the Pavitra rite effects purification, not only of the sacrificer, but also of his ancestors to the tenth generation.

Beginning. श्रीमद्योगाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिः नमः प्रवक्ष्ये इत्यादि सप्तदशपामिधे-
न्यः । सोषिष्केरुषमौः सद्योवपामिदन्युत्तमं सप्तदश विवेकम् । अन्ते
अक्षयं तु येनयः पावको अक्षयं शिवो भवो नमस्ते हरसेष्टोर्षिणे नमस्ते
अक्षयिणे । अन्ते भवोऽसमिधो अग्नौ जाडवेत्यादि ।

End. आजि पौतस्योपकृतस्योपकृती भक्षयामि । इष्टिपक्षमाह रेन्द्रेण
मृगारेष्ट कदाचिन्मित्रविन्दया । पवित्रेष्ट्या विद्युभन्ति सर्वे घोराः प्रति-
पदाः । वैश्वानरा भ्रातृपत्नी पवित्रेष्टिं तथैव च । अन्ताहतो प्रयुञ्जानः
पुनरिति द्रमपौरुषमिति । सन्निहते मृगारेष्टिः ।

Colophon. संवत् १७१५ समवे श्रीहनुमि दशम्यां देवरात्रेष्टि लिखितम् ।

विवरणम् । असन्निधिरुद्धादिअन्तदोषापनोद्धप्रार्थयिष्यन्नविशेषोपहोवविषयकं उक्तम् ।

No. 290. मृगारेष्टिहोत्रम् । *Mṛgāreshtīhotram*. Substance, Euro-
pean foolscap paper, 7½×4 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Charac-
ter, Nāgara. Date, ? Appearance, not much old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of animal sacrifices, by an anonymous writer. It is called also Nirūḍha Paśubandha.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । पशुबन्धप्रयोगोल्लिखने । प्राहपि पश्वन्वि प्रवर्तयि-
 शीर्षं ऊना प्राधानायम्य रेन्द्राग्नेन निरुद्धपशुबन्धेन यद्ये इति संकल्प्य
 समारोप्य देवयजनं बला पुष्पाचं लला मयिना लौकिके शोपावरो
 ह्यापतने निधाय विद्युदधि । अथ उपसृष्टम् । अग्निं पशुबन्धे अध्वर्युं
 मां हवीमहे । एवं ब्रह्मादीन् हवीवे ।

End. दहिरसि दह मे पाशमन्त्रान् पत्यमुपामां । ब्राह्मणां संप्रि-
 (यी ?) न वै प्राजोहितं समारोप्य मर्हति । शीलक्रीडधिषाय नमः
 सम्यक् ।

Colophon. लिखितं मंदराम ब्राह्मण(सेन?) कलिकातामध्ये गंगाधरीषी नीरत्न ।
 यादवं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं?) तादृशं लिखितं मया । यदि शुभं (?) सम्यं
 वा मम दोषो न हि (दी?)यते ॥ १ ॥ अक्षं रक्षं तैलं रक्षं रक्षं शिविल-
 बंधनं । कष्टेन लिखितं ग्रंथः (?) यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥ ४ ॥ पदमं
 (प?)ला ३०५ संवत् १८७५ भागे १०३० वैशाख कृष्णतृतीया तृ-
 पत्वार ।

विवरणम् । निरुद्धपशुबन्धेत्यपरपठ्यायस्य आद्यलायनसूत्रानुशीलितपशुबन्धपामस्य प्रयोग-
 पुस्तकमिदम् ।

No 288. निरुद्धपशुबन्धप्रयोगः । Nirūḍhapaśubandha Prayogaḥ.
 Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 10-13
 in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1891. Appearance, old,
 slightly damaged. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on animal sacrifices.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । अथ पशुबन्धप्रयोग उच्यते । तस्य उदायने पूर्वपक्षे
 देवनक्षत्रे रेवत्यां चमायां वा यजनो(?) त्येवानुष्ठानं । तस्याये प्रयोगे
 पूर्वपूर्वादीमुखं रात्रावुदकशान्तिं प्रतिहरनबंधं कुर्यात् ॥ अः शान्तिं
 पंचक कुर्यात् ।

End. पायुके वितते तन्ने होमकाल उपस्थिते ॥ अपरे तु विचारे स्यात् सदे-
बोधरेदिहे । सद्यश्चाले (सद्यः काले?) यतोः पचे होमकाल उप-
स्थिते समायैव तु होतव्यम् काल एव श्रुतेति तु ।

Colophon. इति निरुद्धपयस्यनंदप्रयोगः ॥ संवत् १८८१ ।

विवरणम् । पूर्वमालोचितस्य विवमस्यापरोभावनियमः । तत्र यथाकालीनपयस्यन-
प्रयोग उक्तोऽयं तूत्तरायणपूर्वपक्षीयपयस्यनंदप्रयोग इति भेदः ।

No. 289. मृगारेष्टिः ॥ *Mrigāreshtīḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1715. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Vedic rite, *Mrigāreshtī*, which like the Pavitra rite effects purification, not only of the sacrificer, but also of his ancestors to the tenth generation.

Beginning. श्रीमद्योगाय नमः ॥ अथ मृगारेष्टिः नमः प्रवक्ष्ये इत्यादि सप्तदशपामिधे-
नः । गोविष्णुमस्तुतः स होमपामिदन्यथ ॥ समुद्रस्य विवेकम् । अन्धे
अक्षये तु चेतसः पावको अक्षयं शिवो भवो नमस्ते हरये गोविन्दे नमस्ते
अक्षयिणे । अन्धे भवो ॥ समिधो अग्न आकरोत्यादि ।

End. वाञ्छि योनस्योपक्रमस्योपक्रमो भवयामि । इष्टिपुस्तकाद् रेन्द्रेण
स्यारेण कदाचिन्निवर्तिन्या । पवित्रेष्ट्या विप्रुध्यन्ति सर्वे घोराः प्रति-
पदाः । वैद्वानरा ज्ञानपत्नी पवित्रेष्टिं तथैव च । अताहतो प्रपुञ्जानः
इमानि द्रव्यौदयमिति । अन्तिहवे अमारेष्टिः ।

Colophon. संवत् १७१५ शमवे ज्येष्ठमासि दशम्यां देवरायेष्टिं लिखितम् ।

विवरणम् । अमत्प्रतिपदादिजन्मदोषापनोदनप्रायश्चित्तपञ्चविधेष्वहोवविषयकं पुस्तकम् ।

No. 290. मृगारेष्टिहोत्रम् । *Mrigāreshtīhotram*. Substance, Euro-
pean foolscap paper, 7½×4 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Charac-
ter, Nāgara. Date, ? Appearance, not much old. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work, but with a few different readings at the end; as, for instance, instead of the passage, "रुद्रिपुत्रमात्र", &c., we find here

"प्राच्यभक्तं भवेत् । पत्नीयाश्चादिधर्मात् ॥ अगारैष्टिचोर्षं समानम् ॥
॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

विवरणभूतपूर्वमेव ।

No 291. अगारैष्टिप्रयोगः । *Mrigāresbī Prayogaḥ*. Substance, foolscap paper, 10×4 inches. Folia, 16. Lines, 8 in a page. Extent, 250 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1815. Appearance, fresh, but slightly worm-eaten. Prose. Incorrect. Complete.

A work treating of the process of performing the above-mentioned Vedic rite, by an anonymous author.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः । अथ अगारैष्टिः सा च पर्जन्ये कार्या अथपर्जन्ये तु प्रकृत्यनन्तरं च स एवाथपर्जन्येऽपि पूर्वेषु देव विद्वानि क्षत्वा प्रकृत्यन्तर्धानं कार्यमित्युक्तम् ।

End अथ दर्शपूर्णमासपक्षेन तद्विकारा अपि गृह्यन्त इति वदन्तः ।

Colophon. श्रीरक्त(?) पक्ष(धन्व)शं(र्ष)ख्या १५० । यादयं पुस्तकं दत्ता तादयं लिखितं मया यदि गृह्यन्गृह्यं वा मम दोषो न दोषवे । अक्षं रक्षं तैक्षं रक्षं रक्षं श्रियिस्तवन्मने कहेन लिखितं धन्यं यत्नेन परिपाद्यते । रंनत् १८१५, १ भाके १०३ (?) वैशाखस्य तृतीया वृषपक्षवार ।

विवरणम् । अगारैष्टिनामयज्ञविधेयस्य प्रथोमधन्योप्यम् ।

No 292. दर्शपूर्णमासहौत्रव्याख्या । *Darśapūrṇamāsahautra-vyākhyā*. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 16. Lines, 11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced. Prose. Correct. Complete.

An explanatory manual of the duties of a Hotṛi priest, in connection with the New and Full Moon sacrifices, according to the precepts of Kṣvaláyana, by Chaundopácháryaya.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । दर्शपूर्णमासयोर्होत्रं प्रयुज्म...मघं कथ्यते । ॐम् ।
नमः प्रवज्जे प्रपद्ये.....निरुचिकाः । प्रवज्जे प्रवचनहेतवे वायवे
ममोक्षु मयोपद्रष्टे अग्रये चनुष्णाव आदित्याय च नमः ।

End. ? (विज्जलाहुग्रावरनावाको न बुध्यते) ।

Colophon. श्री वैदिकशास्त्रार्थसंग्रहदर्शपूर्णमासयोराचक्षायनहोत्रशास्त्रा समाप्ता ।
श्रीसूर्यभूतानेयार्यचमस्तु ॥ ५ ॥ श्रीः ।

विवरणम् । आचक्षायनमतानुसारिदर्शपूर्णमासीयहोत्रनिबन्धस्य शास्त्रापुराणमिदम् ।

No. 293 आचक्षायनब्रह्मत्वप्रयोगः । Kṣvaláyana Brahmatva Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual treating of the rite required to be performed on the occasion of a Brahmá's (priest) appointment, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथाचक्षायनब्रह्मत्वप्रयोगः । इतो ब्रह्मा इतोऽग्निं करिष्यामीत्युक्त्वा अग्निः प्रागुदगावरवीयात् प्रादुमुखो यज्ञोपवीत्याचम्य तीर्थेन विचारं प्रविश्या समस्तपाण्डुहासेवाचववीयम् ।

End. संख्यिनाथां देवावरुणा मयासेत्यादिभिः सर्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संख्या जपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रामेत् । ऐहिकमुदवधानीयायां ।

Colophon. इत्याचक्षायनब्रह्मत्वदर्शपूर्णमासप्राग्ग्रहेण आपययच्चतुर्मास्यपयस्योभिक-
प्रयोगः समाप्तः । मित्राय नमः । नमः सदा मित्राय ।

विवरणम् । आचक्षायनमतानुसारि ब्रह्मत्वप्रयोगनिबन्धकं पुराणमिदम् ।

No. 294. **सायं प्रातरग्निहोत्रहोमप्रयोगः ।** *Sāyam Prātaragnihotra-homa Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Complete.

A manual directing the performance of the Agnihotra rites to be performed in the morning and evening, according to the rules of Āśvalāyana, by an anonymous author.

Beginning. श्रीमधेमायनमः । अथ सायं प्रातरग्निहोत्रप्रयोगः । सायमपराह्णे प्राह-
वचसि यजमानपत्न्यभ्यर्च्यः स्वाहा तस्य तीर्थेन प्रविशेत् । ततः पत्नी
नार्क्षत्यस्य दक्षिणतः स्वाहा न उपविशेत् । यजमानश्च सायतने स्थिता
उदराहचनीयमिति त्रैधं भूयात् ।

End पूर्व्वन्ममसत्या चतुर्दशीतं ऊवा विशारपरिसूचनवात्विशगंष्टे
चवादि पूर्व्ववत् कुर्यादिति प्रवक्ष्यतः प्रवासादागतस्य चाग्रप-
चानविधिः ।

Colophon इत्याहसायनसूत्रानुसारी अग्निहोत्रप्रयोगः प्रवाचीपञ्चाननप्रदीपस्य समाप्तः ।

विवरणम् । पुस्तकेऽभिप्रायसायनमतानुसारी सायंप्रातरग्निहोत्रप्रयोगः प्रवासानन-
कर्त्तव्यापुत्रपञ्चाननप्रयोगस्य विद्येते ।

Manuals based on the precepts of Baudhāyana.

शौचायनमतानुसारिप्रयोगस्य स्तिष्ठन्ते ।

No. 295. **प्रायश्चित्तसदीदयः ।** *Prāyaścitta-sadōdayaḥ.* Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 52. Lines, 8 in a page. Extent, about 1,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803, Śaka 1668. Appearance, not much old but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of penances for expiating the sin of wilful neglect of religious duties, according to the Śāma Veda School.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथ ब्रह्मोमानां तत्तत्कृतोः
संस्तुत्यैकानिहमे विहितानि प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते ॥ तत्तत्कर्मवैगुण्यपरि-
हारायै तेषामवश्यमनुष्ठेयमानत्वात् । अतएव न केवलं पापनाशमार्थ-
कर्मण एव प्रायश्चित्तपदवाच्यमपि तु विहितकरणनिमित्तेऽविहितं
कर्मपि । यथाह याज्ञवल्क्यः ॥ विहितस्थाननुष्ठानाद्विन्दितस्य च
सेवनात् । अनिष्टाचेन्द्रियाणां नरः पतनमश्नुति ॥ तस्मात्तेनैव कर्तव्यं
प्रायश्चित्तं किमुदस इति ।

End. अथैः शतशतान् श्रीमान् (तु ?) एकः शिष्यशतौ वरं । शिष्यैः शत-
शतान् (तु ?) श्रीमानेकः (देकः ?) पुत्रशतौ वरं, पुत्रैः शतशतान्
(तु ?) श्रीमान् (तु ?) सकोद्यात्मशतौ वरं, स्वयं श्री स्वयं दोही
स्वयमेवोपनिषेताग्निहोषमिति । श्रीमत्प्रश्ने इति च । इति) एतन्वा-
न्यपि प्रायश्चित्तानि ब्रह्मणोति शिष्यम् ।

Colophon. इति श्रीमत्तमरकुलीनप्रविषाडीसूरजितनुजदेवेश्वरात्मजसद्वारासहस्रती
प्रायश्चित्तचदोदये प्रकीर्णप्रायश्चित्तप्रयोगः ॥ स १८०० म १९९८ मास-
शुद्धौ १५ चन्द्रे तिथिर्भूतः विषाडिविषाधरस्तुना आशाषष्ठे ॥ १५ धीयौ
१ । आशाषष्ठौ श्री रत्नदाम ने ज्ञाप्यार्थं आयौ ।

दिवरणम् । सामवेदीयानां यज्ञविहिततत्तत्क्रियातिशक्तमन्यप्रत्ययपरिहारकप्रायश्चित्त-
प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 296. पवित्रेष्टिप्रयोगः । Pavitreshti •Prayogah. Substance,
country-made paper, 9½×5 inches. Folia, 5. Lines, 11-13 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and writing effaced
in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Pavitra rite intended
to purify one from all sins, by Vireśvara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः । पापक्षयकारणः पवित्रकामो नामावस्थायां पौर्णमास्यां
वा देशकालौ संकीर्त्य पवित्रेष्ट्या यज्ञे इति संकल्पः विष्णु पौर्णमासं
नवं सप्तदशसामिधेयम् ।

End. एतदपि य इमेत्यादीनां विनियोग इत्यादीनां विनियोग विध्यभावा-
द्वन्मेषां बोधायनसूत्रेण विनियोगविधिसंज्ञेन एतेषां पवित्रेष्टौ विनि-

श्रीमत्कल्पनायाः निर्णयमाधिक्यनाद्वैतध्यानसूत्रानुसारी (रि ?) चन्द्रिकादि
धर्मविरोधाद्योपेक्ष्यतेति ।

Colophon. इति श्रीविद्येश्वरचरणकमलसुगलभजननिरतमानसहादिभद्राक्षरी-
श्वरभट्टरचितः पवित्रेष्टिप्रयोगो श्रीचप्रयोगमध्वितः सनिर्ययः समाप्तः ।
लिखितं गङ्गारोपनामकराभेष्ट ।

विवरणम् । पवित्रतासम्पादकयज्ञविद्येष्टप्रयोगपञ्चोऽथम् ।

No. 297. मृगारेष्टिप्रयोगः । *Mṛgāreshti Prayogaḥ.* Substance, country-made white paper, 9×4½ inches. Folia, 6. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual of the Mṛgāreshti ritual, according to the Bauddhāyana School.

Beginning. श्रीमच्छास्त्रं नमः । अथ मृगारेष्टिः । तत्र बोधायनः । यः पापयज्ञस्य
श्रीमत्साधो वाचस्पत्येन देवेभ्यः ऋषिभ्यः पित्र्येभ्यः शीतोष्णवेद्यनाति
मृगोभिर्मृग्य सामो वा रश्म्येष्ट्या यन्तेति । अस्मान्निष्ठावेन स्वाभि-
कारिणः पवित्रकामो वा यद्यस्मात् (यद्यः कालः ?) पञ्चमादित्य प्रयोगः ।

End. वाजिनस्याग्रे श्रीश्रीशैवा वा शीतः द्विःचक्रहा चक्षे वाजिन पापमादा-
पाभ्यर्च्युः उपाङ्गयस्तेत्यायुपाङ्गयोपकृतौ यन्ते रेतः प्रविश्य च इति मन्त्रेण
वाजिनं प्राङ्मर्च्य भक्षयित्वा च म्य वेदोमीत्यादि संस्काराजपीतं (संस्काराजपी-
तं ?) समानम् ।

Colophon इति मृगारेष्टिचौचप्रयोगः ।

विवरणम् । मृगारेष्टिनामप्रसिद्धस्य यज्ञविद्येष्टस्य बोधायनमतानुसारिचौचप्रयोगविष-
यकं पुस्तकमिदम् ।

No. 298. राजसूयपद्धतिः । *Rājasūya Paddhatiḥ.* Substance, coun-
try-made paper, 9×4 inches. Folia, 38. Lines, 10-12 in a page. Charac-
ter, Nāgara. Date, 1768. Appearance, very old, decayed and worm-
eaten in the margin. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the great imperial ceremony, known as Rájasúya, by an anonymous writer.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ श्रीरामवेशाय नमः । अथ राजसूयपदतिः ॥ अग्नि-
होमं प्रथममाहुरनीत्यादिचतुर्भिरेन्दुवाकैरुक्तः । सूत्रकारेणापि सप्त-
षष्ठेण राज्ञा राजसूयेन यज्ञेवेत्यादिसप्तधृत्या तस्य उक्ता । तस्याः सप्त-
सुत्यायाः क्रम उच्यते । प्रथमा अग्निहोमौ अग्नारोहणीया ।

End. अथ ऋतोभ्योतिहोमः चवस्य हविरिति ॥ नैकाद्वीनाद्वीनौ । चातु-
र्मास्यानि राजसूयं च अन्ये च हवीर्देयं ज्ञातिः । जात्यायनेनोक्ता ।

Colophon. सम्राज्ञीत्यं राजसूयः ॥ वीरस्य शुभं भवतु ॥ संवत् १७८८ वर्षे मार्गशि-
(श्री?)र्षेयसप्तमश्विनीपुरी स्थितं मोहनाक्षय्य अयमादिद्विभागेन ॥ ३॥

विवरणम् । राजसूयेतिप्रतिद्वयस्य प्रयोगपदतिरिचम् ।

No. 299. सर्वप्रदेष्टिहोत्रम् । Sarvapishṭheshtphotram. Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, folia 1-2 slightly spoiled. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of a Vedic rite called Sarvapishṭheshtī. The MS. is a fragment.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अथ सर्वप्रदेष्टिहोत्रं ॥ अग्निपश्यन् ॥ अग्निर्नयन् ॥
नमः प्रवक्तु इत्यादि ॥ सप्तदशसामिधेयः ।

End. ॥ (अधितम्) ।

विवरणम् । सर्वप्रदेष्टिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगपदतिरिचम् ।

No. 300. यजुतन्त्रम् । Yajñatantram. Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 98. Lines, 11 in a page. Extent, 1,650 ślokaś. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

Beginning

श्रीगणेशाय नमः । श्रीकेशवाय नमः । वागीशाद्याः सुमनसः सर्वादा-
नामुपक्रमे । यं नत्वा हतकृत्याः सुखं नमामि गजाननम् ॥ सत्सुखावित-
शब्दनाममहारम् विधानं गिरां प्रत्यक्चित्तमुपागच्छे वयसमी बोधाय
बोधायनम् । यद्वाग्भाव (यद्वाग्भाव ?) सर्वथर्वधमजनी प्राप्याध्वराभोनिधे
पारं यान्ति मनीषियो वज्रविधेस्तुवेस्तस्योभिः ॥ सूर्याचन्द्रमसौ प्रकाश-
वपुषावास्तां जगच्चतुषो । ताभ्यामन्वययोर्द्वयं समुद्भूतवाधिराजं जगुः ।
धंशे चाद्रमये तदन्वयनिधिः योऽंमसोभृदुपसक्तान् पादुरभूदलौहसुरभिः
योऽनुदृश्योपतिः । हरिहरनिभभुक्ताकामदोभुक्तागत्या हरिहरप्रदुषात-
(वर्धपात ?) सस्य भूषुस्तमूजः परिणमति धरिणोर्कोनिधामप्रधाना प्रभ-
वनि मण्डलेष्वलपाणस्य मण्डलाये च लील्यता । विदुषां कपदन् भावि
विदिषां च गिरां च ।

End

पूर्वाङ्गं तत्रये व्योतिषा इत्यनेन चोपधीभ्यस्योपधीजिन्वेत्यादि । बध्यं
पद्येपरिषेचनान् + + + ... कर्म क्रूर्यात् ॥

Colophon

इति श्रीसायनाख्यं जगती यज्ञतन्त्रे समाप्तं ॥ ४ ॥ ४ ॥ पद्यसंख्या ११५
एवं लिखितं कारिवागिभिस्तुक् हरिश्च ॥ ५ सप्तकर्मणां समाप्तम् ।

विवरणम् । सायनाख्यविरचितं बोधायनमतानुसारि वज्रविधयश्चर्कप्रयोगविरदकं
पुस्तकम् ।

No 301 यज्ञतन्त्रसुधानिधि-कुष्माण्डहोमविधिः । Yajñatantra Sudhā-
nidhi: Kushmāṇḍa-homavidhiḥ Substance, country-made paper, 10×4
inches. Folia, 44. Lines, 9 in a page. Character, Nāgari. Date,
Samvat 1820. Appearance, old, slightly worm-eaten, and writing
effaced in parts Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Kushmāṇḍahoma,
a preliminary rite to one's establishing the sacred household
fire, according to the rules of Baudhāyana, by Śāyanāchāryaya.
The work belongs to his series of Yajñatantra Sudhānidhi.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्वादानामुपक्रमे । यं नत्वा
हतकृत्याः सुखं नमामि गजाननम् ॥ सत्सुखावितशब्दनाममहारम्
विधानं गिरां प्रत्यक्चित्तमुपागच्छे वयसमी बोधाय बोधायनम् । यद्वाग्-
भावमन्वयधमजनी प्राप्याध्वराभोनिधेः पारं यान्ति मनीषियो वज्रवि-

धैर्यैः सन्ध्याभिः ॥ श्रीचायनाचार्यः कृतवान् यज्ञनक्षत्रप्रधानिधिम् ।
 श्रीचायनविद्दीनं तं । लिखाम्यन्यधियां मुदे ॥ श्रीग्रीवाधायमानः सव्यं
 दुरितपूर्वपापक्षयकामः । सर्वत्रायविनक्षपं कुप्यापह्नोमं कुर्यात् ।

End.

अयमर्थः । पञ्चधा विभक्तस्य यामस्य भागवत्तं दण्डोभागद्वयं सुष्ठु मुख-
 यामो विस्तरादुद्दिष्टः । मुखार्द्धमितोविस्तरपञ्चमासकदर्द्धं यौवा(पावा?)
 तर्द्धं विस्तमिति ॥ वीरक्ष ॥

विवरणम् ।

चायनाचार्यविरचितवौधायनमताभुमनाग्राधानपूर्वकसंन्यायविनक्षप-
 कुप्यापह्नोमं प्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No 302. सोमप्रयोगमन्त्राः । Soma Prayogamantrāḥ Substance,
 country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 7 Lines, 14-15 in a page
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and
 slightly worm-eaten. Poetry. Generally correct. Complete.

A collection of *mantras* used in the performance of the
 soma sacrifice, according to the rules of Baudhāyana, by an anony-
 mous writer.

Beginning. श्रीमर्षणये नमः । नमो वागे ऋगवे नमः, दुभिः स्वाहा । देवस्य
 अत्रिराभिर्देवेभ्यः । उतिष्ठ ब्रह्मणः त्रेतु नमः । देवी स्वाहा३-न५माया ।
 अय्याय० मिरः ।

End.

अवस्था अ० आया० अर्थं ते योनिः ० आमुक्तानः उच्युः पतते० अचमे
 विरते ददासि । अग्रवे स्वाहा ।

Colophon.

अनेन प्रीयतां देवीभगवान् मन्त्रलिखरः सखीवर्षिणः पूर्वेषामस्त्राणं
 कुलदैवतम् ।

विवरणम् । वौधायनमतानुसारिसोमप्रयोगव्यवहृतवैदिकमन्त्राणां संग्रहग्रन्थोऽयम् ।

No 303. अग्निष्टोमहौत्रं । Agnishtomahautram Substance, country-
 made paper, 10×4 inches. Folia, 45. Lines, 22-13 in a page. Charac-
 ter, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing
 effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agnish-
toma rite by an anonymous writer. *

Beginning. श्रीमश्वेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सोमप्रवाकेषामुक्तशर्माः सोमो भविष्यति तव
भवता होतॄन् कर्तव्यमित्युक्ते होता तं प्रच्छति को यशः कश्चमित्रः का
दृचिषेति तेन प्रतिवचने दत्ते यजमानेन दृतः सन् लपति ।

End. संस्मितायां सर्वप्रायश्चित्तानि ऊक्ता संस्मालयेन्नोपस्थाप्य तीर्थेन निष्क्रम्य
यथार्थं गच्छेत् । उदकपात्रीयाद्यामग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्होता पौरो-
मास्येष्टिवत् ।

Colophon अग्निष्टोमस्य होतॄन् सभातॄन् । इदं पुस्तकं गङ्गारोपनामकस्यैव पुस्तकं ॥
विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्म्मप्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् ।

No 304 अग्निष्टोमपद्धतिः । Agnishṭoma Paddhati: Substance,
country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia 76 Lines, 8-11 in a page.
Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old, decayed, torn,
and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Com-
plete

A manual for the performance of the Agnishṭoma rite by
Devāswamin.

Beginning. होतॄन् योतयन्तः । स रेन्नाग्रे पुनश्चत्सुहृत्सालमेत । पूर्वे बहनादिना
जीर्णैः पूनर्वैद्यमान्यातोमह्वान् पुनः . . . . पक्षं भवति । अग्निं न
होतॄन् . . . सद्गुत्यमिति वद । यस्य पिवादयोविच्छिन्नैराश्रयना-
विच्छिन्न . . . . शीर्षामवेदिसम्भन्धावच्छिन्नसोमपत्ना वा यो वा इरक्षी-
यति । यस्यादिच्छादु धूषवर्णं ललाम . . . . अग्निहोतादिपूर्वार्त्तनपक्षे
पश्चपक्षेन भेदेनेष्टा सोमेन यजेत सोमाधाने अग्नीहोतीमेनास्य वो पक्षो-
पालम्भो भवतः । पूर्वोपुर्वाग्दीप्यादि, अपरेषु स्नानादि रन्धा . . . .
शीयतामिति पुण्याहे ।

End. पुनरग्नौन् सभारोक्ष “स्यष्टे . . . . पतनेषु मथिता . . . . काले
काले सार्धं प्रानरग्निहोतॄन् जुहुयान् ।

Colophon. इति देवसामिहोमोऽग्निहोमप्रयोगः समाप्तः ॥ राम राम ॥ वारपश्चा-
मापदेवेन लिखितम् ।*

निवरणम् । देवसामिहोमोऽग्निहोमप्रयोगपदनिर्दिष्टम् ।

No. 305. अग्निहोमव्याख्या । Agnishṭoma-vyākhyā. Substance, country-made paper, 10½×5 inches. Folia, 249. Line, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

*An expository manual of the rules especially laid down for the performance of the Agnishṭoma rite. The codex being incomplete, nothing regarding the author can be ascertained.

Beginning. ? (पतं हिमं नाचरावि सम्यगुपसम्यक्ते) ।

End. ? (अग्निहोमम्) ।

निवरणम् । अग्निहोमप्रयोगविधायकसूत्राणां व्याख्यापुस्तकमिदम् । अतीव मोर्चम् ।

No. 306. अग्निहोमः । Agnishṭomah. Substance, country-made paper, 9½×2 inches. Folia, 66. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and decayed. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. ओम् नमो भगवते महादेवराय ओम् नमो भगवते श्रीगणेशाय ॥
अग्निहोमस्तु ॥ १ ॥ अग्निहोमेन वसुधाया ओ भवति च उपकल्पये ।

End. संतोष्य अन्नाहार्यमापाद्यान्तुर्हं ददाति या प्रभिवेष्टिः संतिहवेः
मदानोमेकारहोमोऽग्निहोमं समारोह्य सान्द्रापनान्द्रावपाय मदिनाग्नी-
निहोमपायं प्रातरग्निहोमे प्रतिसुहोति संतिहवेऽग्निहोमः संतिहवे
अग्निहोमः ॥ १० ॥ १ ॥ १ ॥ ओम् ॥ ओम् ॥

A guide for the Hotṛi priest in the performance of the Agnish-
toma rite by an anonymous writer. *

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ सोमप्रवाकेषामुक्तमर्थः सोमो भविषति ॥
भवता सोमं कर्तव्यमित्युक्ते सोता नं श्रूयति को यज्ञः क ऋत्विजः का
दृचिषेति वेन प्रतिवचने दत्ते यज्ञमानेन हतः सन् जपति ।

End. संस्मितायां सर्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संख्याजपेनोपस्थाप्य तीर्थेन निष्क्रम्य
यथार्थं गच्छेत् । उदकपात्रीयायामग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्होता पो-
माश्रेष्टिवत् ।

Colophon अग्निष्टोमस्य सोमं समाप्तं । इदं पुस्तकं मङ्गरोपमासकस्यैव पुस्तकं ॥
विवरणम् । अग्निष्टोमे होतृकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 304. अग्निष्टोमपद्धतिः । Agnishtoma Paddhati. Substance,
country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia 70. Lines, 8-11 in a page.
Character, Nāgari. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn,
and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Com-
plete.

A manual for the performance of the Agnishtoma rite by
Devāsamin.

Beginning. सोमं न पीतवन्तः । स रेन्नाग्रं पुनश्चत्तुष्टमाहमेत । पूर्वं सधनादिना
जीर्णः पूनर्वत्तवानजानोमज्ञान् पुनः . . . . पश्यं भवति । अग्निं न
सोमं . . . सद्यमित्यिति षट् । सद्य पिबादयोर्विष्टिर्गृह्णाध्वना-
विष्टिश्च . . . . शीर्षामवेदिसम्बन्धान्विष्टिश्चोमपात्रा वा यो वा दृष्टी-
यति । सद्यश्चिच्छादं भूषवर्षं लक्ष्म . . . . अग्निहोवादिपूर्वार्चनपद्ये
पशुपयेन भेदेनेहा सोमेन यजेत सोमाधाने अग्नीहोमीयेनास्य गो पशो-
पालम्भौ भवतः । पूर्व्यपुनर्वाग्दीप्यादि, अपरेषु क्षानादि रम्भा . . .
श्रीयतामिति पुण्याह ।

End. पुनरग्नौ न समारोह्य “सय्यते . . . . पतनेषु मयिना . . . . काले
काले सद्यं प्रातरग्निहोत्रं जुहुयात् ।

Colophon. इति देवसामिहृतोद्दिष्टोद्गमप्रयोगः समाप्तः ॥ राम राम ॥ वारपद्मा-
मायदेवेन लिखितम् ।*

विवरणम् । देवस्वामीकृताग्रिष्टोमप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 305. अग्निष्टोमयाखा । Agnishtoma-ryākhyā. Substance, country-made paper, 10½ x 5 inches. Folia, 249. Line, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

*An expository manual of the rules especially laid down for the performance of the Agnishtoma rite. The codex being incomplete, nothing regarding the author can be ascertained.

Beginning. ? (एवं हिंसं नाचरादि सम्यगुपसृभ्यन्ते) ।

End. ? (अष्टितम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमप्रथोमविधायकसुबार्त्ता आध्यापुस्तकमिदम् । अतीव मोक्षम् ।

No. 306. अग्निष्टोमः। Agnishtomah. Substance, country-made paper, 9½×2 inches. Folia, 66. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and decayed. Prose. Correct. Complete.

Another treatise on the Agnishṭoma rite by an anonymous writer.

Beginning. श्रीमद्भैरवाय नमः । ओं नमो भगवते महाशैलराय श्रीमद्विष्णुजीश्वरिण्यै ॥
शुविप्रमस्तु ॥ ३ ॥ इति श्रीमन्नमःपाशो भवति न उपपन्नस्यते ।

End. संयोगे चत्वार्यहंभाषापात्राणां ददाति धा प्रविष्टिः संतिष्ठतेत्य
नदानोमेकारणोऽसौ भूमासौ च स्तान्प्रदातवान्धवधवाय मदिनादी-
निहन्दापात्रं प्रतरश्चिह्ने प्रतिमुहोति संतिष्ठतेऽग्निहोमः संतिष्ठते
प्रतिहोमः ॥ १० ॥ ४ ॥ ४ ॥ १० ॥ १० ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमानुष्ठानपुस्तकमिदम् ।

No. 307. अग्निष्टोमादिसंख्या । Agnishtomādi Saṁsthā. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 94 Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Correct. Incomplete.

This work is a part of a commentary, entitled Prayoga Sāra, on Baudhāyana's Śrautasūtra by Keśava Svāmin. The codex under notice begins from the seventh Prapāṭhaka of the text, and treats of the Agnishtoma rite.

Beginning. श्रीमहात्मनः (न ?) ये नमः । श्रीचरत्तले नमः । श्रीदत्तपुरपाप नमः । श्रीनुरचरवेभ्यो नमः । दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्टेष्टिपद्वचःतुर्मासैरयं सोमेनेति क्रमेण चातुर्मासान्तरं सोमं चारभ्यवे । अग्निष्टोमेन यज्यमाच भवति ।

End. ? (अखितम्)

विवरणम् । अन्योऽयं केशवखानिष्ठतत्प्रयोगचाराख्यबौधायनसूत्रवृत्तेरभिधेयः । अग्निष्टोमस्य भेदास्तत्तद्देशेषु चानुष्ठेयानि कर्माण्युक्तानि ।

No 308 अग्निष्टोमसप्तहोत्रप्रयोगः । Agnishtoma-saptahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 21. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly torn, and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Saptahotra rite, a part of the Agnishtoma ritual, by Chandra Chūḍa Bhaṭṭa.

Beginning श्रीगणेशाय नमः । उद्गात्र होत्र प्रशास्त उद्ग्रेह अध्वर्यु यजः कर्माणि प्राचक्ष्मन्तीति उद्गात्रादिवादनम् । अघ्नन् शब्दापु ब्रह्मणमय इति त्र । अनेभ्य अलिम्बाचकेभ्यो होत्रादिभ्यश्च इति वः । यदा होतृशानां वरणं तदा होतुः पूर्वे यदा चतुर्थी तदा ब्रह्मणः । होत्रकायां (नां ?) वादयानां अनियतक्रम इति वृत्तौ ।

End. ग्रन्थक वापुस्यवर्जितानां भूमूषां समिद्धो अथ मनुषः ॥ १० ॥ इत्यादौ विवेकः ।

Colophon. इति चन्द्रचूडभट्टले अग्निहोत्रप्रयोगः ॥ धनवारोपनामकः ।

विवरणम् । अग्निहोत्रानामसप्तहोत्राणां यत्रविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमेतत् ।

No. 309. अग्निहोत्र । Agnihotra. Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 7. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, 1786 Samvat. Appearance, very old and decayed. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Agnihotra rite by an anonymous author.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीमोक्षेश्वरो अग्निहोत्रं व्याख्याभ्यामोऽधिरक्षस्वयं आविः स्वर्गं वा दृष्टिरसि प्रक्ष्वयच्छेति दृष्टिमादाय पुनार्हपत्ये वैदेवं नमामोदयः देवसीः देवसीर्दधम् ।

End. अग्रे नम इत्यदिना वसुधैव कुटुम्बकम् इति अपिना भगवत्-कारणं करोति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रं चण्डूषे ॥ मङ्गरोपनामकरणेन लिखितं अवावत्याम् । सं १७८६ यो. ग. ५. ।

विवरणम् । अग्निहोत्रविषयकं पुस्तकम् ।

No. 310. अग्निहोत्रप्रयोगः । Agnihotra Prayogah. Substance, country-made yellow paper, 16 x 4 inches. Folia, 7. Lines, 6-7 in a page, (leaving a blank space of about an inch square in the middle of each page). Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Agnihotra ceremony.

Beginning. ॐ नमः शिवदेवाय । अथाग्निहोत्रप्रयोगः । आधानानन्तरं द्वादशदिनमध्ये योर्ध्वावधोभारत्नाप्रसक्तो द्वादशदिनपर्यन्तमग्रेणैव तत्कार्यं । ततो-

इरषकासे अग्र्यत्तिजमेव प्रादुष्करत्वं कार्यम् । काष्ठातिक्रमे एवं
प्रायश्चित्तं तयोदयेऽहनि प्रातर्होमान्तेऽश्विन्याम् ।

End आदावन्ते च न परिमृञ्चनपर्युच्चयत्ययःसंस्कारान् प्राक्कथं तन्
क्षुप्यते ॥ मृग्युर्विषये एवं विधिरिति ।

Colophon. ? (नास्ति खण्डितलान्) ।

विवरणम् । अग्निहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 311. ज्योतिष्टोमपद्धतिः । Jyotishṭoma Paddhatih. Sub-
stance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29. Lines, 10-11 in a
page. Character, Nāgara. Date, 1777. (Samvat or Śaka cannot be
ascertained). Appearance, very old, torn, entirely decayed, and writing
effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Jyotishṭoma rite.

Beginning. त्रीमहेशाय नमः ॥ त्रीमहेशं जमस्तुत्य ज्योतिष्टोमस्य वै कृतोः । ज्यो-
मानां यज्ञाज्ञानं लिख्यते कथंनः क्रमः ॥ १ ॥ तत्रादौ मातृपूर्वकं चार्दं ।
ततः प्रादुर्गुह्योपविष्टानां अग्निजां उदुर्गुह्यो यजमानः वरत्वं करोति ॥

End. तस्य जमती भृगुः + × × × + × × × जमती भृगुचोम
इति इन्द्र अग्निदेवताः ॥ समाप्तमिति ॥

Colophon. इति यज्ञप + × × × × १७७७ समये आश्विन शुक्लतयोदमि
(शो?) भृगुकाष्ठाक्षितस्य × × + + × + + लिखिता एवं
पद्धतिः ॥ त्रिपाठिकव्यभूषस्य + + + + + मद्य लेखक
पाठकयोः श्रमं भवतु ॥

विवरणम् । ज्योतिष्टोमेति प्रसिद्धस्य यज्ञविशेषस्य पद्धतिरित्यम् ।

No. 312. बौधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Baudhāyana Darśa-
pūrnamasā-prayogaḥ. Substance, country-made white-paper, 10×4 in-
ches. Folia, 35. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1828. Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct.
Complete.

A manual directing the performance of the new and full moon rites according to the rules of Baudhāyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ गुरुभ्यो नमः ॥ अविज्ञमस्तु । अथ दर्शपूर्णमास-
प्रयोगः ॥ तथ भवतः ॥ द्वैपक्यान्दीपानुवाकविधयः कल्पान्कारोक्त्ये-
विधिभिर्विकल्पन्त इति केचिदनुवते ॥ अपरे तु विद्येपीक्षते विकल्पने ॥
अथ नियेपीक्षा अन्तर्गात्र दीपनेन संक्षयत इति ।

End. उपांशु याने पञ्चवारं मन्त्रोक्ता यजेन् ॥ द्वितीयपुस्तकाश्चादौ मध्याह्ने
पश्चादाह्ने । पूर्वाह्णादह्नयदानं । शिश्रुहति उत्तरार्हादेव द्विरवदानम् ।
द्वितीयाह्ने पश्चाह्ना तृतीयमह्नये ॥ ५ ॥ योरस्तु ॥ ५ ॥ श्री संवत् १८२८

विवरणम् । द्दम्पूर्णं साधनाभ्यसिष्यस्य वैदिककर्मणः अनुष्ठानप्रयोगविषयको बोधायनसम्प्रदायी
पञ्चविंशः ।

No. 313. बौधायनीयदर्शपूर्णमासप्रयोगः । Baudhāyāniya Darśa-
pūrnāmāsa-prयोगः. Substance, country-made paper, 9×4 inches.
Folia, 37. Lines, 9-12 in a page, but the last folium has two lines
only. Character, Nāgara Date, ? Appearance, not new. Price.
Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the new and full moon rites according to the rules of Bandhāyana. Anonymous.

Beginning. श्रीमच्छेसाय नमः ॥ १ ॥ आहिताग्निरन्वाधानदिने शतरद्विचोद० उक्ता
 श्रुतुष (?) पक्षे (पक्ष?) केशनखस्रोमानि वापयित्वा क्षतघाननख-
 नौगाभ्यङ्गनाङ्गमोहतवासाः सातो पद्माध्व्यादिभिः सव प्रत्येकं चतुर्भिः
 चतुर्भिर्दंष्ट्रिभ्यस्तेनैव भाभिं मुखौ च संक्षय्य दधान् चतुर्वाय प्रोक्ष्यो-
 दग्धिरस्य नखचनम् ॥

End. इदं वाङ्मयं प्रजापतौर्षोरवि श्रेष्ठं ब्रुवः सु भवाम् ॥ उपविश्य प्राङ्मुखः
 संप्रति (यो?) न मे हन्याद्भवः ॥ ॐ प्रोष्यति ॥ मनोऽप्यप्रं गदिताद्भव-
 मपेक्षानं कुर्यात् ॥ ॐ नित्यं देवसेवकमासीत् ॥

Colophon. (अष्टितम्) ।

विषयम् । हर्मपूषेताभूतामप्रधिः यन्नविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No 314 दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तप्रकरणम् । *Darśapūrṇamāsa Prayaścitta Prākaraṇam.* Substance, country-made white paper, 10½ x 4 inches. Folia, 23. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of expiations for any errors or irregularities, occurring in performing the new and full moon rites,

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ विधिद्वन्द्वेन विहित-
मुच्यते । विहितस्याकरणे चन्दयाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्त्तव्यः प्रायश्चित्ताश्च
चित्तिः संधानं विनष्टसन्धानं प्रायश्चित्तिरित्युक्तं भवति । तदाच नाति
चेद्वाह्निविशोमः कर्त्तव्यः ।

End. यवमग्निहोत्रदर्शपूर्णमासपञ्चानुमासौमादित्यु सप्तमाहानुक्तप्रायश्चित्तं
सप्तमाहोक्तमाहो वा परमाहोक्तं प्रायश्चित्तं विधाय नित्यकर्त्तव्यमाहोत्तु ।
अनुक्तप्रायश्चित्ते सर्वप्रायश्चित्तं विध्युत्तरण्येति सचेष्टः ॥

Colophon. इति दर्शपूर्णमास(प्रायश्चित्त ?)प्रकरणं सम्पूर्णम् ।

विवरणम् । दर्शपूर्णमासनामप्रविद्यञ्जीयविध्यपराधनिमित्तकप्रायश्चित्तविषयकोद्वन्द्वविशेषः ।
उक्तकोद्विन् पाठकानां बोधोपकारायान्येपि विषयाः समालोचिताः । तथादौ निबिड-
प्रायश्चित्तपरिभाषाकथनं, तत आधानप्रायश्चित्तप्रकरणम् । ततोऽग्न्यानुमनप्रायश्चित्तं ततः
सप्तमाहप्रायश्चित्तं ततः कात्यायनातप्रायश्चित्तं ततोऽन्यानुकरप्रायश्चित्तं ततोऽदर्शपूर्णमास-
प्रायश्चित्तम् ।

No 315. बौधायनचयनप्रयोगः । *Baudhāyana Chayana Prayogaḥ*
Substance, country-made white paper, 9 x 4 inches. Folia, 82. Lines,
13-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old.
Prose : Correct. Complete

A manual directing how the sacred fire is to be established, according to the rules of Baudhāyana, by a pupil of Vāsudera Dīkṣhita.

Beginning. श्रीमहादेवपत्नये नमः । श्रीमेवागुदेवदीक्षितमुत्तरचरेभ्योनमः । अग्निं
आस्थास्यामः । उपरुतिविह्वल्योत्तरचरेभ्योविकल्पे हुक्मकार्यनादिप्रापने
आधानोर्ध्वमाग्निहोमेनेति ।

End. यावज्जीवं नरानां हृषीकेशेणाथ वरेति धारयतो सुखं वर्धमादति
प्रथं कुर्यादद्यादमेवाभ्युपारमेत इति माह्वयं । नदिदं नारायणधमं
महाप्रभो बोधायनाय नमोमुदयः ।

Colophon. इति बोधायनस्यवप्रथोऽः समाप्तः ।
महानीदे मरुदेव रागलिङ्गस्य सनुना ।
लिखिता जयरामेव चानन्दवनवाग्निना । ॐ नमो नमः ।

विवरणम् । बोधायनमतानुसृताग्निषट्पदोऽविषयकोप-नविषयः ।

No. 316. दर्शपूर्णमासव्याख्या । *Darśa Pūrṇamāsa-vyākhyā.* Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 60. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1793. Appearance, old, especially of the latter part beginning with fol. 56, which not only looks older but has the writing slightly effaced in most parts. The codex is by different hands, the parts lost having been gradually replaced by the owners. At the end, the codex is said to have been written by Sivarama on the 8th day of the white fortnight of Jyāishṭha in 1792 (Saka or Samvat not clearly mentioned), while in the Colophon we find that the codex was written by Bhavāni Sankara on the 11th day of the black fortnight of Baisākha in Samvat 1793. From the above, it appears that Sivarama originally wrote the codex in Samvat 1792. The first 58 Folia, having been spoiled or lost, were re-written by Bhavāni Sankara in 1793 Samvat, and the Colophon was also added by him. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining in detail the purport of Baudhāyana's rules on the new and full moon rites. Anonymous.

Beginning. योमवेनाथ नमः । योवावाय्वेयोवायनयूवानुधारेव हर्मपूर्वमाययो-
योजमानमहिनं व्याख्यायामः । योर्वमाभ्युपारमावासावाधःपयो योव-
नययो व्यानां ययोययोवा योर्वमान्नाः यम्या निथो चन्द्रमा पुर्वो
भवति यम्या वा न हस्तवे उभयो यथायोर्मुप्यं उपवचयः ।

End. यवेमयययवा ह्यादि प्रहसिचनमकारं कना ।
यवेन योवमा देवो भवयाम् यवेयवरा ।
योर्वमुवादेवी पूर्वमाययाकं मुक्तदेवतम् । १ ।

केशान् मासनयादुर्द्ध्वं धारवेद्भर्तवान् द्विजः ।
 यजनः पर्वण्योः चौरं धारणं नादितादृते ॥ १ ॥
 आदिताग्रेर्द्वयं पर्वं द्वादशी च प्रशस्यते ।
 पञ्चम्यामथ षाष्ठ्यां पर्वण्योर्यद्यश्विनः ॥ २ ॥
 पक्षौ यवाग्रदस्त्रन खयं वा तत्र वाग्रयः ।
 विकल्पे स्तेच्छ्या कार्यं एव धर्मः सनातनः ॥ ३ ॥
 स्त्रियाश्चानयमुत्पद्य परमाष्टम्यं च यः ।
 कर्तुमिच्छति दुर्मेधा मोघं तस्य विचेष्टितम् ॥ ४ ॥
 श्रमिया विविधाः प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्मकारिणः ।
 श्रमिया च परोक्ता च तृतीया चादयाक्रिया ॥ ५ ॥
 द्विष्टे पिष्टे तथा क्षूने चाग्राग्रे मार्तिके तथा ।
 यथाग्नन्त्राः प्रयोक्तव्या भवन्त यज्ञार्थसाधकाः ॥ ६ ॥
 भृशुक्ते ऋषि द्विनवति श्वेदस्य दितपचक्षे ।
 निरन्तरोऽष्टम्यां शिवरासोऽस्तिषद्वौ ॥

Colophon द्विनवतिश्वविभृशुक्ते इदं पुस्तकं भवानीमद्वरेण लिखितं संवत् १८६१
 वैशाखमासे छत्रपक्षे एकादश्याम् ।

विवरणम् । शोधयनानुसृतानां दर्शपूर्णमासपञ्चीयमित्यसनां व्याख्यानपुस्तकमिदम् ।

No. 317. दर्शपूर्णमासीयाधानप्रयोगः । Darśapūrṇamāsīyādhāna
 Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches Folio, 41. Lines,
 3-9 in a page. Character, Nāgara Date, 1816 Samvat. Appearance,
 very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Prose.
 Generally correct Complete.

A manual directing the performance of the Kdhāna ceremony
 belonging to the new and full moon rites, according to the rules
 of Baudhāyana. Anonymous.

Beginning शवितारं षडशान् देवानादित्यान् विद्यान् देवान् इन्द्राग्निमिवारुच-
 शोमसवित्रबृहस्पतीन् आनवेदसमग्निं अग्निशार्द्धपत्यं व्यतिषद् ।

End. यज्ञप्राक्प्रादुषतपंथावसमापनं मतविसर्जनं कुर्यात् । शोधमासीय-
 याभाष्येन + + + + आधानस्य छत्रनाम् ।

Colophon. इत्यनारण्यपीथा ऽ पोर्वमापीथयात्र प्रति + + + + नं 'समाप्तं'
शुभमस्तु ॥ स्वत् १८१६ नीति कार्तिकवदि १४

निररथम् । बोधायनसूत्रानुसारि द्मंपूर्वमापीथाधानप्रथोत्रविषयकं पुस्तकमिदम् ।
अतीव लोचंम् ।

No. 318. दर्शपूर्णमासव्यवहाराध्याया । Darśapūrṇamāsa Vyākhyā. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 25. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Saka (?) 1792, Samvat 1815 (1928?). Here also we find two different dates mentioned in the Colophon, one written in words but not clearly mentioning whether Saka or Samvat is meant, and the other written in figures mentioning Samvat as the era. The former is 1792, and the latter 1815. The difference between the two is 23, whereas the difference between the Saka and the Samvat eras is about 136. Now if the former be taken for Saka, then the latter should be 1928, and not 1815. There is still another discrepancy which cannot be reconciled, for, according to the former statement, the codex was written on the 8th day of the white fortnight of Jyāishtha, while according to the latter on the 7th day of the black fortnight of Māgha. This is evidently absurd. Besides, the former date is the same, and written in the same words as that mentioned at the end of codex No. 316. Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work explaining the purport of Baudhāyana's rules on the duties of a Yajamāna in the performance of the new and full moon rites. Anonymous.

Beginning योमचेमात्र नमः ॥ योवाचायंयोधापनयूत्रानुसारि द्मंपूर्वमापथो-
र्वात्रनामवहितं वाक्यान्नामः । पोर्वमास्युपवसावाकावकावको योव-
चयो भ्यानाम् । ययो ययो वा पोर्वमास्यः स्यो निवो यन्मनाः
पूर्वाभवति स्यो वा न इत्ये उच्यते उच्यते संस्येस्यं उच्यते ।
योभूते यामः यगुर्दमोपहृदमोविततिदेरदुनवयनं पददमोनादिका-
वाक्यो प्रति प्रतिपन्नाहोकावन्ते अनिरुपहृदमोविततिदेरदुनवयनं
प्रतिपन्नाहोकावन्ते स्यवोव इति ।

End. तमोऽप्यर्चकारिवाक्यवर्धं कुप्यन् । कतिडेते द्मंपूर्वमास्ये वा न-
पुनश्च इत्यादि इतिवचनवत् इत्यम् ।

अनेन प्रीयतां देवो भगवान्महज्ज्येयरा ।
 श्रीदेवूकादैर्यैः (?) पूर्वेषामग्राहं कुलदेवतम् ॥ १ ॥
 केमान् मासवयादूर्ध्वं धारवेद्भगवान् दिनाः ।
 दध्मनः पर्वणोः श्रीरे धारणं त्वादितादये ॥ १ ॥
 आदिशेदेयं (आदिताशेदेयं ?) पर्वं द्वादशी च प्रशस्यते ।
 पञ्चम्यासयवाट्म्यां पर्वणोर्यत्र भवतः ॥ १ ॥
 एनीयधाग्रयस्तत्र सूर्यं वा तत्र वाग्रयः ।
 विकल्पः (: ?) लेख्या कार्यं एव धर्मः सनातनः ॥ १ ॥
 सभाकाशयमुत्सृज्य परशास्त्राययं च यः ।
 कर्तुमिच्छति दुर्मोधा मोघं तस्य विघेष्टितम् ॥ १ ॥
 अक्रिया विविधा प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्मकारिणां ।
 अक्रिया च परोक्ता च ऋषीणां च यथाक्रिया (या ?) ॥ १ ॥
 विघ्ने पिष्टे तथा ब्रूते साध्यायै कार्तिके तथा ।
 पद्यान्मन्त्राः प्रयोक्तव्या मन्त्रापला (ता ?) संसाधकाः ॥ ० ॥

Colophon.

भृगुस्त आदि दिनवति ज्येष्ठस्य सितपक्षके ।
 निरुक्तरोट्म्यां यां (?) शिवरात्रौर्द्धिषद्भवौ ॥
 दिनवति अपिभूयुक्ते संवत् १८१५ माघ सप्तम्यां च(३?)निवारय ।

विवरणम् । दर्शपूर्वमासस्य ज्येष्ठमासानुष्ठानविषयकानां बौधायननिरुक्तानां शास्त्रानु-
 स्ताकमिदम् ।

No. 319. पवनपावनम् । Pavana Pávanam. Substance, country-
 made paper, 9×4 inches. Folia, 24. Lines, 10 in a page. Character,
 Nágara Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing
 effaced throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of Pavana Pávanam, a
 rite belonging to the new and full moon ceremonies, and purify-
 ing the actions of the Adhvaryu priest.

Beginning (जुष्ठाचरत्वादबोधम्) ।

End. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । दर्शपूर्वमासस्य ज्येष्ठमासानुष्ठानविषयकानां बौधायननिरुक्तानुष्ठानपुस्तकमिदम् ।

No. 320. चातुर्मास्यप्रयोगः । Chāturmāsya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 44. Lines, ॥ in a page. Extent, 820 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, new, appearing to have been recently copied under the orders of the authorities of the Sanskrit College. Prose. Not correct. Complete.

A manual directing the performance of the Chāturmāsya rite by Tryambaka.

Beginning. योत्रचेमाय नमः । नना मचेमपादात्तं मुहुरथ मद्यामयान् । कुर्वे
यन्मकनामात्तं चातुर्मास्यमाहृतः ॥ १ ॥ प्रथमं चर्चयानमुद्यत्येव
वेदवे (विदवे ?) । अथचर्चुं चरे चातुर्मास्ययाजिनः दृष्टतं भवति ॥
फादुन्यां योत्रेमायां यैत्र्यां वा वेददेवेन योजत (यजेत ?) । तत्र
प्रथमः ॥ यथा प्रथममावित्य रेष्टिकं चातुर्मास्येयं ॥ इति पाश्चाच्चिकानां
संकरयः । अतुयजनपचमावित्य म्यु (द्यु ?) तुयाजिनां । चातुर्मास्य-
यजनपचमावित्येति चातुर्मास्ययाजिनां एव रेष्टिकचातुर्मास्येषु अथप्यु
(य्यु ?) । नामचं हवे । एवं तस्मात्तं चोक्तारमाद्योत्रं च अतुयामादि-
पचे तस्करवे प्रथक् प्रथक् करयम् ।

End.

मीकुप्यादोममंवाचां प्रथमादिपु कुचधित् ।

अप्येवां च विहृष्टानां आखेनाचमनादिना ॥ १ ॥

विवाचनपत्रेषु यावे चोमेवेने जये ।

पारमे (मे ?) तुतकं न आह्नानारमे तु तुतकम् ॥ १ ॥

प्रारम्भो वरचं यत्रे संकल्पो ज्ञतयचयोः ।

मान्दीमुखं विवाहादौ यावे पादपरिक्रियेति ॥ विष्णुवचनात् ॥ १ ॥

चातुर्मास्य (मास्य ?) पुस्तकं सम्युचं ॥ आर्गुमास्य (चातुर्मास्य ?) प्रथमः

समाप्तः ॥ लिखितं मन्दरानम्राक्षकलिकानामधे सम्युचं शुभमस्तु ॥

संवत् (?) वैशाखमास (वे ?) शुक्ल (शुक्ल ?) पक्षे ॥ अमृतवाह (व ?) देव

पादम पुस्तकं दृष्टा (दृष्ट ?) वाहमं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमस्तु वा मम दोषो न दि (दो ?) पवे ॥ १ ॥

अथ एवं नैवं एवं एवं त्रिविधवचनम् ।

कथेन लिखितं ग्रन्थं यमेन परिपाद्येत् ॥ घंत (घ ?) संख्या ८९० ।

विरचयम् । चातुर्मास्येतिप्रचिदवसानुद्धानप्रयोगविरचयकं पुस्तकम् ॥

No. 321. चातुर्मास्यप्रयोगः । Cháturmásya Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. The MS. not being in good order, and some of the folia being lost, the exact number of the folia cannot be ascertained. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the Cháturmásya rite according to the rules of Baudháyana. The folia being bundled together without any order, it is impossible to find out either the beginning or the end.

विवरणम् । चातुर्मास्येतिप्रसिद्धस्य यज्ञविधेयस्य द्वाधायनमतानुमतानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 322. चातुर्मास्यहौत्रम् । Cháturmásya-hautram. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 45 (Of which foll. 1-7 are by different hands. Lines, 8-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the duties of the Hotri priest in the Cháturmásya rite.

Beginning. श्रीमघेशाय नमः । आवाधानहौत्रम् ॥ नमः प्रवक्ष्ये इत्यादि पञ्चदश-
शान्तिधेयः । आवाहने आवाधमागवावाह्य आग्निमावह, अग्निं पवमान-
मावह देवा आवाप्या इत्यादि, उत्तमे प्रयागे ये साहाग्रिं साहा श्रीम
साहाग्रिं पवमानं साहा देवा इत्यादि ।

End. याभ्यानुवाक्याः प्रकृतिवद्गर्भोर्ध्वमासवत्सम् । तव ह्योकाः । चातुर्मास्ये
सर्वेषु शुद्धहुषं प्रयोजयेत् । वेन्द्राग्रस्य मरुत्पक्षे मरुतो यक्ष वा इवेति ॥
इति चातुर्मास्यहौत्रम् समाप्तम् ॥ सप्तत्वे तु अष्टो देवताः वाग्निर्देवान्
वायुर्वा षष्ठः । शुनाशीरोः इन्द्रो वा शुनाशीरोः ॥ इन्द्रो शुनो वा ।
पक्षेपौ जयाशौ एकतमः । सूर्योऽष्टमः । पूषा नृपान् उक्ताः । याभ्यानु-
वाक्याः आवाधोः भूषप्रयाभिर्वाचीति वायोर्निर्मुक्तः । केवलवायोः
यज्ञे शुनाशीरादिर्मा वाचं शुनं नर्धनला इति शुनाशीरीययोः इन्द्रस्य
शुनाशीरीयस्योक्ते शुनो ना । आवायतो जयत इतीन्द्रस्य शुनीस्य
सूर्यस्योक्ते वाजिनः वरुं अन्यत् वै वैश्वदेववत् ॥

Colophon. इति चातुर्मास्यं शीवं समाप्तं ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ इदं पुस्तकं
ब्रह्मरोपनामकरामभट्टस्य ॥

विवरणम् । चातुर्मास्यग्रन्थीयदीपकप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 323. चातुर्मास्यब्रह्मत्वप्रयोगः । *Cháturmásya Brahmatva Prayogah.* Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 9-18 in a page. Character, *Nágara.* Date, ? Appearance, old, with writing by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual on the functions of the *Brahmá* priest in the *Cháturmásya* rite. The codex being incomplete, nothing in regard to the author can be found in it.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः । अथ चातुर्मास्यदीप (शीवं ?) ब्रह्मत्वप्रयोगः । चातुर्मास्यानि प्रयोगप्रमाणः पूर्वपूर्वशान्त्यर्पणान्येति चातुर्मास्यानीति रष्ट्रयजननाम । तानि वैश्वदेवादीनि यन्मादि यन्मांशि तानि प्राक्पुन्या पौर्णमास्यां वैशा वा चारस्यमानः तस्याः पूर्वदिग्वा खोदनि वैश्वानरपञ्चन्यदेवतामिति चातुर्मास्यानामारम्भायै कुर्यात् ॥

End. (अक्षितम्) ।

विवरणम् । चातुर्मास्यग्रन्थीयब्रह्मत्वप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 324. चातुर्मास्ययजमानम् । *Cháturmásya Yajamánam.* Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 12 in a page. Character, *Nágara.* Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the *Yajamáná* in performing his duties in the *Cháturmásya* rite. The codex being incomplete, nothing about the author can be ascertained from it.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः । अथ चातुर्मास्ययजमानम् । नव शान्तिपत्रकं अविद्याः (विद्या ?) सद्यः कृत्वा मार्गपत्यम् पद्यान् शक्युक्तान् दर्शनाद्यर्थं तेषु पद्या सद्यः यजमानं (न ?) उपविश्य प्राश्नानायम् यज्ञाधिदेवं भिजु (विभु ?) भ्याम् ।

End (अस्मिन्) ।

विवरणम् । चातुर्मास्यव्रतकृत्यजनानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 325. चातुर्मास्यव्रतविवृतिः । Cháturmásya Brahmátra Paddhatih. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 10-12 in a page. Character, Nágara. Date, P. Appearance, very old and decayed in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the Brahmá priest for performing his duties in the Cháturmásya rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ ब्रह्मन्प्रयोगोक्तिस्तुते । अथ धर्मो वाचस्पति
हन्ता दक्षिणावृत्तिवारं चरं । अथर्व्यं यजमान इति वरं धूं दे वमस्त-
वाणमुद्योपेक्षा (उद्योपेक्षा ?) चवनीयं परीत्य आचवनीयस्य ब्रह्मच-
र्यं भवति तस्य दक्षिणत उदङ्मुखो ब्रह्मा यजमानागुणं गृहीत्वा निर्या-
परावसुः इति मन्त्रेण स्पर्शं निरस्य । अथ उपसृग्या रश्मिपद्मनिर्वा-
पदने वीदामि इति मन्त्रेण आचवनीयमभिमुखे दक्षिणोत्तरं चोपसृग्यो-
पविश्य जपति ।

End. पित्राऽचवनीयानुयमने योनितसूक्ष्मीं प्रवीयावाहितप्रायश्चित्तं चम्पा-
यानात् प्राणोदितः प्रवीय सर्वप्रायश्चित्तमेव ।

Colophon इति चातुर्मास्येण ब्रह्मन् यजमानं ॥ श्रीरक्ष ।

विवरणम् । चातुर्मास्यव्रते ब्रह्मचर्यानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 326. नक्षत्रसूत्रभाष्यम् । Nakshatra Sūtra Bháshyam. Sub-
stance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 76. Lines, 8 in a
page. Extent, 1,050 ślokaś. Character, Nágara. Date of the work,
1813 Samvat. Appearance, not old. Prose and verse. Generally cor-
rect. Complete.

A commentary on the rules of Baudháyana on the Nakshatra
rite, by Deva Bhadrá, son of Balábhadrá, a descendant of Gangá-
dhara Páṭhaka, whose father, Ráma Chandra Páṭhaka, was sur-
named Maháyájñika or a great performer of the Vedic rites.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥
 श्रीविष्णवे नमः ॥ श्रीबौधायनं कान्वायनं गुरुम् ॥
 अथ द्वादशनामां सद्गुरुं हरिमहेश्वरम् ॥
 शायकालनिवेकज्ञं गंगाधरं पाठकम् ।
 पितरं बलभद्रं भागीरथीं तु मातरम् ॥
 मर्मादियात्रिकान् स्त्रीयान् क्षपद्रादौन् परमपि ।
 प्रबन्धं मनसा वाचा कर्मणापि च भक्तितः ॥
 नैमित्तिकश्रुतिं श्रुत्वा प्रायश्चित्तप्रदीपकम् ।
 देवाऽन्नान्नप्रयोगश्च मया गोपालकारिकाम् ॥
 प्रयोगो केवलावकाशापस्तम्भानुसारिणो ।
 धन्यानेतान् सुसंगृह्य निजकुम्भा विन्यस्य च ॥
 बौधायनोक्तनक्षत्रचरचरं ब्राह्मणं तु ।
 सूर्यभाष्यमहं कुर्वे कान्तीयानुमतनिदम् ॥

End.

प्रदीपे तु द्वादशनामाकारिकाम् इत्येवं । शायकालाय हवि द्वितीयम् ।
 श्रुत्युत्तरकालाय हवि तृतीयम् । श्रुत्युत्तरकालाय हवि तुरीयमिति पञ्चमस्तु द्वा-
 दशीत्यम् । अथैव संकल्पः शायकालाय । यज्ञतरपापान्नामरमो
 निर्वन्धवार्यं नक्षत्रचरं यन्मतेति चन्द्रिकायाम् ॥
 त्रिगुणचरचरं ब्राह्मणाय हवि मङ्गलम् ।
 बलभद्रतनूनेन देवभद्रेण धीमता ॥ १ ॥
 कामीयानो हितार्थाय भाष्यं चेद् मया कृतम् ।
 संक्षिप्तं पूर्णजिह्वाञ्च कृतं बृहदाश्रितैः ॥ २ ॥
 न ते मयि क्षमाशोचास्तु चेदपरेऽपि च ।
 तृप्यन्तु यात्रिकाः सर्वे यद्वच परिश्रोष्यते ॥ ३ ॥
 ज्ञानाद्ज्ञानतो वापि यच्चैव विदितं मया ।
 यत्नस्य तत्र संशोर्धं यात्रिका अप्यमङ्गलिः ॥ ४ ॥
 नमदीया छतिर्गच्छादेवा यज्ञस्य वै छतिः ।
 यथा प्रेरितवान् यज्ञस्य विदितवानहम् ॥ ५ ॥
 यद्य यमः समुत्पन्नो भाष्यस्यास्य विवेकने ।
 यज्ञभोक्ता विमुक्तोऽयं प्रीयतां परमेश्वर ॥ ६ ॥
 मेवेन्दु वरु गुरुर् (१८१४) विदे नमसि भगवते ।
 पितृभ्यो च द्वितीयायां च (सूर्य २) याज्ञवल्क्यं कृतम् ॥ ७ ॥
 भवत्सूर्यभाष्येऽस्मिन् देवभद्रकवे वर ।

सपञ्चाशत् सप्तमं च (१५०) पंचमस्योदयोदिता ॥ ८ ॥

अपरिष्कृतमेतस्य पुस्तकं याम्यदिशतम् ।

अक्षयतोऽनेन धार्कं नक्षोध्यमेव ममाद्यन्तिः ॥ ९ ॥

Colophon. इति श्रीमन्महायाज्ञिकनामरक्षानीयपाठकश्रीरामचन्द्रभूम्भट्टाध्यापक-
संशसम्पादकश्रीवल्लभद्राक्षजदेवभट्टततो बोधायनमुनिप्रणीतप्रायश्चित्त-
सूत्रान्तर्गतनक्षत्रवचनप्रसङ्गं सूत्रभाष्ये द्वितीयं खण्डमध्यायस्य तृतीयम्
(यः ?) ॥ ४ ॥ समाप्तं च नक्षत्रवचनम् ? ॥

. निवरणम् । बोधायनकृतप्रायश्चित्तसूत्रान्तर्गतनक्षत्रवचनसूत्रस्य वल्लभद्राक्षतभाष्यस्योपसङ्गम् ॥

No. 327. *हौवालोकदर्शपूर्णमासप्रयोगः ।* Hantrāloka-darśa-pūrṇa-
māsa Prayogah. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia,
6. Lines, 16-19 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual, directing the performance of the new and full moon
rites by Sivarāma, son of Nāgarāja Gadādhara Dikshita. It is a
work belonging to a series called Hantrāloka. At the beginning
many Vedic terms are well defined.

Beginning. होवन्मिन्द्रादेहस्य समाख्या तदेदविहितानां पदार्थानां कर्ता होवेत्युच्यते ।
साम्नाचम्य यज्ञोपवीतो भूत्वा हविर्वाचस्रेषु आसन्नित्तय सन् होता
प्रागुद्गाहवनीयाद्यो हेमच्छस्त्रिन् प्राङ्मुखोऽवस्थाप्य निष्क्रान्त्य प्राङ्मुख एव
भूत्वाचम्य दक्षिणाहदुभूता पूर्वोक्षेतरमपरेषु प्रसीता यो हेमलेन विचारं
प्रपद्यते ।

End तेन प्रथममध्ये सार्वाङ्गरेषु निष्क्रान्तस्यापि नियमा भवन्त्येवेति, ह, धि,
सर्वाङ्गि मन्त्राणि यथासति विलिखितानि तत्रोपपादनं विस्तरमिथा न
कृतम् । तेषु सुधीर्भिरुपपादयितुं शक्यते अतोऽत्र न्यूनातिरिक्तं विभाव्य
ग्रोध्यम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्महायाज्ञिकनामरक्षजदाधरदोचिनसूत्रना निवरणमेव छवे हौवा-
लोके दर्शपूर्णमासप्रयोगः समाप्तिं अश्नतु ॥ श्रीसाम्नामिवाप्यमस्तु ॥

निवरणम् । शिवरामकृतहौवालोकनामनिबन्धान्तर्गतदर्शपूर्णमासप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 323. कौकिलोद्घोत्रम् । Kankilihastram. Substance, country-made paper, 9x4 inches. Folia, 9. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1713. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the performance of the Vedic rites according to the Kankilī School.

Beginning. श्रीमद्भगवत्पतये नमः । अथ श्रीं कौकिल्या । ऐन्द्रस्य पत्नोः पां
ह्यादिष्वर्थं निरुपपन्नम् । नमः प्रबल इत्यादि धानिधेयः । आवाहन-
कात् आश्वत्थामावाह । इन्द्र मा १ वज्र । वनस्पति मा १ वज्र । देवा
आश्वपानित्यादि ।

End. यज्ञ वाक्ते-इन्द्रं नमो वज्र इदं व छत वनस्पतिमित्यादि धर्मै । निरुप-
न्नम् । आदित्यस्य धर्मोः अदितिर्न उदयस्य धर्मोऽस्मान् धर्मं दर्मपूर्वमाह-
वम् । उपदेष्टादिमयाधोनि वचनात् । धर्ममाद्यस्तापमप्यववन् ।

Colophon. कौकिल्याश्रीं धर्मां धनम् १७१३ मसमाये ।

विवरणम् । कौकिलीनामपन्नकम्पानुद्धारप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 329. सोमपद्धतिः । Sômapaddhatiḥ. Substance, country-made paper, 10x4 inches. Folia, 178. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn, and worm-eaten throughout, especially the last folium in which the writing is effaced. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Sôma rite by Râma, a pupil of Divākara.

Beginning. ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥
यथाश्रोत्रप्रचितो भूत्वा दिवाकरजुतोः पदे ।
रामः पश्चिमाधर्मे सोमकर्मरूपकाम् ॥
तत्र दर्मपूर्वमावाविष्टाववन् श्रीमेव धर्मेन ॥

End. (अष्टमम्)

विवरणम् । रामकृष्णसोमपद्धतिः ।

No 330. कौकिलीमैत्रावरुणप्रयोगः । Kaukili Maitrá-varuna Prayogaḥ Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6. Lines, 12-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to duties of the Maitravaruna priest in the performance of the Vedic rites according to the Kaukili School.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ अथ कौकिल्याः मैत्रावरुणप्रयोगः । मित्रावरुणयोस्ता वाङ्मनो प्रमासोः प्रमिषा प्रतिगृह्णाम्यवज्ञो विधुभूयांसं ॥ न्याह प्रयाज-
काले ॥

End. देवो अग्निः विष्टकदेवमिन्द्रं यदोषसं देवो देवमवर्धयदनिष्टमस्य हन्-
सेन्द्रियं अमिन्द्रे यदोदधद्वय ॥ ११ ॥ येनं निरुचयत् ॥

Colophon. इति कौकिल्या मैत्रावरुणः प्रयोगः ॥ श्रीः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

विवरणम् । कौकिलीमाचानुगते मैत्रावरुणकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 331 सौत्रामणिहोत्रम् । Santrámani hotram. Substance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 8-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Vedic rite called Sau-
trámani. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अथ सौत्रामण्यां होत्रं लिख्यते । सत्रावसने अग्नि-
प्रवचनं कृत्वा वरुणप्रभाते प्रदेशं देवधियेत्यादिवाग्ब्रविषर्गान् ।

End. ककुभाअन्सेन्द्रियं यत्र रद्रे यदोदधद्वयवने वसुधेयस्य देवयजारी देवो
अग्निरिष्टकदेवमिन्द्रं यदोषसं देवो देवमवर्धयत् । अतिवर्धयत् अन्सेन्द्रियं
यममिन्द्रे यदोदधद्वयवनेवसुधेयस्य वेतुं यजामास श्रीवद् अग्निमदेति ॥

Colophon. इति सौत्रामणिः ।

विवरणम् । सौत्रामणिनामकयज्ञविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 332. अक्षवाकप्रयोगः । *Achchhāvāka Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 31. Lines, 10-11 in a page. Extent, 800 ślokas. Character, Nagara. Date, Samrat 1799. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Directions for the performance of the duties of the *Achchhāvāka*, or the inviter, a title of a particular priest or *Ritvig*, one of the sixteen required to perform the great sacrifices with the *Sōma* juice, by *Yājñika Raghunātha*, son of *Rudra Bhaṭṭa*. See Dr. R. Mitra's Notices, No. 702, Vol. II, p. 114.

विवरणम् । इन्द्रभट्टाकप्रयोगनिरूपणार्थेन सङ्कलितं अक्षवाकप्रयोगविधिविषयस्य पुस्तकम् ।
योनविषयकं पुस्तकमिदं (मि, सूचो नं ७०२, खं २, प ११२)

Some more manuals following the *Keralāyana* School.

पुरातनकालानुगतप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 333 अग्निमुखमन्त्रार्थः । *Agnimukha Mantrārtha*. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 13. Lines, 15-17 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work, explaining the meanings of the *Agnimukha* Mantras, or the chants by which the sacrificial fire is invoked. The codex being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. ओमरमन्त्रे नमः । अग्निमान्त्रिमुखमन्त्राणामर्थः कथ्यते । तत्र ताव-
दर्थज्ञानाय फलमात्रं याज्ञवल्क्यः यद्य जानाति तत्त्वेन आरे ब्रह्मण
देवतं विनिर्धोमं प्राप्नुयद्य मन्त्रार्थं तथैव च । एकेकस्य अग्निः भोग्नि
बन्धोद्धाविषिवद्भवेत् । देवतानाञ्च साधुभ्यो ब्रह्मणेन न संशय रति ।

End. श्रीऽग्निः बोध्यते उदीप्यते समिधा पालायन्ता ।

Colophon. सप्तमम् ।

विवरणम् । यज्ञीयाग्नेरुदीपनविषयकमन्त्रार्थं व्याख्यापुस्तकम् ।

No. 334. अग्निप्रधानव्याख्या । Agnyādhāna Vyākhyā. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 81. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete (the last portion of the 5th Paṭala and the whole of the 6th Paṭala are wanting).

A commentary, entitled Pradīpikā, on the rules of Agnyādhāna, or putting the sacrificial fire in its proper place. It is evident from the difference of handwriting as also from the folio marks, that the seventh and eighth Paṭalas did not originally belong to the codex under notice. They might have been subsequently added by some of its owners in order to get it complete.

Beginning. विष्ठा विद्वाय कर्त्तव्यमेव प्रत्येहन् रति माह्वयानुकरणं सूत्रकारस्य कर्त्तव्यं काशीपक्षस्यार्थः । उक्तपत्नीकस्य शुद्धया पश्चात् कार्याणि कर्त्तव्यानि अशुद्धान्यास्य यागः । आधानेऽपि सदृश्यात् प्रहृत्युपदध्ने यागः कर्त्तव्य इति केचित् ।

End. आग्नेयस्यतत्प्रदर्शनेन क्षमत्तर्चनादः । व्याख्येये पुनराशेषं प्रत्यादयविधे-
यार्थमिति वेदितव्यम् ॥ अहमं पठन्तम् ।

Colophon. इति भट्टवरदत्तप्रणीतायां सूत्रहत्तो प्रदीपिकायां पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥
विवरणम् । अग्निप्रधानसूत्रव्याख्यापुस्तकम् ।

No. 335. आधानप्रयोगः । Adhāna Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 23. Lines, 8 in a page. Extent, 375 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, but the writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A manual on the preliminary rites to be performed on the occasion of one's establishing the sacred fire for one's lifetime, by an anonymous author.

Beginning. त्रीमशेषाय नमः । अथाधानं आतपुवः कृष्णकेशवस्यः सभार्यः पितृ-
भ्योऽहं वा । अथाधानस्य (स्य ?) प्रशुक्ताधिकारप्रतिबंधरहितो (तो ?)
ऽपि कश्चित् कालमनादिनाश्रित्येत् उक्तं लक्ष्मणयनुमानपूर्वकक्रुष्यादधी-
रासनं यावदेत् । यद्यपि वादिपाकोपजीवौ विद्याभयननिवृत्तेः तदा
कश्चित् कालं सत्यधिकारेनादिनाश्रित्येत् न लक्ष्मणयवेष्टा ।

End. आधानेन लज्जाम्बु मध्ये शीघ्रं तु कथ्यते । पीरमाध्यां तु गुत्यायां
श्रीमाधाने तु नेष्यते ॥ श्रीमाधाने तु नाजवाः साधारणवचमुदा ।
आहितानि वतानि स्युर्विना वान (तं ?) पतिष्यते ॥ १३ * १ * १ * १

Colophon. उ खण्डं लं द्राम (?) पीरस्य ग्रामं चतु ॥ ग्रंथसंख्या २०५ :

विवरणम् । आहिताग्नीनामग्निपद्वयान् पूर्वानुष्ठेययौक्तकस्यविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तक-
निदम् ।

No. 336. आधानप्रयोगः । *Adhāna Prayogaḥ Substance, country-made paper, 8½ × 2½ inches. Folia, 5 (There are only five folia, but without any page marks. On closer examination, however, it appears that the first two folia, and the last three are consecutive, so that the intervening folia are wanting.) Lines, 11-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn and slightly worm-eaten. Prose. Not correct. Incomplete (owing to the want of the intervening folia).*

A manual on the same subject by Ananta. The codex, owing to mistake of course, bears the title of *Adhāna Prayoga*, but the work treats of *Ganahoma*, which though allied to *Adhāna*, is a slightly different rite.

Beginning. श्रीः ॥ अथ प्रयोगः ॥ तत्र श्वेदस्याहिताग्निमित्येवमादिना आधाने
अधिकारः । सत्यधिकारे अग्निमाधाने अनाहिताग्निना (अनाहिताग्नि-
चेत् ?) प्राशयितं कुर्यात् ।

End अथ पायवेन प्राञ्चयान् भोजयिष्या दग्धानानि दद्यात् । तथाचोक्तं ॥
मो भू तैस्त द्रिण्यान्धे वायो धान्यं गुडानि च । रोषं हवश्चमित्याहु-
र्दग्धानानि यष्टिता इति महासंवल्लभम् ॥

Colophon. इति महाश्रीः । अनादीत्यमन्त्रेण कृष्णाष्टमश्लोकयोः । प्रयोगश्चेन
योगेष्टः प्रीयतां सर्वयज्ञमुक् ॥ श्रीवज्रपुत्रः ॥

विवरणम् । आहिताग्नीनामग्निपद्वयान् पूर्वानुष्ठेयमहाश्लोकनामप्राशयितेतिप्रयोगविषयकं
पुस्तकं अनन्तकृतम् ।

No. 337. आधानहोत्रप्रयोगः । *Adhānahantra Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.*

A manual directing the performance of the Hotṛi priest's duties in the Adhāna ceremony, according to the rules of Āśvalāyana.

Beginning. श्रीमहोषधय नमः ॥ आधानहोत्रप्रयोग आश्वलायनधनानुमारी । आश्व-
लायनापसंबन्धोक्तेरिष्टपत्रेषु लिख्यते । तत्र तानदाश्वलायनधनेऽग्निनिष्-
त्तये इष्टिनयं दयं रक्तं वा कार्यमित्युक्तम् (कार्यमित्युक्तम् ?) ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । पुस्तकमिदमाश्वलायनधनानुमताधानहोत्रप्रयोगविषयकं, अष्टितम् ।

No. 338. इष्टिहोत्रम् । *Ishṭihautram*. Substance, country-made yellow and green paper, 8x3 inches. Folia, 6. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old. Prose. Incorrect. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the Chāturmāsya rites, according to the precepts of Āśvalāyana, by Ananta Deva, son of Apadeva.

Beginning. श्री इष्टिहोत्रं नमः ॥ श्रीमहामहोषधये नमः ॥ होत्रे होति होता-
मपितः ॥ प्रागुद्गाहवनीयादवस्थाप । प्रागुष्णी यज्ञीपवीत्याचम्य
इष्टिहोत्रदिहोत्रं प्रपद्यते ॥ पूर्वोक्तोक्तप्रपद्यते (कर्मप्रपद्यते ?) प्रची-
त्रभाप्रपद्या (प्रचीनभाप्रपद्या ?) भिक्षुमतरेष पादेन वेदिहोत्रोत्तरया
पार्श्वीं धर्मा निधाय प्रपदेन वर्धिरात्रम्य संधितो पापी धारयन् । आका-
मवर्त्यगुञ्जी हृदयसंभितारं कर्ममिती वा यावाहयिष्योः संधिमौचमाशः
प्रेषितो जपति ॥

End. श्रीमेन समाप्तिपत्रे अष्टिहोमः ॥ यज्ञपत्रे वेन्द्रागः ॥ इष्टिपत्रे आग्नेय-
महाकपालं ॥ वेन्द्रागमेकादशकपालं वैश्वदेवं द्वादशकपालं निर्वपेदिति
केमवः ॥ आश्वलायनोक्ते चातुर्मास्यानि वा पुनरिति पत्रे नैवामन्यतर-
कार्यम् ॥

Colophon. इति श्रीमहापदेवधनानुमता अनन्तदेवेन विरचितचातुर्मास्यप्रयोगहोत्रप्रयोग-
शास्त्रार्थसंग्रहः । आश्वलायनधनानुमताविषये इत्युक्तम् ॥

विवरणम् । चातुर्मास्येष्टिकर्मसु होत्रहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 339. सप्तहोत्रप्रयोगः । Saptahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 27. Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn and worm-eaten in parts. Prosa. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the Saptahotra rites, belonging to the Agnishtoma sacrifice. It has also a short appendix, showing clearly which mantra of the Aprī Sūkta is to be used, and by which of the several clans.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः ॥ सप्तहोत्रप्रयोगः ॥ ॥ उद्गातृहोत्रप्रमाणउद्देशः
अथर्वण, रभ्यः कर्वाणं प्राचष्टआमोति उद्गावादिमादम् । प्रक्षमप्यापु
प्रक्षमप्य इति नमः । अन्वेभ्यः अग्निम्यापकेभ्योहोवादिभ्यश्च इति नमः ॥
यदा श्रीकृष्णायां अरण्यं तदा होतुः पूर्वे यदा वसुधायां तदा प्रक्षमः ।
होवकायां द्वादश्यामाननितकम् इति होतौ ।

End. अग्निमुदिमानिदं ऋषिः अग्निपितृमानिदं ऋषिः अग्निदिदं देवा इत्यादि-
शेर्षं पौर्णमासवत् । इदमुपमादनुयायान् शास्त्रधर्मं श्रीपांयुर्भवति ।
अपि तुमहं तंषामग्निं मे पुन्यंतरां दमोऽष्टेः प्रयोक्तव्यमस्माकम् प्रथम-
कर्वाणम् । पूजाङ्गतिपथे न होत्रप्रयोगः ॥

Colophon. इत्यग्निहोत्रसप्तहोत्रप्रयोगः । आदिताग्रियेदंलिङ् सख इतिपादो रवे-
नाग्रे प्रक्षमः साक्षा । अवादिताग्रियेदं इमायग्रे यं वा साक्षा । अहत-
विवाचोऽोदिकाग्रो रतयेव । क्रान्तं रवेवे आहोत्रमग्रेऽपि क्रतो
होत्रपर्यन्ते अग्निना निधमा भवत्येव । आवीच्छते निर्वेदः । पमिदी-
प्रिरिति मुमकायां । कुपसे अमिषामिति वासिष्ठानां । वसिष्ठमुनक-
यतिरिक्तानां सर्वेषां पमिदो अथ मनुष्योदुरोश्च इति । तथायादीनां
नारायण्येव वासिष्ठे आहृतंवा प्रैवसिष्ठंवाभित्युक्तवान् । एवं प्राजा-
पत्ये यमो वसिष्ठादीनां नारायण्येव । यो यथा अविष्टदानुद्वयं वागी-
यज्मन् । कक्षानो ह्युपमिदो न आहव- १ कक्षरज्यंमोनिर्दो पमिदो
अथ आहव १, अयस्योनां पमिदो अथ राजानि १, मुमकाणां पमिदो
अग्निर्निर्दिता १, निष्ठादिवाचां पमिन् पमितुमनाः १, अथोवां ह्य-
मिदा दमोपिथे १, वसिष्ठानां कुपस वा पमिधं ०, कक्षानां पमिदो
विद्यतस्मृतिः ८, वाध्यायानां इयां मे अग्रे पमिधं ८ मुमकाभ्याह-
वसिष्ठानां भृशूणां पमिदो अथमानुषाः ॥ इति निर्वेदः ।

विनरवम् । अग्निहोत्रसप्तहोत्रप्रयोगः प्रथमविनरवम् प्रथमविनरम् ।

Note.—Dr. R. Mitra has noticed a codex of the same title in his Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, but this neither agrees with the beginning nor with the end of the one noticed above: See Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, P. 150, No 340. Dr. Mitra's codex, however, partially agrees with the beginning of Somahotra, a work on an entirely different subject.

No. 340 सोमहोत्रप्रयोगः । Somahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara Date, 175 (1705?) Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten in parts. Foll. 1-8 are spotted with ink for which fol 5 is materially injured. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Somahotra rite, which is to be performed on the occasion of appointing the Hotri priest to some sacrifice. Anonymous.

Beginning. ॐ श्रीं (शु?) भिराजाय नमः ॥ सोमप्रवाकेषामुक्तमर्मणः सोमोभविष्यति सप्त भवता श्रीं कर्मन्मित्युक्ते होता तं उच्यति की दक्षा, क अविज्ञः, का दक्षिणेति ॥ तेन प्रतिनचने दत्ते दजमानेन हतः सन् जयति ।

End. अथ लिखतः पिपीदि० यजिदो० । ये० देवि लिखतमग्रे यदथ विदो अथरक्ष होतः० अथावी सखितायां सर्वप्रार्थितानि ऊता सखा-जपेनोपस्थाप्य । तीर्थेन निष्क्रम्य यथार्थं मध्येत् ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्री अग्निहोत्रस्य श्रीं सम्पूर्णं ॥ श्री ॥ श्रीविद्येश्वरार्चनम् ॥ भिदेयर्थं ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ इदं पुस्तकं शेषेण लिखितं स्वार्थं परार्थं च सम्पत् १०५ (१०५ ?) देवलस्मीनाम धनसुरे भानुवाचरे नामेश्वर-मावे शुकपते काश्या राजधान्यां लिखितम् ॥ ॥ श्रीश्रीशराय नमः ॥

विनंरथम् । सोमयज्ञेषु होतृनियोगावसरसम्पादयेदिकर्मविशेषप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 341 सोमे ब्रह्मत्वप्रयोगः । Somé Brahmatva-prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches Folia, 6. Lines, 11-13 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the rites to be performed on the occasion of appointing the Brahmá priest to the Soma sacrifice. Anonymous.

Beginning: श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ श्रीने प्रह्वनप्रयोगः । श्रीमन्नाडेष्टामुक्तमर्थः ।
श्रीमो भविष्यति तत्र भवता प्रह्वनं कर्ममनित्यज्ञो प्रह्वानं न दृष्टति को
यज्ञः कश्चनित्यः का दक्षिणेति तेन प्रतिपद्यते द्वाे यज्ञमानेन इतः
सम् अयति ।

End. उदये तमस इत्यादित्यं तदभावे चाहवनीयमुपस्थाप्य अनवोत्तमाया
इत्यादि समिदाधानानां पद्यावत् । संक्षिप्तायां मैत्रावरुणा अवक्षेत्पा-
दिभिः सर्वप्रायश्चित्तं कृत्वा संक्षिप्तपर्वनोपस्थाप्य तीर्त्वेन निष्क्रान्ते ॥ ॥

Colophon. इति प्रह्वनं समाप्तम् ॥

विवरणम् । श्रीमन्नाडेष्टामुक्तमर्थः । श्रीमन्नाडेष्टामुक्तमर्थः । श्रीमन्नाडेष्टामुक्तमर्थः ।
उक्तम् ॥

No. 342. अहीनदादशाहप्रयोगः । *Ahina-dvādaśāha Prayogaḥ*. Sub-
stance, country-made paper, 8x4 inches. Folia, 56. Lines, 11-18 in
a page. Character, Nāgari. Date, 1637 Saka. Appearance, very old.
Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Ahinadvādaśāha rite,
according to the rules of Kāyālāyana, with a gloss by Traividya-
vṛiddha, an inhabitant of Tālavṛinta.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ अहीनदादशाहप्रयोगः । अहीनदादशाहप्रयोगः
उच्यते तत्र प्रथमं कुरुष्वोच्यते । प्रत्यक्षप्राह्वनान् दादशोपचदा
यज्ञानि प्रातरनुवाकादिपञ्चमं यज्ञानि ॥

End. केचिदवापि प्राह्वनाश्विनः एकस्माद्विधानमुक्ता वदन्ति । अपरे श्रीवि-
द्यानुक्ताः सर्वेव यथा रवेति वदन्ति । अहीनप्रवर्तनं सर्वं कुरुष्वति-
तरेन यज्ञानां । एकविकः समाप्तः ॥

Colophon. अहोरात्रमयम् इतिरेवा प्रकथिता कृत्वा वैविध्यरूपेण तावद्वननिवा-
सिना । अक्षरपाठकयोः श्रीरघु । आक्षिप्तप्राह्वनमुपस्थाप्य सरास्येन तत्रै
थान्प्रमाने यज्ञमन्त्रे यथा पद्य वक्ष्यते । दादशमन्त्रादिना वै समाप्ता
वाहिकाकथा ॥

No. 343. व्यूहहीनदादशाहप्रयोगः । *Vyūhahina-dvādaśāha Prayogaḥ*.
Substance, country-made paper, 10x4 inches. Folia, 117 (of which
Fol. 2-44, and fol. 111 are wanting, but folia 54 and 73 are defective)

Lines, 11-13 in a page. Character Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn and writing effaced. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the full performance of the Dvādaśāha rite by an anonymous author. The Dvādaśāha rite is of two kinds, the Abīna and the Satra. The performance of the latter is, however, prohibited in this age of Kali. The word Abīna means a rite to be performed in several days, and Vyúḍha, complete or full.

Beginning. श्रीमद्योग नमः ॥ श्रीमद्वामनस्यै नमः ॥ अथ ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगः प्रयोग उच्यते ॥ तत्र महत्त्वे योष इत्यादि समिदाधानां विधिः सर्वोऽपि भवति ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon (अष्टितम्) ।

विवरणम् : ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगविशेषः प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 344. ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगः । Vyúḍhāhīna-dvādaśāha Prayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 43. Lines, 5 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

Beginning. ॐ श्रीमद्योग नमः ॥ श्रीमद्वामनस्यै (मातङ्ग?) नमः ॥ अथ ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगः प्रयोग उच्यते ॥ तत्र महत्त्वे योष इत्यादि समिदाधानां विधिः सर्वोऽपि भवति ॥

End (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् : ब्रूयाद्दीनदादशाहप्रयोगः ।

No 345. दादशाहप्रयोगः । Dvādaśāha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9½×4 inches. Folia, 180. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the *Dvādaśīha* rite, which is almost the same as that noticed above, differing only in this point that it takes full twelve days to finish it, while the other may be finished in the course of twelve days.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः । श्रीमद्दामान्त्ये नमः । अथ द्वादशीनद्वादश्याहम्प्र
प्रयोग उपपत्ते । तत्र मन्त्रमेव शेष इत्यादि समिदाधानात्मनिधिः सर्वो-
पपि भवति । नियमस्तुतः । तस्या द्वादशदीक्षा द्वादशोपपदोद्वादश-
प्रवृत्तः षड्विंशदेवाराधयो भवति । यस्मात्ते दीक्षापरिमाणे प्रथमो-
पमदिवसे उपपद्यार्था द्वादशाहे, नवाहे, अष्टाहे, सप्ताहे, षड्दहे,
पञ्चाहे, चतुर्दहे, त्रिदहे, द्विदहे च ख्यातिमिति ।

End. (कथितम्) ।

Colophon. (कथितम्) ।

विषयम् । द्वादशाह्याहम्प्रनियमप्रयोगपुस्तकमिदम् । अशीनद्वादश्याहम्प्रद्वादश्याहयो
वक्रभाभेदेऽपौदनेन मन्त्रैर्मिश्रितं, यत्प्रथमं द्वादशसेवाहम्प्र पूर्वं भवति, द्वितीयम्
द्वादशाहे, तन्मध्ये नवाहे अष्टाहे, कथितम् शान्तिस्त्रयस्त्रि पूर्वंतामाप्तमहेतीति ।

No. 348. अनेकपक्षद्वादशाहप्रयोगः । *Anekapaksha-dvādaśīha Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 9x4 inches. Folia, 16. Lines, 10-13 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of a Vedic rite called by the name of *Anekapaksha Dvādaśīha*, or a rite to be performed in the course of twelve days for several fortnights, by an anonymous author. The codex seems to be a fragment only, the page marks beginning with 169.

Beginning. श्रीशिवार्थं द्वादशः तत्र प्रारम्भवाक्यः । अथाध्यातुं प्रतिपदिष्यः
प्रथमोपपदमुत्तरः । यथा देवता प्रतिपद्यन्तुः काव्या ममान् इयं ।
प्रति प्रियत्वं यत्नं मन्त्रैर्विदुर्न मनः ।

End. धन्युत्पन्नवत् श्रीकामः । अथ द्वादशाहो दीन एव श्रीकाम इत्येवमपदे-
नोपदेमान् परिभाषायाः । वैष्णवीपञ्चमाहः । एव मन्त्रः । अथ
भरतद्वादशाह्याहम्प्रः अग्निः अग्निः १ अग्निहोमं १ अहो उपपत्तिः ८
अग्निहोमः १ अग्निः १ अग्निहोमः १ अग्निहोमः १ अग्निहोमः १ अग्निहोमः १
अथ द्वादशः पञ्चः ।

Colophon. इत्यनेकपक्षदादमाहप्रयोगः समाप्तः ॥ इदं पुस्तकं रामेश्वरं लि + + + + ।
 विवरणम् । अनेकपक्षदादमाहेतिप्रसिद्धग्रन्थविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No 347. द्वादशाहब्राह्मणाहंसिप्रयोगः । Dvādasāha Brāhmanāchchh-
 anisi Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia,
 31. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1793.
 Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the functions of the Brāh-
 manāchchhānsin priest in the Dvādasāha rite. Anonymous.

Beginning. श्रीधरस्तुते नमः ॥ अथ द्वादशाहे ब्राह्मणाहंसिप्रयोग उच्यते ॥ पद-
 निमदस्य वा एव य (यः ?) द्वादशाहः ॥ द्वादशदोषा द्वादशोपपद्यते ।
 द्वादशतया एवं पदमित्युक्तम् ॥ द्वादशाहमन्त्रः कर्मतामये यः सत्प्रवक्ष्या-
 म्यामेव अहः मन्दो याज्ञिकानां मये सुत्यायाम् ईशा ॥

End. विष्टो योमो योगे तवस्वर १ श्रीं शुभंति वप्रमदधं १ श्रीं यदित्थाय जया
 वरमित्यादि समाप्तं प्रापसीषवत् ॥ समाप्तः पद्यावः ॥ विनिर्मुक्ता १
 इत्यादि श्रुते अग्निहोमवत् ॥ अभयं य (अवधय ?) समिदधानं ॥
 उपस्थानं च समाप्त उच्यतेति(?) रायः ॥

Colophon. द्वादशाहस्य ब्राह्मणाहंसिप्रयोगः समाप्तः ॥ द्धमस्तु ॥ संवत् १०८८
 मिति माघवदि एकादश्यायां (या ?) ११ सोमवासरे । लिखितं काक-
 कुलब्राह्मणमन्त्रालयः श्रीकल्याण नमः ॥ श्री ॥

विवरणम् । द्वादशाहस्य ब्राह्मणाहंसिप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 348. द्वादशाहब्राह्मणाहवाकप्रयोगः । Dvādasāhāchchhāvāka Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 6. Lines, 14-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Brāhmanāchchhānsin rite in the Dvādasāha ceremony, including the performance of the Achchhāvāka rite belonging to that ceremony, by Raghunāth Yājñika, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayāchita.

Beginning. श्रीमद्भागवतये नमः । अथ द्वादशाहस्य ब्राह्मणार्चसौप्रयोगः उपच्यते
पद्विंशदशो वा एष यो द्वादशाहः द्वादशदीक्षा द्वादशोपसदः द्वादश-
सूत्याः एवं पद्विंशेषु द्वादशाहमन्दः कर्त्तव्यमधेयः । ननुपस्थान्मायैव
अहः मन्दो याज्ञिकानां मते सूत्यायाः संज्ञा एवे एकाहाः एकसूत्या-
त्मकाः, सप्तसोमर्द्धाया अन्ये बहव एकाह काष्ठे पठिताः । अदीनाद्यह-
प्रभृतयोद्वादशाहपर्यन्ताः ।

End. किमिच्छताडनीत्यादि सर्वे पञ्चपुष्पमग्निहोमवत् अवश्यस्य समिदाधानं
अपस्तम्बस्य समाप्त उदयं नीरातिराहः ।

Colophon. इति श्रीमदथायिनोपनामकवीरद्रष्टात्मजयाज्ञिकरघुनाथेन विरचितो
द्वादशाहब्राह्मणप्रयोगः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः इदं पुस्तकं मङ्गरोप-
नामरातेषु स्ति ? ॥

विवरणम् । साध्याशकद्वादशाहप्रयोगस्य ब्राह्मणार्चसंस्तुत्येवविधिविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 349. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः । *Dvādasāha Maitrāvaruṇa Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 9. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the functions of the Maitrāvaruṇa priest in the Dvādasāha rite, by Raghunātha.

Beginning. श्री भवेन्नाय नमः ॥ अथ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोग उपच्यते । तस्मात्
सर्वे प्राक्तन्योनिहोमवत् अग्निं वरुणमुपस्थापयौपमेयात् अग्नी-
सोमोयैव यज्मानः सप्त केचित् पदैकादमिनो कुर्महि याग्नित्वं कृतो
इहका ययं कुर्महि । तत्र द्वादशप्रवाजा भवन्ति । पञ्चपुष्पसौ व
कुर्महि । अग्नयानात् ।

End. अयं पद्यः समीचीनो हिंसाभावात् परम्पु अथ तु जानिबानादोषः । रघु-
नारायणेषु आग्नेयः ऐन्द्र इहत्पुष्टेषु अयं समीचीनः । अन्यत्र वा एका-
दमिनान् । एकादमिनानामेव एकेषं यय आदिन आरभ्य अग्न्यग्नि
क्रमेण आसमेत् । अयं पद्यः सम्यक्प्राप्तसमीचीनः । हिंसा भावि
वङ्गनार्था देवतानां प्रमाधानं भवति ॥

Colophon. इति श्रीमद्भद्रभट्ट (स्य ?) अष्टाशितोपनामकस्य सुतेन रघुनाथविरचितोऽयं (रघुनाथेन ? विरचितोऽयं ?) ग्रन्थः ॥ ५ ॥ ५ ॥

विवरणम् । द्वादशाक्षरश्रीयमैवावस्थानुष्ठेयविषयकं पुस्तकम् ।

No. 350. द्वादशाक्षरैत्रावरुणप्रयोगः. *Dvādaśāṣṭha Maitrāvaruṇa Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 36. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1799 Samvat. Appearance, very old, with red spots throughout, slightly worm-eaten, and the last folium torn. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed above.

Colophon. इति बौद्ध चर्याचिन्तीपनामकरपुनासभारतस्य द्वादशाक्षस्य सैवानुसूच-
प्रथोऽध्यायः समाप्तः संवत् १०६६ मिति माघशुद्धिपक्षमी शुभवासरे गङ्गादेय-
नामकराण्येव लिखितं श्रुतमस्तु ॥ सिद्धिरस्तु श्रीः ॥

No. 351. मैत्रावरुणप्रयोगः । Maitravaruna Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 13. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgari. Date, P Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the Maitrávaruṇa rite.
Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । विं भूर्भुवःस्वरोम् ॥ ध्वर्योऽमोमे । धावोतमेधूतुवम-
नितेप्रदेयराजिः ।

End. ॐ श्रीगणेशाय नमः । इति प्रतिगः । प्रश्नेषु सदाशिवोत्तरम् ॥ सर्वेष्वेक-
पदासु प्रश्नेषु एव प्रतिगः । अन्येषु प्राक्तन एव प्रतिगः ॥ ग्रन्थस्य ॥
सर्वं एव सत्यव्याप्तं सदावास्तुभूतं (श्रीगणेशाय नमः) ॥ ? ॥

Colophon.   मैत्रावरुणप्रयोगः ।

विवरणम् । मैनावरणनामप्रसिद्धयन्त्रविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 352. मैत्रावरुणमुहोत्रम् । *Maitrávaruṇa Paśahotram*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 10. Lines, 11-13 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Incomplete.

A guide showing how an animal is to be sacrificed at the *Maitrávaruṇa* rite.

Beginning. यमादिष्टिरभयतोऽन्तरतो वा ऽग्नेयी वा वैश्वरी, वा वापेया अग्नि-
देवता अदिष्टुर्वाधुवोपन्नस्येति यावन्मन्त्राणां शेषं पौर्वमाचरन् ।

End. (लुग्राचर लक्षितम्) ।

विवरणम् । मैत्रावरुणमुहोत्रकथंयन्निपय्यज्ञानविषयकं पुस्तकम् ।

No 353. द्वादशाहमैत्रावरुणप्रयोगः । *Dvādaśāha Maitrávaruṇa Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 10. Lines, 15-17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the *Maitrávaruṇa* rite as a part of the *Dvādaśāha* ceremonial by *Raghunātha Bhaṭṭa*, surnamed *Ayāchita*.

Beginning. श्रीमन्मन्त्रमवपतये नमः । अथ द्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः । तस्य
वचनप्रथमि अग्निमीमांसातन्त्रिद्योमवन् । प्रथममुत्पायी चाग्नेयः पयः
प्रयाज्यादिपूर्ववन् । वपयामि अग्ने नम, छ—मो होमा पचदग्निं वा,
४, ज, धानासं धाव्यं च दध्नुपवेशं च वनोपं पुरोडाशादि ।

End. अग्निमेत्यादि अग्निद्योमवन् चारियोजने अथाः सोममन्त्रिण प्रयाजि
द्विषावोवातो धोमावामिति प्रैवः । अन्ववाक उतमादिति वचनात्
अग्निप्रैवो न भवति । दध्नुप्यादिपूर्वमग्निद्योमवन् ।

Colophon. इति श्रीमद्वाचिष्पतनामकपुनामभट्टनद्वादशाहस्य मैत्रावरुणप्रयोगः
समाप्तः । श्री ४ इदं पुस्तकं मङ्गरोपनामकवाचस्पत्यनिभद्राक्षमतामेव
लिखितम् चाग्नेयः, लम्पयीवः, १, पारल्लो मेवो १, वधुः धोमः २,
पोम्यामः ३, मित्रिद्यो वाचस्पत्यः ४, मित्रोवैश्वदेवः ५, वेन्द्रावका
७, धावताः कव्यावः ८, वेन्द्राशः संवितः ९, अथोपायः धारिवः १०,
वाचस्पतेनः ११, पुनराधेयः ११ ।

विवरणम् । द्वादशाक्षीयमेवावच्छेदकानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 354. व्यूढसमूहप्रयोगः । Vyūḍha Samūḍha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 9. Lines, 17-18 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old, torn, and worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A manual directing how the rites, Vyūḍha and Samūḍha, should be performed, according to the rules of Āśvalāyana.

Beginning. औमन्महागवपतये नमः । वीचरुत्तये नमः ॥ ननाच्चाह्वयनं ह्यये
पितरं वदसन्निनं रघुनाथोपितनुते योगं व्यूढसमूहयोः ॥ नवाक्षौ विवि-
दुषुक्तं सिध्यते । अग्निचयनपक्षे दृष्टकापम्, आचमयनानां तु प्राजा-
पत्यः पशुः ॥

End. अष्टितम् ।

Colophon. अष्टितम् ।

विवरणम् । रघुनाथस्तन्यूढसमूहनामकयज्ञविशेषानुष्ठानप्रयोग पुस्तकमिदम् ।

No 355. पौण्डरीकहोत्रप्रयोगः । Paundarikahotra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10½×4 inches. Folia, 31. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1774 Appearance, very old and decayed Prose. Correct. Complete.

A manual showing how the rite called Paundarika is to be performed, by Ayāchita.

Beginning. औमन्महागवपतये नमः । हरिः १ ॐ ॥ अथ पौण्डरीक उच्यते । तस्य सव्ये
ज्योतिष्टोमवत्, उन्मौनसंश्रवः ॥ अक्षीनाद्यावत्प्रभृतय इति ॥ माघप-
क्षयोः ॥ तस्य दीक्षा सप्तदादशोपसदः ॥ एकादशतुत्या अग्निष्टोमः ॥ १ ॥

End. मानवे पौण्डरीक एकादशरात्रे यजेत पारमेष्ठ्याकामः साराण्यकामोवा-
चमार्श्वः ॥ अल्लक्ष्मण्यश्चोमागोमसस्य अनुष्ठोमाग्निष्टोमो विश्वजिदनि-
रापः ॥

Colophon. सवत् १७०४ समये आषाढ शुद्ध १५ शुक्लवासरे नदिने रामे वाचकर-
मीलकंदभट्टेन लिखितं ॥ ॥

विवरणम् । अष्टितम् पौण्डरीकनामकयज्ञविशेषहोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 356. पौण्डरीककृतिः । Paundarika Kṛitih. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 22 (of which fol. 16 is wanting). Lines, 11-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the Paundarika rite. There are two methods of performing the Paundarika rite. The codex contains the first method only. The difference between the two methods is well illustrated in the Colophon. Anonymous.

Beginning. श्रीमरुत्यै नमः ॥ पौण्डरीकस्य रक्षाद्वाराद्यस्य प्रथमपञ्चमनित्य प्रथमं उपदेते । तत्रादौ अथः कृतिरुच्यते । अभ्यासश्चः रक्षः पयः समूहः सन्तोमः, मोतमसोमः विद्यजिन् सर्वप्रद्योतिराय उत्तमः वैद्यानरोवातिराये वा रवमहः कृतिः ।

End. एवं सन्तान्मोतमराजिनु ॥ चारियोजनादि प्रकृतिरुच्यते ॥ अभ्यासति-
प्रेयो ।

Colophon. एवं पौण्डरीकस्य प्रथमः प्रकारः । अथ द्वितीयमपि मोतमसोमे अविवाक्य-
चमपये कर्तव्यमपि कर्तव्यमपि निदानकारेण ॥ तन् व्याख्यायनमादिति ॥ तत्र
करवपयेपि कर्तव्यं पञ्चमपि कर्तव्यं गार्हपत्ये कुरुतीत्यादिष्वपि एवं भवति ॥
न तु पूर्वपञ्चमां अनुष्ठानद्वारादयः ॥ पुरो जितो वो अथयः ॥ दुधोद्वति-
रया इति प्रत्ययेष्व अनुष्ठानं विधानम् ॥ एवं तुल्यव्यापनात् उत्तरक्रिन्
कृते मन्त्रादये अविवाक्यपञ्चमां पद्यप्रवृत्तौ व्याख्याते ॥ श्री ॥

इति पौण्डरीकस्य प्रथमकृतिः ॥ पौण्डरीकस्यदिकानः प्रद्योतमसोमो मोतमसोम-
विद्यजिन् ॥ श्री ॥

विवरणम् । अनुष्ठानप्रकारभेदतः पौण्डरीकपञ्चमपि द्वौ पद्यौ विद्येते, तत्र प्रथमपञ्चा-
मपि प्रथमपञ्चमपि । पद्यद्वयस्य वैद्यपद्वयविवरणेतिवाक्ये सम्यक् प्रदर्शितम् ।

No. 357. पौण्डरीकप्रयोगः । Paundarika Prayogaḥ. Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the Paundarika rite, according to the second method, by Rāma, surnamed Gahvara.

Beginning. श्रीधरस्त्यै नमः । अथ शूद्रो नवरत्नो महावतं वै स्यात् इति वा.
द्वितीयपद्यमाप्त्य प्रयोग उच्यते । प्रानरमुवाकादि आथ्यमस्मान् आथ्य-
मस्ते विशेषः ।

End अथ पारदजनः शूद्रो. १७नः पर्येदति दिनेशे आपोहिष्ठामयोधुव
इत्यादि भूमिमुपस्थुमन् कांचेत् । समाप्तः महावतं दशममद्यः ॥ १० ॥
वैद्यानरोतिराव ११ एकादशमहावतदशममद्यः ॥ १० ॥ वैद्यानरोतिराव
११ एकादशमद्यः सप्राप्तनातिरावत् ।

Colophon द्वितीयप्रकारः पौष्परीकः समाप्तः । इदं पुस्तकं गङ्गरोपमानकरामेव
विरचिता(तं?) । श्रीवस्तुभिः ॥ यथाज्ञानम् ।

विवरणम् । द्वितीयपद्यानुमतपौष्परीकप्रयोगविवरणं पुस्तकमिदम् ।

No. 358. पौष्परीकएकादशाहः । *Paundarikā Ekādaśāha* Sub-
stance, country-made paper, 9½ x 4 inches. Folia, 3. Lines, 14-15 in a
page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1803. Appearance, old.
Prose. Correct. Complete.

A manual directing the performance of the *Ekādaśāha* cere-
mony in the *Paundarikā* rite. Anonymous.

Beginning श्री ॥ अथ पौष्परीक एकादशरात्रोपनन्दस्थिः । मया कर्मदादयवत् ।
शिशिरे एकादशरात्रो पौष्परीकेव यद्ये सप्ताहदिवसाप्रवाणि ।

End. यादावनेजनं माष्टु सल्लयमुपरिमया मां आनेभ्यः जने च यज्येत् ।
वा दीक्षा यदि संवत्सरं न शक्नुयाद्वा दशाहम् ॥ ॥

Colophon. इति सायकः (?) समाप्तः ॥ सं०-१ आषाढशुक्ल १५ संवत्सरे ॥

विवरणम् । पौष्परीकयज्ञान्तर्गतेकादशाहविषयकविशेषप्रयोगविवरणं पुस्तकम् ।

No. 359. सप्तसोमसंख्यापद्धतिः । *Saptasōma-saṁsthā Paddhatih.*
Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 87 (of which the
first is wanting). Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgara. Date,
1661 Saka. Appearance, old, and worm-eaten in parts. Prose. Cor-
rect. Complete (except fol. 1).

A guide prescribing rules for the performance of the first Agnishtoma rite, by Govardhana Dikshita Tripāṭhin, son of Venīdāsa Dikshita Tripāṭhin, noticed by Dr. R. Mitra, in his Notices of Sanskrit MSS., p. 208. No. 804.

Beginning. (अष्टितं प्रथमपथं नास्ति) ।

End. सप्तदशानि ब्रह्मणि सप्तदश ब्रह्मव्यंशः एकविंशोऽग्निहोतः द्वादशमन्त्रं दक्षिणाः । प्रथमायां पूर्वपथस्य होतृतेकादशः । इत्या नाम चतस्रोऽम-
मिति दीक्षाकाशः ।

Colophon. इति श्रीदीक्षितविपाकीवेद्योदात्तमुखा दीक्षितविपाकीजीवरंनेन विर-
चितायां सप्तधोमयं व्यापकतौ प्रथमाग्निहोतः समाप्तः ॥ मन्त्रे १८११ मन्त्र-
शिरः १ ब्रह्मो नदिने लिखितं दिवाकरदीक्षिताद्यजुषिनामविदीक्षि-
तेषु १८ पुस्तकं निजरोपनामकवापदीक्षितस्य दत्तम् ।

विवरणम् । जीवरं दीक्षितविपाकीरचितस्य सप्तधोमयं व्यापकतिसामकस्य पुस्तकस्य
प्रथमाग्निहोतमानुष्ठानप्रयोगविषयकोऽयं विमेषः ।

No. 360. एकाहो नमनस्य तपःपद्धतिः । *Ekāhinasatra-brahmatra*
Paddhatih. Substance, country-made paper, 9½ x 4½ inches. Folia, 34.
Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ॥ Appearance,
old, partly decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Brahman priest in the Vedic
rite, called Ekāhina, by Rāma Krishna Dikshita, surnamed Tāhṇā-
bhāi, son of Dāmodara Tripāṭhin.

Beginning. श्रीमन्मन्त्राय नमः ॥ त्रिदशांशेषु धर्मकर्मसु दक्षिणाय नमः । श्रीम-
न्मन्त्रिस्तुपदेन प्रथमं धर्मकर्मं च दत्तम् । कुप्यात् ।

End. अविश्वदत्तः जून् धर्मस्य सा दक्षिणाय नमः । आमुष्युदितेन ॥
इत्यग्निहोतृवापःसप्तममन्त्रं समाप्तम् ।

Colophon. इति श्रीविपाकीदायोदात्तमुखा दीक्षितस्य तपःपद्धतिः नामाभाह द्वितीय-
माया एकाहो नमनस्य तपःपद्धतिः समाप्तः (मा १) ॥ शुभमस्तु ॥ ७१

विवरणम् । एकाक्षीननामसु यज्ञकर्मसु ब्रह्माख्यपुरोहितसम्पादककर्मज्ञातप्रयोगविषयकं
पुस्तकम् ।

No. 361. अतिरात्रः । Atirātraḥ. Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches Folia, 6. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Appearance, old Prose Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Atirātra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ब्राह्मणार्थं हि उक्तं हि भुवः सरोम् । अथैषा
श्रीश्रीशारंगधनुनामपूर्वधूरं न कश्चिद्भरंतीवद्या यः । राजेश्वरं दवा-
महो विः राजेश्वरं दवामह उपमाकर्मदूनये सनीयुवा ।

End. प्रजापदिन्द्रमनुषोद्गुरोमणे सख्युर्मन्त्रः सधमाद्यायाश्च वीर्यम् ।

Colophon अतिरात्रः समाप्तः ।

विवरणम् । अतिरात्रेतिप्रसिद्धयज्ञकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 362. दशरात्रप्रयोगः (विष्णुगूढः) । Daśarātra Prayogaḥ (Viṣṇu-
gūḍhaḥ). Substance, country-made paper, 8½ x 2½ inches Folia, 53.
Lines, 10-12 in a page Character, Nāgara. Date, 1675. Appearance,
old, indicating writing by different hands. Prose. Correct. Complete

A guide to the performance of the Daśarātra rite, by Viṣṇu
Upādhyāya. The series of Viṣṇupādhyāya is known under the
name of Viṣṇugūḍha.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ सुवाणामुक्तादीचोपसद् इत्यारभ्यदीचोपसद्
उक्ताः पूर्वमेव सुवाणा सामान्येन अस्मिन् उक्ता इत्यनुवादोमवामानय-
मार्थं प्रथमं नवामयनमुच्यते प्रायश्चीयोनिरावः प्रथममहः पूर्वपदके
विस्तारेषोक्तम् ।

End. एवमेतदहः कला एतां रात्रिं वरन्ति । संतिष्ठदशमहः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः । धनं १६०१ समये चोपवदि ७ लिखितमिदं
पुस्तकम् । शुभमस्तु कल्याणमस्तु ।

विवरणम् । विष्णुपाध्यायकृतोदशरात्रप्रयोगविषयम् ।

No. 363 विष्णुगूढः (व्यतिरात्रोक्तप्रभृति) । *Vishṇugūḍhaḥ*. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 12-15 in a page. Character, Nāgara. Date, 1776. Appearance, old, damaged, and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A guide to the use of the *Uktha*, a kind of *mantras* (chants), recited at the *Atirātra* rite, according to the rules of *Āvalāyayna* as explained by the commentator *Devaswāmin* and others, by *Vishṇupādhyāya*.

Beginning. अथानिरिक्तोक्तानि मन्त्राद्युक्तानि । अभिचिंकाराद्यान् अराधोपनद्विवि-
होतिषोऽङ्गंम् ।

End. अथानरे वसिष्ठित्यनेन मन्त्रेण वाचं मन्त्रं कृत्य सर्वं उक्तदेवे ह्यिवा
सुप्रसन्नोमिति विप्रज्ञा सुप्रसन्नः स्मरतिमनुज्ञा वाचं विद्वज्जवे । एवमेतद्वदः
क्षमा वतां रात्रिं वधेति धनिहवे दमस्तद्वदः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः ॥ ग्रन्थ भूषात् । संवत् १७७६ आषाढशुक्ल १९
शुक्रो लिखितमिदं ॥ ग्रन्थः ॥ विष्णुगूढः समाप्तः ।

विवरणम् । विष्णुपाध्यायविरचितमात्रात्रासूत्रसंक्षेपसंक्षेपतात्रिरात्रकर्मण्युक्तप्रभृतीनां प्रथो-
मविषयक पुस्तकमिदम् ।

No. 364 दशरात्रस्तोमः । *Daśarātrastomaḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Poetry. Generally correct. Complete.

A collection of *stomas* or prayers to gods required to be chanted at the *Daśarātra* rite, by *Harirāma*.

Beginning. (अङ्गितम्) ।

End. सर्वमेतस्मिन् स्तोत्रे अन्योन्यं समीचयेन प्रस्तावादिभक्तोक्तानामुपक्रमस्य समा-
प्तिश्च विज्ञापयन्तःस्तुतारन् यदाध्वर्युर्मभूयस्यः अन्येन तस्य मनभोगद्वन्द्व-
स्त्वाकं भवयामीति मन्त्रेण भवयेत् ।

Colophon. इति बृहद्दीनमौरोतिव्यास दशरात्रस्य सामयोजकतः विः हरिरामेण ॥
• ॥ भारग्यशास्त्रं नमः ॥ • ॥ श्रीहरिः ॥ श्रीमोविंदरात्रेण ॥ लिखितं ॥

विवरणम् । द्धरावनकश्रीमधुनदेवस्तुतिप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 365. उक्थस्य प्रयोगः । Ukthasya Prayogah. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 32. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date,   Appearance, very old and decayed, writing effaced, and indicating different hands. Prose. Correct. Complete (except the first fol.).

Directions for the employment of the Ukthas in the Vedio rites, according to the rules of Kāvalāyana as explained by Deva Svāmin, by Vishnúpādhyāya Achārya. (See Dr. Mitra's Notices, No. 161, Vol. I, p. 86.)

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः । तस्यै वैन्द्राग्रः पद्मः । आराधनकाये आश-
भायान्तरमिन्द्राग्री आवच, वनस्पतिमावच इदं वस्तुमंतमित्यादि तस्य
पञ्चोक्तैव कृतिः । आराधयथा । होना यच्चदिन्द्राग्री कामस्यति त्रैव ।

End. उक्थानु पद्मरैन्द्राग्रः । अग्रिमावतमंघनादे होवकास्त्रीणि मन्त्राणि यज्ञ-
पुष्पादिपूर्ववत् । होलमिषयः सध्याया पद्मरैन्द्रोविधीयते । विह्व-
होलम्युग्यानेयान्यो वा यज्ञ पुष्पकं । वाजपेये अग्रिरिन्द्राग्री इदं य मन्-
तकथा । सरस्वती सरस्वाय प्रजापतिश्च देवताः । पद्मना होलमंवेति-
रिक्तीमयमेव च । यज्ञपुष्पादिसंस्कारां वाजपेयविशेषः । होलम्यंतमवि-
कारं होलम्यवेतिरिक्तकं । पद्मः होलमिवन्कार्यो यज्ञपुष्पादि पूर्ववत् ।
अतिरात्रे सरस्वत्याः पद्मः होलमिवंस्थिते । पर्याया द्वाइमोक्ता आ-
श्विनं यज्ञपुष्पकम् । आश्विनान्ने पशोरेव सरस्वतीचोदितं पुनः । आशि-
वानातिरिक्तोक्थापनारो यज्ञपुष्पकम् ।

Colophon. आश्वलायनछत्रयोदपरितनपट्कस्य देवसाय्यादिव्याख्याकारानुसारेण
प्रयोग उत्पत्ते ॥ १९ । ग्राममस्य सर्वजगतः ॥ ५५ ॥

विवरणम् । विष्णुपाध्यायधार्म्यविरचितविष्णुसूत्रान्तर्गतमाश्वलायनछत्रीयदेवसामिनाश्व-
भानुस्तोत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 366. **वृहस्पतिस्वः** ! *Vṛihaspati Savah*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. *Folia*, 4. (The MS. appears to be the concluding portion of a codex, complete in eleven folia, of which foll. 1-7 both inclusive, being lost, there remain the last four only. In fact, the work with the above title begins with the 2nd page of the 5th folium, so that it may be inferred that the first portion contained a work on a different subject). Lines, 10 in a page. Character, *Nāgara*. Date, *Samvat* 1771. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of a Vedic rite called Vṛihaspati Sava. Anonymous.

Beginning. श्रीः ॥ अथ दृष्टान्तिप्रकाशः ॥ दृष्टान्तिप्रकाशस्य प्रयोजनं (यत्?) सङ्ग-
दधिपापके विद्योन्मुख्या दृष्टान्तो बोद्धव्यानीयाः । संवत्सरावसरेषु
संवेद्यमेषु सङ्गदधिपावरेषु चेति वेदावसरेषु दृष्टव्यानीयाः सर्व्वेति नव-
मपने सूत्रान् ।

End. इन्द्राविष्णू इदं विजृम्भेतामवौहयेतां महीच्यायोक्रातां देवा आश्रया
इत्यादि । उद्वधोनीयां वमग्निदोमवत् ॥ समाश्रित्य ह्यसृतिमवः ।

[illegible]

विवरणम् : दृष्टान्तिसमाधिध्वैदिककर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No 367. वृहस्पतिसवहोत्रम् । Vṛihaspati Savahantram. Sub-
stance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 7. Lines, 10 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1771. Appearance, old. Prose.
Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotri priest in the Vṛhaspati
Sava rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देशाय नमः ॥ अथ दृष्टान्तिसवस्य शीवं लिख्यते ॥ अन्तिमवस्थादि-
शीरोन्मीयस्य यश्च पुरोदाशमन्देशिकाचरिणां निर्वाणः ।

End. इन्द्र आदित्यवामित्यादिन्मप्रायश्चित्तांतमग्निहोमवत् ।

Colophon. इति हृदयस्यसिधवा समाप्तः ॥ संवत् १७७१ समवे पौषवदि ७ गृह्णे तदिने
लिखितं १ धरसतोऽख्यभट्टेन ॥ ४ ॥

विवरणम् । हृदयस्यसिधवाभिधयज्ञीयदीहकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 368. निष्कैवल्यम् । Nishkaivalyam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 50. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1798. Appearance, old, decayed, partly broken, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the Nishkaivalya-rite. Anonymous.

Beginning. ॐ अथ बुद्धयुक्त्यै प्रारभते ॥ अभिर्दिष्टन्यध्वर्योऽग्निमानो वा हवे दिदा-
समुपनेषु ज्येष्ठं पुनर्दं ॐ इतीना । यतोऽन्न उपभूय भूमीवर्नदपो युव-
तीना यद्योजनानोनिषीयाति अयम् पतिं वो अन्नमर्षा ।

End मतः ब्रह्मायतने उपविश्य होता उक्त्ववाचमचमयं भक्षयेत् ॥ वामदेवी-
शोमस्य हव्यतु । शोमोमे राजाधुःप्राणाय वर्धेतु । समे प्राणः सर्वमायुर्दं
मयत् ।

Colophon. इति निष्कैवल्यम् ॥ संवत् १७९८ कार्तिकशुक्ल १३ एवी ४ ॥

विवरणम् । निष्कैवल्यनामवैदिककर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 369. प्रयोगपद्धतिः । Prayoga Paddhati. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 189. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1799. Appearance, not very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A collection of rules for the performance of such Vedic rites, as Atirātra, Dvādaśāha, &c., according to the rules of Kāśvalāyana, by Ragunātha, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayāchita.

Beginning. वीर्यशेषा नमः ॥ मनायाश्चयनं सूर्ये पितरं ब्रह्मंश्चितम् । एतना-
शोवितनुते योगं गूढमगूढयोः ॥ तवादी किञ्चिदुपश्रुतं लिख्यते ।

End. नान्मुमाश्वाणि मायनतनीयसवन एषश्च इति वाङ्मयम् ॥ याव्याप्राणता ।
इति गूढमगूढयोः द्वितीयः समाप्तः ॥ गूढः इष्टावस्तुपदे गूढमगूढो-
माः गूढोभवात् ॥ श्रीसायनदासिवाचमस्तु ॥ ८७ ॥

Colophon. इति श्रीमदयाचितोपनामकचन्द्रमहात्म्यजराधुनायेन रचा प्रथोमपद्धतिः कृता ॥
ग्रंथं अथ तु संवत् १७२६ संमौरानाम संवत्सरे आश्विनवदि ५ भोमवास
रोज्यं तदिने द्वादश्याक्षौवपुष्पकं लिखितं संपूर्णतां ॥ श्रीकाशी ॥

विवरणम् । आयाचितोपनामकचन्द्रमहात्म्यजराधुनायनिरचितं अतिरावदादशादिप्रथोम-
पद्धतिपुस्तकमिदमाचक्षायनछवानुगतम् ।

Manuals following other schools, as those of Śāṅkhyāyana,
Kātyāyana, &c.*

सांख्ययनादिमतानुसारिणः प्रथोमनिबन्धाः ।

No. 370 एकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगः । *Ekāhika Chāturmāsya Praya-*
gaḥ. Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 11-14
in a page. Character, Nāgara. Date, P† Appearance, very old,
and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the *Ekāhika Chāturmāsya* rite,
by *Viśrēṣvara Bhaṭṭa*, son of *Lāhi Bhaṭṭa*. It has an appendix
treating of the duties of the *Hotṛi* priest in the *Ekāhika* rite.

Beginning. श्रीमधेश्वर नमः ॥ श्रीराक्षामरशिंह पूजितपदः श्रीसाहिबहादुरजः श्री-
श्रीरेवरभट्ट रच तनुते नानाविचारैर्भूतैः । चातुर्मास्यविधौ प्रथोमरचनाने-
काहसाधे सदा श्रीविश्वेश्वरपदपद्मपुष्पकं शुभतां कृतां प्रीतये ॥ अथैकाहि-
कचातुर्मास्यप्रयोगपद्धतिः लिखते । तत्र तावन्मुक्तभूतं सांख्ययनछवम् ।

End. एकस्मिन्नेव घाते शस्त्रिनद्वयं द्युहीना वक्ष्यप्रसासवद्भवति । शस्त्रिनभक्ष्य
तथा प्रघाते विमोकादि अवश्यादिः यदर्थः पर्यवर्त्तयदिति नयनं ॥ येन
वक्ष्यप्रसासवत् प्रयोगादे चतुःशतश्राद्धभोजनमिति ।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलपुष्पकनियोगात्मकचन्द्रमहात्म्यसाहिबहादुरज-
श्रीरेवरभट्टरचितरकाहिकचातुर्मास्यप्रयोगः सन्निर्धेयः समाप्तः ।

* The number of such manuals in the Library being inconsiderable, it has not
been deemed necessary to arrange them under separate heads.

† Though the date of the work is not specifically mentioned, yet the time of
the author can be approximately ascertained from the opening śloka of the text, in
which the author speaks of himself as श्रीराक्षामरशिंह पूजितपदः, respected by Rānā
Amarasīṅha. There are, however, two kings of this name in the history of Mewar.
The elder and the more eminent of the two died in 1621 A.D., while the younger
died in 1716.

Appendix. अथैकादिकशौचप्रयोगः । प्रणयनीयादि यथापूर्वं समदमपामिधेया ।
 प्रक्षुपाजवत्यो धाये आवाहनोक्तमप्रयाजासिद्धत्तृच्छत्राकेषु मरतो
 गृहमेधिनो वर्जयित्वा देवतानामनाहतामां शुनापीतीचेन्द्राग्रचिह्नानां
 त्रैलोक्य प्रयोगः । भवप्रयाजानुयाजाः । वार्त्तप्रायाज्यभागौ क्रमेण विचारः ।
 विराजो साम्राज्येपि रचयन् प्रयाजानुयाजावाज्यभागौ । येषं यथोद्दिष्ट-
 बन्धप्रसाधवद्वाग्निनोमद्वयोभयवत् । अथष्टयादिमेवो यथोक्तप्रकारेणानु-
 स्तेय इयैकादिकशौचप्रयोगः । रामेण लिखितं मङ्गरेण ।

विवरणम् । सांख्योपनयनानुगतेकादिकचातुर्थोपाप्रयोगविवरणं पुस्तकम् । अन्यस्यास्य
 परिमिहाद्ये एकादिकर्त्तृत्वकर्मप्रयोगस्य संक्षेपतः प्रदर्शितः ।

No. 371. उद्गाढप्रयोगः । Udgāṭri Prayogaḥ. Substance, country-
 made yellow paper, 12×5 inches Folia, 67. Lines, 8-9 in a page.
 Character, Nāgara. Date, Samvat 1115. Appearance, very old, de-
 cayed, and torn slightly in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the duties of the Udgāṭri priest in a Vedic rite,
 by Śāyanāchāryaya.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अग्निगार्वेयान्मूषान् एत्या-
 युक्तम् तच्छयवशादग्निम्भवति । यत्रमर्त्याग्नीतिहोमेनाग्निहोमेन एतन्-
 दृष्टेन द्वादशमर्तं होमेन यज्यते । तत्र उद्गावं भवता कर्त्तव्यमिति होम-
 प्रकाशेनाभ्यर्पितः । अग्नीतिहोमेनाग्निहोमेन एतत्तदृष्टेन द्वादशमर्तं दधि-
 सेनायं यज्ये । तत्र मे ननुद्गाता भवेति च यजमानेन प्रार्थितः उद्गाता
 यद्यानिर्घं न करिष्ये स्यात्(१) । तदा नमः होमाय राष्ट्रं त्वुद्गा प्रत्या-
 क्षानं कुर्यात् । न करिष्यामीति यद्यानिर्घं चिकीर्षति तदानीं होम-
 प्रवाकं यजमानं वा प्रतिमन्त्रयेत् ।

End. नदानीं पूर्वाहुतिहोमपक्षेऽपि प्रक्षोत्ताः साममानं काये ।

Colophon. इति मद्राजाधिराजपरमेश्वरादिउद्गाढपद्धतिः समाप्तः (भा ?) ॥ संवत्
 १११५ वर्षे आषाढलक्ष्म्यमीने लिखितं । श्रीबालभवाधोप्रीतये । ह्य ॥ ५ ।
 जीवनरामेन(२) । अनंतरा ? भस्मेद पुस्तक ॥ खरितम् ।

विवरणम् । सायनाचार्यविरचितं उद्गाढकर्मप्रयोगविवरणं पुस्तकम् ।

No. 372 आग्रयणप्रयोगः । Agrayana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 in a page. Extent, 200 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1875, Śaka 1740. Appearance, new. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the performance of the Agrayana rite, which is of three kinds,—Yava Agrayana, Syāmāka Agrayana, and Vṛihi Agrayana, according as it is performed with either of these three different kinds of corn.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अग्रयणप्रयोगोऽभिहितः, तत्राग्रयणं तत्राभिहितं यवश्यामाकश्रीहिमेदान् ॥ तत्र यवाग्रयणं वसन्ते कर्मिभित् पर्वणि अथ (य ?) वा वसं (य ?) ते मङ्गु (छ) पञ्चातमं देवर (न ?) अथ देवत्यां वा कार्यं ।

End. षड्दादमकपाशोद्याना इतिवा (नौ ?) भ्याम ५ होमुद्रां द्विकपाश इति युतिः ॥ ५ ॥

Colophon. नमसन्नाधिने पथे दुन्दुभ्याश्चैव वसरो (रे ?) विनायकपितृताम्योद्दो-
ष्टनारेतिपुस्तक ॥ ५ ॥ वेताग्राप्रीत्ये कायां अलिखन्नाङ्गवीतये ॥ ५ ॥
लिखने (चित ?) मंदराम नान्नाथ पथ (पंथ ?) मंथा (संथा ?) १००
संवत् १८७५ मासि १०५० वैशाखशुक्ल २० गुरुवाचरे ॥

विवरणम् । अग्रयणनामकवैदिककर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 373. आग्रयणप्रयोगः । Agrayana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 7 (of which the first two are wanting). Lines, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Agrayana rite, with quotations of the necessary texts, by Virésvara, son of Lāhi Bhaṭṭa.

Beginning. : (अधितम्) ।

End. दमपूर्वमासमहाजनतद्विकारा अथि यष्टंति इति वदन्ता ।

Colophon. इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलपुत्रलज्जनेकचित्तमहाभान्यलाहिमहाज्योति-
श्वरभट्टरचित आग्रयणप्रयोगं परिचयः समाप्तः ॥ रामेश छि, गङ्गर ।

विवरणम् । उल्लूख्यपत्रपत्रस्य वीर्यरक्तः सन्निधाय प्रयोगपत्रम् ।

No. 374 भक्षप्रयोगः । Bhaksha Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 5. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1787. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A work containing directions for drinking Soma juice after a rite is over, according to the rules of Kātyāyana, by Chandra Chūḍa Ihaṭṭa, surnamed Dhanvāra.

Beginning. ॥ वीर्यभक्षः ॥ सोमभक्षः । अथ भक्षणे द्वौ पक्षौ वषट्कर्तुं पूर्वं ततो
सोमकर्तुरिति भीमांशकाः ॥ सोमकर्तुः पूर्वं ततो वषट्कर्तुरिति वष-
टप्रदायकारणादिकादयः । सर्वेतिना सोमकर्तुः पूर्वं भक्षपक्षः प्रद-
श्ये । तत्र पूर्वं सोमा समर्पितमैन्द्रवायवमध्युरितवष्टरिति प्रतिगच्छ
सोमवपञ्चयत्येति सोमार्चं वष्टोपकृतं इत्यनुष्ठानान् रेन्द्रावायवमुषस्य
सोमपिना वामदेवीनि सर्वं भक्षयति । सोमवदित्यादिदेशादेव जेप-
मात्रमवग्राह्यं वा । तथा च शोचयाम् ॥ क्षिपे देवता जिघेदपदिदेव-
तेषु चेति ।

End. वष्टुस्तु यजमानः स्यात् यद्विपद्वातुश्चये ॥ १ ॥ प्रसादुरवतः स्यादु-
मद्यो मद्यमपिनाः । योतुरपे विम्राशिः स्याद्रेष्टः स्याद्विष्टोतकः ॥ १ ॥
अन्वावाकस्य मली वामग्रीभः मकुवद्वेत् । समवज्जः सदस्यः स्यादेत-
मसक्तचयम् । समाग्रिममत् ।

Colophon. इति चन्द्रपूज्यध्वारोपनामककृतकात्यायनभक्षः समाप्तः ॥ सवत् १७-
८० शके १९-२० पभाद्रपद्वदि १९ श्रमो मङ्गरोपनामकरणेष्टे लिखितं
श्रीवाचनाम् ।

विवरणम् । कात्यायनसतानुसूचयज्ञावधानसोमपानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 375. अश्वमेधहोत्रम् । Aśvamedha Hotram. Substance, coun-
try-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 11-17 in a page.
Character, Nāgara. Date, 1794. Appearance, old, slightly worm-
eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the *Āśvamedha* rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अश्वमेधेन सकल्प्याशेषं सज्जेनात् पूर्वमिष्टिद्वं
कुर्व्यात् । प्रथमायामग्निमूर्धन्यान् देवता उपदग्गसामिधे आवाहने आन्व-
भामानन्तरं अग्निमूर्धन्यं आवाह उत्तमे प्रयाजे स्वाहाग्निं मूर्धन्यं स्वाहा-
देवा इत्यादि वारंघ्रावाण्यभागौ ॥

End. अग्निर्जना यदाग्नयोमो जातवेदस सख १ पञ्च त्वेग्रेऽग्रे प्रतयसीधि-
न्यादि शाख्यादि रात्रिपर्यायाः प्राक्तना एव केषाञ्चिन्मते प्राक्तन एवाति-
रात्रो भवति ।

Colophon. इत्यश्वमेधपौषम् ॥ इदं पुस्तकं मञ्जरीपनामकवासुधरसतिभट्टाक्षर-
मेव लिखितं ॥ सव १०८४ आ. य. १९ भौमे ।

विवरणम् । अश्वमेधेतिप्रतिपन्नकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 376. गौतमस्तोमपद्धतिः । *Gotamastoma Paddhatih*. Substance, country-made paper, 9x4 inches. Folia, 15. Lines, 14-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the application of the *Gotama stoma*, a kind of prayer recited at the *Āśvamedha sacrifice*, by *Ragunātha*, son of *Rudra Bhaṭṭa*, surnamed *Ayāchita*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इदानीं गौतमस्तोम उच्यते । योपि एकाचकंठे
(काये ?) पठितः । अंशाय (अग्राय ?) कामो गौतमस्तोमेन च
रञ्जेत् । दानकामा मे प्रप्ता स्यात् ॥ च गौतमस्तोमोऽश्वमेधे भूयते ।

End. प्रकृतिवत् । अस्या दक्षिणा पूर्ववत् भवति । दक्षिणा भवति ।

Colophon. इति श्रीमद्याचितोपनामकपद्मभट्टसेन रघुनाथेन एषा पद्धतिर्विर-
चिता ॥ इदं पुस्तकं मञ्जरीपनामकरामेव लि...

विवरणम् । अश्वमेधान्तर्गतगौतमस्तोमप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 377. मैत्रायणीयाग्निष्टोमपद्धतिः । *Maitrāyaṇīyāgnisṭoma Pad-dhatīḥ.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 9 in a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Agnisṭoma rite according to the custom of the Maitrāyaṇī School. The manuscript being incomplete, nothing about the author can be ascertained from it.

Beginning. र ॐ ॥ ॐ नमोयज्ञपुरषाय ॥ ॐ मैत्रायणीयके अग्निष्टोमादिकतूनां सप्तसोमसंख्यापद्धतिर्लिख्यते । तत्रादौ संभृतसंभारोभुजा आन्नातदेवयजन-करणं माहपूजनं नान्दीमुखपूषकं । अतिजो हवीवे ॥ अग्निष्टोमेनाग्नि-ष्टोमसंख्येन रसंतरष्टेन त्रयां द्वादशमस्तद्विचिर्नाचं यज्ञे ।

End. (अष्टितम्) ।

निवरणम् । मैत्रायणीयमाख्यानमत्राग्निष्टोमप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 378 मैत्रायणीयः । *Maitrāyaṇīyah.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 132 (of which foll. 1-21, both inclusive, are wanting) Lines, 9 in a page Date, ? Appearance, very old, decayed, the last page entirely torn. Prose. Generally correct. Complete (except the first 21 folia).

A guide to the performance of the Saptasoma Sañsthā rite according to the custom of the Maitrāyaṇī School. Anonymous.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. सोमे कीवे सुरादर्थंकीषानि सुराधोमवि...विश्व. सोमान् कीषामीत्या-मन्त्रयते इत्युक्तं द्र.....सादुना...ससोमे..... ।

Colophon. इति सोमैत्रायणीयके सप्तसोमसंख्यानं पद्धतिः समाप्ता । ग्रन्थं भवतु लोककपाठकयोः ।

निवरणम् । मैत्रायणीयमाख्यानमत्रसप्तसोमसंख्यापद्धतिरितम् ।

No. 379. रुद्रपद्धतिः । Rudrapaddhati. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 154 (of which the 8th and 36th folia are wanting). Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1764. Appearance, not very old, but worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Rudra rite, or the worship of the god Rudra (Siva) in the Vedic manner, by Siva Dīkshita, surnamed Kāśī Dīkshita.

Beginning. श्रीमद्योगेश्वर उवाच ॥ अथ रुद्रविधानं । तत्र रुद्रप्रमंसा तत्र जावाक्षेप-
निपत् अथ देवं ब्रह्मकारिणं जपुर्मायेन वा अथमनं द्रुषीति च वा
सद्यो याज्ञवल्क्यः सतर्हयमधीते ओमग्रिपूतो भवति ।

End. तत्सत् ब्रह्मार्पणमसु ॥ कुर्मज्जं विवेत् ॥ ततः सदस्यांघ्रिनाक्षतपुष्प-
बल्लतांमूलद्विधादिभिः पूजयित्वाग्रहिं बद्धा मया यन्मूलं महावद्रा-
दिकर्म तन्मालाक्षेणं भक्तिपीनं महापीनं च भवतां ब्राह्मणानां वचनान्
महावद्रप्रसादात् सर्वे सम्यक्मन्त्रिणं चासु इति श्रयंवेत् । ततः सम्यक्-
मन्त्रिणमभिमन्त्रित्वा सर्वं (ह्ये ?) वदेत् ॥ ततस्तेषां संवामिणो गृहीत्वा
नान् सानुनयं विष्टव्यं ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानायां दानादिना मंतीय
अथ सप्तद्विधादिभ्यः श्रीग्राह्यं समुद्धोदविष्यं मुञ्जीवेति ॥ ४ ॥
ग्रन्थान्तर्गतवल्लीकम्.....कृतवमन्त्रेण विभुः शंकरः प्रीयतां नमः ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीयाज्ञिकपदा (महावद्रः) शिवदीक्षितकामिदीक्षितकृता रुद्रप-
द्धतिः समाप्ता ॥ ४ ॥ सवत् १७६४ ॥ संवत् ॥ राम ॥ राम ॥

विवरणम् । शिवदीक्षितकामीदीक्षितविरचित रुद्रपूजापद्धतिरियम् ।

No. 380 यक्षमखः । Graha Makhah. Substance, country-made paper, $5 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23 (of which the first folium is wanting). Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Graha rite, a rite in which *homa* oblations are offered in honour of the planets. Anonymous.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । पञ्चमस्यप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 381. ग्रहयज्ञः । Grahayāga. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 32. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not very old, torn, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete

A work on the same subject, but compiled in a different manner. Anonymous.

Beginning. शीतवेताय नमः ॥ पूर्वां पौर्वाशीमुत्तरा । प्रवक्षेत् सुचिराधातः
सप्तमीको दक्षिणदारेण ग्राहो प्रविश्यापरेण मार्गपक्षे शीतपदः प्राङ्मुख
अपनिष्ठा काष्ठशालं हत्वा पौर्वाशीवेष्ट्यात्वं वक्ष्ये पंचभूतंस्कारपुराणं
(पुराणं ?) अग्रे वदरथम् ।

End. नमस्कृत्याय कर्मणे अष्टताकर्मणे नमः ॥ अथाभ्यासं जातवेदा अमरं पूर्वां
अस्तिद्विषय संख्यं सनिं सुविभुषा निमुष आक्रमं इविषं जातवेदः
साहा यथेतमैवेतद्व्रक्ष्यामिद्विषयोः ॥ शुभं भवतु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । पूर्वोक्तविवरणविषयकमपरविधिं किमपि पुस्तकम् ।

No 382. स्वस्तिवाचनमन्त्राः । Svastivāchana-mantrāḥ Substance, country-made paper, 6×4 inches Folia, 19. Lines, 13-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work explaining the mantras or hymns recited at the beginning of religious and auspicious ceremonies. Anonymous.

Beginning. 'श्रीशिविनायकाय नमः ॥ इति ॐ ॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः ।
भद्रं पश्येमाधर्मियजाः ॥ स्थिरैरङ्गैश्चक्षुषां सस्तु नमः । अग्रेम दक्षि
यदाह ॥

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विदरयम् । सतिवाचनमन्त्राणां शास्त्रानुष्ठकमसम्पूर्णम् ।

No. 383. जपहोमार्चनविधिः । Japahomārchana-vidhiḥ. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, somewhat old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Japa (recitation), Homa, and Archanā (worship) of Siva. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अथातः पञ्चाङ्गव्रताणां न्यासपूर्वकं जप-
होमार्चनविधिं शृण्वाम्नामः ॥ ॐ यावे ददमिवातनूच्चोरापापकामिनौ
तया न क्षनुवार्हतमया मिरिगताभिषाकमादि ॥ मिषायै नमः ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विदरयम् । जपहोमादिपञ्चाङ्गशिवपूजनप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 384. विष्णुयामपद्धतिः । Vishṇuyāga Paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 38. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, 1758. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Vishṇuyāga, a rite performed in honour of the god Vishṇu, by Anantadeva, son of Apadeva. Although the name of Vishṇu occurs in the Vedas several times, his worship prevailed in the Pauranic age. Hence, in spite of a good many Vedic mantras being used in the worship, the work may be regarded as a Pauranic rather than a Vedic Manual. Besides, not only is its style modern, but references are chiefly made to modern works.

Beginning. श्रीमच्छेषा नमः । सद्यश्चोपादिविधौ उक्तः पुमान् अगच्छन्नि-
वीजभूतः । वेदैः प्रथम्याशुमध्यं तुष्टौ वध्योऽथ तदेवतपत्रवेदान् ।
अन्विधाने ॥ ग्रन्थपत्रे ग्रामे वारे सुनघने सुगोचरे द्वादश्यां पुनश्चामास्य
चरं कुर्वीत वैष्णवम् ।

End. इत्येवं प्रथमोऽद्वैतविद्वत्तुः सार्वभौमस्य प्रतिपाद्यनाममन्त्रेणाग्निं संपूज्य-
जितं इति श्लोकेन सुखा प्रदक्षिणादिस्तुतयः संपूर्णं मन्त्रप्रतिपादनं
कुर्यात् । उक्तसंख्यग्राह्येभ्यः सद्यश्चिद्विद्वत्समग्रदानं ततो भूषणौ
(?) दक्षिणोत्तरादिपरमेष्ठरान् पूर्ववत् । इति अतुल्यवर्णाधिकारिको
वैष्णवग्रन्थप्रयोगः । इत्येवैष्णवग्रन्थविधां मानेन संदर्शिताः श्रीगो-
विन्दपदारविन्दभजनैकासक्तिमतेषाम् । साधूनां परमां मुदं वदयितुं
मन्येहमेतावता श्रीमद्भद्रकुमारचिन्मनपरोभूयान्ममस्य तयो ॥ गौरीः
ललितानिर्गुरैर्भांशरं ग्रन्था (शा ?) ममूखिरज्जुर्वन् । गौरीं नमस्य
मदयन् जयति आदित्यमण्डले हस्तः ॥ १ ॥ नाना वैष्णवग्रन्थां च
प्रमाणं निरूपयम् । अकारोन्मनन्वेन देन तुष्यतु यश्चभुक् ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमदापदेष्टुताज्जतदेवविदुषा हवे विष्णुयामपदतिः समाप्ता ॥
संवत् १७५८ समवे श्वेदग्रहद्वितीयाष्ट(या?) ह्याराधने लिखितम् ।

विवरणम् । श्रीमदग्रहदेवविरचिता विविधवैष्णवग्रन्थस्यनविष्णुयामपदतिः ।

No, 385. आश्विनं ग्रन्थम् । *Āśvinam Sastram Substance, country-*
made paper, 9 x 3½ inches. Folia, 62. Lines, 8-10 in a page. Character,
Nāgara. Date, 1791. Appearance, old. Prose. Generally correct.
Complete.

A collection of prayers addressed to the *Āśvinikumāras*.
Anonymous.

Beginning. श्रीमद्वपतये नमः ॥ आश्विनं ग्रन्थं । पर्यायग्रन्थानन्तरं दीप्ता विप-
क्षितसंपरिच निष्कृम्याग्रीश्रीवैष्णवाभावाऽती (आहूती ?) अङ्गुष्ठान् ।
अग्रिणा गायत्रेण वंदया तमग्र्यांतमन्वारमे तस्यै मामवतु सस्यै स्वाहा ।

End. यदि लिखितं कुर्यात् । पुरोता अये पचनस्तुभ्यै वात्पापरिष्कृतं अयस्य
यविष्ठोम् ये इच्छेयवधान आहूतिं पुरोडाश आतवेदः ॥ अयस्य त्रिषो
अह्नां वैषवः ।

End. उक्त्य वाचीन्द्राय देवेभ्यः ॥ इहस्यते शुभमिन्द्राय वसोदिव्यः यस्तु । धर्मं
रथिं सुवते कीर्यन्निदयूथं पाः सदाः नावो । सोमस्याजीवो । याव-
प्राकृताः ॥

Colophon. इति इषाकविमलं समाप्तं ।

विवरणम् । इहस्यतियस्य प्राकृत्याचर्यप्रयोगइहस्यतुदेभ्यस्तुतिविवरणमिदं पुस्तकम् ।

No. 388. महावलभिच्छस्त्रम् । Mahā-valabbhicchbastram. Sub-
stance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 10. Lines, 14-16 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn,
especially the first folium, and the writing effaced in parts. Prose.
Correct. Complete.

A collection of prayers addressed to the great god Indra
(Mahāvalabbhit). Anonymous.

Beginning. श्रीमहेमाय नमः ॥ अथ महावलभिच्छस्त्रम् ॥ हि शुभं सरोमध्यैः
योगीं सादी ॥ मेच्छुव न. नराभिरः । इभि ईदुभीभिः एव कृष वे उत्तरम् ।

End. यूयं पातः सल्लिभिः सदानां ॥ भीविः ॥ ॥ उवचु (?) ना भीद्राय
देवेभ्यः ॥ ये यजाव इन्द्रावक्ष्यामधुमतस्य इव्यः १ । मादाय यां १ वो १
वद । सोमस्याजे वद ।

Colophon. इति महावलभिच्छस्त्रम् । समाप्तम् ।

विवरणम् । महावलभिच्छस्त्रप्रयोगविवरणं पुस्तकम् ।

No. 389. चतुर्थोविश्वजिच्छिपः । Chaturthovishvajichchhīpaḥ Sub-
stance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11
in a page. Character, Nāgara. Appearance, very old, decayed and
torn. Prose. Generally correct. Complete.

Directions for the performance of the fourth Visvajich-
chhūpa, or Sādyāstra. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्योगे नमः । अथ चतुर्थो विद्यजिन्दिस्तः । सायज्ञः । अथ सायज्ञ-
रथः । अक्षौब इति धानं । अथ दैचं प्रथममहः । क्रमप्रभृत्युपवामाभ्यं
दितोयं श्रीत्युग्रं । तस्य दक्षिणा यमोन्माहं दद्यादिति ।

End. आपोहिहत्यादिस्मानम् ।

Colophon. इति विद्यजिन्दिस्तुतयः सायज्ञः समाप्तः ।

विवरणम् । विद्यजिन्दिस्तुतयः वैदिककर्मविशेषप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 390. कुष्माण्डीप्रायश्चित्तम् । *Kushmāṇḍī Prāyaścittam* Sub-
stance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 8. Lines, 17-22 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, de-
cayed, and writing effaced throughout. Prose and verse. Correct.
Complete.

A guide to the performance of the *Kushmāṇḍī Prāyaścitta*, or
a penance called *Kushmāṇḍī*, which is performed to expiate irre-
gularities occurring in the performance of a Vedic rite. Ano-
nymous.

Beginning. श्रीपरस्मै नमः ॥ अथाह संप्रवक्ष्यामि कुष्माण्डीविधिमुत्तमं ॥ एतत्
खूळखूळानी प्रायश्चित्तं तु वैदिकम् ॥ १ ॥ अकुर्वन् विहितं कर्म
निमित्तञ्च समाहरन् । प्रयत्नचेन्द्रियार्थेषु प्रायश्चित्तौभवेदुद्दिष्टः ॥ १ ॥
केशमृग्यु वापयिता आत्मा पुच्छजलागमे । आध्यभासमंतरक्तं कुष्माण्डी
जुष्टादुद्दिष्टः ॥ २ ॥ यदेवेत्यनुवाक्यैश्च विभिर्देवाभ्यन्तरे । वैश्वानरा-
देत्येताभिः समग्रिमुपतिष्ठते ॥ ३ ॥ अथ प्रयोगः । उपवासनस्याग्रे पश्चादग्ने-
स्वासीनोद्भार्ग्वारयमाकः पवित्रपाणिः पश्चात् सप्त प्राणानायम्य रथोवि-
षं च वेनाधावाधिकादिभिर्हारा श्रीपरमेस्वरजीत्यर्थं कुष्माण्डीयासीति
संकल्प्यान्वाधावे अष्टौ आच्येनेत्यंतमुक्त्वाऽपि प्रधानं देवानादित्यान् । १
विद्येदेवं १ आवाष्टमिहो सरस्वती २ इन्द्राग्नीमित्रावरुणधोमधाहव-
स्यतीन् ३ ज्ञानवेदं.....आध्यभागावे ॥ यदेवा देवदेवनमित्यादिभि-
स्त्रिभिरनुवाकैः पुनराप्याहुतीर्जुष्टयात् ॥ ओम् ॥

End. वेद्यायामोहका कार्यं पंचिकामध्यमेजुश्च । विकारित्येकं विकारहेत्यौ-
सीती अथर्देके परे ॥ १४ ॥ आधामं दिमुचं लला मध्यपिङ्गं तु कारयेत् ।
अतो श्रीसंयतो दक्षिणे न निरामयेत् ॥ १५ ॥ उपान्व पश्चिमाहंको

पूर्वस्मृतां परितोषयन् ॥ स्वमुत्तरमुद्राय तिर्यङ्गु खप्रमाथता ॥ १९ ॥
यदि भूमिरेषुक्तु ध्याद्रज्जुर्द्धादशधा मता । नर्दयेतां ययोदध्यां तथाचावे
वह्निः क्रिया ॥ २ ॥ ॥

Colophon.

इति दर्शपूर्णमासविचारकारिका समाप्ता ॥ ॥ ॥ श्रीरक्ष ॥ ॥ ॥ ॥
प्राचीं निश्चित्य तं पद्यान्मभ्यान्मन्त्रगुणेन तु ॥ सूत्रेण धर्मयेद्वाचं पत्या-
यसमनुचते ॥ १ ॥ मार्चपत्याग्रेः प्राक्पदं मता इति चेत्तु पदद्वय ।
चतुर्गुणैकविंशत्या मंडलोर्ध्वे तु इति च ॥ १ ॥ प्रत्यग्रेः प्राक्पदान्द्वयो मता
तु चतुरस्रकं ॥ द्विस्त्रय्यांगुलिमात्रेण कुर्यादाद्यवनीयकम् ॥ १ ॥ चतुः
चतुर्गुणैकविंशत्यं प्रत्यग्रेः पुरतोभवेत् ॥ चतुःस्त्रय्यांगुलिस्त्रियं प्रत्यग्रेः
पश्चिमो भवेत् ॥ १ ॥ द्वांगुलाधिकमानेन गमनं पार्श्वतो भवेत् ॥ एषा तु
दार्जिका वेदिः सर्वशास्त्रेषु निश्चिता ॥ ५ ॥ इति पुरातनकारिका ।

विवरणम् । कुशाष्टीनाममन्त्रविधयाप्रायश्चित्तकर्त्तव्योक्तविषयकं पुस्तकम् ।

No 391. अग्निष्टोममावर्तं शस्त्रम् । Agnishtoma-māratam Śastram.
Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 14. Lines, 9 in a
page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old, slightly
worm-eaten, and writing effaced in parts. Verse Generally correct.
Complete.

A manual on the invocation of the Maruts by the Brāhmanā-
chchhāṣin priest in performing the Agnishtoma rite.

Beginning श्रीमपेशाय नमः ॥ अथ ब्राह्मणाणां वि शस्त्रं । हिं भूर्भुवः स्वरो १ मध-
र्योगोर्धो १ सारो १ वयमुन्नामपूर्व्याणां रू न कश्चिद्वरं तोनधमः । वाजे-
चित्रं इवामर्षो १ विः वाजेचित्रं इवामह उपत्वाभूतदे सनोपुवा ।

End विनर्देणु मदेमधोर्मदस्य मदिरस्य मदिरौ १ ओं ओं ओं १ मोधामोदेवो
मिति प्रतिमरः । अन्यत्र सर्वत्र प्राक्तन एव प्रतिमरः १ ।

Colophon. एषथा मन्त्रमूलं समाप्तम् ।

विवरणम् । ब्राह्मणाणां अनुष्ठेयमग्निष्टोमीयं मावर्तं शस्त्रम् ।

No. 392. प्रैषाध्यायः । Praishādhyāyaḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 8. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual containing the mantras of Praishādhyāya used in performing a Vedic rite.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । होतायवदग्निं समिधा समिधं वाभा इविषा। संमथे
वामस्य अग्नेवे हस्तस्य देवेनायस्य होतयंज ॥ १ ॥

End. इहमद् एव सववग्निं देभ्यो वसुमतेवद्रवतः आदित्यवतः ऋतुमते वितु-
मते वाजवते इहस्यतिमते विश्वदेवेभ्यः यः सुत्या वामिन्द्राग्निभ्यां प्रववौनि
विश्वेभ्योदेवेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः सोमेभ्यः सोमपेभ्यो ब्रह्मनाचं यज ॥ ७५ ॥

Colophon. इति प्रैषाध्यायः ॥ माधवस्य पिते पत्ने द्वितीया सोमशान्तरे प्रैषाध्यायस्तु
लिखितः श्रीनारायणस्वामी ।

विवरणम् । प्रैषाध्यायमन्त्रप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 393. सर्पसंस्कारः । Sarpasāṅskāraḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and decayed Verse. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for expiating the sin of killing a snake either in this or any previous birth, by Śaunaka.

Beginning. श्रीनचेन्नाय नमः ॥ अथ सर्पस्य वक्ष्यामि संस्कारपंचमुत्तमं । विमो-
वाक्षां पौर्वावाक्षां पश्चम्यां कारवेन् तप्तः ॥ छत्वे सर्पविधे विप्रः पूर्वजकृति
वा यदि । सः श्वाकृत्य नतो ब्रह्मदंडं दत्त्वा द्विजातये । दद्यात्पापविमु-
ह्यर्थं श्रीविद्याय कुटुंबिने ।

End. अथ संकल्पः ॥ आधम्यं प्राधानाधम्यं प्रथोजं छत्वा एव गुपेत्यादि पुष्प-
निधौ मम इह अन्मनि अन्त्यान्तरे यः यः सप्तोनिचनस्यत्यापनिरतिद्वारेण
ममांशदोषजो नितभंनतिप्राप्तेन चतसर्पस्योत्तममतिस्त्राभाय सर्पसंस्कारं
श्रीनकोत्तविधानेनाचं करिष्ये ॥ ४ ॥ ४ ॥

Colophon. इति श्रीनक्षत्रकारिकायां सर्पसंस्कारविधिः ॥ ६ ॥ संभार । प्रियंगुग्रीवि ।
 मोधुस । यव । तिष्ठ । तस्य पिष्टानि । पञ्चमय । नामपतिमा । शूर्प ।
 रक्तवक्त्र । बल्लभ । वज्र । ग्रीवि । आच्य । पुष्प । पार्श्व । पूगोपल ।
 नारेष्ठ । शिरस्थं । शिल्पि (?) । शाल्मल्य ८ । शीवे ८ । पञ्चमावा-
 स्यकर्षमावा ८ । उपानयनोद्वे ८ । बवे ८ । लोहदंड । मोदान । छ-
 त्पदिरस्थं ।

विवरणम् । श्रीनक्षत्रविद्यामन्त्रसर्पसंस्कारजनितपापप्रायश्चित्तप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 394 आतोर्यामहौत्रम् । *Aptoryāmahantram*. Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29 (of which fol. 25 is wanting) Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1651 Appearance, very old, decayed, torn, and worm-eaten. The first and last folia appear to have been recently stiffened with gum. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the *Aptoryāma* rite. Anonymous.

Beginning शुभं श्रीसर्वेश्वराय नमः ॥ अथ सर्वेश्वरातोर्यामहौत्र प्रयोगः । तत्र शौचम् ।
 अतिरात्रवदुत्पन्नभक्षणांतं कृत्वा पराध्वर्याहते समुत्पन्न इत्यादिषी
 अध्वरा करोति आतवेदीमग्निं नरोदीधितिभिररच्छोः । वल्लभुनीमनयंतं
 प्रमलं ।

End. पुनः कलानाः संख्याशिवानिमध्यामदेससहस्रसमाना १ शो १ वट् ॥
 श्रीनक्षत्राग्नेविद्या शो १ वट् ॥ इत्ये वा ।

Colophon. इति श्रीसर्वेश्वरातोर्यामहौत्र प्रयोगः समाप्तः ॥ १ ॥ सर्वत् १६१
 विमाप (शाल् ?) यदि ८ मुखे लिखितं श्री आर्षा (वा ?) ध्यं भवा-
 नीनाथपुत्रेण आचार्यमाधवेन स्वार्ये परोपकारार्थे ॥ लेखकपाठकयोः शुभं
 भवतु ॥ श्रीभैरवाय नमः ॥ श्रीरक्षु ॥ ॥ कल्याणमस्तु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
 * । यादवं पुस्तकं दृष्ट्वा (छं ?) नादवं लिखितं भवा ॥ यदि शुद्धमप्यं
 वा मन दोषो * * ते ।

विवरणम् । आतोर्यामहौत्रसर्वेश्वरसंस्कारविधिप्रयोगपुस्तकम् ।

Manuals on funeral rites.

अन्येष्टिप्रियाप्रयोगपुस्तकानि ।

No. 395. दाक्षायणयज्ञप्रयोगः । *Dākshāyana-yajña Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 10 in a page. Extent, 725 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the *Dākshāyana* rite.

Beginning. श्रीमहेमाय नमः । अथ दाक्षायणयज्ञमुच्यते (पञ्च उच्यते ?) । तत्र प्रथमप्रयोगो (: ?) पौर्णमास्यां मासपूजाभ्युदयिकं चार्चं कृत्वा पञ्चदश-वर्षाणि मुच्यन्ति तान्मासां दाक्षायणयज्ञाभिधानान्मासां इत्येपूर्वमासा (आ ?) मर्चं च (च ?) इति वदन्त्यः ।

End. अथापरं नामास्य (?) प्रकारः प्रतिपाद्यते । अथं प्रातस्तमौ श्रीमासुभौ-चाथं समस्तं ॥ ॥ आपन्नौ जुहुयानव सन्दिक्वायवा इयं । श्रीमस्य सुख-काष्ठान् सदीप्यते ।

Colophon. इति अन्येष्टिप्रियाः संपूर्णतामसम् । पन्थसंख्या ०२५ ।

विवरणम् । दाक्षायणयज्ञानुष्ठानप्रयोगनियमकं पुस्तकम् ।

No. 398. आहिताग्निमन्त्रदाहविधिः । *Ahitāgni Mṛitadāha-bidhiḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Not correct. Complete.

A manual treating of the funeral ceremony of an *Ahitāgni*, or a householder who has kept sacrificial fires, according to the rules of *Kēvalāyana*, by *Bhaṭṭa Nārāyaṇa*, son of *Rāmeśvar Bhaṭṭa*.

Beginning. श्रीमहागणपतये नमः ॥ आबलायनमाचार्य्यं भद्रानेष्टरं मुदम् ॥ नना-हिताग्निमन्त्रे दाहादिदृश्यतेऽस्मिन् । आहिताग्निमेतु आधिपत्यमेतु अनिपौड्येत् तन्नामत्याहिताग्निर्ग्रभिः सद्यं ग्रामादग्निः प्राच्यामुदीत्या-मीशान्मां वा दिशि प्रज्जले स्थले यन्वा यावदाग्नेयं तत्र स्थित्वा आग्नेये-सति अग्निहोमं श्रीमन्नामं पशुमाग्नेयौमिह कृत्वा अथमप्यह्ना वा ग्रामं प्रविशेत् ।

- End.** अनुदितेषु सर्वेषु दुर्भरेषु इमान्येव प्रायश्चित्तानि । इति प्रेताधानम् ।
- Colophon.** इति श्रीभट्टराजेश्वरसुतनारायणभट्टकवे आश्रमज्ञानादिनामिष्यतदाष्ट-
विधिः समाप्तः ।

विवरणम् । आश्रमज्ञानविधानुसारेणादिनामिष्यतदाष्टविध्याकृष्टापप्रयोगविषयकं पुस्तकम्,

- No. 397.** पितृयज्ञप्रयोगः । *Pitṛiyajña Prayogaḥ*. Substance, country-made white paper, $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Not correct. Incomplete.

A work on the *Pitṛiyajña*, or a rite to be performed in honour of the dead. Anonymous.

- Beginning.** अथ पित्रपितृयज्ञः स यदहोरात्रे समावास्यान्वप्यथ तस्यापराह...
...सर्वे काशे वा कार्ये ॥ यदहयन्द्रमथ न पश्यन्ति सूर्येव मासि
पित्रभ्यः क्रियत इति ।

- End.** प्रतिपिष्टमावत्यंत हस्तुभो अर्घ्यं वक्ष्यतीरिति च ।

- Colophon.** अष्टिमम् ।

विवरणम् । पितृयज्ञप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

- No. 398.** आहिताग्निपितृमेधः । *Ahitāgni Pitṛimedhaḥ*. Substance, country-made paper. Folia, 16. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed and broken. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the funeral rites of an *Ahitāgni* according to the rules of *Bharadvāja*. Anonymous.

- Beginning.** श्रीमहपतये नमः । आपस्तम्बमुनिं नत्वा भारद्वाजोक्तमार्गतः । औताग्नि-
पितृमेधस्य प्रयोगोऽयं निरूप्यते ॥ अथातः पितृमेधिकं दर्शनं पुत्राङ्गति-
र्ह्यग्निपतमेति विज्ञायते ।

- End.** आहिताग्निर्देवकालभेदेन मरणेषु ये प्रकारास्तै च सर्वेऽपि सप्रपञ्चमुदा-
हृता इति ।

Colophon. इति भारद्वाजानुष्ठायाद्विनाशिनिरुद्धमेव समाप्तः ॥ श्रीरक्षु ।

विवरणम् । भारद्वाजमतानुष्ठायाद्विनाशिनिरुद्धमेव विनाशिनिरुद्धमेव ।

No. 399. ब्रह्ममेधप्रयोगः । *Brahmamedha Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 5. Lines 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, 1805 Samvat. Appearance, very old, spoiled, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the funeral rites of a Brāhman. Anonymous.

Beginning. श्रीब्रह्मेश्वर नमः । अथ ब्रह्ममेधप्रयोग उच्यते ॥ श्रीं ब्रह्मेश्वरं प्रेतं श्री-
नाशिनिरुद्धमेव पापेः पैतृकमेधिककर्माणां पुत्रलोभनकाराण्यप्राप्तये
ब्रह्ममेधेन च कर्माणां संस्कारिये इति सूक्तम् । परे पुत्राऽप्यभिमतिं कृत्वा
विनिः श्रयिष्यतिः स्वयं वेजोग्रिमन्त्राद्विर्धेवेत्येतेः संपद्ये प्रत्यनुवाकं
पञ्चाध्याऽश्वीरादरेत् आर्चयत्येव च कुड्यात् ।

End. सर्वे ज्ञातयोपश्रोतपतिनोऽप उपस्थूय उदयं तमसः परिश्रान्तिवत्तनं
आदित्यमुपस्थाप्य हृदयदेशमनवेद्यमाया जनास्तथं ब्रह्मेभ्यः । अतः परमा-
द्विनाशिनिरुद्धमेधप्रयोगः समाप्तः ।

Colophon. संवत् १८०५ अधिकाश्विनपक्ष ७ शीघ्रवाचरे समाप्तमिदम् ।

विवरणम् । अथदेवदाद्विनाशिनिरुद्धमेधप्रयोगः पुस्तकम् ।

No. 400 हिरण्यकेशिसूत्रेण्येष्टिप्रयोगः । *Hiranyakesīśūtreṇyēṣṭi Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 29. Lines, 11-15 in a page. Extent, 1,101 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1739. Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

A manual on the funeral rites of an Ahitāgni, according to the rules of Hiranyakesī, by Keśava Bhaṭṭa, son of Abhayañikara Nārāyaṇa Bhaṭṭa. This treatise belongs to a series of manuals, called Prayogamaṇi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नलाऽथ पादयुग्मं परस्व पुंशोर्द्वेर्गिरौशजगदभि-
कयोर्गुरोश्च कुर्वे प्रथमं हृदि केशयोऽं प्रेतलमुक्तिकरं पिष्टोक्तयेतुम् ।
विधायं स्तुतं सुविष्टोक्तं शास्त्रं सन्नाथ भाष्यं विदुषां सुष्ठुम् । हिरण्य-
केशीयमुनेश्च धर्मान् विप्राः क्षमन्ते स्त्रिंशतिं च यत् तत् ॥ अथ
हिरण्यकेशीयभाषितान्नेः पौष्टमेवेन विधिना दहनप्रयोगः ।

End. आदिताग्नेर्नानाप्रतिभिः । पट्मन्त्रवधिरादीनां लौकिकाग्नौ दहनं
इत्यग्नीनामुत्तिप्रकारः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीमदभयङ्गराचार्यभट्टाक्षजकेश्वरविरचिते प्रयोगमन्त्रोपयोग्यां
त्येष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥ सं० १७१८ कार्तिकवदी ११ भद्रः सत्ताराष्ट्रचिन्ता-
मणेरीदं पुस्तकं सप्तसंस्क्रितम् ॥ पन्थपंक्षा ११०१ ।

विवरणम् । हिरण्यकेशीयस्तुतानुमतांत्येष्टिप्रियाप्रयोगविरचकं पुस्तकम् ।

No. 401. लोष्टचितिप्रयोगः । *Loshtachiti Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 4. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, 1805 Samvat. Appearance, old, torn and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the *Loshtachiti* rite, a part of the funeral ceremonial to be performed on the 3rd, 5th, 7th or 9th day after death, by Rāma Mahāpātra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ शास्त्रसम्प्रदायाभां लोष्टचितिप्रयोगः । दिव्यमनस्य
तृतीये पक्षेने सप्तमे नवमे चाहनि क्रियते । दिव्यमनसं मरणं । तस्माद्-
पुत्रु दिवसेषु लोष्टचितिः सम्प्रदायविद्वद्वा इति तच्च ब्राह्मणभोजननिवे-
धादनीये दशाचे षष्ठादये, षोडशे इत्यादिषु कर्तव्या । पक्षिप्रवृत्ति
करिष्यते मर्यादां पूर्वदिने संकल्पं कुर्यात् । तस्मान् पूर्वं तृतीयदिवसे
संकल्पः कर्तव्यः भुवनपक्षे भुवनन्तु कलिपुत्रे निषिद्धमिति न लिख्यते ।
द्वादशाहसपिण्डने सपिण्डीकरणादुद्भूते अष्टनामहस्तचानमपराके पादौ
प्रवासाचस्य अनुकमोवध्यामुक्तदेवार्थोवस्तुवस्तु स्वर्गप्राप्त्यर्थं लोष्टचितिं
करिष्य इति प्राचीनावीतो सहासं कुर्यात् । द्वादशाहसपिण्डाभावे षड-
वपदस्थाने प्रेतपदप्रदेशः (पदं प्रदेशं ?) गतदशादिदिवसेषु यक्षिप्रं
करिष्य इति पूर्वदिने संकल्पं कर्तव्या । अतदिनापरिज्ञाने अनावध्याया-
मेव कुर्यात् ।

End. अग्रिचित इत्यभिप्रेषोक्तेन केवलं छोटचितिः पुरस्स किमुक्षिया
अग्रि । अग्रिचित इत्यभिप्रेषोक्तेः क्षियाद्यैवमिति वचनात् । भवत्वेन
शास्त्रमय्यादा नैति मुरवः । मरानेत्य पुष्पाचं वाचदिना प्राक्ष्यान् भोज-
येत् तव मान्दी धंशदायान् ।

Colophon. इति श्रीहरविदुषा कवितोऽजमलेन (१) रामनृपायिष्य छोष्टचितिधमये
मुद्रमुषा (२) आत्मा कला छोष्टचितिः पदमिः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
संवत् १८०५ आश्विनकृष्ण १० ।

विदग्धम् । लोडवित्तिबामान्त्वेष्टिनिष्ठाप्रयोजनविषयकं पुस्तकम् ।

No. 402. **सर्वदादशाहप्रयोगः ।** *Sarvadvādaśāha Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 265 (of which foll. 1-45, both inclusive, are wanting). Lines, 5 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1795, Śaka 1660. Appearance, very old, decayed, torn and worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete (except foll. 1-45).

A manual on the Savadvādasāha rite according to the Sāma-veda School. Anonymous.

Beginning. अथिलम् ।

End.

Colophon. इति श्रीशार्ङ्गकः समाप्तः । श्री । संवत् १७२५ मंके १९९ वैशाखे
 शुद्ध (छ ?) पक्षे दशम्या ३ हनु (भद्र ?) वासरे लिखितं काशीम् ।
 साधनं पुस्तकं तादृशं लिखितं श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम ।
 श्री । श्री । श्री । श्री । न । श्री । श्री । शानं भवरक्ष ।

विवरणम् । समवेदौयस्यवादान्नामान्त्येष्टक्रियाप्रयोगविषयकं पुष्टकम् ।

No. 403. पिटृमेधप्रयोगः। Pitṛmedha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, effaced. Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Not correct. Complete.

A manual on the performance of the funeral ceremony, called Pitṛimedha. Anonymous.

Beginning. अथ पितृमेधिकदहनपुरषाऊनिर्घात प्रियतमेति विज्ञायते आचिताग्नेर्मर्य
संशये दहनदेमं ओपयते ।

End. सन्मानमन्यन् । प्रथोऽनुष्ठुभिमिदं ।

Colophon. पितृमेधप्रयोगप्रयोगः ।

विवरणम् । पितृमेधप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No 404. अहीनकृतिः । Abinakṛtiḥ. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 6 Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A work directing the uses of Stotras, Sastras, &c., especially ordained for the Abina rite, by Mañichau Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथोत्तरपटके विहितेष्वहःषु होतव्येष्वप्येव बुद्धिमे-
यानि । तान्ग्राहयिष्यारः क्रियते ॥ अथ प्रायश्चीनादीनि महाप्रतपय-
न्तानि पञ्चविंशतिरुच्यन्ति ।

End. विष्णोर्भुक्तमिति श्रुते परोमाचयेत्यच्चावाहः ।

Colophon. एतदाहीनकृतिः । इति महाप्रतपये अहीनकृतिः ।

विवरणम् । अहीनकृतिर्नामपुस्तकमिदमवाहीनयज्ञप्रयोगकोषमलङ्कारादीनां प्रयोगप्रका-
रोद्दिष्टः ।

No. 405 अग्निष्टोममैत्रावरुणम् । Agnishtoma Maitravarunam. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 28. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1690. Appearance, old, worn out, fol 1 almost spoiled. Generally correct. Incomplete.

A manual directing the performance of the functions of the Maitravaruna priest in the Agnishtoma rite. Anonymous.

- Beginning.** श्रीमहेमाय नमः । सोता यद्यदग्रिमिधा सुपमिधा समि ...., सद्ये
वामस्य वदन्दिन इच्छस्य देवेनाग्रस्य सोत ....
- End.** तस्य देव सस्तेहेमतिविदो यभिः सुतस्य तत्सोमस्य शस्त्रोक्त्येष्टयजुषो
षो भर्गोमो स निरयसति तस्य न उपपन्नस्योपपन्नो भवयामि ॥
- Colophon.** इति अग्निहोत्रे मेधावचसं समाप्तम् ॥ ॥ श्रीरक्ष ॥ ॥ ग्रामस्य संवत्
१९९० वर्षे कार्तिकशुद्धि १ भूमी अविमुक्तसंविधौ अग्निहोत्री अनन्तमुत्त-
ररोपानेन(?) लिखितं ॥ धाव अरपुत(?) जेरामपठनायं तयापदेवां
पठनाध्यापनेष्टुः(?) ॥ श्रीरक्ष ॥ ॥ श्री ॥ ॥

विवरणम् । अग्निहोत्रे मेधावचसानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 406. **आग्नीध्रः ।** Agnidhram Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 5. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1736. Appearance, very old, and worn out. Generally correct. Complete.

A manual directing the performance of the functions of the Agnidhura priest. Anonymous.

- Beginning.** श्रीमहेमाय नमः ॥ आग्नीध्रः । इतोऽग्निं करिष्यामीति इतो जपति ॥
देवसहितः प्रवचाग्निनीर्वाह्यां प्रश्नोच्चरताभ्यामाददे ॥ मय्यामादाय ॥
- End.** प्रकर्तं प्रक्षिपमाहमनुमन्तयते । अनुपचर । अमान ... । संवदन् । अमम् ।
श्रीपदं सध्यामाह्वय्यासीमुदककमण्डलुं च । आग्नीध्रः प्रथमाध्यायान्
रचयतः ॥ प्रत्यंचो यन्ति ॥ आग्नीध्रं समाप्तम् ॥ ॥ पु ॥ ॥

Colophon. आग्नीध्रं खरितं संवत् १७१९ शैव शुक्लाष्टम्यां इदं पुस्तकं कोरडोप-
नामकवीरेचरस्य ॥

विवरणम् । आग्नीध्रकमानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 407. **अग्निहोत्रहोमः ।** Agnihotra-homah. Substance, country-made paper, 16×8 inches. Folia, 3 (marks effaced.) Lines, 13 in a page, the last page having 10 lines only. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally Correct. Complete.

A manual for the offering of Homa or oblation in the Agni-hotra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ तिष्यादिसंकीर्त्यं सायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं वा
पयसा मंदुष्ठादिभिर्वा होष्यामि इति सङ्कल्प्य धृष्टिरसि ब्रह्म यज्ज
धृष्टिमादाय ॥ सुगार्हपत्यो विद्वं वरानोत्पद्यः श्रेयसो ज्येष्ठोर्दंष्टम् ॥

End. अग्रे भूर्भुवःस्वरिति (स्वरिति?) जप्त्वा अग्नेनवेत्यादिनामदक्षिणमन्त्रा-
राम् कृत्वा यज्य कृत्वा चेति जपति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रहोमः ।

निवरणम् । अग्निहोत्रहोत्रहोमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 408. अग्निहोमहोत्रम् । Agnishtoma-hautram. Substance,
country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 99. Lines, 10 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct.
Incomplete.

A guide for the Hotṛi priest in the performance of the Agni-hotra rite. More extensive than the MS. noticed in No. 303. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीमधेशाय नमः ॥ श्रीभुवभ्यो नमः ॥ होमप्रवाकेशाहुकर्मकां होमो
भविष्यति । तत्र भवता होत्रं कर्मणः । इत्युक्तो होता तं प्रच्छति
(वच्छति ?) कीं यज्ञः कः अग्निजः का दक्षिणेति तेन प्रतिवचने इते
यजमानेन इतः संजपति ॥

End. अथ मध्यः पिवतसादध्ने जज्ञा यात धविभिर्देवयज्ञैः शीर्षत् ॥ वाजिन-
स्याग्रे श्रीहोत्रं होतम् ॥ द्विर्वाग्योऽयं ॥ वाजिन भक्षमिनामिव प्रति-
गृह्योपयत् ।

Colophon. अखितम् ।

निवरणम् । अग्निहोमे होमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 409. *आग्रयण्येष्टिपद्धतिः । Agrayāṇeṣṭi Paddhatih.* Substance, country-made paper, 8x4 inches. Folia, 7. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Agrayaṇa rite, by Trimmala Yajvan.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथापयस्य कर्म । च यद्यमावाद्यायां पौर्णमास्यां ना प्रातरग्निर्होतुं ऊना यज्ञीभिः सप्त प्राचानायम्यापयसेन यज्ञे तेन परमेष्ठरं श्रीयथावि सर्म होतुमवाप्तवानीति ।

End. देवा आगन्ता इदं अग्निर्भवेत्वादि पौर्णमास + + + संख्या जपानं ॥ श्रीः ॥

Colophon. इत्युक्तलोकान् श्रीमन्निष्कलपना । पुस्तकानुसारेण विज्ञप्ताद्यानु-
कल्पतः विज्ञेयप्रोक्तवैष्णवि सन्नुहितवैष्णि च ॥ कर्मकापयसे वना
+ + + प्रयोगकः ।

विवरणम् । आपयस्यनामयज्ञविज्ञेयस्य विष्णुलपनाद्वतप्रयोगपरमिरियम् ।

No. 410. *अपाद्याहौत्रम् । Apādyāhantram.* Substance, country-made white paper, 8x4 inches. Folia, 4. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the functions of the Hōtri priest in the Divahāyeni rite, called also Apādyā.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ दिवःश्वेनि होत्रप्रयोगः ॥ नमः प्रवक्तु इत्यादि-
सप्तदशधामिनेभ्यः इयुः नं सवाधो आवाचने काये अग्निमय आनय ।
होम नाः अग्निं कामभावय । आग्नभावाय ।

End. वातं ह्यग्निं चरते पवित्रं विततं पुराणं देव यूतस्वरति दुष्कृतानि । तेन
पवित्रेण युदेन पूता । अ. गौ १ वे १ चरते होतस्य द्वारमर्चिमन्-
पवित्रं श्वेतिष्ठादुद्राजमानं महत्तम् । अथतस्य वारा वज्रपा दोहमानं
चरणं नो होत्रे सविता दधातु १ नो । चरणस्य त्रि, चरण १० अत-
श्वेन समानं ॥ १ ॥ आपद्याहौत्रम् ॥

विवरणम् । आपद्यापरपद्यापदिश्वेनिनामयज्ञस्यहोत्रकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

A manual for the offering of Homa or oblation in the Agni-hotra rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः ॥ तिष्यादित्यंकीत्यं चायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं वा
पयसा तंदुष्टादिभिर्वा होष्यामि इति सङ्कल्प्य धृष्टिरसि ब्रह्म यज्ज
धृष्टिमादाय ॥ शुभाहंपत्यो विद्वं वरातीरुपयः त्रेयसी त्रेयसीर्दधन् ॥

End. अग्रे धुर्धुवद्वचरिति (सरिति?) जप्त्वा अग्नेनवेत्यादिनामदक्षिणमन्त्रा-
राम् कृत्वा यज्य कृत्या चेति जपति ।

Colophon. इत्यग्निहोत्रहोमः ।

विवरणम् । अग्निहोत्रयज्ञीयहोमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 408. अग्निष्टोमहोत्रम् । Agnishtoma-hantram. Substance,
country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 99. Lines, 10 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct.
Incomplete.

A guide for the Hotri priest in the performance of the Agni-hotra rite. More extensive than the MS. noticed in No. 303. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीमधेशाय नमः ॥ श्रीमुचभ्यो नमः ॥ होमप्रवाकेषामुक्तकर्कषा होमो
भविष्यति । तत्र भवता होमं कर्तव्यं । इत्युक्तो होता तं प्रव्रजति
(इच्छति ?) को यज्ञः कः जनिजः का इच्छिषेति तेन प्रतिवचने इते
पञ्चमानेन वता संजपति ॥

End. अथ मन्त्रः पितृममादभ्यं तस्या यात यविभिर्देवयानैः शीर्षद् ॥ वाजिन-
स्याग्रे श्रीशीर् श्रीषद् ॥ दिव्योमोजः ॥ वाजिन भवमिनामिष प्रति-
म्यस्योपय ।

Colophon. अथितम् ।

विवरणम् । अग्निष्टोमे होमकर्मानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 409. आग्रयणेश्टिपद्धतिः । *Āgrayaṇeṣṭhi Paddhatiḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the *Āgrayaṇa* rite, by Trimmala Yajvan.

Beginning. पौर्वमेवाय नमः । अथादयस्य कर्म । स ययमावाद्यायां पौर्वमाद्यां वा प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा पत्नीभिः सह प्राचानायम्यादयसेन दक्ष्ये देन परमेष्ठये प्रीत्यर्थं सर्वं लोकमवाप्नुयानेति ।

End. देवा आच्यता इदं ऋषिर्जुनेवेत्यादि पौर्वमाद्य + + + संख्या कर्पांतं ॥ नोः ॥

Colophon. दक्षप्रवक्तुलोकित श्रीमत्तिलकयन्त्रना । सुबभाषानुसारेण विद्वत्प्राज्ञानु-
कल्पतः विद्वत्प्रीतयेकारि चतुर्लुङ्गितयेति च । कर्मोपादयसे सक्त
+ + + प्रयोगकः ।

विवरणम् । आग्रयणनामयज्ञविधेयस्य विद्यालयनक्षत्रप्रयोगपद्धतिरियम् ।

No. 410. अपाद्याहोत्रम् । *Apādyāhantram*. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the functions of the *Hōtri* priest in the *Divahāyeni* rite, called also *Apādyā*.

Beginning. श्रीमवेमाद्य नमः ॥ दिवाःश्वेति होत्रप्रयोगः ॥ नमः प्रवक्ष इत्यादि-
सप्तदशसामिधेयः इत्युः तं सनाथो आवाहये काशे अग्निमग्न आचर ।
श्रीम माः अग्निं काशमाचर । आशमाचर ।

End. वार्तेप्राः चरणं पवित्रं नित्यं पुराणं देन पूतस्तरति दुष्कृतानि । देन
पवित्रेण गृहेन पूता । अ. मां १ वे १ चरणं लोकस्य हारमर्चिमन्-
पवित्रं श्रीतिष्ठदुद्राजमानं मयस्तु । अस्तनस्य वारा वज्रा होत्रमानं
चरणं नो लोके खपितां दधातु १ नो । चरणस्य त्रि, चरण इ० दत्त-
शेषं समानं ॥ १ ॥ अपाद्याहोत्रम् ॥

विवरणम् । अपाद्यापरपर्यायदिवाःश्वेतिनामयज्ञहोत्रकर्मप्रत्येकविवरणं पुस्तकम् ।

No. 411. **आधानप्रयोगः ।** *Adhāna Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1757. Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the performance of the preliminary rites to be performed on the occasion of one's establishing the sacred fire, by Tryambaka, son of Kṛishṇa Bhaṭṭa, surnamed Molha, according to the rules of Āpastamba. The MS. under notice has also an appendix containing a general discussion on the subject.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ यदौघपादिदं विचं भवत्युद्योग्यमिति च । तन्-
चयमचं गन्दे देवं दायायवीधवम् ॥ १ ॥ यत्कृपासेवतोऽपि स्यान्मूर्धो
वाचस्पतिः स्वयम् । तं गुहं नोमि सध्वं मातृचाग्नौक्षदीक्षितम् ॥ १ ॥
नना नवेनं प्रनूचमोदध्वान्तदिवाकरम् । समस्तवेदतत्त्वप्रमापस्तम्-
नवागुनिम् ॥ १ ॥ मोक्षाख्यं प्रमापस्तवार्थिर्दिष्टुं श्रीलक्ष्मणभट्टप्रवराजगोत्रं ॥
स्वयार्थेनित्यन्वकभूनामा तन्मेऽनुमाधानविधिप्रयोगं ॥ ४ ॥ अनेकप्रत्य-
यस्यादभौदभिः दुरिभिः स्वयं । निमन्तुवैद्यैर्गोत्रिरेराद्विषयेत्येव मे ॥ ४ ॥
अधाधिकारी ॥ तव दुतिः ॥ ज्ञातपुत्रः क्षणिकेभ्योऽग्नीनादधीवेति ।
उपसृज्य चैतन् ॥ अज्ञातपुत्रादीनामप्यग्राधानववथात् ।

End. ॥ अथारथौल्लस्यं ॥ अतुरकुलोच्छ्रायः । विश्वारा वङ्गुलः ॥ अरमि-
माय देव्यं । इत्येके शास्त्रिनः । अतुरकुलोच्छ्रायो द्वादशाक्षुल्लिङ्गितः ।
भोदुमाङ्गुलदेव्यं इति भीषायनः । स्वस्वरे प्रमाणाभावान् । उभयो
रारण्योः एकहस्तादाङ्गण्यं ॥ अन्यतरारण्येहं चान्तरादाङ्गण्ये नाम्नापतिः ॥
इत्याधानं समाप्तम् ।

Colophon. इति श्रीमोक्षोपनाम्नः क्षणभट्टस्य खनूना चरमकेन कार्यां कृता आधान-
प्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीरामचन्द्रोजयति तारां ॥ श्रीवाजपेयमखिलजुत-
भूरिकीर्ते भूपावतंसजयसिंहपुरोर्निर्देशान् । अं वे कराख्य १ पुनाथ
इषामनूनामाधानपदनिमसौ अलिखन् परार्थे ॥ १ ॥ संवत् १०६० मार्ग-
शीर्षक्षण्याष्टम्यां समाप्तोऽयं लेखः ॥ श्रीअन्निकेशः प्रथमोऽयम् ॥ श्रीवा-
धिगानाभट्टकृताधानपदतो सध्वंवापस्तम्भः ॥ अर्धाधानं स्मृतं श्रीत-
त्त्वार्णाग्रोऽयम् इत्युक्तिः । सध्वंवापस्तम्भः तथोदैक्यवृत्तिः पूर्वगुणाद्येति वच-
थो माधवपण्डिकासदनद्वयपण्डोदयादिप्रामाणिकैरलिखनाग्निर्मुञ्जलमेव ॥
समुत्तमेऽपि सध्वंवापस्तम्भोऽधानवोवमथोरपि कलिनिवेधकं सद्विज्ञोर्न

क्वासंभं सन्धासं पञ्चपैष्टकं । देवराजं तुतोमनिः कस्यो पञ्च विरज्जदे-
 दिति निममवाक्यममानादकं कुन्तन्तजास सादकं दावद्वर्षविभासोक्षि
 धावदेदः प्रवर्तेते । सन्धासं चाद्रिचोवं च तावन् कुप्यान् कस्यो युने इति
 वाक्येनापोदिनं ॥ ४ ॥ येषां सूत्रे अनुष्ठं तन् मासाभिरान् पाद्यं । मकुत्तं
 बन्धोमपरिमिते । यथास्यात् समासायां पारक्यमविरोधि यत् । विद्व-
 द्विखदनुष्ठेयमद्रिचोवादिनं यथा ॥ अनुष्ठमन्यतो पाद्यमिति न्यासात् ।
 तत्र अग्रेदेन होता करोति यजुर्वेदेवाध्युः सामवेदेनोद्गाता अर्चि-
 म्रैद्धा । अथेव चोषं क्रियते याजकाध्यर्च्यं चाग्नेर्वायमिति । अनुष्ठ-
 मन्यतो पाद्यमिति सामान्यतः प्राज्ञस्य याजाविधिप्रवचनान्नं यज्ञकाये ।
 आध्यर्च्यं याजमानमादौर्धं यव मोदिनं । तत्र बोधापनपाद्यं वज्र-
 चादिभिरादरात् ॥ वैतानिकाद्रिकाय्ये यत् समासायां न विद्यते ।
 आपसम्नोदिनं पाद्यं बन्धोमादिभिरादरादरात् ॥ बन्धोमानां अद्रिचोव-
 चोमस्य वाक् परिचयो अथ एव भवति । अथः वज्रस्य सामदद्यापि
 कुप्याद्वाध्यर्च्यवादिनं । आपसमेव वा प्रोक्तं तदा बोधापनेन वा ।
 यज्ञकायो वज्रस्य साममाद्यापि सख्यभावनस्तथा । आपसमेव कर्म-
 मन्धया पतितोभवेदिति । तथा याजुषो वज्रसाधनात् सन्धेये समुप-
 स्थिते काष्ठ याजानु सन्धेयन् तादृशेषु च साममाः ॥ आध्यर्च्यं याजमानं
 पाद्यं बोधापनोदकं । आपसमेव वा प्रोक्तमिति शानातपोऽर्थोत् ।
 शानिनामपि सन्धेयभावे सत्रयोमिषां । आपसम्नोत्तमार्गेण कर्मं
 मनुजवीत् ॥ बोधापनोयधकर्मरक्ष्ये वज्रसायां सामानां च अद्रि-
 चोवादिनं मेतिरीयं वाग्र्यं भवति । न कात्यापनोष्ठं । अथोपादीनां
 तु कात्यापनोष्ठमेव । कस्यो अविद्या वैद्या गृहा राजपनेदिन इति
 मुदयाश्वकस्यात् ॥ एवमेवान्दमासायां मध्ये शोन्वा समावरेत् । मासा-
 रंभः स विज्ञेयः सन्धेयस्यैवविद्युतः ॥

विवरयम् । अग्राधामयोरविषदकं पुस्तकमिदम् ।

No. 412. अग्निष्टोमहोत्रम् । Agnishtoma-hantram. Substance,
 country-made paper, 8x5 inches. Folia, 35 (of which fol. II
 has the first page blank). Lines, 15-16 in a page. Character, Nāgara.
 Date, P Appearance, old. Correct. Incomplete.

Another copy of the codex noticed in No. 303.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीः ॥ सोमप्रवाकेषामुक्तप्रमथः सोमो भवि-
ष्यति न च भवता श्रीं कथं दत्तुं सोमा तं प्रच्छति ।

End. सुआना सः परिचरन्ति श्रीरावो दत्तायां सुप्रवाके । प्रकृतिवत् ॥

No. 413. आहिताग्निप्रवासविधिः । *Ahitāgni Pravāsavidhiḥ.* Sub-
stance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 14. Lines,
10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old,
decayed. Correct, Complete.

A guide to the duties of an *Ahitāgni* when he happens
to go out to a foreign country and returns therefrom, according
to the rules of *Āśvalāyana* and *Āpastamba*, by *Ananta*.

Beginning श्रीः । अथाचलायनस्याहिताग्नेः प्रवासविधिः । यस्मिन् घाने अग्रः
सन्ति तस्यादुपमानरे मला एकरावाचमोवाचः प्रवासाः ॥ स च इत्या-
चल्यितुं कार्यः । न नीयाये ॥ तदुक्तं विकाचमखने ॥ इत्याचल्य-
यितुं मध्येनीयाये तु न तु कथित् ॥ इति ॥ विद्यायमपि कार्यं दत्तुं
चायनाचार्यः ॥ तं करिष्यन् उधरवपसे अग्नीन्विहृत्य प्रलक्षयेत् ॥
अजवपसे नान् लक्षयेत् ॥ तत आचम्य प्राणानाचम्य प्रवासविधिं करिष्ये
इति चक्षुष्य यत वाक्तीर्षेण प्रपञ्चाहवनीयस्य प्रत्यगुद्गरेणे अत्यन्त-
समीपं मला ॥ तमुपतिष्ठते ॥

End. पिबतेषान् पूर्वं तदूर्ध्वमप्यग्निधंशमात् पूर्वं समागतयेत् सुरभिमतौसेव
कुर्यात् ॥ सामिनि प्रीतिरे पुनराधानमिति विद्येयमात्रं मन्त्राः ॥
अग्राधेशादिकं प्राक्तुभयानुममादिषा स्वाभ्यासनपर्यन्तमुत्तममर्चमय
इति पुनराधानमिति नामि ॥

Colophon. इत्यापछममुत्तममग्निश्रीश्रीरित् ॥ प्रायश्चित्तमन्त्रेण तेन तुष्टु
यज्ञमुक् ।

No 414. आग्रयणः । *Agrayanaḥ.* Substance, country-made paper,
9×3 inches. Folia, 2. Lines, 14-15 in a page. Character, Nāgara.
Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A discourse on the *Agrayana* rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्रयणकर्मणि काले प्रकृत्या भव पौर्वापर्यभावे चानेकशो विप्रतिपत्तिर्ग्रहभेदेन दृश्यते । तथाहि । स इत्या पशुनेति वाक्यं प्रकृतिधामान्ये द्युपकाशतानिबर्णकं काशकवस्थाविधिकं चेति ज्येष्ठिनिवतम् ॥

End. नवपुराणे छप्पाग्रमहावीर्यसूत्रं नव कर्मणि विद्यमानं न तावता इत्यभेदः । एवं चैवेरित्यनियमः । नियमवशादेन नवपुराणयोरसंभोगः । एवं भूति वैदिकविकल्पापेक्षया अस्थितविकल्पस्यैवोचितत्वमिति पुनस्तुतुग्रामः ॥ ६ ॥

Colophon. (अन्ततम्) ।

विवरणम् : आग्रयणकर्मण्यधिकारविषयकं पुस्तकमिदम् ।

. No. 415. दर्शपूर्णमास्यहौत्रम् । Darśapaurṇamāśya Hāutram. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 50. Lines, 10-16 in a page. Character, Nagara. Date, ? Appearance, very old, decayed, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Darśapaurṇamāśya rite with explanations of rules bearing on it.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ज्येष्ठस्य समावापस्य विताने योमावर्ति, वय्यामः । नव प्रथमप्राधेय + + + त्रयः । हृदिपत्न्यादिष्टेय विधत्ता-
पक्षितत्वादौदिकविधत्तस्य दर्शपूर्णमासयोरिवाद्यातन्मात् तदुपाध्यायनमन्त-
रेष आधानाध्ववादिति ॥ दर्शपूर्णमासावेव प्रथमं दर्शयति ॥

End. दर्शपूर्णमासयोरिति वचनात् दर्शपूर्णमासप्रकरणे ब्रह्मपञ्चम्याद्याभं
हौत्रप्रवरादिन्यत्रिभाष्यो ॥ अतः सर्वेषाधारण्यतो हृदि पशुवत्यानौ
विहितमित्युक्तं इत्युपदेशः ॥ ॥ रामं भारथं ।

विवरणम् : दर्शपूर्णमास्यग्रविधानविषयकं पुस्तकम् ।

No 416. दर्शपूर्णमासस्याधौपाकः । Darśapūrṇamāśyasāthāli-pākaḥ. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 12. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1838; Śāla 1703. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual directing the preparation of *charu* or oblation of rice boiled with butter and milk, in the performance of the Darśapurṇamāsa rite, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmesvara Bhaṭṭa, according to the rules of Kēvalāyana. This work belongs to his series called Prayogarātna.

Beginning. श्रीमच्छेश्वर नमः ॥ अथाद्यज्ञायनोपयोगी दर्शपौर्णमासद्याज्ञौपाकप्रयोगो
स्तिष्ठत्येव ॥ तत्र यजमानः कृतनित्यक्रियः शुचिः परिहितधीतवाचा
दर्भपाणिः पीठोपविष्टः प्राङ्मुखो वाग्यतो द्विराद्यं प्राचानाद्यं
देशकालौ संकीर्त्य परमेस्वरप्रीत्यर्थं अनुकल्पं करिष्ये । तदंगं श्रीं कर्तुं
छष्टिस्तादि करिष्ये इति संकल्प्य मांसयादिना क्षिप्ते शुचौ शुद्धमद्वैत-
न्यारभमुदकस्य चतुरदुल्लोभतमदुल्लोभतं वा चतुर्दिशु न ह ततो
न्यूनं मधोघ्नं छष्टिं कुर्यात् । तद्वीमर्शेन प्रदक्षिणमुपस्थित्य दक्षिणे-
ष्टानुदीर्घां द्वे प्राच्यामर्धमित्यदुल्लानित्युक्ता दक्षिणोपक्रमामुदकसंज्ञां
प्रादेशमेकां क्षेत्रां तस्य दक्षिणोत्तरयोः प्रागायवे पूर्वरेखाया अर्धद्वे
प्रादेशसंमिते द्वे क्षेत्रे स्तिष्ठित्वा तयोर्मध्ये परस्परदृक्क्षणां प्रागायताः
प्रादेशसंमितास्तिष्ठ इति षट्क्षणा यन्निशकलमुलेन दक्षिणक्षेत्रे-
क्षिप्त्वा क्षेत्रात् तत्क्षकलमुदमपं निधाय छष्टिलमद्विरभुक्ष्य एकल-
माग्नेयां निरस्य पाणिं प्रक्षाल्य वाग्यतो भवेत् ।

End. ततः कर्ताचारान् । सामलोका इत्यादिनिरस्य कुक्षौ दक्षौ जगती विभृति-
पश्ये वि । ऐ मानलोके ज्वामहे । इति पुनो विद्वद्वेन विभृतिं
मदीत्या । ऐ चन्द्राय जमदग्ने इति क्षत्रादे । कश्यपस्य चन्द्राय इति
कथ्ये । अगस्त्यस्य चन्द्राय इति नाभौ । शदेवानो चन्द्राय इति दक्षि-
क्षेत्रे । तस्ये अस्तु चन्द्राय इति वासस्त्वमे । सव्यंस्तु मतायुवं इति
शिरशि धारयेत् । क्षेत्रोपस्थानात् पूर्वं विभृतिधारणमाकर्तित । ततः
कर्ता परितरण्यामि विद्वद्वाग्निं समुक्ष्य परिविष्ट विद्यामिदं इत्यर्धेतिना
मना च पुण्यादिभिरलंछत्य नैवेद्यं ताम्बूलं च निवेद्य ऋद्धये यथोक्त-
दक्षिणां दक्षिणाभावे ऊतयेयं छतादि सदिरस्थं दत्त्वा मक्षाभावेऽन्ये
माह्वयाय दत्त्वा पावाणि प्रक्षाल्य पूर्वैकमेव दादम अर्धद्वयं यस्य
छत्येति विष्णुं ननाद्यं हतपवित्रपत्न्यं विषस्य शुद्धदेये चिपेत् । दर्शं तु
अष्टौषीमस्थाने इन्द्राष्टौ इतरत्यर्थं समानं । तत्र दर्शितमेव । यद्य
क्षत्राद्यां पौर्णमास्यमन्तोभय एव यागदिन एव प्रातर्पणमन्त-
मन्वाधायैष्ट्या वरिषोषं न छष्टिप्रयोगं कुर्यात् ॥

Colophon. इति श्रीमद्दिदम्बुकुटमाश्रित्य श्रीभट्टराजेश्वरसूनुना नागायकभट्टविरचिते
(भट्टेन विरचिते ?) प्रयोगरत्ने पार्ष्ण्यसालीपाकप्रयोगः समाप्तः ॥ संवत्
१८६८ याके १००१ परिधानीयं आवच्छे युद्ध १० चन्द्रवासरे तद्दिने
बहुदशेन कार्या लिख्यते ॥ श्रीमाधवोमाधवार्षभस्तु ॥

विवरणम् : दर्मपौर्णमासयज्ञादौभूतसालीपाकप्रयोगनिषयकं पुस्तकम् ॥

No 417. दर्शपौर्णमासयोरसन्नयतोद्देशप्रयोगः । Darśapaurṇamāśayorasana-
yatorhantra Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches.
Folia, 10 Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, decayed. Prose. Correct. Complete.

A manual on the functions of the Hotṛi priest in the
Rasannayat Darśapaurṇamāśa rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्येमाय नमः ॥ प्रथमिदोषम् ॥ अग्रे समिधमादायानुवृत्तिं चेति
हुत्वा कपेत् । नमः प्रवक्षे नम उप इन्द्रे नमीनुवृत्त्याने च इदमनुवृत्त्यति
च इदमनुवृत्त्यति वक्ष्योवीरं वृत्त्यां वीर्यं प्रविनी वाद्यय राविद्याप-
योवधयय वाक् समस्तित यत्र साधु वंदाधि प्रपद्येहमेव मां ॥

End. अवासावयमा कृतो वासन् इत्यनुवृत्तिरे यानीधेधि मेवजं साक्षा ॥ अवी
देवां अर्चन्तुनो, क्रमे प्रथियाः च, मि साक्षा । इदं विष्णुर्नि पदं ।
समूह न, सुरे साक्षा । भूः साक्षा । भुवः साक्षा । स्वः साक्षा । भूर्भुवः
स्वः साक्षा । वंद्या कपेनोपवृत्त्याय निष्कृतमिति ॥ उत्तं वसे सूरयमे
नमस्य । यमे नूनं तस्मै न, वैप्रतिरिक्तं तस्मै वे नमः ॥ ॥

Colophon. इति श्रीदर्मपौर्णमासयोरसन्नयतोद्देशप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीलक्ष्मणार्पण-
स्तु ॥ ॥ लिखितमिदं द्वादो उपनामकवेद्व्यासेन साये परार्थे च ।

विवरणम् । सन्नयप्रश्नामदर्मपौर्णमासयज्ञीय श्रोतकर्मप्रयोगनिषयकं पुस्तकम् ।

No. 418. द्रोणोपदिष्टमक्षविधिः । Droṇopadiṣṭabhakṣavidhiḥ.
Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 8 Lines, 9 in a
page. Character, Nāgara. Date, ॥ Appearance, not old. Prose.
Generally correct. Complete.

A work directing the drinking of the Sōma juice in the
Prātah savāna rite, according to the rules of Baudhāyana, as
directed by Drōṇa.

- Beginning.** श्रीगणेशानमः । बोधायनानां प्रातः सवनं मुखमघर्षं उपयते ॥ इति
 होतुः समीपे संख्याय आसद इन्द्र वायुभ्यामनुवृद्धि इत्यादि ऋचिभ-
 यागांते उच्येयमानेभ्योऽनुवृद्धिः । आनाव. शुक्रामंघ्रि प्रचारकाले ऋचा-
 वाकवर्ण्यं नव चमसान् चमसाध्वर्यवः वपट्कारोऽनुवपट्कारे च कुरुति ॥
- End.** होतुः समाध्या भघर्षे ऋध्वर्यु उ. । प्रति प्र. वाग्दे. ११ अतोऽध्वर्युः
 होतव. प्रतिप्रस्थानव. । समवेष्टं सक्तं सत्यं । ततः प्रतिप्रस्थाना ।
 होतव. ऋध्वर्यु उ. समवेष्टं सक्तं सत्यं । यद्य यद्य गच्छं तस्य तस्य
 समाध्या भघर्षेऽयं विधेयः । प्रक्ष्वाध्वंसाध्यावाकयोरादौ समाध्या भघर्षे
 प्रतिप्रस्थानव. ततोऽध्वर्यु उ. स्तेतिविधेयः ।

Colophon. इति श्रीबोधदिष्टौ भचविधिः ।

विवरणम् । बोधायनमतानुगतप्रातःसवनमुखमघर्षविधामविषयकं पुस्तकम् ।

No. 419. द्वादशाहस्य ब्राह्मणाच्छौप्रयोगः । *Dvādaśābasyabrāhmaṇa-
 chchhāṇsi Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 9×5 inches.
 Folia, 5. Lines, 15-17 in a page Character, Nāgara. Date, 1764,
 but the era not particularly mentioned. Appearance, old. Prose.
 Correct. Complete.

Another copy of the codex noticed before in No. 347, having
 only the following additional reading at the end.

“ वौत्तरीके बुकोनवरानो मद्यावर्तं वैशाखर इति पक्षे तृतीयं दोमे
 प्रातः सवने गच्छं जं मद्या इति य औ मद्या १ छक्पकुलं १ यो मि इं वो
 विद्यत इत्यादि समानं मद्यावर्ते प्रातः सवने गच्छं जं यो छक्पक १ यो
 मद्यादि छपु १ यो मिद्रं वो विद्याः यो मिद्रमिद्वेवता १ तमिद्रेष्ट
 संदिद्वेष्टे १ वर्षधोमाद्व छपा. १ यमो मिद्रो दधोपो य. गृही-
 मुष्टिष्ठं यो छपा. १ नन्वं मद्यो मिं धि विद्या अपदिषः १ भरो यो
 चमंतोरयस्युवः १ आमुयोयंनरिच मतिरदित्यादिसमानं याच्या प्राकता
 मायदिने ऊर्ध्वोयो विकंडुकेषु मदिषो य सत्य इंदो विः भेद्र पापु
 रनः । विः । यवा, य पापुषा यो मिद्राय वि द्योः । विः । इंद्रं विपुर
 इद्राय वि. मानुषो यो प्रोयस्ते पुरो यत । यमोके वि. धन्व यो लं
 धिं धूं रवाहं न हिं ॥ यवा पुष यो विपु विद्य यसाधि. यवो यो
 कं मयो. १ यवो यो मद्यावा ते १ योयो तीव्रस्थामि वर्षेयो ॥ पञ्चः ।

यत्नं ऊने र्वा मस्या इदु प्रतवसे १६ पक्षः अंगम्यो मुदु प्रप्राणे
इत्यादिसमानं वैश्वानरातिरावम्क युद्ध एकादोऽतिरावः कर्मयः अत्यन्तमुष्ने
यूद्धनवराववत् कर्मथम् ॥ ॥ ॥

Colophon. इति द्वादशाक्ष्य ब्राह्मणार्च्यं प्रयोगः समाप्तः ॥ इदं पुस्तकं गङ्गोप-
धामराजेन लिखितम् । १७१४.

विवरणपूर्वम् ।

No. 420. नक्षत्रेष्टिप्रयोगः । *Nakshatreshṭi Prayogaḥ.* Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 20. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual on the same subject as that of the codex noticed before in No. 272, by Keśava Somayāji, surnamed Bharadvāja.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः ॥ श्रीम् । अथातो नक्षत्रेष्टीयां ब्राह्मणोऽपि वा अकाम-
यनाम्नादो देवानां पूजामिति तां ब्राह्मणेन आख्याताम् ।

End. श्रीवाङ्मनो वापि यन्मया किञ्चि दीरितं । इति बोधानुसङ्गतं
संतच्छ्रीमन्नाराः नक्षत्रेष्टीः शब्द बोधयन्त्यु त्वं वाप्यसंबन्धबोधमर्थम् ।
वाङ्मनां तद्बोधनार्थं जगद् भद्राक्षः केसव सोमयाजी ॥

Colophon. इति नक्षत्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥ रघुनाथदेवापरेण आर्या लिखितं ॥
॥ ॥ ॥

विवरणम् । भारद्वाजकेसवसोमयाजिल्लतं नक्षत्रेष्टिप्रयोगविवरणं पुस्तकम् ॥

No. 421. पवित्रेष्टिः । *Pavitreshtī.* Substance, country-made paper, 16×13 inches. Folia, 3. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the same subject as that of the codex noticed before in No. 296, according to the rules of Baudhāyana, by Raghunātha, surnamed Aśhita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ पवित्रेष्टिः ॥ भैषा संवत्सरमतिप्रवधतः शुद्धि-
कामो वा न देवाभि यज्ञगाथा जीयते ॥ वैद्यानरीं शातपत्नीं पवित्रेष्टिं
नयेव च । अवाहनी प्रमुञ्चानः पुनाति दग्धोपपमिति ॥ शंखः ।
अमारेष्ट्या वैद्यानर्या कदाचिन्निवर्तिदया । पवित्रेष्ट्या विमुञ्चन्ति सर्वे
घोराः प्रतिपद्या इति ।

End. प्रकृतिवन् खिलन् प्राग्निर्वच इक्षोपाङ्गानादि दक्षिणाकांक्षे हिरण्यं
इदानीं हिरण्यमब्धो जातिवचनो न परिमादवाचकः ॥ हिरण्यं दक्षिणे
यज्ञे हिरण्ये कार्वाणवकाः पयानव नयाधिकीत बोधापनवचनादिप्रसूतो
बोधः । इतिः येषोद्गातनादिस्मान्नं कर्म यज्ञोपशान्तिभ्यां पुरस्तादुत्तर-
पतेः सुवाङ्मनोव्य कुरुति यदेवा देव वेदमनित्यन्विदेवानुवादेन
भक्त्युत्तं देवस्तनमिति कुप्यादेवानुवाकेनैत्यन्ये । यद्वचपतिप्रागादिमाद्वच-
नपर्यां तां संनिष्ठते ।

Colophon. अथाचिनोपनामेन रघुनाथेन भीमता । पवित्रेष्टिनिर्घयो यत्नेन तुष्ट
यज्ञमुक्त्वा ॥

विवरणम् । अथाचिनोपनामेन रघुनाथकृत पवित्रेष्टिप्रयोगविवरणं बोधापनमतानुयायि
पुस्तकमिदम् ।

No. 422. पवित्रेष्टिः । Pavitresetih. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 2. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A fragment of the work noticed in No. 296, containing the last two folia only.

विवरणमूलपूर्वम् ।

No 423. पशुवधविचारः । Paśubadhavichārah. Substance, country-made paper. Folia, 45, (of which foll. 1-10 are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed. Prose. Generally correct. Incomplete (having neither the beginning, nor the end).

A work containing a discussion on the sacrifice of an animal in a Vedic rite. Being only a fragment with no beginning or end, nothing about the author can be ascertained.

(अष्टितनादायन्मोनसः) ।

निवरणम् । यज्ञीयपशुघानविचारविषयकं पुस्तकम् ।

No. 424. दिव्येनिकाठकः । Divāśyenikāṭhakaḥ. Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 2. Lines, 14-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Correct. - Complete.

A manual for the performance of the Divāśyeni rite as performed by the followers of the Kāṭha Śākhā, with a short appendix quoting authorities, &c., on the subject. Anonymous.

Beginning. श्रीमन्मन्त्राय नमः ॥ दिव्येनाभिरन्वयं जग्ज्जगती यजेत ॥ दिव्येनयो नाम अग्नेहयः ॥ वे गृह्यपथे प्रतिपद्याम्य यज्ञायं यजेत ॥ अन्वय मेकेकया विद्विष्यया यजेत ॥

End. ब्राह्मणपर्यवसानः अर्था इहयः ॥ आप वेदाग्रविकाराः ॥ मिहाः अर्था आग्नेयविकाराः ॥ ॥ ॥

Colophon. दिव्येनयः समाप्ताः ॥ तत्र स्त्रीकी ॥ इहा साग्नेयशा तस्मिन् प्रथमायाः सुपक्रमः । दिव्येनाभिरन्वयं दिव्येनं विद्विषया ॥ १ ॥ आप वेदाग्र अर्थायः मिहा आग्नेयधर्मकाः । यद्वेदादि यथा वेदं क्षियाभरव-
मेव च ॥ १ ॥ आपायाभियः आपायाणां अर्थे पूर्व्ववन् ॥ आपाया इति समुदायनाम ॥ पूर्व्ववदार्भकास्तः ॥ पंचेहयः ॥ अप तु विद्येयः । अग्रानुमती पूर्व्ववदनुमत्यै पंच आद्येनमे ॥ तपः ॥ अहा ॥ यज्ञं । मानः अरचमित्येताः पंचदेवताः । पंचसिद्धिषु द्वितीयदेवता ॥ अपा-
याभिर्येनो क्षये लोकमवाप्सवानिति संकल्पः ॥ आपायां चविः । आग्नेय-
महकपार्श्व ॥ तपसे चरं ॥ अनुमत्यै चरं ॥ भारिहान् अना ॥ अग्रवे
माहा ॥ तपसे साहा ॥ अनुमत्यै साचेति पूर्व्ववन् सिद्धयन्तं ॥ अग्नि-
युवां, भुव इत्याग्नेयस्य ॥ तपसा देवा इति वा चे तपसाः ॥ पूर्व्वोक्ता
अनुमतिमिहयतोः ॥ पूर्व्ववन् यद्वेदादयो दत्तिषा ॥ १ ॥ ॥ श्रीभुते ॥
आग्नेयमहाकपार्श्व ॥ अहाये चरं ॥ अनुमत्यै अरचितादि ॥ अग्रवे

साक्षा ॥ अथाथे साक्षा ॥ अनुमत्यै साक्षेति पूर्व्ववत् ॥ अथवा देवो
 देवत्वमपुन इति ॥ हे अथाथाः ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ १ ॥ ॥ शोभते ॥
 आग्नेयमष्टाकपा ॥ सद्याय चरं ॥ अनुमत्यै चरं इत्यादि ॥ अग्नये
 साक्षा ॥ सद्याय साक्षा ॥ अनुमत्यै साक्षेत्यादि ॥ आगान् सद्यमिति
 हे सद्यस्य ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ १ ॥ शोभते ॥ आग्नेयमष्टाक ॥ मनसि
 चरं ॥ अनुमत्यै चरं इत्यादि ॥ अग्नये साक्षा ॥ मनसि साक्षा ॥
 अनुमत्यै साक्षेत्यादि ॥ अद्याऊतीरिति हे मनसः ॥ ४ ॥ शोभते ॥
 आग्नेय म. । चरयं चरं ॥ अनुमत्यै चरमित्यादि ॥ अग्नये साक्षा ॥
 चरयाय साक्षा ॥ अनुमत्यै साक्षेत्यादि ॥ उपहरेद्य चरयाविति हे
 चरयस्य ॥ शेषं पूर्व्ववत् ॥ आद्यायनर्पणानां परेष्टयाः । अयाया
 समायाः ॥ तत्र श्लोकः ॥ ४ ॥ अयायाभिस्तथा यत्ने अयायाभिर्भविस्तथा ।
 आग्नेयस्य च विध्यंता तपसादेर्दयं हयं ॥ आद्ययकेतुकाः समायाः ॥ चतुर्थः
 यत्नः काठका समायाः (तः ?) ॥ ४ ॥

विवरणम् । दिव्यशेनिनामयज्ञविशेषस्य प्रयोगविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 425. पिंडपितृयज्ञः । Piṇḍa Pitṛiyajñah Substance, country-made paper, 9×3 inches Folia, 4. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, old Prose Correct. Incomplete

A guide to the performance of the Piṇḍa Pitṛiyajña rite, performed in honour of dead ancestors. Being incomplete nothing about the author can be ascertained.

Beginning चीनशेनाय ममः ॥ अथ पिंडपितृयज्ञः च च यद्दीपावे समायासां
 यद्यस्यपराकेधिचरं वा सूर्यकाले वा कार्यः । यद्द्वयंममं च
 पर्यंतौ (?) सूर्येय मासि पिंडयः क्रियत इति लिङ्गेन च तथा
 भाष्योक्तेः ।

End. (अष्टितम्)

विवरणम् । पिंडपितृयज्ञनाम पितृदेवक्रियमाध्ययविशेषस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 426. पशुसमानतन्त्रैकादिकेष्टिचातुर्मास्यप्रयोगः । Paśusamānatān-
 trailābikeshṭi-chāturmāsya Prayogaḥ. Substance, country-made paper,
 7×3½ inches Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara Date,
 Samvat 1879. Appearance, almost fresh. Prose. Correct. Complete

A manual on the performance of the Ekāhikeshṭichāsturmāsyā rite. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ अथ परममाननैकादिकेष्टिचातुर्मास्यसौवर्ण्योमः ॥
तव मांसादनस्य ॥ परममत्तु चातुर्मासेष्वित्युपक्रम्य अपि नाप्येक
यन्त्येकपदो वेदाद्ये परंषि दर्शयति ॥

End. ततः मूलोद्गासनादि, यद् न हि, आचरन्प्रमासवद्वयपेष्टिः संस्वाजपादे
मीर्येनविष्कृत्यानिदमः ॥

Colophon. इति संक्षेपेण संपन्नं रेकादिकचातुर्मास्यसौवर्ण्योमः समाप्तः ॥ संवत्
१८०८ वैशाख शुक्ल ११ भौमे लिखायितं रामचंद्रदेवेन काया ॥ ३ ॥

विवरणम् । परममाननैकादिकेष्टिचातुर्मास्यसौवर्ण्योमविवरणं पृष्ठकम् ।

No. 427. मित्रविन्देष्टिप्रयोगः । Mitravindeshṭi Prayogaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 10. Lines, 10-11 in a
page. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, old. Prose.
Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Mitravindā rite per-
formed in each season in order to gain a friend or universal
friendship. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ श्रीचरन्त्ये नमः ॥ अथैतस्या प्रयोगः सर्वपात्रिक-
साधारणेन लिख्यते ॥ प्रथमप्रयोगे नवेनपूजनादिष्वप्ये ॥ पुष्पा-
वाचनं च ॥ तदुक्तं वेदे ॥ नामनाभयं कल्याणं शीतं शान्तिं च लौकिकं ।
कुर्वते तस्य कल्याणकल्याणं भविष्यति ॥ मार्चिंशो हि महाधनी
यज्ञादो भवन्निभैः । तस्यादिपुं अनुमनः) इ ?) मन्त्रो यजमिदं (?)
तदेति ब्राह्मणवचनम् ॥ न अवे नक्षत्रिये किंच नरेति कुवे ॥ यमः
पुष्पाववाचनं देवे ब्राह्मणस्य विधीयत इति ॥ बन्दसारे तु विद्येयः
द्विपचामः क्रियादिषु ॥ द्विजानुज्ञापन पूजा हरिहरिचतुर्भुजमिति
पूजा वेदामेव ॥ अथवा पूजा नवेनपूजा ॥ हरिहरिचतुर्भुजदेवत
विष्णुध्यानं ॥ अथमुक्तं प्रातः ॥ दर्शनायोनी दर्शानित्यादिमित्रविन्देष्ट्या
पद्ये ॥

End. ब्राह्मणान् अनिष्टदायां नै इति विद्येन तर्पेन् भोजनादिभिः ॥
इति भाष्यकारवृत्तौ नवेन दम पद्मा नेतो नूना इति पत्नीपदे कोपाद्ये

रहो दस्य शनं निप्राः पशो घोमे सप्तशकमिति कात्यायनानामेकः स्याद्
 भीषायनमतादस्य कपिञ्जलाधिकरणस्याधादिष्टो यथोपि वेति शेषस्ततः
 श्रोतृसम्बन्धे ॥

Colophon. प्रयोगोमिवविन्देष्ट्याः सप्रपञ्चो निरूपितः । सुख्यननेन भगवानुदगायजि-
 विरुद्धः ॥ इति मिवविन्देष्टिप्रयोगः ॥ श्रीलक्ष्मीनृपिञ्चाय नमः ॥ सं

विवरणम् । मिवविन्दानाम्नाः मिवस्तोत्रकलकाः कापिदिष्टय आध्यायनादिकल्पसूत्रे
 विचिताः । तासु च वैराज्योनामकेष्ट्याः प्रयोगविषयक पुस्तकमिदम् । मिवविन्द्याः
 कर्तव्यत्वे प्रमाणं यथा—“मिवविन्द्या पशुदेव पविनेष्टिस्तथैव च । अताहतो प्रपुष्टागः
 पुनाति दस्यपौषधम् ॥” इति ।

No. 428. मित्रविन्देष्टिः । Mitravindeshṭīḥ. Substance, country-
 made paper, 12×5½ inches. Folia, 11. Lanes, 7-12 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally
 correct. Complete.

This codex contains two manuals treating of different subjects,
 but written one after the other. The former treats of the per-
 formance of the Mṛigāreshṭi rite in a general way, while the
 latter treats of the Mitravindā rite as noticed last.

Beginning. ॥ श्रीमच्छेन्नाय नमः ॥ अथ अगारेष्टिप्रयोगः ॥ तस्याः काष्ठः उत्तरायणं
 शुक्लपक्षदेवमक्षबादिषमुदितानि सुष्णः काष्ठः वायव्यमक्ष पक्षं
 शुक्लप्रतिपदादिपुनःदेवमक्षबादि वा काष्ठः रोमपुनःस्यापनेव काष्ठः
 तस्याः प्रयोगः ।

End. एनीमुग्धो द्वादशकपालेष्टिरनुमत्यै अथ चाग्रये वेद्यानराय द्वादशकपालो
 चावाग्रधीभ्यामंक्षोमुग्धो द्विकपालः ॥

Colophon. इति अगारेष्टिप्रयोगः ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् द्वौ प्रयोगनिबन्धौ वर्तन्ते । तयोः प्रथमो अगारेष्टिप्रयोगो द्वितीयो
 मिवविन्देष्टिप्रयोगः । तत्र प्रथमस्यावन्तु सन्ध्याधारण इति पूर्वोक्तिविनाश्रद्धायनापुनःविधेय
 अगारेष्टिप्रयोगनिबन्धेभ्योभिन्नरूप इति तदीयायनपाठवज्ज्वल प्रदर्शितो ।

No. 429. दर्शपूर्णमासप्रयोगः । Darśapūrṇamāsa Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 45. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1798. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the performance of the Darśapūrṇamāsa rite, according to the rules of Āpastamba, by Ananta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ अद्यानो दर्शपूर्णमासो । प्रातरग्निहोत्रं उक्ता संश्रुतसंभारोऽह्नतवासाः पवित्रयादिरपरिहृता र्चादयस्तं पश्चात् सप्त दर्श-
ज्वासीनः विः प्राधानायस्य देवकासौ संकीर्णं पौर्वमासेन दक्ष्ये क्षम-
लोकमवाप्नुयानि इत्येवं नित्याधिकारैरपि संकल्प इति भाष्येष्टम् ।
निष्कामः ईक्षरं प्रीक्षयति दुर्जितचयकाम वा (कामो वा ?) इति संकल्प-
येदिति विचारयः कामे सत्यपि पूर्वंमासेन दक्ष्य इत्येव संकल्प इति
वदन्तः ।

End. अन्तेषामप्रयोग इति उपदेयमसेन च प्रतिपद्येवं कृत्वा याजमानमिति
विश्वक्रममोभत्योः प्राक्पिधानादिहाराभिमुखमनिहतिरिति च भाष्ये ।
आपस्तम्बोक्तरीत्येणाकारोऽयं दर्शपद्वतिः । अन्तेषामनया प्रीतिमनन्ता यातु-
मापति (मन्तां यातुमापतिः ?) ॥ अग्निमार्चणानुजनः साधुचरणो
वायस्य न्यूनमीनं वरैरस्त्राकं न विभूषय । श्रीः श्रीः श्रीः ॥

Colophon सं १०८८ प्रजापतिर्चवत्सरे माघ कृष्णैकादश्यां तदिने काश्या देवीप-
नामकमहादेवपुत्ररामचंद्रैश्च लिखायितम् ॥

विहरयम् । अनन्तलतापल्लवमतामुगत दर्शपूर्णमासप्रयोगविहरकं पुस्तकम् ॥

No. 430. पिण्डपितृयज्ञः । Piṇḍa Pitṛiyajñaḥ. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Piṇḍa Pitṛiyajña, a rite to be performed in honour of dead ancestors on the afternoon of the new moon. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अमावास्याया (या ?) मघाशुक्ले पिण्डपितृयज्ञः ।
अमावास्यामन्दः प्रतिपन्पूर्वकोः पवित्रयनोऽप्येवापराह्णमन्दममन्वागत-
त्यहोरात्रे वर्तते ॥ तस्य अपराह्णे चरुदत्तुर्धे भामि पिण्डपितृयज्ञः कर्तव्यः ॥

End. अथैवाव विशेषः ॥ यदन्तरिक्षमित्यस्मिन् अने मासं पत्यग्रय्य उदरं च ॥
तप्यन्दस्य प्रहतिनिमित्तस्य संस्कारस्य अथ भावादिनि ॥ द्विवः धर्मः ॥
दिग् इत्यर्थः ॥ तप्यः दिग्ने ॥ एकस्यातिरिक्तस्य त्वेन दिवं संपादो-
त्तमः कर्तव्य इत्यर्थः ॥

Colophon. इति पिंडपितृयज्ञः समाप्तः ॥ रामेश्वरं त्रिभुवनं ॥ ५ ॥ श्री ॥

विवरणम् । अमावास्यापराह्णकर्मस्यपिनुद्देश्यकयज्ञविशेषप्रयोगप्रसक्तमिदम् ।

No. 431. पाकयज्ञपद्धतिः । *Pākayajñapaddhatih*. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 90. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Complete.

Another copy of the codex noticed before in No. 276.

No. 432. आहिताग्नेः प्रवासविधिः । *Ahitāgneḥ Pravāsavidhiḥ*. Substance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 3. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the codex noticed in No. 413. It has the following additional śloka after the Colophon.

अकार्येनानन्देन प्रवासविधिरुतमः । वेदान्देवो गोपीमः श्रीवाह
यज्ञप्रतिभुः ॥ ५

No. 433. पितृयज्ञप्रयोगः । *Pitṛiyajña Prayogaḥ*. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 3, without page marks. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Complete.

A manual on a Vedic rite, called *Pitṛiyajña*, performed in honour of dead ancestors. Anonymous.

Beginning. श्रीमच्छेमाय नमः । पितृयज्ञेन यद्येति (यस्य इति) संकल्प्य तदनु-
ष्ठितिः । विदुदग्निप्रत्ययं वेदस्यादानमेव च । वेदैर्दक्षिणपूर्वादि भवेत्
यं यस्तुर्हतिः ॥

End.

अयं वेदो होतृपावनकल्पनं निर्वेदेनोपवीत्याग्निमुच्यमानो अग्र इत्यपि ।
 अग्निदेवो अग्र इति च संज्ञाप्याग्निं वितीरयेत् । स्वं गृहीत्वा मानुषान्त-
 याध्यभासो ततश्चरेत् । निर्देमस्यं होतारमुपस्थित्यावदाय च । मरद्भ्यो
 गृहमेधिभुं ब्रूहीत्यादिकं वदेत् । यन्वा ब्रूयादुच्यतेति नम्यन्नास्ति
 पान्मन्वाः । ऊना छिद्यलनं वैश्वानरे हविर्वितीरयेत् । न एवभासा
 प्राग्निष पिच्छमादाय चर्मेतः । प्राचीभुमांज्वेगुष्य समानेष्टितो भवेत् ।
 योक्तव्यो को वेदश्रुतिः होमसंख्याजपक्षया । अधिकं होतुरित्येता गृह-
 मेधीपकारिका ।

विदरणम् । पिच्छपत्रप्रयोगविषयकं पुस्तकमिदमसम्पूर्णम् ।

No. 434. चातुर्मास्यपद्धतिः । Chāturmāsya-paddhati. Substance,
 country-made paper, 7x5 inches. Folia, 100. Lines, 8-15 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally
 correct. Incomplete.

A complete manual on the performance of all kinds of
 Chāturmāsya rites, by Rāmachandra, son of Mahādeva.

Beginning. श्रीनमोऽय नमः ॥ महिष्युपदमानस्य मुपनेन्द्रप्रपूजितं । श्रीरामचन्द्र
 कुर्वेत्तं चातुर्मास्येषु पदति ॥ मानानिर्देधानास्त्रोच्य संपत्तोऽयं निवर्णये ।
 महादेवतन्मूलेन सकलेष्टेष्टतुष्टये ॥ तत्र भावनेषां प्रथमावधितत्वात्
 काष्ठोनिष्पद्यते । भावद्वित्यनैमित्तिककाम्यकर्मणु काष्ठस्य प्रपत्तेन
 तद्विषयोनिमग्नये । नव काष्ठो नाम चिरचिन्नादिव्यवहाराध्याधारणो
 चेत्तुः । अतएव चिरचिन्नादिप्रत्यक्षोपाधिहारेण कलपत्याधिपतीति
 काष्ठ इत्युक्तं भाषणाचार्य्यः । अहं च । कलपयति जगदेवा काष्ठोऽत
 इति । स च ईश्वर एवेति श्रीराधिकाः । तदुक्तं पुराणेषु । अनादिरेव
 भगवान् काष्ठोऽनंतः परो जग इति । स्वभनंतवत्कथादिव्यपि ।
 अतएवोक्तं पदार्थसंदने शिरोमणिना । दिक्षास्तो नेथरादभिरिष्यत इति ।
 परमात्मनोभिन्नो नित्य एकः प्रमेयपदार्थ इति नैयायिकाः । द्रव्यपदार्थ
 इति वैशेषिकाः । मुख्यपदार्थ इति पातञ्जलिः । सर्वभिमेषा जज्ञिरे
 निष्कृतः पुष्पादधीति नैमित्तिकादिश्रुतिभिरौचराहुत्यत्रल्लतांतर्गत इति
 वेदातिनः । काष्ठो नास्तीति कापिषे । एवं परस्परं विप्रतिपन्नाना-
 मयनेकशास्त्रायावभिमतोऽयं द्विविधः काष्ठः काष्ठकाष्ठश्च ॥ आद्यस्तिधि-
 पचभासादिरूपः । जगदीशरोपः ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । रामचन्द्रस्य सर्वविधचातुर्मासप्रयोगपदितिरियम् । चातुर्मासानि तावन्
नित्यानि साम्यानि च सन्ति । तानि च पुनः सप्तशतिकापञ्चकैश्चिदादिभेदेन भिन्नरूपाणि
भवन्ति । अत्र सर्वेषामेव देशानुष्ठानप्रकारो दर्शितः ।

No. 435. महाव्रतचौचप्रयोगः । Mahāvratachauca Prayogaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 48. Lines, 14-18 in
a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1796. Appearance, very
old, writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the same subject as that of the codex
noticed in No. 230. Anonymous.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ अथ महाव्रतचौचप्रयोगो लिख्यते ॥ इति नमः
प्रवक्ष्ये इत्यादि पञ्चविंशतिं सामिधेयम् ॥ शोचिष्ये मन्त्रमौमहो इत्युपाजा
अमर्त्यो भुवनिर्णिताऽऽतः ॥

End. अथावधयेष्टिः ॥ सा च प्रयाजायनुयाजान्ता न वरिष्मन्तो प्रयाजानु-
याजो । अप्सुमन्तावाच्यमानो अप्सुमे अविष्ट वापु मे सोमो अग्नौ
दिति ।

Colophon. समाप्तं महाव्रतचौचं ॥ संवत् १७८६ ऋतुरपमानरामेव लिखायितम् ।

विवरणम् । महाव्रतयज्ञीयचौचकन्यानुष्ठानप्रयोगविषयकं पुस्तकम् ।

No. 436. चातुर्मास्यसूत्रम् । Chāturmāsya Sūtram. Substance,
country-made paper, 8×3 inches. Folia, 15. Lines, 8-13 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, writing effaced
in parts. Prose. Correct. Complete.

The aphorisms of Baudhāyana on the duties of a Yajamāna
in the Chāturmāsya rite. It belongs to the Kalpa Sūtra series of
Baudhāyana.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ अथ चातुर्मास्यसूत्रम् ॥ तत्र खानादिपंचकं
अलिख्यः सप्तलता मार्चयत्यथ यद्यान् + + कूटान् दर्मानासीत्ये
वेनु पत्न्या सप्त यजमान उपविश्य प्राधानाद्यस्य यज्ञादिदेवतं दिष्टुं ध्यात्वा
प्राङ्मुख + + + + निवृत्त्यं नं जपित्वा श्रीपरमेश्वरीत्यर्थे
सर्वकामो वा चातुर्मास्येच्छे इति पंचकम् ।

End. श्रीभूते धानं सत्त्वं आदिकाले पलाशं ॥ अचय्यं चैव चातुर्मास-
याब्धिः सुखं भवति ॥ अचय्यं ततश्च दानं । प्रतिपूर्य ततोद्वादे
पट् ॥ १२ ॥

Colophon. ॥ इत्यष्टमः प्रश्नः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ ॥ श्रीलक्ष्मणाय नमः ॥
राम ॥ राम ॥ राम ॥
॥ ॥

विवरणम् । श्रीधायनकल्पसूत्रान्तर्गतं चातुर्माससूत्रं यज्ञमानसूत्रविषयकम् ।

Sūtras and Manuals on Gṛihya rites.

ऋष्यकर्मप्रयोगसूत्राणि ।

No. 437. ध्यान्धवायनऋष्यसूत्रम् । *Kēvalīyana Gṛihya Sūtram*. Substance, country-made yellowish paper, 9×3½ inches. Folia, 43. Lines, 7 in a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1855. Appearance, new. Prose. Generally correct. Complete.

The Gṛihya Sūtra of Kēvalīyana, or a ritual work treating of "domestic ceremonies, those celebrated at birth and before it, at marriage, as well as at death and after it." The work is divided into four Adhyāyas. The present MS. contains the first three Adhyāyas only.

Beginning. श्रीनरेन्द्राय नमः । इति ॥ श्रीम् ॥ उक्तानि वैतानिकानि ऋष्याणि
वक्ष्यामस्तथाः पाकयज्ञा उक्ता अग्नौ ज्वरमाना अनग्नौ प्रकृता प्राकृतभीक्ष्णे
प्रक्ष्याणि उक्ता । अद्याग्नीः उदाहरन्ति यः समिधा य आहुती यो वेदे-
नेति समिधमेवादि यद्व्याज आदधन्मन्येन यज इदमिति नमस्तस्मै
य आहुत्या यो वेदेनेति निययैवायक्षि त्रीनिष्कदेतद् पश्यद्विषयाय ॥

End. श्रुतानीयं जपन् पशूनां मध्यमिषान्मध्यमिषाग्रमः शौनकाय नमः
शौनकाय ॥ ८ ॥

Colophon. इत्याचक्षायनऋष्यसूत्रे चतुर्थोऽध्यायः ॥ इति ऋष्यसूत्रं समाप्तः (३१ ?) ॥
संवत् १८५५ यावत्कृत्य ५ रविवाचरे ॥

विवरणम् । आचक्षायनऋष्यसूत्रम् चतुर्माससूत्रम् । सुखकेनफिन् आदितस्तयो-
ऽध्यायान्ति । परमत्र प्रथमाध्यायसमाप्ते यथोद्देशोऽध्याय इति द्वितीयाध्यायसमाप्ते चतु-

दंशोऽध्याय इति तृतीयाध्याय समाप्तौ पञ्चदशोऽध्याय इति च यत्किञ्चित् तदुक्तान्निविष्टमित्त-
मेवेत्यनुमीयते । तत्र प्रथमाध्याये चतुर्विंशतिः कुण्डिकाः, द्वितीये दशकुण्डिकाः तृतीये
द्वादशकुण्डिकास्तुर्थे च नव कुण्डिकास्तन्नि । विषयाश्चात्र पाकपञ्चो, देवेभ्योऽलिहरणं,
शोमविधिः, शौचकर्म, उपनयनं, समावर्तनं, विवाहचर्यादीनि गृहमेधिकर्माणि । ऽष्टके-
ऽस्मिन् प्रथमाध्यायद्वितीयकुण्डिकाया अन्ननरं परिशिष्टं नाम कथिदंशो विद्यते, स चांश-
आधियादिकृषोसादित्युद्रिते रामनारायणविद्यारमानन्दचन्द्रवेदान्तवागीशाभ्यां परिशोधिते
पुस्तके न दृश्यते । भिन्नरवाज्यं तद्व्यतितात् परिशिष्टांशादित्यत्र दद्यादयमग्रेषमवेतो-
द्रियतेऽस्माभिः ।

देवतानां [देवानां] कौर्त्तयिष्यामो यत्र यत्र वसन्ति ते । द्वारे पितामहं विन्द्यात् प्रक्रीये
च अनापतिं ॥ आग्नेयां [यां] वसुभद्रश्च यमं विष्णुश्च इति ॥ वैश्वं च सूर्यश्च पशुमे ॥
वायव्यामग्निनो वसवः सोमो-इत उत्तरस्थां दिशि [?] ईमानां
नक्षत्रान्द्राग्न्याः पूर्वस्थां दिशि ॥ गृहमध्ये वज्राणं प्रतिष्ठाप्य अदिष्टदिः श्रियाः कौर्त्ति-
रिति ततः स्मार्त्तवलिचय गृहाङ्गने देयं विहितं । ये भूताः प्रवरन्ति दिवा नक्तं वल्लि-
म्बो विदुरश्च प्रेक्षाक्षेभ्यो वलिं पुष्टिकामो ददामि मयि पुष्टिं पुष्टिपतिर्ददात् साक्षा ॥
रेन्दवारण वायव्यां याम्याश्चैर्त्तिकायवे ॥ ते काकाः प्रतिगृह्यन्तु भूम्यां पित्रं स्यादिति ।
नैवस्तकुले जातो हो ग्यामश्वको ग्रनी ॥ नाभ्यां पित्रो मया-इतो रचेतां पयि मां वदा ॥
वचाष्यालभूतपतितवायवेभ्योऽग्ने भूमो निचिषेत् ॥ गोदीचनसावं तत्र स्थिता त्रियमाका-
कुलेत् वसो पादो प्रचाष्याधम्य गृहं प्रवेशयेत् ॥ शान्ता इयिषी शिवमन्त्रिणं शोचोरेव-
भयज्ञो अक्ष । शिवादिशः प्रदिश उद्दिशो न आपोविपुतः परिपातु सन्तः शान्ति शान्ति
शान्तिः ॥ १ ॥ इति परिशिष्टं ॥

No. 438. आश्वलायनगृह्यकारिका । *Kāvalāyana Grihya Kārikā*.
Substance, country-made paper, 11x3½ inches. Folia, 39. Lines, 12 in
a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1668.
Appearance, old, and writing effaced in parts. Verse. Correct. Complete.

The Grihya Sūtra of Kāvalāyana rendered into Kārikā or
verse in four chapters, by Yallambhaṭṭa, as appears from the
title of the work on the cover "आश्वलायनकारिका यज्ञं भद्र" ।

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ आश्वलायनमाचार्ये नमो तद्गृह्यकर्त्तृणां ॥
प्रयोगं वच्मि केषाञ्चिदुक्तिकारादिभाषितं ॥ १ ॥ प्राणानामग्न्यं चक्षुष्यं
परितः स्यष्टिहं गृहि । अघिकं देवुमात्रं वा गोमयेनोपलिप्य च ॥ १ ॥
वेनात्र शकसेनैव यज्ञेया अग्निसेन् नतः । यज्ञियं शक्यं किञ्चिदाददीत

ततः परम् ॥ १ अग्निस्त्रापनदेशस्य पश्चात् प्रादेशसंमिताः । उल्लिखितेदु-
 मायामां तस्या उभयतोऽपरे ॥ २ पूर्वार्धे उदकसंख्ये अचमन्ये च
 पूर्वार्धे । मध्ये तिस्र उदकसंख्याः पूर्वार्धायाम् अचमन्याः ॥ ५ लिखिता
 येन शक्यं यन्निधं न निषाद्य च । अक्षिरभ्युक्ष + + + निरक्षाय
 उपस्थयेत् ॥ ६

End.

विशेषा सर्वस्ववादि नावाच्यमनानि च । ज्ञानार्थं पात्रिकानां तु
 मथोक्ता मृच्छकारिका ॥ १ उत्तमान्यैककर्माणि साकलावधनीं प्रवीत् ॥ १०

Colophon.

इत्याचलायनमृच्छकारिकायां चतुर्थोऽध्यायः । ८१॥ देवपूजाय साकल्य
 भाषा (?) आदयत्तं ततः । अग्रागारान् विचित्रत् + + + +
 ततः कुर्यात् प्रतीक्षां वक्ष्यमन्त्रयोः । ततः परं वायव्यां कुर्याद्वाय-
 र्वं मृच्छी ॥ उदन्द्वाहं द्वितीयं कुर्यादायाम् × × × क्रमात् ।
 मध्ये मृच्छं सर्वा कुर्यादुत्तरं आत्मलक्षणम् ॥ सर्वत् ११५८ समये-
 पाद्युननदि-५ भौमे लिखितं त्रिंशो नाराय [चेत] ।

विवरणम् । मृच्छकारिका । आचलायनमृच्छवाच्यवस्तुनां शुभमाभिः कारिकाभिस्तुक्ताः
 सर्वं विषया विहताः । तथा ह्यत्र परिभाषायास्त्रीपाकप्रयोगस्तत्तिनाचनमर्भाधानपुंसवना-
 स्त्रोकनर्मीमनोव्रज्यमजातकर्मनामकरणमिच्छमयाश्चामनचौल्लकर्मापमधनप्रभतीनि मृच्छक-
 र्माणि समाश्लेषितानि ॥

No. 439. आचलायनकारिका । *Āśalāyana Kārikā*. Substance,
 country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 65 (of which foll. 2 and 12
 are wanting). Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
 Appearance, old, and in parts torn, and the writing effaced. Correct.
 Incomplete.

Another copy of the work noticed in the last preceding No.

Beginning.

चो मपेशाय नमः । ॐ १ ॥
 आचलायनमाचार्ये नना नदृष्टकर्मणाम् ।
 प्रथोर्न वक्ष्मि संक्षेपादुत्तिकादिभाषितम् ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

नास्ति ।

विवरणम् पूर्वार्धेव ।

No 440. च्याम्वलायनकारिकावृत्तिः । *Āśvalāyana Kārikā Vṛttih.*
Substance, country-made paper, 7×3½ inches Folia, 201. Lines, 9 in
a page Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old.
Prose. Generally correct. Complete

A commentary on *Āśvalāyana's Kārikā*, complete in three
chapters. Anonymous.*

Beginning. चोमवेशाय नमः ॥ नत्वा तवावलायनमाचार्यं सर्वकर्मनिर्णयार्थं
यद्गृह्यकारिकायां यदनुपपन्नात् समर्थ्यते क्वापि १ तवादावावलायनमष्ट-
सुवभाषेवैवावशुत्तमितां अध्ययनेनैकदेशिस्थान्यां मनुस्मृत्यन्तर्ग-
निर्णायो दुस्तर इति इतिष्ठन्नारायणो हस्तिमकरोत् । तामेव इति
पुरस्कृत्य स्वार्थानुज्ञान् अर्थमादीन् विचार्य कारिकाकार (८?)
ममेवैवेतिकर्मवताकारिणीं कारिकां चकार । तथाप्यत्र केचनसंक्षेप-
काङ्क्षित्वात् कर्मनिर्णयकारिणीमपि कारिकां निवार्य पञ्चतिक्तमेवै-
वावोपयोगिनोमवधार्य कर्म कारयन्ति कुर्वन्ति च । अतः कोप्यत्र
कर्मदेशानुप्रदेश मष्टाङ्गसकलकर्मसु किमादौ किमते किमसि
किंवा नास्तीत्यादिरूप संशयं केवलं पश्यता दूरीकर्तुमशक्यत्वात् ।
कारिकार्यपरिग्रहार्थं अग्नेर्दातःपातिन्यामावलायनमाचार्यां वरुण-
पुरवासिनं लोकोत्तरं पुण्यवेवमहास्त्रं मुच्युपास्य मनुस्मिमेव निमित्तीकृत्य
मिथमावकर्मकलापसंदेशापनुत्तवे १११तौमेव कारिकां निहतोति ।

End. अष्टाध्यायः प्रमादवशाद्विद्वद्यः पथं वा पंच मन्वायज्ञा न कृतायेत् तदा
निवृत्तमतीर्जन्ता चतस्रोवाचयौर्जपेत् अनन्तरं पंचमन्वायज्ञाः कार्याः
एवं दम द्वादशदिनेषु निहनेषु चतुष्ट चतस्रोवाचयौर्जन्ता अनन्तरं तं-
मत्याद्यत्र उक्ता पंचमन्वायज्ञाः कार्या इत्यर्थः ॥

Colophon. इत्यावलायनमष्टाङ्गकारिकाविवरणे द्दतीथोऽध्यायः ॥ १११ ॥
कल्याणं भगवंतं प्रणम्य ॥ ॥ श्रीरक्षु श्रीः ॥ ॥

विवरणम् । आवालायनमष्टाङ्गखण्डानुसृतकारिकायां व्याख्यानपुस्तकम् ॥

* This codex has three additional folia containing explanations of some parti-
cular passages in folia 158 and 169

No 441. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Āśvalāyana Gṛihya-Pari-*
śiṣṭam Substance, country-made paper, $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61.
 Lines, 9-12 in a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Nāgara.
 Date, ? Appearance, old Prose. Generally correct. The first three
 Adhyāyas complete.

An appendix to the Gṛihya Sūtras of Āśvalāyana in four
 Adhyāyas. The present MS. contains the first three. There is a
 difference in the number of sections between this MS. and
 the printed edition in the Bibliotheca Indica. In the second
 Adhyāya, the MS. contains twelve additional sections (9-20).
 There are also considerable variations in the readings.*

Beginning. वीमलेनाथ नमः । अथाश्वलायनगृह्ये कानि चिदप्यवीक्षणीयेष्वन्ता-
 चार्य्येवानुमतानि प्रापितानि यानि श्रोत्रप्रदर्शितक्रियाणि तानि सर्वा-
 नवोपाय यथावदभिधास्यामः ।

End. अग्नीदहः गव्यैः पयपतिः यथा गृहीभवी भवादेव इति वामभि-
 रचंदेदुद्रमेव वा यथासम्भवमुद्दिसेत् कस्ययनं वाचयेदेवमेतानि सर्वाणि
 यथाज्ञ क्रूय्यात् सर्वाणि त्रेधास्याप्नोति तदेतदाश्वलायनगृह्यपरिशिष्टं
 नम आश्वलायनाय नम आश्वलायनाय ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे ऋषीशोऽध्यायः । इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टं
 समाप्तम् ॥ भगवदह (४ ?) [इत्यादि] तैकादु रवेत् [इत्यादि] ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यस्य परिशिष्टांशोऽयम् । अत्र, सूत्रस्यैव सम्यगन्तौचित्यानि
 कानिचिदुद्दिष्टाणि च विवेचयमाक्षेपितानि सन्ति ।

* The following are specimens of the additional matter, and they are evidently
 interpolations. Sec. 10, Chap II, Fol. 22b

अथ यदमन्त्राः । यथावासादिरादित्यो लोकरचयकारकाः । विषमस्थानमभूतां पीडां
 दहतु ते रविः ॥ रोदिद्योम- सुधामूर्तिः सुधामारः सुधामनः । विषमस्थानमभूतां
 पीडां दहतु ते मनी ॥

[Sec 17, Chap III, Fol a].

अथ धर्मप्रकारः । पित्रोवाणां पौर्वासायां पञ्चम्यां वा क्रूय्यात् कृतमर्पवधः
 यानां मन्त्रदण्ड दत्ता वधं प्रक्षालययतुर्दमलक्ष्मांयत्ति लोचदण्डं प्रादुषाय दत्ता
 तदुच्यं वा निष्कृतं दिनिकं निष्क्रमेकं तद्वर्गं वा यथासक्तं वा दत्ता निष्कादि-
 क्षयं धर्ममासादवमस्य गुरोर्गुरां लब्ध्वा संक्रूय्यात् ॥

No. 442. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Āśvalāyana Gṛihya Pariśiṣṭam*. Substance, country-made white paper, 9×3 inches. Folia, 17. Lines, 7-3 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not very old. Verse. Generally correct. Complete.

An appendix to *Āśvalāyana's* Aphorisms on domestic rites in verse, complete in five chapters. Anonymous.

Beginning. श्रीमशेषाय नमः । रामाय नमः । गृहेषु यानि नीतानि क्वचिदैनानि-
केपि वा । विघेरक्षोपनाय (शाय) तानि वक्ष्याम्यतः परम् ॥ कश्चित्-
पयैः क्षविक्षोकेष्वहस्याभ्यानुपूर्वम् ; माययादिषु बन्धैः सविता देव
देवता ॥

End. आवे तुले च पिष्टे च साम्रावे मार्तिकेऽपि च । आसन्नभर्त्तवा वक्ष्या
(वक्ष्याः ?) संस्काराख्यायते खविरिति संस्काराख्यायते खविः इ नमः
श्रीमकाय नमः श्रीमकाय ॥

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टाहाभः (परिशिष्टाः ?) श्रीमकप्रताने
पञ्चमोऽध्यायः ॥

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रस्य सौकर्यं कश्चित् परिशिष्टांशविशेषः पञ्चमा-
ध्यायसम्पूर्णः ।

No 443 आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् । *Āśvalāyana Gṛihya Pariśiṣṭam*. Substance, country-made paper, 8½×3½ inches. Folia, 16. Lines, 9 in a page. Extent, 350 ślokaś. Character, Nāgara. Date, 1688. Appearance, old. Prose. Generally correct. Fragmentary, containing only the fourth chapter.

The fourth chapter of the appendix to *Āśvalāyana Gṛihya Sūtra*. Appended to it is an *Anukramanikā*, occupying two folia, pointing out the contents of the whole work.

Beginning. श्रीमशेषाय नमः ॥ अथ पिष्टमेधमुक्षुसपिष्टीकरणम् चाद्यो* ॥ अथ
पूर्वाङ्गमयन आपूर्णभाषपथे ज्योतिर्विदुक्तपूर्णादिने पूर्वोदुः कृतसत्य-
यन्स्त्व ईशान्यां चतुरपां चतुरदुलमुच्छिन्नां यथोक्तेन† रक्षमाणां वेदिं
कनानेन विधानेन वासुमण्डलं कृत्वा ‡यद्योत्तरमुदीच्या ।

* These words are not found in the printed Edition.

† सस्त्रिषाचन in the printed Edition.

‡ यथोक्त in the printed Edition

§ गृह्योक्तवदुदीच्यामधिकेककुम्भविधायामीत्युच्यते [ ] ।

End. ब्राह्मणान् भोजयित्वा सन्त्ययन् वाचयौव नमः आचार्य्यो नम आचार्य्यो नमः शौनकाय नमः शौनकाय ॥ १२ ॥

Colophon. इत्याचक्षायनमष्टापरिमिते चतुर्थोऽध्यायः ॥ ३ ॥ श्रीकृष्णार्चनमस्तु ॥ श्रीमालिवाचनं शके १६८८ अवेन्दे ज्येष्ठ शुक्ल १ भौमदिने समापितं ॥ (अतःपरं किञ्चिज्जितमस्यनावशकविधा तत्परित्यक्तमस्माभिः । अथा-
मुक्तमपि सा लिख्यते ।

अथ मष्टापरिमितानुक्रमविधापर्यायः । सन्त्योपासना । आचमन-
विधिः मुखादिदेवतास्मरणं । पुनराचमनं । प्राचायामः । देवता-
ध्यानं । मन्त्राणां अपि अन्तोद्देवतानि । स्नानविधिः । सभाक-
सानं । मन्त्रस्नानं । वैद्यदेवः । सप्तिवाचनं । होमविधिः । धमस-
लघनं । तत्र ब्रह्मा । पार्वत्यस्त्रीपाकः । नित्योपासनं । पुनराचमनं ।
दिग्भार्वाचंयोजनं । कन्याधरणं । अनयोर्निर्दोषं । आशोचतारोपणं ॥
इति प्रथमोऽध्यायः ॥

गर्भोधानं । गर्भोत्थनं । जातकर्म । चैत्ययज्ञः । अथार्चनाङ्गानि ।
अथार्चनविधिः । नववस्त्रावाचनं । अग्निप्रतिष्ठा । यजमानाभिषेकः ।
होमविधिः । षड्वलिदेवतानां वलिः । भोजनविधिः । वाढानि ।
आशोचंनारायणः । पित्रर्चनं । पित्रयज्ञविधिः । अग्नौ करणं । पित्र-
दानं । आश्वमेधमन्त्रिः । आभ्युदयिकं ॥ इति द्वितीयोऽध्यायः ॥
उदकविधिः । पित्रहविरोदकं । नवपात्रं । अस्त्रियसन्त्ययनं । शकौदितं ।
शकौदितविधिः । सपिण्डीकरणं । अतीतवम्भारः । पादागमविधिः ।
नारायणवलिः । नागवलिः । प्रेतचतुर्दशामेकोदितं । ह्योत्थनं ।
इति तृतीयोऽध्यायः ॥

अथ पूतानि । तवादी वास्तुमण्डलं । प्रमिताश्रयादि । प्रतिमाप्रतिष्ठा
य । वायोब्रूपादिप्रतिष्ठा । आरामेषु विधेयः । शान्तिकानि तवाद्भुत-
शान्तयः ॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥

इति श्रीमष्टापरिमितानुक्रमः पूर्णः ॥ समाप्तमिदं । मष्टापरिमितं ।
श्रीविश्वेश्वरोत्तमपति । सेवकपाठकयोर्महोत्तमौ ।

अर्जितं भूमि कष्टेन दुष्करं लिखितं सदा । इन्द्रमिच्छन्ति यः पापो तस्य
वंगस्यो भवेत् ॥ श्रीरायचन्द्रार्चनम् ॥ श्रीकृष्णोत्तमवत्तमाय नमः ।
इति मष्टापरिमितं पूर्णं ॥

विवरणम् । आचक्षायनमष्टापरिमितम् अनुक्रमविधापरिहितं, अनुक्रमविधात स्वा-
हाना विषयाणां अतिर्भविष्यतीत्यर्थः ।

No. 444. चाश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः । *Kāvalāyana Gṛihya Sūtravṛttih.*
Substance, country-made paper, 9 x 4½ inches. Folia, 117. Lines, 10-12
in a page Extent 3,000 ślokas. Character, Nāgara. Date ? Ap-
pearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Gṛihya sūtras of Kāvalāyana, by Nā-
rāyaṇa Naidhruva, son of Divākara..

Beginning. खृषिभिक्षवराजैर्मं विघ्नेर्मं विघ्नमानये । प्रथमामि यदावापीं वाचा
वागार्थेसिद्धये ॥ वातृषं कामौशरं कामीं गंगाकां सपिक्विकां । सध्वंदा
सध्वंदा धूषिं नामद्राममधूनचम्* ॥ चाश्वलायनमाचार्यं प्रदिपत्य-
जगद्गुरुं । देवसामिप्रसादेन निषये हनिरीदगौ ॥ उत्तानि वैतानि-
कानि गृह्याणि यज्यामः । वितानोऽग्नीनां विष्टरः । तत्र भवानि
वैतानिकानि वक्रप्रिषाध्यानि कर्माणीत्यर्थः । गृह्यमिनिगोऽग्निर्गृह्यं ।
तत्र भवानि कर्माण्यपि कृच्छयसा गृह्याणीत्युच्यते । गृह्यमन्दो भार्यायां
शास्त्रायाश्च वर्तते । तथा सगृह्योऽगृह्यमागत इति । अथ हि पूर्वा
गृह्यमन्दोभार्यावचनः । उत्तरस्तु शास्त्रावचनः । येषां भार्यावचनो
दुत्पन्नाग्नी वैतानिककर्माणि प्रवर्तन्ते तेषामर्थं गृह्यमन्दो भार्यावचनः ।
येषाम्नु द्वायविभानकालेऽग्निदत्तयवे तेषां शास्त्रावचनः । भार्यादिरपि-
दायादिनां तस्मिन् गृह्याणीति श्रौतमः । उत्ता उत्कीर्तनं सम्बन्ध-
कार्यं । सम्बन्धकरणे प्रयोजनं कथं नोच्य- एरिभाषाः प्रामुगुरिति । कथं
वा न प्रामुगुः । शास्त्रान्तरत्वात् । कथं शास्त्रान्तरत्वं । सूत्रवचना
वाचाव्यंनमस्कारात् । शास्त्रान्तर एव वाचाव्यंनमस्कार उपपद्यते ।
इदं प्रतिज्ञासूत्रम् ।

End. अन्नपत्यानाम्ने प्रेतानां सपिच्छीकरणं नास्ति । अन्यस्यापि यक्ष सपिच्छी-
करणं कार्यं यक्ष न कार्यं येन कर्वा कार्यं वैद्य सद्यः पिष्टदानं कार्यं
तन् सर्वं स्मृतितोऽवगम्यम् । एवमाचार्यान्तरसत्वेन प्रयोगः सुचार्यमिदं
अन्न व्याख्यातं ॥

Colophon. चाश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यं भगवता कृतं । देवसामिप्रसादेन विस्तीर्णं
नत्प्रसादतः ॥ १ ॥ दिवाकरदिअध्याय्यं (?) खलुना नैप्रुवेण वै ।

* These two ślokas are not found in the following No.; they have most probably
been added by the copyist

नारायणेन विशेषं कृतं हस्तिरीहमी ॥ १ ॥ मृच्छावृत्तिः समाप्तः (भा?) ॥
त्रैलोक्या परमेश्वर्यै नमः ॥ ॐ ॥

विवरणम् । दिवाकरछन्दुनारायणनैभुनविरचिता आश्वलायनमृच्छावृत्तिः ।

No. 445. आश्वलायनसूत्रवृत्तिः । *Kśvalāyana Sūtravṛttih. Substance, country-made paper, 9½ x 3½ inches. Folia, 89. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.*

Another copy of the same work.

Beginning. श्रीश्वेशाय नमः ॥ श्रीगुरुर्गोपाक्षो जयति । आश्वलायनमाचार्यं प्रशि-
पत्य जगद्गुरुं । देवतामिन्द्रादेव त्रिपदे हस्तिरीहमी ॥ १ ॥ उक्तं नि-
वक्ष्यामः । वेदानि कान्युक्तानि मृच्छावृत्तिः अतः परं वक्ष्यामः ।

End. एतन्मध्यं कृतिर्गोपगन्धर्वम् । एवमाचार्यान्तरत्वेन प्रयोगः । सुखार्थ-
मिदमत्र व्याख्यातं ॥ आश्वलायनमृच्छावृत्तिः भाष्यं भगवता कृतं देवतामि-
न्द्रमाख्येन विष्णोर्ध्वं तत्प्रसादनः । दिवाकरदिवाचार्यस्य सुनुना नैभुनेन
वे । नारायणेन विशेषं कृतं हस्तिरीहमी ॥

Colophon. एतदाश्वलायनमृच्छावृत्तिं नारायणीयायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

विवरणसूत्रपूर्वम् ।

No 446. आश्वलायनमृच्छावृत्तिः । *Kśvalāyana Gṛhyavṛttih Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 7. Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete. (Only the latter portion of the work)*

A commentary on the latter portion of Kśvalāyana's Gṛhya Sūtra. Anonymous.

Beginning. श्रीश्वेशाय नमः ॥ अथानादिताग्रिपिष्टमेधोस्त्रिष्टवे ॥ अथानः पितृ-
मेधिकं, दधनकर्मानादिताग्रैर्मन्त्रैश्च संशयेऽग्निः आपयित्वा विवित्रकुमास्तुत-
देवे दक्षिणैरिष्टं पूं संशयेतिता ओदयं विष्टान् दितृष्टं आपयित्वा
मृच्छाविदाग्री परं भुजं वावचित्येताननुवाकौ दक्षिणे कर्णे अपत्यायुधः ।

End. एकदशेति कुर्वाचः पूर्वाह्ने सव्यमाचरेत् । अपराह्णे तु सापिण्यं कुर्या-
दित्याह सपिण्डः (?) ॥ १४ ॥

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । आश्वलायनऋद्धसूत्रीयवेपथ्वमावस्य इति । अत्र सरसोत्तरदिशात आरभ्य
सपिण्डीकरणान् कृत्यज्ञानं वर्णितम् ।

No. 447. आश्वलायनसूत्रभाष्यम् । *Āśvalāyana Sūtrabhāṣyam.*
Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 15. Lines, 11
in a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, old. Prose.
Generally correct. Incomplete.

A Bhāṣhya or commentary on Āśvalāyana's Gṛihya Sūtra.

Beginning. योन्येमाय नमः ॥ श्रीभवानीमहाराभा नमः ॥ ॐ ॥ उक्तानि वैतानि-
कानि ऋद्धाणि वक्ष्यामः ॥ उक्तानि व्याख्यातानि कथितानि कानि
वैतानिकानि च उक्तानि अग्रापेयप्रधतीत्याह वैतानिकानीत्येवमारभ्य
इति सवाचीत्येतानि ।

End. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । आश्वलायनऋद्धसूत्रभाष्यमष्टितम् ।

No. 448. आश्वलायनऋद्धइति । *Āśvalāyana Gṛihyavṛttiḥ.* Sub-
stance, country-made white paper, 4×3 inches. Folia, 49. Lines,
10-14 in a page Character, Nāgara. Date ? Appearance, old.
Prose. Correct Incomplete (third chapter only).

Only a portion of the work noticed in Nos. 445, 446.

Beginning. ॐ आरण्यां पौर्णमासीकर्मकर्मभिनि शेषः । सर्ववसिष्ठेतिव्याहार्ये । वाव
येनयुक्ता आरण्यां यदा पुनः पौर्णमासी अवसेन युज्यते तदापि कर्मकर्म ।

End. यथा अन्वाहार्यमितिच्छ्रं पश्चाद्वयस्मान्स्यात् ब्रूहि ओषूतयेति कवथं
ऋद्धावेत्येवमादि । अध्यायान्तं लक्ष्यार्थं दिव्यचर्न ॥ ११ ॥

Colophon. इत्याश्वलायनऋद्धे नारायणीयायां ह्यो द्वितीयोऽध्यायः ॥ ४ ॥

विवरणम् । आश्वलायनऋद्धसूत्रीयद्वितीयोऽध्यायइतिनारायणीया ।

No. 449. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *Āśvalāyana Gṛihya Sūtram.*

Substance, country-made white paper, 6×3 inches. Folia, 18. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Aphorisms of *Āśvalāyana* on *sañakāra* or purifying ceremonies.

Beginning. चीमदेशाय नमः । हरिः ॐ । उन्वेन वा यदुदकेनेष्टादिनिः केयाम्
वपतु ।

End. उष्ये क्षायुर्दां क्षामं वायोर्मे योमे सुचक्रः परित्वे मे धामा यदुमेष्टुर्मे
मेता दम ॥ १० ॥ उन्वेन धामा ददातु कथायु हविः पूजति ।

Colophon. मदीयनामकरामेव लिखितं । जयश्रव्येव हरितं ॥ ॐ ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रपरिभाषाः ।

No. 450. आश्वलायनगृह्यपरिभाषा । *Āśvalāyana Gṛihya-paribhāshā.*

Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 20. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

A work, defining the technical terms used in *Āśvalāyana's* *Gṛihya Sūtra*. Being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. उक्तानि वैतानिकानि विज्ञानीनाम आदौर्मा विचारः । तस्मिन् भवानि
वैतानिकानि वक्रद्विधाभ्यानि कर्मादीत्यर्थः ।

End. यतो वा तथै पिप्यं प्राज्ञोपादसंवाग्निता ऋतुवादेति वेमादिः ॥

Colophon. (अचिन्तम्) ।

विवरणम् । आश्वलायनगृह्यसूत्रपरिभाषाविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 451. आश्वलायनहोमपरिभाषा । *Āśvalāyana Homa-paribhāshā.*

Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A work, defining the technical terms used in connection with *Homa* or libation in the rules of *Āśvalāyana*. Anonymous.

Beginning. अथ चैवतु होमस्य परिभाषोच्यतेऽमुना । बहुधानां दिनार्थाय पञ्च-
साधनकारिणो ॥ नित्यहोमे तु पत्नी स्याच्छ्रद्धा दैव तु सन्निधौ । अग्निरा-
सा यदा कुर्याद्वनस्पत्यादिकं स्रवम् ॥ विच्छिन्नवह्निधम्भानं स्रव पत्रा च
श्रद्धया । कुर्याद्विमिश्रितं चापि प्रवदन्ति महर्षयः ॥

End. हस्तदारो न वै तिष्ठेत् स्रवमप्यग्निना विना । द्विजस्य दध तिष्ठेत् स च
वै पतितो भवेत् ॥ यस्तु क्षिप्त्वा द्विजोऽग्निर्माह्वयं तस्य हन्यते । अग्नं
तस्य न भोक्तव्यं भुक्त्वा चान्द्रायणक्षरेत् ॥ अर्तं विप्रमदानेन गतानां
निरक्षुभाः । नक्षत्रेण गतो राजा निरग्निर्माह्वयो गतः ।

Colophon. इति परिभाषा आश्वलायनकृतिः ॥

विवरणम् । आश्वलायनसूत्रानुगतहोमसम्बन्धिपरिभाषाविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 452. *Āśvayāyana*. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 58. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1654. Appearance, very old, torn, worn out, worm-eaten, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Rishis, Devatas and Chhandas of the Mantras used in the *Grihya* rites of the *Sāmaveda* school. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ ऐकारस्य परमेष्ठी ऋषिः । गायत्रीऋन्दा * *
* वना सर्वकामारक्षे विनिधोगः । ऐकारस्य सविह ऋषिः । गायत्रीऋन्दा
प्रजापतिर्देवताक्षीवे विनिधोगः ॥ १ ॥ तत् सन्निधुर्गायत्री तस्य * *
रि ऋषिः गायत्रीऋन्दा । सविता देवता अपि विनिधोगः ॥

End. अनुहुप् आत्मा ॥ ११ ॥ विदामयधन् । मन्त्रानाम्भः । इन्द्रः विराट् ।
इन्द्रः ॥ स्वादि । पञ्चपदा पञ्क्तिः । पुरिषपदानि ॥ ११ ॥ अ अ ॥
अ अ ॥

Colophon. इति ऋग्वेदार्थं समाप्त (पुम् ?) ॥ अ ॥ श्रवणं धरेव ॥ ॥ अथ
संवत् ११५४ वर्षे आषाढ शुद्धि चतुर्थ्यां शनिवासरे कार्त्तिकी * * द्विजो-
त्तम श्री श्री १ भ्रातृभ्यः पाठौ श्री केमवध्यात्मा (?) * * * पुस्तकमा-
ख्यायि परोपकारार्थे * * ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥

विवरणम् । आर्षेयग्रन्थानामेदं पुस्तकम् अथचि सामवेदीयग्रन्थोक्तमन्त्राणां अविदेवता-
श्रद्धाभि नामतः प्रदर्शितानि ॥

No. 453 व्यभिनिर्णयः । Agni Nirṇayah. Substance, country-made paper, 7×3½ inches. Folia, 5. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct, Complete.

A work treating of the sacred fire. This is generally of three kinds, 1 Śrautāgni, 2 Āgrihyāgni, and 3 Laukikāgni. Śrautāgni is the fire in which the rites of the Agnibotrin, are to be performed. This again is of three kinds, the Dakṣhiṇa, Gārhapatya and Ahaniya. Āgrihyāgni is the fire established on the occasion of one's marriage ceremony, and in it all the household ceremonies are to be performed. Laukikāgni is common fire purified occasionally for the performance of ceremonies other than the Śrauta and Āgrihya rites. By Kamaḷākara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीमधेयस्य ममः ॥ अथ सर्वकर्मसु अग्निनिर्णयः ॥ वैवाहिकेष्टौ कर्त्तव्यौ
ग्रह्यं कर्मं यजामहि । पचयन्नविधानं च पतिं चान्वाहिकीं
ग्रह्यौ ॥ अथ मेवानिभिः गृह्याग्निवाधमहकापार्ष्वपवादहोमादि
ग्रह्यकारैस्तु ग्रह्यं । न ह्यन्यद्ग्रह्यं नाम किञ्चित् कर्त्तव्यं तेन गृह्य-
कारोक्तमेव लक्षय्या ग्रह्यं मन्यथम् । नापि गृह्यग्रन्थः शास्त्रावचनः ।
न हि शास्त्राणां किञ्चित् कर्त्तव्यं । यदपि वास्तुकर्त्तव्यं तदप्यग्निचर्-
त्तव्योक्तं । नापि दारावचनः गृह्योक्तमेवैव मतनात् ।

End. लौकिकाग्निं यजामीत्युक्ते पूजाम्बितोन्मयेत् । लक्ष्यहोमाधिके यस्ते
शान्तिके षोडशे तथा । अन्यानि ॥ मन्त्रचर्चाश्रुतादीनि शास्त्रोक्तानि
लौकिकाग्निनिर्णयस्य संक्षेपः ।

Colophon. इत्यग्निनिर्णयोभट्टकमन्त्राकरग्रन्थः समाप्तः ॥

विवरणम् । श्रीमत्तन्त्रलौकिकमेतेन विविधेभ्यः कश्चिन् कश्चिन् कानि कानि कर्त्तव्यानि
कार्यानीति निर्णयनिर्णयकं पुस्तकम् ।

No. 454, गृह्यसामगः । Grihyāgni Sāgarah. Substance, country-made paper, 11½ x 5½ inches. Folia, 180 (of which foll. 113, 114, 151, and 152 are wanting). Lines, 10 in a page. Extent, about 3,800 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. (Foll. 177 and 178 torn). Prose. Incorrect. Complete.

A work treating of the fire used in domestic ceremonies by Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Beginning.

वीमशेषाय नमः ॥ निर्विघ्नमस्तु ॥
 नत्वा कृष्णपदाभ्योर्जं मध्वं मद्धरं त्रिवं ।
 छत्रीधरश्च पितरं भद्रनारायणं तथा ॥ १ ॥
 यथाज्ञानं विचार्याय पञ्चमेष्टै* रनुष्ठितं ।
 वीषि स्रवामि तदुपन्यासाद्योपान्यास भुरिमाः ॥ १ ॥
 आरवेत्युपनामा वै भद्रनारायणः क्षत्रीः ।
 गृह्याग्निसामरक्षेण कुर्वते मिहगुह्ये ॥ २ ॥
 तथादो† सध्वं कर्मेष्टु । प्रायश्चित्तं विनाऽधिकाराभावात्तद्विषयत्नप्रयोगश्च
 नावदुच्यते ।

End.

धनस्तुष्टीप्रति धर्मात्मा मातृभक्ति परायणः ।
 आदायास्त्रीन्यसो यातुं गङ्गामार्गस्थितो भवेत् ॥
 पञ्चमथेन संकाय तथापञ्चाशदेव वै ।
 पञ्चकर्त्तव्येन विज्ञा पुष्टौ. प्रपूज्य च ॥ [?]
 अवेद्य [?] तन्मन्त्रेण ततः वीताम्बरैश्च ।
 नमः सुरसन्नेभ्य ततोर्माजिह्वास्रवा ।
 मेधासकम्भलोभाय यदा वाय विग्रहया ॥
 नाशसंपुष्टकं कृत्वा मातुराग्न्यान्वयात्तत् ।

* The correct reading एवं मिष्टे is given in the next No.

† The following is given in the next No between तथादो and सध्वं कर्मेष्टु ।

देवताराधनपरस्त्रया लक्ष्यं समाचरेत् ।
 रसायनानि [?] मन्त्राश्च तथाचैवोपधानि च ॥
 तस्य ध्वंशानि विधायि यो नरः लच्छल्लहनेत् ।
 वैदिकानि च सर्वे [वि] यानि काम्यानि कानिचित् ॥
 विधायि सर्वदा तानि लच्छल्लहने संश्रयः ।
 वेदुचित् ।

शासः ॥ यद्वृषं वचमोर्थमाजिहं येतवक्षकं ॥

कमलं मापयदं(?)व अजिनस्य यमोत्तरं ॥

रषां विकल्पः ॥ अन्यथ तव विशेषजिह्वालौघेनो भद्रः ॥ एवमधि-
श्रुतिः * ।

Colophon. इति श्रीयज्ञाप्रिसामरः समाप्तः ॥ श्रीरक्षु ॥ श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । कारास्यभट्टकृतं यज्ञाप्रिसामरनामकं पुस्तकम् । अथ यद्यात्मनं प्रादक्षिणिक-
पथं, श्रीमद्विषयनिरूपणं, आलोपाका, साधयुजीयकं, श्रीहिमामाकाप्रयानां समाप्त-
तन्त्रनेन प्रयोगो अक्षिप्तपात्रंयथाहप्रयोगः आहप्रयोग इत्येतानि आलोचितानि सन्ति ।

No. 455. यज्ञाप्रिसामरः । Gṛhyāgni Sāgarah. Substance, coun-
try-made white paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 154 (of which the 33rd
being lost has been replaced by 3 new pages with the same mark).
Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1870, Saka,
1735. Appearance, old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts.
Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the codex noticed last.

Colophon. इति श्रीमदारोक्षीयनाम अक्षीधरभट्टकृतनायासभट्टकृतयज्ञाप्रिसा-
मरः समाप्तः ॥ श्रीरक्षु ॥ श्रीरामाय नमः ।
प्रभाषीसंवासरमार्गमोर्षवचने (?) कादम् माके १०२६ भाषासुता दुर्गा ।

विवरणम् । कारास्यभट्टकृतं यज्ञाप्रिसामरनामकं पुस्तकम् । अथ यद्यात्मनं प्रादक्षिणिक-
विषयनिरूपणप्रयोगचक्षुआलोपाकाआलोपाकारप्रयानां समाप्ततन्त्रनेन प्रयोगो
अक्षिप्तपात्रंयथाहप्रयोगः आहप्रयोग इत्येतानि आलोचितानि सन्ति ।

No 456. मैत्रायणीययज्ञसंस्कारः । Maitrāyaṇīya Gṛhya Saṁskārāḥ.
Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 40. Lines, 8-11
in a page. Extent, about 1,000 śloka. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts.
Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Saṁskāras or purifying ceremonies as
observed by the followers of the Maitrāyaṇīya School. Anony-
mous.

* The whole of this passage is wanting in the following No.

Beginning. ॐ नमः श्रीमद्देशाय ॥ अथ द्वाकर्मचारश्च सर्वकर्मचारश्चैव
कर्मविधिर्लिख्यते ॥ अथ वेदिकरणं कर्तुं (पदं ?) गुह्योपायान्तरा
प्राचीनयान्तराः शराः पूर्वोद्वेगोपाः स्यान्त्या वेदीपाकयाज्ञिकी ।
अथि वा सर्वगुह्यं शयं मिला सर्वतः परिक्षेपयेत् । द्विगुणं पुनश्च
उत्करं तु चतुर्गुणम् ।

End. अधोर्वा न्यवारिषमित्युपनिषत्ते । अतः अर्द्धं पितृदिव्यं ब्रह्मण्यतः ॥
यथाशक्ति इति दद्यात् । इति चतुर्थोऽर्थः समाप्तम् ।

Colophon इति अनुसूतं श्रीकर्मसंस्काराः समाप्ताः ॥ इति मैत्रायणीयशाखायां गृह्य
श्रीकर्मसंस्काराः (?) । प्रथमपुस्तकादौपनिषत्ते ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीरामः ।

विवरणम् । मैत्रायणीयशाखायां श्रीकर्मसंस्कारकर्मविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 457 गृह्यकल्पतरुः । *Grihyakalpataruḥ*. Substance, country-
made white paper, 8x4 inches. Folia, 22 (of which the 10th is want-
ing) Lines, 11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old and slightly torn. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the *Grihya* ceremonies, but the codex under
notice contains the following only:—(1) *Madhyāhna sandhyā*,
(2) *Brahma-yajña*, (3) *Vaisradeva*, and (4) *Manushya-yajña*, so
that it seems to be a part only of the work called *Grihya Kalpa-*
taru. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देशाय नमः ॥ अथ मध्याह्नकस्यामस्त्युपश्रवैवदेवमनुष्ययज्ञानां
निर्णयः । समध्याह्नकस्याविधिस्तु आश्वलायनगृह्यशास्त्रे अर्धोपनिषत्ते
मण्डले अविश्ववर्द्धनादेव प्रातःप्राह्मण्यस्त्रिहारादित्यमध्यस्त्युपश्रवैवदेवमा-
पदेशात् सायं प्रातश्च कालद्वयस्यैवोक्तानामध्याह्नकस्याविधिर्नोक्तः ।

End. श्रीदीपनमात्रं तत्र विना विधिमाकाञ्चयेदस्त्री पादौ प्रक्षालयन्
गृहे प्रविश्येत् ५१ ॥ शान्ता श्रद्धिवी, शिवमन्तरिचं योनोद्देवमर्चनी
अस्तु ॥ शिवादिभ्यः प्रदिशु उदिशो न आधोविपुतः परिपातु सर्वतः
शान्तिः ॥ १ ॥ ८ ॥

Colophon. इति गृह्यवलिः ।

विवरणम् । पुस्तकमिदं गृह्यकल्पतरुनाम गृह्यकर्मविषयकमन्विष्टमनुष्ययज्ञानां निर्णयविधानम् ।
प्रतीयते, अथ च केवलं मध्याह्नकस्यामस्त्युपश्रवैवदेवमनुष्ययज्ञानां निर्णयविधानम् ।

No. 458. *Ṛghyatātparyaya-darśanam*. Substance, country-made paper, 4×3 inches. Folia, 165 (of which foll. 28, 29, and 164 are wanting, while on others the folia marks are put twice.) Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, worn out, and writing effaced in parts, and at the same time indicating writing by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A treatise on the performance of the Gṛhya or domestic ceremonies according to the rules of Āpastamba, by Sudarśana-chāryaya, complete in eight Pāṭalas.

Beginning. + + + + दद्यावे नित्ये कर्मणिचोदिनैर्निजैः । तेष्वो + ' + +
यद्य स नमस्ये पुनं चरिम् ॥ १ ॥ आपस्तम्बं मुनिं वदे मन्त्रोचिंत-
काम्यया । योजुष्टेयपदाद्यानां ज्ञानकल्पनकल्पयन् ॥ १ ॥ यत् कृतं
वेदवद्वाच्यमात्रियंते विवक्षितः । स कपर्दी चिरे जीयान् वेदवेदाङ्ग-
नञ्चविद् ॥ १ ॥

End. प्रतिष्ठापयति वरिधिविधानाच्च सध्याग्नयः प्रचारादनं न कर्तव्यमिति ।
इधानीति द्विवक्तिः प्रसन्नमात्रिकृषणार्था ॥ ११ ॥ इदं सुदर्शनाचार्येण
Ṛghyatātparyaya-darśanam । कृतं भाष्यानुवादेण यथामति यथापुनम् ॥ अथानुक्तं
या मतेर्मान्दाच्छ्रितस्तथा यः । सन्नातेप्रवया नाम्नाः चतुर्नष्टेति पश्चिताः ॥
Colophon. इति सुदर्शनाचार्यकृतो Ṛghyatātparyaya-darśanamः पञ्चमः ॥

विवरणम् । सुदर्शनाचार्यकृतं Ṛghyatātparyaya-darśanam नाम पुस्तकम्, अष्टपञ्चसप्तसूत्रम् ।
अथापस्तम्बोक्तगृह्यकर्मणिगुह्यानपयतिप्रदर्शनपूर्वकं विवृतानि । पुस्तकमेतद्वर्तमानं जीर्णं वर्तते ।

No. 459. *Sudarśanakārikā*. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 35 Lines, 10-14 in a page. Extent, about 600 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Kārikās or verses treating of the Gṛhya ceremonies according to the rules of Āpastamba by Sudarśana.

Beginning. नीमवेशाय नमः । चीरुचक्षो नमः ॥ चरेः पादाम्बुजं नमः कर्पूरादिभि-
रोत्तिम् । आपस्तम्बाङ्गकर्मप्रयोगः प्रवितन्वते ॥ मधोदगपदे 'पूम्-

पथे ऽहनि शुभान्यथा । पुण्यादेवपि कर्माणि कार्याणीमानि सर्वतः ॥
सकाशोक्तिर्न यत्तु ज्ञानेनैव नियमोऽस्ति च । तत्र तत्र तु तदुपाद्यो यदेवा
शुभवे किल ॥

End. तथान्यथे दक्षिणत एव जीवेय इत्यादि । यत्पौरुषार्थानभूतमज्ञानं
विदधानि चि ॥ ५२९ ॥ न तस्य चानर्थं कुर्व्यादग्गतः शुभमिच्छता ॥
५२९ ॥

Colophon. इति शुद्धमैत्रकारिका समाप्ता (भा?) ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
एवंपुस्तकम् ॥

विवरणम् । आपस्तम्बोक्तशुद्धमैत्रकारिकानुष्ठानविधिविष्णुः कारिकाः शुद्धमैत्रज्ञताः ।

No. 460. शौनकाष्टककारिका । *Saunaka Gṛhyakārikā*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 71. Lines, 11-13 in a page. Character. Nāgara. Date, V Appearance, very old, torn, worn out, and worm-eaten in parts. Verse. Generally correct. Incomplete (only a fragment of the whole work)

A treatise on domestic ceremonies in verse by Saunaka. The codex under notice seems to be a fragment of Saunaka's work on this subject, for only a few of the domestic ceremonies are treated of in it.

Beginning.. अथ समाजमविधिः । आतापाः सुलभायाच कृतमत्याः समेवनि ।
प्रातरभुदयथाचं कला प्रथाचमोरेत् ॥ १ ॥ नतस्तदीय प्रथा अपम-
नैरपि द्विजैः । रथीतोपनिषद्वाच्य अपराक्षे समाजयेत् ॥ १ ॥

End. अदक्षा मरुते प्राप्ते मर्भेच्छेदं न कारयेत् ॥

Colophon इति शौनकीये मर्भिषी विष्णुरजस्रसामरथविधिः ।

विवरणम् । शौनकीयशुद्धमैत्रकारिका अपिज्ञता, पुस्तकेष्विन् मर्भायावाधारश्च रजस्रसामरथ-
विधिवधिकोषण्यो निश्चये ।

No. 461. बौधायनशुद्धसूत्रम् । *Baudhāyana Gṛhya-Sūtram*. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 45. Lines, 8 in a page. Character. Nāgara. Date, P Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete

Aphorisms of Baudhāyana on the Grihya or domestic ceremonies.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः । अथ गार्गादि कर्माण्युदयनपूर्वपंचादः पुण्यादिषु
काय्यादि यज्ञोपवीतीप्रदक्षिणदक्षिणाद्याधारं कुर्यान् पुरस्तादुदग्धो-
पक्रमापनर्चोपिद्याणपरपचे प्राचीनावीती प्रथम दक्षिणतोपवर्गे निभि-
त्ताननरं नैमित्तिकानि नामाग्नौचोपनयनगोदानविवाहदान धीमंतः
हवनेषु पूर्वेषु गार्गीयाश्च कुर्यात् ।

End. श्रील्लोहितमित्युभयोर्वैजनाथश्च गौरी प्रथमः शुद्धगौरकस्तद्वैवंध्रं
कायनानि इत्या पुण्यौभिराग्निर्वादान् दद्यादित्याह भगवान्
बोधायनः ॥ इ ।

Colophon. (लघितम्) ।

विरचयन् । श्रीधरमल्लच्छत्रम् ।

No. 462. गोभिलाग्रहसूत्रम् । Gobhila Grihya Sūtram. Substance, country-made paper, 11×4½ inches. Folia, 34. Lines, 8-11 in a page. Date, Samvat 1579. Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

Gobhila's aphorisms on the performance of domestic ceremonies, observed by the followers of the Sāmaveda, complete in four Prapāthakas. The Grihya Sūtra of Gobhila has been published under the auspices of the Asiatic Society of Bengal by Pandit Chandrakānta Tarkālakāra with a commentary of his own.

Beginning. ॐ नमः श्रीमच्छेषाय ॥ श्रीधामवेदाय ॥ अथातो गृह्यकर्माणिपदैक्यामो
यज्ञोपवीतिना । न । तीक्ष्णं कृत्यमुदगंवनपूर्वपचे पुण्येऽग्नि प्रजा-
वर्तनादङ्गः कालं विद्यायादिसम्भ ।

End. धातकी राजा विवाहः प्रियोऽग्निधिरिति प्रतिध्वन्युरानर्हयेषु पुनर्दक्ष
* * पुनर्वज्रविवाहयोय ॥ १० ॥ इ ॥

Colophon. इति गृह्ये सूत्रे चतुर्थः प्रपाठकः ॥ इ ॥ बंदोम्यगृह्यं धर्मात् ॥ इ ॥
संवत् १५७९ वर्षे मार्गशीर्षमादि १३ चतु * * अनिदिने अघेह श्रीवारे-
खाप्राप्तस्थाने वि.सभोद्युतनिः देवशर्मा * * चित्तं मयाचाख्याने विः
मंसाधरचतु विः रंसापठनार्थि ॥ इ ॥ यादयं तादयं लिखितं मया
शुद्धमशुद्ध वा सम दोषो न दीयते ।

विमरयम् । गोभिलगृह्यसूत्रम्, सामवेदकीषुमीमांशानुमतानां गृह्यकर्मविधयर्कं पुस्त-
कम् । पुस्तकमिदं आशियातिकर्ममितिआचार्येन महामहोपाध्याय-
श्रीचन्द्रकान्तकर्कसद्वारेण संहतयाध्यानेन सह मुद्रितमस्ति ।

No. 463. गोभिलगृह्यसूत्रस्य नारायणपद्धतिः । *Gobhila Gṛhya Sūtra-
sya Nārāyaṇa-paddhatih*. Substance, country-made white paper,
10×4 inches. Folia, 28 Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara.
Date, Samvat 1863. Appearance, very old. Prose. Generally correct.
Complete.

An explanatory index of the domestic ceremonies mentioned
in Gobhila's Gṛhya Sūtra by Nārāyaṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय । गोभिलगृह्यसूत्रस्य नारा-
यणपद्धतिः ॥ आरभ्यते ॥ परिभाषातिदेशानां शास्त्राधिकारिपुत्रिभिः
कर्मणां विप्रकीर्णानां गृह्ये पद्धतिरच्यते ।

End. मामिति जपोमुष्णपदोर्ध्वः (१) कर्तव्यद्वयानामपक्षो मामवेचमावस्य,
मातावद्भाषामिति जपोग्रहोभादिषु इषक् चाविषीपादैनमुपकंस्य विरे-
दिति मधुपर्कमघस्यं भवे विप्रयो गौरित्युक्ते अर्चयौघे उत्सृजत मामिति
भूषात् । गोवि गौरचिति वा तुल्यं येषम् ॥ * ॥ नारायणपद्धतिं गृह्यपद्धतिं
य इमां भरः । शान्ता कर्मोषि कुरुते स कर्मसु न मुह्यति ॥ १ ॥
• अष्टद्वेन कर्तव्यं विनश्यत् न भवेत् कश्चित् ॥ अवेदुष्यात् पञ्चाधिकं
नष्टाज्जानीत पद्धतिम् ।

Colophon. इति गृह्यपद्धत्या सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ श्री संवत् १८६३
वैशाखशुद्धद्वितीयाश्वमी तिथिः ।

विमरयम् । गोभिलगृह्ये गृह्यकर्मोषि प्रकीर्णानि सन्ति, नारायणेन तु पन्थेयिन् तान्-
गुणमेषोक्ता वेदानुष्ठानपद्धतिः प्रदर्शिता ।

No. 464. गोभिलगृह्यपञ्जिका । *Gobhila Gṛhya-pañjikā*. Substance,
country-made paper, 10×4 inches. Folia, 72 (of which foll. 1-3, 25, and
57 are wanting) Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, and torn in parts. Prose. Generally correct.
Incomplete

A commentary on Gobhila's Gṛhya Sūtra by Devarara. (?)

Beginning. (अष्टिमम्) ।

End. गङ्गाधररक्षाचार्या अष्टिम स्नातकोपराजा वि + + + अथ
पूजाभोगं गङ्गाधरं उग्रवीर्यशर्मण्येदाध्यायकः १ यज्ञकरः । १ विवि-
धस्नातकः । १ अष्टिम (अष्टिम ?) । १ कन्या वा ।

Colophon. (अष्टिमम्) ।

विवरणम् । गोभिलग्रन्थस्य व्याख्यानपुस्तकम् ।

No. 465. गोभिलग्रन्थसूत्रम् । Gobhila Grihya Sūtram. Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 29 Lines, 11 in a page, having a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Saka 1761. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 462 in the Bengali character.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय । अथानो गृह्यकर्मोपदेष्टामो ।

End. ऋग्वेदविषयम् गङ्गाधररक्षाचार्या अष्टिम स्ने को राजा विशाखा
त्रिवीरिदिरिति परिचयः स्नातकोपराजा पुनरुपविवाहोच पुनरुपविवाह-
चोच ॥ १० ॥ इति. चतुर्थः प्रपादकः ॥ * ॥

Colophon. इति गृह्यसूत्रं सम्पूर्णम् ॥ * ॥ १०५१ श्रीफाल्गुनीनक्षत्रदिने द्वाद-
श्यां तिथौ गङ्गाधरं स्वरूपचन्द्रविवाहसमये लेखितम् ॥ * ॥ गङ्गाधर-
राय भूमिस्थिते संवत्सरे फाल्गुने रत्ने गङ्गाधरदेवो हरितिशो पक्षे च
लब्धे दिवा । गङ्गाधर गोभिलं मुनिवरं सामार्थ्यं पादकं तत्सूत्रं
समलेखि विप्रकमलाकानेन सामाख्या ॥ * ॥

विवरणम् । गोभिलग्रन्थसूत्रम् ।

No. 466. चौलक्रिया । Chaulakriyā. Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 3 (of which fol 2 is entirely torn). Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and almost useless. Prose. Correct. Complete.

A book treating of the Chūdā (tonsure) ceremony. Anonymous.

Beginning. (लुप्तपत्रम्, not legible) ।

End. स्निह्यदादिश्रीमयेवं समापयेत् ।

Colophon. इति श्री ॥ ५ ॥ शुभम् ।

विवरणम् । धुआकर्मविषयकं पुस्तकमिदमतीव जीर्णम् ।

No. 467. श्रवणकर्मोद्दिष्टयोगः । *Sravaṇa Karmādi Prayogaḥ*. Substance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 20. Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Śravaṇādi ceremonies, which include Sarpavali, Kṣvīyujī, Agrayaṇa, Pratyavarohana, Pindapitṛiyajña, &c. Anonymous.

Beginning श्रीमच्छास्त्रेण जनाः ॥ जन्मानि पार्ष्णीतुल्य भगवतां सिद्धिदायकं । त्रिपदे
सुपकाराणां श्रद्धाः सप्तसंज्ञकाः । यथा कर्माणां इत्यर्थः । इदानीं
श्रवणकर्मणां सप्तश्रद्धा उच्यते ।

End कृत्वादिषु काम्यकार्ये हस्तिकारमवेनाहमेषादवत्सर्गं कार्यं ॥ यदा
श्रीमकोक्तरीत्या हविषादवत् ।

Colophon. इत्यष्टकाविलिखितश्रद्धाप्रयोगः ॥ इति संख्याप्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीरत्न ॥ ५ ॥

विवरणम् । श्रवणादिकर्मप्रयोगविषयकं पुस्तकम् । श्रवणादीनि सप्तकर्माणि यथा श्रवण-
कर्म, संपर्कः, आशीर्वादनं, आघरणं, प्रत्यवरोहणं, पिण्डपितृयज्ञः, माध्याह्निकः ।

No. 468. बद्धार्पणविधिः । *Baddhārpaṇavidhiḥ*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1785. Appearance, very old, decayed, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

A book treating of the Baddhārpaṇa ceremony which is performed on one's birthday. Anonymous.

Beginning. श्रीरुद्रिः ॥ श्रीगोवर्धनेनो जयति ॥ अथ मातृशेषादिपूजनं लिख्यते । तत्र प्रतिपंचत्वरं-जन्मदिने आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं लिख्यते । तत्र प्रतिपंचत्वरं जन्मदिने आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं कुर्यात् । तस्मात् प्रयोगः सुमुखचैकदन्तशे-
त्यादि ।

End. इति श्रीरुद्रिः विष्टजम् । नमस्कृत्य मुकुनपि नमस्कुर्यात् । भूरि रुद्रिणां रुद्रा मातृशेषात् भोजयेत् । अर्धनं नष्टकीर्णानां अथाप्याभ्यसमी तथा (अथाप्याभ्यसमस्तथा ?) । आभिमं कस्तवं विंशं वषट्को विवर्जयेत् ।

Colophon. इति वहापंचविधिः । लिखितं रामेश ॥ संवत् १७७५ भाद्रपदवदि १४ शुक्लपक्षे । श्रीमोक्षेशोऽयति । श्री ॥ योग्यभक्त ॥ श्रीमोक्षेशवत्स-
भाय नमः ॥ श्रीगोवर्धननाथजी ॥ श्रीनवनीतप्रियजी ॥ श्रीमयुरानाथ-
जी ॥ श्रीविष्णुनाथजी ॥ श्रीहारिकानाथजी ॥ श्रीमोक्षेश ।

विवरणम् । जन्मदिनिष्टकृत्यविशेषविषयकं पुस्तकम् ।

No. 469 प्रतिसरबन्धप्रयोगः । Pratisarabandha Prayogaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 8x4 inches. Folia, 20. Lines, 14-19
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
decayed, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the Pratisara-bandha cere-
mony which is performed on occasions of marriage or other aus-
picious events in order to ward off the evil influences of planets
and demons. Anonymous.

Beginning. श्रीगवेशाय नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥ अथ जन्मवचने विवाहचौलीपनप-
नाप्रप्रापेयमनावर्तनादिमहत्कार्येषु चक्षोपराजे, यक्षोत्पाते वा द्विपाम्बु
चतुष्पातसु भयं विन्देत् यथाशान्तिमारभेत ।

End. पुष्पस्य दक्षिणे दक्षे बध्नीयात् ॥ क्षिप्रौ वामदक्षे । ततो भस्मना घृत-
संज्ञेन रक्षां कुर्यात् ।

Colophon. इति प्रतिसरबन्धप्रयोग- समाप्तः ।

विवरणम् । प्रतिसरोनाम महत्सूत्रम् । तत्र सूत्रं विवाहादिमहत्कार्येषु दुष्टप्रदादीना-
मुत्थातवारणार्थं पुष्पस्य दक्षिणदक्षे क्षिप्रौ वामदक्षे मन्त्रपाठपूर्वकं बध्यते । उक्तशेऽग्रिन्
मत्सूत्रबन्धनप्रयोगो वर्णितः ।

No. 470. उत्सर्जनप्रयोगः । Utsarjjana Prayogaḥ Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 3. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date. ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of Utsarjjana, a kind of Gṛhya ceremony, by Nara Siṅha. This work belongs to his series called Prayoga Párijāta.

Beginning अथ उत्सर्जनप्रयोगः ॥ आचार्यप्रागुक्तदिने उपार्कमंदिने वा पूर्वोक्त
ग्रामाहविधिविहिते, समे देशे निधौः सप्त साचीना प्रदानायस्य देशकाष्ठो
कथयित्वा शिष्याणां आचीतवेदाध्यापनद्वारा वीपरमेस्वरप्रीत्यर्थमधीतानां
ब्रह्मसामुत्सर्जनाख्यं करिष्ये ।

End. ब्रह्मयज्ञानं देवर्षिपितृनरपंचं कृत्वा सप्तविधितामसादींश्च संन्यासस्य
वेदानुदित्य ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

Colophon. इति श्रीनारसिंहोदये प्रयोगपारिजाते चोत्सर्जनकर्मकाण्डे उत्सर्जनप्रकरणम् ।

विवरणम् : उत्सर्जनकर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् । उत्सर्जनं नाम आचीतवेदाध्यापनप्रयोजनं
कर्म ।

No 471. उत्सर्जनोपाकर्मप्रयोगः । Utsarjanopākarma Prayogaḥ Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on two Gṛhya ceremonies, called Utsarjana and Upākarma, according to the rules of Apastamba. Anonymous.

Beginning. वीरभेशाय नमः ॥ अथापस्तम्बानामुत्सर्जनोपाकर्मप्रयोगः ॥ तत्रादौ
शोधयनीतं अग्निकाष्ठानं ॥ देशकाष्ठो संकीर्त्य ॥ रभिर्मांशुदैः सप्तोत्स-
र्जनोपाकर्मोपभुक्तं अग्निकाष्ठानं करिष्ये ॥ इति संकल्पः ॥ अथातो अग्नि-
काष्ठानविधिं व्याख्यास्यामः ।

End. ॐ नमो ब्रह्मणे, माति, १ इत्यंतं पूर्व्वं च पठेत् । उपार्कता ये वेदाः ।
इति सर्व्ववज्रा आचार्योदत्तदर्भान् सौलस्य सप्तधमिद्वा संनहनं चाग्नौ
प्रहृत्य जपादिब्रह्मविषयार्ज्जनादे परिधीन् प्रहृत्य । व्यापित्वा अग्नि(वी)र्वा
विषयार्जनं यथा कृत्येति अर्थोत्तरापंचं कृत्यादित्युपाकर्म ॥ ॥ ॥

विवरयम् । उदकशान्तिप्रयोगपुस्तकमिदम् । एतन्महोदयमधीवरेदुप्यदनायै प्रमुखाये ।

No. 472. उदकशान्तिः । *Udakaśāntih*. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 30. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1725 Saka. Appearance, old, torn. Generally correct. Complete.

A work treating of *Udakaśānti* according to the rules of *Bandhāyana*. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथोदकशान्तिप्रयोगः ॥ ओषधेन शीघ्रं शान्तं चतु-
रक्षमुपलभ्य । कर्मां शुचिः सुप्रकाशितपाद्विषाद् वाचातोदभैरूपविष्णु-
शुभांशं च धारयन्नाथ पवित्रपादौ प्राधान्याय देवकाशौ पञ्चीत्या-
मुदकशान्तिप्रयोगमुदकशान्तिं करिष्ये इति संकल्प्य पंचप्रस्थमिदमाभिः
शुद्धाभिररमिनाम् चतुरश्रं धारित्वं कृत्वा सुवर्णमोहिदभान्मुहुतेन च
मन्त्रानाभ्यां शोषयन्त्येव ।

End. इत्येतेनैवैष प्रीयति ॥ अथ नरराजा राजपुत्रोचितार्थां वाङ्मनोहर-
वर्जिनां पापरोमिषां शीघ्रोमिषां पद्मभिष पद्मशान् प्रीयतेकराणि
विराजं पद्मराजं चन्द्रारवं वापयन्तुं अर्पयित्वा च भगवान् शोषयन् ।

Colophon. इत्युदकशान्तिं समाप्तं (शान्तिः समाप्ता ?) ॥ श्रीहस्तापर्वचमस्तु ॥ श्रीचम
नेचरापर्वचमस्तु ॥ वाङ्मनोहरी श्रीमहोदयी नमः ॥ मने १७१८ पविरोद्गाही
नाम संवत्सरे भाद्रपद शुद्धद्वादशौ शुद्धाष्टमे चरमे मन्त्रे इदं पुस्तकं
शुभकृते इत्युपनामकशोपाखेन लिखितं ॥ कार्त्तिके परोपकारार्थे ॥ आमुहं
शान्ति ॥ पुराणादुक्तं च ॥ वनीय इत्याहुः ॥ पुराणाद्यापुनोभूते ॥ पुनः ?
भक्तोवनीय इत्याहुः ॥ मन्त्रेण आमुहो भूते ॥ अथराजैवनीय इत्याहुः ॥

विवरयम् । उदकशान्तिप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 473. उदकशान्तिः । *Udakaśāntih*. Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 4. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Pārthiva Samvatsara, one of the Lankika years. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject, but not so full.

Beginning. (Identical with the preceding No.)

End. उत्तरं पूजनं कृत्वा ॥ मधुपुष्पपदीपनैवेद्यफलतांबूलदक्षिणपदक्षि-
णमस्कारं कृत्वा ॥ अभिर्षेकं कुर्यात् ॥ आपोद्विष्टेति ॥ द्विरप्यवर्षां इति
यत् ॥ पवमानः ॥ शिरोमे श्रीः ॥ पशोमुखं ॥ विश्वे राजा प्रवि-
ष्टितः ॥ देवसत्ता सवितुः ॥

Colophon. अद्वयशान्तिः समाप्त (समाप्ताः) ॥ श्रीरघु ॥ पार्थिवनामर्चनस्तरे इक्षि-
वर्षां षष्ठौ भाद्रपदे मासि शुद्धं पंचमीधौम्यावसरे तद्दिने लिखितं पुन-
र्घोक्तं भट्टनान्धयेन (भास्करयेन?) लिखितं ॥ श्रीविद्येश्वरार्चनस्तु ॥ ॥ ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । अद्वयशान्तिविवरणमन्यत् पुस्तकम् ।

No 474. आपस्तम्बोक्तआवयहोमविधिः । *Āpastambokta Śrāvapa-
homa-vidhiḥ* Substance, country-made paper, 6x3 inches. Folia, 8.
Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the Śrāvapa-homa ceremonial according to the
rules of Āpastamba. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीनयेमाय नमः ॥ आचार्यः शिष्यैः चण्ड मन्त्रापरान्तं कृत्वा पूर्वो-
क्तरितं मम कायिकेनोनिवर्हणार्थं सर्वस्वरक्तपापक्षयार्थं अघोतबंदपातु-
त्सर्जनमभ्येक्षायामानुषाकर्मं करिष्यमाणः शानविधिना वास्ये । अवि-
पूजनं तपर्थं करिष्ये ।

End. ततश्च प्रत्येकं ब्राह्मण्येभ्यो गीयमानि कृत्वा प्रत्येकमाभ्युदधिकं च कृत्वा
मग्नोबोतः पवमानित्यादि शानिं पठित्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

Colophon. इति आपस्तम्बआवयहोमविधिः ।

विवरणम् । आवयहोमनामस्तुतकर्मविशेषप्रयोगपुस्तकविदम् ।

No. 475. औपासनाग्रनुगमननिमित्तकर्म । *Aupāsanaṅganyanngamana-nimittakarma*. Substance, country-made paper, $5\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 11-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for purifying the Gṛihya fire. Anonymous.

Beginning. ॥ श्री ॥ औपासनाग्रनुगमननिमित्तकर्मणि तु उपासार्तं औपासनाग्निं औपशामारादाहताग्निं प्रतिष्ठापनपद्मपवाधाभ्यां पुनरन्वाहयिष्य इति पशुवाचपद्ये ।

End. इति ऋग्यजुष्यसामानि समाप्तानि ॥ अथद्याहो कपालं च ग्रारं मन्त्रिकां । इष्टिणे प्रोचन्ती सद्ये जुष्टं दर्शं मयैव च ॥ प्रदीता इष्टिणे सद्ये आश्वपारं तयामयं ॥ ततश्चेध्ना वर्षिणी च मूर्धल्लयाजिने ततः ॥ उलूचलं च लुचलं मया वेदो ततः पुनः ॥ इवर्द औपसां चैव उपवेवं च मोचवं ॥ दानिंश्मनागं पावापां शोक्तिका क्रमयिष्यते (इष्यते ?) ॥

Colophon. समाप्तं इति नमो महद्गो नम जु नः ॥ कथानी यज्ञेन यज्ञा पराग्न भावे राय ईशुः उत्तमर्द । तव ह्यात् ॥ दिवधिरावे वाधा महामिदतमा । मापा भूता प्रतीतो को वज्राता । नमपोपचरे । मूर्धानं दिवोनामि । यज्ञागं । मोनारागं । वे के वज्रमा ॥ अक्षे सदा । परि प्रधम् वेदाया प्रयाजान् मेर्यं रभिर्द्वैर्द्विभ्यामि वे ॥ समाहि । ब्रह्मपाटी । धर्मीजान । इदं वे धार्म । यज्ञेन यज्ञ इति त्रिं का ईवा विसर्जनीया ॥ समाप्तम् ।

विवरणम् । औपासनाग्रनुगमननिमित्तकर्मप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 476. बद्धापनविधिः । *Baddhāpanavidhiḥ*. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, writing effaced. Prose. Correct. Incomplete.

It is only a supplement of the Bṛihad R̥gvidhāna, noticed before, containing notes on the 9th folium, first page, line 4, and not a manual for the performance of the Baddhāpana ceremony, as the title would indicate.

Beginning. दृढदग्निधाने नवम ए पने चर्नकशटे चतुर्थं ॥ पञ्चो दीपनम् ।

End मवाचः ।

विवरयम् । हृदयविधानीयमन्त्रनिघेषश्च टीप्यनमिदम् । न तु वक्ष्येनप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 477. विधुराधानप्रयोगः । Vidhurádhána Prayógaḥ. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 5. Líneas, 13-14 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Completo.

A manual for the performance of the Ádhána ceremony, or the establishment of the sacred fire by a widower, on the occasion of his performing the Agnihotra rite, by Govinda Yajvan, a descendant of the Daśaputrakula.*

Beginning. श्रीमन्मेषाथ नमः ॥ श्रीसूर्याय नमः ॥ तत्त्वसाध्यस्तुवर्षेन श्रीहृष्याक-
खलुना । श्रीकोपस्तये काश्याभाधानं विधुरस्य तु ॥ अभूतपूर्वस्य हि
नष्टुतिस्त्रयस्तुतेर्वेदात् ॥ श्रीनवाध्यायवाक्याश्च क्षिप्रान्दायोपसंहितात् ।
तथा विदुष(वा) वाक्याणु संमन्त्राभ्याधिनामपि । आक्षिप्त्वादनुगमाच्च
नित्याऽकरचक्षोवतः । निरूपितमिदं सम्यक् कृतं च श्रद्धया कथं ॥ तानि
वाच प्रमाचानि क्षिप्यन्ते त्वमपूर्वकं ॥ युतिश्चावद्वक्तुवासानपमौकाग्निवा-
धिका । अपमौकोऽप्यग्निशोवमाश्चरेदिति पश्ये ।

End. अथ विधुराधाग्रोधेयं आध्यास्थान इत्यादि कपर्दिकारिकायां । अग्निमि
धेयपद्विषय पमौदाहस्तु सत्यंवा । प्रकर्तव्यं ततोधानमाकार्यमय कारयेत् ।
अपूर्वाधानवत् कार्यं नूतने चारथी उभे । आहृत्य विधिन् सर्वं कर्म
कुर्याद् यथोचितं ॥ पमौकस्यं विदुषेण पूर्वमावाहितकर्मस्य । अद्याद्यावा-
दनं सप्तम्यष्टौविधिना भवेत् । कर्त्तव्यो तु पदेदं भवौदनिकसं-
धिकं । अग्रेकदेशपदे तु कुरुषादुभयश्च च । नित्यं नैमित्तिकं कुर्यात्
काम्यकर्म न किंचन । यमेत् श्रीवाक्यां वेन चातुर्भाषादिकं तथा ।
अशोममिति वचनात् शोमयामो निराकृतः । प्रायश्चित्तादिकर्म कर्म-
कुर्याद् यथोचितं । एवमुक्तप्रकारेण यावज्जीवं समाचरेत् ॥ पश्चात्वा-
ग्निशोचं तु कुर्यादा विधुरस्य तु । अनाथमस्ततो दोषो न भवेदिति
निश्चय इति ।

* There is a curious tradition relating to the Daśaputrakula. Once upon a time, a leader of this family had ten sons born at the same time. Hence the family became famous under the name of Daśaputrakula.

Colophon. दशगुणकुलोद्भूतमीमंशुनोविन्दयन्मना । हतोऽयं निर्णयक्षेत्रे परितुष्यतु
यज्ञभुक् ॥ ३ ॥ लिखितमिदं क्षयापितनीलवर्णेन । पाठ्याम् ।

विवरणम् । पुस्तकप्रतिपत्तौ कस्यापि होनकात्तीनाधानप्रयोगो विद्यते ।

No. 478. मन्थनाभावनिर्णयः । Manthaná-bháva-nirṇayaḥ. Sub-
stance, country-made paper, 6x3 inches. Folia, 6. Lines, 11-12 in a
page. Character, Nágara. Date, Saka 1685. Appearance, not old.
Prose. Correct. Complete.

A work discussing fully that the rubbing of the Arani wood in order to produce the ritual fire is prohibited on a Parvan.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः । निमित्ते सत्यनारोहे नवरोहे विधौ सति । विना-
निमित्तनारोहेऽप्यनारोहे विधिं विना ॥ १ ॥ भवेदनुमते वक्रानाथानुद-
यास्योः ॥ नारोहे प्रत्यनारोहे च शास्त्रस्यातिव्रजे श्रीमाननुगतानुद-
यास्यमप्योपाधानमित्याह निमित्त इति ।

End. आचानिमित्रनिन्दया संपद्यते । अतएवाद्यात् पूर्वमनुगतोऽपि अस्त्री-
नामनुमत इति भवादौते छवे तदुत्तरमाश्रयचनादद्यात् पूर्वमनुगति-
निन्दयोभक्त्येवाश्रितोद्यते । मन्त्रदायोऽपि मिहानामेवमेव ॥ ४ ॥

Colophon. इति श्रीविंशद्भ्युपनिषे पञ्चविंशत्यध्यायस्य समाप्त इति निर्णयः ॥ ५ ॥ शके १९८१ ॥
कार्तिकवद्युषांशौ मदिने पुनर्वसु समाप्तं ॥ श्रीश्रीपारमहंस्यार्यभट्ट ॥ ५ ॥

विशेषम् । पञ्चदिनेऽष्टिमन्यनाभावमिदं विषयकं पुस्तकम् ।

No. 479. नामवलिः । Nágavalih. Substance, country-made paper, 8x3½ inches. Folia, 34. Lines, 13-15 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of Nigavali, a ceremony performed at a wedding for the good of the newly wedded pair according to local or tribal custom. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्देशाय-नमः । अथोक्तपत्ने शुक्रे पत्ने पुष्पाक्षनामसु कालेषु सकलं
नेत्रियस्त्रे भवत्वाः पुष्पाक्ष अयुजोऽष्टमकाः ॥ १ ॥ श्वोनिःश्वोनिःश्वोनिः
नक्षत्राणि विदुर्बुधाः ॥ कलशश्रादिषुश्वोभुक्तः श्वभक्तमेषि ॥ १ ॥
ततः सकलकर्मसाधारणं पुष्पाक्षवाचनं यज्यते ।

End

सुवादिनीम् अनामदेष्टरप्रीतये श्रीभाष्यप्रति। चाक्षकलमरादिपूरित-
वेधुपावादि दापयिना दंपत्योर्लेख्यतांमूलनिर्मित दक्षिणोत्तरदिक्छित
हस्तारोहणं कारयेत् । नव मंत्रः ॥ आत्मानं रंजं क्षुधनं विषं प्राप्य
संग्रभाय महाहस्तौ दक्षिणे स्मदिति विः प्रदक्षिणेन हस्तारोहणं
कारयिना ॥ ततोभिगुनप्राज्ञावेभ्योऽन्येभ्यः सुवादिनीम् तामूलानि
दापयेत् । ततो धूपवरयोर्छात्रमूलानि भोजयेत् ॥ तवाग्निरो महीना
प्राज्ञावान् विचर्जयेत् ।

Colophon.

इति श्रीविश्वप्रकाशपद्धतौ नामवत्याख्यं लौकिककर्म समाप्तम् ।

विवरणम् । नामवलिनामकविवाहकालीनकर्मवस्तुलौकिककर्मविधेरप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 480. सन्ध्यामन्त्रव्याख्या । Sandhyāmantra-ryākhyā. Substance,
country-made coloured paper, 17×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 in a
page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new. Prose.
Generally correct. Complete.

A work explaining the Mantras used in Sandhyās or daily
prayers by the followers of the Sāmaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ ह्यर्वाय नमः ॥ सन्ध्यामन्त्रव्याख्या ॥ ॐ नमः, आर्वाय नमः । मनो
म
सकलुषाः ॥

End.

अथ श्रीब्रह्मशापविमोचनमन्त्रस्य ब्रह्म अग्निः कामदुघा मायवीर्यो
ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा उ वीर्यं भक्तिमुक्तिप्रदा ब्रह्मानुमहीना मायवीर्य-
हर्ना ब्रह्मशापविमोचनार्थं जपे विविधयोगः । ॐ मायवी ब्रह्मायुपाधिता
यद्रूपं ब्रह्मविदो विदुः तां धमः ॥ • ॥

Colophon

इति सन्ध्याव्याख्या समाप्ता ।

विवरणम् । सन्ध्याव्याख्यापुस्तकमिदम् ॥

No. 481 स्मार्तप्रायश्चित्तम् । Smārta Prāyaścittam. Substance,
country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 35. Lines, 11 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally correct.
Complete.

A guide to the performance of purifying ceremonies according to the rules of *Kāvalāyana*, by *Nārāyaṇa Bhaṭṭa*.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ हरिः ओम् ॥ अथाथलापनमाचार्ये प्रथमं पितरं
गुरुं भद्राग्नेश्चरुतोभट्टनारायणः सुधीः ॥ १ ॥ पंचविंशतिशंखारेणुक्ता-
द्यादशशंखतोः ॥ पाकपशान् सप्तमिष्टान् वणि मिष्टेष्टुष्टये ॥ २ ॥ अग्नौ
परं द्विजातीनां शंखनिर्णयतोऽथवे ॥ शंखारविता येतु देवां कथं
निर्येकं ॥ ३ ॥ पंचविंशतिशंखारि शंखता ये द्विजातयः ॥ वे पवित्राश्च
योग्याः स्युः आद्यादिषु सुपविताः ॥ ४ ॥ मर्माधानं पुष्टवर्नं धीमनो वसि-
रेव च ॥ जातकृत्यं नमस्कृत्यं निष्कृत्यं नमस्कृत्यं परं ॥ ५ ॥ शौचकर्त्तव्यपनयनं
मृतावाहं चतुष्टयं ॥ आनोदाहो आपयणमहका च दद्यात्तथं ॥ ६ ॥
आव्यामात्रपुण्यां च मार्गशीर्ष्या च पार्श्वं ॥ उत्तमं चापुपाकर्त्तं नवा-
यमाश्च नित्यम् ॥

End. ततो यजमानः शंखताग्नेन साधुयंजनपुष्पेन श्रीनविकान् वा मत्स्या
प्राक्ष्यान् भोजयिष्या तैः स्रक्ष्ययनं वाचयेदिति ॥ इदमपि कर्म केचि-
हूक्ता कुर्वन्ति ॥ युक्तं तु पवित्रमेव चानिष्टुपवाहो कृत्वा भुक्त्वा मयीत ॥

Colophon. इति श्रीनारायणभट्टकृते प्रथोदरत्ने प्रत्यवरोचनप्रथोदः ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५
॥ ५ ॥ ५ ॥ अथ विंशतिपत्रप्रथोदः ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

विवरणम् । नारायणभट्टकृतं प्रथोदरत्ने नाम पुस्तकम् । अथ शंखारकर्त्तव्याहोचितावि ॥

No. 484. उपसर्गनाप्रायश्चित्तम् । *Upāsana-prāyaścittam*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of penance for any irregularity in the maintenance of the sacred fire on the part of an *Agnihottin*, by *Anantadeva*. It belongs to his series called *Saṅskāra Dīdhiti*.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ अथोपासनं प्रायश्चित्तावि ॥ तत्र आचम्य प्राधाना-
यस्य अग्नानुमनननिमित्तं प्रायश्चित्तं करिष्ये इति शंकरस्य आत्मं सधृत्य
तुलं संधत्वा अपाधाग्नेविभदो अपासयिषिः पक्विः ।

End. इह चविरुद्धं प्रविण्मिष्टाङ्गतिथं वाचुतीथं कृत्वा भूर्यादानप्रभति
चविरुत्तरं अत्वादयिष्या यजेत विंशतिपत्रप्रकाशे तु कान्यायनः ।

पिष्टयज्ञात्परे चैव वैश्वदेवात्ययेऽपि च भोजने पतिता तस्य चरुर्वैश्व-
नरोभवेदिति ।

Colophon. इत्यनंतदेवीये (देवीयायां ?) संस्कारदीपिनौ श्रीपादनमिमिमानि-
प्रायश्चित्तानि ।

विवरणम् । श्रीपादनाम्नानुगमनिमिषप्रायश्चित्तविषयकं पुस्तकम् ।

No. 485. शौनकीयविधानम् । Saunakīya-vidhānam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 26. Lines, 15-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse. Generally correct. Incomplete (only a part, viz., the third chapter of the work, but a part complete in itself).

Only the third chapter of the work called Saunakīya-vidhana or Saunaka's rules on Gṛihya ceremonies of the Bahvṛicha school in verse. This chapter is complete in 85 sections (khaṇḍas), and treats of the following Gṛihya ceremonies :—Sthālikāpāka, Snāna-vidhi, Puṇyāha-vidhi, Punarādhāna-vidhi, Apāmpratishṭhā-vidhi, Grāmapratishṭhā-vidhi, Agniparicharaṇa, Putra Saṅgraha-vidhi, Samāropa-vidhi, &c., 30 in number.

Beginning. श्रीमहेशाय नमः । श्रीमरुतायै नमः । जयति जयद्भानतमसुखरभास्करा ।।
रामानुजपदाभीमभूषणाः पुष्पोत्तमाः ।। १ ।। युतिश्रुति सदाधारमस-
कलोत्त सन्तुष्टः विष्णुभक्तिमहावीर्यं वंदेऽहं शौनकार्यम् ।। १ ।। यत्-
स्वर्गं शौनकोदृष्टा स्वयं चर्यमन्वितः । संपाठयत् स्वर्गं शिष्यं तं प्रथम्या-
न्वसायनम् ।। २ ।। शौनकोऽहं प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणां विधिऋतान् ।
स्नानं प्रतिघरं चैव पुन्यादानधानमेव च ।। ३ ।। अर्पायामप्रतिष्ठा चाग्नेः
परिचरयं तथा । पुत्रपरिचरं चाग्निममारोपयमेव च । मत्प्राप्तयेक
संस्कारमवस्यत्युत्तरं तथा । आयुष्यं यद्वर्मानि च अद्भुतं दाद्वर्मा-
निकम् । यक्षवर्मानि रोगवर्मानि छत्यवर्मानि तथैव च ।। ४ ।। यद्वर्मानि चा-
भिचारं जीवच्छात्रं तथैव च । अभिर्घ्नदक्षा (?) संस्कारयति संस्कार-
मेव च । प्रनामयत संस्कारमादमभ्युदयं तथा । वधो न घनहोमं च
नारायणवर्तिं तथा । अनाग्रममघं तच्छ प्रथम्य शिरसाव्ययं । यासां-
कासां चिद्व्योक्तान् कस्यान् वधो यथा तथा ।।

End.

हृदिवाहमचं वक्ष्ये शौनकस्तुपिममः । पुनस्तीकरणं कृष्याद्दिजः
 येष्टः प्रयत्नतः । नापुनस्त्य च लोकोर्ग्रिह इति च युतिचोदनात् ।
 आतस्य निधु लोकेषु आनुलोम्येन वा यज्ञः । देवतानामपीषां
 पिष्टुषामवष्टः सदा । अग्निश्चो ब्रह्मचर्येण पिष्टमस्य दत्तकदा । कृष्याद्
 यज्ञेन देवेभ्यः स्नायमं धर्ममाचरेत् । तज्जगद्ग्रासां करणं पिष्टुषामिह-
 कर्मतः कर्मा गते यदादित्ये छण्यपचे च पंचमी । आर्चं पुनार्चिभिः
 कार्यं मासि मासि च वत्सरं । प्रोष्ठपद्यादिपंचम्यां तेषि मासां तमा-
 चरेत् । पार्ष्वणेन विधानेन आर्चं कृष्यात् समाहितम् । अथ यज्ञो-
 पवीती च अजुर्दधेयं धीमता । तिस्रार्चं तु यथा प्राच्या हृदिवाहमदि-
 द्यते । प्रोष्ठपद्याः परे पक्षे पंचम्यामाचरेत्तृतीयाः । तत्पक्षे चाष्टमी चैव
 माष्याकर्षे इति स्मृता । हृदिवा च प्रदातव्या सुवर्षे वाचसी तु वा ।
 हृदिवा शौनकदेवां निष्कलानि भवन्ति हि । तस्मादुपमम इति
 हृदिवा च स्मरन्तिताः । सर्वदा होषमार्त्यमध्यममविनाशमं । तज्ज-
 गदेयमाकारं दृष्ट्वा च परा सदा ॥

Colophon.

इति शौनकीय द्वितीयपादे सामान्यधर्म्यं हृदिवाहमिधिः पंचविंश-
 तमः खंडः । । । ।

विवरणम् । शौनकीयमृच्छविधानस्य द्वितीयपादमात्रम् । अथ यथाक्रमेण आलोपाक-
 क्षानविधि, प्रतिस्वरविधि, पुण्याचविधि, पुनराधानविधि, अर्पां प्रति-
 ष्ठाविधि, घामप्रतिष्ठाविधि, अग्निपरिचरत्पुनर्वसंस्कारविधि, समारोप-
 विधि, द्विभार्यासंयोगप्रताभिषेकचपस्यत्युत्थविधि, आयुष्यधीन पच-
 मातिप्रभृतीनि विंशत्युक्तानि विहितानि ।

No. 486. श्रौतप्रयोगः । Srauta Prayogaḥ. Substance, country-
 made paper, 11×3 inches. Folia, 21. Lines, 9-11 in a page. Charac-
 ter, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct.
 Complete.

This is a guide to the performance of penances by men
 suffering from serious diseases, such as consumption, and also of
 penances for any irregularities in the performance of certain
 Gṛihya ceremonies, as Pindapitṛi-yajña, &c. It is not a Srauta
 Prayoga as the title indicates. By Ananta Dikshita.

Beginning. । सरस्वत्यै नमः । त्रीमयेन्द्राय नमः । अथ प्रायश्चित्ताग्निं लिख्यते ।
अथ याज्यादिभिर्भक्तकर्मसु संकल्पो लिख्यते । एवं गुणेत्यादि । याजित्व-
परिहारार्थं षड्भाङ्गं करिष्ये इति संकल्प्याग्निमुपममाधाय
तदयमन्वाधानं करिष्ये । अग्निवन्वाशाभित्यादि चक्षुषी आच्येनेत्यं-
मुक्ता । अथ प्रभातं । यज्ज्वादनं चक्षुष्येण श्रेष्ठेण लिख्यतमित्यादि
संशोध्यते ।

End. सतः कर्मश्रेष्ठं समापयेत् । उपवासपक्षे तु सतन्महायज्ञलोपनिमित्त
उपवासं करिष्ये इति शेषः । स्नानकर्मतलोपे तु स्नानकर्मतलोपनि-
मित्तं उपवासं करिष्ये इति । रवमष्टकाद्यावज्ज्वाकर्मलोपनिमित्तमुपवासं
करिष्ये इति विशेषः । पिङ्गपिङ्गलोपे तु पिङ्गपिङ्गलोपायं सप्त-
होतारं स्वमहं होष्यामि । जुहोतुं चतुर्होतृमासं गृहीता । महा-
हविर्होता । पत्युर्ध्वं अनुषाकः । साक्षा । वाचस्पत्यये ब्रह्मण इदं ।

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितानन्देन सर्वोपकाराय प्रायश्चित्तप्रयोगः समाप्तः ।

विवरणम् । पञ्चादिरोमप्रश्मनहेतुकानां महायज्ञादिहोपनिमित्तहोपनिमित्तहोतृमास
प्रायश्चित्तानां प्रयोगपुस्तकमेतत् न तु श्रौतकर्माविषयकम् ।

No. 487 सप्तसंख्याप्रयोगः । Saptasāṁsthā Prayogaḥ. Substance,
country-made paper, 9×3 inches. Folia, 8. Lines, 8 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed.
Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the seven Gṛihya ceremonies
beginning with Śravan. By Bālakṛishṇa, son of Mahā-deva.

Beginning. श्री गणेशाय नमः । सि (हरिः ?) के । तत्र ऋतुप्राप्तं अवशाकर्मो-
च्यते । पूर्वोक्ते कर्मणेन हृदिवाहं कृत्वा मनुजस्मैवाचतमङ्गुनी
मवं कक्षमं पूरयित्वा मवे शिखे निदधाति । मदनं च बलिदेमेष
(देमांश ?) संपाद्य । नतस्वचतुषानां भर्त्सयित्वा अनक्तिवदपात्रं कपा-
लं च आश्रयपात्रं च संपाद्य स्थापयेत् ।

End. अन्यकर्मणामिति अग्निप्रश्नमपात्रं श्रीमपेत्यादि संवको उपस्थानं प्रव-
ह्यं तेन तासुनिदिश्यावे । मयवाङ्ममथादय विस्तरस्तु कर्मणां च
लिखितः ।

Colophon. इति श्रीमहादेवमुमुक्षुभाट्टाजवाल्लब्धेन श्रवणुरोधेन सप्तसंख्याप्रपो-
गोलिखितः । श्रीरामापरंभसु । यत्करोषि यदश्राप्सि यज्जुहोषि ददासि
यत् । यत् तपस्यासि कौन्तेय तत् कुरुष्व सदर्पणम् ।

विवरणम् । श्रवणादिसप्तकर्मप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 488. प्रातिशाख्यम् । Prātisākhya. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 128 (of which the first two are wanting, and the last spoiled). Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Vedic grammars are known under the general name of Prātisākhya. These works are classed according to the Vedas to which they belong, and are attributed to different authors, such as Saunaka, Kātyāyana, &c.

यस्य पुस्तकस्य लिखितनादार्कसमाप्तिवाक्यानामभावात् ।

No. 489. प्रातिशाख्यभाष्यम् । Prātisākhya Bhāṣyam. Substance, country-made yellow paper, 10½×4½ inches. Folia, 91. Lines, 9-10 in a page. Extent, 2,500 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worm-eaten in the margin. Prose. Correct. Complete.

A commentary on Kātyāyana's Prātisākhya of the Yajur-veda by Uvaṇa, son of Bajraja, a resident of Anandapura. Noticed by Dr. R. Mitra in his Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, p. 136, No. 316, and also in his Notices of Sanskrit MSS., Bengal, Vol. IV, p. 51, No. 1450.

Beginning. श्रीमच्छेमाय नमः । यस्य श्रंवावलिः कंठे श्रुतदानान्मुपूतिः । भाति-
प्राचभासेन स षः पाथाद्व्याधिपः । प्रथम्य परमात्मानं व्याख्यास्ये प्राति-
शाख्यकम् । सरस्वतीय जगतस्तमोनाम्नदीयिकाम् ॥ जपादो नाधिका-
रोऽस्ति सम्यक् पाठमजानतः । प्रातिशाख्यमनोभेषं सम्यक् पाठस्य
सिद्धये ।

End. इत्याह सरस्वतीप्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः । एवं सरस्वतीप्रयो-
गप्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायन इदं शास्त्रमाह ह्यहं हदिः, एवं हदिः
तित्युक्तार्थः ॥ ५ ॥ ५ ॥

Colophon. श्रीनंदपुरवास्यभट्टवज्रहस्तमुत्पद्यते चतुर्दशो गतिमासभाष्ये षष्ठमोऽध्यायः
॥ क ॥ समाप्तोऽयं पत्रः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ संस्था १५०० ।

विवरणम् । कात्यायनीयप्रज्ञेदप्रातिशाय्यस्य वल्लभभाष्यजोषटभट्टतभाष्यम् ।

No. 490. सवृत्तिप्रतिज्ञाख्यभाष्यम् । Savṛitti Prāṭisākhya-bhāshyam. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 182. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A gloss on Uvāṣa's commentary on Saunaka's Prātisākhya of the R̥g-veda, by Viśvāmitra, son of Deva-mitra. The text has been published by Professor Max-Müller, and an English translation of the same has also appeared in the *Journal of the Asiaticque*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सुखभाष्यकृतः शुक्लान् प्रथम्य शिरसा शुचिः शौनकश्च
विशेषेण येनेदं पार्वदं कृतम् । तथा हतिः कृता येन तमानेये प्रथम्य च ।
दीर्घा प्रमादादध्यात्वं लभन्त्या हतिभारणे । शेषदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तारार्थं
कचित् कचित् । बह्मदाहरणार्थं + + + ॥ वा मया पुनः ।
तस्याः समापने गतिं न ख्य प्रदियन्त मे ।

End. नैवुभशामानि योवेद भक्तिः । स सर्वलोचं जयत्येभिः बंदोभिः ।
 अद्यान्तर्जं मच्छतीत्याह भगवान् शौनकः । तव लोकाः । गायत्र्या-
 दीनि वदन्ति प्रोक्तानि पित्र्येन वै । तैश्च सर्वमिदं व्याप्तं वाग्ज्यासं
 मच्छतेतिम् ॥ १ ॥ सम्यै वक्ष्यमाणेषु पुच्छं वदिकरं + + +
 प्रसूयं बंदसां ज्ञानमुच्यते । बंदोत्रामाहम्यत् + + + यमं कुव
 यदामं (?) अस्तित्रिति मच्छवित् ।

Colophon. इति पार्श्वद्वयाभ्याम्योमानन्दपुरवास्यवद्वटपुत्रवद्वटनी प्रातिभाष्यभाष्ये-
ऽष्टादशपटलं समाप्तम् ।

विवरणम् । विष्णुमित्रकृतएतिसहितं शौनकेयप्रातिमाष्यम् उपबृहत्तमं भाष्यम् ।

No. 491. प्रातिशाख्यम् । Prātisākhya. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 9. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of a Prātisākhya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ । विः श्रीभयन् ॥ भोषू ॥ रंमयवि ॥ मानस-
पदच्छिद्रागावा उल्लभ्यं तद्विवो ममदेवेभिः सिंधू रवानावापमग्निः अभि-
कंदय रक्षामन्येत न यदा मां निवावरणमाकिरे मा रंमिदिपक्षीनां
अथा पूतकतो समुत्पेन त्यज ।

End. कश्चिदपमिति यन्नारि अंतः विषमः । अवेद्विर्वाजमसंदतो त्रवेसीधरे
धने धाचंतं तरपिरिष्णे यतिसमुदायोन्वाहृतेर्जुनीति पुष्यति वृक्षेभ्यो ।
मार्गमयं ददाम् वा यदित्येका ११ पुष्यतीति ।

विवरणम् । प्रातिशाख्यं (अथितम्) ।

**No. 492. ऋग्वेदपदक्रमलक्षणं (वीन्ताख्यम्) । Rīgveda Padakramalak-
shanam, (Bontākhya).** Substance, country-made paper, 8×3½ inches.
Folia, 20. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka
1525 Appearance, very old, decayed, and torn, and writing effaced in
parts. Prose. Correct. Complete.

A grammatical work pointing out the accents, anusvāras, visargas, &c., of the Padas in the Rīgveda. Anonymous.

Beginning. ॥ श्री वासीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीदेविराजाय नमः ॥ तद्वितारिषु
अमृषंति द्वे अरव्युः ॥ तारां विषय्य स्वावाशयिनी इति द्वे पश्चिमा
स्वरांता ॥

End. समानसंधिमपञ्चाश चयोवर्षा यथा चैवमादयः । यद्विनां एकारेण
अमो तावन्संयुतो ॥ न च पदसंधि ॥ साचल्लया भादधातु ॥ ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीऋग्वेदसंक्षिप्तापदक्रमलक्षणं लक्षणं (?) वीन्ताख्यं पथवति
समाप्तिसमन्तम् ॥ शके १५२५ शौभलद्वये आषाढशुक्लतृतीयां अमयेन
लिखितं + छल्ला + वीन्ताख्यमिदं पुस्तकं ॥ चिरस्थायि भूषात् ॥
विप्रसन्देयं नमः ॥ अथचिद्वर चिद्वर चिद्वर ॥

विवरणम् । अश्वेदीयपदानां खरादिनिरूपको पद्यविशेषः ।

No. 493. ऋग्वेदपरिभाषा । R̥gveda - Paribhāṣā. : Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 66 (of which the 2nd has been torn out). Lines, 7-9 in a page. : Character, Nāgara. Date, Samvat 1661. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Some of the pages have been entirely spoiled with ink. Prose. Generally correct. Complete.

A grammatical work pointing out the *Padas* ending either in Na, Visarga, Aragrīhya, Su, Se, Vishama, or Sāma, and showing also the number of Pragrīhyas in them, in each Varga of the R̥gveda saṁhitā; and defining also the Na (न), &c. Anonymous.

Beginning. श्रीमहाविपनये नमः ॥ श्रीकान्तैर्वीर्याङ्गुनाय नमः ॥ नानं विद्यमानम-
द्यावदृष्टं संतनु संतं विषये समं च । संख्या प्रत्यक्षं च पंचकेते पदेषु
वक्ष्ये प्रतिबर्तय ॥ १ ॥

End. संसृजित् ॥ छि । द्वे । चिहितपपचापदा ॥ ११ ॥ इति अष्टमाष्टकेऽष्टमो-
ध्यायः समाप्तं (समाप्तः ?) ॥ श्रीकान्तैर्वीर्याङ्गुनाय नमः ॥ इत्यमरः ॥

Colophon. संवत् ११११ समये श्रावणदि अष्टमी आदित्यवाचरे + + + +
+ लिखितं तत् छापार्पयमस्तु ॥ श्री ॥

विवरणम् । अश्वेदीयान् प्रतिबर्तये पदानि, नाम्नादिभेदेन संख्यानादि, नाम्नादीनां परि-
भाषा च प्रदर्शिता ।

No. 494. आश्रिषः । Āśrīṣaḥ. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 7. Lines, 12-13 in a page. Appearance, old, decayed. Prose. Generally correct. Incomplete.

The title is misleading. On examination, the work was found to be a grammatical work, illustrating the accents, anusvāras, visargas, &c., of some especial Mantras, instead of being a collection of prayers or benedictions, as the name of the work would seem to indicate. Anonymous.

Beginning. श्रीमहेमाय नमः ॥ ॐ शुभोरक्षिना विरोक्षिता शुभोद्भास्येति ये ननु
स्वत्कारेण ॥ १ ॥

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । वैदिकशास्त्राणां गतः कश्चिद्विषयविशेषः ।

No. 495. सामतन्त्रम् समाख्यम् । Sāma-tantram Sabhāshyam. Sub-
stance, country-made white paper, 9×4 inches. Folia, 98 (of which
foll. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 10-12 in a page. Extent,
2,400 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1645. Appearance,
very old, slightly torn, and worm-eaten. Prose. Generally correct.
Complete (except the first 9 folia).

A grammar of the Sāmaveda Sañhiti with commentary.
Anonymous.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. यः शब्दविशेषाभ्यां परयोर्ध्वंशब्दस्य आकारयोर्ध्वो भवति । त्विवाचरो
प्रत्यययोः चत्तरोक्षे वाचसास्मि च । यो विभ्याः चत्तरोक्षे विवाचरोः ॥
१३ ॥ घाम इहद विपरीतं विचोरोचतु ॥ घाम इहद विपरीतं विचो-
रोचतु ॥ १४ ॥ घाम इहद विपरीतं विचोरोचतु ॥ १५ ॥ रका-
दशो दशकः ॥ ॥ अनुशासकः ॥ * ॥

Colophon. सामतन्त्रे चत्तरोक्षः प्रपाठकः समाख्यः ॥ * ॥ समाग्रमिदं हृदयचर्चविषयं
सामतन्त्राभिधानव्याकरणम् । सारमात्राकमल्लक्षणेन प्रसिद्धेतिः सारमा-
त्रोऽयं विद्यार्थ्य शास्त्रसारमात्रात् कुताञ्जल्यर्थं परिच्छिन्नम् ॥ परिच्छि-
न्नम् ॥ ॥ संवत् १६४५ वर्षे माघवदि १० शुक्ले अष्टमे श्रीकाम्यां शब्द-
व्युत्पत्त्यन्तरप्रतीत्यै चत्तरोक्षे योषीनायतनपुरोहितमेव लिखितम् चत्तरोक्षे
पुरोहितमववाङ्गी पद्मनाभवाङ्गी परमानन्दं च हरिहरणं चत्तरोक्षपठनाथं
परोपकारार्थम् ॥ ॥ यादव्यं पुस्तकं दत्तं मादव्यं लिखितं मया । यदि शुद्ध-
मशुद्धं वा मम दोषो न दोषवे ॥ ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ शुभं भवतु ॥
कल्याणमस्तु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

विवरणम् । सामवेदोपनिषद् सामवेदीयवाक्यरसम् ।

No. 496. तण्डालक्ष्यसूत्रम् । *Taṇḍālakṣya Sūtram*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 17. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Not correct. Incomplete.

A work laying down some particular rules relating to the stotras of the Sāmaveda, complete in three Paṭalas. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीसामवेदाय ॥ अथ दक्षे मन्त्रोपविधिवाक्येभ्यो दद्या
भासकं तत् प्राच्यात् कारिकं तस्य वाचनार्थे वा । आख्यानामन्यम् लो-
पाद्याचरणः षोडशः ।

End. विरा निधानं अथः । अथ ।

Colophon. (अष्टमम्) ।

विवरणम् । सामवेदीयमन्त्रोपविषयकं तण्डालक्ष्यं सूत्रम् ।

No. 497. तण्डालक्ष्यं सूत्रम् । *Taṇḍālakṣya Sūtram*. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 21. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1618. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed last.

Beginning. ॐ नमः सामवेदाय ॥ अथ दक्षे मन्त्रोपविधिवाक्येभ्यो दद्या
भासकं तत् ।

End. एकमवाख्यानमन्त्रोपविषयकं सामवेदीयमन्त्रोपविधिवाक्येभ्यो दद्या
भासकं तत् । अथ । १० ।

Colophon. इति अतोऽयं प्रयागः ॥ अथ । सम्राट् सिद्धिं मन्त्रोपविधिवाक्येभ्यो दद्या
भासकं तत् । अथ । १० । अथ । अथ । १० ।

No. 498. यज्ञसाम । Yajña Sāma. Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 22. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work arranging the sāmans or Vedic songs according to the rites at which they are to be chanted. Being incomplete, nothing about the author can be ascertained.

Beginning. श्रीमन्मेषाय नमः ॥ अक्षमेवस्य सोमाणि छिद्यन्ते । परस्य वाजसोतपो ॥
ॐ परिवर्ते चारया सुता १ रंदाय सोमया ॥ ११११ ॥

End. अग्रे वाजस्य सोमस्य इति मूर्धं अग्निहोम समाप्त मूर्धं अग्निहोमं ब्रह्मा ।
अग्रे वाजस्य इति विश्वं । अर्घ्यं प्रकृतवत् ॥ उक्तं प्रकृतवत् ॥ अर्घ्यं
॥ (वि?) इत्युक्तं वैश्वदेव आग्रः ।

Colophon. (अक्षितम्)

विपरवम् । पुस्तकेष्विदम् अक्षितम् अक्षितम् यज्ञे कानि कानि सामानि, तद्विषया
सोमादयो वा मीयन्त इति सम्यग्निवृत्तमस्ति ।

No 499. पञ्चविधसूत्रम् । Pañcha-vidha Sūtram. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 19. Lines, 6 in a page. Extent, 150 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1663. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A work treating of the following five kinds of Sāman, (1) Prastāva, (2) Udgītha, (3) Pratibhāra, (4) Upadrava, and (5) Nidhāna. It is divided into two Prapāthakas, each of which is again sub-divided into two Paṭalas. Anonymous.

Beginning. श्रीसामवेदाय नमः ॥ प्रस्तावोद्गीथप्रतिहारोपद्रवनिधानानि भक्त्यवस्यन्
पांचविधं सूत्रं व्याख्यास्यामः ।

End. प्रतिहारो निषनं प्रत्यंमन्त्रिरेषां यथोक्तं स्य (?) योक्तं म् (?) ।

Colophon. इति सूत्रमः खंडः ॥ इति निधनपटलस्यतुर्थः पञ्चविधसूत्रे द्वितीयः
प्रपाठकः समाप्तः । पञ्चविधं नामाष्टमं सूत्रं समाप्तं । संवत् १६६३
कार्तिकेयदि ८ बुधवार्यो (?) ० सामसूत्र्येषु संपादितमस्य श्रीः
श्रीमन्मेषाय नमः ॥

विपरवम् । सामवेदीयप्रस्तावादिपञ्चसुखरभक्तिनिरूपकनिबन्धविशेषः ।

No. 500. पञ्चविधसूत्रभाष्यम् । Pañcha-vidhā Sātra-bhāshyam. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 29. Lines, 12 in a page. Extent, about 700 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 17 (?). Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the work noticed last. Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । प्रज्ञाबोद्धीयप्रतिष्ठापरोपद्रवनिधानानि भक्तयः ।
अबोधते किमिदं शास्त्रं अशास्त्रस्य किमिदमारभ्यते पांचविधं नामिदं
शास्त्रम् ।

End. तथा वैद्वतप्रत्यंतरत्नात् वादिभ्यानुवाहः ।

Colophon. इति द्वितीयः प्रपाठकः । इति पञ्चविधसूत्रभाष्यं समाप्तं संवत् १७(?)
श्रावण शु ८ भोमे ।

विवरणम् । पूर्वोद्धिखितपञ्चविधसूत्रस्य भाष्यमिदम् ।

No. 501. चरकव्याख्यः । Charakavyākhyāḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 4. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A treatise on the various schools into which the Vedas had branched off, briefly narrating the traditions relating thereto. By Kātyāyana.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । अथानुसूतयूषं वाङ्मनसस्य यदुक्तं चातुर्वेदं
चतुरो (चत्वारो ?) वेदा विज्ञाना भवन्ति । अग्नेर्वेदो यजुर्वेदः साम-
वेदोऽथर्ववेदश्चेति । तत्र अग्नेर्वेदस्यादौ खानानि भवन्ति ।

End. य इदं चरकव्याख्यं पठेत् पथ्येत् पथ्येत् । यच्चिर्विभुत (धूत ?) पापाद्या
प्रक्षुभ्याय कथ्यते । इत्याह भगवान् काल्यायनो भगवान् काल्यायनः ।

Colophon. काल्यायनोक्ताष्टादशपरिग्रहान्तरां चरकव्याख्यं परिग्रहं समाप्तम् ।
इदं पुस्तकं मङ्गरोपनायकरामेण वासिकेशेण लिखितं । भं मि माध-
वदि १ वे रामेण कताः पूर्वं राक्षसा मोतपीतके । ते सर्वे प्राक्षुषा-
जानाः कोकशे वेदपारजाः ।

विवरणम् । कात्यायनोक्ताष्टादशपरिमितान्तचरणब्रूहीनाम् परिश्रष्टविशेषः । इदं
चतुर्थी वेदानां श्लोकसंख्या शास्त्राभेदादयो निरूपिताः ।

No. 502. चरणव्यूहः । Charaṇavyūhaḥ. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 5. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1933. Appearance, old. Verse. Not correct. Complete

A work showing the divisions and sub-divisions of the four Vedas, as well as other particulars relating to them.

Beginning. ॐ अथातः चरण (अथातश्चरण ?) ब्रूयं ब्राह्मणास्त्रात्मन्त्र निरुक्तं च-
तुर्थ्येयं चत्वारो वेदाविज्ञानानि भवन्ति । अग्नवेदो यजुर्वेदः सामवेदो-
ऽथर्ववेदयेति ॥ तत्र अग्नवेदस्याष्टौ स्त्रानानि भवन्ति । य इमे वेदानां
नामरूपं गोत्रं प्रमाणं ब्रूही दैवतं वर्षं वर्चयन्ति ॥ ४ ॥ इति चतुर्थी-
वेदः । अविद्योत्तमवे विद्वान् (यां ?) जातिस्त्रोऽयजायते जन्मे जन्मे
(जन्मनि जन्मनि ?) वेदपारमो भवन्ति (भवन्ति ?) व्रती व्रती भवन्ति
(ति ?) ब्रह्मचारी ब्रह्मचारी भवन्ति जमः श्रौतकाय जमः श्रौत-
काय ॥ य इदं चरणव्यूहं अभिधी (अभिधी) आवयेत् स्त्रियुष (स्त्रि-
यम् ?) पुमान् संजायते पुनश्च विभिर्वेदपारमैः (? ?) भवन्ति । य
इदं चरणव्यूहं आदकास्ते पठेत् द्विजश्च अक्षयं लभते पात्रं पितृर्द्धो-
पतिष्ठति (वे ?) । य इदं चरणव्यूहं पठेत् स पत्निपायनां तारयेत्
प्रभृतिन् (नीन् ?) पुमान् पुत्रयः भवन्ति व्रजति (वृ विव्रजती ?)
य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्वन्तु पर्वन्तु । विधीयुत (?) पात्रा वे हर्मे
शुचिस्त्रावद् ब्रह्मभूयाय गच्छन्ति ब्रह्मभूयाय गच्छन्ति ॥ ४ ॥ अति इति
श्रिया श्रामा वेदपत्रिका अग्नवेदपति व्रजस्यति (व्रजस्यति) यजुर्षा
दानवः पूजितः पुरा सामासिधो चरात्मजः ॥ ५ ॥ अक्षं चतुरो वेद
(चत्वारो वेदाः ?) अक्षं भारत भवे च ॥ अक्षं आकरषं प्रोक्तं चतु-
र्लक्षं चतुर्विधं (पं ?) ॥ १ ॥

Colophon. इति चरणव्यूहसंपूर्णं (इति संपूर्णः ?) संवत् १९११ भाद्रपदे ८ वैष्ण-
वस्ये नावमास्ये शुक्ल (शुक्ल ?) पक्षे म्यायां (?) वारवीवारनाथ
पुत्रं (?) श्रीरं । मया मरा । श्रीरं म श्रीरं म भट्टा मदेवं-
मीद (दिवानामिदं ?) पुस्तकं ॥ श्री-३ व ॥ श्री ॥ व ॥

विवरणम् । चरणव्यूहो नाम वेदानां शाखाभेदादिप्रदर्शकं पुस्तकम् ।

No. 503. चरणव्यूहभाष्यम् । Charanavyūha-bhāshyam. Substance, country-made paper, bound in book form, 10×8 inches. Pages, 52. Lines, 17 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, new, but worm-eaten in parts. Prose Generally correct. Complete.

A commentary on the Charanavyūha. Anonymous.

Beginning. श्री श्री गणेशाय नमः । अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यामानस्तत्र यदुक्तं चातुर्वर्ण्यं चत्वारो वेदा व्याख्याता भवन्ति ।

End. अथो वामं चक्षुषाणि वामानि च पौर्यभासी संक्रान्तिषु च पठति सधूत पाप्मा धूतो दूरीकृतः पाप्मा पार्थ येन स एव शुचिश्च पवित्रः सन् ब्रह्म-भूषाय ब्रह्मभावाय गच्छति । कर्मणि चेति चतुर्थो ब्रह्मभावनामो तीत्यर्थः । * ।

Colophon. इति चरणव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः । * । * । * ।

विवरणम् चरणव्यूहभाष्यम् ।

No 504. चरणव्यूहभाष्यम् । Charanavyūha-bhāshyam. Substance, country-made paper, 14×3½ inches. Folia, 22. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Sakā, 1701, Samvat, 1836. Appearance, very old, torn, worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति चरणव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः । शके १००१ संवत् १८२१ । साधारणसंवत्सरार्थद्वयद्वादमि शुद्धवासरे गह्वरे कामि(मी?)सेने दशाष्टमेधे इदं पुस्तकं समाप्तं स्थाप्य परार्थं वा वेदिकारोपनामदधिपदेमे विकारि नाम संवत्सरे श्रीरमानेन ।

विवरणम् चरणव्यूहपूर्यम् ।

No. 505. चरणव्यूहभाष्यम् । Charanavyūha-bhāshyam. Substance, country-made paper, 9×2½ inches. Folia, 22. Lines, 12-14 in a page.

Character, Nágara. Date, 1663 (Saka or Samvat not particularly mentioned). Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

Colophon. विरसांगधरामिते ऋतेष्टे मधुमाखे दशमीतिथौ सुधीमौ । मण्डिताशो-
निधौ परीयत्तलौ चरणयूद्धमिदं न्यवारि जाग्राम् ॥ १ ॥ विद्विक्लिं प्रापि-
तेनेयं मण्डीदासद्विजगमना । चरणयूद्धविद्वत्तिविद्विक्तेऽहमया कृता ।
१ ॥ २ ॥ शुभमस्तु कल्याणमस्तु । श्रीकाशीविद्यनाथार्पणमस्तु ।

विद्यारण्यनृत्तपुर्व्वम् ।

No. 508. निरुक्तं (पूर्वार्द्धम्)। Niruktam (Purvārdham). Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 67. Lines, 8-10 in a page. Extent, about 187 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, partly torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (first half only).

The Nirukta or the Vedic lexicon of Yāska is divided into two parts, (1) the Purvārddha, and (2) the Uttarārddha. Each of these is subdivided into six Adhyāyas, and each Adhyāya into six sections. The first half or the Purvārddha is called Naigamakāṇḍa, and the second half or the Uttarārddha, Daivatakāṇḍa. There is a third part also under the name of Naighaṇṭukāṇḍa which supplies a complete list of Vedic words only, and is often regarded as an integral part of the Nirukta. [See Dr. R. Mitra's Notices of Sanskrit MSS., Bikaner, p. 306, and also Notices of Sanskrit MSS., vol. iii, p. 316.] The text with the commentary of Devarāja Yajvan has been published under the auspices of the Asiatic Society, Bengal, by Pandit Satyavrata Sāmasāramin of Calcutta. The codex under notice contains the first half only.

Beginning श्रीमण्णाय नमः । ॐ समाखायः समाखातः । स व्याख्यानवस्त्रमि
समाख्यार्थं निषंद्य इत्यादिचते निषंदयः ।

End.   ଐଷାଧ୍ୟ ଓଷାଧି ପ୍ରାଚିନ୍ଧ୍ୟ ଶସିନ୍ଧ୍ୟା ଦଶିନ୍ଧ୍ୟା କ୍ଷପ୍ତେଶିନ୍ଧ୍ୟା ଶୋତି
ଶୋତି । ୯ ।

Colophon. इति षष्ठाध्यायस्य षष्ठः पादः । इति षष्ठोऽध्यायः समाप्तः । ४ । १८
 स श्लोकसंख्या १८० । नैवज्ञ व. हरि समस्य ? पुस्तक व. देवराज
 कृपारामयोः पठनायं ।

विवरणम् । यावत्कृतं निरुक्तमस्यदेशीयपण्डितेषु सुप्रसिद्धमेव । वैदिकग्रन्थानां सम्यक्
 निर्वचनमादस्य निरुक्तमिति नाम । प्रथमस्तावत् चन्द्रगुप्तस्य भागद्वयं वर्तते
 पूर्वार्द्धम्, उत्तरार्द्धमिति । तत्र पूर्वार्द्धस्य नैरुक्तकाण्डमिति नाम, उत्तरार्द्धस्य
 तु देवतकाण्डमिति । नैरुक्तकाण्डं नाम परिशिष्टरूपं द्वितीयकाण्डस्य इत्येव ।
 पुस्तकमिदं देवराजयन्त्रकृतभाष्यसहितं चाधियनिकमनितिसाहाय्येन पण्डि-
 तश्रीपत्यव्रतशामशमिषा प्रकाशितमस्ति । अष्टादशोऽपुस्तकम् पूर्वार्द्ध-
 मात्रम् ।

No 507. निरुक्तम् पूर्वार्द्धम् । Niruktam (Purvārdham). Substance,
 country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 55. Lines, 6-9 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, partly torn, and
 writing effaced throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed last.

विवरणपूर्वार्द्धम् ।

No. 508. निरुक्तम् (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarārdham). Sub-
 stance, country-made paper, 8½×3½ inches. Folia, 189. Lines, 5 in a
 page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1842, Saka 1707. Appear-
 ance, not old, but fol. 1 has been partly destroyed. Prose. Not cor-
 rect. Complete (second half only).

The second half or Daivatakāṇḍa of the Nirukta noticed
 last.

Beginning. अथानो देवतं नदुयानि मामानि प्राधान्यस्तुतीनां देवतानां तद्देवत-
 मित्याचचते सैषा देवतोपपत्तीया यत्काम अपि यस्यां (यां ?) देवताय
 (यां ?) मार्गपत्यमिच्छन्ति प्रयुक्ते तद्देवतः समंनो भवति ।

End. अथि षष्ठा शृण्वीः ऽथास्तौ विप्रं विप्रो जातवेदं स इदं ते न्याभि-
 ह्वयन्वक. इत्तं जीवु माने राधां सीमि सचिन्तु ॥

Colophon. इति नैरुक्ते उत्तरपट्टके अष्टमोऽध्यायः । इति नैरुक्ते समाप्तः (?)
 संवत् १८४९, साके (शके ?) १००७ पादमुनल्लभ्यः १९ मदवापरे ये (?)
 दि शुद्धं निशुद्धं वा मम दीपो न दीयते । यादृशं पुस्तकं दृष्टुं (?)
 तादृशं लिखितं याः (?) । ख । ख, ख, ख, ख ख ख ख ख ख ख ख
 ख ख ख ख ख ख ख ।

विवरणम् । पञ्चोपनिषद् वैदिकग्रन्थानां निर्वचनमर्थस्य प्रदर्शितः । पन्थीस्य चादिपा-
 निकसमिति साहाय्येन जीमता सत्यव्रतसामयमिषा सभाद्योक्तितः ।

No 509. निरुक्तम् (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarārdham). Sub-
 stance, country-made paper, 10×4½ inches Folia, 23. Lines, 7 in a
 page. Character, Nāgara Date, Samvat, 1823. Appearance, very
 old, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally
 correct. Incomplete.

Only the thirteenth chapter of the work noticed last.

Beginning. ॐ अथेमा अभिस्तत इत्याचक्षतेऽपि वा संप्रत्यय एवं स्यान्नवाभासा-
 देवतायाः सोऽग्निमेव प्रथममाह नमश्चे शुभिसुवामाशुमक्षिरिति ।

End. सैषा सर्वभूतजिज्ञासा ब्रह्मणः सारिर्हि सरूपतां सलोकतां गमयति
 य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महते देवाय नमो यास्त्राय ब्रह्ममुक्त-
 मणीय ब्रह्ममुक्तमणीय । । । ॥८॥

Colophon. इति त्रयोदशोऽध्यायः । सखि । संवत् १८२८ वर्षे श्रीहमावे ग्रन्थपत्रे
 ८ बुद्ध (?) वापरे लिखितं + + + + विषादि धनेश्वर विषादी
 संवाराय पठनाये वीरसु । श्रीकाशीविद्येश्वराय नमः । गंगाजि
 सत्य ख । वी । ख ।

विवरणम् । पूर्वोक्तलिखितस्य निरुक्तग्रन्थस्योत्तरभागः । त्रयोदशाध्यायमात्रम् ।

No. 510. निरुक्तम् । Niruktam. Substance, country-made paper,
 12½×4 inches. Folia, 146 (of which 2-68, both inclusive, are wanting).

Lines, 4 in a page. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced throughout. Prose. Correct. Incomplete.

But for the defect noticed above, the codex would be a complete copy of the Nirukta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ । अद्यान्तो देवतां तद्यानि नामानि प्राधान्य-
स्तुतीनां देवतानां तद्देवतामित्याचक्षते । सैषा देवतापथरीक्षा दत्तकाम-
अपिर्यक्षां देवतायामार्यपत्य + + + स्तुतिं प्रयुक्ते तद्देवताः समन्तो
भवति ।

End. सकृपतां सान्त्विकतां जमयति य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महर्षे
+ + + + + स्ताय ब्रह्मगुह्यज्ञमधीय ब्रह्मगुह्यज्ञमधीय ॥ ० ।

Colophon. इति चतुर्थः पादः । इति पयोदशोऽध्यायः समाप्तः । इति निबन्तं
समाप्तं । निबन्ते षष्ठ्यकानि संख्या ४८८ संवत् १९०८ समये प्रौढ-
पद्माक्षे गुह्यपत्रे चण्डिकां नियो रविवारे कात्यां द्युतिस्तथा मुंडिराज-
सन्निधौ विपाठयि भारद्वाज कृत्याय येन लिखितमिदं पुस्तकं परोप-
कारार्थाय विपाठि कृत्याभूधरसुत हरिरामाय पठनार्थं शुभं भवतु ।
श्रीरामार्यवमस्तु । भद्रप्रदिकविपीयो बह्ममुदिरचोमुखाः । कटेन
लिखितं ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥ शेषकपाठकयोः शुभं भवतु ॥
कल्याणं भूयात् ।

विवरणम् । निबन्तम्, लिखितम्, मध्यस्थानि कति पद्याणि न सन्ति ।

No. 511. निबन्तभाष्यम् (पूर्वार्द्धम्) । Nirukta bhāṣyam (Purvārd-
dham). Substance, country-made paper, 12×1½ inches. Folia, 232.
Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1796.
Appearance, old, slightly worm-eaten. Prose. Generally correct.
Complete. (The first half only).

A commentary on the first half of the Nirukta by Durgā-
nāryya.

Beginning. श्रीगणपतये नमः । आदितः पाश्चिमीयं तु शिवा व्योतिस्ततश्चन्द्रः ।
पंचाध्यायी निबन्तौच निबन्तमुपरिस्थितम् । प्रथम्यं तत् प्रवक्ष्यामि

ब्रह्मायामितवेजये । स मे दिमतु सुप्रीतो बान्धियो शिष्टमश्रति ।
समाध्यायः समाध्यातः स्यात्प्रातः । अथ किमर्थं वेदो वेदांगानि
प्रवृत्तानि । सर्वकामप्राप्तादिर्मोक्षांतः पुत्रपार्थो वक्तव्य इति वेदः
प्रवृत्तः । तत्परिज्ञानाय वेदाङ्गानि प्रवृत्तानि ।

End.

अवीसमित्यनवसतं अपसतभासमित्येवमाद्याः शब्दसमाधेयः इष्टिभि-
धेया साहि छस्रप्याया तस्यादपसतभासमित्येवमाद्याः शब्दसमाधेयः
उपपद्यंत ८ हिमेज्जग्निं स्वं हि कधीवत आर्षां X, त्रिष्टुवादिनीः प्रात-
रनुवाकाश्चिनयोः गच्छते । हे अश्विनो हिमेनोदकेन कतिप्रभुं
घोष्पातेऽग्निं प्रंसमचर्भक्षं इमावलोका इच्छिषं तमिवाद्भुवाम कारयेथा ।
वारयित्वा कपिमर्तं अन्तवर्तं पुरोकाश धने सवितं उज्जमाश्चक्षुषं
युवामधत्तं । अस्या अद्यये हविर्भाजे वषांनुपहृषूष्मिकया औषधि-
निप्यत्वा । किंच अवीसे अचमश्चिनाववतीतं युवामेवहे । अश्विनो
पाशवीसे इष्टियामग्निरनुप्रविष्टोः । तः येनेमानि इष्टिवीगर्भेण उप-
निहितानि तिंदुकादीनि पश्यते यमवेष्टोक्तं । अवीसपक्षं नाश्रीया-
दिति । तमुपहित्यसु युवामौषध्यायंतर्वर्तिनं औषधादिरूपयेव सर्वग्रहं
सर्वनामानं । अग्निरेव ह्यथमनेवौषधादिरूपेवावस्थितः । सर्वैर्ना-
मभिरभिधीयते अग्नेः सर्वैर्नोत्पत्तिर्दत्तेनात् । कं पुनरर्थं पुरोधायनुवि-
त्युचुरिति सप्तयनास्य जज्ञतः औषधाद्यभावेन सर्वमेव जगदभक्षत । एवं
अवीसमन्वेन मन्वेन इष्टियुच्यते । मथोमथनात् । स हि मथ्यते वज्र-
संयोगात् मथोऽपि मथनादेव असावपि हि मथत एव । त्रिनुपहित्युष
इति निगमप्रसक्तमेतदुक्तं । अधुनास्य संवत्स भाव्यकारः समस्तार्थमात्र ।
पदद्वं औषधय उपानि प्राचिनय इष्टियां तदश्विनो रूपं अश्विनो रूपं
सोऽश्विनोरधिकारः । तदश्विनोर्महाभावं क्षुचयेव रूपं एमावकिनौ
संवत्स्रं ज्योति ज्योति ।

Colophon.

+ + + दशोधायाः यावन्तोमंवाः सर्वैश्चासासु देवपानि गुणपदानि
लघुबोदेशतस्तानि सर्वानि व्याख्यानानि । संवत् १०८६ समये कालीक-
वदी चतुरर्थी । ।

विवरणम् । दुर्गाचार्यवृतं निबन्धपूर्वार्द्धभाष्यम् ।

No. 512. निरुक्तभाष्यम् । Niruktabhāshyam. Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 93 (of which the last three are stuck so closely together that it is hopeless to separate them). Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the twelfth or last chapter of the Nirukta.

Beginning. समाग्रं वैकपदिकं प्रकरमस्यानुदैवतं नृभवति यस्यायं आदिरयातो
दैवतमिति । यावन्तो मन्त्राः स्रज्जास्तु मास्तास्तु तेषु यानि गुणपदानि
लक्षणेर्देवतज्ञानि स्रज्जांश्चैव व्याख्यातानि ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । निरुक्तोत्तरार्द्धव्याख्याभाष्यम् ।

No. 513 निरुक्तं (उत्तरार्द्धम्) । Niruktam (Uttarārdham) Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 83. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

The latter half of the Nirukta.

Beginning. श्रीमच्छाय नमः । समाम्नायः समान्नातः स व्याख्यातव्यमिति समा-
न्नायं निरुक्तव इत्याचक्षते ।

End. अथि यावं तु देवपत्नी इन्द्राचीन्द्रस्य पत्नीप्राच्यये. पत्नीदिन्यन्त्रिभोः
पत्नीराट् राजवे रोदसी वदस्य पत्नीवक्षानी च वक्षस्य पत्नी यतु
देव्यः कामयन्तां यतुः कासो जायानां यतुः कासो जायानां । १२ ।

Colophon. इति द्वादशोऽध्यायः समाग्रः । उत्तरार्द्धं निरुक्तं समाप्तम् ।

विवरणम् । देवयन्त्रिविधितं निरुक्तभाष्यम् ।

No 514. निरुक्तभाष्यम् । Niruktabhāshyam. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 167. Lines, 6-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1824. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Nirukta by Devarāja Yajvan. In the codex under notice, the commentary on each of the two parts of the text is distinguished not only by separate folia marks, but also by a different colophon after each. The colophon of the first part being more descriptive than that of the last, is quoted below.

इति निरुक्तस्य पूर्वार्धं समाप्तं । ग्रन्थं भवतु । संवत् १८२४ वर्षे आषाढ-
मासे कृष्णपक्षे १४ चतुर्दशी भृगुवाचरे चिं मोदशती यजुर्वेदी विपादि
धनेश्वर ग्रन्थे निपादि अमरेश्वरपठनार्थं । श्रीकाशीविश्वेश्वरभट्टे ।
॥ श्री ॥ ४ ॥

No 515. नैघण्टुककाण्डभाष्यम् । Naighaṇṭuka-kāṇḍa-bhāshyam. Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 167. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A commentary on the Nighaṇṭu portion of the Nirukta, called Naighaṇṭu Nirvachana, by Devarāja Yajvan, son of Yajñeśvara, and grandson of Devarāja Yajvan, a descendant of Atri.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ महत्संख्यन्तर्कान्तरसंचारि करिणं मुखे ।
महासद्वैत्यमानंदमजे केशरिणं भजे ॥ १ ॥ नमस्त्रिधास्त्रे त्रिपिबिह-
नास्त्रे निरुक्तविद्या निरुक्तप्रतिष्ठा । अवाप यास्त्रो विविधेषु यामेधनेन
नाम्नायमभिदुनातः ॥ २ ॥ प्रथमानि यास्त्रभास्त्ररमाश्रुतमसः प्रकाशित-
पदार्थं । यस्त्र भुवनत्रयीमिव सारः प्रकटां त्रयो जितवन्ति ॥ ३ ॥
शान्तिशरं त्रयोभिर्विहितमुष्मान् सुनीलपोभिष । अनुकृतं वंदे
पितामहं देवराजयन्मानम् ॥ ४ ॥ आचार्यं शान्दिकानामपि यजुषि
च यदुद्धतमुखप्रभावं वंदे निरुक्तनिवृत्तिकारमुपनिषद्भरणीशमुपमं ।
आभक्तारं क्रतूनामभिमुखकरप्रक्रियानुक्रियायै नानं यशेश्वरायै

वित्तवतमं ज्ञानभासन्मुमुक्षुः । १ । यत्रावन्मग्नपूरीपथैतग्रामवास्तवो ।
 विरचयति देवराजो नैषण्डुककांडनिर्वचनम् । भगवता यास्त्रेन
 समाधाय नैषण्डुकनैमदेवताकांडरूपेण विविधं भवादिदेवप्राप्तं
 निर्वचनं नैमदेवताकांडपठितानि पदानि प्रत्येकमुपादाय निर-
 क्तानि दर्शितानि निगमानि च नैषण्डुककांडपरिपठितातां तु
 नवाधपरिचिंतानामेकचत्वारिंशमवस्थाधिकं सामान्येन एत + +
 + + सल्लस्य नामधेयानीति व्याख्याय तत्र प्रदर्श्य कतिचिदेव निर-
 क्तानि तद्यापि तानि चेदेव दर्शितनिगमानि ।

End. देवलयस्थो देवाणां पाठयित्वाः । मलनीयाः । ४ । अध्यायपरि-
 समाप्तिद्विवचनं युतिदर्शनात् ।

Colophon. अविमोक्षोदेवराज (देवराज ?) यजनः छवि नैषण्डुककांडनिर्वचने
 पद्मोऽध्यायः । समाप्तः । । । मम् । । राम राम । । राम । । राम ।

विवरणम् । देवराजयज्ञकृतं नैषण्डुनिर्वचनं नाम निषण्डुभाष्यम् ।

No. 516. निषण्डुभाष्याम् । *Nighaṇṭu-bhāṣyam*. Substance,
 country-made paper, 10×4 inches. Folia, 31 (of which foll. 25-20
 are missing). Lines, 15-17 in a page. Character, Nāgura. Date,
 ? Appearance, very old, worn out, torn, and useless. Prose.
 Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the codex noticed last.

Beginning. श्रीदेवराय नमः । महसज्जनकान्तारमंचारिचरितं मुने । तदास्त-
 दैत्यमातंग भवे केसरिचं भजे ।

End. (अष्टितम्) ।

विवरणम् ।

No. 517. ऋज्वर्क्याख्यानिरुक्तायाख्या । *R̥jvarechhākhyā Nirukta-
 vyākhyā*. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia,
 74. Lines, 9 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Almost new.
 Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Nirukta.

Beginning. । श्रीमन्नेशाय नमः ॥ । समाप्तं पैकपदिकं प्रकरणमस्यानुद्भवं तद्वति यस्यायमादिरयानोद्भवमिति । यावन्तोमन्त्राः सर्वशाखाषु तेषु यानि गुणपदानि लक्षणेद्देशनस्तानि सर्वान्तेव व्याख्यातानि दयोः प्रकरणयो-
नैर्घट्टकैकपदिकयोः संविज्ञानपदानि तु प्रधानस्तुतिभागदेवताविषया-
ण्यग्रादीनि सर्वमन्त्रेष्ववशिष्यन्ते ।

End. इदमेव मन्दायन्नायसंकटेषु संचार्यघटनेषु दुरवबोधेषु सतिमता मनसो न प्रतिपद्यन्ते । वयं स्नेहावद्वबुधामह इति ॥ ३

Colophon. इति ऋग्वेदोपां निबन्तविहितः ।

विवरणम् । निबन्तस्य ऋग्वेदोपां विहितः ।

No 518 छन्दः । Chhandas. Substance, country-made paper, 8×2½ inches. Folia, 9 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1741. Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete (except fol. 1).

A book treating of Vedic metres. . Anonymous.

Beginning (अष्टितम्) ।

End. मय द्वादशधा पञ्चदशच्छन्दः षोडशधादः परोक्षिक् प्रसारपन्तिविंशति-
विंशतिदेवतादिनोदो चतु-शतं पद्यो विंशतिविंशतिर्युगपरान्तिका चयो-
दशदशमवाधो विंशतिविंशतिर्यवमती षोडश यतिविंशति योतानोमहा-
शप्रदर्विषोविंशति. आदूखविप्रोदितं पञ्चदशवासिद सप्तदशाद्यादम् ।

Colophon इति छन्दः समाप्तः (प्र ?) संवत् १०८१ । समवे माघवदि अष्टम्यां
मन्दासरे प्रयागे श्रीचुपनाम्ना चंद्रभट्टेन लिखितं । समवे माघवदि-
चयोदश्यायां (?) १ गुरुनासरे यज्ञभट्टो विद्यानाथभट्टस्य प्रयोचधोमेयर-
भट्टेन लिखितं । श्रीलक्ष्मणपंचमस्तु । श्रीरामाय नमः ।

विवरणम् । वैदिकछन्दोविषयकं पुस्तकम्, अथ छन्दसां वर्णसंख्यानिर्णयोपदिष्टः ।

No. 519. छन्दोभाष्यम् । Chhando-bhāshyam. Substance, country-made paper, 11×4½ inches. Folia, 43. Lines, 11 in a page. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A commentary by Halāyudha, entitled Mṛita Sañjivani, on Piṅgala's work on Vedic and other metres.

Beginning. श्रीमपेमाय नमः । श्रीमत्पिङ्गलनामोक्तचन्दः शास्त्रमसौदधौ । इमानि भौतिकानौक कानिचिद्विद्वद्विषयम् । इह हि वैविधिकायां संग्रह-वेदभाष्यमभाष्यायते । अर्थावबोधपर्यन्तसाध्यमविधिः । वेदानं चन्दः । तदध्ययनं वेदानामादनुष्ठेयम् ।

End. पिङ्गलाचार्यरचिते चन्दः शास्त्रेणैवायुधः । अतस्त्रयीवर्गे नाम इति निर्मितवानिमां । १ ।

Colophon. इति श्रीमद्वल्गायुधकृपायां चन्दोक्तौ वेद्यामरामलिखितायां × × × नाम्नामष्टमोऽध्यायः संपूर्णतानमात् । ८ । रामं रामं ।

विवरणम् । पिङ्गलचन्दसूत्रस्य वल्गायुधकृतं भाष्यम् ।

No. 520 निदानसूत्रम् । Nidāna Sūtram. Substance, country-made paper, 8½×4 inches. Folia, 82. Lines, 10 in a page. Extent, 1,944 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1708. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A work treating of the Vedic metres in aphorisms, complete in ten Prapāthakas. Anonymous.

Beginning. श्रीमपेमाय नमः । अथातश्चन्दसां निचयं आख्यास्यामश्चन्दःपादा भवन्त्यष्टाक्षर(रा?) एकादशाक्षरा द्वादशर(रा) इति ।

End. तत्र खलु दृष्टान्तिसवकषेन्नीधोऽग्निष्टोमम् (क्षि?) इत्युक्तोभयनरष्टोऽथोनिष्टोभतन्नीभवतीति न्यायकृष्णमुनरं न्यायकृष्णमुनरं । ११ । इति दशमः प्रपाठकः ।

Colophon. निदानसूत्रं समाप्तं भवन्तः श्लोकसंख्या १९४४ यावत् × × १ दुधे लिखितं वि. हरिरामेव लिखितं संवत् १७०८ ।

विवरणम् । वैदिकचन्दोनिचयप्रख्यापकं श्लोक दशप्रपाठकसम्पूर्णम् ।

No. 521. निदानसूत्रम् । Nidāna Sūtram. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 82 (of which foll. 1-9, both inclusive, are wanting). Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1632 Samvat. Appearance, very old, decayed. Generally correct. Incomplete (foll. 1-9 being wanting).

Another copy of the codex noticed last.

Colophon. । इति द्दशमः प्रपाठकः । सप्तमः । निदानसूत्रं समाप्तमिति । । श्रीः ।
 । श्रीरक्षु ग्रंथं भवतु । निदानं नाम धर्मीयं सूत्रं समाप्तं । संवत्
 १६३२ वर्षे आषाढ वदि ४ सोमे अष्टमे श्रीविनायके श्रीमद्वाराहसीमास्य
 आभ्यन्तरमासराश्यात्तीय चित्राक्षी विजयनाथ सुत विवाक्षी गंगाधरसुत
 मोचीनाथेन लिखयितं । पीतांबर पुष्पोत्तम पद्मनाभ परमानन्दानां
 पठनार्थम् प्रदीपकारार्थं च । । श्रीः । । श्रीरक्षुपूर्वाय नमः ।
 । श्रीरक्षु । ८ ।

निवरणमूलपूर्वम् ।

No 522. उपग्रन्थसूत्रम् । Upagrantha Sūtram. Substance, country-made paper, 9½×4 inches. Folia, 34. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1699. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Aphorisms, enumerating the Chhandas or metres, Stobhas, &c., used in Vedic rites and ceremonies by the Sāmaveda School, complete in four Prapāthakas. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय । अथ सम्प्रतिचिद्विनाये स्तोत्रीयान्कृते विग्रहे
 सख्यासमस्यास्ये प्रत्येकमर्थादिनियमोच्योतिष्ठोमेन वतमुष्टे विपश्चामे
 द्वाचनारिपूशानि चत्वार्येनिरावे सबनानां भक्तिराजम्भन्दस्तोभमध्य-
 खानदेवतैर्यानि सप्तचतुश्चत्वारोति मायजीजयत्यो दे हृदयानुष्णिक
 विष्टुभो च दे पञ्चननुष्टुभो धैव सप्तमीवैश्चक्षुष्य बंदोभिरिति षष्टिजि-
 द्भुमस्तोमाष्टु चिद्विज्ञयोर्विग्रहनिर्वायः ।

End. स्तोत्रार्थं प्रस्तावं चाध्यायस्यापुत्रीयचपदेष्टु पुत्रीयपदशेषाणि निधनानग-
 चाध्याः स्तरितानि यथाधीत तेषु पांचविधं यज्ञोपकाराद्वागंतोर-
 मतः । १९ ।

Colophon. इति चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । इति उपपद्यच्छ्रवं समाप्तं । संवत् १९८९ वर्षे भाद्रपदयदि द्वितीयायां पुष्पतिथौ भौमवासरे वाराहस्थां लेखक उपाध्याय उदयेन लिखितोऽयं ग्रंथः । त्रिवाङ्गीश्वरामेष्ट लिखापितोऽयं ग्रंथः । शीरस्तु शुभं भवतु । लेखकपाठकयोः शुभं ।

विवरणम् । सामवेदीययज्ञकर्मोपयोगिसम्बन्धाणां हन्तलोभादिनिरूपको ग्रन्थविशेषस्तुः प्रपाठकात्मकः ।

The following MSS. are out of place here, according to the system of classification adopted. We were not aware of their existence in the Library, till a considerable portion of the catalogue had been sent to the press. Some of the manuscripts had been lent to parties from whom they have been only recently recovered, while not a few had been mislaid.

No. 523. ऋग्वेदपङ्कजम् । Rīgveda-shadaṅgam. Substance, country-made coloured paper, 9×6 inches. Folia, 32. Lines, 5-6 in a page. Character, Nāgara. Date, Saka, 1504. Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Though entitled Rīgveda Shadaṅga, the codex really contains the hymns of the Rudrādhyāya.

Beginning. ॐ श्रीमहात्मन्मन्त्रैवे नमः । अथ ऋग्वेदीयपङ्कजं लिख्यते श्रीम् २ मन्त्रो रुद्रमन्त्रव उत्तम इत्ये नमः ।

End. नुमुपेक्षां ननुपेक्ष्यतां वा देवा अर्चन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु श्रीम् शान्तिः शान्तिः शान्तिः सद्यः नावन्तु सद्यो भुजन्तु सद्योऽर्थं करवाव दे वेजस्विनावधितमस्तु भाविदिवावदे श्रीम् २ शान्तिः, शान्तिः शान्तिः ॥

Colophon. ऋग्वेदपङ्कजसमाप्तः (पङ्कजं समाप्तम् ?) श्रीमाके ११०४ श्रीवमाये छाप्यते चतुर्थ्यां शनिवासरे ऋग्वेदेष्टु पङ्कजेष्टु यादवम् उपलब्धं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया यदियदमममं वा कथं दोषो न दोषवे लेखकं मन्त्रज्ञानाद्य (लेखकानां मन्त्रज्ञ ?) पाठकानाद्य मन्त्रं पृथ्वीलोकाणां भूमौ भूपतिर्ग्रह्यतु । श्रीमवाचीर्नकरचरकमर्ह्यो नमः ।

विवरणम् । ब्राह्मणयोऽयं ऋग्वेदपङ्कजेतिनाम्नाभिहितः ।

No 524. ऋग्वेदपादानुक्रमशिका । Rigveda-pādānukramanikā.

Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 9. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose. Generally correct. Complete.

An index of the Pādas of the R̥gveda-saṁhita by Saunaka.

Beginning. श्रीदुन्दिराजाय नमः । अक्षुपादाः संग्रहिका भवन्ति दुराघाताद्यापि भवन्ति केचित् । तदनुसंदश्येदं निबोधताचार्येण मौनकेनेजितं यत् ।

End. औषासवितयांश्चये । अक्षयितमावोत्रं । पितृभूतान्तंनुमिन्नुदानवः । * । । = ।

Colophon. इति अष्टमाष्टकं समाप्तं (समाप्तं ?) । । इति पादानिधानुक्रमशिका समाप्तं (समाप्तं ?) । । । । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

विवरणम् । ऋग्वेदसम्बन्धिन्याः कल्पानुक्रमशिका द्वाविधा भवन्ति । तद्यापि चार्थानुक्रमशीत्याद्या आदयो द्वौ तयोः । अनुवाकानुक्रमशीलानुक्रमशी तयोः । अक्षुपादयोर्विधानेन आर्षद्वैतमेव च । प्रतिभाष्य मौनकौयं धर्मा द्वाकमुच्यते । तत्र पादानुक्रमशीलन्यायम् ।

No. 525 ऋग्वेदानुक्रमशिका । Rigvedānukramanikā. Substance,

country-made paper, 6×3½ inches. Folia, 73 (of which the first is replaced by a new one). Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date,

Appearance, very old, decayed, slightly torn. Prose. Correct. Complete.

It does not really treat of any Anukrama, but illustrates pādas like the work noticed in No. 492. At the end is given the number of Pādas in each chapter. Anonymous.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः । इदानीं सर्वसमागमि । अक्षितौजाः अक्षिता नौचावया अभीरवेपा हृष्टक्षरा बोधा द्युमानवेदा अद्वयोदीर्घतमाः अक्षुपाजा अक्षमा अक्षमा अक्षमा विमना अक्षमा अक्षमा अक्षमा यथा भोजा अभुजा अक्षमा अक्षरा अक्षोषा अक्षवेदा इति सर्वं विषयैर्नीयाः ।

End. षेदे निषदक्षयुक्तं मनानिचाहावय चद्विंशतिश्च शक ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् । अत्रापि पदानां खरानादिविवेकीकरणं ।

No. 526. ऋग्वेदपदरत्नम् । *Rigvedapada-ratnam.* Substance, country-made paper, $6 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

A book relating to the *Padas* of the *Rigveda*. The beginning coincides with that of the codex noticed in No. 493, but the end is different.

Beginning. वीमवाधिपतये नमः । नानां विषयेष्वेतन्मयावष्टभम् ।

End. वषयादे । मीरैतिच्छि । तुतिमिम । वि. । ० । ५ । ।

Colophon. इति पदरत्नं समाप्तम् ।

विवरणम् । पदरत्नं नाम ऋग्वेदीयपदविषयकोपन्यः ।

No. 527. पदगाढः । *Padagádhah.* Substance, country-made paper, $9 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Generally correct. Complete.

A work relating to the *Padas* of the *Rigveda Samhita*, called *Padagádhah*. Anonymous.

Beginning. वीमवेमाय नमः । वीमवाधिपतये नमः । वीमवज्जवे मेवमज्जवे वज्जि-
कया वज्जि वीमभिबुधति ।

End. पदम् । मीम् ।

Colophon. इति वीमपदगाढः समाप्तः ।

विवरणम् । पदगाढोनाम ऋग्वेदीयपदविषयकोपन्यः ।

No. 528. पदसंज्ञकम् । *Padasaṅjñakam.* Substance, country-made paper, 4×3 inches. Folia, 15. Lines, 9-12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Complete.

An enumeration of the *Padas* by means of certain mystic syllables, by Kāvalāyana.

Beginning. श्रीमद्योगाय नमः ॥ योगं च प्रथम्यादौ चक्रपाणिं विलोचनम् । आच-
छायनशाखायां वक्ष्यामि पदसंज्ञकम् । एकं दशमं श्रेयं संज्ञेति कच-
वर्मयोः । एकं शतं पञ्चमं दशैकं च षड्वर्मेके । श्रीकारांतमकारादि-
क्षराप्रामिति निर्णयः ॥ ऋक्षदीर्घाविति श्रेयो ऋकाष्टकाष्टवर्जितौ ।

End. धीनि कुंडे दोडुपिडीमडिडैषोडिडौछपो । १ । इत्युक्तं ॥

Colophon. अष्टिष्ठनायकरोहववाचनसुदिनमैष्ठसुतावितसप्ततुः । अथपरांशुषि
धुंडसुतावितौ वस्तु शं ममिलाम्बनमेवरा । १ । एविरमोच
फलोचयनिर्भरं जनविनाशचयधमभेषजं । शरवमोचपलामरमाणिना
भय जनार्दननाम मुखांशुते । १ । + + + + +
इति पंचानग्नः प्रचयानि । ५ । ५ ।

विवरणम् । आचछायनपदसंज्ञकं नाम पुस्तकम्, अवाचरविशेषैश्च क्वचित्तापदानां
प्रतिबन्धे संज्ञा निरूपिता ।

No 529. दक्षिणामूर्तिपदवर्णसंज्ञा । . *Dakṣiṇāmūrtipadaavarṇa-
saṅkhyā*. Substance, country-made paper, 6x4 inches. Folia, 39.
Lines, 11-12 in a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1376.
Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts.
Proso. Generally correct. Complete

A work enumerating in the same way the number of *Padas* and *Varnas* (letters) in the *Rigveda Saṅhitā* by *Dakṣiṇā-mūrti*.

Beginning. श्रीमद्योगाय नमः ॥ अविघ्नमस्तु । ओम् स्फुरन्मौमनुभूय शीरे परां
कलां संतत + + + संवा । समाचरित्ये पदवर्णसंज्ञा श्रीदक्षिणा-
मूर्तिरनुत्तरात्मा ॥ ॐ अक्षिनामच वेदसंज्ञया + + + लां छतां ।
देवः कोपि न कोष्यन्ते श्रीरियतां चष्ट + + + पदवद्वर्णानुगमेः
सविस्मयेः पदैः । तत्प्रभां कादिचानाचरैः वक्ष्ये युक्तायुक्तेः ।

End. श्रीधधठज्ज्यामिश्र ॥ सत + रेक अवव ॥ सस्तु + + + + +
भपपथोपदा ॥ इति दशमं मंडलं । इत्यष्टमोऽध्यायश्च ।

Colophon. श्रीलक्ष्मी + + पद्मयोः समष्टि (?) संवत् १३७६ + +
+ संवत्सादित्युपदशदा मम परं संविदाभ्युत्थितं । अर्थादिप्र

+ + + + श्यातकीर्त्तुंदा । श्यानिहरहरस्य चर + +
 + दंभोजेचं सदा । + + + श्रीदक्षिणाग्रूर्त्तदेवश्रीपादोपदि-
 टा(यां ?) पदवर्षेसंख्यायां + + + अष्टमाष्टकं परिपूर्णे । ८ । शिवाय
 नमः । श्रीदक्षिणाग्रूर्त्तये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । । श्रीमिदिविना-
 यकाय नमः । श्रीराम राम राम राम राम राम राम राम राम
 राम ।

विवरणम् । श्रीदक्षिणाग्रूर्त्तिल्लतं ऋग्वेदीयपदवर्षेसंख्यापुस्तकम्, अद्यापि तथाविधैरहर-
 विमेषैरेव गण्डकं संख्या निरूपिता ।

No. 530. चातुर्ज्ञानम् । Chaturjñanam. Substance, country-made
 paper, 6×2½ inches. Folia, 41. Lines, 6-7 in a page. Character,
 Nāgara. Date, Samvat 1600. Appearance, old. Prose. Generally
 correct. Complete.

A book treating of the passages of the Rīgveda Saṁhitā
 called Chaturjñān. Anonymous.

५। ६। १। ११ १०। १८।
 Beginning. श्रीमद्योगाय नमः । अग्निमीळे सुता विद्या दधाना । अजोबा इभताः
 ११। १०।
 श्रीमपा रमा ।

२६।
 End. महं पिशुं पिशुं सुवशायुदातं ब्रह्म मिति । १५ । १ । १ ।

Colophon. इत्यष्टमाष्टकके चातुर्ज्ञानं समाप्तं । श्रीरक्ष । ५ । इदं पुस्तकं लिखितं
 संवरसिंहभट्टेन सत्यसंवत् १६०० ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयचातुर्ज्ञानं नाम पुस्तकम् ।

No. 531. मन्त्रपञ्चगः । Mantra Pannagah. Substance, country-
 made paper, 6×3 inches. Folia, 12. Lines, 8-9 in a page. Character,
 Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and writing effaced
 slightly. Verse. Correct. Complete.

A collection of some special mantras with accent marks.
Anonymous.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । हरि ॐ । प्रसुयंता धियसा तस्य सु + +
वरिभिर्वा राष्ट्रं अभिषु प्रसीदत । अस्माकमिन्द्र सुभयं जुजोषति यत्सो-
मस्यां धेसो जुवोषति ।

End. प्रसुयंता सोमेन सुत्येभोर्भिता रसर्वेभोर्दीर्घानो अथमन्ता विष्णुर्वाणि
प्रातरेन्द्रि मिमांसेनाभ्युदुसावचीभ्यामृष्टादयः ॥

Colophon. । हरिः श्रीम् ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥

विवरणम् । मन्त्रपद्योनाम मन्त्रसंग्रहपुस्तकम् केचिन्नन्ताः सङ्गमः सङ्गहिताः
छरिताश्च सन्ति ।

No. 532. संख्यापुस्तकम् । Saṅkhyā-pustakam. Substance, country-
made paper, 6x3 inches. Folia, 175. Lines, 6-8 in a page. Charac-
ter, Nāgara. Date, Randri Samvatsara. Appearance, very old,
decayed, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct.
Complete.

A work containing the *Varga-pratīkas* of the Rīgveda Saṅ-
hita, "each followed by seven numbers, the force of which is
expressed by the combination परदुविमनत्, viz., the first denoting
the number of padas in each vargā, the second the number of
padas having इति after them; the third the number of compound
words; while the fourth, fifth, sixth and seventh indicate the
numbers of padas ending in visarga, वृ, नृ, and र्, respectively."

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । परदुविमनत् । अग्निमीले प००, इ० । दुष्ट । वि
१३ । म११ । न१ । इत ।

End. अतंच प० । इ० । दु० । वि० । म० । न० । त० । संसमित् प११ ।
इ० । दु१ । वि१८ । म१८ । न१ । त१ ॥ ४ ॥

Colophon. इति सङ्ख्येया पुस्तकं समाप्तं ॥ इति श्रीरोद्री नाम संवत् उत्तरायणे
पौष्ण अतो आषाढे मासि कृष्णपक्षे अष्टम्यां भानुवाधरे सिद्धनामयोगे
समाप्तं लिखितं परोपकारार्थः (ये ?) ॥ ४ ॥ अन्त्यार्थमस्य ॥

विवरणम् । अम्वेदसंहितायां प्रतिवर्गं पदादीनां संख्यानिरूपकोयं ग्रन्थः । तथाह्यत्र
 प, इ, ड, वि, म, न, त इत्येतेः सप्तभिरक्षरैः प्रतिवर्गं यथाक्रमं पठेति
 मन्ददुराध्यात विषयान्मानवान्तान्तानानां प्रतीकमुद्गाद्य तेषां संख्या
 निरूपिता ।

No. 533. **संख्यापुस्तकम् ।** *Saṅkhyā-pustakam.* Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 31. Lines, 12-16 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

विवरणपुस्तकम् ।

No. 534. **हौष्दिनः बालखिल्यः ।** *Haupḍinaḥ Bālakhilyaḥ.* Substance, country-made paper, 8×3½ inches. Folia, 7. Lines, 9-11 in a page. Character, *Nāgara*. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of Mantras called *Haupḍina-bālakhilya*. Anonymous.

Beginning. **नीमवेद्याय नमः ।** अथर्षोऽग्नौवाचोऽमेधुर्ब्रह्मविदेव इहेनयाविरः ।

End. **भूरोदये वसुधो रमियमिदंः** सखिभिः सदाबोम् इति ।

Colophon. **प्रथमहौष्दिनः बालखिल्यः । ।** ग्रन्थसम् ।

विवरणम् । हौष्दिनबालखिल्याभिधर्मवाची संघट्टसूक्तमिदम् ।

No. 535. **बह्वर्षाख्योपनिषद्भाष्यम् ।** *Bahvārṣākhya-upanishad-bhāṣyam.* Substance, country-made paper, 11×5½ inches. Folia, 13. Lines, 14-20 in a page. Character, *Nāgara*. Date, *Saka 1622*. Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the *Bahvārṣākhya-upanishad* by *Sikha-chāryya*.

Beginning.

श्रीसरस्वत्ये नमः । यद्य निश्चितं वेदा यो वेदेभ्योऽपि सं जम् ।
 निमंसे तमश्च वंदे विद्यातीर्थमहेन्दरं । १ । प्राचविद्या मध्यमस्य
 मध्यविद्योत्तमस्य च । पूर्वोक्तोक्त्याधमस्याय संहितोपाक्षिप्तोऽर्थे । १ ।
 विविधो विद्याधिकारी । उत्तमो मध्यमोऽधमस्य । सर्वस्मात् संसारादि-
 रज्ज् रक्षापवित्रः सद्योमुक्तिकाम उत्तमः । तं प्रत्याद्या वा रदमेक
 रक्षकश्चासीदित्यादिना प्रच्छविद्योक्ता हिरण्यमर्भपात्रिद्वारा जगमुक्ति-
 कामोमध्यमः । तं प्रत्युक्त्यमुक्त्य मित्यादिना प्राचविद्योपाक्षिप्तता यद्य
 द्विविधा मुक्तिकामयमानः प्रजापत्यादि कामोऽधमः । तं प्रतिर्घटितो-
 पासनं कर्तव्यारण्यकेऽभिधीयते । तत्र संहितोपासनं प्रतिजानीते ।
 अचातः संहिताया उपनिषदिति ।

End

अतः छत्सुवेदस्य परमाद्यनामत्वेन + + + रदस्य संरूप्यतात्
 षड्विधनियमपुरस्सरमध्यमं युक्तं । यः पुमानेतत्साध्यायवार्त्तं सर्वं +
 + + कारेण अथ परमाद्यनामो नामेति वेदविदितनाम निपतेना-
 धीते च पुमानधीतवेदमुत्तेन परमाद्यानं विदित्वा ह्यस्य प्रच्छमावरका-
 ज्ञाननिष्ठस्या सत्यं ब्रह्म भवति । वाक्याभ्यासकृतीयाध्यायसमाप्त्यर्थः
 पंचमारण्यकसमाप्त्यर्थः छत्सुवारण्यकावसमाप्त्यर्थः । १ । १४ । वेदा-
 र्थस्य प्रकाशेन तमोद्वादे निवारयन् । पुमर्थायतुरोदेयादित्यातीर्थ-
 महेन्दरः । १ ।

Colophon.

इति श्रीमद्राजाधिराजमहाराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकजीवीरबुद्ध-
 महीपाक्षसाध्याधुरंधरस्य सायनामात्यस्य कृतो माधवीये वेदार्थ-
 प्रकाशे बहुवारण्यभाष्यं समाप्तं । ५ । ऋद्धदुर्दन्तिदुर्माकेऽस्मिन् मासीचे
 छत्सुपक्षके । गुह्यमाने विद्यत्यन्दे क्षमायां बुधवासरे । १ । ऐतरेया-
 ण्यकस्य भाष्यं तस्मिन् समापितं । लिखित्वा पानिभेन ऋद्धिदस्यात्मने-
 न वै । १ । वाराणस्यां श्रीरामलिंगधर्मिधो समाप्तमिदं पुस्तकं । श्रीराम
 लिंगार्थचमस्तु । ५ । ५ । ५ ।

विवरणम् । श्रीसायनाचार्यकृतं बहुवारण्यभाष्यम् ।

No. 536. संहितोपनिषदिवरणम् । Sāṅhitopanishad-vivaranam.
 Substance, country-made paper, 11 x 4½ inches. Folia, 128. Lines, 7-10
 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old
 and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Sāṅhitopanishad or Bahvṛīcha Brāhmaṇopanishad by Śaṅkarācāryya.

Beginning. श्रीमन्मैत्रेय नमः । ॐ स्वयंसा इत्याद्या बह्वच ब्राह्मणोपनिषत् तस्या
इदं विवरणम् ।

End. नैवेत्येवमाचार्याः प्रवक्तारोमन्यदे द्विवचनमग्रेपोपनिषत् समाप्ति ×
× × नार्थे । १ ।

Colophon. इति श्रीविन्दभक्तवत्पूज्यपादशिर्यस्य परमहंसपरिब्राजकाचार्य श्रीमच्छंकर-
भक्तवतः कृतो संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तं श्रीलक्ष्मणार्पणम् । ॐ शान्तिः
शान्तिः शान्तिः । ॐ नमोस्तु जनताय सहस्रमूर्त्यै सहस्राक्ष सहस्रपाद
स भूमिं विद्यतो हवा अत्यतिदूरमांशुलि पुरतश्च वैदं यद्गनं याच-
भवे ।

विवरणम् । श्रीमच्छंकराचार्यकृतं संहितोपनिषद्भाष्यम् ।

No. 537. संहितोपनिषद् (विवरणम्) । Sāṅhitopanishad (vivarṇam).
Substance, country-made paper, 15×5 inches. Folia, 40. Lines, 12-21
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1817. Appearance,
very old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति श्रीमोविन्दभक्तवत्पूज्यपादशिर्यस्य परमहंसपरिब्राजकाचार्य श्रीमत्
शंकरभक्तवतः कृतो संहितोपनिषद्विवरणं समाप्तम् । लिखितमिदं न-
मिच्छेन स्वार्थे परार्थे च । संवत् १८१७ भाद्रपदशुक्लार्धे श्रीमन्मैत्रेयैः संयुक्तं
ममम् । इदं पुस्तकं उपानन्दपुनामयधिरभद्रम् ।

विवरणम् ।

No. 538. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya-Araṇyaka-bhashyam.
Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 32. Lines, 12-19
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, written
by different hands. Correct. Complete, so far as the first Araṇyaka is
concerned.

Sāyana's commentary on the first Araṇyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । वसिष्ठायाः सुमनसः सर्वादा-
नामुपक्रमे । यं नन्वा कृतकृत्याः सुखं नमामि ब्रजाननम् । १ । यस्य
निश्चितं वेदा योवेदेष्वोषिष्ठं अग्रम् । निर्गमे तमहं वंदे विद्यातीर्थ-
महेश्वरं । १ । तत् कदाचेष तद्रूपं दद्यदुवक्ष्यमहीपतिः । आदिमत्
सायणाचार्यं वेदार्थस्य प्रक्रमने । १ । ये पूर्वोत्तरमीमांसे वे वाष्ठा-
यानिधंप्रजात् । कृपासुः सायणाचार्यो वेदार्थे वस्तुमुदतः । ४ ।
रेतरेय आरण्यकेऽस्ति चांडमारण्यकभाभिधं । अरण्य एव पाण्डित्यारण्यक
मितीर्थ्यवे । ५ । आरण्यकानि पंचेति श्रोत्रान्यर्थविभेदतः ।

End. इममित्यादिकं शोकमहं सूत्रं जातवेदी देवताकं पठेत् । तस्मिन् सूत्रे
ब्रह्मसु अग्रे सख्ये भारिकामावयनं वेनित्यर्थेव सतृपंपादस्य पठितमात्
समानोदकं । अन्यत् पूर्ववत् । द्विरभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ।
कर्णकांडसमाप्त्यर्थः । वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् ।
प्रमर्शोऽसतृपोदेयाद्विद्यातीर्थमहेश्वर । ५ । ११ ।

Colophon इति भाषणीये वेदार्थप्रकाशे रेतरेयारण्यके प्रथमारण्यके पंचमाध्याये
तृतीयः खण्डः । समाप्तवाध्यायः । समाप्तं प्रथमाख्यं । समाप्तं च
कर्णकांडं । ५ । ५ । ५ । ५ ।

विवरणम् । सायणाचार्यकृतं रेतरेयारण्यकप्रथमकाण्डभाष्यम् ।

No. 539. रेतरेय आरण्यकभाष्यम् । Aitareya-Araṇyaka-bhāṣyam.
Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 29. Lines, 16-23 in
a page. Character, Nāgara. Date, P Appearance, fresh. Correct.
Śīyapa's commentary on the second Aranyaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीयः । यस्य निश्चितं वेदा
यो वेदेष्वोषिष्ठं अग्रम् । निर्गमे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं । १ ।
प्रथमारण्यके कर्णे महाव्रतमुदीरितं । पंचत्यराध्यसुवस्य श्रेयः पूर्वोत्त-
मावता । १ । तदीया निहतिः सर्वा श्रोत्रैवेति मनीषया । कर्णकांडं
समाप्य वेदज्ञानं निश्चयि । १ । आरण्यकं द्वितीयं यत् तृतीयं च
तदाख्यकम् ।

End. विद्योत्पत्तेरैव अर्धभावनानिपरीतभावनोत्पादकविप्राः परिश्रियंवे ।
असत् वास्तवमित्यभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थो द्वितीयारण्यकसमाप्त्यर्थः ।
इति द्वितीयारण्यकस्य सप्तमाध्याये प्रथमः खंडः । १ । ११ । वेदार्थस्य

प्रकाशेन तमोदाहै निवारयन् । पुमर्थास्तुरोदेयादियातीर्थमहेयः ।
१ ।

Colophon. इति श्रीविद्यातीर्थमुनीश्वरापरावतारस्य वैदिकभाष्यप्रवर्तकस्य श्रीवीर-
बुद्धमहाराजस्याप्रापाककेन सायबाषाय्येन विरचिते वेदार्थप्रकाशे
ऐतरेयारण्यकादे द्वितीयारण्यके अष्टमोऽध्यायः । समाप्तं च द्वितीयार-
ण्यकम् । श्रीरायचिंतामण्यम् ।

निवरणम् । सायनाचार्य्येन ऐतरेयारण्यकद्वितीयारण्यभाष्यम् ।

No. 540. ऐतरेय आरण्यकभाष्यम् । *Aitareya Aranyaka-bhāṣyam.*
Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 19-24
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and
writing effaced in parts. Correct. Complete, so far as the fourth
Aranyaka is concerned.

Sāyana's commentary on the fourth Aranyaka.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः । वाचीशाखाः सुमनसः सर्वाद्यानामुपक्रमे यं जना-
हृतकथाः श्रुत्वां जगामि ज्ञानानम् । १ । यस्या निरुचितं वेदा योवे-
देभ्योऽधिकं जगत् । निशंमे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेयम् । १ । ऐत-
रेयब्राह्मणेन कांडमारण्यकाभिधं । महाव्रतप्रयोगेऽपि पंचमारण्यकी-
दितः । १ । विविधं महाव्रताख्यं कथं । एकादश्वं । अहीनावयव-
कथं । अवाक्यकथं चेति ।

End. तदिदं नवमंस्वाकामासकां प्रतीवपदानां प्रतिपादकं ग्रंथजातं य-
द्यपि कर्मकावेति पठितुं युक्तं तथाप्यारण्य एवाभ्येत्यमित्यभिप्रेत्य अतु-
र्गारण्यकेनात्र पठितं । इति अतुर्गारण्यकस्य प्रथमः खंडः । १ ।

Colophon. इति श्रीमहाजाधिराजपरमेश्वरवैदिकभाष्यप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धमहाराज-
सायबुध्दरेण सायबाषाय्येन विरचिते सायनीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरे-
यारण्यकादे अतुर्गारण्यके अष्टमः । १ । वेदार्थप्रकाशेन तमोदाहै
निवारयन् । पुमर्थास्तुरोदेयादियातीर्थमहेयः । श्रीरघु । १ ।

निवरणम् । सायनाचार्य्येन ऐतरेयारण्यकअतुर्गारण्यभाष्यम् ।

No. 541. ऐतरेयारण्यम् । *Aitareyāranyam.* Substance, country-
made paper, $13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 13-14 in a page. Char-
acter, s. c.

acter, Nágara. Date, Samvat, 1730. Appearance, very old, decayed, and the writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete, so far as the fifth Aranya is concerned.

Sáyana's commentary on the fifth Aranyaka.

Beginning. ॥ श्रीमच्छपतये नमः ॥ श्रीविद्येश्वराय नमः ॥ श्रीगौमाद्याः सुमनसः
सर्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा छतलत्याः स्फुटं नमामि गजाननं । पक्ष
निवृत्तितं वेदा योवेदेभ्योऽश्लिष्टं जगत् । निवृत्तमे तमचं वन्द्ये विद्या-
तीर्थमश्नेत्तरं । ऐतरेयब्राह्मणेति कर्दमारण्यकाभिधं । महाप्रमप्रपीमे-
ऽश्लिन् पञ्चमारण्यकोदितः ॥

End. परमात्मानं विदिन्वा सस्य ब्रह्मत्वावाकाञ्चानविदित्वा च ब्रह्म भवति ।
वाक्याभ्यासस्तुनीयाध्यायसमाप्त्यर्थः । पञ्चमारण्यकसमाप्त्यर्थः । छत्रा-
रण्यकाकाण्डसमाप्त्यर्थः । वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोर्द्धं निवारयन् ।
प्रमर्षाद्यतुरोदेयादिद्यातीर्थमश्नेत्तरः । । ।

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजपरमेश्वरश्रीमद्भैदिकसारप्रवर्तक श्रीवीरगुण-
भूषाक्षसामान्यपुरश्चरेण सायनाचार्येण ह्ये साधनीये वेदार्थप्रकाशे
ऐतरेयोपनिषत् पञ्चमारण्यकाण्डः समाप्तः । । । । शुभमस्तु संवत् १०१०
समये आश्विनशुद्धितीयायां समाप्तः । । । श्रीकामेश्वरप्रसादसिद्धये
लिखितमिदं ।

विवरणम् । सायनाचार्य्यकृतं ऐतरेयारण्यकपञ्चमारण्यभाष्यम् ।

No. 542 वामनसूक्तभाष्यम् । Vámana Súktabháshyam. Substance, country-made paper, 14×5½ inches. Folia, 16. Lines, 9-18 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the Vámana-súkt of the Rígvéda Sāṁhitá, Mandala i, Anuváka 22. Consequently, the title *Vamana súkta Bháshyam* is not correct.

Beginning. श्रीमच्छेनाय नमः ॥ अस्य नामस्तेति द्विपञ्चाशत्पञ्चमहमं सूक्तं दीर्घतमं
आचयेयमनुक्रमयिका ॥ अस्य द्विपञ्चाशत् अल्पसर्वं जेतत् समयो तथा-
पनप्रसन्नप्रतिवाक्यान्त्य प्रायेण ज्ञानमोक्षाचरप्रसंसा च पञ्चपादं सार्क-
ज्यानां यद्वा ज्ञायनेयसहितं (?) सप्तार्द्धमर्भाजोरिति अगत्यः ।

End. यदा अभिपतः अभिगमनवन्तः सल्लिखाधारान् तद्वामादीन् नयन्तं अथ वा अभिगन्तां सरस्रन्तं उदकवन्तं सर इत्युदकनामकदेवं ध्याये वा अथवे रचयाय आहवीमि पुनः पुनराह्वयामि ॥ ११ ॥

Colophon. इति द्वितीयस्य अतीये त्रयोविंशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ इति प्रथमे मंडले द्वाविंशोऽनुवाकः ॥ श्री ॥ वेदपुराणपरमेश्वर ॥

विवरणम् । अथवेदीयप्रथममण्डलान्तर्गतद्वाविंशानुवाकीयशामसूक्तस्य भाष्यम् । वामन-सूक्तभाष्यमिति यद्विहितकृतप्रमादविलिखितमेव ।

No. 543. मनुसूक्तविधानम् । *Manu-sūkta-vidhānam.* Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 2. Lines, 12-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Complete.

The application of the Manu-sūkta in benedictions, imprecations, &c. It forms a part of a work entitled Niyogadīpikā. Anonymous.

Beginning. श्रीमच्छेषाय नमः ॥ अथ मनुसूक्तविधानं । तत्र प्रयोगार्थे चतुर्दश-मेकं सूक्तं । विनियोग दीपिकायां तु सूक्तद्वयमुक्तं । सूक्तार्थभाष्यं । द्वितीयमपि सूक्तं च । प्रथमस्यैव अग्निदेवतचन्दः परमेश्वरः ।

End. सूक्तीप्राग्निर्भवति । वंशानां पुत्रप्रथमनाथं सूक्तपुराणरत्नं । पुत्रजीवपक्षे चैवम् । प्रतिदिनं दमघटैः सूक्ताभिषेकमंशितैस्तपः स्नापयेत् । अपमं-मात्रावधि । अथान्यत्रापि अपसोमकरणं । अतुदिने नामदेवरत्नमभिमन्त्र्य हुम्नेन पापयेत् । पुत्रप्राप्तिः । नष्टपुत्रप्राप्त्यर्थं दमघटं जपेत् । दमघटैः स्तपयेच्चैवैवम् ।

Colophon. इति श्रीविनियोगदीपिकायां मनुसूक्तविधानं । समाप्तं । श्रीरघु ॥

विवरणम् । मनुसूक्तस्य विनियोगविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 544. वेदभाष्यम् । *Vedabhāṣyam.* Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 40. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. General's incomplete.

'The commentary of Mahādhara on the Suklayajurveda of the Mādhyandini Śākhā, Chaps. 21-24.

Beginning. इमं मे मन्त्रेणैककपालस्य । अवभृथेणो वावथस्यैककपालस्य । पुरो-
वागस्य दे पुरोनुवाक्यायाम् इत्यर्थः ।

End. नैषारण्याः धर्मो उत्पद्यत्या ननु चिन्ताः । ४० ।

Colophon. इति चतुर्विंशोऽध्यायः । अथमदीधरकृते वेददीपे मनोहरे । मनी-
ष्यायचतुर्विंशोदेवता पद्मभाषकः । ४१ । श्रीमधेयः । प्रथमं कमला-
भायं अधेयं मिरिषा ।

विवरणम् । यजुर्वेदमाध्यन्दिनीयशाखाया रक्विंशध्यायतयतुर्विंशध्यायपर्यन्तस्य मनी-
षरकृतं भाष्यम् ।

No. 545. चमकभाष्यम् । *Chamaka-bhāshyam*. Substance, country-
made paper, 7×3 inches. Folia, 9. Lines, 8-10 in a page. Character,
Nigara. Date, ? Appearance, very old, decayed. Prose. Gen-
erally correct. Complete.

Sāyana's commentary on the Chamaka-sūkta of the Vājasaneyi
Sāhita, so called, because the words cha (च), mē (मे) are repeated
therein.

Beginning. श्रीचिद्विनायकाय नमः । यद्य निश्चितं वेदा दीवेदेभ्योऽखिलं
जगत् । निश्चये तमह वंदे विद्यातीर्थमहेन्द्रम् । १ । परिपेचनसु-
प्यासु सत्काराः यद्य ईरिताः । वसोर्धारादयः मिष्टाः प्रोथं किंश्च
(प्राच्यनेऽकिंश्च ?) सप्तमे २ । कल्पः ।

End. अग्निद्वनुवाक उत्तरभागगतानि वाक्यानि प्रमंसति । वाजं तिष्ठतीति
ध्वनियोगराय्य अग्रा विश्वसोर्धारात्वेकादशभिरादितः अनुवाकैर्जुषो-
त्येकामाहुतिं संमतो ददाति । शोबसदा + + ।

Colophon इति श्रीसायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां
चमकभाष्ये रक्तादशानुवाकः ।

विवरणम् । वाजसनेयसंहितायां कानिचिद्वचनकच्छत्राणि सन्ति । य मे इत्येतयोः प्रयोग-
वाक्यान् वेदां चमक इति भाष्य । पुस्तकमिदं तत् सूक्तीयसायनाचार्यकृतभाष्यरूपमित्यलम् ।

No. 546. चमकभाष्यम् ! Chamaka-bhāshyam. Substance, country-made yellow paper, 6x3 inches. Folia, 9. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Saka 1800. Appearance, fresh. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणान्तर्गतपुर्वम् ।

No. 547. काव्यब्राह्मणम् । Kāvya Brāhmaṇam. Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 108. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

A Brāhmaṇa belonging to the Yajurveda.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय । वेदपुराणाय नमः । माहं पत्यं धेयम् पत्न्या
माय (५ ?) या दूद्वति । अयमिति रेतसद्गुरुपत्यं चिन्तति । अ
हं कृपायि चिन्तति । अतो व्यामेव ते न वेनास्यद्विद्वत्पुत्रपितामेव वद्वि-
द्वति नैद्वतिता मय्य सान्ति ।

End. (अष्टितमम्) ।

विवक्ष्यम् । यजुर्वेदान्तर्गतकाष्ठशास्त्रम् ।

. No. 548. रुद्रजपः । Rudrajapah. Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 29. Lines, 5-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1864. Appearance, very old and worn out. Verse. Correct. Complete.

The Rudrādhyāya of the Vājasaneyī Saṁhitā, accented.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ हरि श्रीम् ॥ ॥ आम्हन्तेः प्रमाहन्तेः वनि-
माहन्तेः ? वसोवयम्हन्तेः पङ्क्तिहन्तेः उष्णिक्हन्तेः वृषणीहन्तेः नुपु-
हन्तेः मापुषीहन्तेः निरादहन्तेः शिबुपहन्तेः अदनीहन्तेः इष्टिनी-
हन्तेः ॥ १ ॥ इष्टिनीहन्तेः प्लरिचमुहन्तेः योम्हन्तेः सम्राहन्तेः नम-
वाविहन्तेः वाक्हन्तेः मन्हन्तेः छविहन्तेः हिरण्यहन्तेः बोन्हन्तेः
आहन्तेः वयम्हन्तेः ॥ १ ॥ मन्वावावा मन्वाविष्णु ववावसे ।

चिन्तयः सर्वास्तुषैश्च दद्यादिता दद्याये च पंचमे तु नित्यहोम
उच्यते ।

End. उभयविधं वेरिषं च दद्याः वो युष्माकं जंते विदारिताश्चे दद्यामि
छापयामि । तस्मिन्नेकादशानुवाकात्मकं दद्याध्यायं विनियुक्ते । श्रीः ।

Colophon. इति श्री सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां
अनुर्ध्वकवि पंचमप्रपाठके एकादशोऽनुवाकः समाप्तः । विष्णेश्वराया-
पंचमस्तु । श्रीः । । श्रीभवानीमंकराभ्यां नमः ।

विवरणम् । यजुर्ब्रह्मदीपदद्याध्यायस्य सायनकृतं भाष्यम् ।

No. 551. उपनिषद्काण्डः । Upanishad-kāṇḍa. Substance, country-
made paper, 6½ x 3 inches. Folia, 42 (of which fol. 1 is wanting.)
Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date,   Appearance,
old, worn out, and torn in the margin. Prose. Generally correct.
Incomplete.

The codex contains the *pravarṅgya* section of the Śatapatha
Brāhmaṇa. The beginning and the end are both wanting. The
mantras are accented.

No. 552. उपनिषद्काण्डः । Upanishad-kāṇḍa. Another copy of the
same work and of the same character, containing 39 folia, with a begin-
ning, but no end or colophon.

Beginning. । । श्रीवेण्मायनमः । । । ॐ । देवा इवे नरं त्रिवेदुः । अग्निर्देवः
भूमो भूषो विष्णुर्भुवि देवा अन्वरेवाहिना । १ ।

विवरणम् । प्रवर्गकाण्डाभिधः सप्तपदब्राह्मणार्थविवेचः ।

No. 553. वेदरुद्रि । Vedarudri. Substance, country-made kash-
miri paper, 9 x 5 inches. Folia, 40. Lines, 7-10 in a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1073. Appearance, very old and worn out.
Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 548.

No. 554. वेदार्थप्रकाशः । Vedārtha-prakāśah. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 63 (of which foll. 1-10 are wanting). Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Sāyana's commentary on the Yajurveda Saṁhita called Vedārtha-prakāśa.

Beginning. (अक्षितम्) ।

End. प्राज्ञं धनादिकं सर्वं प्राप्नोति जेतव्यं वैरिण्यै सर्वं जयति ॥ ॥
वेदार्थस्य प्रकाशेन तनोद्धारं निवारयन् पुनर्याचतुरी देवा वीषा (?)
तीर्थमहेन्द्रः ॥ ॥

Colophon. इति सायनाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुः संहितायां
पंचमकांडे चतुर्थप्रपादके द्वादशोऽनुवाकः ॥ समाप्तचतुर्थः प्रश्नः ॥ ॥
॥ ॥ अक्षितं अपेक्षमक्षु ॥ ॥

विवरणम् । सायनाचार्यकृता वेदार्थप्रकाशाभिधाना यजुःसंहिताटीका ।

No. 555. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 70 (of which foll. 1-13 are wanting). Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the Ekapadikāṇḍam noticed before. See Nos. 99-101.

विवरणम् ।

No 556. एकपदिकाण्डम् । Ekapadikāṇḍam. Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 89 (of which foll. 2-4 are wanting. Foll. 48 and 49 appear to be by a different hand.) Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and decayed. Prose. Correct. Incomplete.

No. 557. एकपदिकाखण्डम् । Ekapadikāṇḍam. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 75 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct. Incomplete.

No. 558. अध्वरकाण्डम् । Adhvarakāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 190 (of which foll. 107-110 are double.) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and the writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in Nos. 102 and 103.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीम् ॥ देव पूजनं जीयंयते ।

End. सेतुस्य श्रीमायाः श्री श्रीः पूजनयति तन्नादोक्तममान् ॥ १५ ॥
ब्राह्मणं ॥ १ ॥ चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ मन्त्रमः प्रपाठकः मन्त्रः कठिका
११५ ॥ अस्मिन् काये प्रपाठकः ७ ब्राह्मणानि संख्या ४९ कांठे कठिका
७५८ ॥

Colophon. इत्यध्वरपञ्चकं तृतीयं कांठं मन्त्रमं (मन्त्रमं) अविमुक्तवाराणसीक्षेत्रे
श्रीविश्वेश्वरपत्तिषी मारुतेश्वरमासे शुक्लपक्षे दशम्यां संदीपावरे(?) चिह्नितं
दीः काकां छत्रोः पुनदी + + + + शुभं भवतु ॥

No 559. अध्वरकाण्डम् । Adhvarakāṇḍam. Substance, country-made paper, 7×5 inches. Folia, 119 (of which foll. 1-20 are wanting.) Lines, 2 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1739. Appearance, very old, slightly torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. श्रीः पूजनय तन्नादोक्तममान् ॥ १५ ॥ ब्राह्मणं ॥ १ ॥ मन्त्रमः प्रपाठकः मन्त्रः ॥ कठिका सं ११५ ॥ अध्वरकाण्डं मन्त्रमं संवत् १७३९
४९ कांठिकशुद्धद्वितीयायां रविवारे शुद्धि (शु ?) में काकां भीय
श्रीदीदी श्री (शु ?) श्रीमामकाश्रमालपुत्र काकांरामेश्वर आश्रम-
पठनायै नमः ॥ अष्टक पाठकयोः दीपावरे ॥ शुभं दी दीपा-
अयति ॥ श्रीकाकांश्रीविश्वेश्वरः अत्यन्तः ॥

No. 560. ग्रहकाण्डम् । *Grahakāṇḍam.* Substance, country-made paper, $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 133 (of which foll. 1 and 2 are wanting.) Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 104.

विवरणग्रन्थपूर्वम् ।

No. 561 ग्रहकाण्डम् । *Grahakāṇḍam.* Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, ? (the folia being in disorder, the number cannot be exactly determined.) Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

No. 562 सवकाण्डम् । *Savakāṇḍam* Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 189 (of which foll. 5, 38, 169, are wanting) Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete

No 563. ग्रहकाण्डम् । *Grahakāṇḍam* Substance, country-made paper, $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 92. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1657. Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts and by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

Colophon. प्रपठकः । १ । संवत् १९१० चैत्र मदे वददाने रचो चय्य श्री ++
 वासुधैव कुटुम्बकम् ++ वासुपाठनार्थं ग्रन्थं भवतु । कदाच-
 नम् ॥ यादव पुस्तिके (?) दृष्टा (?) नादमं स्यतीत (?) मया । एव
 ग्रन्थ (?) भग्न (?) वा मम दोषो न दीयते ॥ नैलादधेदित्यादि ।

No. 564. सवकाण्डम् । *Savakāṇḍam* Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 50. (The page marks begin with 10.) Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. The first folium seems to have been written by a different hand. Prose. Correct. Incomplete.

No. 565. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50 (but without any order.) Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Fragmentary.

The codex is simply a bundle of papers written by different hands and without any order, and is useless for purposes of reference.

No. 566. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 11. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Prose. Fragmentary. Like the codex last noticed, it is merely a bundle of folia without any order.

No. 567. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 163 (of which foll. 155-162 are wanting) Lines, 5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm eaten. Correct. Incomplete. Accented.

No. 568. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 126 (of which foll. 80 and 81 are wanting) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and worn out. Correct. Incomplete. Accented.

No. 569. सवकाण्डम् । Savakāṇḍam. Substance, country-made paper, $11 \times \frac{1}{2}$ inches. Folia, 103 (of which foll. 1 and 2, 23-65, 67, 69-73 are wanting.) Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

No. 570. उल्लासम्भरणम् । Ullāsambharāṇam. Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Prose. Incomplete. The folia are in disorder.

Another copy of the work noticed in No. 102.

No. 571. उखासम्भरयम् । Ukhásambharayam. Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 80. Lines, 9-11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1654. Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Incomplete, (fol. 1 being wanting.)

Colophon. पंचमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ १०१ ॥ अष्टमोऽध्यायः ॥ १ ॥ सं १६१९ वर्षे
भाद्रपदे १ नु अष्टो दीर्घमन्त्रे लिखितं कर्मासीवा अष्टके उपपु-
रोत्तमकस्य पुनरोवाचा अध्यनायै ॥ ग्रंथं भवतु ॥ सर्वज्ञानसुखी
भवतु ॥ कर्मासीवा अष्टके नारायणलिखितं ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥
॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥
४ ॥ ४ ॥

दिवरयन्तूक्तपूर्वम् ।

No. 572. उखासम्भरयम् । Ukhásambharayam. Substance, country-made paper, $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106 (of which folia, 1-47, both inclusive, are wanting) Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work.

दिवरयन्तूक्तपूर्वम् ।

No. 573. ब्राह्मणोखासम्भरयम् । Bráhmaṇókhásambharayam. Substance, country-made paper, $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 10-13 in a page. Character, Nágara. Date, 1690 Samvat. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete. (Except fol. 1)

It is a copy of the *Asvamedhakāṇḍa* noticed in Nos. 129 and 130, and not one of *Ukhásambharayakāṇḍam* as we find in the title-page.

Colophon चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः ॥ कंडिकासंख्या १०१ एवं कंडि कंडिकासंख्या
४२८ ब्राह्मणानि संख्या ४२ ॥ संवत् १६९० वर्षे(?) आषाढ़(?)वदि १०
शनी लघित(?) ग्रंथं भवतु(?) ॥ कल्याणमस्तु (?) ॥ श्रीः ॥ ४ ॥
श्रीः ॥ ४ ॥ श्रीः ॥ ४ ॥

दिवरयम् । अश्वमेधकाण्डमिदं भट्टासम्भरयकाण्डम् ।

No. 574. उखासम्भरम् । Ukhásambharanam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 107. Lines, 7-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains two incomplete copies of two different Bráhmaṇas, Ukhásambharana, and Haviryajña. Of the former there are 7 folia only, while of the latter 100 folia from fol. 55 to fol. 155.

No 575 हस्तिषट्नामकाण्डम् । Hastishatṣṇámakāṇḍam. Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 121 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6-7 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 112.

विवरणनूतनपूर्वम् ।

No. 576. हस्तिषट्काण्डम् । Hastishatṣkāṇḍam. Substance, country-made paper, 7×3½ inches. Folia, 222 (of which foll. 1-77 and 192-221 are wanting.) Lines, 6-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1637. Appearance, very old, worn out, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete (except the folia wanting.)

Colophon.

इति हस्तिषट्नाम सप्तमं काण्डं समाप्तं हस्तिषट्काण्डे प्रपाठकः ॥
 प्रास्तव्यं १२ ॥ एवं काण्डे कटिपदार्थस्मा ॥ १८८ ॥ ग्रामं भवतु संवत् १६१०
 वर्षे वैशाख(शु) मासे कृष्णपक्षे पक्षम्या त्रिंशो भौमवाचरे-वीर-
 वाचारमी वासव्य उदीच्य ज्ञानिय(नीय ?) प्रोदीतरामस्तुतद्वरजीति-
 स्थाप्यते ॥ ग्रामं भवतु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥
 श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

No. 577. चितिकाण्डम् । Chitikāṇḍam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 101. Lines, 6-8 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old, torn, worn out, and slightly worm-eaten. Foll. 43-101 appear to have been written by a different hand. Generally correct. Incomplete.

No. 578. चितिकाण्डम् । Chitikanḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 168 (of which foll. 115-153 are wanting.) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worn out, and written by different hands. Correct. Complete but for the defect mentioned above.

No. 579. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikanḍam. Substance, country-made paper, 10×3 inches. Folia, 77 (of which foll. 4, 43-61, are wanting) Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Foll. 1 and 3 appear to have been written by a different hand. Correct. Incomplete.

No. 580. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikanḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 103. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete (without colophon.)

No. 581. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikanḍam. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 101 (of which fol. 1 is wanting) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1078. Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete (except the 1st fol.).

Colophon.

अमुचे. प्रपाठकः समाप्तः ॥ कटिका ॥ १०१ ॥ कांडे कटिका ॥ ४०१
(१?) माधुष्यादि संख्या ॥ १५ ॥ संवत् १६७८ वर्षे श्रावण शुद्ध पौष-
मास्या (?) रविवारेण लिखितं मोदकैवेद्य ज्ञानिभ्यः आचाराराम सर्वेश्वरेण
लिखितं ॥ ग्रन्थमस्तु ॥ अग्र्यरक्तविषयीयवध (?) मुद्रितधीमुषं (ख. ?)
कटेन लिखितं धन्यं (लिखितोऽग्रन्थः) यन्ने (यदेन ?) परिपालयेत् ॥ १ ॥
नैलादधे (?) अलादधेदधेस्यल (?) बंधनान् ॥ मुद्र (?) दशेन दातव्यं एवं
नदति पुस्तिका ॥ १ ॥ श्रीः ॥ क ॥ श्री ॥ क ॥ श्रीविद्येश्वराय नमः ।

No. 582. सञ्चितिकाण्डम् । Sañchitikāṇḍam. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 111 (of which foll. 1-4 are wanting.) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1268, Saka 1152 (?) Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete (except the first four folia.)

Colophon. साचीकाण्डं सम्पूर्णं ॥ लिं याज्ञिक (?) चकारासेष ॥ सं ११६८ शके ११५२
वा. सु. न ५० अलिजः श्लोकाः ।

No. 583. अग्निरहस्यकाण्डम् । Agnirahasyakāṇḍam. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 106 Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, writing effaced in parts and by different hands. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 123. Accented.

Colophon.

Colophon. इत्यग्निरहस्यं नाम दशमं काण्डं समाप्तं ॥ संवत्सरो वै यज्ञः प्रजापतिः ॥
याज्ञिकदेवहृत्पुनकश्चाक्षयेव व्रतपथं पूरितम् ॥ गुप्तमस्तु ॥

No. 584. अष्टाध्यायीकाण्डम् । Ashtādhyāyikāṇḍam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 44 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete

Another, incomplete copy of the work noticed in Nos. 124 and 125. Accented.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 585. अष्टाध्यायीकाण्डम् । Ashtādhyāyikāṇḍam. Substance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 66 (of which foll. 1-25 are wanting.) Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

No. 586. मध्यमकाण्डम् । *Madhyamakāṇḍam*. Substance, country-made paper, 7×3 inches. Folia, 31. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1509. Appearance, very old, worn out. Prose. Correct. Incomplete.

The first Prapāthaka of the *Madhyamakāṇḍa* noticed in Nos. 126, 127, 128.

विवरणमूलपूर्वम् ।

No 587 मध्यमकाण्डम् । *Madhyamakāṇḍam*. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 10. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Incomplete.

No. 588. अश्वमेधकाण्डम् । *Aśvamedhakāṇḍa*. Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 10½ (of which fol. 1 = lost) Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 175½. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 130, 131.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. ऐतज्जीवाय पितृभ्य न संदध्य ॥ १९ ॥ वास्तवे ॥ ७ ॥ चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः । अष्टिका संख्या ॥ ८८ ॥ ग्रन्थस्तु संवत् १०५५ वर्षे माघशुक्ल ५ शुद्धे वास्या अर्धे द्विद्विंशं ज्ञाती वीरेवर यादव क्षात्रपवनार्थम् ॥

No 589. सतपथब्राह्मणप्रवर्णकाण्डम् । *Satapatha Brāhmaṇa Pravargyakāṇḍam*. Substance, country-made paper, 10×1 inches. Folia, 45 (of which foll. 1 and 2 are wanting.) Lines, 77 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The *Pravargyakāṇḍa* belonging to the *Kaṇvaśikhā* of the *Satapatha Brāhmaṇa*.

Beginning. (अष्टितम्) ।

End. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । सतपथब्राह्मणप्रवर्णकाण्डप्रवर्णकाण्डम् ।

No. 590. वृहदारण्यकभाष्यम् । Vrihadāranyaka Bhāshyam. Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 24. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worn out. Prose. Correct. Incomplete.

An incomplete copy of Ananda Giri's commentary on the Vrihadāranyaka.

Beginning. श्रीमद्देवाय नमः ॥ मधुकांठे जायते कथं चेति मधुहयं व्याख्यातं सम्प्रति कांठांतरारंभं प्रतिजानीते जगद इति ।

End. (अष्टितम् ॥)

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । आनन्दगिरिकृतं वृहदारण्यकटीका ।

No. 591. वृहदारण्यकमिताक्षरा । Vrihadāranyaka-mitāksharā. Substance, country-made paper, 11×8½ inches. Folia, 187. Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat ? Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Vrihadāranyakakāṇḍa of the Śatapatha Brāhmaṇa, belonging to the Kāṇva śākhā, by Nityānandāśrama, a pupil of Purushottamāśrama.

Beginning. ॐ ॥ ॐ नमः श्रीगणेशाय परमात्मने श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीमत्तो जन्तु-
मन्त्रिः सृजति जगदिदं पालयत्यनरात्मा सविष्णवे निषीय स्वकमहि-
ममतः सत्यचिन्मूर्तिराखे । श्रीगुरुः सत्यवानां परमहिततमः पापि-
नामुपमूर्तिः सोऽन्नाकं वाहितानि प्रदिशतु भगवानात्मदः श्रीवशिष्ठः ॥१॥
यत्कृत्प्रवृत्त्यन्विकल्पसः सृष्टेकलादेव मे रामदेवमदाभिषा यद्वयम् नेश्य
स्य संतापिनः ॥ यन्मसारपरिवर्त्तमापद्यता संश्रितलाभोदभाग् नदे तत्
पुत्रयोक्तमायमनुरोः पादारविन्दद्वयम् ॥ १ ॥ याकाष्ठोपनिषत् प्रसिद्ध-
वृहदारण्यकद्वये सादरं तद्भाष्यप्रमुखं चित्तोक्त विपुला टीका कृता ज्ञानि-
नाम् ॥ रम्या तत्कलनासमर्थमतिभिर्मोक्षेषुभिर्योगिभिः पुत्रेया तु
मिताक्षरा + + + रियं व्याख्या समारम्भते ॥ १ ॥ उपनिषत्सन्देश
तु मुख्या दत्ता दक्षविद्येव ।

End. इदं वाचार्थपरंपराकथनं सर्वास्तु वाजिशालासु वेदाध्ययनसूत्रमा-
रभ्य पाठानुक्रमेण सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रात् सांजीविपुत्रपर्यंतं
समानं ॥ आदिसध्यान्तेषु कृतमंत्रस्तः पंथाः परिचारिषो भवन्तीति शि-
क्षयितु + + + प्रक्षये नम इति ॥

Colophon. इति हृददारण्यकनाम्नायां मिताचरायां अष्टमाध्यायस्य पंचमं ब्राह्मणं ॥
समाप्तं ॥ यः सङ्गतिस्तयस्त्रिकान्दिकवद्व्यायप्रभेदस्तु यस्तथा हृदरस-
वावलिक्लिप्त + + + मय ब्राह्मणः ॥ ब्राह्मणैककृतः पुत्राकक्रुतुमो-
नंशालवालांनुभाक् संवेद्यः सततं बुधैः च हृददारण्यककथनम् ॥ १ ॥
भाष्यवार्तिककृततट्टिका मय + रण्यकं दधि ॥ विमय्य बुद्धिरनेदं नवनीतं
समुद्युते ॥ २ ॥ महतामाश्रयं बोधुं साहजः का जसो भवेत् । तथापि
कथयाश्लाभिः चारमेतत् समुद्युतम् ॥ ३ ॥ यत्नादस्य सकरेदरसाभि-
न्नाविषामविधिपदादपि संवरतः । न प्राप्नुवति पद्मकर्मात्ता धनेचा-
श्लौ चर्चिश्चतुषे चरवे ममस्ते ॥ ४ ॥ इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाचार्य-
श्रीपुष्योत्तमात्मनःपूज्यपादशिर्यमित्यामंदात्मविरचितायां मिताचरायां
अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ॐ ॥ संवत् १११४ चैत्र ११ बुधे प्रयाजा-
नमपूज्यपादशिर्यश्रीपालादमेवेदेदं पुस्तकं वाराणस्यां + + + नि-
कटे लिखितं ॥ ॐ नमः ॥ तन्माध्यायस्य + + + भवतु ॥

विवरणम् । नित्याजम्पादमविरचिता हृददारण्यकस्य मिताचराभिधा टीका ।

No 592 सुक्लयजुर्वेदवाजसनेयीसंहिता । Sukla-yajurveda Vâjasaneyi
Sâhita. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 177
(of which foll. 1-7 are wanting.) Lines, 8-10 in a page. Character,
Nâgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing
effaced in parts. Verse and prose. Correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 38, 39, 40. Ac-
cented.

No. 593. रुद्रजपः । Rudrajapah. Substance, country-made paper,
7×3 inches. Folia, 16. Lines, 5 in a page. Character, Nâgara.
Date, ? Appearance, very old. Versa. Generally correct. In-
complete.

Another copy of the work noticed in No. 548.

विवरणम् । रुद्रजपः ।

Colophon. मके १६२० संवत् १४१८ संवत्सरे चैत्र शुक्लद्वितीया भीमवामरतरिने
रदं पुस्तकं लिखितं गोविंदरामभट्ट + + + त्र्युपनामकं तस्य रदं
पुस्तकं ।। ४ ।। ४ ।। ४ ।। ४ ।। ४ ।।

विवरणम् । छण्डयजुर्वेदसंहिताया द्वितीयकांडस्य पदपाठः सप्तारचिह्नः ।

No. 596 छण्डयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-saṁhitā
Padapāṭha. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 68.
Lines, ■ in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the third Kāṇḍa of the Black Yajurveda
Saṁhitā. . Accented.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । चरिः । श्रीम् । प्रजापतिरिति प्रजापति ।
शुक्लामयम् ।

End. पूर्वता छन्दान् नवमि प्रायेत्तु च वद्विष्टम् । ११ ।। १ ।। ११ ।
१ ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। ११ ।। श्री-
कामिनायोविजयतेनरम् । १ ।। श्रीः । चरोजयति ।

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । छण्डयजुर्वेदसंहिताया तृतीयकाण्डोपपदपाठः सप्तारचिह्नः ।

No 597. छण्डयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-saṁhitā
Padapāṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 87.
Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the fourth Kāṇḍa of the Black Yajurveda.
Accented.

Beginning. श्रीमधेशाय नमः । । चरिः । श्रीम् । युजन्तः प्रमुभं । मनः । तत्त्वार्थ ।
श्रुतिना । धियः । श्रुतिः । ज्योतिः ।

End. अग्राविष्णु । अग्रिष्ठ वाजोना । अद्विष्टोपः । एकोनचत्वारिंशत् ।
१८ ।। श्रीछण्डाय नमः ।

Colophon (नास्ति) ।

विवरणम् । छण्डयजुर्वेदसंहितायाश्चतुर्थकाण्डीयपदपाठः (ससरचिह्नः) ।

No. 598. छण्डयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda Pada-pátha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 128. Lines, 8 in a page. Character, Nágara. Date, . ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the fifth Kánda of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः । । हरिः । सोम् । सावित्राणि । जुहोति । प्रमूत्या
दति प्रमूत्या ।

End. यो वै रुपाङ्गिर्नि अमृत् स पयिभिः अमृत् अमृत् अमृत् पंचामृतम् ।
१८ । हरिः । सोम् । १८ । १८ । १८ । १८ । १९ । १९ । १९ ३२ ।
सावित्राणि विष्णुमुखाः अमृत्पयः देवाह्वयः यदेकेन चिरञ्जयपां ।
यो वा अयमा देवसंततः । पंचमाहवमाग्निं पयसः । यीः ।

विवरणम् । छण्डयजुर्वेदसंहितायाः पञ्चमकाण्डस्य ससरचिह्नः पदपाठः ।

No. 599. छण्डयजुर्वेदसंहितापदपाठः । Krishna-yajurveda-saṁhitá Padapátha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 103. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, . Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the sixth Kánda of the Black Yajurveda. Accented.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः । । हरिः । सोम् । प्राचीनवृद्धमिति प्राचीनवृद्धम् ।
जुहोति । देवमनुष्या दति ।

End. ईमः । पत्निया । प्रीति । देवावा । इन्द्रियं । देवावा । अदाभ्ये ।
देवा वै । प्रवाङ्क । प्रजापति देवेभ्यः । यः । रिद्विषानः । प्रो-
मृषा । एकादम् । च । ११ । श्रीविद्यनाथाय नमः । सुवर्माय यजति
प्रजा श्रीमेनै मृच्छीयान् प्रत्येच मृच्छीयान् प्रजा पश्यन् विचिन्तारि-
यत् । ३११ । । ११ । ११ । ११ । ३२ । ३२ २२२ ।

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । छन्दयजुर्वेदसंहितापदपाठः सप्तविंशः ।

No. 600. *छन्दयजुर्वेदसंहितापदपाठः ।* Krishna-yajurveda-saṁhitā Padapāṭha. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 85. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

The Pada text of the seventh Kāṇḍa of the Black Yajurveda Saṁhitā. Accented.

Beginning. नीमचेमाय नमः ॥ ओम् ॥ शुक्लमिति प्रज्जननं । श्रुतिः । अपि
द्वे कृतानि । श्रुतिः ।

End. मातः । सुमुक्तः । सर्वममृताभिः । वा । इवे देवहव । अमुजित्युः
हताङ्गः । सर्वद्योहिः सार्वे । अतुः पशुमत् । ५३ । ५४ । अति ।
ओम् ।

Colophon. सप्तसाहस्रपदानि समाप्तिं यथाय । शुभमस्तु मित्रं भूतात् । कुम्भ(?)
स्थान । १० । नीमः प्रसीदतु । कामीनापोविजयवैतवाम् । श्रीः ।

विवरणम् । छन्दयजुर्वेदसंहितायाः सप्तसाहस्रीयपदपाठः सप्तविंशः ।

No. 601. *तैत्तिरीयसंहिताभाष्यम् ।* Taittirīya Saṁhitā-bhāṣyam. Substance, country-made paper, 10×8 inches. Folia, 68. Lines, 11-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost new. Prose. Generally correct. Incomplete.

Sāyana's commentary on the fifth Kāṇḍa of the Taittirīya Saṁhitā.

Beginning. । नीमचेमाय नमः ॥ यच्च निवर्धनं देवा ये वेदेभ्योऽखिलं जनन् ।
निर्धमे तमसं मन्वे विद्यातीर्थमहेतरम् ॥ १ ॥ अतुर्थकादे पितृयमंशा
सर्वं न वर्धताः । आस्तुर्थं पंचमे कादे वन सप्तप्रपाठकाः । १ । सप्तसा-
हस्राधतुर्थकादौ मित्रयैपानुवाका एकादसानुवाकाः स्युराचोऽर्धवेवभी-
रिताः । ११ । साविताजनिस्त्वस्र स्त्रीकारः प्रथमेऽभवत् । द्वितीये अतुर्थं
अष्टद्वयेनामस्येदुर्ध्वं ॥ २२ ॥ तृतीये अतुक्त्वाध्यासं भूषंकारोऽजान-
दिभिः । अतुर्थेण चरं कान्ता संरधेस्यंयवयोः । पंचमं संधनामेना-
म्यमभूथो यमाचरेत् । षष्ठे तुमां निर्धमेति सप्तमे संस्मरोति नौ । ११

अष्टमे पञ्चदशे नवमे अष्टमिः । अष्टमं दधीत दशमे द्वाद-
शे अष्टमधिकः ॥ ० ॥ अष्टममनुवाक्योऽथ भोक्तुं उक्त्यन्तां ततः ।

५ ।

यमिदं इत्येवमाद्या अष्टम्याप्रिय ईरिताः ॥ अष्टम्यास्तु प्रयाज्यानां याज्या
एकादशेऽवताः । अष्टम्याष्टकांते ताः विनियुक्ताः स्फुटं नुतम् ॥ ८ ॥

End.

अष्टम्या प्रपाठकस्य विनियोगसंग्रहः ॥ आयथादिभिराग्नेयमर्चैः पंचचितीः
स्रुयेत् । अग्ने देवा मिचेत्याद्या माचिकेत चितीरिताः ॥ १ ॥ आयथाद्याः
पंच मंत्रा इहानेय्यास्ययाज्यं । सौरिचिचवतीचिचं देवानामित्यसौ
भवेत् ॥ २ ॥ आग्नेये उपमं दद्यात् प्रत्येकं चित्तिपंचके । पंचाक्षरस्यैव
दद्यात् प्राजापत्यामिचेरकां ॥ ३ ॥ यो देवा उष्ट्यन्तिथे दद्यादष्ट्यानि
संग्रिका । शतायुवायेति पञ्चमर्चैः पंचेष्टका इमाः ॥ ४ ॥ इन्द्रस्य यदि-
चोर्दध्यादग्राविष्णू इमाः ॥ ५ ॥ चित्तिं जुहोमि चाचेतं सप्तवेची जुहोति
चि ॥ ६ ॥ अग्ने यद्येत्युपादध्याद्वा इन्द्रस्य पंचेष्टका । सुवर्चपंचभिर्ज्वा वे-
ज्जिह्वो दधाति चि ॥ ७ ॥ याज्ञे तिस्रो जुहोत्येवं तज्जापामीनिचो-
मकः । यदा कृतादिनि प्रोक्तैर्मन्त्रैराहुनिचोमकः ॥ ८ ॥ याज्ञेष्टमर्च-
नकेति मंत्रातृक्यं दधाति चि । यद्येत्यग्निपचो आयथाद्याः पूर्वमुदी-
रिताः ॥ ९ ॥ ताभिः पंचेष्टकादद्यादष्टिकां चितीरितं । सोभानित्य-
श्मेषाममंत्राः सोऽग्रस्य अन्ताः ॥ १० ॥ अनुवाकेषु कांठं यत्पंचमं यदि-
सुस्थितं वेदार्थस्य प्रकाशेन ततोऽर्चैः विचारयन् । पुनर्वास्तुरोदेया-
द्विधानीयमर्चयन् ॥

Colophon.

इति सायनाचार्यनिरर्चिते वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां पंचमकांठं
सप्तमप्रपाठके षड्विंशोऽनुवाकः ॥ १६ ॥ सप्तमप्रपाठकः सप्तमः (पञ्चाङ्गः ?)
सप्तमकांठश्च पंचमः (?) ॥ सायनाचार्यनिरर्चितं यजुः (?) वेदार्थपुस्तकं ।
अयोधिवान(?)कृत्येन खरः । वर्षसमं श्रुतम् ॥ ग्रंथसंख्या १५० ॥

विवरणम् । सायनाचार्यकृतं तैत्तिरीयसंहितायाः षडमकांठीयभाष्यम् ।

No. 602. तैत्तिरीयब्राह्मणम् । Taittirīya-brāhmaṇam. Substance,
country-made paper, 10×4 inches. Folia, 157 (of which 1-3 are
wanting) Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Incom-
plete

An incomplete copy of the Taittirīya Brāhmaṇa, having
neither beginning nor end.

End. ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७
इडा १२४ चायि चैदो १४ मिः रदिया १ चाचो १ इडा ।

विवरणम्-। वैराजसामेति प्रसिदानां समवेदीयमन्त्राणां संपदपुस्तकम् । अत्र मन्त्राः सप्तर्चिकाः सन्ति ।

No. 606. भारद्वाजसाम । Bhāraṇḍādi Sama. Substance, country-made paper, 6×2½ inches. Folia, 2. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete. It contains only two Sāmans.

A collection of Sāmans known under the name of Bhāraṇḍādi. Anonymous.

Beginning. श्रीमपेसाय नमः । अथ भारद्वाजसाम लिख्यते । ॐ इयाम् । नमस्तथा-
१।
रीत्येति । पर्यंत उत्तरा १म् ।

End. धर्मोत्पत्तिर्भुवनेषु चतुर्दश । इदं इति १२४५ ।

Colophon. इति भारद्वाजसामः समाप्तः (याम समाप्तं ?) । अथ भारद्वाजसाम लिख्यते ।

विवरणम् । भारद्वाजीनि कति नाम सामानि सन्ति, तेष्वत्र सामद्वयमात्रं वर्तते ।

No. 607. सामवेदब्राह्मणम् । Sāmaveda Brāhmaṇam. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 12. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1660. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains three small works, (1) Devatādhyāya, (2) Saṁhitopanishad, and (3) Vāñśa Brāhmaṇa, so connected that they cannot be separated. Of these, the first and last belong to the Sāmaveda, and the second to the R̥gveda.

Beginning. (of Devatādhyāya) × त्रि × त्वा × ने × ॥ अग्निर्हिन्द्रः प्रजा-
पतिः सोमोवषष्ट्यशमंभिरा ।

End. (of Devatādhyāya) सखि देवविभ्यश्च ब्रह्मसत्यश्च पानुमासि +
+ सत्यं च पानुमासि ॥ १ ॥

Colophon. इति देवताध्यायः । समाप्तः । १

- Beginning.** (of the Sāṃhitopanishad.) अथातः संहितोपनिषदो व्याख्यास्यामः सर्व्वपरोक्षादेव ।
- End.** (of the Sāṃhitopanishad.) पुरुषोवाकमीशरोभिजायदेनाका-
शोकरं च चतुर्थो भवति य एवं वेद य एवं वेद ॥ ५ ॥
- Colophon** इति संहितोपनिषद् समाप्तः (समाप्ता ?) ।
- Beginning.** (of the Vāṃśa Brāhmaṇa) नमो ब्रह्मणे नमो ब्राह्मणेभ्यो नम
आचार्य्येभ्यो नम ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यो नमो वेदेभ्यो नमो वायवे च
मृत्यवे च विष्णवे च नमो विश्वकाय चौपजाय च ।
- End.** (of the Vāṃśa Brāhmaṇa.) बृहदसौ पितृबृहदग्नौभिन्नो गोभि-
न्नादेव गोभिन्नोराधाच्च भोतमान् समानं परं समानम् परं ॥ १ ॥
- Colophon.** इति ब्रह्म ब्राह्मण समाप्तः (?) खलि संवत् १६९० वर्षे यावत्
शुद्धि १५ बुधे । अथच श्रीवाराहकीर्तिनाथश्रीमन्नान्दीयजुर्महोदयैवेन
लिखितम् ॥ च वैकुण्ठपठनार्थं तथानीलकण्ठस्य ।

विवरणम् । अत्र श्रीवि पुस्तकानि मिलितानि सन्ति (१) देवताभाष्यः (२) संहितोप-
निषद् (३) ब्रह्म (४) ब्राह्मणमिति चर्चान्वितानि सुप्रसिद्धान्येव ।

No. 608 इन्द्रजलभभाष्यम् । Indraśalabhabhāṣyam. Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 95. Lines, 10-14 in a page, bound in book form. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, decayed, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Indraśalabha Sāṃhitā. Anonymous.

Beginning. श्रीमदेषाव नमः । प्रथमसौकमाद्यमवचस्त्रेभिर्ज्ञाद्वयं यत्तु इत्येव ।

End. (खलिखम्) ।

विवरणम् । इन्द्रजलभसंहिताभाष्यम् ।

No 609. अमृताक्षरम् । Amṛtākṣarānam. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 19. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, 1678 Samvat. Appearance, very old and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A legend of Garuda bringing down, at the request of his mother, the nectar of immortality from heaven after defeating the Devas.

Beginning. ॐ नमो विष्णुर्ध्वे । यस्माद्वान्मोहमन्दादग्निमोहवर्नं कपिताः सन्नतो-
काः पातालं पद्मबान्धो वनयजमहितं कर्ष्यं भवयित्वा तु म क्रुद्धो वज्र-
तुण्डः क्षुत्ताभिरुनिर्जितायां वज्रापलं (?) वंदे काम्यपेयो हृत्तुल्यवलयतः

११ १ १ ११ १
पातु बोधैः । ॐ मद्गोपि प्रिय नामो देवो वरुणः प्रजापति यो
१ १ १ १ १ १ १ १ १
देवो देवा दिविषददुष्ट वेभो वा देवा देवभ्यो नमः ॥ १ ॥

End

Colophon. इत्यमताहरणे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ॥ वल्लभरायावलिभिर्नि-
 देन्दे विज्जमाहृतः । चंद्रकि लिखितं काव्या प्रतिपञ्चादये भित्ते । श्रीरा-
 माय नमः ॥ अष्टौ वारायमोक्षेन हृदनामारज्जतिना राउल श्रीमं-
 जीतुवेन राउल श्रीप्रयागजीक्षेन लिखापितममताहरणं सप्तदशाय
 परोपकारार्थे च ॥ यादवमिति न्यायान्न मे दोषः ॥ श्रीरामाय नमः ॥
 ॥ ५ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ५ ॥

विवरणम् । मण्डलतास्यतादृशविषयकमन्त्राणां संग्रहपुस्तकम् ।

No. 610. मन्त्रभाष्यम् । Mantrabhāṣyam. Substance, country-made paper, 12x5 inches. Folia, 81. Lines, 12-15. Character, Nigara. Date,* ? Appearance, old, decayed, slightly torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Mantras generally used in Vedic rites,
by a son of Bajrāṭa.

Beginning. निदिः दीर्घशेषाय नमः ॥ अष्टमे नमः ॥ हृदयं दक्षिणं चादिमधुलं
 बाहि उदयः (?) ॥ घेहते नमः ॥ नोमि अष्टजु नामनिपदं । चादिता-
 द्भवात् पशु मायाः पंचदशापराः । नं याप्रवत्त्वं वन्दे मन्त्रभाष्य
 प्रविद्वे ॥ अष्टपदार्कतयैरतथा अतपदयते । अष्टोत्तु वधुभीष्ट मन्त्राः

* The work was written by a son of Bajrāṭa, an inhabitant of Śaṇḍapura in the reign of the king, *Utho, a.*

देवतां ब्रह्मं च यन् । ऋषो यजुर्वि भामानि नमार्चः पदवाक्ययोः ।
 युतयथाय याः प्रोक्ताः योर्थवादस्तु कथंयः । तत्र हि पूर्वमस्मिन् विशि-
 ष्टकर्मजनितकृतिमंकारसमानानुष्णिगिधर्मोऽयः सुप्रतिबुद्ध्यायेन हि-
 रण्यमर्षप्रकृतयः कथ्यादौ सप्त विद्ययाभियज्यमानाः धर्मास्तद्वत्त-
 र्भवन् इत्युच्यन्ते ।

End. (अष्टितं) ।

Colophon. (अष्टितं) ।

विवरणम् । मन्त्रभाष्यं नाम पुस्तकम् सुप्रविशमेव ।

No. 611. अनुपदः । Anupadab. Substance, country-made paper, 12½ x 4 inches. Folia, 73. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out, with writings by different hands. Prose. Not correct. Complete.

A work explaining fully some Vedic rites performed by the followers of the Sāmaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ नमो ऋषेभ्यः । ॐ नमो सामवेदाय । यजुषां कर्मसु हिंसतो-
 विधानमर्थपदसाहितस्तु सर्वेष्वेव(?)शब्दविशेषो द्रव्यवचनौडमती-
 प्रयमेवेति ।

End स सर्वेषु लोकानाम्नेति सर्वेषु कामान्नपहतपादा निष्ठाक्य भवति
 संपन्नाश्च जयति संपन्नाश्च जयति । १६ ।

Colophon. इत्यनुपदे दशमः प्रपाठकः समाप्तः समाप्तस्यायमनुपदस्यो यस्मिन् ।
 १ ग्रामस्तु । । श्रीविश्वराय नमः ।

विवरणम् । अनुपदाख्यो वैदिकमन्त्रविशेषस्याध्यात्मिकोऽयम् ।

No. 612 अनुपदसूत्रम् । Anupada Sūtram. Substance, white Kāś-
 miri paper, 16 x 6½ inches. Folia, 38. Lines, 8 in a page. Character,
 Nāgara. Date, Samvat 1942. Appearance, fresh. Prose. Generally
 correct. Complete.

Another copy of the work noticed just before.

Colophon. इत्यनुपदसूत्रे दशमः प्रपाठकः समाप्तः । श्री १८५१ भाद्री शुक्ल ११ ।
 विवरणम् ।

No. 613. मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् । Maitráyaṇīya Brāhmanopani-
 shat. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 13. Lines,
 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost
 new. Verse. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीमधेमाय नमः । श्रीमुचपतीष्टदेवताम्यो नमः परास्वरमुच' वदे सित-
 न्यासतविषहं यस्यावलोकनेनैव मता संसारवासना १ । अथ वैराग्य-
 लक्ष्यं दुःखशूलोद्वि संसारलभ शोध्यं न विद्यते वासनासंस्तवेर्मूलं
 तस्यास्वाभोविधीयतेऽनरे इतिहमग्रा संसारस्य प्रवर्तिका तस्या निर्मूलनं
 कार्यं प्रकथेत् सुमुमुक्षा ।

End. इतिश्री सुपर्वा सप्तमो सखायो समानदृष्टं परिपक्षजाते एकस्योः
 विपक्षमति पक्षमन्त्यनयप्रभिषाकमीति टीका—तौ प्रसिद्धौ सुपर्वा
 सुमु पर्वा मतिः ययोस्तौ पक्षं मनो सखाये च पतन्नामवहेन्मिति निष्-
 चयादतद्धानो इत्यर्थः सप्तपुत्रो सप्तयोमवन्तो सखायो परस्परानुब्रूतो
 द्वौ जीवात्मपरमात्मानो समानं एकं दृष्टं शरीरं परिपक्षजाते चाधि-
 मयतः शोकुर्मन्त इति यावत् अनयोः कार्यभेदमाह तयोर्मध्ये एकौ-
 जीवः पक्षं विपक्षं पक्षं अतिभुङ्क्ते अन्य ईश्वर अनयन् अभुङ्क्षानः
 सन् अभिषाकमीति चाधिनेन पश्यतीत्यर्थः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥

विवरणम् । मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् विषयोऽनमोसखायनं तज्ज्ञानम् ।

No. 614. मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् । Maitráyaṇīya-brāhmanopani-
 shat. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 13.
 Lines, 5 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
 fresh. Verse. Generally correct. Complete.

An Upanishad belonging to the Maitráyaṇīya Śākhā of the
 Sāmaveda.

Beginning. मैत्रायणीये ॐ प्रक्षयज्ञो वा एष यत्पूर्वेषां चयनं तस्यायजमानश्चिन्नेता-
 नग्रीनात्मानमभिधावेत् संपूर्णः खलु वा अथा विकलः संपद्यते ।

End. तेषु चरन्ति प्रविष्टः समुज्जानामधिपतिर्वभूवा इत्यथा आत्मानंवेदि-
 खान्तवेदिय १ ।

Colophon. इति मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषदि पंचमः प्रपाठकः । ५ । ५ ।
विवरणम् । मैत्रायणीयब्राह्मणोपनिषत् ।

No 615. रुद्रस्योपनिषदादि । *Rahasyopanishadādi.* Substance, foolscap paper, 12×8 inches. Pages 23, without page marks. Lines, 10-30 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh, bound in book form. Not correct. Complete.

The codex contains the following small works written separately, but bound together in book form. (1) Kaushītaki Brāhmaṇopanishad. (2) Śārīropanishad. (3) Amṛita-bindūpanishad. (4) Brahmopanishad. (5) Garbhopanishad. (6) Paipyalāda or Vrihajjāvalōpanishad. (7) Jāvalōpanishad. (8) Chityōpanishad. (9) Pañcha Brahmavidyopanishad. (10) Itihāsopanishad. Of these, the Vrihajjāvalōpanishad has been noticed in No. 191.

Beginning. (Kaushītaki) कौषीतकि ब्रह्मोपनिषत् । प्र-
ह्लोद वै देवोदासीरिन्द्रस्य त्रियं धाम्नीजमान ।

End. (Kaushītaki) चैवं विद्वान् सव्यान् पाप्मनोपहत्य सर्वेषां भूतानां
वैष्णं साराख्यमाधिपत्यं परियेति । नैवं वेद य एवं वेद ।

Colophon इति कौषीतकी कौषीतकि(?) ब्राह्मणोपनिषत् छ समाप्ता । ५ ।
हरिः ॐ ।

Beginning (Śārīropanishad.) श्रीवेदव्यासाय नमः । हरिः ओम् । अथातः श्रु-
थादि महाभूतानां समकार्यं यत्कठिनं वा श्रुतिवै, यदुद्धवं तदापः
यदुद्धं सत्तेजः यः सञ्चरति स वायुः क्षुब्धिवं (यन्मुचिरं ?) तदाकामं
श्रीवासीति श्रानेन्द्रियाणि शोभमाकाशे वायो लब्धः । अग्नौ चक्षुः । चक्षु-
जिह्वा श्रुतिर्वा प्राणमिति एवमिन्द्रियाणां यथाक्रमेण सत्त्वस्यैकपरस्व-
मवाद्यैवे विषयाः श्रुत्यादिसदाभूतेषु क्रमेणोत्पन्नाः ।

End. मनोबुद्धिरदंकारखानिष्ठाग्निजलानि भूः । एताः प्रकृतयस्त्वष्टाविकाराः
शोदभापरे । ओवं लब्धं चक्षुर्जिह्वा प्राणं चैवतु पंचमं पादो (यू?) पक्षौ
करोपादौ वाक् चैव दशमी मता मन्दः स्वर्गश्च रूपश्च रसश्चैव च
चक्षुर्विंशति एतानि सत्त्वानि प्राकृतानि तु चतुर्विंशतिरत्यन्तं प्रधानं
सृष्टयः पराः । ५ ।

- Colophon.** इति शरीरोपनिषद्समाप्ता श्रीलक्ष्म्यार्पणमस्तु ॥ ५ ॥
- Beginning.** (Amṛitabindúpanishad.) हरिः ओम् ॥ नमो (मनो ?) हि द्विविधं
 प्रोक्तं शुद्धं चाशुद्धमेव च ॥ अशुद्धं कामसंकल्पं शुद्धं कामविवर्जितं ।
 मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः ॥ पञ्चाय विषयासक्तं मुक्त्यै नि-
 र्विषयं कृतं ॥
- End.** ज्ञानमेकं समाधाय उद्धरेदक्षिणत्परं । निष्कृतं निष्कृत्य मां तद्गुरुच्छा-
 दमिति कृतम् ॥ सर्वभूताधिवासं यद्भूतेषु च वसत्यपि । सर्वानुपाह-
 कलेन तदश्रावं वासुदेवः तदश्रावं वासुदेवः ॥ ५ ॥
- Colophon.** इति अमृतबिन्दूपनिषद्समाप्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
 ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
- Beginning.** (Brahmopaniṣad.) ॥ ॐ ॥ हरिः ॐ ॥ भद्रं कर्णेभिः श्रुतिः ॥
 १ ॥ अथास्य पुरुषस्य चत्वारि ज्ञानानि भवन्ति । नाभिहृदयं कंठं श्रोत्रं
 तत्र चतुष्पादं ब्रह्म विभाति ॥ जगतीये (जायति ?) ब्रह्मा । सप्तोर्विष्णुः ।
 क्षुण्णिवद्भः । तुरीयमक्षरं च आदित्योर्विष्णुश्चेक्षरस्य ॥
- End.** यतो वाचो निर्वर्तते अप्राप्य ममसा मय ॥ आनन्द मेव जीवस्य यस्या-
 न्ना मुच्यते बुधः ॥ सर्वनाथिनमाद्यानं श्रीरे सर्पिरिवार्षितं ॥
- Beginning.** (of the Paipyalādoṣanishad.) ॥ हरिः ॐ ॥ कथं बंधः कथं
 मोक्षः का विद्या का च विद्यते ॥ आप्तुं समस्तपुत्रि तुभ्यं च कथम् ॥
- End.** एकोद्भूतो मम देवो न द्वितीयोऽस्मि कुपयितुं तिलोकान् थाप्य भूतात्मा
 भुङ्क्ते विश्वभुगव्ययः ॥ तस्मै ब्रह्माय नमोऽस्तु ॥ आह्वयापि सदाशिवरहस्यं
 पैण्डलादमिदं शास्त्रं योभीदे भर्तृवासाद्विमुक्तो भवति ॥ सर्ववेदाध्यायी
 भवति धर्ममानाध्यायी भवति श्रीब्रह्माध्यायी (यो ?) भवति श्रीशिवस्य
 हृदयंगमो भवति न च पुनरावर्तते इत्याह भगवान् ब्रह्मा ॥
- Colophon.** इति नृदञ्जानालपैण्डलादोपनिषत् ॥ सत्त्वज्जगता शिवसाधुश्चमाप्नोति ॥
 इति पैण्डलार्द्रं समाप्तम् ॥ आत्मविद्यातपोयुक्तं तद्गुरुच्छापनिषत्परं ।
 तद्गुरुच्छापनिषत् ॥
- Colophon.** इति गर्भोपनिषत् समाप्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
- Beginning.** (Garbhopaniṣad.) हरिः ॐ ॥ सद्यः नावतु मांतिः ॥ १ ॥ पञ्चात्मकं
 पंचसुवर्तमानं यद्वाक्यं यदमुषयोमयुक्तं ॥ तं सप्तधातुं विमलं द्वितीयं
 चतुर्विद्याधारमयं शरीरं ॥

- Colophon.** इति साधोपनिषत् समाप्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥
- Beginning.** (of the Rahasyopanishad.) श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ परमादितमत्याम्ना
प्रज्ञा साद्वैतचिदुभयं ॥ आश्रयेद्विद्यासुर्निमवाह्मनसमोचरं ॥ अमातो
रदस्योपनिषदं यास्यास्यामः ।
- End.** नञ्जुला सकलाकारोवासाः सत्यवतीतुताः पुण्ये सद्धितं प्रीत्या परानन्दमुपे
इवाम् (?) ॥ ११ ॥ योरदस्योपनिषदमधीते गुर्वनुपमात् ॥ सर्वपाप-
विनिर्मुक्तः साक्षात् कैवल्यमश्नुते ॥ १४ ॥ साक्षात् कैवल्यमश्नुते ॥
- Colophon.** इति रदस्योपनिषत् समाप्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

विवरणम् । पुस्तकेऽस्मिन् कौषीतकि ब्राह्मणोपनिषत् मयूरकोपनिषत् अक्षतविन्दूपनिषत्
गर्भोपनिषत् पैण्डलादोपनिषत् जावालोपनिषत् चित्योपनिषत् ब्रह्मविद्योपनिषत् इति सा-
धोपनिषत् इत्येता दशोपनिषदः सन्ति । नञ् बद्धा आनन्दायमपुस्तकावस्थां प्रकाशिताः ।

No. 616. मनुसूक्तविधानम् । *Manusūktavidhānam*. Substance,
country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and worn out.
Prose. Generally complete.

Another copy of the work noticed in No. 543, with some
different readings. Compare the beginning and end of this with
the corresponding portions of the former.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मनुसूक्तविधिः लिख्यते ॥ मनुसूक्तस्य तापसो
मनुर्ऋषिर्मेनुदेवता विदुष्वहं ॥ आयेकात्यायनस्यो जगत्यः मनुर्ऋषी
मनुर्देवा इति वीजं अमीहि मन्यो इति शक्तिः सुष्टु धनमिति
कीलकं द्वादशै अपि विनियोगः ॥

Colophon. इति विनियोगदीपिकायां मनुसूक्तविधानं आदौ अथादिन्यासः ॥
यस्ते मनु इति चतुर्दशैश्च सूक्तस्य तापस्ये मन्यवे अथये नम इति
शिरसि ॥ आयेकात्यायनस्यो जगत्यः शेषास्त्रिदशैर्दोभ्यो नमः मुखे ॥
मनुर्देवतायै हृदये ॥ अमीहि मन्यो इति शक्तये पादयोः सुष्टु धन-
मिति कीलकाय नामो ॥ अथ पदंगः ॥ सुष्टु धनमुभयं अङ्गुष्ठाभ्यां
यस्ते मन्यो भियं दधाना ॥ साक्ष्यमदाम ॥ अङ्गुष्ठान् मन्यो भियं दधाना ॥
सुष्टु धनभियं दधाना ॥ प्रयोगार्थे चतुर्दशमेकसूक्तं विनियोग
दीपिकायां तु सूक्तद्वयमेव सप्तद्वैवे (सप्तवै वे ?) यथद्वयेऽपि अपिबंदो
देवतसंज्ञा एकैव प्रयोगार्थेऽप्येवमेवं ॥ इतीति सूक्तविधानं समाप्तम् ॥

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 617. अग्निष्टोमविषयिणी चिन्ता । *Agnishṭoma-vishayinī-chintā.* Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 20. Lines, 15-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Incomplete.

A treatise on the Agnishṭoma rite. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इदानीमग्निष्टोमविषयिणी चिन्ता प्रकूयते । ए एव यज्ञः पञ्चविंशोऽग्निष्टोमं दर्शपूर्णमासी, चातुर्मास्यानि, पशुघोम इति कुतेः । पाकादेव ऋचोऽपि सिद्धः । ऋमान्तरमप्युक्तमाश्रयनेन । दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्टेष्टिं पशुचातुर्मासीरय सोमेनेति ॥

End. (अष्टितम्) ।

Colophon. (अष्टितम्) ।

विवरणम् । अग्निष्टोमयज्ञानुष्ठानपद्धतिविशेषः ।

No. 618. आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्यवहृतिः । *Āpastamba Śrauta-sūtra Pad-dhātīḥ.* Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 171. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1601. Appearance, very old and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete

A commentary on a manual for the performance of Vedic rites based on Āpastamba's Śrauta aphorisms. By one Soumāpa, an inhabitant of Tālavrīnta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ सहास्रल्लो नमः ॥ मंत्राप्रवाचपरिपूतजटाकलापं क्रीडन् पश्येन्द्रचकिनेन्दु सविप्रभाभिः ॥ प्रज्वालितस्फुरित तपक-चारवंधु प्रच्छिन्नकालविषकंठहरं नमामि ॥ आपस्तम्बीयसूत्रस्य धूर्त-स्वामिवाप्यानुसारेण शास्त्रान्तरसिद्धान्तवेदिता न विद्वद्वा नाप्युपसंहृत्य दर्शपूर्णमासावारभ्याग्विचयनपर्यन्तानां कर्मणां प्रयोगवृत्तिः क्रियते ।

End. सर्वप्रथमस्थिते कृते पञ्चातन्त्रक्रियते, भूर्भुवः सुवरित्याद्वन्नीये स्मार्तधर्मेषु सर्वप्रथमस्थितं जैमिनीनां प्राच्यैष उक्तं ॥ एषा वैविद्यपूजेन तालहन्त-निवासिना ॥ सोमयेन कृता इतिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥ तत्र श्लोकः

उदय तिष्ठ इत्यादौ द्विचन्द्रवेव नोद्यते ।
 उष्याय तिष्ठ इत्यादौ द्विचन्द्रवेवोद्यते ॥
 गर्भेद्विले तथा विले प्रायश्चित्तं विधीयते ।
 अमूर्चं नवमं प्रयोक्तव्या न संशयः ॥
 उदृत्य चावदानानौ धाता सूर्यास्तितदयम् ।
 अष्टस्कोटयुतं निष्कं द्विर्भेद्वाद्दमप्रुषः ॥
 चतुःसंस्तानिष्टिं स्याद्विलेऽप्येवं तथैव च ।
 माटिना वेष्टनं कृत्वा स्कोटकादौ विधीयते ॥
 द्वितीये तु च कोमं तु द्वितीयेऽपि तथैव च ।
 अविधाय च यावन्तयति गर्भकम् ॥
 मन्वाहतिद्वितीयादौ बीजे वस्तिपुठच्छिदिम् ।
 वक्षियेति गर्भेऽप्येव गर्भकपंचमेव च ॥
 निष्ठभ्य च्छुदयं शुक्ले कृत्वा शुक्लांतरे तथा ।
 निष्कं त्य गर्भे शुक्ले च संमयित्वा परे तथा ॥
 रकाद्भ्रमरोक्तया ॥
 गर्भेऽग्नैककपास्तावि प्रयुज्य प्रोक्ष्य निर्वपेत् ।
 पशोनिष्कस्य गर्भेऽप्य चपयित्वा पशोर्यज्ञिः ॥
 गर्भाणां च पुरोडासं वेदैव च यजेन् तथा ।
 दैवतानि पशोः कृत्वा जुह्वा नाभ्याः पुरा मिश्रोः ॥
 मंत्रेण दैवते चिन्ता तूष्णीमुत्तरमुत्तरी ।
 अथदानं ततश्च वस्तिष्टार्थायावदाय च ॥
 मिश्रोनाभ्याः परां बिम्बा मिष्टैः सह निधाय च ।
 कृत्वा तथा वैधं गर्भेऽप्य रथमेव च ॥
 दैवतादिषु संमिश्र्य वसां कृत्वा पशोर्हतिः ।
 नारिष्टेकपदीधोमः स्कोटयुतं च कश्चनम् ॥
 अध्वर्यवे तथा दत्त्वा मिश्रोर्दक्षिणपादकम् ।
 बिम्बा मंत्रेणानेन गर्भकम् ॥
 मन्वतो यम्य मंत्रेण गर्भेऽप्येवं तथैव च ।
 पुरोडासस्य येषां च भग्ननोपममुद्रा च ॥
 एवं युवा च वावस्त्यादि पाशुक ॥
 दूधे निक्षेपे प्राग्ने च यश्चिन् यम्य पशोः क्रिया ॥
 तत्र नाह उपाहृभ्यो जघेन्द्रव यथाविधि ॥ मन्वात्रं प्रायश्चित्तम् ॥

Colophon. श्रीलक्ष्मीनारायणस्य ॥ संवत् १८०१ मार्गशीर्षवदि चतुर्थी शुद्धवासे
स्वायंपरोपकारायं लिखितोऽयं ग्रंथः ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं
लिखितं मया । यदि ग्रन्थग्रहं वा मम दोषो न विद्यते ॥ यं यं
स्वरज्यनरेफ विंदुमात्राविहीनं लिखितं मया यत् ॥

विवरणम् । आपस्तम्बीयश्रौतसूत्रोक्तकर्मानुष्ठानवाक्यानिपुस्तकमिदं ताडहन्निवासि कै-
विद्यबुद्धधोमपरिचितम् ।

No. 619. आपस्तम्बीहोत्राग्निहोत्रम् । *Apastambôktâgniho-
trahôma.* Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 13.
Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

• A manual on the Agnihotrahoma based on the Sūtras of
Āpastamba by Kuvā Sukla Dikshita.

Beginning. श्रीमद्यज्ञाय नमः । श्रीमद्भट्टोजीदीक्षितकृतआग्निहोत्रविधिः ।
तत्र दृष्टः । संवत्सरावसाने तु सयं (सयं ?) होमो विधीयते ।
अथर्त्तं प्रति च एवाह ॥ अतिष्ठ पुनो युवर्धना भामिनेयोऽयं विद-
पतिः । एतैरपि उक्तं यत् स्नात् तद्युतं सयमेव तु ॥ विदपतिर्जामाता ॥

End. नथैव द्वितीयायां प्रातरारभ्य पर्यप्रातःपर्यन्तं पूर्णवत् । यदैव संभवति
तदारभ्य शेषहोमान् कुर्यात् । एवं पञ्चहोममधिकृत्याग्निं हरंते ॥
कुतोऽपि पञ्चहोमे उदयास्तवे (मये ?) होमकाले वा । उभयोः संवि-
धानमावश्यकम् । अन्यतरं संविधानं वा । अथसंविधानेऽग्निं लौकिकः
अपद्यते ॥ ॥

Colophon. इति आ उ वा शुक्लदीक्षितानां कृतिः आपस्तम्बाग्निहोत्रहोमः समाप्ति-
समम् ॥

विवरणम् । आडवःशुक्लदीक्षितरचिनमःपञ्चमस्तुवालुग्रन्थमग्निहोत्रविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 620. आश्वलायनगृह्यसूत्रम् । *Āśvalāyana Īrihya-sūtram.*
Substance, country-made yellow paper, 9×4 inches. Folia, 28. Lines,
9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1785. Appear-
ance, very old and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 437.

Colophon. इति गृह्यसूत्रे आश्वलायने चतुर्थोऽध्यायः संवत् १०२५ । दुन्दुभिनाम
संवत्सर पुण्यम्बुद्रीपदा (?) ।

विवरणानुक्रमम् ।

No. 621. आश्वलायनगृह्यविवरणम् । *Āśvalāyana Gṛihya-vivaraṇam*. Substance, country-made paper, 9×5 inches. Folia, 25. Lines, 8-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete (the first chapter only.)

An incomplete copy of the work noticed in No. 445.

Colophon. इत्याश्वलायनगृह्यविवरणे आश्वलायनीयायां हनौ प्रथमोऽध्यायः । इदं
पुस्तकं लिखितं मोक्षमोपनामक रामकृष्णदीक्षितेन साधये परीपकाराये
न । श्रीविद्येश्वराय नमः । अथ भवतु । ५ । ५ । ५ ।

No. 622. गृह्याग्निसागरः । *Gṛihyāgni Sāgarah*. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 100. Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work on the same subject as that noticed in No. 454, by Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Beginning. श्रीवैश्वदेव नमः । श्रीमन्महादेवपत्नये नमः । नमो ह्यस्यपदाभिर्ज
नयेमं महारं मित्रा । लक्ष्मीधरं च पितरं भद्रनारायणं तथा । यथा-
ज्ञानं विद्यार्योऽथ पथं मिहैरनुदिनं । श्रीचि ह्यवाचि तद्व्यापारोऽथा-
न्याय मुरिः । आरुहेतुपनामा वै भद्रनारायणः दुषीः गृह्याग्निसागरं
येन कुर्वते मिहनुदये । नवादो देवताराधनपरस्तथा ह्यहं समाचरेत् ।
रसायनानि मन्त्राय तथाचैवोपधानि च । तस्य स्रष्टांश्चि विधिति
योनरः ह्यप्रहृष्टवेत् । वैदिकानि च स्रष्टांश्चि यानि कान्यानि कानि
चित् विधिति स्रष्टांदानानि ह्यप्रकर्तुं संशयः । केचित् कर्मसु
प्रायश्चित्तं विनाधिकाराभावान् सद्विषयः तन्प्रयोगश्च तावदुच्यते ।

End. (अष्टितम्) ।

Colophon (अष्टितम्) ।

विवरणपूर्वम् ।

No. 623. ग्रीष्मामिषागरः । *Grihyāgni Sāgarah*. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 25 (fol. 101-125.) Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and by different hands. Prose Generally correct. Incomplete.

The latter part of the work noticed last from fol. 101 to fol. 125.

पूर्वोक्तिश्चित्तैव पुस्तकस्य शेषभागः ।

No 624 पौण्डरीकप्रयोगः । *Paundarika Prayogah*. Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 22. Lines, 12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, worn out, and slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A manual for the performance of the Paundarika rite by Raghunātha, son of Rudra Bhaṭṭa, surnamed Ayāchita.

•Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पौण्डरीकस्य प्रयोगो वक्ष्यते ॥ पौण्डरीक-
चर्दिकामः श्रद्धास्रोतश्चक्षुःश्रोत्रं गीतमस्त्रिभुवं विचक्षितम् ॥ तत्र श्रद्धास्रोतस्य
लक्षणं ॥ वैकुण्ठादीनामभावे श्रद्धास्रोतः ।

End अष्टावक्रस्य ॥ यदिदं चित्रयस्ते साधियीत येषं प्राक्तनं ॥ ॥ सति हवे
चतुर्थमङ्कः ॥ ॥

Colophon. इति श्रीसत्त्वयाचिनोपनामकं चद्रभट्टाख्येन रघुनाथेन विरचितं
प्रयोगः ॥ इदं पुस्तकं गङ्गासोपनामकरासेन लि ॥

विवरणम् । अयाचिनोपनामचद्रभट्टाख्येन रघुनाथविरचितं पौण्डरीकप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 625. सामान्यसूत्रभाष्यम् । *Sāmānya - Sūtrabhāshyam*. Sub-
stance, country-made paper, 8×4½ inches. Folia, 39. Lines, 7-12 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old and slightly
worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the aphorisms directing the performance of certain Vedic rites which are common to the three Vedas, Rich, Yajus and Sāman. Anonymous.

Beginning. श्रीसूर्याय नमः ॥ यज्ञान् व्याख्यास्यामः ॥ अवायं सूवारभः । नित्य-
यज्ञक्रियापुरुषदेवोऽभिबन्धनं तस्मैवाग्नियायां प्रत्यवायमापादयति अ-
चक्षुतेरक्रियायां प्रायश्चित्तविधानाच्च । ये चापमा कर्तुरेतमां ते च
नित्ययुतिविरोधादनभिहतं पमत्वादिविषया आख्येयाः एवमवग्रहमनु-
देवोयज्ञः ।

End. चाक्षरनीयधारणवच्छादयथासमाकृष्ट इति दिष्टातीपदेग्रीपपत्तेः कर्म-
ण्यपि समारोपश्च यजमानस्य सत्त्वापारपच्चेऽर्चापत्यागारं प्राक् ॥

Colophon. इति श्रीभूर्नेल्लामिहलसामान्यसूत्रभाष्यं समाप्तिसमम् ॥

विवरणम् । अग्न्यजुःसामवेदीयकर्तव्ययज्ञसामान्यविषयकसूत्रविशेषाणां भाष्यमन्वोऽयम् ॥

No 626. मानवसूत्रम् । Mānava Sūtram. Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 78. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1722. Appearance, very old, worn out, with writings by different hands, and writing effaced in parts. Verse. Generally correct. Complete.

Aphorisms on the Gṛhya rites, complete in eight chapters, by Manu.

Beginning. श्रीमणेशाय नमः ॥ उत्तरत उपचारोविचारोत्तराणि यज्ञांमनि ॥
कुर्वन्धनारि कर्माणि प्रमपयन् कुप्यादाचतुर्थात्कर्मसो सत्वातेन
कर्मादिर्भनिपातवेदादिनोत्तरस्यात् विद्यायज्ञोपवा ॥

End. न मानमश्रीयादापशुर्वधनादिति प्रणीतेषु प्रणीता ह्यादन्यत्र वचना-
दिष्णुकमप्रवृत्तिधर्मानं याज्यमानं याज्यमानं ॥ १ ॥

Colophon. इति मानवसूत्रे प्राक्सामाख्ये प्रथमप्रवृत्तिसमानपंचमविभागे अष्टमो-
ऽध्यायः समाप्तः ॥ श्रीसंवत् १७१९ वर्षे मार्गशिरषे(?)वदि पंचमी शुक्ल-
वासरे छिन्नतोऽयं ग्रंथः भट(?) श्रीहरदेवपुत्रपाठनार्थं तथापरोपका-
राय ॥ श्रीमसक्तु ॥

विवरणम् । गृह्यकर्मविषयकं मानवं सूत्रम् ।

No. 627 मानवसूत्रम् । *Mánavaśútram.* Substance, foolscap paper, 10×8 inches. Pages, 79. Lines, 21 in a page. Character, Bengali. Date, Samvat 1722. Appearance, fresh, bound in book form. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the work last noticed, most probably recently copied by the orders of the Sanskrit College authorities.

No. 628. सामसूत्रम् । *Sáma Śútram.* Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 10. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, new, but slightly worm-eaten. Prose. Correct. Complete.

A work laying down rules to be followed by priests in a Vedic rite performed by a follower of the Sámaveda.

Beginning. ॐ । आनिष्यायाप्रोवात् अविचमये वातामूनसू मवसति चतुरवर्गं पंचावत वा पतयेत्वाऽऽहोतीत्येतेः प्रतिमं वमनाध्वमसीति यजमानः सप्तदश अग्निजज्ञानूनसू समनुमत्यनुवेदीयामिति यं कामयेत यज्ञ-यश्चस्यर्धेदिति ।

End. आनिष्यायाप्रोवात् आनिष्यायाः क्षुपूर्वांके प्रोक्ष्यवर्हिः प्रतद्विष्णुर्दक्षिणस्य आनासादग्नीषोमीयस्य प्रहतः प्रहतीयो ।

Colophon. इति तृतीयः प्रश्नः आदिती दादशः पटि वि बीम् इदं पुस्तकं अरर-कज्ञानिर्दिष्टं लिखितम् । श्रीरामायः(?) ।

विहरणम् । सामवेदीययज्ञकर्त्तृषु अग्निज्ञो कर्त्तव्यनिरूपकनियमविषयकं पुस्तकमिदम् ।

No. 629. काम्येष्टिसूत्रम् । *Kámyeṣṭi Śútram.* Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 7. Lines, 9 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Apastamba's aphorisms on Kámya or voluntary rites.

Beginning. श्रीकृषेऽयं जमः । काम्याभिर्दिष्टिभिर्यजमानावास्यायां पौर्वासायां वा यजेत वा ब्राह्मणस्याप्यानाः(?) समिधमानवर्गो समिधवर्गो चान्तरिक्ष इवुप्राज्यवत्यो वाग्ये दधानि ।

End. पाञ्चानुवाक्ये भवतो हिरण्यं नाथधेनुरिति दक्षिणेन्द्रावाहंस्त्र्यं चरं
निर्देष्टव्यमन्ये जाते हिरण्यं दाम दक्षिणा दक्षिणा ॥ १० ॥ ॥

Colophon. काम्येष्टिस्तम् ।

विवरणम् । आपस्तम्बीयकाम्येष्टिस्तम् ।

No. 630. उत्तरवृत्तिः । *Uttara-vrittiḥ*. Substance, country-made paper, 10×4½ inches. Folia, 125. Lines, 9-17 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, partly very old, and partly new, being written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

Náríyana's commentary on the Uttarabhíga (the latter part) of Kávalíyana's Srauta Súra. Noticed in No. 219.

No. 631. कात्यायनसूत्रपद्धतिः । *Kátyáyana Súra-paddhatiḥ*. Substance, country-made paper 11×6 inches. Folia, 24½ (of which foll. 1-3 are wanting.) Lines, 10-11 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, decayed, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Complete (except the first 3 foll.)

A manual based on Kátyáyana's Srauta Aphorisms. The last fol. being torn and its writing effaced, the name of the author cannot be found.

Beginning. (अक्षितम्) ।

End (अक्षितम्) ।

विवरणम् । कात्यायनसूत्रपद्धतिः ।

No. 632. सूक्तविधानम् । *Súktavidhánam*. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 4. Lines, 11-12 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat, 1837. Appearance, very old and decayed. Prose. Correct. Complete.

A guide to the application of the Srisúkta in the worship of the goddess Lakshmi. Anonymous. The title should be Srisúkta-vidhánam, and not simply Súktavidhánam.

Beginning. श्रीमशेमाय नमः ॥ शिरश्चवर्षामिति पंचदशर्षस्य सूक्तस्य ॥ आद्यमंशे
लक्ष्मीर्षं विः ॥ उत्तरचतुर्दशमंवाषां आनंदचिह्नीदकर्म इन्द्रियता
अपयः । आद्यानां तिष्ठतां अनुष्टुप्बन्धः ॥ चतुर्थमंशस्य नृक्षी-
र्षदः । पंचमषष्ट(६?)योक्षिष्टुप्बन्धः । सप्तम्यादिपंचदशानां पंक्षीर्षदः ॥
सर्वमंवाषां श्रीरग्निदेवयेत्युभे देवते । व्यंजनानि बीजानि ।

End. य ॥ १ ॥ धर्षी० ॥ १० ॥ विषाक्षी० ॥ १८ ॥ सिंधुजाये० ॥ १८ ॥ राज-
लक्ष्मी नः ॥ १० ॥ मंजान्तलक्ष्मी० ॥ ११ ॥ साक्षात्तलक्ष्मी० ॥ ११ ॥ इति
ताम्रपात्रस्यपयसा ॥ सुगंधजलेन वा तर्पयेत् ॥ लक्ष्मीमूर्त्तां यंचे वा संपूज्य
पंचदश ऋक्परिमितं श्रीसूक्तं दम्भारं अयेत् ॥ एकाहनि होमः ।
एतेन प्रत्युचं जुहुयात् । अर्पावे गुह्यानिमुद्ये गोप्रीतिमिति अपसमर्पणं
जुह्यात् ॥ ॥ ॥

Colophon. इति श्रीसूक्तविधानं समाप्तं ॥ संवत् १८६३ उत्तरायणे दीप्ये श्वेदस्यै-
कादम्यां सोम्ये श्रीकाश्यां शुभपक्षे च संवः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । श्रीसूक्तस्य विनियोगादिविधानविषयकं पुस्तकम् ॥

No 633 वैधातवीयेष्टिः । Traidhátaviyesbtiḥ. Substance, coun-
try-made paper, 7 × 2½ inches. Folia, 2. Lines, 9 in a page. Character,
Nágara Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct.
Complete.

A manual for the performance of the Traidhátaviya rite to
be performed after Agnihotra in the morning.

Beginning. श्रीमशेमाय नमः ॥ वैधातवीयेष्टिः ॥ प्रातरग्निहोत्रं कृत्वाद्येत्यादि ।
वैधातवीयया यद्ये ॥

End. ब्रह्म मां धेनोः श्वस्य श्रोत्रं भूतं अपः पुनराह्वयंतात् यज्ञमंशमवर्जं
प्राक्ष्यभोजनानं ॥

Colophon. वैधानवीयेष्टिः समाप्ता इत्युक्तम् ॥

विवरणम् । वैधातवीययज्ञानुष्ठानप्रयोगपुस्तकमिदम् ॥

No. 634. अच्चावाकम् ! Achhāvākam. Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 55. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1782. Appearance, very old, writing effaced in some parts, and decayed. Prose. Generally correct. Complete.

A collection of Mantras used by the Achhāvāka priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अग्निं । इत्ये देवा रदित्ता देवा देवा रद १ इत्ये
दिदिन् तत् ।

End. ४ अयं आर्यैर्यं अय रत्या । ११ । अष्टमोऽध्यायः । श्रीरत्न ।

Colophon. संवत् १७८२ समयपुण्यदि अष्टम्या भानुवामरेकाग्र्या विद्येयत्वंनिधी-
स्तार्य परार्यैष ।

विवरणम् । अच्चावाकपुरोहितव्यवहार्यमन्त्राणां संग्रहपुस्तकमिदम् ।

No. 635. होत्रप्रयोगः । Hantra Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×4½ inches. Folia, 13. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Saka, 1673. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीवररत्नस्यै नमः । नमः प्रचक्षते नमः उपद्रष्टे
नमोनुष्ठापके इदमनुवक्ष्यति इदमनुवक्ष्यत्यसौर्वरिं वनस्यात् श्रीय
शिवो आह्वय राविशौपथयय वाक्ममहितयज्ञसाधुवदामि प्रपद्ये-
यमेवम् ।

End. श्रद्धया मन्त्रधायभिः । इदं विष्णुर्विचक्रमे वेधा निदधे परं । समूहमस्य
पातुरे । भूः साक्षा अय इदं । भुवः साक्षा वायव इदं । स्वः साक्षा
सूर्याय इदं । ॐ भूर्भुवः साक्षा प्रजापतय इदं । संज्ञाजपः । ॐ
समेस्वरयमे यज्ञोपचते नमस्त्यायन्ते नूनं तस्मै दे उपपते अतिरिक्त
स्तुति त्रयां (हा?) मेधां यम्. प्रजां विद्यां बुद्धिं त्रिय वलं आयुधं तेज
आरोम्यं देदि मे अयवाचनो नमो नमः । समाप्तः(?) । श्रीरत्न ।

Colophon. इति होत्रमन्त्रा. (होत्रप्रयोगः समाप्तः ?) शके १६७३ प्रजापतिनाम् ।

विवरणम् । होत्रकर्मप्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 636. सर्वप्रष्टिहोत्रम् । Sarvapriṣṭheshṭihautram. Substance, country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 2. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A guide to the duties of the Hotṛi priest in the performance of a Vedic rite, called Sarvapriṣṭheshṭi. Anonymous.

Beginning. ॥ ॐ ॥ अथ सर्वप्रष्टिहोत्रम् ॥ अग्निमंथनं । नमः प्रवक्ष्यामि
सप्तदशभिधेयः । विराजो ध्यायेत् आवाचने ॥

End. ॥ मं युवाकंनि । वाजिनयामः । पत्नीर्ध्यानादिसंख्यामपानं प्रकृतिवत् ।
सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते ॥

Colophon. इदं पुस्तकं सर्वप्रष्टिहोत्रं ॥ ५ ॥ श्रीराममहा ।

- विवरणम् । सर्वप्रष्टिहोत्रविधयेष्वस्य होत्रकर्मविषयकं पुस्तकम् ॥

No. 637. सर्वप्रष्टिप्रयोगः । Sarvapriṣṭheshṭiprayogaḥ Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 5. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

Another manual on the same subject. Anonymous.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः ॥ सर्वप्रष्टिप्रयोगः । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा
आपूर्व्यामास देवतस्य वा अग्निहोत्रं कृत्वा दध्नेवाचीनो दधान् धारय-
मासः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राधानायम्य सर्वप्रष्टेष्ट्या यज्ञे महापा-
तकनिवृत्तिद्वारासमाभानामुत्तमस्त्रीकद्वारा वा इति संकल्प्य ॥

End. इष्टकं होतृत्वं । अग्रे होतृत्वं । उपरान्तं जुहुमान्तीति वीनं नवानुधा-
जान् यजति । वीधिं समिष्टयजूषि शेषं प्रकृतिवत् सिद्धमिष्टिः
संतिष्ठते ॥ ५ ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । सर्वप्रष्टिहोत्रविधयेष्वस्य प्रयोगपुस्तकमिदम् ।

No. 638. उपकर्मोत्सर्जनप्रयोगः । Upākarmotsarjana Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 6. Lines, 13-16. in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1788. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 471.

Colophon. • इत्युत्सर्जनोपाकरणप्रयोगः । संवत् १७८८ मिति माघमासशुक्लपक्षे-
तदिने श्रीराधोकोपनाथा पुण्योत्सवेन लिखितं सार्य पराद्यं ।

विवरचनूपमेव ।

No. 639. पञ्चमहायज्ञप्रयोगः । Pañcha Mahāyajña Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 9×3½ inches. Folia, 3. Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten slightly. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of the five Mahāyajñas. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्यज्ञाय नमः । मत्वा श्रीदेवदत्तं देवमापञ्चवर्गं तथा । प्रयोगः पञ्च-
यज्ञानां क्रियते तदिदं मुदे । अथ पञ्चमहायज्ञप्रयोगः । तत्र ब्रह्म-
यज्ञस्य प्रथममनुष्ठेयमात्रं प्राच्यम् । प्रातर्होमानंतरं प्राचीमुदीचीं वा
दिग्ं यथा गृहद्वारं न भवति तत्र दूरं मत्वा तत्र ब्रह्मयज्ञः कर्तव्यः ।
धामे वा । यदा धामे तदा मत्वा ब्रह्मयज्ञः ।

End. तत्रैव कथः एकमुद्दिष्टं यज्ञादमेकोद्दिष्टमुदीरितं । चीनुद्दिष्टं तु
यज्ञार्हं पार्वत्यनु प्रकीर्तितम् ॥ ० ॥ मरुपि न पैद्ययज्ञियोहोमोहो-
किहोमो विधीयते । न हर्मेन विना आदमाहिताग्नेर्हिमन्मनः ।
॥ पिबुषां मासिकं आदमन्मासाय्यं विदुर्बुधाः । तदामिषेण कर्तव्यं
प्रश्नेन प्रयत्नतः ॥ ८ ॥ यदेव तर्पयत्यग्निः पिबून् खाला द्विजोत्तमः ।
तेनैव मर्चमाप्नोति पितृयज्ञक्रियाफलम् । पितृयज्ञं तु निर्वृत्य तर्पणा-
द्यं तु योगिमान् । पिबान्मासाय्यं कुर्यान् आदमिन्दुचरे मदा ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरचम् । गृहमेधियजनित्यकर्तव्यपञ्चमहायज्ञप्रयोगपुस्तकम् पञ्चमहायज्ञाय ब्रह्म-
यज्ञः पितृयज्ञः पाकयज्ञः भूतयज्ञः द्ययज्ञश्चेति ।

No. 640. विध्यपराधप्रायश्चित्तप्रयोगः । Vidhyaparādha Prāyaścitta Prayogaḥ. Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 13. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not new. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject as that of the works noticed in Nos. 213, 214 and 215. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः । सत्यज्ञानादिभिर्लेशं
नत्वादं (नंद ?) परं मुखं ॥ अथ विध्यपराधेषु प्रायश्चित्तं यजामति ॥
विद्वद्भिर्वज्रधातीनं किमर्थं यत्नतेऽधुना । न शीघ्रं बुधते यस्मान्छादय
विबध्यते ॥ अथ विध्यपराधप्रायश्चित्तमुच्यते ॥ विहितस्याकरणे कन्या
करणे वा यत्र यदास्मात् तत्र तत्र देव (तत्र तदेव ?) नष्टसंधानं कर्तव्यं ।
अनास्मात् सर्वप्रायश्चित्तं ॥ तत्र द्विविधं संधानं । सेंद्रियमतीन्द्रियं च ।
आयतनाद्विद्येतानां मग्रादीनां (गतानामग्रादीनां ?) पुनः प्रवेपात्
सेद्रियं । जपहोमदानादिभिरतीन्द्रियं ॥ विधिमुत्पादने न प्रायश्चित्तम् ।

End अग्नीनां अयं जलज प्रा० अग्रायुःकायुपघातप्रा० चन्द्रस्यंप्रदह्य प्रा० ।

Colophon. इति प्रायश्चित्तं समाप्तम् ॥

विवरणानुसूचम् ।

No 641. काठकसावित्रकर्मोदिः । Kāṭhaka Sāvitrakarmādih. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 23. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1799, Śāka, 1064. Appearance, old. Prose. Correct. Complete

A manual on the modes of establishing, lighting, and consecrating, the different kinds of sacred fire, according to the Kāṭha School. Anonymous.

विश्वंतासुमयादिदयं इयं । चतुर्थः पटलः ॥ आरभकेतुकः समाप्तः ।
 काठकाः समाप्ताः ॥ अथ काम्याः परमः ॥ ॐ ननुषन् मुक्तिपदवीवास-
 देवापेक्षम् ॥ यादमं पुच्छं दद्याददृष्टं तादमं स्तिष्ठितं मया ॥ यदि-
 यादमयादं वा मन दोषो न विद्यते ॥ १ ॥ संवत् १०८८ मके १९९३
 कार्तिकमास्ये कृष्णपक्षे प्रतिपदायां रवी मन्त्रेण उपकारार्थं स्तिष्ठितो-
 ऽयं दंडः ॥ दीवासुदेवोजयति ॥ ४ ॥

विवरणम् । कठमाखानुमतसावित्राग्निचयनप्रयोगपुस्तकम् ।

No. 642. शिवसंकल्पादि । Siva Saṅkalpādi. Substance, country-
 made paper, 8x3 inches. Folia, 2. Lines, 11-13 in a page. Char-
 acter, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and decayed. Verse.
 Generally correct. Complete.

A collection of Mantras enchanted on the occasion of a Saṅ-
 kalpa or commencement of a rite or ceremony that it may be
 finished without any hitch. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यज्जायनीदूरमुदितु रैवं तदु सुप्रभा तयेवेति दुरंमं
 श्योतिषां श्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ १ ॥ ये वेदं भूतं भवनं
 भविष्यदित्येताममृतेन मन्त्रे देन यज्जायते सप्रद्योता तन्मे म० ॥ १ ॥
 देन कर्माद्यपमोमनीषिषो यज्ञछछनि विदधेयु धीराः । यदपूर्वं
 यक्ष्मन्तः प्रजानां तन्मे म० ॥ २ ॥ देन कर्माणि प्रवर्चन्ति धीराः यतीवा-
 पा मनसा आरुहन्ति यन्ममिममनुमर्दन्ति प्राप्तिनस्तन्मे ॥ ३ ॥ यत्प्रज्ञानं
 सुतर्पणोदतिष्ठ यज्जोतिर्निरन्तरम् प्रजासु । यज्जायते किंचन कर्मा-
 श्रियते तन्मे ॥ ४ ॥

End. अतः सर्वं परं तस्य पुरं लब्धमिदं कर्तुं रेतं विष्णवाचं विष्णुपा-
 य वै नमो नमः । तन्मे ॥ ५ ॥ कद्रवाय प्रचेतसे मीढुहमापनमर्थे ॥
 वांसेमरौकमस्तु हृदं अर्धोद्वेगं वदस्तन्मे वदय नमो वस्तु तन्मे ॥ ११ ॥
 मरुत्तज्जानं पुरस्ताद्विभीयता सुवचा च न आवः ॥ स बुद्धिवा उपमा
 अथ निहाः मतस्य यानि मस्तुतय विवक्ष ॥ १२ ॥ यः प्राचतो वि-
 पनोमश्चिन्तैकं हृदो आरुहती बभूव ॥ य इतोये अथ विपश्चिन्तयन्
 श्री देवाय इविषि तन्मे ॥ १३ ॥ य आकदावस्तदा अथ विष ॥ १४ ॥
 प्रशिषं यथा देवाः ॥ यथा वायावत यथा (वध?) अष्टः कर्मा ॥ १५ ॥

एविष विधेम तन्मे ॥ १३ ॥ गंधद्वारा दुराधर्षी नित्यपुष्टां कटीपिर्षी ॥
 ईश्वरी सम्भृतानां तामिहोपकृते पियं तन्मे ॥ १५ ॥ य इदं शिवसं-
 कल्पं सदाध्यायंति शास्त्रयः (याः?) ॥ ते परं मोक्षं गमिष्यामि (यन्ति?)
 तन्मे मनः शिवसंकल्पसत् ॥ १६ ॥

Colophon. इति शिवसंकल्पः ॥ श्रीश्रीनारायणाय नमः ॥

विवरणम् । संकल्पितकर्षोनिर्भिर्प्रपदिमाश्रयं संकल्पोत्तरपात्रवेदमन्त्रविद्येयानां संपद-
 डलकम् ।

No 643. निदानसूत्रम् । Nidāna Sūtram. Substance, white Kāś-
 mīri paper, 17×6½ inches. Folia, 21. Lines, 6-8 in a page
 Character, Nāgam. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-
 eaten. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 520.

विवरणान्तपूर्वम् ।

सविष विषेय तन्मे० ॥ १४ ॥ गंधद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीं ।
 ईश्वरीं धर्मभृतानां तामिहोपकृते त्रिधं तन्मे० ॥ १५ ॥ य इदं शिवसं-
 कल्पं सदाभ्यासंति प्राप्नुयुः (याः?) ॥ ते परं शोचं गमिष्यामि (यन्ति?)
 तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ १६ ॥

Colophon. इति शिवसंकल्पः । श्रीशैलारामाभ्यां नमः ॥

विवरणम् । संकल्पितकर्मानिर्बिम्बप्रतिस्मात्प्रयै संकल्पोत्तरपाद्यवेदमन्त्रविशेषानां संपद-
 पुस्तकम् ।

No. 643. निदानसूत्रम् । *Nidina Sūtram.* Substance, white Kāś-
 mīri paper, 17×6½ inches. Folia, 21. Lines, 6-8 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-
 eaten. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 520.

विवरणनूतपूर्वम् ।
